

ÚJ MAGYAR NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY

ÚJ MAGYAR NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY

SZERKESZTI

ORTUTAY GYULA

XVI.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
NÉPRAJZI KUTATÓ CSOPORTJA
ÉS AZ ÚJVIDÉKI MAGYAR NYELV, IRODALOM
ÉS HUNGAROLÓGIAI KUTATÁSOK INTÉZETE

156762

JUGOSZLÁVIAI MAGYAR NÉPMESÉK I.

Közzétette
PENAVIN OLGA

2., VÁLTOZATLAN KIADÁS

MTAK

0 00002 35890 1

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST — FORUM KÖNYVKIADÓ, ÚJVIDÉK

1984

635493

A mesék tipológiai meghatározását készítette

DÖMÖTÖR ÁKOS

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

ISBN 963 05 3156 9 (összkiadás)

ISBN 963 05 3157 7 (I. kötet)

© Akadémiai Kiadó, Budapest 1971 · Penavin Olga

Printed in Hungary

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

BEVEZETÉS

Az Újvidéki Egyetem Bölcsészeti Karának Magyar Nyelv- és Irodalom tanszékén immár egy évtizede — megalakulása óta — folyik rendszeres népnyelvi gyűjtőmunka. Jugoszlávia szinte minden magyarlakta helységében megfordultunk már. Ennek a fáradságos, téli, nyári szünetekben végzett, sokszor testi megterheléssel is járó munkának megvan az eredménye. 60 magnetofonszalag, számos gyűjtőfüzet őrzi a felbecsülhetetlen értékkel bíró anyagot.

A tanszéken folyó népnyelvkutatásnak másodlagos terméke a mesegyűtemény. Kiszállásaink alkalmával nem népmesegyűjtés volt a főcélunk, nem mindig az illető falu vagy előadó, adatközlő mesekincsének összegyűjtése, megmentése volt az elsődleges feladat, ez csak melléktermék. Kár lenne azonban ezeket a szövegeket az archívumban tárolt szalagokon hagyni, nyilvánosságra hozatalukkal talán a népmesekutatás szakembereinek és általában a népmesekutatásnak is szolgálatot teszünk.

Az alább közreadandó szövegeket nem stilizáltuk, nem változtattunk rajtuk semmit, nem tettünk hozzájuk semmit, de nem is vettünk el belőlük. Úgy adjuk át őket az olvasónak a maguk valójában, az élő beszéd pongyolaságában, ahogyan hallottuk, ahogyan a magnetofon rögzítette őket. A magnetofonfelvételeket teljes hűséggel vetettük papírra. Ez persze sokszor nem vált előnyére a szövegnek, de mégis tartottuk magunkat elhatározásunkhoz, hisz nem parádés mesegyűteményt adunk közre, hanem olyan élő népnyelvi közléseket, melyekből érzik a spontaneitás, a közvetlenség, távol áll tőle minden rafinált kiszámítottság, hatás vadász stilizálás. Az egyszerű ember, a mindennapi élő ember szól hozzánk az ő tájának, vidékének mindennapi, élő nyelvén.

A gyűjtést — mint mondtuk — Jugoszlávia-szerte végeztük. Ez azt jelenti, megszólal a gyűjteményben egész Jugoszlávia ötszáz-ezer-nél több magyarsága, Baranya-Drávaszög, Vajdaság, Muravidék, Szlavónia népe a maga sajátos nyelvén. Ugyanakkor a mesékben ott van kibonthatóan a környező népek hatása is, hisz ez a vidék valóban arról nevezetes, hogy békésen megférnek egymás mellett a különféle népek és nemzetiségek. Életük, közös mindennapjuk a mesékben is visszatükröződik. Ennek kibozgása is a mesekutatókra vár.

A lejegyzés munkájában segítségemre volt Jámbor László, Matijevics Lajos és Satai Pál. Ahol a tartalomjegyzékben nem tüntetjük fel külön a lejegyző nevét, ott saját lejegyzésemről van szó.

A FELGYŰJTÖTT TERÜLET NÉPE

Mindnyájunk előtt ismeretes, hogy ez a vidék a török megszállás idején sokat szenvedett, a lakosság elmenekült, ha vissza is maradt, a nádasokba, az ingoványba vette be magát, hogy megmentse pusztá életét. Sok történet szól az akkori ínséges életről.

Hogy mennyire kipusztult ez a vidék, mutatja az 1522-i tizedlajstrom, melyben Bács megye öt kerületében 94 község szerepel, a török dúlás után azonban csak 17 maradt. A többi eltűnt, a földdel egyenlővé vált, csak a neve maradt meg puszták, erdők, dűlők nevéként. A török kiűzése után a Bácskát a Kamara foglalja le és az alakítandó határőrvidék részére a katonai kormánynak átengedte. Mária Terézia trónraléptekor az 1741-i országgyűlés kimondja a bánáti és bácskai katonai határőrvidék megszüntetését a Sajkás terület kivételével. A kincstár az egész Bácskát földesúri joggal lefoglalja magának. Egyes birtokokat idővel bérbead, majd örökáron elad. A feltétel csak az, hogy az elnéptelenedett vidéket munkásokkal lássák el, műveljék a földet. Földművelőre volt szükség.

A magyarok telepítése nehezen ment, mert a magyar földesurak ragaszkodtak jobbágaikhoz, az olesó munkaerőhöz, ezért a jobb élet után sóvárgó jobbágy szökni kényszerült.

A kincstár, de magánosok is telepítenek. Míg a kincstár jobbára idegeneket, németeket, franciákat telepít, a birtokosok inkább magyarokat hoznak a töröktől kevésbé szenvedett észak-magyarországi és dunántúli részekről.

A kincstár telepíti — hogy csak azokat a községeket nézzük, ahonnan szövegünk van — a jászkun kerületből a volt határőrvidékeket elhagyó szerbek helyére — a jász rajokat 1755-ben Zentára, a hajdani Szintarévbe, 1767-ben Óbecsére, az 1770–74-ig terjedő időközben Moholra, Péterrévére, Topolyára. Zentára szlovákok is telepednek Bars és Hont megyéből.

Grassalkovich Antal kamarai elnök 1750-ben telepíti be Topolya-pusztát jászokkal, szlovákokkal, Bajsát magyarokkal és szlovákokkal telepíti be Zákó István birtokos. Kishegyesre békésszentandrási reformátusokat hoz Grassalkovich. A református kunok a nagynémet kolonizációval — mely egész a XIX. sz.

közepéig elhúzódik — egy időben jelennek meg. 1785-ben Feketicsre Kunhegyesről 250 család, a Heves megyei Tiszaburáról pedig nem tudni hány telepedik le.

1786-ban Karcagról, Nagykunmadarasról, Jászkisérrel induló batyus szekerek Moravicán állnak meg.

1783-ban Temerinben a szerbek helyére pest-, heves-, nógrád-megyeiek jelennek meg.

Ez a nagy telepítés időszaka Bácskában. Kisebb rajok ezek után is jelentkeznek, egyes családok is még cserélgetik helyüket, egyik faluból a másikba költöznek.

A XIX. század elején Feketics, Moravica, Pacsér lakosainak egy része beszivárog az akkor már városias Újvidékre.

Bánátban Szeged, Hódmezővásárhely, Csongrád, Békés dohánykertészei keresnek új területet kertészkedésre.

1794-ben Debelyacsán (Torontálvásárhely) tiszavidéki, szegedi, hódmezővásárhelyi, makói, veszprémi magyarok törik fel a jó zsíros termőföldet.

1776-ban Csókán szegedi magyarok jelennek meg, majd 1782 — 1788 táján szegedieket telepít a földesúr, 1800-ban pedig dunántúli magyarok érkeznek, 1806-ban lipcsei, gömöri, trencsényi vándorok telepednek meg Csókán.

Magyarszentmihály (Mihajlovo) egész magyar lakossága Szegedről költözött be 1852—56-ban.

1882—83-ban Vojlovicán (Hertelendyfalván) a Bukovinából telepített székelyek kapják a vojlovicai erdő melletti ármentes területet, németek, szlovákok is megtelepednek velük együtt. Mindegyik nép egy-egy utcát foglal le magának.

1894-től parcellázások is történnek, így is települnek be máshonnan egyes helységekbe.

Szlavónia és Muravidék magyar lakossága általában kevésbé volt kitéve nagyobb mozgalmaknak, noha a török itt is dúlt, fosztogatott, gyilkolt. Nagyobb változást az 1890-es évek hoznak Szlavóniában. Sokan Dunántúlról, de más vidékekről is érkeznek az olcsó föld hírére. Az állandóság érzését illusztrálja az, hogy Kórógy, Szentlászló, Haraszti lakossága ma is az ősmagyarok leszármazottjainak tartja magát. A török alatt a nádasokban vészelték át a nehéz időket — az öregek szerint, de sok elpusztult magyar falu neve ma már csak mint dülönév él tovább.

Muravidék is ki volt téve a török pusztításának. A török fosztogatta, sarcolta ezt a vidéket is, a lakosságot elhajtotta vagy megölte, a maradék nép meg pestisben pusztult el. Lendván 1667-ben csak 10 ház volt, a többi helységben is csak 3—4 ház

maradt vagy még annyi sem, esetleg csak a helység neve maradt fenn. A földbirtokosok a munkáskéz szaporítására szlovénokat telepítenek. Az uradalmak cselédsége is mindenhonnan verbuválódik, főleg Vas- és Zala megyéből érkeznek.

Drávaszög Baranya sorsában osztozott.

A LAKOSSÁG NYELVE

A településtörténet ismerete nélkül nincs nyelvi vizsgálat. Tekintve, hogy ilyen sok és sok féle, más-más nyelvjárási típusú vidékről községenként telepítették a lakosságot, a *Vajdaságban* nem lehet beszélni egységes nyelvjárásról. Az egyes települések nyelvileg elszigetelődtek, s mint az már ilyenkor történni szokott, a kitelepült részleg sok régi tulajdonságot megőrzött, ugyanakkor sok oldalról kaptak más nyelvi és nyelvjárási hatást, így a más nemzetiségű, más nyelvjárású szomszéd falu hatásától sem tudtak megszabadulni, ennek következményeként sok újat is kifejlesztettek, azaz az elválás után külön élték a maguk nyelvi életét.

A régi megőrzése olyan nagyfokú a magyar köznyelvi hatás elégtelen volta és a belső házasodás miatt, hogy az elszakadtak nyelvéből még ma is világosan lehet következtetni a kibocsátó nyelvjárásra, amelynek már sok elfeledett jelenségét is megőrizte az új telep.

Baranya-Drávaszög, Szlavónia, Muravidék népének nyelve egységesebb, ami természetes is, nem volt olyan nagy népmozgalom, a kevés települő nem változtatott lényegesen, inkább bealakult, csak itt-ott őrzött meg valami szint, ízt anyanyelvjárásából.

A lejegyzett meséket, a népmesekiadványok gyakorlatának megfelelően, igyekeztünk helyesírási szempontból egységesíteni, ebben irányadónk volt az *Új magyar népköltési gyűjtemény* XII. k. 26—27. lapján közölt elvek. Mivel ez a mesegyűjtés lényegesen nagyobb területen folyt, több nyelvjárási sajátossággal találkozunk, és ezeket igyekeztünk a közlésben is megőrizni. Az egységesítési törekvés után is találunk következtetlenségeket, amelyek arról tanúskodnak, hogy maguk a mesemondók sem beszélik következtetesen a nyelvjárásukat. A közlésünkben megmaradt néhány nyelvészeti jeles hang a következő:

- ä = illabiális képzésű a hang,
- ë = középzárt képzésű e hang,
- ē, ā = l kiesésével megnyúlt hang.

Mivel kötetünkben nem a nyelvészeti, hanem a folklorisztikai publikációk követelményeinek igyekeztünk eleget tenni, külön ki kell térnünk a lejegyzés néhány körülményére.

Ezt a színes, gazdag, változatos és sokféle nyelvjárást nagyon nehéz visszacsinálni.

A pontos szövegűség megkövetelné, hogy az ejtémódot, ha nem is tökéletes pontossággal, de legalább is törekedve rá, különféle mellékjelek alkalmazásával érzékeltessük. Technikai nehézségek miatt és abból kiindulva, hogy jelen szöveggyűjtemény nem nyelvészeknek, nyelvészeti használatra készült, hanem a nagyközönségnek, csak nagyvált átírást alkalmaztunk. Ez nem jelenti azt, hogy teljesen elsikkadt a nyelvjárás íze, hanem azt jelenti, hogy így könnyebben olvasható a szöveg, de mégis benne van az élő beszéd sava-borsa, íze, színe. Mivel a mesék eredetileg fonetikusán kerültek lejegyzésre, ennek néhol nyoma maradt szövegünkben. A vojlovicai nyelvjárás egyik érdekes sajátossága például a mássalhangzók rövid ejtése, ezért a közölt mesékben ezeket a szóalakokat kiejtés szerint jegyeztük le. Elhanyagoltuk a diftongusok jelölését is, ahol használnak ilyet, mert jelölésükkel csak megnehezítettük volna a szedést. A köznyelvben is előforduló összeolvadást, illeszkedést, hasonulást, nyúlást nem jelöltük, mert természetes velejárója a hangos magyar beszédnek.

Nagy kár, hogy nem tudjuk érzékeltetni egyik-másik mesemondónk csodálatosan szép kiejtését, dallamos hanglejtését, izes magyar beszédét. Egyik-másik megérdemelné, hogy a nagyközönség is hallja, élvezze őket.

A meséket sohasem papírral, ceruzával dolgozva rögzítettük, hanem mindig magnetofonszalagra vettük. Még akkor is, mikor Csantavéren a szabad ég alatt, este, kiint az udvaron körülültük a nagy halom fosztásra váró kukoricát és hallgattuk Szabó néni meséit. Csak a szalagokat kellett cserélni, mert Szabó néni győzte, nem fáradt bele a mesélésbe. Kopácson is a tópartján vidáman forgott a magnetofon szalagja, vésődött be a mese, míg mesemondónk subájába takarózva, nagyokat pőfékelve pipájából, néha-néha a csillagoségre tekintve s a hold járását vizsgálva, ellenőrizve a tűnő időt mondta-mondta meséjét, szépen, logikusan fűzte egymásba a motívumokat. Magnetofonunk nélkül ez az anyag is csonka lenne, töredékes, elnagyolt, mert az emberi kéz nem győzi leírni olyan gyorsan azt, amit az emberi száj néha lassan, vontatottan, de néha pergő gyorsasággal kiejt.

A szalagról való átírás már nehezebb, lassúbb munka, de legalább pontosabb szöveget ad. Ez pedig megéri az időt és a fáradságot.

Az alkalmat kihasználva itt mondok köszönetet a szövegek leírásában nyújtott segítségért Satai Pál tanügyi tanácsosnak, Jámbor Lászlónak, az Újvidéki Rádió munkatársának, Matijevics Lajos tanársegédnek, volt tanítványainknak.

A MESEMONDÁS KÖRÜLMÉNYEI

a) *Mesemondási alkalmak*

A mesemondás ünnepi alkalom. Különleges hangulat kell hozzá, és ami a legfontosabb, értő, élvező, együttérző, együttizguló közönség. Egyedül nem lehet mesélni. A csak a gyűjtőnek mondott mesék sohasem olyan élők, olyan hangulatosak, hiányzik a mesemondó és a mesehallgató nagyobb közösség között kialakult különleges kapcsolat, feszültség, sajátos atmoszféra. Egy ember nem közönség. A legszebb meséket, a legsikerültebb előadást csak mesehallgató közönség jelenlétében rögzíthetjük. Mint mondtuk, a mesélésben külön hangulatra van szükség. Az egyik mesemondónk szerint, este, sötétben lehet a legjobban mesélni. A másik szerint a tűz világító fényénél a konyhában, vagy kint az udvaron, a csillagos, holdfényes éjszakában különös varázsa van a mesének. Sajnos, a mesemondás alkalmak napjainkban egyre inkább fogyóban van, különösen nagyobb helyeken, nehéz nagyobb közösséget összehozni mostanában, a mese már kevésbé érdekli az embereket még falun is, hisz majd minden házban van már rádió, televízió, s ha nincs is, a szó inkább a mindennapi élet eseményeiről, a világ dolgairól, a gondokról, a bajokról folyik. Nem vonz többé úgy a mese, mint régen, különösen a fiatalokat és a középkorúakat nem, kinevetik a mesét, főleg a tündérmesét a mesélőjével együtt. A legbuzgóbb mesehallgatók falun-városban egyaránt a kis gyerekek, 10–12 éves korig. Meseadagjukat azonban többnyire a nagymamától kapják, a szülők nem érnek rá ilyesmire. „Nincs időnk ilyen haszontalanságra, nekünk dőgoznunk kell, nem érjünk mink arra rá. Este meg már fáradtak vagyunk, örülünk, ha mindent elvégezzük. Ott a nagyanyja, az majd mond mesét, — ha van kedve” — válaszolták nem egy helyen.

Ma tehát a mesemondás szép szokása a nagymama feladata és kedves, de néha terhes kötelessége lett. Többnyire este, lefekvéskor kerül rá sor az ágyban. A nagymama ritkán alszik egyedül

faluhelyen, de még városban is maga mellé veszi az ágyba a legkisebb gyereket, s ha nem törődött, elesett, beteg, a mesemondó akkor csodálatos mesével altatja, ringatja álomba az unokát. A hallgató nem egyszer már a mese végét sem bírja kivárni, elalszik. Ilyenkörkövetkező este követeli a mese folytatását. Megesik — mondják —, hogy egy hétig is eltart így egy-egy mese.

Akad azért még egypár falusi mesemondó-alkalom, különösen a kisebb falvakban, hisz a gazdasági, politikai, pszichológiai szempontból zárt világban konzerválódott a mese. Ezért van Bácskában kevesebb mesemondás, de több Baranyában vagy Szlavóniában. A lakosság életszínvonalától nagy mértékben függ a mesélés ténye. A civilizáltabb körülmények között élő, tehetősebb bácskai földművest vagy a kétlaki földműves — ipari munkást már nem érdekli a mese, viszont a kis kézműves iparos műhelyében még szívesen látott vendég a politizálás mellett.

Általános falusi mesélési alkalmak: majd minden faluban esténként, tavasztól késő őszig, ha elvégezték a munkát, megetették a jószágot, megvacsoráztak, kiülnek a ház elé a kispadra, levegőt szívni, pihenni, elbeszélgetni a világ soráról. Többen is összejönnek egy-egy beszédes, jó mesemondó hírében álló háza előtt és várják a mesét. Sokszor, ha belemelegednek, az éjféli harangszóvet véget a szórakozásnak. Ilyen alkalom a vasárnap délutáni tanyázás, „bandázás” is. Akkor is a ház előtti kispadon vagy a fűvön elheverve szórakoznak mesehallgatással.

A téli esték unalmát is mesemondással űzik el, mikor is a hallgatóság tökmagot, napraforgómagot ropogtat. Néha egy egész lapát szemetet seper össze a gazdasszony egy-egy ilyen alkalom után.

A disznótoros vacsora emelkedett hangulatához a vidám, tréfás történetek illenek vagy a halottakról, visszajáró lelkekről, boszorkányokról, ördögről szóló történetek. A hazafele tartó az ilyen történetek után a sötétben a kutyát is ördögnek véli, minden zajra összerezzen, sietve kapkodja a lábát, hogy még idejében hazaérjen, ne találkozzék valamelyik kísértettel, boszorkánnyal.

A halottvirrasztás is halottakról szóló történetek elmondására ad alkalmat. Rémitgetik is egymást ilyenekkel a virrasztók.

Vannak munkaukalmak, amelyek mesemondás nélkül meg sem lehetnek. A gépies, unalmas munkában elfáradtak szórakoztatására, felüdítésére szolgál ilyenkor a mese, mint a feketekávé mostanában. A dohányfűzés, esomózás, kosárfonás, gyékénymunka, kukoricafosztás, kukoricaírtás, kézimunkázás, mind-mind alkalom arra, hogy ki-ki bemutassa mesemondó tehetségét,

mivel ilyen alkalmakkor rendszerint mindenkire sor kerül. De mégis a legjobbat kéri meg többször: „Julink, te olyan szépen tudod mondani, mondjad te!” „Méket?” „Hát — — — ezt meg ezt” — felelik a hallgatók, s kis szabódás után indul is a mese!

A falun kívül is van, illetve volt régen bőven alkalom.

Szlavóniában például este, mikor „rétavára” mentek, legeltetni a lovakat, akkor egész éjjel elmesélgettek.

A baranyai halászok, Horvát bácsi kopácsi halász szerint nagy halászatok után, este, holdvilágnál, miután elköltötték a finom, parázson sült halat, leöblítették, megúsztatták jóféle itókéval, sor kerül a mesemondásra. Sokszor még az éjféli harangszó is így találja őket.

Topolyán az egyik mesélő azt mondta, ő a katonáskodás, majd a fogság idején mesélt és tanult sok új mesét. Sokan és sokszor leírták már a katonáéknál folyó mesemondást, a mi mesemondóink sem említenek újabb vonást, ezért mellőzzük.

A Muravidéken a téli favágásokat mondták jó mesemondó alkalomnak.

A legeltetés, a jószágörzés, az aratás, a kapálás utáni pihenő, minden közös munka, munkaakció alkalom egy-egy mesét több napon át is folytatni.

Szlavóniában a fiatal lányok szőlőérés idején mikor kiköltözöknek „pudárkonni”, szőlőt őrizni, akkor a látogatóba érkező fiatalokat esténként, napszállat után fogadva, megvendégelve, elbeszélgetnek, eltréfálkoznak, elmesélgetnek.

Mostanában a közös szállásokon élő idősebb munkások is mesemondással ütik agyon az időt esténként, főleg télen a tűz fényénél.

A csendesebb foglalkozású mesterségek műhelyeiben is virul még a mese — közli az egyik asztalossegéd Topolyán.

b) Hol tanulják a mesét?

A hajdani napszámosok sok helyen megfordultak, mindenütt tanultak valami újat. A katonaviseltek, fogságban jártak, a közösségben élők a katonaságot, fogságot, a munkaközösséget jelölik meg „tanuló iskolájuknak”. Legtöbbször azonban egy-egy jó mesemondó öregre emlékeznek, attól hallották a mesét, attól tanulták. Sokan — különösen a nők — nagyanyjuktól „örökölték”, azaz a családban tanulták. Vojlovicán vannak kimondott

mesemondó családok, ahol apáról leányra, anyáról fiúra, illetve apáról fiúra, anyáról leányra száll a mesélés tudománya, a családi mesekincs. Őrzik, vigyáznak rá, ápolják, mint „az illatos, de törékeny virágot”. Büszkéek tudományukra, ha elismerésben van részük, még vigyázóbban óvják a „drága kincset”.

Csak kevés mesemondó tanul könyvből. Akad azonban köztük, aki minden mesekönyvet elolvas és az olvasott meséket összekomponálja a saját mesekincsével.

c) *Kik a mesemondóink?*

Közlőink főleg a falusi, tanyai földművesek, kisparasztok, nap-számosok közül kerültek ki (88). Van halász, pásztor mesemondók is (5+6), néhány kisiparostól (3), ipari munkástól, tisztviselőtől is (3) gyűjtöttünk. Az utóbbiak olyan személyek, akik még nem szakadtak el régi környezetüktől, anyanyelvjárásuktól.

A 108 mesemondó közül 58 férfi, 50 nő; életkoruk szerint: 60–70 éves vagy még idősebb (igazi mesemondókor!) 59 személy, egészen fiatal 22 személy. A nők zöme háztartásbeli, munkásnő egy sincs, a gyári munkásnő számára már nevetséges régiség a mese.

Az idősebb generáció nagyobb számban van képviselve. Értethető is, több köztük az analfabéta, olyan, aki a mesét mint szóban közölt műfajt művészi módon ápolja.

A magyar mesélők sohasem kapnak ajándékot a hallgatóktól. Ritkán fordul elő, hogy féltékenyek egymásra. Elismeréssel szólnak az igazán jó mesemondóról.

Tíz éves gyűjtőmunkánk alatt találkoztunk sok kiváló, nagy mesekészletű előadóval, olyanokkal, akik művészi módon tudták hallgatóikat a mesék világába vezetni.

Voltak olyanok, főleg a nők között, akik tökéletesen beleélték magukat a mesehősök sorsába. Együtt örültek a hősökkel, együtt bánkódtak, megjátszották az egyes helyzeteket, gesztikuláltak, utánózták a szereplők hangját, egyszóval dramatizálták a mesét. De mindezt szinte önkívületben, akaratlanul, nem tudatosan tették. A mese befejeztével olyanok voltak, mintha révületből ébredtek volna. (Kertész Katalin — Topolya.)

Egy másik típus szintén együttérzett a hősökkel, nem egyszer a könny is megcsillant a szemében, ha a főhős sorsa balra fordult, a hangját is váltogatta a szereplők és sorsuk változása szerint, dramatizált, párbeszédeket alkalmazott, mindezt természetesen, közvetlenül emberi melegséggel tette. Nemcsak a hangját modu-

lálta, de a frazeológiát is váltogatta a személyekhez illően. Így tette életszerűvé a hőst, a cselekményt. Vigyázott az intonációra, a szünetre, a szerkezetre. Nem egybefolyó monoton egész a mese, van benne bekezdés, fejezet, átmenet, dialógus. Ez a típus nemcsak a mesével él együtt, hanem a hallgatókkal is, figyel, ellenőrzi a rájuk gyakorolt hatást. Ez a hatás visszahat az előadóra, de nem idéz elő hisztériát, a mesemondó nem esik révületbe. A mese végére érve élvezettel, gyönyörködve nézi a csillogó szemű, nem egyszer a szájukat is tátva feledő hallgatókat, s ha a közönség más, újabb mesére vágyik, szívesen folytatja a mesemondást. Ez a született mesemondó.

Nagyszerű emlékezőtehetség, többszöri meséltetés után nem egyszer szinte filológiai pontosságú szöveghűség, eszmei, gondolati bőség, a kifejezések gazdagsága, művészi előadásmód, átélés, szemléletesség, szubjektív érzelmeit nem takarás, közvetlen, élénk, választékos nyelvű előadás jellemzője egy másik típusnak.

Vannak viszont olyanok is, akik csak a mesevázra emlékeznek, nem tudják felöltöztetni a vázat.

d) *Ki lesz mesemondó?*

Olyan tehetséges egyén, akinek van képessége, memóriája, szóbeli előadókészsége, előadása színes, fordultatos, az elemeket össze tudja fűzni, egységbe tudja kovácsolni, feszült figyelmet tud kelteni, életszerűen, reálisan tud ábrázolni. Ezek mellett a személyes átélés is szükséges, s az, hogy a mesét ne tartsa bolondságnak, ne hazudozásra használja fel, s ami még rendkívül fontos, ismerje a hallgatóság kultúráját, a mesemondás tradícióját abban a környezetben, a hallgatóság gondolkozása szerint gondolkozzék, hisz átélte az ő gondjukat, bajukat, egyszóval ismerje környezetét. Általában tehetséges, paraszti környezetből való egyén a jó mesemondó. Ritkán találtunk más társadalmi környezetből való mesélőt. Legfeljebb csak akkor, ha az illető mesélő mesemondó paraszti környezetből származott, őrizte a tanult mesekincset és szeretettel foglalkozott vele.

Tyúkos Horvát Antal és Győrfi Kálmán szerint a jó mesemondó ha 10 mesét tud, akkor sokat csinálhat belőle, vagy vég nélkül mondhatja ugyanazt a mesét.

A mesemondás korhoz kötött, csak az idősebbek művelik nálunk is. A fiatalok nem aktív mesemondók, inkább csak reprodukálnak.

Nincs nemhez kötve a mesélés. Vannak jó és rossz előadók a férfiak és a nők között is. A szöveg megszerkesztésében, a hős jellemzésében, az előadásmódban azonban különbség mutatkozik. A nők jobban beleélik magukat a hős életébe, előadásuk szenvedélyesebb, néha egészen poétikusak, a férfiak tárgyilagosabbak, tempósabbak, néha szinte kívülről figyelik az eseményeket, az események alakulását. Egyre kevesebb a férfi mesemondó, mint ahogyan a mesemondás, a meshallgatás alkalma is egyre csökken a gazdasági, társadalmi, kulturális változások függvényeként.

Néhány jó mesemondónk:

1. *Baka János* — Kopács (Kopačevo), iparos, született 1892-ben. Olvasott ember. Néha kissé tudálékos. Főleg a Mátyás királyra vonatkozó történetek érdeklik. Előadás közben élvezettel kuncog, ha Mátyás eszét, szellemét csillogtatja.

2. *Csehák Vera* — Csóka (Čoka), földműves felesége, született 1887-ben. Mátyás királyról szóló történetekre specializálta magát. Könnyedén, szépen ad elő. Nem alkalomszerű, de reprodukáló mesélő. Úgy hallotta történeteit és úgy tanulta meg. Ideális néprajzi adatközlő is.

3. *Fülöp Antal* — földműves, Horgos (Horgoš), született 1874-ben. A vidám, bohókás történeteket szereti és a csalimeséket. Szívesen, néha kissé szabadszájúan mesél. Meséit legeltetés vagy más mezei munka közben hallotta pásztoemberektől, kiszolgált katonáktól.

4. *Győrfi Kálmán* — földműves, halász. Kopács (Kopačevo). Szerinte a nagy halászatok alkalmával este, holdvilágnál a finom halpaprikás elfogyasztása utáni borozgatás közben mesélnek legszívesebben az idősebb kopácsi halászok, sokszor éjfélig is. Ilyenkor mindenféle mese, adoma, tréfa előkerül. Ő is ilyen alkalmakkor tanulta és adja tovább meséit. Szépen, lassan ad elő, állandóan figyelve a cselekményre, a hősök sorsának megfelelő és logikus bonyolítására. A hagyományos magyar meseformákat őrzi és következetesen használja.

5. *Tyúkos Horvát Antal* — halász — Kopács (Kopačevo), gyakorlott mesélő, gazdag repertoárja van. Büszke rá, hogy már egy kötetnyi mese jelent meg tőle. Szívesen mesél, bár előbb szereti kéretni magát. Ha a kötetben szereplő mesét kéri tőle, szabó-

dik. „Elfelejtettem én asz már” — mondogatja, de mégis eleget tesz a kérésnek. Eltéréssel adja elő a már lejegyzett szöveget. Nem csak közönség előtt, családi körben is mesélget. Így akarja átadni tudását kis unokájának. A falu mesekincsének hordozója.

6. *Jakab István* — földműves, Várdaróc (Vardarac). Született 1900-ban. Az egyik legjobb férfi mesemondóm. Szívesen mesél. Ha hozzáfog, nem sajnálja az időt, képes egész délután, egész este mesélni egyetlen egy mesét, ügyesen, zökkenőmentesen kombinálva össze az egyes motívumokat kerek egészbe. Nagy mesekészletű előadó, művészi módon tudja hallgatóit a mesék világába vezetni. Ő is figyeli a hallgatóságot, reagál azok hangulatváltozásaira, aszerint formálja tovább a mesehős sorsát. Öreg mesemondóktól tanulta a meséket. A falu mesekincsének őrzője.

7. *Kovács Juli néni* — Hertelendyfalva (Vojlovica, Bukovinából telepített székely falu). Kovács Juli néni 1967-ben, 80 éves korában meghalt, de már 68 éves kora óta ismertem. Bármikor kerestem fel, télen, nyáron, nagy munkaidőben vagy pihenés idején, mindig egy örökké mozgó, dolgozó Juli nénit találtam. Korát meghazudtoló frissességgel végezte a munkát a mezőn, a ház körül. Ez az alacsonytermetű, vidám, mosolygós arcú, meleg barnaszemű asszony volt a lelke 8 tagú családjának.

Juli néni született mesemondó volt. Nagyszerű emlékezőtehetsége sohasem hagyta cserben, az édesapjától tanult régi székely balladákat, meséket, történeteket mindig szinte filológiai pontosságú szöveghűséggel, szemléletesen, szubjektív érzelmeit nem takarva, közvetlenül, élénken, néha poétikusan adta elő. Meséi egyszerűek, kerekék. Nem valami különleges mesék, beletartoznak az egyetemes nagy mesekincsbe, de egyes vándorló motívumokat nagyszerűen konzerváltak. A modern, gépesített világ is visszatükröződik egyes elemekben (gombot nyom meg véletlenül a királylány és szétválík a fal stb.). Személy- és helynevek segítségével helyhez kötötté teszi egyik-másik meséjét (a helyhez kötöttség nem általános mesei tulajdonság!). A mesék nyelvében nincs semmi modorosság, keresettség. Így beszélnek egymás közt az emberek Vojlovicán.

A mesét hallgatók mindig szívesen, odaadással, nem egyszer csillogó szemmel, tátott szájjal figyelik a szép meséket, Juli néni meg élvezettel, gyönyörködve figyelte a hatást, s ha a közönség más, újabb mesére vágyott, szívesen tett eleget kéré-

süknek. Meserepertoárja gazdag volt, gondosan keresett, kutatott újabb mesék után. Szívesen olvasott is. Alkotó típus volt.

8. *Szabó Józsefné* — földműves felesége, Csantavér (Čantavir). Szellemes kis öregasszony. Nagyon szereti a vidám tréfákat. Élvezi a mesemondást. Legszívesebben mesemondással foglalkozna, pedig helyt kell állnia és helyt is áll mindenütt, ahol éppen ő rá van szükség. Született mesemondó. Élénk szelleme meséiben is visszatükröződik.

9. *Takács Ferenc* — Várdaróc (Vardarac) — földműves, írástudatlan, született 1886-ban. Élvezettel mesél, nagyszerű előadókészsége van, képes egész nap mesélni. Az egyik felvett meséje 88 gépelt oldal! Szerencsésen fűzi össze az egyes meseelemeket, sikeresen tudja egységbe fogni őket, közben feszült figyelmet tud kiváltani hallgatóiban. Törődik a mesével és a hallgatóval, igyekszik, hogy a mese meggyőző legyen. Hálás közönség előtt szívesen csillogtatja a tudását. Sok mesét tud, szereti a pajzán elemeket.

10. *Vicsori Jánosné* — földműves felesége, Bács-Topolya (Bač-Topola), 1908-ban született.

Jó mesemondó. Mesemondás közben együttérez a mesehősökkel, nem egyszer a könny is megcsillan a szemében, ha a főhős sorsa balra fordul. A hangját is modulálja a szereplők és sorsuk változása szerint. Dramatizál, de természetesen, közvetlenül, emberi melegséggel teszi.

Nemcsak a szereplőkkel él együtt, hanem a hallgatókkal is. Figyeli, ellenőrzi a rájuk gyakorolt hatást. A mese végére érve élvezettel figyeli a hatást, huncut mosollyal szemléli a hallgatókat. Szívesen, szeretettel mesél. Meséit itt-ott szedte fel.

A gyűjteményben szereplő mesemondóknak megvan a saját stílusuk, nyelvük, motívumkészletük, repertoárjuk. Egészen más Kovács Juli vagy Szabóné mesekészlete és stílusa, Horvát és Takács is különbözik egymástól.

A mese — nálunk is — osztályhoz kötött. A kisparasztok, halászok, pásztorok, favágók, vagy a közülük kinőtt kisiparosok műfaja.

e) A közönség

A hallgatóság és a mesemondó kölcsönösen függ egymástól, kölcsönösen hat egymásra. Tapasztalatunk szerint is a hallgatóságnak fontos szerepe van a mesélés aktusában, serkentőleg hat

a mesemondóra, ha sokan és szívesen hallgatják. Minél többen vannak, annál előbb a mese. A történettel együtt élő hallgatóság hat a meseszöveg alakulására. A hallgatóságtól függ, hogy ugyanaz a mesélő ugyanazt a mesét „összecsapja”-e vagy élvezettel „kanyargatja”. A jó mesemondó azzal is fokozza az érdeklődést, hogy helyi jegyeket visz a történetbe, esetleg a saját életét szövi bele vagy személyes tapasztalatait — mint Kovács Juli néni.

A hallgatóság a legtöbb helyen aktív, közbeszól, bírál, megvan a saját kívánsága, elfogadja vagy elutasítja az előadást, sokszor még az előadót is.

„Hogy is van az a Fél Jancsi? Mondja má é, Pista bácsi” — kéri a hallgatók.

Mivel már többször hallották ugyanazt a mesét, ismerik a történetet, s ha nem a szájuk íze szerint mondja a mesélő, leintik: „Nem úgy van a! Ennye kend, hát má éfelejtette?! Hát nem emlékszik rá? Most annak meg ennek kell jönni.” A jó mesemondónak nincs szüksége ilyenfajta együttműködésre. Ő a csillogó szemekből olvas, a csudálkozástól, gyönyörűségtől tátva maradt szájából. Ez ösztönzés, de egyúttal elismerés is neki.

A nagymama — unoka vonalon sokkal közvetlenebb a kapcsolat a mesemondó és közönsége között. Nem egyszer megrendelésre történik a mesemondás, mert van kedvenc meséje a hallgatónak, a közönség legtöbbször már előre tudja a fejleményeket, hisz a kedvenc meséjét hallgatja, maga is közbeszól „Ne úgy mondd! Tudod, nem úgy van az! Előbb ezt meg ezt mondd!” Ha nem a kívánt mesét hallja, követelőzik, esetleg még sírásra is fakad. Viszont az is megesik, hogy mesehallgatás közben elalszik a hallgató és a folytatás másnapra marad.

Folytatásos mesemondás a felnőtteknél is előfordul, a falun kívüli mesemondó alkalmakkor. Ott is vagy az álom szakítja meg a mesemondás folyamatát, vagy a közös munka folytatása, mert pihenéskor, szünetben történt a mesemondás.

A hallgatók reagálása rákényszeríti a mesemondót, hogy elgondolkozzék olyan fontos kérdésekről, mint pl. hogyan teremtsen meg a sajátos mesés atmoszférát, mit lehet mesélni, mit nem, mit merhet elmondani, mit nem, vastagabb részeket említhet-e, melyik rész kiemelése hasznos és hatásos, mi árthat mesemondói tekintélyének, mivel tudja felrázni a hallgatóságot, hogyan tudja a feszültséget fenntartani, hogyan legyen izgalmas a mese, hogyan gazdálkodjék az idővel, az előadás hosszú vagy rövid legyen, a nyelvét, szókészletét, stílusát mindenki megértse, egyéni is legyen, de közösségi jegyeket is tartalmazzon stb. Közben még

arra is figyelnie kell, hogy reális, életszerű, hiteles legyen a mondanivaló.

Ha ezekkel nem törődik, a hallgatók előbb-utóbb rákényszerítik, hogy mindezzel mégis törődjön.

Minden mesemondás alkalmával felmerül a kérdés, hogyan tud eleget tenni a hallgatók szabta követelményeknek az előadó. Minden alkalommal minden mesemondónak magának kell megoldást találnia egyéni módon, ha megvan benne a szubjektív adottság, mert recept erre nincs, ugyanakkor alkalmazkodnia kell környezetére sajátos mesemondó és mesehallgató tradíció-jához.

A MESEMONDÁS MÓDJA

A mese szóban közölt műfaj, szóban terjed, így is hat egyik mese a másikra.

A mesélők szabadok, szabadabbak, mint a népköltészet előadói, a mesélésnek azért mégis megvan a belső törvényszerűsége. Az élő beszéd, a szóbeli előadás, a lélektan törvényeit jól ismeri ösztönösen a jó mesemondó. Azonkívül például Tyúkos Horvát Antal tisztában van a hallgatóság, a környezet kultúrájával, nagyszerűen meg tudja teremteni a meséléshez szükséges atmoszférát, a kisujjában van az idővel való gazdálkodás tudománya, a témaválasztás, a motívumok kombinálása és a megformálás tudománya nélkül nem lenne az a sikeres mesemondó, mint amilyen ezeknek az adottságoknak a birtokában.

A mesélő mesél, a hallgatók hallgatják. Ez befolyásolja a téma-választást, a kompozíciót, a személyek megformálását, az előadás módját.

A mesélő ösztönös pszichológusként hangulatkeltéssel fog a mesemondáshoz. A hallgatók figyelmének felkeltésére előbb megmondja, miről fog mesélni. Ezzel megnyugtatta a közönséget, figyelmüket, érdeklődésüket egy bizonyos meghatározott irányba tereli. Ha nem így járna el, jó időbe kerülne, míg a hallgató teljesen koncentrálni tudná figyelmét a mesére. Ezt Kovács Juli néni egyszerű szóval úgy mondta, hogy kedvet csinál a meséhez a bevezetéssel.

A bevezető formula tipikus, karakterisztikus mesei kezdés: „Eccő vót, hun nem vót, élt — — —; Hol vót, hol nem vót, vót a világon egy — — —; Vót valamikő egy — — —; Hol vót, hol nem vót, még az Óperencijás tengeren is túl vót, talán még az Üveghégyek mögött vót — — —; stb. Vagy egyszerűen csak így kezdik: Élt egy — — — —.

A mesekezdő formula egy-két ügyes és lelkes mesemondónál külön történetre kerekedik, pl. Márton Erzsébetnél: „Hol vót, hol nem vót, hetedhét országon túnant vót, az Óperenciás tengörön is túnan vót, vót egy nagy pálmafa. Annak a pálmafának a tetején vót egy nagy karó. Annak a karónak a tetején vót egy ezérrétű szoknya. Annak az ezérrétű szoknyának az ezerégvedik zsebiben találtam ezt a kis mesét.” A várdaróci Jakab István így kezdi a mesemondást: „Vót eccő, hol nem vót, hetedhét országon is tulnan vót, vót eccör egy nagy fa. Annak a nagy fának vót 66 ága, azon a 66 ágon vót 66 pargétszoknya. Annak a 66 pargétszoknyának vót 66 zsebje. És abban a 66 zsebben vót 66 kis varjúfészök. Abban a 66 varjúfészögben vót 66 kis varjú. Aki nem hiszi el az én mesémet, az reggelre kaparja ki mind a két szemét. Vót eccör — —”. Tyúkos Horvát Antal egy csalimesével kezd és azután folytatja a mesét.

Az ilyen és efféle, de a szegényebb bevezető formula is előkészítés a koncentrációra, a hallgató figyelmének a felkeltésére szolgál.

Csak ezután kezdődik valójában a mesemondás, mégpedig úgy, hogy a bonyodalom lépésről lépésre fokozódik — a figyelem ébrentartására. Hogy minél élénkebb legyen a mese, kevésbé fárasztó, nem írja le részletesen az előadó a természetet, a környezetet, ahol a cselekmény folyik, a történetet sem aprózza fel, a harcokat sem írja le részletesen, a hős külsejének, életmódjának, hangulatának, természetének bemutatása is csak a lényeges vonásokra szorítkozik. A hőst cselekvésével, tetteivel jellemzi. A mesehallgatás közben azután működik a hallgatók fantáziája. Képzeletük a hallottak, azaz a mesemondó által közölt legszükségesebb tudnivalók alapján kelti életre a hősöket, a színhelyet s értik meg a hőst, a cselekményt.

Az átmeneti formulák alkalmazásával köti össze az ügyes mesélő az egyes egéseket, a motívumokat, esetleg kérdést tesz fel, vagy beszúr egy kisebb, független részt a figyelem ébrentartására, hangulatkeltésre.

Mesemondás közben, hogy minél nagyobb hitele legyen, állásfoglalását is közli a szuggesztív előadást szem előtt tartó mesemondó, esetleg más, ismert mesélőre is hivatkozik.

Mikor a bonyodalom megszűnt, feloldódott, a hallgatók figyelmé ellanyhul, szétszóródik, az érdeklődés csökken, a mesemondó már elmondta, amit el kellett mondania, be kell fejeznie a mesét. A fő követelmény, hogy lehetőleg tréfás legyen a befejezés. Ezzel a hallgatót felmenti a feszült figyelés alól.

A mese befejezése nem minden mesemondónál azonos, mesélők szerint változik.

A mese nem él minden vidéken egyformán, nem mindenütt művelik érdemlegesen, az egyes mesék kvalitásai sem egyformák, mert a mese nem spontán vagy mechanikusan keletkezik, nem elég hozzá a tradíció, mélyebb szükséglet, jelentős társadalmi és lélektani szituáció kell hozzá.

Szlavónia ma már szegény mesében, mert a jó mesemondók meghaltak. A Muravidék sem bővelkedik bennük.

Meséink nem különleges mesék. Beletartoznak a magyar mesekincsbe, annak variánsai, igényes vagy kevésbé sikerült variánsai. De még így is értékesek, mert egyes vándorló motívumokat nagyszerűen konzerváltak. Nem egy mesefala, nem egy helység termékei. A meseváltozatok kikutatására nem volt időnk, munkánk természetéből kifolyólag, mert, mint már előbb mondtuk, a mesegyűjtemény másodlagos terméke néprvelv-kutató munkánknak.

A mi meséink is személytelenek: egy ember, egy király; helymeghatározás nincs, ismeretlen az ország, az idő sincs meghatározva, egyszer történik. Nemzethez tartozás sincs, a személyek nincsenek egy államhoz kapcsolva, mint a nomádok vándorolnak: egy országban születnek, egy másikban házasodnak s esetleg egy újabbban halnak meg. Mind eme meghatározatlanság mellett bennük mégis a közvetlenebb környezet, „a magyar paraszti világ” (Ortutay) szólal meg, még a király és gyermekei is úgy viselkednek, mint az egyszerű emberek, rájuk is olyan sors vár (katonának behívják), mint a többire.

A mi meséink jó része is — mint Vojislav Đurić mondja: „hymnus a fiatalság tetteiről.” (Vojislav Đurić: Srpskohrvatske bajke, Sarajevo 1957. 16. o.) A mi meséinkben is bensőséges a viszony az ember és a körülötte levő világ között. Az egész természet részt vesz az ember sorsának alakításában, segíti vagy akadályozza. Különösen az állatok. A legkisebb teremtménytől, a hangyától a legnagyobbig. A fantasztikus személyek: a kígyó, a sárkány, a boszorkány, garabonciás stb. az ember ellensége, noha ezek között is vannak olyanok, amelyek csak a rossz embernek ártanak, a jókat segítik, ha bajba jutnak.

A mesékben a valóságos és a csoda összeolvad, a csoda természetes. Vannak csodálatos tulajdonsággal rendelkező dolgok, melyek segítik a hőst a végső cél elérésében: csodasíp, furulya, hegedű, amely amíg szól, mindenkinek táncolnia kell, élő víz, terülj asztalkám, csodatevő, varázsserejű hajszál, pillanatok alatt felépülő csodaszép paloták, beszélő fa stb.

A hatalmas erejű csodalény ereje valamilyen tárgyban van, pl.: kard, ha elveszik a tulajdonostól, megszűnik az erő, esetleg az élet is.

Átváltozás, metamorfózis is szerepel meséinkben: állattá, kővé válás, visszaváltozás is előfordul. Ez lehet önkéntes (boszorkány) vagy egy gonosz varázsló boszorkány végzi, s ami a legérdekesebb, minden mélyebb emóció nélkül történik minden, a tragédia szele nélkül, könnyedén, szinte természetesen.

A halott feltámasztása élő vízzel, csodafüvel, a gonosz lélek leküzdése, kiüldözése (királylányból) természetes dolog a mese világában.

Humánus is van meséinkben, a hős feláldozza magát, vagyónát, jót tesz ismeretlenekkel, nem vár érte jutalmat, de mégis bőségesen megkapja jutalmát.

Mesemondóink szeretik a bátorság, a testi erő, kitartás, bölcsesség, találékonyság, ügyesség kiemelését, ugyanakkor szimpátiával kísérik a gyengét, az erőtlent, az igazságtalanul üldözöttet, a legkisebbet, még a tolvajt is, ha ravaszsággal, ügyesen fosztogatja a gazdagokat. A szimpatikus és nem szimpatikus hősök nem előre meghatározott fehér-fekete technika szerinti alakok, cselekvésükben alakulnak ilyenekké. A hős is fejlődik a mesében, az sem készen kialakult személy.

Szegények, gazdagok, erősek, gyengék állnak szemben egymással, élnek, harcolnak, de nincs túlvilági élet ígérete, még a földön kap jutalmat mindenki: a szegény ember fia király lesz, a pásztorlány királyné.

Általában gazdag jutalom jár a jótettért, kegyetlen büntetés a gonoszságért. Megbocsátás nincs vagy csak ritkán, csak a legfiatalabb testvér bocsátja meg az idősebbeknek ellene elkövetett gonoszságukat.

A legendamesében Krisztus és tanítványai mint bűnös, esendő emberek jelennek meg, isteni tulajdonságaiktól megfosztva. Mint egyszerű utasok, vándorok járvák a világot, mindig igazságosak, segítik a szegényt, emberi tulajdonságokkal vannak felruházva, emberi mérték szerint haragszanak, örülnek, néha ravaszkodnak is, a csalástól sem riadnak vissza, ha a szükség úgy kívánja.

A mesékben a személyes élmények is helyt kapnak, ezzel lesz életesebb, hitelesebb a történet, de hiányzik az intim családi történések, a szerelmi élet megnyilvánulásai.

Egyik-másik mesénkben már visszatükröződik a változott, civilizáltabb élet, pl. a sárkányokat szövőgépen szövik; fiákeren viszi haza a királyfi Piroskát; a vasúti szerencsétlenségben csak Világ-

szép János segíthet; egy gombot kell megnyomni és szétválik a fal. A telefon természetes hírközlő eszköz.

Mivel a meséknek nincs állandó formájuk, egyéni betoldások is szerepelnek a mesékben, sok önálló meseként szereplő mesemotívum kerül össze egy-egy mesében (*Takács Ferenc: A Vénusz madár*). Néha a mesemotívumok összekapcsolása nem szerencsés, nincsenek logikus viszonyban a motívumok, egyik-másik motívum „kilóg” a meséből, viszont élvezet hallgatni az ügyesen összeszerkesztett, logikusan, zökkenőmentesen folyó mesét.

Penavin Olga

BARANYA-DRÁVASZÖG

AZ ÖREG KIRÁLY MEG A LEGKISEBB KIRÁLYFI

Egyszer volt, hol nem volt, a hetedhét országon is túlvan volt, ott ahol a kurtafarkú malac túr, volt egyszer egy öreg király, annak volt három fia. Minekutána a király mán megöregödött, nem tudott határozni, hogy kinek adja, melyik fiára hagyja a királyságot. Összehívta a tanácsait, hogy megtárgyalják, hogy kinek tegyenek igazságot, hogy melyik fiára hagyja az örökséget. Hát a tanácsosok azt tanácsolták, hogy próbára kell tenni a fiúkat. El kell küldeni őket országot és világot járni. Olyan föltételt kell nekik szabni, hogy amelyik egy év leforgása alatt a legkisebb kutyát még tudja szērèzni, azé lesz a királyság.

El is indút a három királyfi, három napig egy úton mőntek. A harmadik napon odaérték egy kocsmához, hát betértek a kocsmába, megebédeltek. Kezdték tanakodni, hogy ez így nem jó lesz, mert így együtt járnak, mind a három. Hát mikő kilépnek a kocsmából, látják, hogy három útágazat van, de mind a három útágazat egyforma. Megálltak oszt tanakosznak, hogy most melyik úton induljanak el.

Hát az őregebb azt mondja, hogy ű még jobb kéz felől az útnak. A középső a középső úton, a kisebbik pedig a balszélő úton. Hát osztán hagyjuk a két öregöt, tartsunk a fiattal, a legkisebbikkel!

Mégindul a gyөрök, mőgy, mőgy, mőndegél még három nap és három éjjel. Nagyön ki volt merőve, amikő bejért egy erdőbe. De mán rá is estelődött, gondóta, hogy itten maj meghál. Leszáll a lórú, kezd magának gallyakat tördelni, hogy majd tüzet győjt. Hát amikő hozzáfog a tőzgyőtáshoz, lássa az erdőben valami lámpafény. Na, mőgy osztán a fény után, felöl a lovára és mőgy. De egy jó órahosszába kerőt, mire odajért. Hát mikor odajért, csak ámul, hogy egy győnyörő szép kastély van az erdő közepén. A kastély ki van világíttal sok gyertyával, minden egy száll gyertyát egy kéz tart. Mindegy most mán, akárki fia, lánya lakik ebbe a kastélyba, ű bemegy. Amint mőgy föl az emeletre, minden ki van világíttal, a folyosó is. De csak a kezek lobognak ott a levegőben a gyertyával. Mikor bejér a szobába, ott terítve van az asztal. De sehol senki sincsen, mint azok a kezek, akik tartják a gyertyát és láthatatlan zene szól. Amint ű ott gondókozik, ha van vagy nincs gazdája, ha mán terítve van az asztal,

mivel éhös vót, hát hozzáfog ű vacsorázni. Amint hozzáfog a vacsorához, eccő belép egy fehér cica.

— Jó estét, királyfi! — Emböri hangon megszólal a fehér cica.

— Adjon isten, fehér cica.

— Hát mi járatban vagy?

Hát elmondta a királyfi, hogy mi járatban van, hogy mi az édesapjának a kívánsága és aztat akarja beszerezni.

— Jó helön jársz, királyfi — aszongya —. Nyugodtan vacsoráljál. Itt van a hálószobád is — aszongya. Nyugodtan vacsoráljál, és utána feküdj le.

Hát nap-nap után hallja a láthatatlan zenét, nem lát mást senkit, csak a fehér cicát. Étközéskő be-bement hozzá, de napközben azt se látta. Hát közben mán ott vót egy évig, mert az vót a határidő, hogy egy évön belül szőrózzék be azt a kis kuszikát, amirő szó vót. És majd abban a vendéglőben, amelyben szétváltak, majd megínt találkoznak, ahogyan azt megbeszérték. Hát osztán, amikő elgyün az utolsó idő, nagyon búsul a királyfi. Azt mondja neki a fehér cica:

— Mért búsusz, királyfi?

— Hogyne búsúnék, fehér cica, mikő mondtam, hogy mi járatban vagyok és még sehol semmi nincs.

— Nyugodtan aludjál, reggelre mindēn meglősz.

Mikor reggel fölkel a királyfi, a fehér cica átad neki egy diót.

— Itt van, királyfi, ebben van az, amit kívánsz. De a világér ezt föl ne törd, míg haza nem érsz, az édősapád elé.

A fiú meköszönte, zsebbe tette, elvágtatott. Akkor már mire ű a kocsmához ért, akkő mán az ű két bátyja várta útet. Hát azokná is vót gyönyörű szép kis kuszika. Egyik szebb, mint a másik.

— No, öcsém, hol a tied?

Előveszi a diót a zsebbő.

— Itt van — aszongya.

Kinevette a két idősebb, hogy szép kis kutya az, amelyik ebben a dióhéjban van. Avval osztán elmennek haza. Mikor bejérnek, persze aztat nem lehetett elgyugni, azt a két kiskutyát, azt látták a tanácsosok is, meg a királyfiak is. A királynak nagyon megtetszett a kutya.

— Hát fiam, hol a tied?

— Itt van ni!

Avval megtörte a diót és abbú kiugrik egy picike kis kuszika. Hát tagadhatatlan, hogy ű nyerte meg a királyságot, a kisfiú.

Na, jó, megin összeűtek a tanácsosok, hogy ne sértsék meg a gyerkőket, még egy próbát meg kell tenni. Összeűtek megen tanácskozni, hát azt határozták el, hogy amelyik a legfinomabb

vásznat tudja elhozni, előteremteni, amit köröszkül lehet húzni egy tű fokán, azé lesz a királyság.

Hát a gyerököknek nem igen tetszett ez a mafla földadat, ugyebár. Azt meg mán hol lehet beszerezni, hogy egy vég vásznat át lehet húzni a tű fokán? De nincs nekik mit tenni, el kell menni megen. Megent csak odaérnek a csárdához, az elébbenihön. Ott megen elbúcsúztak, kiki mēnt megen a maga útján. A királyfi, a legkisebb megent csak odatartott, ahol a kastély van. Ott oszt a fehér cica szívesen fogadta. Megent teltek-múltak az idők, elgyűtt megen az utolsó nap, hogy reggel megin kell neki menni vissza, a bátyjaihoz. Megen nagy szomorúságba esett.

— Mi a baj, királyfi?

— Hej, fehér cica, nagy baj van! Itt az idő, amikó kell men-nem és nincs meg amijé én gyüttem.

— Ne búsulj te, királyfi, semmit sem, reggel mire fölkel-sz, minden meg lesz kívánságod szerint!

Fölébredt a királyfi, átadott neki a fehér cica egy borsó-szemet.

— Itt van, királyfi, amit kívánsz. De föl ne törd, amíg haza nem érsz.

Hát megint csak megy, találkozik ott a kocsmáná a két báty-jával, azok mán várnak rá.

Hát osztán azok mutassák a vásznat, ez meg a legkisebbik, szegény, nem tudta megmutatni, mert benn vót a borsószemben. Csak a borsószemet tudta mutasztani. No, összenéztek a bátyjai, hogy úgy fog járni ezzel is, mint a kutyával. Hát amikó haza-értek, nagyon nehezen fért ám át a tű fokán a két öregebb báty-jáé. De ez amikó kibontotta a borsószömbű, csak csudálkoztak a tanácsosok is, meg a király is, hogy micsoda szép, gyönyörű vásznat hozott. Úgy csúszott átal, mintha csak cérnát húztak vóna a tűbe. Megint összenéznek a tanácsosok, hogy megin a legkisebb nyerte meg a királyságot. No, megin összeülnek a taná-csosok, hogy van még egy földadat. Kettő mán megvölt, most lögyön egy harmadik is. Ha mán király lett, légyen királyné is. Megent kiadták a három fiúnak a parancsot, hogy menjenek el megent és amelyik legszebb leánt hoz feleségnek, azé lesz a királyság. Nem számít, hogy szegény vagy gazdag, báró vagy cigány, csak számít a szépség. Megent csak elment a három királyfi nagy búsan. Mēnnek, mēndegélnek a kocsmáig, egy úton, a kocsmánál megent elváltak. Ki-ki a maga útján mēnt. Hagyjuk megent a két öregebbet a maga útján, mēnjünk csak a kisebbikke. A kisebbik megent csak odatart a kastélyhoz, a fehér cicához. A fehér cica mán várta.

— Meggyütté, barátom?

— Meggyüttem.

Nagyon gyorsan elmúltott ottan az idő, nagyon gyorsan összebarátkozott a fehér cicával. A zene meg szól éjjel-nappal, de láthatatlan. No, elgyün megen az idő, nagyon szomorkodik a királyfi.

Kérdezi a fehér cica: — Mien szomorkodsz, királyfi?

— Ej, fehér cica, nagy bajban vagyok én.

— Mé?

— Most azé kűdött el az apám — mert hároman vagyunk testvérök —, hogy aki legszebb lányt visz magának haza feleségül, azé lesz a királyság.

— Ne búsulj te azon, királyfi, legkisebbet se. Rántsd ki a kardodat, vágd le a farkamat és dobd be a kandallóba.

— Én a te farkadat? Hogy én neköd fájdalmat okozzak? Te, aki oly jótevőm voltál?

— Könörgöm, vágd le a farkamat. Tovább ne kérdezz semmit és dobd bele a tűzbe! Nekem az fájdalmat nem okoz.

— Hát ha az a kívánságod, akkó teljesüljön.

Kirántotta a kardját, levágta a fehér cica farkát, beledobta a kandallóba, abba a pillanatba ott állt előtte a világnak a legszebb nője.

— Na, szívemnek szép szerelme, te mentettél fel a varázs alul. Én mast mán hetvenhét éve ez alatt a varázslat alatt állok. Elátkozott egy boszorkány, hogy csak egy királyfi menthet fel a varázslat alul, az, aki feleségül akar elvenni. Itt van most az idő és te vagy az a királyfi, aki a varázslat alul fölmentettél.

Hát osztán a királyfinak is megtetszett a lány.

— Jól van, nem is muszáj menni a te szüleidhöz, mert itt van az én egész birodalmam, a királysággal együtt. — Mert királylány vót az is. — Itt van az erdő, itt a katonaság, a szolgaszemélyzet — a kezek, amelyek tartották a gyertyát, azok mind belső személyzet — teljes épségben ott termőttek. — Énneköm sokkal nagyobb a királyságom, mint a tied, maradjunk mi itt!

— Nem, nekem menni kell, mert az én két bátyám énrám vár!

No, mikor osztán elutaztak, de mán akkó nem lóháton, hanem királyi fogaton — odajértek a kocsmához. Mikó odajértek, akkó néz ám a két királyfi, mert mán ezt nem tudta eltakarni a kisfiú. Hát megesesak az öccsük fogja megnyerni a királyságot, mer ez megent csak kifogástalan szép. Olyan szép vót, hogy a nap is délben megállt rajta egy óra hosszát pihenni, hogy gyönyörködjön a szépségében.

Na, amikó oszt hazajértek, akkó tényleg a tanácsosok is belút-

ták meg a király is, hogy megent csak a kisfiú lött a győztes. De a fiú lemondott, a kisebbik fiú a két bátyja javára. Ő neki a vagyon nem kell, mer az ő feleséginek van sokkal nagyobb királysága és birodalma, mint az édesapjának. No, osztán megtartották a nagy lakodalmat, lakodalom után aztán visszavonultak a nőnek a birodalmába.

Itt a vége, tedd a jégre, majd elcsúszik valamerre.

2.

A FEHÉR CICA

Eccer vót, hol nem vót, hetedhét országonn is tunnan vót, ott ahol a kurta farkú malac túr, volt esszër egy öreg király, annag vót három fia. Minekutánna mán az öreg király megöregedett, nein tudott határozni, hogy kinek adja, melyik fiának a királyságot. Összehívta a tanácsossait, hogy megtárgyadják, hogy kinek tégynen igazságot, melyik fiára hagyja az örökségét. Hát a tanácsosok asz tanácsóták, hogy próbára kell tenni a fiúkat. El kell küdeni őket országot és világot járni, olyan feltétellel, hogy amelyik a legkisebb kutyát tudja beszörözni egy év leforgása alatt, azé lesz a királyság. El is indút a három királyfi. Három napig egy úton mentek, mikor harmadik napra odaértek egy kocsmához, betértek a kocsmába, ott megebédeltek, kezdtek tanakodni, hogy így nem jó lesz, hogy ők együtt járnak mind a hármann egy utonn. Hát amint kilipnek a kocsmából, lássák, hogy három utágazat van, de egyforma hasonló mind a három út. Megátak és tanakosznak, hogy most melyik utonn indunnak el. Ki melyik utonn? Hát az öregébb asz mondja, ő megy jobb kéz felé az utnak. A középső a középső utonn, a kisebbik a balszélső utonn. Hát osztán hagyjuk a két öregöt, tartsunk a fiatallal, a legkisebbikkel. Megindút a gyermek, mén, mendegél még három nap, három éjjel, nagyon ki vót merüve, amikor beért egy erdőbe. Rá is estelédett, gondóta, hogy itten mekháll. Leszáll a lórú és kezd gyallyakat tördelni, hogy maj egy kis tüzet gyút magánnak. Amikor hozzáfogott a tűzrakáshoz, lássa messziről az erdőbe valami lámpafényt. Na megy osztánn a fény utánn. Fölül a lovára és megy. De jó óra hosszába kerút, mire odaért. Hát csak elámult, hogy egy gyönyörű szép kastél van az erdő közepinn és gyertyák, ki vannak világítva, mindenn egy szál gyertyát egy kéz tartsa. Mindegy mosmár akárki fia vagy lánya lakik a kastélba, bemegy. Amint megy föl az emeletre, mindenütt ki van világított a folyosó is, de csak a kezek lobognak ottand a levegőbe a gyertya-

val. Mikor bejér a szobába, ott terítve van az asztal, de sehol senki nincsen, csak a kezek, akik tartják a gyertyát, és zene szól, láthatatlan zene. Amint osztán ű ottan gondókozik, má mindegy, ha gazdája van vagy nincsen, mivel terítve van az asztal, éhöz vót, hát hozzáfog vacsorázni. Amint hozzáfog a vacsorához, esszér belép egy fehér cica.

— Jó estét, királyfi! — emberi hangon megszólal a fehér cica.

— Adjon isten, fehér cica!

— Há mi járadba vagy?

Hát emonta a királyfi, hogy mi járadba van, hogy mi az édesapjának a kívánsága és aztat akarja beszörözni.

— Jó helön vagy, királyfi, nyugodtan vacsorázzá, itt van a hálószobád, ha megvacsoráztá, feküdj le.

Hát ez így ment nap nap után, de a zene az éjjel, nappal mindég szót. De nem látott semmit mást, mind csak a fehér cica étkezéskor be-bemönt hozzá. De napközbe asz sē látta. Hát ott van már közel egy évig, mer az vót a határidő, hogy egy év alatt szerezzék be azt a kis kutyikát, amirű szó vót, és majd abban a vendéglőben találkoznak megēn, ott összevárják egyik a másikát, ahonnand elvátak. Hát aztán mikor elgyün má az utolsó üdő, nagyon busul a királyfi. Asz mondja neki a fehér cica:

— Mēr búsús, királyfi?

— Hogyne búsulnák, fehér cica, mikor mondtam, hogy miér gyüttem, mi járadba vagyok és még sehol semmi nincs.

— Nyugodtan aludjá, reggelre minden meglesz!

Mikor fölkelt reggel a királyfi, átad neki egy diót.

— Itt van, királyfi, ebbe van, amit kívánsz. De világér esz föl ne törd, amig haza nem érsz a édösapád elé.

A fiú megköszönte, zsebre tette a dijut, elvágtatott. Akkor már mire odaért a kocsmához, a két öregebb bátya várta ütet. Hát azokná is vótak gyönyörű szép kis kucsikák. Egyik szebb, mint a másik.

— No öcsém, hol a tied?

Előveszi a dijut a zsebbű, „itt van” — aszongya. Kinevette a két idűseb bátya.

— No szép kis kutya ez, aki ebbe a dijuhéjba van.

Avval aztán elmennek haza. Beérnek, hát persze aztat nem lehet elgyugni a két kis kutyát, azt látták a tanácsosok is, királyfiak is, nagyon megtetszöttek a kutyák.

— Hát, fiam, hun a tied?

— Itt van ni!

Avval megtörte a diót és kiugrik egy picike kis kutyika. Hát tagadhatatlan, ű nyerte meg a királyságot, a kis fiú, a kisebbik

fiú. Na jó, mégén összeűtek a tanácsosok, hogy ne sértsék meg, a gyerököket még egy próbára ki kell tönni. Összeűtek mégén tanácskozni, hát asz határozták el, hogy amelyik a legfinomabb vásznat tudja elhozni, előteremteni, amit köröszttü lehet húzni egy tű fokán, azé lesz a királyság. Hát a gyerököknek nem nagyon tetszőtt ez a mafla feladat, ugy-ë, má meg hol lehet olant szörözni, hogy a tű fokánn át lehessen húzni egy vég vásznót. De nincs nekik mit tenni, el kell menni mégén. Mégén csak odaérnek a csárdához, az elébbelihöl, ott mégén elbucsuztak, ki-ki mēnt mégén a maga útján. A királyfi, a kisebbik ez mégén csak oda tartott, ahol a kastél volt. Ott a fehér cica szívéssen fogadta. Mégén teltek, multak az idők, elgyűtt mégēnn az utolsó nap, reggel menni kell neki vissza a bátyjaihoz, mégén nagy szomorúságba esett.

— Mi a baj, királyfi?

— Hej, fehér cica, nagy baj van. Itt az idő, már vissza kell mennem és még nincs meg, amiér gyűttem.

— Ne busúj, királyfi, legkisebbet sē, réggere mindēn mēglēsز kívánságod szerint.

Fölébredt a királyfi, átadott a fehér cica neki egy borsószömöt.

— Itt van, királyfi, amit kívánsz. De föl nē törd, amēg haza nem érsz.

Megencsak aztán megy, osztán találkozik a két bátyáva ott a kocsmáná. Azok má vártak rá. Hát űk aztán mutassák a vásznót, de a fiú nem tudta, szegíny, a kisebbik bemutatni, mer bent vót a borsószömbe, csak a borsószömet tudta mutatítani. No ezek má összeníztek a két bátyja, valószínű, hogy úgy fog járni evvel is, mind a kutyával. Tényleg, mikor osztán hazaértek ugy-ë, hát bizon nagyon nehezen csúszott az át a tű fokán a két öregebb bátyáé. Amikor ez kihontotta a borsószömbű, hát csak csudákoztak a tanácsosok is, még a király is, hogy micsoda gyönyörű szép vásznat hozott. Úgy csuszott átal, mintha cérnát huztak volna a tűbe. Mégén összenéznek a tanácsosok, hát a kisebbik nyete meg most is a királyságot, ugy-ë. No mégén összeűnek még tanácskozni, hogy még egy föladat, mos má kettű megvót, hát légyen a harmadik is, ha má király lesz, légyen királyné is. Mégén kiadták a parancsot a három fiúnak, hogy menjenek el mégén és amelyik legszēbb lejányt hoz magának feleségül, azé lesz a királyság. Nem számít, hogy szegíny, vagy gazdag, báró vagy cigány, csak a szépség, az számít. Mégén csak elment a három királyfi nagy bussan. Mennek, mendegélnek mégén a kocsmáig egy utonn, a kocsmáná mégēnn elvátak, ki-ki a maga

útján ment. Hagyjuk a két öregebbet menni az útján, menjünk csak a kisebbikkel.

Kisebbik az is csak igyenest odatart a kastélhoz, a fehér cicához. A fehér cica má várta.

— Meggyüté, királyfi?

— Meggyütem.

Nagyon gyorsan telt ottan az idő. összebarátkozott a fehér cicával, a zene szűt éjjel-nappal, de láthatatlan. No elgyün mégén az idő, szomorkodik a királyfi. Kérdezi a fehér cica:

— Miér szomorkodsz, királyfi?

— Ej, fehér cica, nagy bajba vagyok én.

— Mér?

— Most azér küdött el az édesapám, hárman vagyunk testvérek, hogy amelyik legszebb lánt visz magának feleségül, azé lesz a királyság.

— Ne busulj te azon, királyfi, legkisebbet sè. Rántsd ki a kardodat és vágd le a farkamat és dobd a kandallóba.

— Én a te farkodat? Hogy én teneked fájdalmat okozzak amér illen jótevöm vótál?

— Könörgöm, vágd le a farkamat, tovább ne kérdezz semmit, ézs dob bele a tűzbe. Nekem az fájdalmat nem okoz.

— Hát, ha az a kívánságod, teljesüljön.

Kirántotta a kardját, levágta a fehér cica farkát, belevágta a kandallóba, abba a pillanatba ott át előtte a világnak a legszebb nője.

— No, szívemnek szép szerelme, fölmentettél a varázsbul. Én maszár hetvenkét éve ez alatt a varázs alatt állok. Elátkozott egy gonosz boszorkány, hogy csakis egy királyfi menthet meg a varázslatom alul, aki feleségül akar elvenni. Itt van masz az üdő, te vagy az a királyfi, aki a varázslat alú felmentettél.

Hát aztán a királynak is nagyon megtetszett a lejány, ugy-è.

— Jó van, nem is muszáj menni a szüleidhöz, mer itt van énnékem az egész birodalnam a királysággal együtt, mer királyn vagyok. Itt van minden, az erdü, az a katonaságnok, szolgál-személyzèt a kezek, akik a gyertyát tartották, azok mind belső szolgák ugy-e, teljes épségbe ott termèttek. Énnékem sokkal nagyobb a királyságom, mint a tied. Maradjunk mi itt!

— Nem, neköm menni kell, mer a két bátyám énrám vár. No mikor osztánn elutaztak, akkor már nem lóhátton, hanem természetösenn királyi fogatonn ugy-è, mikor odaérnek a kocsmához, akkor néz a két királyfi, mer aztán má nem tudta elta-

karni a kisfiú, hogyhát megén csak az öcesük nyeri meg a királyságot, mer hát ez kifogástalan szép, úgyhogy a nap is megát rajta délbe egy óra hosszát pihenni, gyönyörkönni a szépségébe. Na mikor aztán hazaértek, tényleg a tanácsosok is belátták és az öreg király is, hogyhát megén csak a kisfiú lett a győztes ugy-é, de a fiú lemondott, a kisebbik fiú a két bátya javára. Űneki nem kell, mer az ő feleséginek van, ott van neki sokkal nagyobb királysága, birodalma, mint az édesapjának. No osztán akkó megtartották a lakodalmat, lakodalom után aztán visszavonútak a nőnek a birodalmába.

Itt a vége, tedd a jégre, majd el csúszik valahára.

3.

TÜNDÉRSZÉP ILONA

Vót éccör egy szegény ember, annak vót három leánygyerméke. Nagyon szögenyök vótak, napszámból éltek és így keresték meg a napi kenyerüket. Az apjuk elvállalt egy kendőrtáblát, nyüvésre. Az öregök otthol maradtak, a lányokat meg elküdték réggel korán a munkába. Az anyja meg az apja viszik ki a reggelit. Amint űk a tábla közepiben dőgoznak, éccer leülnek beszélgetni.

Az öregebbik mondja, hogy ha engém a király elvénne feleségül, akkor egy szál kendőrral eltartanám az egész katonaságot alsónemüvel.

Erre a második azt mondja, ha engém a király elvénne feleségül, én egy szém búzával eltartanám a katonáit kenyérrel. A legkisebbik azt mondja, hogy ha a király engém elvénne feleségül, én akkor egy pár aranahajú gyermeket szülnék, fiút meg egy leánt.

Közben egy katona a közelben hallgatta, hogy mit beszél a három testvér. Mindjárt el is ment a katona a parancsnokához, jelentette neki, hogy itt meg itt a kendőrből beszélget három leány. Az egyik ezt mondta, a másik azt, a harmadik meg amazt.

Ezt jelenteni kell a királynak, hogy azután ű intézködjön. A kapitány mindjárt el is ment a királyhol és jelenti neki, hogy itt ebben és ebben a tábla kendőrből három leány nyüvi a kendőrt és a legöregebb azt mondta, hogy egy szál kendőrral eltartaná a katonáit éven által alsónemüvel; a másik azt mondta,

hogy ha a király elvonná feleségül, ű meg eltartaná egy szem buzával éven által a katonáit kenyérrel; a legkisebb pedig azt mondta, ha a királ űtet venné el feleségül, akkor egy pár aranahajú gyermekeket szülné, egy fiút és egy leányt.

Erre aztán a király kiadja a parancsot, hogy azt a három lánt azonnal az ű színe elé vezessék elő. Mindjárt el is ment három katona az anyjáhol meg az apjáhol és kérdezik, hogy hol vannak a lányok. Hát azt mondják, hogy dolgoznak.

Azonnal a király parancsára jelenjenek meg a király színe előtt!

Ugyan mit csinálhattak ezek a lányok, mert most a király fölveteti űket kihallgatásra?

Hát kénytelenek voltak fölmenni.

A király egyenkint magáhol bocsátotta a lányokat.

— No, húgocskám, ne félj semmitű. Mondd meg, hogy mit mondtál itt és itt, a kendőrt amikor nyűttétök?

A leány el is mondta, hogy mit mondott. Azt mondja, hogy ha a király engöm elvönne feleségül, én akkor egy szál kendőrral eltartánám egy évon által a katonáit alsóneművel.

— Nagyon szép — azt mondja a király — köszönöm. — És adott neki száz aranyat.

Közben behívatja a másikat.

— Na, húgocskám, mit mondtál te?

— Én, felséges királyom, azt mondtam, hogy ha engöm a király elvönne feleségül, én egy szem buzából kitartánám a katonáit évon által kenyérrel.

— Nagyon szép, köszönöm! Itt van neköd is száz arany és elmehetsz.

Bejött a legkisebbik.

— No, húgocskám, mit mondtál te?

Kicsikét huzakodott, hogy mit mondott ű. Azt mondja, hogy:

— Felséges király, én azt mondtam, hogy ha engöm a király elvönne feleségül, én akkor egy pár aranahajú gyermekeket szülnék, egy fiút és egy leányt.

Azt mondja a király, hogy nagyon szép.

— Mátul fogtan légyél az én hitvesem. Menjél ide és oda, komornád lesz és fürödj meg! A legszebb ruhák, amelyek léteznek, az mind a tied. Most pedig el fogunk menni az esküvőre.

Hát úgy is vót, el is mentek és meglőtt az esküvőjük. De a királynak volt egy szakácsnője és annak is vót egy lánya. Nagyon szerette vóna, ha a király az ű lányát vötte vóna el feleségül és nem ezt a szögén lánt. Ez a szakácsnő mindig csinálta a botrányt,

hogy a királlyal megutáltassa a lánt. És gondóta, hogy közben majd az ő lányát vészi el feleségül.

No, azonban éltek boldogan. A felesége úgy is maradt, és közben kijutott a háború. A királynak el köllött menni a háborúba és meghatta a szakácsnénak, hogy a legnagyobb gonddal légyen a felesége iránt. Nehogy valami baj találjon lenni. Ha valami panasz lesz, akkor ő rá fog fizetni. Múltak oszt a napok, múltak a hónapok, egy év körülbelül, eccer meglőtt a két gyerkő.

Vót a királynak egy vadászkutyája, s közben amikor megszülte a két aranhajú gyermeköt, a kutya is megfiadzott két kutyakölyköt. Most mit csináljon a szakácsné, milyen bosszút csináljon? Fogta a két kutyakölyköt, elvette a kutyától és oda-tette a királynéhol, a két kicsit pedig elvette a királynétól. Az meg észén kívül vót, mire pedig már észhöl tért, láti ám, hogy ott a két kutyakölyök és nem a két gyermeke van ott. A szakácsné pedig fonyatott gyékénybű, olyan viaszbo, olyan nagy kosarat, beletette a két gyerköt és leengedte a Dunára. Három aran-korsót és rengeteg aranpénzt tett még bele és leengedte a Dunára. Majd kifogi valaki, gondolta magában. Beletett még egy levelet, hogy aki megtalálja, az a legnagyobb gonddal ápolja és majd iskoláztassa őket. De a levélben nem tüntette fel, hogy a gyerme-kek micsoda származásújak.

No, oszt egy réggel még egy halász a Dunán, korán reggel, hogy majd ő megnézzé az ő varsáit. Láti ám messziről, hogy valami úszik a Duna közepin. Beevez oda mingyár gyorsan, hogy mi lehet az. Láti, hogy nem fa, de nem tudja messzirű. Odajevez, láti ám, hogy egy nagy kosár. Kiemeli a ladikjába, mingyá föl-yiti a teteit. Hát gyönyörű két szép gyermek benne! Megörült, mert nekik meg családjuk nem is lehetett. Mingyár még haza, kiabál a feleséginek: „Anyjúk, gyere csak be, mit hoztam én teneköd. Milyen örömet!”

— Ugyan mit? Bizonyára nagy halat, foghattál?

— Még annál is nagyobb — asz mondja az embör.

Mögy le az asszony, mikó megláti, hát megörült.

— Hát legalább egy vóna, ne kettő. Most eccerre kettőt is köll nevelni.

— Ne törődj vele, pénz van itt annyi, amennyit csak akarsz.

Föl is vitték és nevelgették. Nyöttek a gyerkökök, iskoláztatták, mindén. Miután a háborúnak vége lött, hazajött a király.

A szakácsnő meg mondja neki:

— Felséges királyom, micsoda szégyen gyütt a fejedre a fele-séged által! Ő megigérte, hogy ő neked két aranhajú gyermeket

szül majd és két kutyakölyköt szült. Itt vannak a kutyák mellette.

A király nagyon bánatos vót, szomorú és az is bántotta-hogy most micsoda gyalázat van az ő nemzetiben meg az orszá, gában, hogy ű ilyen eseten mēnt körösztü. Elrendelte azután-hogy a feleségit a kapu előtt lent falazzák be és a két kutya kölyköt meg kössék oda mellé. Katonát állítottak oda mellé és aki arra mēnt járókelő, le kellett nekik köpkönni.

A szegény asszony sirt, mert ő tudta, hogy milyen gyermekeket szült, őtet pedig úgy félrevezették. Csak nem tudta annak idején, mert észön kívül vót. Hát teltek a napok, múltak az évek, szegény asszony be vót falazzal, a gyerkök mēg nőttek közben és jártak iskolába.

Hát a fiú azt mondja oszt az apjának, hogy édosapám, én mán járok kadettiskolába, minden kollegámnak mán van háts-lova, csak neköm nincs.

— Na, ne félj — mondja az apja —, a legközelebbi vásáron veszek én neköd olyan lovat, hogy senkinek sem lesz olyan.

No, megörült a gyerök. Gyütt is egy vásár és el is mēntek.

Kijérnek a vásárra, de mēntek oda vagy egy álló napig, mert akkó mēg nem vótak autók és nem vótak vonatok. Akkor mēg vagy kocsiszerrel vagy gyalogszerrel jártak. Kijérnek a vásárra, ahol szebbtű szebb lovak vannak. Mondja a fiának, hogy no, fiam, melyik lovat választod magadnak.

Nézi a gyerök, nézi, azt mondja: „Édosapám, ezek közül nekēm egy se tetszik.

— Hogy-hogy, gyerök, — asz mondja az apja — olyan lovak vannak, hogy majd el nem röpűnek és neköd egy ló se tetszik.

— Neköm — asz mondja — nem.

— Hát ha nem — azt mondja —, akkó elmegyünk haza, nem vöszünk lovat.

Hát jó van. Amint jönnek hazafelé, ballagnak, láti az öreg messzirül, hogy vezetnek egy lovat, de az olyan sovány, hogy a szél majd csak el nem dönti. Alig tud mēnni, csak a csontjai zörögnek.

Odajérnek, gondolja az apja magában, hogy no most megviccölöm jó a fiamat, jó lesz ez a ló neki.

Odajérnek.

— No, fiam mit szósz ehhen lóhon, ha elanná ez a bácsi, akkó megvänném neköd.

— Ha eladja — asz mondja a fiú —, vegye meg.

Gondolkodik az öreg, hogy ilyen lovat most — a vásárban meg gyönyörűjek vótak és egy se tetszött, ezt most még akarja venni?

— Mennyiért adja — asz mondja —, tata, ezt a lovat?

— Kinek akarod?

— Hát — asz mondja — a fiamnak.

— Ha a fiadnak, akkó odaadom száz aranyér — feleli az öreg.

Hát jól van, megvötte a lovat száz aranyér, kifizette. De mér ges vót az apja, mert a vásárban sokkal szebb lovat lehetett vóna kapni száz aranyért.

— Itt a ló — mondja az apja. — Én nem törődök vele, hogy mikor érsz haza vagy hogy érsz haza.

— Hát jó van, maga csak menjén haza, majd én ballagok!

Asz mondja oszt az öreg bácsi, akitű mögvötték a lovat. hogy

— Na, fiam, ilyen lovad nem is vót, de nem is lesz, mert elpusztul. Ennek gondját viseld! Ez szorgalmasan szót fogad, amit kívánsz tüle, mindönt megtösz.

Hát oszt vezeti a gyerök a lovat, vezetgeti, útközben legelteti is. Meg is itati. Míg vezeti a kúttú egy pár méterre, egyszer a ló odavági magát a földhöz, megrázkódik, megdöglött.

Mit csináljon most? Símogati, siratgati. Most agyonüti az apja. a ló megdöglött és ennyi pénzt adtak érte.

Écceresak a ló megrázkódik, fölugrik, arantáltos lett.

— Na, édös gazdám, látom, hogy hűséges vagy hozzám, de hát én is az leszék. — Úlj a hátamra! Hogy menjünk, mint a szél, vagy mint a gondolat?

Hát — asz mondja a fiú — úgy menjünk, édös lovam, hogy neköd ne légvén bajod, de nekém sē.

Fölült a gyerök a ló hátára, nem tellött bele egy pillanat sem, már otthon is vótak.

Hazamégy, a ló olyan lett megint, amilyen vót. Az öreg hazajért. látja, hogy a ló olyan sovány, amilyen vót. De a gyerök hamarabb hazajért, mint az apja.

Sir a testvérje. Kérdezi tüle, hogy tégöd ki bántott?

— Hallgass. Anyám összeszidott mindénnek. Mit gondósz, elmondott mindenféle füttynak meg talált gyeröknek. Ez azt jelenti, hogy nem édös szüleink nekünk, mi talált gyerökei, nevelt gyerökei vagyunk.

Hát spekulál a gyerök, bemögy az istállóba.

Azt mondja a ló:

— Igaz, gazdám, hogy ez nem apátok, ez nem anyátok. Tiktöket úgy talált a nevelötök a Dunán. Tik magas származásból

valók vattok. Itt nem is soká maradunk, még az éj folyamán el fogunk menni.

Úgy is történt. Megbeszélte a két tesvér egymás között, hogy az éjjel el fognak menni, mikor a szülei lefeküsznek, hogy ne is tudják.

Éjjel tájban fölébredtek, fölkészültek, összeszedték azt a kis holmijukat, ami vót. Fölútek mind a ketten a ló hátára és elmentek. A ló fölörpült velük, a táltos a levegőbe. Azt mondta, hogy csak akkó nyíssátok ki a szemetőket, hogy ha én mondom. No, eccő azt mondja a ló:

— Na kinyithatítok a szemetőket, most megérköztünk.

Nagy erdőségbe értek. Azt mondja a ló:

— Na itt fogunk mos letelepödni. Itt fogunk tanyázni. Erre nem is nagyon jár nép, nem is vagyunk rá kíváncsijak. Csináljunk egy gunyhókát, csináljatok itt neköm is valamit. Itt éldöglünk. Azért itt megélünk itten.

Hát másnap hozzá is fogtak, csináltak olyan istállófélet, maguknak meg gunyhót. Így teltek a napok, szédtek vadalmát, vadkörtét és szödröket és ilyennel éltek. A gyerök minden nap elmént alainizsnáért. Egy napon a királynak a szakácsnéja, a boszorkány megteröm a lánynál, egy szép nap odaér.

— Á . . . jó napot, húgoeskám !

— Jó napot, anyóka !

— Hát, te magad vagy itt ?

— Én magam, ketten vagyunk a bátyámma.

— És nem unatkozol te itten sohasem ?

— Hát minek unatkoznék ? Van mindenünk — asz mondja — mint szegényöknek, megélünk.

— De mégis, unatkoznod kell, egész nap nem szórakozol senkivel, csak magad vagy itten.

— Akkor is kibírom — szolt a boszorkánnak a leány.

— Tudod mit ? Mondok én neköd valamit. A te bátyád neköd megtösz minden kedvedet. Ha hazajön, megtöszöd magad beteggé. Azt mondod neki, hogy te álmodban jártál Tündérországbán, tündérkirálynénál, Tündérszép Ilona kastélában. Ott a kastélban az egyik szoba bal sarkában van egy tükör. Az olyan tükör, ha belenézöl, meglátol mindent a világon. Abban látol mozit, színházat, népeket, városokat, falvakat. Mindent látol. Csak annyi, hogy nem tudsz velük beszélni, az teneköd egy szórakozás. De tudom biztosan, hogy a bátyád azt neköd megtösz.

Gondóta a boszorkány, ha a gyerök elmögy Tündérországba, akkor ott majd elfögják. Ű meg akkor a lánnyal könnyen elvégez, nehogy a király még megtudja, hogy az Ű gyerekei vótak.

Az erdő az a királynak az erdője vót, ahol űk letelepödtek, az erdő tehát az apjiké vót. A fiú meg a lány azonban ezt nem tudták.

Este hazagyün a fiú. Beteg a lán, fekszik az ágyon.

— Mi a bajod?

— Hallgass, olyan rossz álmom vót, ha be nem teljesül az álmom, talán meg is halok.

— Micsoda?

— Álmomban vótam Tündérországbán, Tündérszép Ilonának a kastélában. Ott láttam a kastél bal szárnyának egy szobájában, egy sarokban egy tükröt. Abban láttam várost, abban láttam falvakat, mozit, színházat, mindénfélét. Ha azt neköm elhozod, akkor möggyógyulok. Ha pedig el nem tudod hozni, akkor belepusztulok.

Gondolkodik a fiú. Kimegy, sétál jobbra, balra. Bemegy az istállóba a lováhon.

Kérdezi tőle a ló:

— Mit búsúsz, gazdám?

— Hát, képzeld el, hogy mit álmodott a húgom — mondja a fiú. — Amit álmodott, az lehetetlen.

— Hát nincs lehetetlen, csak ha rám hallgatsz.

— Én mindént meghallgatok, csak sikerüljön elhoznom — mondja a fiú lovának.

— Sikerül — azt mondja a ló. — Hónap pont féltizenkettőkor fogunk indúni. Mer a tündérek tizenkettőkor alusszák az álmikat és akkó be fogunk jutni a kastélba. De a legnagyobb vigyázat mellett kell beinennünk, nehogy valamihez hozzátűdjünk, nehogy valami is koppanjon. Mert másképpen abban a pillanatban fölébrénnek. A tükröt majd el fogod hozni. De bele ne nézz a tükörbe, mert ha belenézöl, azonnal végöd van, mert meglátod benne mindent, akkor ott fogjuk veszteni mind a ketten a fogunkat.

— Ne félj semmit, én rád hallgatok, amint mondtam!

Este lefeküdtek, másnap reggel fölkeltek. Kimegy a gyereök a lovához és mondja neki, hogy:

— Nyújj bele a jobb fülembe!

Belenyúl. Kihúzott egy aranyalmát.

— Majd mikó menekülünk — asz mondja a ló —, ezt az aranyalmát leeresztöd a hátam mögött, akkó akkora köd lesz, hogy minket nem látnak. Most nyúlj megint a jobb fülembe!

Belenyúlt a jobb fülibe. Kihúzott egy selyémkendőt.

— Amikó azt mondom, hogy ég a furom, ezt a fátvolformát leengedöd. De hátra ne nézz, mert ha hátra nézöl, véged lösz!

Amikó leengedted, hátul olyan sűrű erdő támad, hogy azon a madár sem tud átrepülni, ha csak utat nem vágnak. Ez alatt az idő alatt meg tudunk menekülni. Majd utolérnek megint, de már mi a határon túl lésziunk. Neköd majd könyörög a Tündérszép Ilona, mindent mond, de oda ne nézz rá semennyiért sem! Mi majd ha végeztük a dolgunkat, csak ballagunk lassan. Nehogy megfordítsál engemet! Én mindenre kész vagyok. Ha visszafordulunk, akko nekünk végünk van, mert tegöd akko Tündérszép Ilona meghódít. Akko neköd át kell menni, akko a nyakadat vesztötted te is meg én is.

Hát meg is hallgatta a gyerök. Másnap el is indultak mind a ketten féltizenkettőkor. Pont tizenkettőre ott vótak Tündérszágban.

Megálltak a kastél előtt. Sehol senki. Csönd van. Beméntek oszt úgy, ahogyan a lány mondta a kastélnak a bal szárnyába, abba a szobába. Még is tanáta a gyerök a tükröt. Le is akasztotta. Mikó hoz ki, mikó mán gyün le a folyósón, amikó az utolsó lépcsőre rájér, belepislant és közben nekivágódik a karfának, a lépcső karfának. Nagy cserrenés, a tükör azonban nem tört össze. Erre mindjárt fölzaajt az egész kastél népe, katonái, mindön.

— Tolvaj jár! Ki az?!

Keresik, mindjárt észre is veszik. Csakhogy ű még föl tudott űni a lóra, abban a pillanatban a tündérok is a lovajikká nyomozták őket. Kiabálnak a gyerök után mindent, jót, rosszat. Tündér Ilona is kiabál neki, hogy:

— Dob le azt a tükröt, vagy állj meg! Mert ha nem, akkor a hálómbe kerűsz! Az életödde játszol!

De a gyerök nem hallgatott semmit, csek mēgy, csak mēgy. Csak mēnnek.

Asz mondja a ló:

— Édös gazdám, ereszd le az aranyalmát. De vissza ne nézz. Mer ha visszanézől, azonnal végünk van.

Leengedte, olyan köd vót, hogy a ködben legalább másfél órát csámhárogtak, míg kikeveredtek a ködbű. Megin haladnak, de ez alatt az idő alatt űk nagy utat nyertek maguknak. De a tündérok lovaik jobb voltak, mind az üvé. Azok egész táltosak vótak, ez meg csak féltáltos vót.

Csak mēnnek utána. Már meghközelitötték űket, nagyon közel. De a ló még csak tart, még tart, hogy mentű tovább jussanak el. Eccő azt mondja:

— Édös gazdám, ég a farom. Ereszd le azt a kendőt!

Amikó oszt lejengedte, abban a pillanatban olyan erdő támadt utánik, hogy a fák az eget verték. Odajértek, schova!

Gyerünk most utat vágni. Vágtak utat keresztű. Mikor oszt keresztűl vágták az utat, űk addig megin nagyon messze elértek. Megin a ló nagyon érzi, hogy nagyon közel vannak utánuk. De már most nem sok van a határhoz. Gondolta a ló, hogy maj csak talán átérnek. Hát sikerűlt is oszt átérni nekik. Mikor oszt átértek, kiabál Tűndérszép Ilona neki:

— Megállj, bestia, gyűssz te még az én hálómbe. Elloptad az én tűkrömet, de gyűssz az én kezembe!

A ló meg egyre mondja, hogy ne nézz hátra, ne is hallgass rá. Csak mi mēnjűnk.

Hát ballagtak is, nem is néztek hátra, csak mēntek.

Hazajértek. Mikó a gyerők mēglátta a tűkröt, megörűlt, mert az ű bátyja mēgcsinálta neki, elhozta.

Na és másnap a gyerők elmēnt az ű dógára, elmēnt alamizsnát szedni, vadkörtét, vadalmát, szēdröt meg mindēnfélet.

Harmad-, negyednap megint kilovagolt a boszorkány. A fiű nem vót otthon.

— No ugye, húgocskám, mit mondtam teneked, hogy a te bátyád mēgtēszi a te kedvedet. Meg is hozta, látod, a tűkröt!

— Gyere csak és nézz a tűkörbe.

Néz a tűkörbe.

— Ugye sok mindēnt látol? — kérdezi a boszorkány.

— Látok — azt mondja.

— Hát látod-e azt a tavat ottand? Aki ott messze szépen csillog, az ott egy szép tó.

— Hogyne látnám — feleli a leány.

— Hát azt a szép nőt látod, aki benne fürdik?

— Azt is látom — azt mondja a lány.

— Az a Tűndérszép Ilona — azt mondja —, az a te bátyádat vári, hogy menjen el érte. Ha elmēgy érte, elmēgy hozzá feleségűl, gyönyörű szép kastéltok lēs. Te is királykisasszony lēsöl. Boldog lēszel, nem kell az erdőben itt sinlőnnötök mind a kettőtöknek. Nagyon jó heletök lōsz.

A lány megint lefekűdt, spekulál, gondoskodik. Meggyűn a bátyja este, mondja neki, hogy:

— Tudod mit, bátyám, gyere csak mutasztok én teneköd!

— No mit?

Odavezeti a tűkörhöz és mutasztja neki: — Látod azt a sok tavat ottan?

— Látom.

— Hát azt az utolsó tavat, amelyben az a szép lány fürdik?

— Azt is látom.

— Na látod, az a Tündérszép Ilona, az tégöd vár. Azért fürdik abban a tóban, hogy te mēnj el érte, mert ezt én megálmodtam. Ha elmegy érte, akkó elmegy hozzád feleségül. Mit gondósz, micsoda boldogok leszünk, gazdagok! Te tündérkirály, én meg királykisasszony lēszēk! Ezt álmodtam. De okvetlen mēnj el, mert ez tégöd vár!

Kimēgy azután a gyerōk megint a lōhoz, mondja oszt a lovának, hogy mit álmodott a testvérje.

— Igaz — mondja a lō. — Vár a Tündérszép Ilona tégöd. El is megyünk hónap. De láttad-e azt a sok lovasszobrot, ami a tóparton van?

— Azokat is láttam.

— Ott van kilencvenkilenc, te leszöl a századik. Az olyan tō. hogy amelyik lō rátōszi a lábát a vízre, az rōgtōn kōbálvánnyá vál. De te is az leszöl, ha rám nem hallgatsz. Már majd elmegyünk, Tündérszép Ilona mond nekōd majd mindēnfélét. Könyörōg, hogy menj a vízbe. Te csak azt mond, hogy én a vízbe nem mēgyōk, ha szeretsz, maj kigyüssz. De ű addig könyörōg, próbálkozik terajta és hogy ha engōm megsarkantyúzol, én akkor rálépōk a vízre és — asz mondja — azonnal kōbálvánnyá változunk.

— Na jó, ne félj semmit!

No el is indultak másnap, nem számított az idōpont. Odajértek, körülbelöl olyan tiz óra lēhētett.

— No, szívemnek szép szerelme, asszony, elgyüttem érted. Ha szeretsz, gyere ki!

— Nem úgy van az, szívemnek szép szerelme! Ha szeretsz és értem gyüttē, akkó begyüssz a vízbe is értem.

— Oda nem mēhetēk — mondja a fiú.

— Ha nem gyühetsz, ki nem mēhetēk, míg be nem gyüssz értem.

Mit csinált a gyerōk, mikō meglátta, hogy milyen szép a Tündérszép Ilona? Annvira elkáprázott, hogy mēgsarkantyúzta a lovát és rálépött arra a vízre. Abban a pillanatban kōbálvánnyá váltak.

— Na asz mondja —, ugye mondtam, hogy elfoglak én tégōdet. Az a szerencséd, hogy szeretlek, mert másképp itt vóna a századik szobor, mint a többi, mint a hasonló társaid.

Kigyütt a vízbū, felöltōzkōdött, fogta az aranypalcát és kōrülveregette. A lovas meg visszakapta az életit, a fiú olyan lett, mint vót is. Mēglōtt ám a nagy örōm. Elmentek a kastélba. Asz mondja a Tündérszép Ilona:

— Itt nem maradhatunk, ide se gyühetsz! Hanem — azt mondja — összeszēdünk magunkat és elmegyünk oda és letelepōdünk, ahol nektek gunyhōtok van. Ott fogunk élni. Hogy

kinek az erdeje az, nem tudjunk. Majd valaki ránk akad és megmondja, hogy az üvé az az erdő.

Fogta oszt a Tündérszép Ilona az aranypalcáját, körülveregette a kastélát, aranyalma lett, beletette a zsebbe, lóra ütek és elméntek.

Á... meglátta a testvérje, a fiúnak a testvérje, hogy megjött a szép Tündérszép Ilona.

— No, hála istennek, nem leszék magam most mán. Most mán háromman leszünk!

Erre kivette az aranyalmát a zsebibű, körülverögette, gyönyörű szép arany kastél lett.

— Na itt fogunk élni!

Hát teltek a napok, múltak a hetek, eccör asz mondja a király, hogy elmegy vadászni. Hát el is ment. Összeszedte az urakat, minisztereket, hercegeket, bárókat, grófokat, mágnásokat. Kiméntek az erdőbe vadászni. A Tündérszép Ilona ezt tudta, hogy gyűnnek űk vadászni. Azt mondja a férjinek, hogy itt van ez az aranyalma. Kimész erre és erre a számú lénéjára. A szélire a lénijának azon gyün a király. Mikor a király — asz mondja — lösz olyan nyóc — tíz méterre, a fa mellől kigurítod ezt az aranyalmát. Az egy arany nyúl lesz. A király ezt agyonlövi. De abban a pillanatban te fölkapod és eltűnsz az erdőben! Megértötted?

— Még — feleli a fiú.

Hát úgy is vót. Gyün a vadászat, hallik, hogy ropog a puska. A gyerök még emént arra a bizonyos helyre. Vári, néz kifelé. Hát láti tényleg, hogy a király gyün, a díszrűl látta, hogy a király.

Közel vót mán hozzá, nyóc-tíz lépésnyire, akkor a fiú kiguriti lassan az aranyalmát. Az meg kigurul és lesz belüle egy gyönyörű szép arany nyúl. A király ráfogta a puskát, agyonlövi. A gyerök még szépen kilép a fa mellű és fölveszi az arany nyulat. De a király ezt láti. Mikor ezt meglátta, mindjárt arra gondolt, hogy az ű felesége mit mondott valamikor. Hogy űneki milyen aranyhajú fia lesz és milyen daliás. Ez meg arra hasonlít, mint amilyet a felesége mondott neki. Mindjárt fogja a vadászkürtjét. belefúj a vadászkürtbe, hogy vége a vadászatnak. Zúgolódtak is az urak, hogy legjobb vadászat van, legtöbb a vad és most hagyja abba a vadászatot.

Mindegy, fébe kellett hagyni és visszaméntek.

A fiú éhozta az arany nyulat.

— No, láttad a királyt?

— Láttam — feleli a fiú.

— Az téged látott-e?

— Látott.

Jól van. Hamarosan a király megint egy vadászatot tartott. Ugyanazon a léniján ment a király, a fiút megin elkütte.

Az meg az aranyalmát megin kiguríti, hát az meg egy szép arany őzike lett. Azt is agyonlútte a király. De a gyerök meg a király olyan közel vótak egymáshol, hogy majnem együtt hajultak le az arany őzikéjé. A gyerök főkapta előbb és elfutott vele. A király megént semmi nélkül maradt. Megin eszébe jutott az, hogy neki a felesége mit mondott valamikor. Megint belefújat a vadászkiáltbe s vége a vadászatnak. Mènnek vissza. Hát bánatos a király, szomorú.

Mondja a szakácsné:

— Mi az, felséges király, minek olyan szomorú, minek olyan bánatos?

— Megállj, megiszod te még ennek a levit!

Egy napon egy fehér galambnak a nyakára tettek egy cédulát és elkütte azt a királyi kastélba Tündérszép Ilona. Azt írta a levélbe: „Felséges Királyom! Bocsánatot kérünk, az erdőben letelepödtem. De ha megengedöd, két napon belül — azt mondja — bársonhídat csináltatok az én arany kastélom és a te kastélod között”.

Király azután visszaírt egy pár sort, hogy megengedi. Meg is engedte. Két nap alatt kész lett a bársonyhíd és megint küdött neki egy levelet, hogy vári vendégségbe a királyt az egész udvaráva.

El is gyütt a király nem tom hány fíjakkal. A nagy terítés megtörtént.

A fiút meg a lánt, szóval a férjét meg a férje testvérjét a királynak szembe ültette és ű meg a király mellé űt. És úgy ebédötek. Kész lett az ebéd, közben a Tündérszép Ilona az arany poharát belecsúsztatta a királynak a zsebibe, de a király ezt nem vötte észre. No megindult a menet, mènnek haza ugye. Fölútek a fíjakerre, akkó kiabált Tündérszép Ilona, hogy: „Bocsánat, felséges királyom! A vendégek között tolvaj van. Ellopták az aran poharamat”.

Kérdezi a királyt: „Mit érdemel az a tolvaj, akinél megtaláljuk?”

Asz mondja a király, hogy az a fejivel játszik. A fejít leveszünk. Ez lesz a büntetése.

No megkezdték azután kutatni a népet, hát nincs senkinél. Közben odanyúl a király a zsebéhez:

— Bocsánat, nálam van. Az ítéletet kimontam, végezzenek velem.

— Nem, asz mondja. — felséges királyom, ha elmögyünk hozzád vendégségbe, akkor neköm is lesz egy kérésem.

Asz mondja a király, hogy rendben van. Mindenkor tartom a szavam.

No azután el is mentek, rá utána egy hétre a király is meghívta őket vendégségbe. El is mentek. Megmonta a férjinek meg a férje testvérinek, hogy itt megyünk be a nagy kapun. Ott van egy asszony befalazva, ott áll mellette egy katoná, és mindenkit arra készítet, hogy rá kell köpni. De rá ne köpjetek!

Hát jó, ezt nem tesszünk semennyiér.

Odajérnek a kapuhoz, az ő megállíti őket és azt mondja, hogy magas parancsra tessék a parancsot végre hajtani, le kell köpködni ezt a nőt.

— Semennyiért ezt nem tesszünk!

— Anélkül nem juthatnak be a palotába.

Vitatkoznak. Kinéz a király az ablakon, mer már várta őket. Lássa, hogy ott lenn vannak a kapu előtt, az ő vitatkozik velük. Fölkiált a Tündérszép Ilona a királyhoz:

— Felséges király! Bocsájtson meg, de mi ezt a nőt nem akarjuk leköpni!

Mindjárt a király az őrré ráparancsol, hogy azonnal bocsájtssa be. Bementek azután, a király is úgy csinálta az asztalt, hogy a fiú meg a lány szembe ült vele és a Tündérszép királynő mellette ült. Megtörtént a vacsora, beszélgettek, azt mondja azután Tündérszép Ilona, hogy mindenki meséljen a történetirő. Hát elkezdett az egyik is mesélni, a másik is mesélni valamit. Hát a király is elkezdte az új történetit mesélni, hogy hogy és mint járt és hogy milyen boldogtalan lett. És hogy milyen szegény gyűtt az új fejire. Mikor ránéz erre a két gyermekre, mindig a szíve fáj, mert azt hiszi, hogy ez az új gyereke. Asz mondja osztán Tündérszép Ilona, hogy nem tévedsz, királyom. Ezek a te gyerekeid. Amit neköd a feleségöd valamikő megígért, azt be is teljesítette. Csak a szakácsnő, aki ellenségöd vót és ezeknek is az ellensége vót, az csinálta az egészet. No ítélkezz a szakácsnő felett, amit szántá neki büntetést.

Mingyá oszt a király kiadta parancsban, hogy azonnal két szilaj csikó farkára kell kötni. A szakácsnőt kétfelé kell repíteni. A városnak az ellenkező két sarkára kiszegelni!

HÁROM ALMAFI

Élt egy szegény embör, örök életiben a feleségével, szegény volt, de csalágyik nem lehetett sohasem. Egy regge kimegy az embör a kertbe, a gyümölcsösbe. Talált ott a fa alatt gyönyörű szép három almát. Behozza és mutatja a feleséginek: „Nézd csak asszony, milyen gyönyörű szép három alma! A földön találtam”. Megörült az asszony neki. „Add csak ide!” — kérte az asszony az almákat. Odaadja, megvági az asszony az almát, hát gyönyörű szép fiú lőtt belüle. Á . . . megörültek neki.

— Nézd csak milyen gyönyörű szép fiú lőtt, megáldott az Isten — mondja az asszony a férjének.

Megvágja a másodikat, abbul is egy fiú lett. Utána megvágja a harmadikat, hát abbul is egy fiú lőtt.

No, már sokat is adott az Isten, kettő is elég lett vóna. Szól az embör, hát most már ahogy lösz, majd főnyőnek valahogy. főnevejjük őket. Teltek is a napok, évek. Föl is növelték őket. tizennyóc, tizenkilenc évesek vótak már, amikor azt mondja a legöregebbik:

— Tudod mit, édesapám meg édesanyám? Én most elmögyök világot próbálni. Látom, hogy szegényök vagyunk, eddig neveltetek bennünket, én most elmögyök. Ha egy év múlva nem gyüvök haza, akkor ne is várjatok, akkor én eltün-tem.

— Jó van, fiam, ha elmész, próbáld a szerencsédet! Lehet maj, hogy szerencsés úton jársz, de lehet, hogy nem.

Az anyja megsütött neki pogácsát a tarisznájába és el is indúlt. Megy, megy, mēdegél egy nap, két nap, három nap is megy. A negyedik nap, amint megy egy hegynék felfele, látja egy küsziklán, amint ül egy idős bácsi. Ősz haja van. rongyos, oda ér.

— Jó napot kívánok, öregapó!

— Adjon isten, édös fiacskám!

— Hova mész erre ezen a lehetetlen úton? — kérdezi az öreg a fiút.

— Hát, kedves öregapám, megyek szerencsét próbálni.

— No fiam, jó felé mész, mer a szerencse útján mész. De ha rám hallgatsz, akkor boldog embör és gazdag leszöl. Csak nagy akadályok vannak előttd és ezt le kell küzdenöd. Már három napja nem ettem egy falatot sem, ha megkínálnál, szívesen elfogadnám.

— Szivesen, édes öregapám. Itt a pogácsámnak a fele, fogyassza el, a másik fele meg elég lősz neköm.

Megköszönte az öreg bácsi a pogácsát.

— Nagyon szives vagy, fiacskám. Szerencséd is lősz, ha rám hallgatsz. Ezen az úton csak mész, ilyenist mész. Odajérsz egy patakhöz, az a patak irtó sebős. Sebössen folyik, bűvös pataknak hívják. De vigyázz, a patakon keresztül mehetsz, nem kell fél-nőd semmit, a lábad még le sem süllyed a vízbe. Menj át ilyenest rajta. De a folyó közepin nagyon gyönyörű szép virágok vannak, tulipányok, vízi virágok, de egyet le ne szakíts belőlük. Mert ha leszakítol egyet is, azonnal aranyhallá változol.

A fiú megköszönte és el is búcsúztak egymástól. Megy, mendedél, odajér közben a patakhöz, megláti a vizet. Hú . . . megborzogott a háta. Ez a víz úgy folyik, ha ráteszi a lábát, ez rögtön eltemeti. Eszébe jutott az öregnek a szavai, ej, talán nem. Rálép a vízre is, közben mikor rálép, fenntartja a víz. Nem megy le a lába, nem süpped le egy kicsit sem. Ballag rajta körösztü. Odajér a közepibe, hát csak úgy bólogatnak feléje azok a szép virágok, a szép vizitulipán, az a sárgaliliom, ami bent vót a vízben. Spekulál. Talán nem is igaz, amit az öreg mondott? Milyen szép vóna ez a virág a kalapom mellett. Á . . . leszakítok én egyet! Leszakított, de abban a pillanatban aranyhallá változott. Elsietett a víz alá. Szomorúan úszik lefele. Teltek a napok, hónapok. Elgyün egy év, a fiú nem gyött meg.

— No nem gyött még a fíjünk! Anyjuk, ez eltűnt.

Azt mondja a középső almai:

— Hát ha nem gyött meg a bátyám, akkor én magam is útra kelek. Majd én megpróbálom a szerencsét. Majd okosabb leszek.

Há', az is ugyanazon az úton indult, amelyiken a bátyja. Megy, mendedél. Negyednap ugyancsak azon a kűsziklán találkozik azzal az öreg bácsival, akivel a bátyja is találkozott.

— Jó napot, öregapó!

— Adjon isten, fiam! Mi járatbú vagy erre?

— Hát mögyek világnak szerencsét próbálni — mondja a középső almai. — Szegények vagyunk és a szüleim meg már öregök, hát ha tunnám egy kis pénzt keresni, akkó tudnám segíteni őket.

— Nagyon jól van, fiam, jó fele mész. Jó lesz, ha rám hallgatsz.

— Szivesen, öregapám — mondja a fiú. Az is leült falatózni, elővette a pogácsát, kettétörte és odadta a bácsinak.

— Itt van, öregapám, égyen maga is egy kicsit!

— Hát elfogadom, fiam, mert mán — asz mondja az öreg — egy falat sem vót a számban. Megköszönte az öreg:

— Na jó van, fiam, Elindulsz és mész, mész ezön az úton egyenesen. Lejérsz egy bűvös patakhoz, azon átmész. De vigyázz, ha mész át, nehogy úgy járj, mint aki előtted mönt. Mégparancsoltam annak a fiúnak is, hogy a virágbú le ne törjön, mégis letört és aranyhallá változott. De te is vigyázz, le ne törj a virágokból! S mikő átértél a folyón, gyönyörű szép mezőre beérsz, ahol gyönyörű almafa és mindenféle gyümölcsfa van, és gyönyörű virágok. De egy virágot le ne szakíts magadnak, mert hogyha leszakítol, azonnal ződ gyíkká változol!

— No nem töszöm ezt, öregapám.

— És amikor azt a szép tájat elhattad; bejérsz egy sikságba, és ott találsz egy kastélyt. Ott van — asz mondja az öreg — egy tündér kastél. Azon a kastélon ablak nincs. Amikő odajérsz a kastélhoz, amelynek se ajtaja, se ablaka nincs, de be tudsz rajta menni. Ha bejérsz, az asztalokon ott lösz minden megterítve. Az asztalokon pedig egy cédula rá van téve, azon lösz, hogy mibü mit kell énned és hogy mi löszöl.

A fiú mönt, átért oszt a folyón, bejért a zöld fűbe, a zöld mezőbe. Hát nézögette a virágokat, gondolkodott, hogy talán az nem is igaz, amit az öreg bácsi mondott. „Milyen szép volna — asz mondja a fiú — ebbü a szép mezei tulipánbú a kalapom mellé egyet. Mindjárt szebb vónék, mást mutatnék.” Hát lehajolt, egyet letört és abban a pillanatban ződ gyíkká változott.

Teltek a napok, hónapok, elmúlt egy esztendő, a második fiú sem jött haza. A szülők nagyon aggódtak, mondták is már, hogy no ez is eltűnt. Eltűnt mind a két fiú, három vót és most már csak egy maradt. Ezt meghallotta a legkisebbik és azt mondta, hogy ha ez így történt, akkor elmegyek és én próbálok szerencsét. Majd talán üket is megtalálom! Hát egy kicsit aggódtak is a szülők, beszélték is a fiút, hogy ne mënjen, hároman már majd csak megéldögélünk. Asz mondja a fiú, hogy édesapám, édesanyám, én elmögyök. Nem vót más hátra, az anyjának megint köllött pogácsát sütni a tarisznyába, a fiú meg elindult. Ugyanazon az úton mönt, amelyiken a két bátyja haladt. Harmad-, negyednap odajér ahhoz a kősziklás hegyhöz, ő is találkozik evvel az öreg bácsikával.

— Jó napot, öreg bácsikám.

— Adjon isten, fiacskám! Hát te mi járatban vagy erre?

— Hát én is erre mögyék szerencsét próbálni, ha szerencsém akadna, jól jönne. Öregek már a szüleim, szeretném, ha pénzt tudnám keresni és szüleimet eltartani öregségükre.

— Nagyon jól van — mondja az öreg — szerencsés úton jársz. Ha rám hallgatsz — nem úgy mint az a két fiú, aki erre ment —

azok nem fogadták meg a szavamat, az egyik aranyhallá, a másik pedig zöd gyíkká változott. De teneked még nagyobb föladatot adok. Itt van ez a kis morzsika, amit most neköd átadok. Este elindúsz, ezt föl fogod dobni és arany csillaggá változik. Ez a csillag után mēnj mindég. Ez a csillag odavezet a szērēncsédhöz, de csak ha szót fogadsz.

— Én szót fogadok, bácsikám. Csak mondja még, ha megtalálom a szērēncsēmet, hálás leszök magának is!

— Nagyon jól van.

Elgyütt az este, el is váltak egymástú. A fiú földobta ezt a kis morzsikát, hát arany csillaggá változott. Megindult a csillag, ű mög csak a csillag után mögy. Odajér a folyóhoz, ű egész bátran átmēgy a folyón. Láta a virágokat, de ű nem tört le egyet sē. Átmēnt a zöd mezőre, ott is láta a gyönyörű szép virágokat, gyümöcsöket, de egyet le nem szakított. Semmit nem bántott, csak ment a csillag után, mindenütt. Mēgy, kijér oszt egy nagy síkságra, a csillag megy előtte. Megáll a csillag, hát egy szép gyönyörű kastél. De sehosem ablak vagy ajtó. Hogy mēnjön ű ide be? A csillag lehúzódot és egy gombná megállt. — Ja, itt meg kell nyomni a gombot és itt bejuthatok! — Űgy is vót. Mēgnyomja a fiú a gombot, kítárul előtte az ajtó. Hát amikó bemögy, elámul a szöme-szája, hogy mimindön van ottan. Az asztalok végig terítve étellel, itallal. Az első asztalhoz odamegy, föl fogja a cédulát és olvassa: „Aki ebbű a tündérvérbű iszik, az életiben többet szomjas nem lesz”. Mēgy a másik asztalhoz, ahol ezt olvassa: „Aki evvel a víz-folyadékkal mēgkēnyi a szömit, az ezer méterre a föld gyomrába lelát”. Mēgy a harmadik asztalhoz, ott meg az volt írva: „Aki ebbül a tündérkásából öszik, az az életben többé mēg nem éhözik”. Mēgy a negyedik asztalhoz: „Aki ezt a kardot az ódalára föl köti, az ezer embörnek az erejivel bír birkózni”. No ezt a fiú mind mēg csinálta, elvégezte mind, ami föl volt írva. No most ű lefekszik egy kicsit, lepihen. A fáradtság után majd egy kicsit megpihen. Elalszik egy sarokban, écceresak egy nagy morgásra fölébred. Kiszalad a kastélyból és nézi, hát lát egy repülő kastélyt, a levegőben szállni. Láti a kastélynak az erkélyén egy lány meg van kötözve erős láncokkal. Bántotta űtet, hogy most oda nem möhet föl, mert megmentenē azt a lányt. Hogy minek van az odaláncolva, azt nem tudja. Mēgy bánatában, mēndegél, amint mögy, bejér Tündérországba. Mindjárt a tündérok fogadták űtet. Amint mögy, no itt majd megpihenēk egy kicsikét és úgy mēgyēk majd tovább. Eccő csak kakaskukorékolásra fölébredt.

— Ej, szegény kakas, neköd is nagy bánatod van, hogy ilyen szomorújan kukorékosz!

— Hogyne vónék bánatos, amikor a tündérkirálynak szerettem a lányát és nem adta hozzám feleségül. Elátkozott, hogy kakassá változzak. De te földi lény tudnál rajtam segíteni. Ha segítesz, akkor én is megjutalmazlak.

— Mondd még, én mindenen segítök, ha csak bírok. Mindönt mégtészek.

— Ide figyelj! Török a taréjjamból egy darabot, ez egy csillaggá változik. Te meg a csillag után mész. Fölmész egy magas hegyre, a hegytetőn ki kell nyünni tizenkét fát tűbű. Vastag fákat. Azt máglyába kell raknod és azt begyújtani! Amikó elégett, a hamut szét kell szórni és a föld meg fog szólalni. A föld majd megmondja, hogy mit kell neköm csinálni. Akkó te azt meghallod és úgy fogsz cselekedni. Akkó én visszakapom az én lényemet, mint tündér és meg fogom találni a hitvesemet.

— No ezt én mégtészem — mondta a fiú.

Letört a kakas a taréjjából egy darabot, földobta a levegőbe és csillaggá változott. Ő meg megy tovább a csillag után. Fölér egy nagy sziklás hegytetőre, odajér, a csillag megáll.

— No — azt mondja a fiú — itt kell neköm megállni, itt kell neköm tüzet raknom. Itt kell máglyába a fát összehordani, majd itt tudok valamit. Mindjárt hozzáfogott, oszt tizenkét fát kinyüvött tűbű, s berakta máglyába, tüzet rakott alá és elégett. Mikó elégett, a hammát szétszórta. Megszólalt a föld:

— No te, földi lény, látom, hogy erős embör vagy. Akarsz segíteni a tündérön, de ebbű a hamubű raksz a zaesködbe egy kicsit! Ezt viszöd magaddal! Mikó bejérsz a tündérkirály palotájába, ott tizenkét tigris-katona őrzí azt a vizet, amelybű neköd egy üveggel el kell vinnöd. Avval a vízzel leöntöd azt a kakast, az meg azonnal visszakapja az ő emböri formáját. De ha nem leszöl elég erős a tizenkét tigris katonával megbirközni, akkor minden kárba vesz. Minden fáradságod el fog veszni.

A fiú megfogadta, hogy én nem félök a tizenkét tigris-katonátú, majd én elintézem őket.

El is mént, elindult és megy a csillag után a tündérkirály kastélához. Éjjel vót. Be is hatol a kastél udvarába. Keresi a tavat, hát meg is találta. Abban a pillanatban, mikó megtalálta, a tigris-katonák rárohantak. Kilencet lefejelt, de három ütet annyira körülfogta, hogy nem bírt nekik semmit. Azok meg a fiút megfogták, megkötözték és bedobták a tömlöcbe.

No, — azt mondja —, itt fogsz elpusztulni éhen-szomjan, de mégsem csinálod meg azt, amit akartúl.

A tündérkirály is megharagudott rá, hogy hogy mert betolakodni az ő kastélába. És azért is haragudott rája, mert innen vizet akart vinni a kakasnak, hogy visszanyerje az emberi formáját.

— No — azt mondja a király —, meg fogsz lakolni érte.

Teltek a napok, egy hét, két hét, nyitik rá az ajtót és látják, hogy még mindig él, semmi baja nincs. Látják ám, hogy a lánc nincs a kezén.

— Hogy hogy, neköd nincs a lánc a kezeden? — kérdezik tüle.

— Nekem az ilyen láncok nem számítanak, úgy pattognak le a kezemről, mint valami cérnák.

Mégköztözték még vastagabbá. Szemük láttára megfeszítette a karját és csak pattogtak le a láncok.

— Most már elég vót ebbű a tréfábú! Engöm engedj szabadon, mert ha nem, akkó széttörök mindēt, még a kastélyodat is földöntöm.

— Háá... te innen menekülni nem fogsz, mert el fogunk égetni máglyán tégödet.

— Engöm már nem fogtok elégetni máglyán — mondja a fiú —, mert én inne elmegyök.

Avval kirántotta a kardját és a többi három tigris-katonát is lefejelte. Lemönt a tóra igyenöst és megtöltötte a kulacsát vizze. Avva el is indult útnak a csillag után. A csillag visszavezette arra a helyre, ahonnét elindult. A kakas még mindig ott vót a fán. Amikó oszt odajért, kérdezi a kakas:

— No, földi lény, sikerült neköd mindön?

— Mindön sikerült.

— Nagyon sokára gyütté.

— Sokáig gyüttem, mer zárva vótam. Próbáltam, hogy mit tud a tündérkirály velem. Hát nem sikerült neki semmi.

Erre aztún a kakas legyütt a fárú, a fiú ráöntötte a vizet és abban a pillanatban visszanyerte az emböri formáját.

— No hála istennek — szólt a kakas —, mégis az vagyok, aki voltam! Hanem most arra kérlek — látom, hogy mindönt tudsz és mélyen belátol a föld gyomrába — a hitvesemet, a királykisasszont beüvegöztette egy üvegbe, egy üveg högybe és leengedte a tengörbe. De fölül sz az én hátamra mint tündérnek és én veled átröpölök a tengörön. Ahol meglátod az üveghögyet — abban van a hitvesöm — akkor neköm szólj. Partra szájjunk, akkó a többi az már az én dolgom.

Úgy is vót. Fölüt a tündérnek a hátára és repültek a tengörön. Nem is messze kellött nekik bemönni, amikó azt mondja a fiú: „Állj, itt van az üvegkastél! Itt van az üveghögy, amelybe a hitvesöd be van falazva! De gyönyörű szép lány! — csodálkozott a fiú.

— Elhiszem! — mondta a földi lényé változott kakas.

Kiszálltak osztán a partra, a tündér mindjárt belehajol a vízbe, belekiált és abban a pillanatban a cethalak ott-termöttek.

— Mit parancsolsz, gazdánk? — kérdezték a halak.

— Mást nem parancsolok, csak az üveghögyet nyomjátok fel ide a tengerszintre! Föl, ide ki a partig.

Nem került bele fél óra, az üvegszikla emelkedik ki a tengerbű, ki a part szélire. Most hogy vögyék ki?

— Majd kivészük, ne félj semmit. Fogd meg te ezt a sarkát, én meg megfogom a túlsó sarkát.

Ketten az üvegsziklát kidobták. Erős gyerök vót a gyerök, mer ezer embernek az erejével bírt. No és kitették a partra, az üveghögyet szétverték. Kigyűtt a szép királykisasszony belüle.

— Szivemnek szép szerelme, csakhogy még eccé életben találalak!

— Te is, csakhogy visszakaptad az emböri formádat! Nagyon örülök. Hát ki vót a megmentöd?

Mondja oszt, hogy ez a földi lény volt a megmentöm. E segített rajtam meg rajtad is.

— Hát mivel háláljuk meg? Hát mással nem tudunk meghálálni, majd én is segítségödre löszök, ha gyün egy alkalom.

No, meg is hitták ütet is mingyá a lakodalomba. Három nap, három éjjel tartott a lakodalom. Éttek-ittak, de ű nem vót éhös, neki nem kellett. Ű is táncót osztán a tündérokkel. Elműt a lakodalom, de a gyerök szomorú. Elindul, hogy majd elmegy.

Azt mondja neki a tündér:

— Tudod mit, barátom? Mielőtt elmész, itt van ez a súp, akár-mikor veszelbe leszöl, vagy szükség lösz rám, abban a pillanatban fűjj ebbe a súpba. Én akkor ott termék. Hogy ha majd segíthetök. akkó majd segítök.

Űgy is vót. Megköszönte a gyerök a súpot, elbúcsúztak egymástul és a gyerök csak mëgy. Mëgy, mëgy, mëndegél, egyszersak megin hall a gyerök egy zúgást. Hát láti, hogy gyün a repölö kastél. A lány az erkélyin van leláncóva. A fiúnak eszibe jutott, hogy ű kapott egy súpot és ha abba belefűj, mingyá ott lösz segítségire. Fogja a súpot, kivészi a tarisznyájából, belefuj. Abban a pillanatban a tündér ott termött.

— No, mit parancsós? Majd a segítségödre leszök.

— Más nem köll, csak segíts föl engömet arra a kastélra.

— Űlj a hátamra!

Fölűt a hátára. Pillanatok alatt föntermettek a kastélyon. Kimentek az erkélyre.

— No — mondja a fiú a tündérnek —, megköszönöm, hogy felhoztál engöm ide. Rád már tovább szükségem nincs.

— De ha szükség lesz rám, el ne feledd a sípot! Hívjál és akkor is itt löszök.

Elbúcsúztak egymástól a tündérrel. Odamegy a lánhoz és mondja neki: „Hát mér vagy te ideláncolva?” Az meg elfordítja a fejét és azt mondja neki: „Ménj innen, nem is akarlak látni!” A kastélynak a lakója az meg egy írtó szörnyeteg vót. Akkora feje vót, mint egy asztal, de az is négyszögletes. A szemei akkorák vótak, mint a vekker óra. A leláncolt lány az erkélyen azt hitte, hogy ez a szörnyeteg.

— Én nem a szörnyeteg, én a megmentő vagyok — vigasztalta a fiú.

— Hát tényleg! De hogyan kerültél te ide? De menj is azonnal, mert ha megtudja a szörnyeteg, hogy itt vagy, abban a pillanatban végezni fog veled.

— No, attól ne félj, hogy én velem végezni fog. Majd én végzők avval a szörnyeteggel — fenyegetődzött a fiú.

Mingvá a lánynak letördelte a bilincseit a karjárú. Szabadon engedte.

— Hol van a szörnyeteg?

— A szörnyeteg bent fekszik a tizenkettedik szobában. Bemehetsz hozzá.

Megy, egyik szobárú a másikra, egyik szobárú a másikra. Hát mikó mán bejért a hetedik szobába, hallotta az óriás horkolását. Horkol kegyetlenű.

— No, itt lösz!

Hát mikó oszt bemegy a tizenkettedik szobába, fekszik ott egy igazi szörnyeteg, amilyent még életiben sem látott. Ilyenrű még nem is hallott. Ódalba rúgja a szörnyetegöt.

— Kelj fel, ne aludj. Mit horkósz itten?

Az meg nagyot mordul, ránéz.

— Hát te, hogy kerültél ide? Majd én elintézek mingvá!

— Várlak — mondja a fiú.

Fölkel a szörnyeteg, fog egy nagy vazsgolyót, úgy belevágja a falba, hogy félig befűrődik. Megfogja a gyөрök, kivieszi a vazsgolyót, ő is úgy belevági a falba, hogy körösztü fűrődik a falon. Leesött a földre és akkó vót az a nagy földrengés. Úgy emlékszök rá, mint most. No és látta ezt a szörnyeteg, hogy erősebb, mint ő, nincs más hátra — gondolja magában — birkózni kell. Elkezdtek birkózni. A szörnyeteg kilencszáz embөр erejivel birkózni, az egyik ezerre. Elkezdtek azután ötszáz embөр erejével birkózni, az egyik is, meg a másik is. Hát nem megy semmire sem. Egyik sem vágja a másikat a földhöz. No a szörnyeteg spekulál. Nem lösz az így jó, nem bír a másiknak az erejével. Erejét megtoldta még

száz embör erejével. Most már hatszáz embererővel indult. Megfogta a gyerköt, úgy odavágta a földhöz, hogy a gyerek egy kicsit belevésődött a földbe. A gyerek fölugrott, megrázkódott és most hétszáz embernek az erejével kezdött. Odavágta a szörnyetegöt, annak meg a feje meglapult egy kicsit. Megijedt a szörnyeteg, hogy a gyerek még erősebb, mint ű. Most elkezdött kilencszáz ember erejével birkózni. Odavágta a gyerköt úgy, hogy a gyerkének egy ódalbordája eltört. Ez nem lesz így jó, gondolta a fiú. No majd elintézek én téged mingyá!

A gyerek most ezer embör erejével birkózott. Odavágta a szörnyetegöt úgy, hogy az most ellapult úgy, mint egy palacsinta.

— No — asz mondja a fiú — te innen többet föl nem kelsz.

Fogta a kardját és teljesen szétdarabolta. Összeszedte oszt a darabjait, azt is ledobta a földre.

Most mit csináljanak? A kastél még, repül. űk nem mehetnek le innen. Nem tudnak innen leugorni.

Kérdezi oszt a lánt: „Hát, hogy kerüte te ide?”

— Hát én hogy kerütem ide? űgy kerütem ide, hogy apámnak én vótam a legkisebbik lánya, én királykisasszony vagyok. Ez a szörnyeteg engöm szemelt ki és ellopott. És erre a repülő kastélyra fölhozott, kényszerítött, hogy lögyek a felesége. Asz mondta, hogy addig mindig leláncolva tart, míg ki nem mondom, hogy a felesége löszök. De én sz mondtam, hogy inkább a láncokban fogok meghalni, minthogy ennek a szörnyetegnek lögyek a felesége. Te megmentöttél engömet, aszondi a lány, ha akarod, én a feleségöd leszök.

— Elvállalom, Én is szeretlek. Azért is hajtott a sorsom idáig. Idejutottam hozzád, megmentettelek, hogy a feleségöm lögyél. De most csak az a kérdés, hogy menjünk most innét le. Ne félj semmit, innét is lemegyünk!

Eccö előveszi a sípját, belefúj. Abban a pillanatban ott terem a tündér.

— Mit parancsosz?

— Mást nem, csak bennünket szállíts innen le, hogy földet érjen a lábunk.

— Ezt megtészem. Más óhajod nincs? Ezt megtészem.

Fölültek a tündér hátára, nem tellett bele pár perc és leértek a födre. Megköszönték neki. Most már elmehetsz, mert már többé az életben nem lesz rád szükség, meg énrám sem.

Méntek, mendegéltek, éccer csak hazajérték a vározsha. Odaérnek a városhoz közel, látik, hogy a város gyászban van.

— Kit gyászol ez a város?

Érdeklődnek, hogy miért van gyászban ez a város. Azért,

mert a szörnyeteg elvitte a királykisasszonyt. A király meg elrendöte, hogy amíg a királykisasszony elő nem gyün, addig a város útét gyászolja.

No, akkó oszt meglött a nagy öröm. Fölmentek a királypalotába, mondta, hogy meggyüttünk, de úgy mint férj és feleség, apám, ha nem haragszol?

— A világért sem haragszok — azt mondja a király. — Örülök, hogy még éccer életben láthatlak tégedet is meg a férjedet. Ezennel kijelentem, hogy átadom a királyságot. Ő lesz a király, te meg a királyné.

5.

A TÖLGYFA VITÉZ

Vót éccer egy gazdag paraszt, vót neki négy családja. A gyermekek apja nagyon részegés vót és hetek számra mulatott a kocsmában. Mit csináljanak a főddel, mer dőgozni kell? A legöregebbik lánytestvérjik kimént az ökrökkel szántani és dőgozgatott a legkisebbik öccsivel. Dőgoztak, elgyütt a dél, hát most mán majd megebédeznak. Amint észnek, szél fúj, erős szél, olyan vihar. A fiú azt veszi észre, hogy nénjét elvitte. Soha többé nem látta. Hát mit csináljon? Hát befogta az ökröket, az ekét föltette a kocsira és hazaballagott a kocsiva. Kérdözi az anyja:

— Hát mi az, fiam? Mé gyütté haza?

— Képzelve, anyám, akkora szél támadt, hogy a nénémet éccer csak elvitte a szél, és többet nem láttam még formáját sem.

— Hát mos mit csináljunk?

— Nem tudom, hogy mit csináljunk, de ez így van.

Másnap elnén a középső testvérjik, az utána való. Viszont ugyanígy jártak, mint előző való nap a nénjivel. Leűtek űk ebédezeni és megint egy szélvihar támadt, azt is evitte. Kezdet sírni a fiú, hogy most mi csináljon, mert a második nénjét is elvitte a szél. Hazamegy, mondi az anyjának, hogy a nénémet megint elvitte a szél.

— Mi lehet ez? Istencsapás vagy micsoda?

— Nem tudom, anyám, de ez így van.

Harmadnap kiment oszt a legkisebb leánytestvérével. Szántogatnak, dőgoznak, harangoznak dére, megint leűnek ebédezeni, s észnek. Alighogy észnek pár fületot, megint gyün egy vihar, egy erős szél, és azt is elviszi. Sír a fiú. „Istenem, mi lesz velem, mind a három leánytestvéremet elvitte, itt ez istencsapás, ogész biztos.” Hazamegy megint a fiú, mondja az anyjának:

— Nem tudom, anyám, a harmadik lántesvéremet, azt is elvitte a szél.

Sír az anyja is.

— Hát ez mán nagy baj, fiam, apátok nem is törődik semmivel, csak — aszongya — hétszámra iszik a kocsmába.

— Hát amit ád az isten, anyám, én hónap is elmegyek szántani. Kell vetni, itt az őszi, az őszi búzát el kell vetni.

Negyednap elment a fiú maga. Megy, kínlódik, szántogat. Eljön a dél, kifogta az ökröket, étet. Ű is leül enni. Hát mit csináljon? Meggondolta magát, hogy á . . . nincs ennek sok haszna, mert elvesztette a három nővérét is. Amit az isten ád! Megebédezett rendesen, befogta az ökröket a kocsiba, főtette az ekét is és hazaindította úkét, hogy menjenek haza, ű még elmegy világnak. Hát ha mán nincs a három lánytestvérje, akkó ű se lögyön. Fogta magát, ami énnivaló marad, tarisznyába tette és mēnt. Mēnt, mēndegélt, hetedhét országon is túl ért, éccer bejért egy erdőbe, egyedül vót, de senkivel sem találkozik, csak madarakkal a fán. Ráestelődik, hát ű itt most megalszik. De fét, mint fiatal gyerök, mint ahogy egy tizennyóc éves gyerök fél. Most mi lesz vele éjszakának idején? Nem mer ű lefekünni, hanem megy, amit az isten ád neki. Bejér az erdőbe, éccer lát ott egy tőgyfát, néz föl, hát mintha egy ház volna fönt a tőgyfa derekán. Láti, hogy van ott egy létra is, fölmegy a létrán, ott egy rendes ajtó van. Kinyiti az ajtót, bemegy, ott egy rendes kis szoba, asztal, három szék és három tányér megterítel. Tele étellel, még párolog az étel. Az élelme meg mán elfogyott, nagyon éhes vót. Mindegy, akárkié ez, ű hozzáfog és észik. Egy porciót meg is evett. El vót fáradda, el volt törődve, láti, hogy a másik szobában három ágy meg van vettel. Bemegy ű oszt a másik szobába és lefekszik, el is aludt. Éccer hazagyütt a három vitéz: Ezüst vitéz, Gyémánt vitéz és az Aran vitéz. Asz mondja az egyik, amikó odajérnek a fához, hogy valaki itt idegön járt, mert nem úgy van a létra fogassa, mind vót. Olyan, mintha meg vóna bojtatta. Mēnnek be a szobába, tényleg valaki járt, azt mondja az Aran vitéz, hogy az én porciómat még is ētte. Ki lehet ez? Mēnnek a szobába, látik, hogy egy fiú ott fekszik az ágyban. No, ez az idegen. De mos mit csináljunk vele? Azt mondja az Ezüst vitéz, hogy semmit. Ki a karddal és majd levágjuk a nyakát, kidobjuk a fejit, és majd elhordik a sasok. Asz mondi az Aran vitéz, hogy azt nem lehet. Ki tudja, hogy mi bánti ennek a fiúnak a lelkit! Erre vetemődte magát, hogy ide eljött ennyire, ahol még a madár is alig jár. Megvárunk, még megvirrad, legföllebb és nem vacsorázok és nem is alszok, kibírom, hogy egy éjszaka nem alszom.

Hát ez volt a legöregebb, az Aran vitéz, erre hallgattak a két társa. Megvacsorázott a kettő, ű meg éhön maradt. Le is feküdt a két barátja, ez meg virrasztott. Lassan elgyün a reggel, a fiú néz, az este még maga volt, most meg mán négyen vannak. Bocsánatot kér:

— Bocsássanak meg, hogy betolakodtam, de fétem az erdőben megalunni. Erre gyüttem és megláttam ezt a kis házat itt a fán és begyüttem. Nagyon éhös vótam, még is ettem egy porciót, többet nem mertem. Elég is vót, és le is feküdtem. Hát ítélkedjenek felettem, ahogy akarnak!

— Semmi — aszongya az egyik vitéz —, lássunk, hogy őszinte vagy. De most mondd mög, hogy mé gyütté te most erre?

Elmondta aztán, hogy hogy járt. Az apjik nagyon részögös, különben űk gazdagok. Az apjik hétszámra múltat a kocsmába, és űk elmentek szántani a legöregebb lántestvérjikkel és elvitte a forgószél. Másnap ugyanígy történt, elvitte a második lántestvérjét a forgószél. Harmadik nap elvitte a harmadik lántestvérjét a forgószél, nem látott semmit sem, csak a szelet hallotta. Negyednap, aszongya, meggondoltam magam, hogy világgá megyek és megkeresém a lántestvérejimet, ha a földön, ha a föld alatt. akárhol is.

— Nagyon jól van, ha már így van, tudd meg, hogy kik vagyunk mink! Én vagyok az Aran vitéz, ez a Gyémánt vitéz, ez meg itt az Ezüst vitéz. Te pedig leszöl a Tőgyfa vitéz, ha velünk tartol.

— Hát én veletök tartok, hogyha engedtek.

— Naccerű. Nohát, aszongya, megreggelizünk és útra is kelünk.

Megreggeliztek és el is indútak. Mēnnek, mēndegēlnek egy nap, két nap, három nap. Éccer bejérnek egy szép ezüst erdőbe. Asz mondja az Ezüst vitéz: — No, tudjátok mēg, hogy itt az ezüst erdő, mivel én Ezüst vitéz vagyok, ez az én erdöm.

— Naccerű — azt mondja a Tőgyfa vitéz.

Mēntek oszt az erdőben befelē, bejértek, asz mondja, hogy most itt fogunk alunni, s hónap folytatunk az utunkat tovább. Há ott is aludtak, az Ezüst vitéz virrasztott. Másnap fölēbredtek, mēnnek tovább. Mēnnek oszt egy nap, két nap, három nap, bejérnek a gyémánt erdőbe. Asz mondja a Gyémánt vitéz: „No, asz mondja, a gyémánt erdőben vagyunk, ez az én erdöm”.

— Naszerű — aszongya.

Ott is megvacsoráztak, mert este lett rájuk. Megvacsoráztak és röge tovább folytatták az útjukat. Mēnnek megint két-

három nap, negyedik nap bejérnek az arany erdőbe. Asz mondja az Aran vitéz:

— No, most itt az arany erdő, ez az én erdőm.

Aszt mondja a Tőgyfa vitéz, hogy naszerű, szép. Ott is megvacsoráztak, lefeküdtek és negyennap mentek tovább. Mennek oszt tovább, három, négy, öt nap. Bejérnek egy nagy tőgyfaerdőbe. Bejértek osztán jó a közepire, asz mondja oszt az Aran vitéz, hogy itt meg fogunk alunni. Asz mondja a fiú: „Mivel mind a háromatoknak van erdeje, a tőgyfaerdő az enyím, mivel Tőgyfa vitéz vagyok”.

— Naszerű — aszongya. — Itt még fogunk vacsorázni.

De jó korán bejértek, mert még a nap jó föl vót. Azt mondja neki az Aran vitéz:

— Tudod mit? Meg akarunk látni a bátorságodat, hogy milyen bátor fiú vagy mint Tőgyfa vitéz. Elvállaltad ezt a cimert. Itt, aszongya, van az erdő szélén egy kastél, oda a kastélba te el fogsz menni. Ott van egy lány, annak még fogod mondani hogy nem hároman fogunk gyünni vacsorára, hanem négyen!

— Naszerű — aszongya —, én elmegyék.

Hát mán nyóc-kilenc óra felé járt az idő, megindút oszt a a Tőgyfa vitéz. Megy. Benyit az első ajtón, kétfelől két nagy hatalmas kutya, farkas kutya meg van láncolla, hát azok meg vannak kötve, ű meg megy tovább. Megy a harmadik ajtón be meg a negyedik ajtón be, bejér az ötödik ajtón egy szobába, egy háló szobába. Láti, hogy ott van egy ágy, meg egy gyönyörű szép lány fekszik az ágyon. Haja széjje van eresztve, lelóg a padlóra. Odamegy. Nem meri fölkelteni, hát mi csináljon neki. Meg kell mondani, hogy négyen vannak. Semmit! Odamegy hozzá, s megcsókóta háromszor. Többet nem szót neki semmit. Visszagyütt, mondta, hogy megmondtam neki, hogy négyen vagyunk és vár vacsorára. El is mentek mind a négyen. Odajérnek, ezeket mán ismerte az Aran vitéz, Gyémánt vitéz és az Ezüst vitéz.

— No — aszongya — megérköztetők?

— Még.

— Kész a vacsora, még van terítte öt személyre, én vagyok az ötödik.

Míg közbe vacsoráznak, azt mondja ez a lány nekik:

— No, ti híros vitézöknek tartitok magatokat, már pár éve ide jártok hozzám, alva is találtatok, ébren is találtatok, de még ilyen bátrak nem voltatok, mint a Tőgyfa vitéz, aki odagyütt hozzám és álomban megcsókolt háromszor. De hát tudjátok még, hogy mátú fogva ennek a felesége vagyok. És azt mondja,

ti pedig mehettök, amerre láttok. Most közületek, amelyiket kiválaszti, melyik leghűségesebb vót hozzá, azt megválaszthati udvari szolgának, de tik mehettök, amerre akartok.

Asz mondja a Tőgyfa vitéz:

— Én megválasztom az Aran vitézt, mert mikó aludtam az ágyában, az Ezüst vitéz asz mondta, hogy a fejem le köll vágni, a fejit meg ki kell dobni, hogy a sasok még hordjanak széjje. Ez mentette meg az életömet, én is megmentöm az üvét.

Hát oszt teltek a napok, egy hét, két hét. Azt mondja oszt a lány:

— Ide figyelj! Nekem most el kell menni, három nap távol kell lenni a kastéltul. De a kastélban itten van tizenkét szoba, akit nem tanácsolom, hogy megnézzé. De átadom a kúcsot tizenegyek. De különben én megbizok benned, a tizenkettediket is átadom. Bemehetsz mindegyik szobába, de a tizenkettedikbe ne menj addig, amig én vissza nem gyüvök.

No el is ment a lány másnap.

Hát mit csinájjon a gyerök másnap? Azt mondja neki az Aran vitéz, hogy

— Mënjük mi és nézzük meg mi a szobákat, mink mán ide járunk jó pár éve és nem látunk a szobákat, hogy mi van benne.

No, oszt menték az egyik nap az egyik szobába, a másik nap a másik szobába. Úgy hogy átnéztek mindönt, láttak ottan mindenfélét. Mikó bejértek a tizenegyedik szobába, ott oszt olyanokat láttak, hogy az hátborzongató vót: eleven kígyók, ottan békák, csontvázak, halálok, mindenféle ott. Asz mondja az Aran vitéz: — Te, menjük mink a tizenkettedikbe is be!

— Nem — aszongya —, asz mondta a feleségöm, hogy ode né mënjük. Hát mégis megtartom a szavát, nem menjük be.

— Ne hallgass te arra, mënjük mink be!

Hát harmadik nap beméntek a tizenkettedik szobába, mikó mán várta a feleségit haza a harmadik nap. Kinyitik a szobát, hát látik ám, hogy ott a tizenkétfejű sárkány ég lángban, olajban. Azt mondja a sárkány:

— Te földi lény, adj három bögre vizet a számba. Többet nem kívánnék, mert elég mindén porcikám.

Mégsajnálta oszt a Tőgyfa vitéz, három bögre vizet beleöntött neki. Mikor a harmadikat beleöntötte, a sárkány megrázkódott és az olajbú, a tűzbű kiszállt. Megijedt a gyerök, hogy mán baj van. Mindégy, kiszalad a sárkány után, a felesége meg mán jajgat.

— Mit csinátá. végem van! Mit csinátá? Tönkretétted az életünket.

Néz utánuk, a sárkány meg elkapi a feleségit, oszt elviszi. Bántotta most a gyereket, hogy az Aran vitéz rászédte arra, hogy megnézzék a tizenkettedik szobát. Most az ő bűne miatt evitte az ő feleségit. Ami lesz, mindégy, de ő fő fogja keresni. Gondoskodott, harmadnap fölnyergeltetett egy lovat és elindult.

Megy, mēndegél hegyen, völgyön, erdőkön, sziklákon keresztül. Megy, osztán, éccé a hegyódalba meglát egy szép kis fehér házikót.

Oda bemegyök, ott kérök majd szállást. Odajér, bekopog.

— Szabad!

Bemegy. Hát kit lát meg, mint a legfiatalabb lán testvérjét.

— Hó, isten hozott, drága öcsikém! Hogy kerüsz te ilyen helyre, ahol még a madár sem jár? Tudod-e, hogy az én uram a háromfejű sárkány. ha pedig itt talál, akkó rögtön elveszi az életödet, leveszi a fejed.

— Nem bánom.

Elmesélte neki osztán, hogy hogy járt, hogy került eddig. No, oszt nem is sokat beszélgettek, egyszer hazadobja a sárkány a buzogányát.

— No — aszongya —, gyün a férjem, nemsokára itthon lesz. Most mán mindegy. Bújj el. Amit az isten ad!

El is bújt a gyerekek. Hazajön osztán a férje, háromfejű sárkány vót. Mihást beért a szobába, azt mondja, hogy:

— Te, itt idegön jár.

— Hát — aszongya —, nincs tagadás, idenézz, itt az öcsém.

— Hol az öcséd?

— Itt.

Kezet fog vele a sárkány és kérdezi, hogy:

— Mi járatban vagy, sógor?

Hát elmesélte annak is, hogy járt. Hogy a tizenkétfejű sárkány evitte az ő feleségit, innen ebbű a kastélbú.

— Tudom. Én segíthetök neked. De most pihend ki magadat jól. Utat sem tudok mutatni. De három nap múva fölérsz az én bátyámhon. Annak hat feje van, az talán többet tud. A középső leántestvéröd annál van férhöl.

No, aztán megebédöztek, meg is vacsoráztak, másnap útnak indult.

— Itt van ez a kutyaszőr, ezt oda adom. Ha valamikor, aszongya, segítségedre leszök, ezt gyújtsd meg a kutyaszőrt, akkó ott termök abban a pillanatban.

No, jó van, megy is a gyerekek. Harmadik nap föl is ért, ahun a középső testvérje lakott. Itt a hatfejű sárkány lakott. Oda is

bekopog. Mondják, hogy „Szabad!” De ű mán tudta, hogy a leántestvérje ott van, a középső. „Szabad!” Mikó bemögy, meg-látta az öccsét:

— Hát te, drága öcsém, hogyan kerűsz ide? Erre mán a mada-rak sem járnak és te itt jársz!

— Itt járok. — Elmesélte annak is, hogy hogy járt a sár-kánnyal.

— Hát, aszongya, a lány, nem tudom, hogy úszod meg, mert az én uram is sárkány, hat feje van. De megpróbáljuk.

Éccer amint beszélgetnek, az is hazadobja a buzogányát.

— No, aszongya, nemsokára itthon lesz.

Elbújtatja az öccsit. Elbújtati. Hazajér a sárkány. Bemögy a szobába:

— Te, aszongya, én idegön szagot érzök a házban.

— Hát van, nem tagadom, itt az öcsém.

— Hol az öcséd? Hogy került ide?

— Majd ű elmeséli.

— Hidd elő!

Előgyün osztán az öccse.

— Szerbusz, sógor!

— Szerbusz — aszongya.

— Hogy kerűsz ide, ahun még madár sē jár?

Hát így és így. Mondi osztán, hogy a „Feleségemet ēvítte a tizenkétfejű sárkány és azt nyomozom”.

— Ej, az nagyon nehéz dió lész. Én se tudom, hogy hol van. De a bátyám az fōjebb lakik, annak kilenc feje van, az talán többet tud, mint én. No, de majd megebédezőnk, megvacsorázunk és majd hónap útnak indulsz.

Hát jól van, így is vót. Mēgebédöztek, megvacsoráztak, kipi-hente magát és reggel ment tovább. Mielőtt elindult volna, a sár-kány adott neki egy sastollat. Aszongya:

— Ha valamikó maj bajba esöl, ezt a sastollat gyűjtsd meg, én mint sas képiben ott termek. Akkó majd én segítök rajtad.

Avval oszt elbúcsúztak.

Mēgy tovább, harmannap fōlér. Most anná a sárkányná van, a bátyikná, a legőregebb lántestvérje. Bejér, odakopog.

— Szabad!

Bemögy, látja a leántestvérjít.

— Hát te, drága öcsikém, hogyan kerűsz ide? Ahol a virág se nyöl, a madár se jár és te itt jársz?

— Hát itt járok, így jártam, hogy a feleségemet ēvítte a tizen-kétfejű sárkány és utat kerestem, hogy megtaláljam. Idáig már a két sógorommá beszétem, meg a két lántestvérömmé, te vagy a

harmadik, hogy megtaláltalak. Nagyon örülök, talán a te férjed többet tud?

— Nem tudom, aszongya, nem-e lesz nagy baj.

Beszégetnek, a buzogányt oszt hazadobja ez is. Azt mondja:

— Nemsokára itt lesz a férjem, bújj é.

Elbujtatta az öccsit. Éccer hazagyün a sárkány, bemögy a szobába és aszongya:

— Te, idegön jár valaki a szobában!

— Idegön, nem tagadom, itt az öcsém.

— Hát hogy kerül ide az öcséd? Hídd elő!

Előhívja az öccsét.

— Szerbusz, sógor.

— Adj isten, sógor!

— Hogy kerül ide, ahol a virág se nő, a madár se jár, és ide gyüssz mihozzánk?

Annak is elmesélte az ő sorsát.

— Hát — aszongya — én tudok róla, neköm kilenc fejem van, a két öcsém azok fiatalabbak éntülem. De, aszongya, látod-e azt a tengört, ide látszik. A tengör közepin látol-e szigetöt?

— Azt is látom.

— No, látod. Ott van a te feleségöd, amit a tizenkétfejű sárkány évitt. Én nem segíthetök azon, me az erősebb, mint én. Elmehetnék, el is vihetnélek tégödet, de minket legyöz mind a kettőnket. De mondok én téneköd mást, itt túlünk van nekünk egy határos boszorkány. Oda el fogsz menni, oda fogsz majd beszegődni szolgának! Nem lesz sok időd, csak három nap lesz az esztendőd. De vigyázz arra a három napra, hallgasd meg, amit el fogok neköd mondani. Mer az egy boszorkány, az emberhússá él. Mán nagyon sok embör, aki erre vetődött, és beszegődött hozzá, mind ott vesztötte az életit. Ha rám hallgatsz, akkó te nem fogod. Annak van, aszongya, egy lánya, a boszorkánnak. Azt ő átváltoztatja egy sárga csikóvá és a szolgáinak más dóga nincs, mint azt a csikót legeltetni. De pont mikor együn a tizenkét óra, a csikó addig dörgöli a fejit hozzád, míg a kötőfik ki nem mëgy a fejbü és az elszabadul. Ha nem tudod mëgfogni, akkó véged van.

— Hát, ha megtanítol, akkó meghallgatom a szavadat, és úgy fogok cselekedni, ahogy mondod.

— Naszerű!

— Dehát most megebédelsz, megvacsorázol és hónap — aszongya —, útba foglak igazítani. Ha úgy csinálod, amint mondom, akkó sikerül. No, jó van.

Másnap rëggë, mielőtt elindút vóna, adott neki egy farkas-

szórt. Azt mondja: — Ha bajba leszl, ezt a farkasszórt meggyujtod, én mingyá ott leszék. Azt is tudom, hogy a legfiatalabb öcsém adott neköd kutyaszórt. Nohát, ha majd az első nap beszegödöl a boszorkányhol, az majd mond a lányának mindent: „El ne szalajtsd! Ez fiatal hús, erre nekünk nagy szükségünk van.” Az meg majd addig dörgölödzik, csak engedd magadat, hadd dörgölödzködjön hozzád! Az majd addig dörgölödzködik, míg a kötőfik a fejbű ki nem mgy. Mikó kigyütt a fejbű a kötőfik, ab-bű lesz egy szép fehér nyúl, házi nyusztika. És az majd mindig ott szalad körülötted, de te megfogni nem tudod. De hát akkó gyújtsd meg azt a kutyaszórt, amit az öcsém adott. Az lesz majd egy nagy farkas kutya. Az majd a nyulat addig fogja zavarni, míg hozzád nem mgy. És csak dobd felé a kötőfiket, akkó mán hozzád is mgy. Ez lesz tehát az első napod. Másnap pedig — aszongya — megint addig dörgölödzik hozzád az a sárga csikó, míg a fejbű ki nem nyomi a kötőfiköt. Mikó kidörgöte a fejbű, akkó lesz belüle egy fehér galamb. És az a fehér galamb mindég ott röpköd körülötted, de megfogni nem bírod. Nem bír az a galamb töled elmenni, mert az beléd szerelmes. Dehát — aszongya —, ezt a sastollat, amit az öcsém adott, meggyujtod, és lesz az egy nagy sas. Az a nagy sas addig zavari azt a galambot, míg hozzád nem mgy. Mert menekülni muszáj neki, másfelé menekvése nincs, csak ténálad. De ha felé dobod a kötőfiköt, megist sárga csikó lesz, és azt mondja harmannap ugyanesak dörgölödzik hozzád a sárga csikó, hogy kidörgöje a fejbű a kötőfiköt, mikó kidörgöte, ab-bű lesz aranszörű bárány. Nem messze túled ott lesz száz birka, de ezt a száz birkát száz juhász őrzi, a száz juhásznak száz kutyája lesz. Mindégviknek egy. Az aranszörű bárány majd azokhoz fog szaladni. De te ne tgyé egy lépést se utánik! Te csak — aszongya —, gyújtsd meg ezt a farkasszórt! Én leszék egy farkas, és majd én a nyáj közé fogok rohanni, és énrám a száz juhász százat üt, a száz kutya meg százat harap belém, de az aranszörű bárán mégis tehozzád jön, mert kihajtom a falkábú. Ezt fogod csinálni! Mikor letelt az esztendő, neköd majd ígér a boszorkány mindent. Nem alkudtatok meg, mikó te odamenté. De te kérhetsz tőtle mindent. Van neki egy másik sárga lova, azt te nem fogod látni. De negyed nap, mikó mán el kell gyünni túle, majd könyörög, hogy maradj ott nála. De te ne kérj semmit. Ígér ű majd eget, földet, hogy ű majd még fizet is, de te mást ne kérj túle semmit, mint azt a sárga csikót, amit az ű kancája meg fog fiazni. Abban a negyedik reggelben megfiadzik a ű kancája, egy aranszörű táltost fog majd fiadzani. És ezt a csikót, az egy napos csikót el fogod kérni túle. Ű majd menekszik, hogy

nem adi, de ű ígér neköd mindönt. De te mázsba ne egyezz bele, se fizetésbe, se aranyba, csak ebbe az egy csikóba! Ez menti meg az életödet. Ez találja meg majd a feleségödet is, és meg tudod majd menteni. És mikor ezt megkaptad, mielőtt még elgyünné, ott van a húsos kamrája, te menj oda be. Egy zsákba dobjá bele húst. Ezt is tēdd a hátadra. A padlásan a kémény mellett van egy rozsdás kard, azt a kardot vedd magad mellé. Mert, aszongya, ez a kard olyan, hogy ha azt mondod, hogy „Kardom dógozz!”, akkor az dógozik. Neköd nem kell még kézbe sem fogni, ez kiugrik a hüvelybü, ez maga apríti az ellenségöt. És ez ha megtörtént, te csak indúj el, hagyđ ott szó nélkül.

No, oszt így is vót. Émēnt a gyerök, bemēnt az erdőbe, átér a határon, elkésérte a sógora. Még, mēndegél, lát ott egy kastélt. Bekopog.

— Á . . . szabad!

Bemēgy.

— Jónapot kívánok!

— Ó, isten hozott, drága fiacskám! Hát mi járatban vagy — mondja a boszorkány neki.

— Hát, kedves öreganyám, munka nélkül vagyok és eljöttem szolgálatot keresni.

— Az nálunk van. Nincs is sok idő nálunk. Három nap egy esztendő, nem is alkudunk, ha három nap letelt, amit kérsz, én fizetök. Nálunk nincs mese — aszongya.

— Nagyon örülök, én, ha sikerül, még tovább is maradok.

— Ó, nagyon jó!

Gondóta a boszorkány azonban, hogy nem maradsz te minálunk csak egy nap, mert akkó mán lefejellek.

No, osztán aznap nem mēgy sehová, nem is számította be az idejébe. Hanem másnap kivezeti az istállóba.

— No, neköd más dógod nincs, innen kitrágvázol, etetöl, itatol, s reggel kivezetöd ezt a sárga csikókat a legelőre és legeltetöd. Neköd más dógod nincsen. De azt előre kikötöm, fiacskám, ha a csikó hazaszökik, akkor a fejeddel játszol.

No, oszt a fiú reggel kivezette a csikókat legelni. Legelésznek. Múnak az idők, órák, elgyün a tizenkét óra. Tényleg a csikó elkezd dörgölödni a fiúhoz. Ki is esett a kötőfik a fejibül. Megijedt, hogy mi lesz most? Egy szép fehér nyullá változott. Észibe jutott most, hogy mit is mondott az ű sógora űneki. Ezt a szórt neki most még kell gyútani és vadászkutya lesz. Még is gyútotta a szórt, hát egy hatalmas vadászkutya oda-fetreng. Elkezdte most azt a nyulat zavarni. De zavari ám főjebb, alább ott az erdőben. A vadászkutya megfogja a nyulat,

odaviszi a gazdájához, az meg odadobja a kötőfiköt, az meg sárga csikóvá változott.

— No, az első nap megvan — gondóta magában.

A szüle még . . . nézi az órát, elműt tizenkét óra és még mindig nem gyün a csikó haza. „Ej, itt valami baj van!”

Este hazamegy, beköti a lovat, ád neki enni. A fiút behívi vacsorázni, közben a szüle bemegy az istállóba.

— Te ilyen, te olyan, te ezt a fiút szereted. Ha hónap haza nem gyössz, akkor a bőrödbű hasogatok. Így csinállok veled meg úgy csinállok veled!

— Nem bírtam hazagyünni, mer fineszösebb, mint én, még tenálad is — aszongya.

Másnap megint kivezeti a gyerök a csikót. Legelteti, legelteti, együn a tíz óra, tizenegy, tizenkettő. Eccer a csikó dörgölődzködik, kiesött a fejibű a kötőfik, hát egy fehér galambbá változik. Röpköd oszt körülötte a galamb, hiában szalad, kapkodi, de nem bírja oszt elfogni. Eszébe jut, hogy adott a sógora neki egy sastollat. Mingvá oszt kivöszi a zsehibű, begyúti, mingvá oszt el is égött. Nem tellött bele egy pár perc, de gyün ám egy hatalmas sas. Repül, veri a szárnyát, igényést a galambnak. De veri a galambot, de zavari a galambot, az hiába bújik az ágak közé, de a sas csak utána. Nincs más hátra, mer mán a sas úgyis megfogja ütet. Odarepül a gyerökhöz. Odavágja megint a kötőfiköt, megint sárga csikóvá változott. Este hazavezeti a csikót, beköti az istállóba.

— No, meggyütté, fiacskám?

— Még.

— Ugye, jó lovaeska? Nem mégy ez el sehova sem.

— Nem mégy ez el, öreganyám, sehova sem, olyan szelíd, mint a bárány.

— Gyere vacsorázni.

Fölmegy a fiú vacsorázni, eszik a gyerök. Lemegy oszt a szüle megint az istállóba:

— Te ilyen meg olyan. Megállj te, haszontalan, ha hónap haza nem jössz az utolsó napon, ezt a fiatal húst észalasztjuk. Mit gondósz te? Ilyen nem minden napos, hogy ez a gyerök elgyütt hozzám. De ha haza nem gyössz, akkó nyársra húzlak!

— Nem bírok. Akármit csinállok, nem bírok. Több esze van, mint nekőm.

Harmadnap kivezeti a csikót a gyerök megint. Legeltet. Legeltet. Elgyün a tíz óra, tizenegy óra, tizenkettő. Megin a csikó dörgölődzködik, kiesik a kötőfik a fejibű, aranszörű bárány lett, mint ahogyan a sógora mondta neki. Láti ám, hogy nem messze

túle ott van száz darab birka, őrzi száz juhász hatalmas botokkal, de hatalmas kutyák is, komondorok ottan. A bárány csak egyenes odaszaladt közibük. Mi lesz most? Oda nem mehet ű. Eszibe jut a farkasszőr. Meggyúti a farkasszőrt, az elég. Abban a pillanatban láti ám, hogy az erdőbű szalad egy nagy farkas. Kinyúti a nyelvit és igényöst a falka közé. De a juhászok kiabálnak: „Fogd meg! Ne engedd! Bojtár, eredj arra!” De a farkas csak közibük, de ütik a juhászok, egyik onnét, a másik innét. A kutyák meg harapik. Ű meg egy báránt sem bánt, csak az aranszőrűt keresi. Ki is vette a nyáj közül, csak elibe és hajti oda a gyerök felé. Odajér a gyerökhöz, odadobi a kötőféköt, csikó lesz megint. Elgyűn az este, hazavezeti.

— No, fiam — aszongya —, hazagyütté?

— Haza.

— Ugye, jó evve a csikóval lenni?

— Nagyon jó, öreganyám. Olyan szelid, mint a bárán, nem megy ez sehová se.

— Mondtam én neked, hogy jó sorod lesz itt minálunk.

— Hát gondótam én, hogy jó sorom lesz, de nem is panaszkodhatom — aszongya —. Elég jó ételöm-italom még vót.

— No, jó van. Eredj vacsorázz meg!

A gyerök bemegy vacsorázni, a szüle meg lemegy az istállóba megint.

— Te haszontalan, te pizok, te ilyen, te olyan. Mit csinátál? Elszalasztom ezt a gyereket te miattad. De most aztán végzők teveled is, ha meg nem tudjuk akadályozni, hogy a gyerök itt maradjon nálunk.

No, oszt a gyerök fölébred negyedik nap reggel.

— No, fiam, maradsz-e tovább?

— Hát, öreganyám, én tovább nem maradok. Neköm menni kell.

— Nohát, mit kérsz bért, ha mán nem akarsz itt maradni!

— Én mást nem kérök, mint amit az éjjel a sárga ló megcsikózott, én azt a csikót akarom!

— Mit akarsz azzal a csikóval — aszongya —, még egynapos sincs? Hát nem bírsz te avval, annak tej is kell, meg étetned is kell, meg menni se tud.

— Nem bánom én, öreganyám, nekem más nem kell, csak az egy csikó.

Hát mit kell tenni, előre nem vót megalkudva, amit kért, azt meg kellett neki adni.

— Hát jó van, ott van a csikó, oszt vidd!

De közben ű mán a zsákba rakott húsokat, a kémény mögött.

a padláson is mán megkereste azt a kardot, rozsdás kardot hüvellyel, amit neki az ű sógora mondott. Megtalálta, oszt azt is betette a zsákba. No, osztán bevezeti a szüle egy másik helyiségbe, ahol a rendes lova vót neki, ott a csikó ténleg.

— Na, itt a csikó, oszt vidd el.

De a csikó menni nem tud. Alig toporogott, fiatal, még egy napos sincs. Hát vezetni nem tudja, fogta a gyerök a csikót, oszt a nyakába tette. Viszi, még a gyerök, még. Elhagyta oszt mán a kastélyt, a boszorkánynak a tanyáját jó messzire, hát mindég nehezebb. Leteszi a csikót, pihen egy kicsit. Fölvészi, megint viszi, de mindig nehezebb. Hát mit csináljon? Hát vinni kell, nem hagyhati itten, ez az ű bére. A sógora azt mondta, hogy el ne hagyja, akármibe kerül, neki azt vinni kell. Viszi is. Leteszi a csikót, de a hátizsák is nehéz, a hús benne. A kardot kivötte, felkötö az oldalára. Még. Leteszi vagy ötször is, hatszor is, de mindig nehezebb a csikó és nagyobb is, mindig nehezebb. Hát alig vitte el megint öt-hat lépést, megint letette. Mán a zsákbú is dobát ki húst. Amint még, mán nem messze vót a határhol, de nehéz a csikó. Megint oszt leteszi, de a csikó csak fekszik. A csikó écceresak feláll, odavágja magát a földhöl, megdöglött. Mi lesz most vele? Idáig hordta ezt a csikót, maj megszakadt, beleizzadt és most megdöglött a csikó. Hát mit csináljon, ha ezt hozta a sors, mindegy! Ott is akarta hagyni a csikót, de éccer csak a csikó felugrik, megrázkódik, hát egy szép, gyönyörű aran-tálos lett.

— No, gazdám, látom, hogy húséges vagy hozzám, hordtál eddig a nyakadon, kinlódta, szenvedtél velem, hát most én foglak tégöd vinni. Ül fel a hátamra és én viszlek! Itt, azt mondja, még nagy akadályon megyünk körösztü, mert a boszorkány még mindig azon van, hogy tégöd megfogjon. De látod-e azt a tizenkét oroszlánt, ami ott van? Nekünk azok közt kell körösztül mennünk. Hús van-e nálad?

— Van — azt mondja a gyerök —, a zsákban.

— Nagyon jó! Mert ha hús nincs, akkó nekünk menthetetlenül végünk van. Hány darab húsd van?

— Azt se tudom — asz mondja a fiú.

No, oszt odajértek az oroszlánok közé, innen hat, onnan hat. Azt mondja neki, hogy ha odajérünk, mindegyiknek a szája táttal van. Dobálj a szájikba húst! Odajérnek. Kinyití a gyerök a zsák száját, mennek köztük körösztü, egyiknek is dobi a szájába, jobbra, balra, a tizenkettediknek hús nem jutott. Kirántotta a gyerök a kardját és a boncábú egy darabot levágott. Odadobta az oroszlánnak. Betelt mind a tizen-

kettőnek a szája, ezalatt ők köröszkülkeltek a veszélyen. Átérték a határon.

— No, gazdám, látom most mán, hogy szerencsénk van, nem sajnáltál a lábodbú egy darabot kívágni, de ez vót a mégmen-tőnk. Mer ha nem jutott vóna annak, menthetetlen végünk lett vóna.

No, oszt el is mentek a sógorához.

— No, sógorom, meggyüttem.

— Örülök neki, hogy sikerült. Rámhallgattál és sikerült mindén, amit mondtam. Nohát, most szépen fog ki a lovadat. Étesünk. Egy pár nap pihensz és majd aztán útnak indúsz, mer a ló még gyöngé, hátha nem bírja ki az utat. Mer nagy út van előtted oda és vissza. Asz se tudom, hogy meg bírsz-e vele bírkózni, mert az tizenkétfejű sárkány. Én nem mehetők neköd segítségödre, mert tudom, hogy neköm végem vóna, és egyikünk se, se a két öcsém, se én. Ezt csak magad tudod elintézni. A kardot is, látom, megszeréztéd, az majd lesz a te segítségödre.

No, aztán a gyerök három nap pihent, negyedik nap útnak indút. Körösztülrepült a táltos a tengerszinön. Odajér a szigetre, odajér a kastélyhol, láti, hogy a felesége az ablakba ül és sír.

— No — asz mondja —, szívemnek szép szerelme, érted gyüttem és gyere!

— Jaj — aszongva —, az istenre kérlek, csak menj el, mer ha a sárkány hazagyün, rögtön végez az életödde. Legalább majd úgy tudom, hogy életben vagy és én is valamikor majd elkerülök innen.

— Addig nem megyek el innen, míg tégöd el nem viszlek. Ne is késs sokat, hanem gyere és menjünk el innen.

Le is gyött a lány, fölültek a ló hátára és mönték. Nem került bele pár perc, a sárkány utánik. Kiragadta oszt a feleségit az ölibű, azt mondja, még kétször visszagyühetsz, meghocsájtok, mivel három bögre vizet adtál a számba. De ha negyedszer visszagyüssz, akkó az életödde játszasz. Hát mindegy. Visszavitte a sárkány a feleségit, hát visszafordult a gyerök is utána. Megint elhozta másodszor is, megint évötte a sárkány tüle. Harmadszor is visszafordút, akkor is elvette a sárkány tüle. El is felejtötte, hogy úneki olyan kardja van, amellyel a sárkánnyá ű meg tud bírkózni. Negyedszer is visszamönt, mikö negyedszer visszamönt, a sárkány ottérte, a gyereköt összedarabóta. Beletette a zsákba, rátette a lóva hátára és asz monda neki, hogy most addig vidd, míg a kukacok le nem őszik a hátadrú, a zsákbú. A ló osztán megindút, visszamönt a sógorához, a sárkányoknak meg nagy tudományik vót, mán messzirű látták, hogy a zsák vérös.

— No, — asz mondja a sárkány a feleséginek — az öcsédet a sárkány szédarabóta. De ha sikerül, még életbe tudjuk menteni, fel tudjuk építeni útet.

Mingyá osztán hozzáfogtak. Ki a zsákbú, összerakták azokat a tesdarabokat és gyógyfüve bekenögették, háromszor a sárkány rálehel, visszakapta az épségét, újbú élt.

— No, — azt mondja — öcsém, az a száz szeréncséd, hogy én tudok a tudományhon, a sárkányok mindegyikünk ért. Nekünk vannak olyan gyógyfüveink, hogy a halottakat is föl tudjunk támasztani. Tehát te is a halottak közül ébredtél föl. Látod, hogy a zsák milyen vérös? Az a te vérödnek a nyomai. De hát most pihenj két nap! És, aszongya, ne felejtss el, ha visszamész ötödször, a kardodat használd, mert a kardod a mindened. Te ezt el is felelted.

— Hát ezt elfeledtem, sógorom. De ha mégéccer visszamegyék, ha az életembe is kerül, visszahozom a feleségömet.

El is mēnt a negyedik nap, a felesége sír, láti, hogy ki vannak sírva a szömei. Mert látta, a szeme láttára a sárkány összedarabóta darabokra és most nincs, aki megmentse útet. És eláll szeme-szája, amikó megláti, hogy életben van az ű férje.

— Hát te élsz, szivemnek szép szerelme? Nem haltál meg?

— Meghaltam, de feltámadtam. De érted gyüttem mégéccer és el foglak vinni. A sárkánt fogom most szédarabolni.

No, osztán föl is ültette a lovára, el is indultak. De mielőtt elindultak vóna, a sárkány megérközött.

— Hát te mégéccor elmertél gyünni és még életben maradtál? De többé nem fogsz életben maranni.

Kihúzta megē a kardját, de ez megelőzte. Azt mondja a fiú: „Kardom dolgozz.”

Abban a pillanatban hat fejit levágott a kard. Majd másik háromat. Kilenc feje lement. A harmadik csapásra lement mind a tizenkét feje a sárkánnak.

— No, te többet nem fogsz senkit mégtámadni.

Összedarabóta a sárkánnak a testit, belerakta a zsákba, föl-tette a lova hátára. Ű énnéköm mondta, neköm ű kívánta, hogy a kukacok essőnek belém, és azok pusztítsanak el a zsákbú. Hát most én kívánom viszont űneki. Avval űk szépen elindútak.

— No, sógorom sikerült? — kérdezi a sógora.

— Sikerült, hála istennek. A sárkánt én intéztem el, a kukacok az ű testit fogják megēnni, nem az enyimet.

— No, most mit csinátok?

— Hát semmit. Nagyon szépen köszönöm, kedves sógorom.

Köszönöm, amit tettetek értem. Most mink elmegyünk vissza a mi birodalmunkra.

Mert ez különben egy királykisasszony vót, elátkozott királykisasszony. Úgyhogy a boszorkányok országában vót. No, osztán ěmönt a második sógorához, ott is elbúcsúzott, elměnt a legkisebb sógorához, attul is elbúcsúzott és elměntek vissza. Ez alatt az idő alatt, mert ez időbe került, évbe is meg többbe is talán, az Aran vitéz megnősült. Ű úgy tartotta ottan, mintha ű lenne az egész birodalomnak az ura. Meglepődött, mikő ezek meggyűttek, mert asz hitte, hogy ezek többet az életben vissza nem gyűnnek. Viszont visszafogadta mellejik az Ezüst vitézt is meg a Gyémánt vitézt is. Azok lettek mint udvari szolgálai. Meglepődtek, mikő meglátták űket.

— No — aszongya — meggyűttetők? Hálá az istennek! De nem örültek, mert nem szívesen fogadták űket.

— Meggyűttünk. Nagy veszélyön měntünk köröszttű, de — aszongya — sikerült. A sógoromat meġtaláltam, a nénéjeimet is meġtaláltam, és így sikerült a feleségömet is meġtalálni. Nagy vesződelmen měntem köröszttű, és most ha itt vattok, nem zavarlak el bennetöket. Mátul fogtan átveszem a királyságot, mert a feleségöm a királykisasszony vót, és ti ha akartok, maradhattok továbbra nálam mint udvari szolgálák. Amelyik meg nem akar, azt kiteszem valahová városparancsnoknak, ilyen hasonlóknek. Ha pedig — aszongya —, ha nem akartok, akkő maradtok örökre nálam. Itt a vége!

6.

A KIRÁLY MEG A VÖRÖS VITÉZ

Vót egy király és vót neki három gyönyörű szép lánya. S a királynak vótak szolgálai, cselédjei, de vót az udvarában egy kanász is. A kanászgyerők mindig kihajtott a mezőre, egyik nap az ezüst rétre, másik nap a gyémány rétre, harmadik nap az arany rétre. S így teltek a napok. Az egyik napon a kanászgyerők összeszödzött gyönyörű szép ezüst virágokat egy csokorban és hajtott hazafelé. Mikő hajt a királyi kastél előtt, a lányok néznek ki az ablakon és kiabálnak le:

— Jancsi, add nekem azt a virágot!

Azt mondi a kanász, hogy: „Annak adom a virágot, aki térdig főhúzza a szoknyáját”.

— Te szemtelen, hogy mersz te így beszélni a királykisasszonyokká szemben!

— Nekem mindegy, hogy királykisasszony vagy nem királykisasszony, én annak adom a virágot, aki ezt megteszi.

Hát a két öregebbik duzzogott, a legkisebbik pedig leszalad az udvarba. Azt mondja a kanásznak: „Jancsikám, add nekem a virágot, én főhúdom a szoknyámat térdig”.

— Ha főhúzod, királykisasszony, akkó odadom, mért ne. Fel is húzta, hát a jobb térdén egy ezüst csillag van.

— Tessék, itt a virág.

Avvá oszt a kanász behajtotta az akólba a disznókat, megétette. Másnap megint kihajtotta a disznókat, akkó meg behajtott a gyémánt erdőbe. De amikor hajtott be, összeszűdött megint csokorba szép virágot, gyémánt virágot. Hozza haza. Megint este a királykisasszonyok néznek ki az ablakon és kéri a Jancsit: „Jancsi, add nekem azt a vörágot. Milyen szép csokor. Neköm add!”

— Nem adom senkinek, csak annak adom, aki főhúzi hasig a szoknyáját.

— Te szemtelen, hogy mersz így velünk beszélni. Megmondjuk apánknek, az meg rögtön elboesát.

— Nem bánom én, elboesát vagy nem boesát, annak adom a virágot, aki hasig főhúzi a szoknyáját.

Hát a két öregebb az duzzogott, a legkisebbik megint leszalad a kanász elibe. Azt mondja: „Jancsikám, add nekem a vörágot!”

— Odaadom, ha hasig főhúzod a szoknyád.

Főhúzi hasig a szoknyáját, hát a hasán egy (ezüst hold alak van, vagyis) gyémánt hold alak van.

— Tessék, itt a vörág!

No, aztán a kanász behajt az akólba, megéteti a disznakat. Harmannap megint kihajt a mezőre, az arany erdőbe. Este megint gyün haza. Gyönyörű szép csokrot megint összeszed virágú és hozza haza. Megint, amint hajt el az ablak alatt, a lányok néznek ki az ablak alatt.

— Jancsi, neköm add ezt a vörágot. Milyen szép vörág!

— Annak adom, aki nyakig főhúzi a szoknyáját.

— Hej, te nagyon szemtelen vagy! Ezt meg fogunk mondani apánknek, és tégöd rögtön el is fog boesájtani és meg is fog botozni.

— Nem bánom én akármit csinál, botoz vagy nem botoz, de ez így van.

No, oszt a legkisebbik leszalad megint az udvarra, azt

mondja: „Jancsi, én főhúzom nyakig a ruhámat, ha neköm odaadod a virágot”.

— Mindön esetre, a két csokrot is odaadtam, hát ezt is odaadom.

No, osztán föl is húzta nyakig a szoknyáját. Hát láti a Jancsi, hogy a bal mellin egy aran nap van, az a jegy. No, oszt avvá Jancsi odaadi a virágot. Behajti a disznókat az akóba, meg-eteti. Teltek a napok. Jancsi csak járt mindig a disznakká. A király meg kihirdette országszerte, hogy aki az ű legkisebbik lányának meg tudja mondani az anyajegyeit, azé lesz a királykisasszony meg az egész királysága.

Hát oszt ide gyűttek grófok, bárók, hercegek, fődesurak, mág-nások, parasztok, mindönféle. Próbálkoztak, hogy hátha sikerül. De mindegyikre csak azt mondta a király, hogy ez nem az, ez nem az. Hát mán talán az egész országában mindönkire sor került, csak még a Jancsira nem. Na, Jancsi, hát te nem akarod? De közben ott van egy cigány is, az is hallgati. Jancsi oszt mondi: „Hát felséges királyom, nem érdeköl ez engömet. Kanászbü hogy lehet király?”

— Hát nem úgy van, ha te meg tudod mondani, tiéd lesz a lányom és az egész királyságom. És te leszöl a király.

— Hát ebbü nincs, királyom, semmi.

— De mégis talán tudsz valamit?

— Hát, asz mondja, talán tudnék is meg nem is tudnék.

— No, mondd meg! Nincs semmi tagadás, eddig mind el-mondták a grófok, bárók, nagy mág-nások, nagy parasztok, meg-próbálták megmondani. De te talán meg tudod mondani.

A cigány ott setteng Jancsi körül.

— Hát, te cigány, mit akarsz?

— Hát felsígés királyom, há a Jancsi nem tudja megmondani, akkó majd én megmondom.

— Nem úgy van az, cigány, ha te tudod, akkó te mondd meg!

— In nem ákãrom megmondani, felsígés királyom, első legyen a Jancsi.

— Hát jól van — mondja a király.

No, aztán azt mondi a Jancsi:

Hát felséges királyom, én megmondom. Kérdözze.

— No, mondd meg, Jancsi fiam, milyen jegy van a legkisebbik lányom térdin?

— Felséges királyom, a legkisebbik királykisasszonnak a térdin egy ezüst csillag van.

— Igazad van.

Meglöki a cigány a Jancsit: „Te disznó Jancsi! Én akartam ezt megmondani, felséges királyom, a számbú vette ki a sót”.

— Hát mindegy, cigány, hallgass mostan, a Jancsit kérdezők.

Hát kérdözi oszt a másikat, hogy milyen jegy van a legkisebbik királykisasszonnak a hasán? Ha mán tudod a térdin, a hasán is kell hogy tudd.

— Felséges királyom, ott egy gyémánt hold alakja van.

— Igazad van.

Megint a cigány közbeszól: „Te disznó Jancsi, hát én akartam megmondani ezt”.

— Hát hallgass, cigány, ha te nem tudod, hadd mondja el Jancsi. Te ne beszélj.

— De tudtám uram, tudtám.

— Hát mi van, Jancsi fiam, a bal mellin?

— Felséges királyom, a bal mellin egy arany nap alak van.

Megin a cigány mondi: „Én is tudtam, felséges királyom, mind a háromszó tudtam, de a Jancsi nem engedett beszéni”.

— Ha mán így van, hogy mind a ketten tudtátok, hát ki lesz próbáva. Az éjjel mind a hároman egy ágyon alusztok. Énni, inni kaptok. A királykisasszont bántani nem szabad egyik-töknek se. Az ajtók nyitva vannak, egy ór majd be fog menni, ti azt majd nem is tudjátok. És a királykisasszony ha elalszik és álmában amerre lesz fordulva, annak a felesége lesz.

Jancsi meg a királykisasszony valahogyan összebeszéltek, hogy ez nem lesz jó, mert ű álmában nem tudja, hogy merre fordul, melyik ódalára. Hároman alusznak egy ágyon, és ha a cigány felé fordul, akkó ez nem lesz jó. Hát mindegy. A királykisasszony a vacsora alatt adott Jancsinak valami édességöt.

— Ezt rágod majd a cigány előtt. A cigány majd kérdözi, hogy mit eszöl? Te meg adjál neki olyan büdös-féle húzdarabot, ami olyan büdös, hogy attú csak okánni való vót. Te adsz neki olyan húst, hogy ezt eszöl te is. — Én majd nem engedöm meg, hogy a cigánnak adjanak vacsorát, ű nem kap enni. Úgy is vót, lefeküsznek, eccer — de sem a cigány nem aludt, de sem a Jancsi nem aludt — hát a királykisasszony elaludt, hát a cigány felé van fordulva. Fölkel a Jancsi, oszt elkezd motozni. A cigány meg fölébredt.

— Mi csinász? — aszondi. Halkan mondi a Jancsinak.

— Hallgass, oly éhös vagyok, találtam itt valamit. Eszök húst.

— Adjál nekem is, én is fhös vagyok nagyon.

A cigány is fölkelt, adott neki egy darab húst.

— Jaj de bides!

— Nem baj, az enyém is az, de meg kell ennem.

— Mégsem én még a dögöt is.

Hát osztán bekapta azt a húst, megette, de oly bűdösség lett abban a házban, a szobában, hogy hát hányni hajtotta őket. No, osztán lefeküsznek újbú, de a királykisasszony nem ébredt fő. Az őr még nem gyűtt be hozzájuk, hogy megnézzé, hogy alusznak. Most lefeküdtek, elcsendesődtek. Egyszer a királykisasszony felébred arra a nagy szagra. Álmában arra a nagy bűdösségre fölébred és arra fordul Jancsi felé. Egyre mondi, hogy: „Jaj, de bűdös van! Te nem érzöd, Jancsi?”

— Nagyon érzöm én is, mán hányingeröm van, nem tudom, hogy ez a cigány mit övött, de irtó bűdös.

Egyszer éjjel felé gyün be az őr, nézi, hát a királykisasszony Jancsi felé van fordulva. Mingyá oszt jelenti a királynak, hogy a királykisasszony Jancsi felé van fordulva, úgy alusznak mint a bunda, mind. — No, ha így van, akkó be kell menni hozzájuk és fel kell kelteni. No, osztán be is mennek, fel is keltik őket.

— No ébredjetek, Jancsi megnyerte a királykisasszony kezit! Ezzel megnyerte az egész királyságomat is. Ő király lesz az országomban.

Azt mondi oszt a cigány: — Ej, felsíges királyom, ez nem jó van, mert a Jancsi tölt ki énvelem. Adott valami dög húst és én megéttém — mer a cigány mindent megészik — és most oly bűdösség van, hogy én is okánnák túle.

— Mindegy, ez így történt, ez így van, te elnehetsz.

Hát még is lett a lakodalom, egy hétig tartott a lakodalom. Úgyhogy a kutyák, macskák is sűrű-levest ettek.

Elmúlt a lakodalom, lefeküsznek az első nászéjszakára. Hát alusznak, nincs semmi. Másik éjjel megin alusznak, nincs semmi. Harmadik éjjel megin alusznak, nincs semmi. Hát gondóta a királykisasszony, hogy alusznak és nincs semmi. No, osztán elmúlik egy hét, elmúlik két hét, a királykisasszony oszt úgy van, ahogy vót is. Sírva panaszkodik oszt a királykisasszony az anyjának:

— Kedves édesanyám, én hiába mentem férjhez, én még mindig lány vagyok.

— Hát ez lehetetlen.

Mingyá mondja oszt a lánnak az anyja a királynak, hogy így és így áll a dolog. Panaszkodik a lányunk, ezen valamit segíteni kell. Ez nem élet, szét kell őket választani! Behívati a király a vejit:

— Jancsi fiam, baj van, panasz van rád. A lányom mondja, hogy mán pár hete együtt vattok és még mindig érintetlen lány.

— Hát, felségös királyom, hogy úgy mondjam, igaz. Én azért is nem akartam megmondani a jeleket, mert én tehetetlen vagyok ebben a dologban. Én így és így jártam egy alkalommal, de hát én inkább válok, minthogy én mellettem a feleségöm szenvedjön.

— Hát nagyon sajnálom, fiam, hogy el kell válni, itt hagyod a házat. De ha akármikor erre hoz a sorsod, el ne kerül a házat, itt lesz pihenésöd, ha kell pénz, mindig adok, ha kell. Akármerre vagy, ha hiányod van, csak írd, én kúdok mindent.

— Hát nagyon jó.

Fölnyergeltetött a király egy legszöbb lovat az istállóban, szép csödör feketét. Élelmet egy hétre valót. Elbúcsúzott a feleségítű is, apósátű, anyósátű és útnak indult. Megy, mendegélt, egy hétig is utazott. Hol megpihent, kijér a tengerpartra, gyönyörű szép zöd fű. No, megáll itt egy kicsit pihenni, a lovat is elengedi egy kicsit legelni, ű is egy kicsit falatozik. Hát elengedte a lovát legelni, legel, ű is megebédelt és lefeküdt. El is aludt, egyszer arra ébredt föl, hogy valami hidegíti az arcát. Fölugrik, megijed, nézi. hát egy kis halacska ott vergődik mellette a zöd fűben. Megfogi azt a kis halat és leviszi oda a vízbe és aszondi neki: „Ó, te szegény ártatlan, még a vízben is vannak neköd ellenségeid, hát hogyne vóna a szárazföldön”. Beledobi a vízbe. Lehever megint oda a fűre, megint egy kis hal fölugrik oda mellé. Azt is fogja, azt is letészi.

— Eredj, neszáradj itt a napon, élj legalább te! Neköd legyen kedves az élet, ha nekem nem.

Alighogy fölgyün, megint egy kis hal odajugrik föl mellé, azt is leviszi oda a vízbe. No, osztán mikó harmadszor is ledobta oda ezt a kis halat a vízbe, amikor gyün vissza a partra, egyszer egy hangot hall:

— Ej, földi lény, látom, hogy jószívű vótál hozzám, de hát amit kívánsz, mindent megadok.

Körűnéz, nem lát semmit.

Hát mást nem kívúnok semmit, csak olyan erős legyek, mint a lovam.

Hát abbamaradt, hogy gondolta, úgy se kapi ű ezt meg. Hisz nem lát semmit, csak hangokat hall. Avval ű megint lefekszik, pihen egyet, fölébred, hát észre veszi, hogy hát mintha valamit kapott vóna ű. No, osztán körültafogati magát, hát tényleg úgy van, amint gondóta is. Avval fölű ű a lóra, elmén ű most vissza. Elmegy vissza a királyhoz, hát gondolta ű magában, hogy most majd egy éjjel, két éjjel ott alszok és majd utazok

tovább, ha nem kellek a feleségömnek. No, oszt úgy is lett. Visszamegy.

— Hó, drága fiam, csak ha meggyütté, csak ha mégeccő láthatlak. Oszt merre jártál, hol jártál?

Mondi osztán, hogy hol volt, merre vót. Most az útját más irányba vötte és hát nem akarta elkerülni a várost. Ha felséges királyom megengedi, meg szeretném még egyszer látni a feleségöm.

— Hogyne, az teneköd feleségöd. Addig amig itt leszel a háznál, addig olyan ű, mint a feleségöd.

A felesége oszt nem is akart róla hallani, hogy meggyütt az ű férje. Azt mondja a király neki:

— Nem úgy van! Ez neköd még férjed és még el nem váltok törvényesen, addig mindig a felesége vagy. Amit ű kíván, azt neköd végre kell hajtani. Ezt fogadtad.

Hát mindegy, elgyün az este, lefeküsznek, az meg nem is akar ránézni, hátat fordított neki. Ez még csak úgy, mintha nem is vóna. Egyszer a királykisasszony álmában fölébred és elkezd kapáni. Valamit észrevösz. No, oszt visszafordul, neki szömbe, oszt azt mondja neki:

— Mi az? Te azt mondtad, hogy így vagy, hogy te így jártál, hogy neköd sohase kell. És hát mégis ez van teneköd?

— Hát, ki akartalak próbálni, hogy őszinte feleség vagy-e hozzám.

— Hát, ezt nem gondoltam, hogy ilyen vagy.
Elkezdött sírni.

— No, hát ha így van, legyen meg a kedved.

Megadta osztán a felesége neki a kedvit. Asz mondja neki:

— Ej, ej, ez nagyon jó vót. Csak az a kis darab hiányzik, amit a göbe leharapott.

No, osztán mikor reggel fölkelt, akar indúni, de sír ám aztán a felesége. Panaszkodik az anyjának:

— Édesanyám, el ne engedjék többet, mert most mán nem vagyok lány! Most mán asszony vagyok, és nem akarom, hogy az uram elmenjen.

De aztán nem is engedték.

— Hát ha így van, fiam, akkó maradsz a házunknál.

Hát osztán úgy is lett. Mikor aztán megszületett a kisfiú, meglétt a nagy öröm. Nyótt a gyerök, nyótt. Közben kiütött a háború, el kellett menni a háborúba a fiatal királynak. Hát utána a fia maradt mint örökös, mivel a király meghalt, a háborúba elesött. Azt mondja oszt az öreg király — aki előbb vót király:

— Fiam, apád meghalt, oszt te vészéd át a királyságot. De hát már akkora gyerek vagy, tizennyóc éves, nem kényszerítelek, hogy nősülj meg, de én már öreg vagyok, a trónt már nem birom, az országot meg reád bízom.

— Jól van, öregapám, én elvállalom, de én még ebben nem vagyok elég járatos.

— Nem baj, amit te nem tudsz, majd én mondom.

Egyszer kapnak egy levelet. Idézik, hogy a fiatal király ide és ide, a megjelölt helyre gyűjjön ki párbajra. Aggódtak felüle, hogy most ez az egy unokájik van, ez a királya az országnak és most ezt is kihívik párbajra. Hát, aszongya a gyerek:

— Ha meghátrálok, ez az országunknak a szégyéne. Nekem el kell menni. Ha meghalok, meghalok, ha pedig sikerül a győzelmem, akkor pedig megmaradok és amit az isten ad.

Hát fogta is magát a gyerek. Egy lovat fölnyergeltetött, a kardját is megélősítette, kimögy. Kimögy arra a bizonyos helyre. Kivel találkozik? Hát egy vörös vitéz, aki valamiké az apját meggyilkolta.

— No, én vagyok az a Vörös vitéz. Talán sose hallottá rúlam, de apád sem hallott. Én akartam valamikor elvénni anyádat, de apád megelőzött. Tudod-e te, hogy milyen származású vagy? Te egy kanásznak a fia vagy. Kanásznak a fia vagy, de te sem vagy más, mint kanász. Hiában viselöd a királyi címért. De nem akarom, hogy ilyen aljas valaki vezesse az országunkat és tartsa a címet, a koronát. Itt az idő, most már megbirkózok veled. Most már tizennyóc éves vagy, ha legyőzöl, akkor vége mindennek, ha nem, akkó a fejedet a kardomon hordozom végig a városon.

— Ha így van, Vörös vitéz, akkor mindenké kiállok veled. Meg is sértötted a nemzetömet, az apámat gyaláztad, ha az nem érdemlette volna meg a királyságát, az akkó nem lett volna király.

No, oszt elkezdték párbajozni, de párbajoznak, de párbajoznak. De most már legyőzi a gyereket, de most már legyőzi a gyereket! A gyerek oszt cselfogással hirtelen a lába elé vágódott. Amikor a Vörös vitéz akart vágni, az elbukott és abban a pillanatban a gyerek fölugrik, a Vörös vitéznek a gyerek a fejét ketté vágja.

— Na, te gyalázatos! Az enyémet akartad a kardra tűzni, de hát most én fogom a tiédet kardra tűzni és én viszlek be a városba és én hordlak végig, mint vitéz és nem te. Te nem vótál vitéz, te aljas hazaáruló!

No, osztán kardjára szúrta a gyerek a Vörös vitéznek a fejét,

bevitte a király elé. Mondta oszt az öregapjának, hogy ez vót az, aki mindég gyalázta az országot, ez vitte az országot a háborúba, és ez ölte meg az apámat is. És most ez akart engöm is megölni és most elgyütt a végórája és neköm — hála istennek — sikerült legyözni, és itt a feje a Vörös vitéznek.

7.

A SZEGÉNY SUSZTER MEG A FIAI

Vót egyszer egy szegény suszter, vót neki három fia. Mind a három úgy születtek, hogy csak egy-egy év vót csak köztüik. Hát nyóttek a gyerekek szögény sorsban, föl is nyóttek. Elgyün a sorozás ideje, az öregebbik be is vált három évre katonának. Be is rukkolt. Közben a második fia bevált két esztendőre katonának, a harmadik évben a sorozaton a legkisebbik bevált egy évre katonának. Hát teltek az időik, úgyhogy mind a három a katonaságtól egy esztendőben szabadult meg. De mesterségöt tanult mindegyik. A legöregebb faszobrász vót, az vót a mestörsége, a középsőnek még szabó mestersége vót, a legkisebbiknek meg órás mestörsége vót, ezt tanúták meg.

No, osztán mikor lejárt a katonaidejük, szegények vótak, spekuláltak, hogy mit csináljanak, ha hazamennek. Az apjik is szögény, semmihez nem tunnak fogni, hát emennek űk világöt próbálni. Hát amit az isten ád. Hát jól van, mënnek, mëndégének, egyik falubú a másikba, egyik városbú a másikba. Az egyiknek akadt vóna mestörsége, a másiknak nem, a harmadiknak megint akadt vóna, akkó amannak nem akadt vóna, így aztán űk mënnek tovább. Hát ha nem maradhatunk egy helön mind a három, akkó nem is maradunk. No, oszt ahogy ballagnak, beérnek egy nagy rengeteg erdőbe, no, mënnek egy nap, két nap, három nap, de még mindig az erdőbú nem érnek ki. No, osztán a negyedik nap, mikó mán nem bírták az éjjelt sem, a nappalt sem, asz mondja oszt az egyik, a legöregebbik: „Az éjjel itt alszunk. De, aszongya, betartsunk a katonai tempöt és mindegyik két órát fog örködni”. — Nagyon jó. Hát az első a legöregebb — mert este beszélgettek egy darabig, lefeküdtek, no most majd ű lösz az ór. Elmúlt két óra, a másik két órát, a harmadik is két órát, megint a legöregebbre kerüt a sor. No, osztán alig elmút ófél, a legöregebbik vót soron. Eccé gyün egy szél, halli, hogy zúg, hát úgy elvitte a tüzet, hogy alig tudott egy-két parazsat összeszenni. De oszt mégmondták, hogy szigorú az őrség, amelyiknél

a tűz elalszik, az huszonötöt kap a renekire, ha nem tarti be a szolgálatot, mint katonaságnál. No, oszt ű nem szót semmit, nem mondta ű senkinek sem, hogy a tüzet elvitte a szél. Másnap fölkeltek és mennek tovább, azt mondták, hogy ha elgyűn az este, akkó majd megint lefekszünk. Nem megyünk éjjel-nappal, hanem maj csak nappal. Maj csak kijérünk ebből az erdőből, nem gondótuk, hogy ilyen hosszú legyen ez az erdő. Olyan messze van a széle, mind a világ vége, de most mán körösztül mögyünk rajta akárhogy is. Igaz, először járunk az erdőben, de maj csak a szélire akadunk valahogy. No, oszt rájuk esteledett újbú, mast a tüzet megint megrakták. Most megint örködött két órát az egyik, két órát a másik, most éfélkor a középsőre került a sor. Mer ahogy az előző este az őrségváltás megszakadt, mos megint úgy osztották be a szolgálatot. Hát únála is egyszer csak gyün egy szél, halli, hogy zúg, úgy elvitte a tüzet tüle is, hogy alig tudott egy pár szēm parázskát összeszönni. Belekerűt régge, mire tüzet tudott gyútani. Nem is merte fölkelteni űket. No oszt mikorára meggyútotta a tüzet, mán megrégeledett.

— Hát mé nem keltötté föl?

— Hát nem akartalak.

De mán még előbb, mikó a legöregebb örködött, mert faszobrász vót, faragott magának fábul egy embört. S azt űk vitték magukka tovább. Másnap éjjel meg a szabó szedett össze olyan ruhadarabokat, és varrt rá egy öltönyt. Hát a harmadik este is megállapodtak. A legkisebb meg mán elővette a bicskáját és kezdett faragni olyan óra formát és láncot is csinát fábul, úgyhogy elkészítotte ű is. Hát ha mán ti is csinátatok neki valamit, hát akkó én is csinálók. Ilyen még úgy sem vót: fábul óra és fábul falánc. Most az őrségre úgy kerűt sor, hogy a legkisebbre kerűt a sor éjféltájt. Egyszer ű is halli ám a hatalmas zúgást az erdőben. Mi lehet ez? Forgószél vagy szél? Hát szélnek kell lenni, hát az mikó odajért, az úgy elvitte a tüzit, hogy abbú egy szikra szemet nem talált. Mi lösz most? Ha fölkelnek a bátyjai, akkó huszonötöt kap a fenekire, hogy megemlegeti. Hát nem lehet ezt csinálni, elszökik tőlük, hát nem akari ű, hogy űtet megverjék. Ott hagyta űket, megy, mēdegél az erdőben. Egyszer lát egy magas fát, fölmászik a tetejire, láti, hogy nem messze tüle van egy tűz. De olyan, mintha tisztásfélén vóna már. Megy oszt abba az irányba, hát oszt ki is ér az erdő szélire. Az erdő szélitül nem messze ott van egy hatalmas tűz, de akkora tűz van, hogy egy hatalmas háznak beillene a lángja és láti, hogy tizenkét óriás betyár ott ül mellette és egy nagy ökröt forgatnak nyárson. Hát mindegy, nem mer odamenni hozzájik, mer fél tülük, mind

óriás embörök, úgyhogy három embörmagasság egy embör. De ű most ezöktű parazsat lop. Közel húzódott közibük. Közben csinát magának egy nyilpuskát és arra is nyíl vesszőt. Kiszemelte úgy, hogy a lábik között kilűtt egy parazsat. Úgyhogy a parázs elmönt legalább is túlűk olyan tizenöt-hűsz méterre. De azt a parazsat figyelték ezök az óriás betyárok. Itt valakinek a közelben járni kell körülöttik. De ki lehet az a pontos cüllövö, aki a lábik között olyan pontosan ki tudta lűnni ezt a nagy parazsat? Hát mindegy, mos lesték. A fiű meg gondol i magában, hát most úgy sēm mēhētek oda, de mindegy, még is odamék. Inkább pusztuljak el, minthogy a bátyáim jól kifenekeljenek. Odamögy ű. De közben amint mēgy az erdőben, talákozik az Estével.

— Á, jó estét, Jancsi — köszön az Este neki.

— Adj isten! Ki vagy!?

— Én vagyok az Este. Hát hová mész?

— Hát mēgyek ide meg ide, ott látom a tūzet és maj parazsat hozok, mert így jártam.

— Ej, te, Jancsi öcsém! Még te odajérsz ahhoz a tűzhöz, addig az este elműlik legalább ötször.

— Hát akkó szerbusz!

Kezet fog vele és mēgkötözte az Estét egy fához. Hát ne műljon el az este, még én vissza nem gyűvök. Addig itt fogsz lenni a fáná! Addig míg én tūzet nem hozok.

No, osztán mēgy tovább. Kivel talákozik, mint az Éféllel.

— Hó, szerbusz, Jancsi!

— Adj' isten. Ki vagy?

— Én vagyok az Éfél.

— Te vagy az Éfél koma?

— Én vagyok, Jancsikám.

— No, hát akkó szerbusz!

— Szerbusz!

Hát amikó kezet fogott, elkapta az Éfélnek a kezit és mēgkötözte a fához.

— Hát tudod mit? Addig el ne mēnjen innen az éjfél, még én vissza nem gyűvök. Itt maradsz!

— Hát ne csináld mán ezt velem!

— De ezt kell csinálnom, mer ha a bátyáim fölébrennek, akkó én kapok. Hát hadd aludjanak akkó — asz mondja az Éjfél.

Avval mēgy tovább. Éccö valaki köszön neki, hogy: „Jó reggelt!”

— Jó reggelt!

— Hát ki vagy te?

— Én vagyok a Hajnal.
— Te vagy a Hajnal?
— Hát te ki vagy?
— Én vagyok a Jancsi.
— Hová mégy, Jancsikám?
— Hát mégyek ide ki, mer más látom nem messze van ide a tűz. Ezöktű akarok parazsat kérni.

— Jaj, teneköd, ha odamész! Azok óriás betyárok, három embernyi magasak, azok tégöd megésznek. Ott sütik az ökröt nyárson, ott a nagy hordó bor mellettik, hát ha odamész, neköd véged lősz.

— Nem bánom én, odamégyek.

— Különben is mire te odajérsz, addig háromszor is elmúlik a hajnal.

— Hát akkó én sietetök, hogy el ne késsek, hát akkó szerbusz!

— Szerbusz.

Kezet fog vele, elkapta a Jancsi és odakötözte a fáhol.

— Dehát, hogy el ne múljon a hajnal, te addig itt leszől, még vissza nem gyűvök.

No, osztán el is indút. Ki is ért az erdő szélire, látta ott a betyárokat, ki is lütte a parazsat közülik. Oda kell menni hozzájuk! Hát mindegy, elszánta magát, hát ezek úgysis engöm lesnek. Oda is ment. Odaköszön.

— Jó estét kívánok!

— Óh, adjon isten! Ki vagy te?

Mondja osztán, hogy én vagyok ez meg ez a Jancsi.

— Hát mit akarsz, Jancsi?

— Hát parazsat akarok.

— Tehát — aszongya — te vótál az a jó céllövő, aki a parazsat kilütted a lábom között?

— Én vótam.

— Hej, mi ilyen embörrre várunk. De ha te segítségünkre leszöl akkó téged nem bántunk, adunk is parazsat, amennyit akarsz, de meg mást is adunk. Most van egy célunk, ezt végre kell hajtannunk. Látunk, hogy te nagyon jól tudsz célozni. Itt nem messze tőlünk van egy királyi kastély, azt ki akarunk az éjjel rabóni és ki akarunk az egész családot pusztítani. Rengeteg arannyik van nekik az arankamrában és ezt el akarunk lopni és az egész királyságot ki akarunk írtani. De hát nem birunk megközelíteni a várat, mert a vár falán körül egy kakas jár. És az a kakas olyan éber, ha valaki közel mögy, abban a pillanatban kukurékol és a vár népit, a vár katonáit föllármázza. Abban a pillanatban leleplezik azt, aki odamégy

közelibe a kastélhoz. De hát mink nagyok vagyunk, mán nagyon sokszor megpróbáltunk odamenni a közelibe, de nem sikerült, mert a kakas észrevött. De te kis embör vagy, te oda tudsz lopódzni és jól is tudsz lünni, ha a kakast lelüvöd, akkó mindent adunk, amit csak kívánsz.

— Én mégtészem ezt is, csak parazsat adjatok.

— Naccerű.

Mégmagyarázták oszt neki, hogy mörre van, el is mentek egy darabig vele, a kastél fele. Gondóták, hogy a kakas maj észrevöszi őket.

— No látod, ebbe az irányba kell menni, ott a kakas. És várd meg azt a kakast, az állandóan gyün körű, a vár falán. Ha odajér a közeledbe, hozzád, a kakast lelüvöd. S akkó nekünk te intöl. Vagy elgyüssz értünk, ha nem látunk és odamegyünk. A többi mán a mi bajunk.

Hát úgy is vót, adtak neki egy nyílpuskát, nagyon jól tudott célozni. Odahúzódott a vár falához, éccő láti ám, hogy gyün a kakas. Mindjárt előveszi a nyílpuskát és céloz. De a kakas is észrevette űtet, de mire kukurikutt vóna, akkó ű mán torkon lűtte, úgyhogy a kakas lefordút. Egy zaj sincs. Avval ű visszamögy és mondja, hogy a kakast lelüttem, most mán gyühetnek.

— Hát biztos?

— Biztos — asz mondja a gyerök.

Odajérnek, nagy vaskapu áll a vár falán. Ezön lehet csak bemenni. Asz mondja a vezér, hogy itt van az én buzogányom, maj fúrnk mi lukat ezön mingyá. Hozzá is fogtak mingyá, hát fúrtak is rajta egy kis lukat.

— Jancsi, te bújj be, te logyél belül, ha valami zajt vészél észre, akkó mingyá jelintsd nekünk.

Be is bújt Jancsi. Asz mondja nekik, hogy adjátok ide a buzogányom, majd én belülről fúrom, ha valaki gyün, akkó én le is ütöm.

— Oh — asz mondja a vezér —, ez nagyon jó lesz, te a mi emberünk vagy.

Beadták a buzogányt, oszt kezdte is fúrni. Asz mondi a vezérnek, hogy próbáld a fejed begyugni, hogy be férsz-e mán rajta! Most mán be. Be is bújt a vezér, mikó mán félig bebújt rajta, a fejit lecsapta neki a betyárnak, oszt fére húzta.

— No, gyere, te másik! Sugi neki ki.

Az is bedugta a fejit, félig bebújt, annak is levágta a nyakát. Úgyhogy mind a tizenkettőt agyoncsapta Jancsi. A tizenkét óriás betyárt férehúzgálta a sarokba. De hát ha mán itt van, megnézi ű ezt a kastélt, hogy minek akarták a betyárok ezt kirabóni. Föl is mégy oszt az emeletre; de csönd, schol senki, al-

szanak mind. Óvatosan mëgy, lábújjhegyen. Bëmëgy az első szobába, ott alszik a királ, tizenkét szál gyertya ég az ágya mellett. Hát mit csinájjon most? Meggyilkója? Hát nem is ismeröm, — nem bántotta a királt. Fogta, ott vót az arangyúrúje, arantárcája, aranyórája, zsebbe tette. Elég ez énnéköm, aszongya. Avval mëgy a másik szobára. Ott van a királné, fekszik. Azt is nézi: „Ez sem bántott engöm, mért üssem én agyon?” Ott is az arany ékszert zsebrevágta. Mëgy a harmadik szobába, ott egy szép királkisasszony fekszik. Ezt sem bántom én, ez még ártatlan. Ennek meg az arannyakláncát, karperecét, arangyúrújét, mind a zsebbe rakta. Mëgy a negyedik szobába, ott a második királkisasszony fekszik, a középső. A is még szebb vót. Annak is az arany ékszereit mind zsebre vágta. Mëgy az ötödik szobába, a legkisebb királkisasszony az is ott feküdt; az még szebb vót, az vót a legszebb királkisasszony. Gyönyörű szép fekete haja ott a fődön hever. Fogta oszt annak is az ékszereit a zsebre vágta, körü csókógatta, otthatta. Amikó oszt kijért a folyosóra, hát megijedt, szëme-szája eláll, egy írtózatós óriási kígyó gyün neki tátott szája és a gyerököt egyre akari leütnei. Beugrott a szobába, de itt nem lesz jó, gondóta magában, mer ha mëgfogják, akkó ütet megbüntetik, mer az ékszeröket mind ëvitte, ërabóta. Kiugrik megin, az ajtót berántja maga után, előveszi a buzogányt, egy csapásra agyonüti a kígyót. Leesik a feje, szétveri a fejít a kígyónak. Mi csináljon a kígyóvá? Nem viszi ű el, úgy sem birná el, olyan hosszú vót a kígyó. Összegöngyölgette szépen, a fejít meg szépen visszatette, hogy befelé nézett az ajtóba, hogy ha nyitik az ajtót, akkó befelé nézzön a kígyó. Avval ű legyün szépen csendesen. Láti, hogy ott van a tizenkét óriás betyár. Azt mondja oszt magában, hogy engem ti többet ki nem fogtok rabóni, de ezöket sem fogjátok legyilkóni. Avval ű visszamëgy. Ahol sütték az ökröt, a tarisznyát ű megrakta jó sült hússá, ívott rá jó bort, paraszt is összeszedett és ű avval mëgy vissza. Visszajér a Hajnalhol: „Ej, pajtás, de sokáig gyütté! Hol vótál ilyen soká?”

— Képzeld el, hogy hol voltam? Mindenfelé.

— Sikerüt a parázs?

— Sikerüt.

Elengedte a Hajnalt.

— Most mán nem is bánom, ha meg is virrad — aszondi.

Avva mëgy tovább. Odajér az Éfélhöl: „Ej, de soká gyütté, Jancsikám! Azt hittem mán, hogy innen többé el sem mëgyek, hogy többet az éjfél el sem múlik”.

— No, most mán ëmulhat, mer elengellek.

Elengedte azt is. Avval mëgy, odajér az Estéhöl:

— Ej, Jancsi, Jancsi! Asz hittem, hogy itt fogok elpusztúlni örökre. Megkötöztél, oszt erre senki nem jár. És este, mindég este marad.

— Hát tovább este ne legyen, aszongya, mert mán elengellek. Mèhetsz. Most mán nem bánom akármí történik. Nem messze vagyok a bátyáimtól, oda megyek.

Oda is ér, de azok úgy alusznak, horkolnak, asz sem tudja, hogy élnek-e vagy hálnak. Odajér hozzájuk, de nem szól semmit. Mègraki a tüzet, jó nagy tűz lett. Egyszer észreveszi, hogy kezd virradni. Most mán elmúlt az est is, az éjféli is, a hajnal is és meg is virradt. Fölkelti őket: „No keljetök, mèhetünk tovább”. No, megindútak oszt tovább.

— Ej, de sokat aludtunk.

— Hát aludtatok is sokat, akkorák a szēmötök, mind az öklöm, akkorára kialudtatok.

— Hát aludtunk sokat. Hát minek nem keltöttél föl?

— Hát nem akartalak benneteket fölkelteni, hogy pihenjete. Én ráértem, nem vótam álmos, hát én virrasztottam.

De nem mondta nekik, hogy hol járt. No, osztán avval megindútak tovább. Mènnék, mēndegélnek, mire mēgvirradt, az udvari szolgák fölkelnek. Látik, hogy a kapuban tizenkét holttest, az óriási katonák. Elkezdenek oszt kiabálni, lármázni, fölverik az egész vár népét. A lármára fölkel a király is, kiugrik az ágybú és akar kiszalanni. Mikó megláti az óriási kígyót, hát az is majd szörnyethal ijedtibé.

— Micsoda nagy kígyó van itten! Mi jaz? — kiabál le.

— Jaj, felséges királyom, az éjjel ki akartak bennünket rabóni, de még is akadt valaki olyan jószívű, aki az életünket mēgmentette. Mer — aszongya — a tizenkét óriásnak a feje meg a holtteste itt fekszik, itt van.

Mingyá oszt a király is: „Gyertök ide, mert itt van egy nagy óriási kígyó, be akar gyünni a szobámba”.

Megijedt annyira, hogy nem is tudta, hogy dögölt az a kígyó vagy él-e. Szalannak föl nagy lándzsákka, hogy majd a kígyót agyonszúrik. Nézik jobban, dögőve van. „No, ez a vitéz akárki lehetett, de ha megtunnám, hát úgy mēgjutalmaznám, hogy többet az életben soha semmire nem vóna szüksége, az olyan gazdag embér lenne.”

No, aztán teltek a napok, hónapok, évek, spekulál a király, hogy mi legyen, ezt meg kéne tunni. Hiában hirdette ő így ki a városban meg a falvakon, hogy ki vót az a vitéz, hogy jelenkezzön. Nem jelenközött senki, de nem is mert. No, oszt a gyerekek elkerültek messzebbre, mikó visszagyüttek a város fele, egy-

szer látik ám, hogy egy csárdára ki van írva a város mellett, hogy aki ebbe a csárdába bemegy és tud mesélni három nap, az három nap kap ingyen enni és inni. Hát oszt űk is beméntek, látik hogy milyen jó lesz ez únekik, három nap esznek, isznak. Be is mennek a kocsmába.

— No, magik is akarnak meséni?

— Mink is akarunk.

No, oszt elkezdte a legöregebbik, mesélte a katonaságát, hogy milyen katona vót, hogy tudott egrecérozni. Tudta a gyakorlatot, lünnyi is tudott, hogy úneki milyen rangja vót.

— Kész a mese?

— Kész.

— Á, ez nem érdekel engömet.

— Hát mesél a másik. Mesél a mestérségirű, mer szabó mestérsége van, nem tud állást kapni, nem tud, hogy dolgozzon a mestérségiben, így kell vándorolnia falurul falura, városrul városra.

— Hát nem tud többet? — Nem. — Hát akkó ez is elég, ez sem ér semmit. Hát meséljen maga is. Ez is elkezdött a legkisebb, a Jancsi mesélni.

— Hát én is katona vótam, egy évet szógáltam, igaz. Eccörre szereltünk le a bátyáimmal, hát elindultunk oszt mi világ kör-útjára. Próbálunk szerencsét, mivel az apánk is szegén susztermester és szegény. Nem akartunk mán tovább a nyakára menni, hogy terheljük tovább, mivel a katonaságot már kiszógáltuk, elindútunk világnak. Amint gyövünk, bejértünk egy erdőbe és három hétig tartott, még kijértünk a szélire. És megfogattunk, hogy mindenki felválta két órát fog örkönni a tűz mellett és amelyiknél elalszik a tűz, az huszonötöt kap a fenekire. Dehát a tűz énnálam elaludt teljesen, úgyhogy egy szikra, kis szöm parázskát sem találtam meg. Most mit csináljak? Nem akartam, hogy a bátyáim kifeneköljenek, útnak keltem és mentem. Ha találok parazsat, jó, ha nem találok parazsat, úgy is jó, de én elmögyök. Hát amint menyök, találkozok az Estével. Megköttöztem az Estét, avval menyök tovább. Találkozok — aszongya — az Éféllal. Asz mondja az Éfél: „Hej, Jancsi pajtás, mire te odajérsz ahhol a tűzhöl, addig az éfél elmúl háromszor is”. Azt is megköttetem, hogy el ne müljon. Avval menyök tovább, aszongya. Találkozok a Hajnallal, asz mondja az is: „Hej, Jancsi pajtás, mire te elmész, a hajnal az elmúlik háromszor is”. Azt is megköttöztem. No, oszt mire kijérok az erdő szélire, ott látok tizenkét óriás betyárt, három embernyi magasak. Megláttam űket, megijedtem, de akkora tűz van náluk, hogy egy ökröt is

ott sütnék nyárson, forgatik. Nagy hordó bor mellettik, isznak. Hát mindegy, oda kell mennem, de félttem tőlük. Fogtam oszt a nyilpuskámat, egy parazsat kilöttem a lábik közü, sikerült is. Oda kéne menni a parázsét, de nem lehet, mer figyelik a parazsat. Elszántam magam, mindegy, ami lesz, odamegyek. Oda is mentem. Odaköszöntem, hogy: „Jó estét”.

— Adjon isten! Mit keresöl erre te?

— Hát, elgyöttem parázsért.

— Te vótál az a jó célzó, aki kilötötte a parazsat a lábunk közü?

— Igen — aszongya —, én vótam.

— Nohát, ha ilyen jó célzó vagy, akkó minekünk is szükségünk van rád. Ha kisegítöl bennünket, akkor nagy ember leszöl, mindent adunk, pénzt is, parazsat is, enni és inni is. Nahát, itt van egy királyi kastél, ezt ki akarunk rabóni.

Erre mán figyelnek a kiszolgálók, mert a királynak a lányai vótak mind a három. Körüfoglák, ez lehet az, aki minkét megmentött. Így gondolik magikba. Nem szóltak semmit sem, csak még közelebb húzódtak és mondták, hogy csak még mesélje tovább, mert ennek van még tovább is története.

— Hogyne, elmesélöm én végig.

No, oszt megint mongya: megmutasztották a várkastélt, ott a vár falán körü jár egy érc-kakas. Azt a kakast le kell lünni, mert az olyan figyelmes, aki közelibe megy, abban a pillanatban kukurikol és fölveri a vár népét. A katonák meg mindjárt fölugrálnek, fegyverbe, akárki ott van közelben, azt elcsípik. Nohát, rászedtek engemet ezek a betyárok, hogy lüjjem le azt a kakast. Hát én megfogadtam, mert félttem, ha ezt nem csinálom, akkó ezek végeznek ki. Ha még visszamegyek, akkó meg a bűtyáim jól elfenekölnek, még talán még ki is kötnek. Hát mindegy, lelövöm én azt a kakast, gondoltam magamban, tudtam én lünni azelőtt is. Hát oszt mikö megmutasztották, hogy oda kell menni, oda is mentem. Egyszer látom, a kakas gyün körü a vár falán. Hát észre is vett a kakas, de mire észrevett vóna, én már lo is löttem, mire akart kukurikolni a kakas, mán lefordult. Visszamek oszt az óriásokhoz és jelentöm nekik, hogy gyűhetnek. Odamegyünk a vár kapujához, nagy vaskapu. Be is kéne menni, de nem lehet, mer vaskapu. Asz mondi a vezérjük, hogy itt az én buzogányom, majd kifúrunk és bemegyünk rajta. Hát fúrtak ak kora lukat, hogy én bebújtam. Asz mondom nekik lassan ki, hogy adjátok neköm be azt a buzogánt, majd én belülrü fúrom, ha valaki meg gyün, akkó én azt le is ütöm. Ah, megörűtek a betyárok, hogy jó lesz ez így, mos mán a mi emberünk, mer segít

gít rajtunk rabóni. Beadták a buzogánt és én belülről fúrtam akkora lukat, gondótam, hogy az óriás bebújik rajta. Hát be is tért, mikó félig bebújt, én a fejít lecsaptam. Gyütt a másik, annak is a fejít lecsaptam. Úgyhogy én mind a tizenkettőnek a fejít lecsaptam, fére húzgáltam őket a kapu mellé. Gondótam magamba, hogy mos mán itt vagyok, megnézöm, mit akartak ezök legyilkóni, hát meg kit akartak. Hát a királyt meg a család-ját akarták. Fogom magam — aszongya — oszt fölmegyék az emeletre. Benyitok az első ajtón, a király ott fekszik a szobájában, a hálószobájában. Tizenkét szál gyertya ott ég körülötte. Hát gondótam magamban, hogy ezt akarik, a királyt, legyilkolni. Hát nem bánt ez senkit, nem bántottam én sem. Fogtam az ékszereit, az aranyóráját, aranygyűrűjét, aranytárcáját, zsebbe vágtam.

De a bátyjai meg csak hallgatik, hogy igaz mese ez vagy hazudik, gondolták magikban. Honnan tud ez ilyeneket mesélni, az ű öccsük?

No, osztán mēntem — aszongya — a másik szobába. Ott van a királyné. Annak is fogtam az ékszereit, zsebre vágtam. Avval mēntem — aszongya —, a harmadik szobába. Ott meg egy gyönyörű szép királykisasszony fekszik, hát gondótam magamban, kár vóna még kioltani a lelköt belüle, hát még ez nem is élt. Ez még fiatal, hadd éljön, illet nem lehet legyilkolni. Fogtam az ékszereit, azét is zsebre vágtam. Mēntem oszt a negyedik szobába, ott még szebb királykisasszonyt láttam. Azt is nagyon megsajnáltam, fogtam annak is az ékszereit és azt is zsebre vágtam. Mēntem oszt az ötödik szobába, hát ott is még szebb királykisasszonyt talátam, olyan szép vót, hogy a gyönyörű szép fekete haja lelógott a padlóra, a pamlagon, aszondi. Hát mit csináljak neki? Hát fogtam, jó körűcsókógattam, az még álmodott, még nevetött is álmában. Fogtam az ékszereit, azt is zsebre vágtam. Evvel amikor gyűvök ki, kijérök, ott az ajtóba ott áll velem szembe egy óriási kígyó. Főnt egész a szememnek néz, olyan magasan tarti a fejít és egyre kapkod felém. Megijedtem túle, beugrottam a szobába, nem lesz ez így jó, gondoltam magamban. Ennyi ékszer nálam, ha fölébred a király, vagy ha fölébred valaki a várban, lehet hogy le is fejelnek. Nem hiszik ezök el, hogy mit akartam, hogy jót akartam, Eh, kinyitottam az ajtót, kimentem újra, a kígyónak meg egy csapásra levágtam a fejít a buzogánnya. Leesett a feje mingyá, összevertem. Mit csináljak a kígyóvá, ha összegengészölgettem, és a királynak az ajtója felé tartottam a fejít, arra igazítottam, hogy ijedjen meg a király is, ha fölébred. No, evvel én otthagytam őket, visszaballag-

tam a tűzhöz, ettem jót, sült ökröt, bort is ittam, parazsat rak-
tam magamnak és elmentem vissza. Fölraktam a tüzet, bátyái-
mat fölkeltöttem. A Hajnalt is fölkeltöttem, az Éjfél is, az Estét
is és meg is virradt. Mire ezek fölkeltek, útnak indultunk, hallot-
tuk ezt a mesét, hogy aki erre mesél, adnak annak enni, inni.
Hát mink is erre vetődtünk ebbe a csárdába. Hát ez igaz, mert
mi is kapunk. De ha nem hiszik, itt van az ékszer. Kirakta
a tarisznyábul, hogy nézzék meg.

Akkó oszt felugráltak, mind a három királykisasszony.

— Ez az az embör, akit mi keresünk. Hát te vagy az?
Hát mátul fogva nem fogsz emenni, azonnal jelentünk apánk-
nak, hogy gyűjjön ki, megvan az a vitéz, aki minket megmentött.

Elbámúltak a bátyjai, kitátották a szájukat, hogy ez tényleg
igaz, ez nem hazudott. Azé vót abban az éccakában olyan
hosszú az éjjel, amikó űk olyan sokat aludtak. Ez meggötte az
Estét, Éjfél, Hajnalt, a tizenkét betyárt legyilkolta, az egész
várat meg kirabóta. Ez idáig nekünk nem is mondta, hogy tudta
ez idáig eltitkolni? No, osztán még is érkezett az a király, bemu-
tatták neki, hogy ez vót az a vitéz, aki minket megmentött.

Asz mondja a király neki:

— No fiam, nagyon örülök, ezt mán várom pár éve, ezt a vi-
tézt, hogy megmentötte az életünket, a királyságunkat. Ezen-
nel átadom az egész királyságot, a legkisebbik lányomat
pedig feleségül. Éljetök boldogan! Ha akarod, ha nem, akkor
megjutalmazlak, amive akarod. Ha pedig akarod, akkó légyen
így, ahogy mondtam.

— Nagyon örülök, felséges királyom, el is fogadom, de én
szegény gyerekek vagyok és én szeretném azt is — mivel a mi
apánk szegény suszter — ha elhozhatnám ide. Hadd éljen ő is
boldogabb esztendőt az öreg napjaiban, amik még hátra vannak.

— Nagyon örülök, azt is akarom, hogy a lakodalmatokra el-
gyűjjön az is. És ha akarik a bátyáid, azoknak meg odaadom
a másik két lányomat, hogy az egész családtok és a mi családunk
egy egész rokonság légyen.

8.

A SZEGÉNY EMBER FIA MEG AZ ÓRIÁSOK

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túnan volt, az
Operenciás tengörön is túnan vót, vót egy nagy pálmafa. Annak
a pálmafának a tetejin vót egy nagy karó. Annak a karónak

a tetején vót egy ezerrétű szoknya. Annak az ezerrétű szoknyának az ezeregyedik zsebiben találtam ezt a kis mesét.

Vót egy szegény ember, vót neki három fia. Olyan szegény sorsban vótak, hogy semmijük sincsen. Nagyon elvótak szomoroddal, még munka se volt, még semmi sem. Országnak, világnak mentek. Mént, mént a nagy világnak, bejért egy nagy erdőbe a legöregebbik gyerekek. Hát szomjas is vót, el is fáradt, nem tudta már a csudájába, hogy hova is legyen. Hát leült egy nagy fa tövéhez. Há ott búslakodott, hun sirt, hun gondoskodott, mindenféle elékerült. Egyszer elszendődött. Arra ébredt föl, hogy vállon fogták. Hát mikó fölébredt, hát mellette vannak az óriások. Nagyon megijedt, hogy most hová jutott ű. Asz mondták az óriások neki, hogy: „Ne félj, kisöcsénk, gyere velünk”. Hát akkó ű mént velük, elméntek, hát egy nagy erdőbe belejértek. Asz mondták az óriások, hogy itt majd megtanyáznak. Hát le is táboroztak, ottan tanyát vertek, étt, aszondi, majd te lészöl ébren, ez lész a te erdő. Nagy tölgyfa erdő vót. Nagy tüzet raktak, hát elaludtak az óriások, ű szegény út a tűz mellett, piszkálgatta a tüzet, egy kicsit tüzelgetött. Hát utójára ű is osztán megszündörödött, úgyhogy a tűz elaludt, mire fölébredt. Nagyon megijedt, hogy most ű mivel rak tüzet, se gyufa nála, de semmi se. Ezöket még az óriásokat nem merte folkelteni. Hát mászkált ott az erdőben, meglátott az erdőben egy kis tüzet világosonni, az erdő szélén. Láti ám, hogy ott ül egy félkező óriás, de nagy feje van neki nagyon.

— Ej, édös öregapám. szeretnék ebből a parázsból vinni, elaludt a tüzem.

Há az meg egy kézze főlemel egy égő tuskót, oszt adi neki.

— Megköszönöm — aszondi —, én ezt nem birom.

— Hát akkó — aszondi —, tartsa a kezét majd ad bele parazsat.

Fél kézzel kapari a tenyerébe a parazsat, hát fut, mert a kezében parázs vót. Hát viszi, oszt vele tüzet rakott. Hát mikorára fölébredtek az óriások, a tűz már ég, pattog, világít az erdőben.

— No, kisöcsém, nem aludtál el?

— Nem.

— No, most — aszondi —, majd reggelizünk és megyünk tovább, ott majd az én erdőmbe menyünk. Hát odajértek, szép fenyő az erdő, itt most már tüzet nem lehet találni, mert mindön fenyősodik, ha el is alszik a tűz. Hát megálltak ott a tűz mellett, beszélgetnek, beszélgetnek, megvacsoráztak és megin beszélgetnek. Ű hát elpihent, mert ű az éjjel nem aludt, elaludt. Hát az óriások beszélgetnek magikban, hogy mi lész

ezzel a fiatal gyereкке, mit csináljanak neki, vagy hová tegyék. Hát egynek nagy feje vót, az vót a királyik, az vót a nagyobbik. Asz mondták, hogy hát semmit sem, majd velünk gyün, osztán társunk lesz. Nohát, akkó elpihentek ezek is, ottan oszt akkó fönt vót valamelyik, tüzelt ott valamit egész éccaka. No, régge, mikó megvirradtak, asz mondi osztán a gyerök, hogy az éjjel megmelegödtem ám, mert egész éjjel vót tűz. Asz mondik az óriások, hogy: „De vót ám! Nézd, még most is mekkora parázs van!”

Van, nagy parázs van. Körülülték, melegödtek, megfrustukótak és menték tovább. Hát mënnek, mëndegélnek, aszondi a gyerök, hogy ilyen messze van az erdő egyik a másikatú?

— Hát, aszondi, jó messze van.

No, nekijértek egy nagy hegynék. Körösztú menték ottan a hegýen, a másik hegýódalnak, bejértek egy másik erdőbe.

— Ez az én erdőm, ott majd én vérrasztok.

Belejértek. Hát gyönyörű szép erdő, ollan szép vót, hogy nagyon szép vót. Hát a gyerök széjjelnézelődött, hogy még illen erdőt nem látott, most meg milyen szép erdőbe jutott. Hát ottan leültek, észnek, észnek, megfárodtak, észnek. Hát eccó gyünnek ám a nagy medvék, az erdőben gyünnek. Morognak, egyik jobban mind a másik, a gyerök nagyon megijedt. Fölugrott a fára, megijedt a medvétű. Asz mondi neki az óriás: „Ne félj, öcsém, semmitű, ez tégödet nem bánt, ez a mi öcsénk. Ez ismer minket, nem bánt ez tégödet.” Hát a gyerök azért félt túlük. Odamenték a fáhol, ahun a gyerök vót, oszt dörgölödztek, morogtak ottan, nyomkodták a fát. Nagyon félt a gyerök, hogy a medvék kitörík a fát, ű meg leesik oszt megészik. No, akkó ott a medvék morogtak, még maszkótak körülöttük, azután oszt a medvék elmönték. Mondik neki, hogy: „Gyere le, öcsém, a fáraul!” Há lemászott a gyerök a fáraul, lefeküdt melléjük. De az éccaka a gyerök nagyon félt, hogy a medvék majd az éccaka visszagyünnek, oszt ütet megészik.

— Csak te feküdjél, öcsém, nyugodtan, nem bántanak ezek!

No, a gyerök ott el is aludt, mégtanyáztak, égött a nagy tűz, tüzelgettek, megviradtak.

No, most elmënnek ennek a hegýnek a tetejire, ott van egy királi kastél. Ott oszt beszélnek a királlyal, hogy vágassa ki ezt az erdőt napszámosokká. Nagyfejű király vót ottan, mondi neki az óriás, hogy ezt az erdőt kiváгатni, mert nekik erre szükségük van. Mindjárt mëntek az embörök, fíreszótek, tördelődött, ropogott ott a fa, durrgott, vágták lë. Aszondi a gyerök, hogy ű is vági.

— Nem — aszondi neki az óriás —, te gyüssz mivelünk. Hát megint megindultak, vágik az embörök a fát. Megindultak megént hazafelé. Együttek hazafelé, hát odajértek egy csudálatos nagy vastag fáhol. No, mostan itten fölme gyünk és megvacso-
ráljunk ám isten igazábú.

Hát amikó fölmentek a fára, a fa teteje csak beszakadt. Ott vót benn szép asztal, négy porció finom étel, csak úgy gőzölgött. Hozzáültek és vacsoráltak. Megvacsoráltak és asz mondta a gyerök, hogy ilen nagy fában, hogy lehet egy ilen lakásnak lönni. Az óriás aszondi, hogy mi itt tanyázunk. Most, aszondi, vacsoráztál, öcsém, lefekszöl és alszol nyugodtan, mert éde se farkas, éde se róka, de sémni jószág éde be nem gyün. Aludtak, nagyban aludtak, hát eccör arra ébred föl a gyerök, mikó kukukkót a madár a fán.

Kukukk, kukukk, kukukk!

A gyerök megijedt, hogy mast hun van ű. Hát erre mán az óriások is fölébredtek. A legöregebb óriás asz mondja, hogy most mindenki menjen az erdőbe fát vágatni. Mindenki válasszon magának erdőt és vágassa ki. No, a gyerök kérdözte a legöregebb óriást, hogy melik erdőt adi neki. Mert neki olan mindegy, hogy melik erdőt adi neki. Neki mindegy, ű akármeliket elfogadi. Az óriási oszt mondta, hogy amelikken most vannak az az üvé, ez mellett van a gyeröké, ameliket pedig vágik az a harmadiké, a negyedik erdőben még nem vótunk. Abba a negyedikbe még csak most me gyünk, a lesz ám még csak szép erdő. No, a gyerök megörült, hogy az ű erdeje lesz a középső. Hát mostan útnak indúnak, mennék, mennék, mennék. Hát mikó oszt beleérnek, az vót ám az arany erdő. Szíp madarak csicsürögtek benne, fütyútek a madarak, az egyik jobban, mint a másik. Mindön csak úgy fényösödött, mindön szép vót. Asz mondta most az egyik óriás:

— Ez az én erdőm. Eztet mostan nézzétek még nagyon!

Körüjárták, körünézték mind megnézték az erdőt sorára. Asz mondi a gyerök: — ű még ilyen erdőt nem látott, hogy ilen szép lögyön. Itt madarak vannak benne, mindön, itt öröm benne lönni. Az óriás meg aszondi, hogy menjen mindenki a maga erdejibe és aztat tögye rendbe.

Elmént a gyerök is meg a többi is a magik erdejibe és dógoztak. Dógoznak még máma is, ha meg nem haltak.

A SZEGÉNY ASSZONY MEGA HÁROM LÁNYA

Hol vót egy szegény asszony, vót neki három lánya. Nagyon szegények vótak és a lányok nagyon ruhátalanok vótak. A lányok nyóttek, naprú napra nagyobbak léttek. Az asszony siránkodott, hogy a lányoknak nem tud ruhát venni. Egy este azon tanakodtak, hogy a lányok merre mējenek szógáni. Hát a legöregebb lány asz mondta, hogy ű elmegy országot, világot jájni. Másnap rēge szépen útnak indult. No, mēn, mēn, országgon, világon köröszttű. Belejért egy városbba, há' a városbú a lány nem tudott kimēnni, tudatlan vót. Egy szegény kódís embörre tanákozott az utcán, és asz kérdözte, hogy merre kell a városbú kimēnni. Asz mondta neki, hogy hová akar menni. Hát elmēn szógálatot keresni. Asz mondta az öreg kódís neki: „Édēs lányom, gyere énvelem, majd én elvezetlek egy öreg asszonhol és ottan szógálatot kapol.” Ketten mēntek. Hát mēnnēk, mēndegēlnēk, este lett és belejértēk egy sötēt erdőbe. Hát mēntēk, mēndegēltēk, a bagók nagyon kezdtek kurjingtani az erdőben. A kislány megijedt. Asz mondta az öregembernek, hogy: „Jaj öregapám, mik azok, akik úgy kiabálnak?” Asz mondta az öregembör neki: „Ne félj, lányom, ezök nem bántanak.” Hát mēnnēk. Hát ēccör odajértēk egy nagy fáhol, asz mondta a kislány, hogy: „Jaj, öregapám, én mán nagyon elfáradtam”.

— Nohát, kislányom, ennek a fa түvébe egy kicsit leüljünk és beszélēssünk.

Leūtek, oszt egy kicsit beszélgettek, szórakoztak, megint fölkelnek és útnak mēntek. Hát mēnnēk, mēndegēnēk. Hát a lány lát az erdőben egy kis fént az erdőben, egy kis gyertya-világoságot.

— Öregapám — aszondi —, ott tűz van, vagy gyertya ég. Oda mēnjünk — aszondi.

Mēntēk, mēntēk, no egyszer odajértēk. Bekocognak, hát ott tūl egy öregasszony, a szobában, magában.

— Jó estēt, öreganyám — mondi a kislány.

— Á, jó estēt, kislányom! Honnan hozott tégöd a teremő ede?

— Hát — aszondi —, én gyüvök — aszondi —, szógálatot keresni. Egy öreg emberke vezetött engēmet ide.

— Á, énnekēm pedig az kell, egy szógáló. Nem lēs — aszon-

di —, nálam sok dolgod —, aszondi —, van énneköm négy galambom, majd aztat őrzöd. De nálam csak három nap az esztendő.

A kislány megörült, hogy ű aztat a négy galambot majd megőrzi. Mingyá adott a szüle neki vacsorát. Megvacsorázott.

— Feküdjél le, lányom, asz mondja, mer elfáradtál. Régge majd főkelsz, a négy galambot majd megmutasztom, oszt majd azt őrzöd.

A kislány lefeküdt és el is aludt. A szüle meg magában mondta:

Megállj, a kutyák igyák a vérödet. Majd elvágom harmadik nap a nyakat!

A kislány nem hallotta, mert elaludt. Hát réggel van. Fölkelt a szüle, adott neki frustukot, a kislány fölkészült. Hát a szüle kinyitta a négy kamarát, bent vót a négy galamb. Söprűve üti-veri azokat a galambokat:

— Ha máma délre nem gyüttök haza, akkó mind levágom a nyakatokat. Kutyák igyák a vérötöket!

Kijeresztötte a kislánnak a galambokat, a galambok szálltak az erdőbe, a kislány ment utánuk. Csalogatta a galambokat búzaszémökké, kukoricává, evvel-avval. Délig szépen a galambok megvoltak szépen, délután fölszálltak, kerültek egyet, oszt elméntek haza. Ment a kislány haza sírva, mondta a szülének, hogy:

— Ne haragudjon, öreganyám, én nem tudom őket megőrizni, én nem szállhatok utánuk, a galambok pedig szállnak.

— No, kutyák igyák a vérödet, nem tudad megőrizni. Majd — aszondi — így kapsz vacsorát!

Hát a kislánnak este nem adott vacsorát, mer a galambok hazagyüttek. Sirt a kislány nagyon, hogy most ű nem kap vacsorát, vacsora nélkül feküdt le.

— Majd réggel kapol vacsorát, mán frustukot.

Akkor a kislány sirt, elaludt. A szüle mondi magában:

— Megállj, kutyák igyák a vérödet, majd levágom a nyakat! Ha éccer így nem tudsz vigyázni a galambokra, mindig hazaszaladnak.

Réggel a kislány fölkelt, összeszedte magát, kapott frustukot, megfrustukót. Kieresztötte a szüle a galambokat. Verte a szüle a galambokat kiig a söprűve, haza ne gyűjjenek. A kislány meg utánuk ment. Megint csalogati őket búzaszémökkel, kukoricával, kenyérmorzsával maga mellé azt a négy galambot. Hát nem tudta őket megőrizni, mégcsak hazagyüttek délkor. A kislány sír, mert a szüle asz mondta neki, hogy három nap

az esztendő, oszt még csak egy nap van neki vissza és egy napot se birt rendösen megőrizni. Hát akkor a kislány nagyon el volt keserőddel. Asz mondta neki a szüle, hogy holnap házpásztor leszöl, nem a galambokat őrzöd. No, a kislány megörült, hogy most házpásztor lesz.

— Ètt van — aszondi —, tíz szoba, de csak kilencbe szabad bemenni, a tizedikbe nem.

Hát gondóta a kislány, hogy hát mit csináljon a tizedikben, hát a kilencet majd ű rendbe teszi. Rögge a szüle-fölköt korán, a kislány utána. Asz mondi a szüle:

— Na, most én megyök.

Fogta a piszkafát a lába közé és mondta, hogy: „Ott légyek, ahun én akarok!” A szüle elszállt a piszkafán, elmönt. A kislán maga maradt, nohát majd most takaríti a szobákat. Hát mi lesz most, kilencbe szabad bemenni, a tizedikbe nem. A kislánt nagyon bántotta a lelkiismeret, hogy mi van abba. Hát ű benyiti az ajtót, akármi van benne, ű azt megnézi. Hát mikó benyiti az ajtót, hát az egyik kút arany vót, a másik még ezüst. Na, most mán ett az év utójja. Mivel fizeti ki a szüle, azt nem tudja. Szépén beleugrott előbb az aranykútba, azután az ezüst kútba, csupa arany meg ezüst lett a ruhája. A lány bezárta az ajtót, útnak indult. Mën ű most mán haza, mert van nála most mán arany is meg ezüst is sok. Ű majd most gazdag lány lesz. Meggyütt a szüle, keresi a lányt, nincs.

— Èj, kutyák igyák a vérödet, sasok szedjék szét a testödet! Majd utolérlek én mingyá.

Mënt a szüle a piszkafán, vitte ám a vasgereblyét.

— Leszedem rulad még a bürödet is, nemcsak az aranyt meg az ezüstöt.

Mén a lány, de gyün ám a szél, suhog a fa teteje. De mi lesz most? Ha a kislánt eléri, akkó összeveri a szüle. Há' az öregembër még mégin ott vót a fa tüviné.

— Jaj, édes öregapám! Vótam szógáni, de nem tudtam a négy galambot megőrizni. A tizedik szobában meg megtaláltam az arany kutat meg az ezüstkutat, beleugrottam, oszt viszem haza. De gyün ám a vasorrú bába utánnam, le akari rulam szènni az arant meg az ezüstöt.

— Gyere éde, lányom, majd én eltakarlak.

Eltakarta az öregembër a lánt. Gyütt a szüle.

— Kutyák igyák a vérit, sasok szedjék szét a testit! Nem látta ère ezt a piszkos lánt — aszondi. Elvitte az aranyamat meg az ezüstömet.

— Erre bizony nem gyütt senki — aszondi.

Erre atán visszafordult a szüle és elmént haza. A lán még ment tovább. Hát majd most mán hazajér a lány, fölugrik a kakassik a kerítésre. Kukurikul, hogy: „Kukurikú, gyün a mi lányunk ezüstben, aranyban!” Az anyja meg lezavarta a kakast a kerítésről. — Hunnan gyün az új lánya ezüstben, aranyban haza? Elig, hogy bemént az asszony a konyhába, megint föláll a kakas: „Kukurikú, gyün a mi lányunk ezüstben, aranyban haza!” No, megérközött a lány, szép ezüst meg arany ruhája vót. A két testvérje meg nagyon irigykedett rá, hogy ennék van szép ruhája, únekik meg nincs. No, másnap az a másik is útnak indút. Mén, mendegeél, el is ment azon az úton, mégcsak odaért a szüléhöl. No, aszondi a szüle:

— Kutyák igyák a vérödet, sasok szöggyék szét a testödet. Mán még ide gyütté?

— Hát — aszondi —, édös öreganyám, gyüttem szógálatot keresni.

— No, de jó van, megint megfogallak, de három nap az esztendő. Ha még birod a galambokat őrizni, akkó három nap az esztendő. Nēm bírta megőrozni szégény lány egy nap sē. Mit csinál a lány? A szüle mindönnap mönt a Szent Góllér heggyire, a piszkafára út és mēnt, mer szellem vót. Hát a lány mit csináljon most, mit csináljon? A kilenc szobába be szabad mēnni, de a tizedikbe nem. Hát mégcsak bántotta a lányt, hogy a tizedik szobába nem szabad bémēnni. Bémēgy, hát ott van ám az aranykút meg az ezüstkút. Az is beleugrát, most viszi az ezüstöt meg az aranyat haza. Gyün ám a szüle, de a lány az öregig nem tudott elérni, a szüle ütet elfogta. A szüle a vazsgereblyével mind összedarabóta a lánt, az egész testit, mindönít, úgy vérben hatta. Megin fölszáll a kakas a kerítésre: „Kukurikú, gyün a mi lányunk vérben, varban haza”. Az anyjuk megijedt, hogy jaj, mit beszél megint ez a kakas. „Mi van ezzel a lánnyal? Vérben, varban gyün haza?” Hazagyün a lány, tiszta vér, tiszta seb, amint összeverte. Akkor az, aki hazahozta az ezüstöt meg az aranyat, akkó nagyon szép ruhát csináltatott magának. Csak úgy ragyogott, olyan szép vót.

Hát akkó a faluban nagy bál lett, a lány elmēnt a bálba. Szégény lányok vótak, nem mēhettek bálba, de hogy most szép ruhája lett, így elmēnt a bálba. Hát a bálban vót egy királyfi. Nagyon szép fényös ruhája vót. Asz mondta, hogy új ezt a lánt elvöszí feleségül, ha megfoghati. De mikor a lány legjobban állt, akkor a lány eltűnt. Mire a királyfi észrevette, akkorára mán a lány eltűnt. Hun van a lány, hun van a lány? Eltűnt. No, másnap vasárnap megint bált rēndözött a királyfiú. Meg kell neki

tunni, hogy ki ez a szép lány, akinek ilyen szép ruhája van, csak úgy ragyogott az egész kocsmá tőle. No, megint elműnt a lány. Megint a nagy fényűssűgtű csak úgy váltak széjjel tőle a népek, adtak neki utat amikő meggyűtt, mivel hát beműhessen. A királfiű meg megkente valamive a kocsmá küszűbjét, hogy ha a lány odalűp, akkő a cipűje majd ottmarad, hogy megfoghassa a lánt, hogy ki az. No, mire a lány kettűt-háromat fordult, a lány megint eltűnt. A királfiű meg keresi a cipűt, hát megaltálta. Másnap műnnek a falun végig, hát mindűn lánnak trűbálík fűl a cipűt a lábára, akinek a cipű a lábára jű, az lűsz az a lány. Hát műnnek sorára, műnnek, hát odajűrnek ehhez a szűgűny asszonyhol. Aszondi a királfiű annak a szűgűny asszűnynak, hogy hol vannak a lányai. Hát ez fekűdt, akit összedarabűt a banya, az meg csak ott űt, ez a Hamupipűke vűt. Rűngyos vűt, mindig homus vűt, mert nem vűt neki ruhája. A másik meg kint vűt valahon. Asz mondja az asszűny, hogy neki nincs tűbb lánya, csak ez a kettű. Trűbálí hát fel a cipűt, hát egyiknek sűm vűt jű. Aszondi a királfiű, hogy neki három lánya van.

— Nincs nekűm három, csak ez a kettű.

Nohát, eűcű csak gyűn a harmadik lány bű. Mondí osztán a királfiű neki, hogy űljűn, hadd próbálja fel a cipűt. Prűbálí a cipűt, hát passzol a lábára, mintha rászabták vűna. Asz mondta neki a királfi, ha jű lűsz neki a cipű a lábára, akkű ű lűsz az a fényűs szűp kisasszűny, aki mán kűcű megjelűnt a bálban. — Mutassa meg a ruháját! Asz mondta az anyja neki: „Nincs ennek ruhája”.

— De ruhájának kűll lenni, mert mán kűtszer megltűtták a bálban.

Hát a lány mikű elűhozta a ruháját, fűlhűzta, asz mondta a királ neki:

— Szívműnek szűp szerelme, te az enyűm, én a tihed, te leszűl mától fogvűst a felesűgűm.

A királ elvitte a lánt felesűgűl.

Ezűk sirtak ottHol, panaszokdtak egyműsnak, hogy most ezt a lánt elvitte, aki meghozta nekik a sok pűzt meg mindűnt. Most űk magik maradnak. Azt mondja ez a Hamupipűke, majd most ű elműn, majd most ű elműn és ű is hoz. Mát műnt a lány, műnt, műnt világnak, műnt, műnt. ű is arra az űtra tűrt. Hát mikű műnt, űtkűzben találkozott egy dűglűtt kutyával. Az a dűglűtt kutya mondta neki:

— Gyere — aszondi — hűgocskám, fordíjj meg a másik ódalamra, mer mán ez az ódalam fáj!

Hát rákűpűtt és asz mondí, hogy „mán csak ezt nem tűszűm”.

Avval megint ment tovább. Hát ment a lány tovább. Ott megtalált egy ringyos-rongyos kerítést, ott dűledezett és egy öregembër szögelgette. Az még azt mondta neki:

— Gyere, húgocskám, fogd meg ezt a lécet, hadd szögelgessem, majd valamikó még segítségödre lőhetők!

— Á, de mire lehet egy öregembër a segítségömre, én mögyök az utamon.

Megint elmént a lány tovább. Mén a lány, mén, no meglátja ezt a kis házikót, ahol lakott ez a banya. Hát ott közeliben vót egy kemence. Kinlódik ott vele egy pék, akkorák vótak ott a kenyerek, hogy nem bírtak az ajtón kiférni. Azt mondta ott a pék neki:

— Gyere, húgocskám, segíts rajtam. Segíts kiszènni a kényereket.

— Hát mán csak ezt én nem tészèm. Nem piszkozom én be a ruhámat a hamuvá, én mëgyék a dógomra.

Elmént a lány. Odajér a szüléhöl. Azt mondta a szüle neki:

— No, mán meg mëggyütté? Kutyák igyák a vérödet, sasok szögyék szét a testödet! Minek gyütté ide? Azé — aszondi —, hogy ti mindég loptok?

— Én ugyan — aszondi —, én nem lopok, öreganyám.

— No, jó van — aszondi —, mögfogallak tégöd is. Ügyis — aszondi — megin majd ètthol lészöl.

— Ètthol lészök, öreganyám.

No, adott az asszony vacsorát a lánynak, lefeküdtek. Mesélget a szüle neki, hogy tudod-e, aszondi, mán két lánnyal megjártam, de ha teveled is megjárom, akkó még most a torkodat elvágom. A lány nagyon fogadozott mindènfélét, hogy hát ű nem, ű nem bánt sèmmit se. Ahová nem szabad bémènni, oda nem is mén bé. De űneki hát adjon valamilyen munkát, mer ű nagyon szögény lány.

— No, majd adok — aszondi. — Te meg majd három libát örzöl. Eddig galambokat örzöttek, de te három libát örzöl.

No, megörült a lány, hogy ű a három libát hát megörzi.

Másnap röge kieresztötte a három libát a szüle. Beszélgetett a kislány nekik. Úgy mëntek utána a libák, mint a kis kutyák, elvezette az erdőre, a gyöpre, ott legelgettek. Este van, gyün a kislány haza. Vezeti a libákat, a kislány megörözte a libákat. Hazagyütt. Azt mondja a szülének:

— Mëggyüttem, édös öreganyám, a libáimmá.

— Mëg ám, a kutyák igyák a vérüket ezöknek a libáknak! Nem tudtak hazagyünni.

Akkor a szüle a libákat fogta, a söprűvel verte. Abban az ól-

ban úgy verte, csak úgy durrgott. A libák sírtak, kiabáltak, sírt a kislány is velük, hogy most minek bántotta a kislibákat.

No, reggel megint fölereszti a szüle az ajtót, megint kigyűttek a libák. Mennék, elmének. Hát délkor odamének a libák a kislány mellé, ették a kislány kötényibű ki a kukoricát. A libák azt mondták, hogy:

— Vigyázzá, kis húgocskám, mert harmadnapra elvágik a nyakadat. Mert ez a szüle a vasorrú bába, ennek nincsen szolgálja sohasem. Azért nem szabad a tizedik szobába bémenni, mert ott emberhúsok vannak.

A kislány megijedt nagyon. Asz mondta, hogy hát most mán két nap megőrzi a libákat, de a harmadik nap nem tudja, hogy hogyan vezeti haza, mert nagyon fél. Asz mondták oszt a libák, hogy ne féljél, mert mink is étt vagyunk. Ha próbál bántani, akkó majd kiabálunk ám, aszondik, hogy tégödet ne bántson. Hát a kislány este hazavezette a libákat, a szüle pöröl, veri a libákat nagyon, hogy minek nem szöktek el a kislánytul.

— A kutyák igyák még a vérödet, a sasok szedjék szét a bűrödet, még egy nap az esztendő.

No, hát a kislány nem is mert vacsorálni, abban az éjjelben nem is tudott alunni, félt, hogy a szüle elvági a nyakát. Nohát, akkor a szüle csak zsörtölődött ott magában, mummogott a kálha mellett, hogy most hát mit cselekdjön evvel a lánnyal. Másnap reggel fölvirradnak, észnek, asz mondja a szüle, hogy tudod máma mi lesz a dolog. Asz mondja, nem tudom.

— Étthol leszöl, mert neköm menni kell!

Elmënt a szüle megint, tudja fene, hová mënt, akkó még a sóprűre ült. Elmënt a szüle. Hát a lány ott tisztogatódzik jobbra-balra. Egyszer ám suhog a fa teteje, gyün ám a szüle. Meggyűtt.

— No, most kifizetlek, most mán elmehetsz, ahunnan gyűtté, mert most mán letelt az esztendő.

— Hát jól van, öreganyám, hát fogadjon még továbbra is!

— Nëm, nálam csak három nap az esztendő. De mit fizessek? Hát — aszondi —, adok útra húst még kenyeret, még kapsz — aszondi —, két forintot.

Hát milen húst ád a szüle? Adott embörhúst neki, még kënyeret, osztán menjen haza. Meg két forintot. Mén a lány, mén, de sír, sír. Odajér a kemencéhöl. Azt mondi neki a pék, hogy mi-nek sírsz, húgocskám.

— Mit gondósz — aszondi —, három napig vótam ennél az öregasszonnál, azt mondta, hogy három nap az esztendő és nem adott — aszondi —, többet, mint két forintot, még adott egy kis embörhúst, egy darab kenyeret és mënjek haza.

— Ugye megmondtam, hogy segítsél, majd én segíségedre lettem volna. De most — asz mondi —, így nem kapsz semmit.

Megint mén a lány, mén. Odajér ahhon a kidútt, bedútt kerítésből, csak az öregembör megint szögelgeti. Sír a lány.

— Na, mi a baj, húgocskám, minek sírsz?

— Hogyne sírnák, amikő szögátam, oszt sēmmi nekū megyek haza.

— Na, ugye mondtam, hogy segítsél, te nem segitöttél és most én sem segíthetők.

A lány megindult sírva hazafelé. Hát odaért, ahol a döglött kutyáhol. A kutya ott fekszik.

— Gyere, húgocskám, fordíjj még a másik ódalamra, mert mán ez elsenvedt.

— Hát mán csak én meg nem fordítlak — belerúgott a lány a kutyába.

— Na, megállj, elővennél te még engömet.

Avval mén a lány. Hát a kakas megint fölugrik a kerítésre és: „Kukurikú, gyün a mi lányunk semmivel haza”. Hát az anyja meg sír nagyon, hogy mán még ennek sincsen szerencséje. Sírtak, nem vót nekik mit ēnni, se fájik, de sēmmijük sē. Ugy sírtak mind a hároman, hogy nem tudtak velük mit csinálni. Akkor elmēntēk ehöl a királhol, aki elvitte az ű lányikat férhöl, hogy hát segítse valamive űket, mert hát meghalnak ēhön.

Akkor asz monda a királfi, hogy mēnjen szögálni, mint az ű felesége, akkor majd lész. Nem segitöttek. Akkor elgyüttek haza, nem segitöttek nekik, sírtak, mit nem csináltak.

Nohát, akkor útnak indútak mind a hároman, a két lány is meg az anyjuk is. Most ami lész. Mēntēk országon, világon keresztű-kasul. Éccő csak odajértek egy nagy, irtózatós nagy patakhöz. Hát amint ott a patak partján ott sétálgatnak, eccő megnyílt a nagy víz, egész egy nagy út lett benne, garádics. Hát most mit csináljanak? Nekimenjenek-e? Mert féltek, ha a víz összevág, akkor benne maradnak a vízben. A lány asz monda, hogy ű nekimén, ha meghal benne, akkő meghal benne. Nekibátorodott, elmēnt bele. Hát hová ért, hát egy kastélba ért. Nekibátorodott, elmēnt egy török kastél a vízben. Szépēn azon bement, ott víz nem vót. Ott vót a nagy fényösség, a világon mindōn vót. A nagy fényösség vót, a víz összevágott. Az anyja mēg a lánya mēhetett utána. Ezők azt akkő siratták, hogy űtet elnyelte a víz és űtet többet nem látják. Elmēntēk újra haza. Hát sírnak, sírdogálnak, nem tudnak mit csinálni. Hát harmadnapon a szomszédja azt mondi neki, hogy gyün ám haza a lányod, de nagy pakkal. Az ű lányá? Amikő az ű lányát elnyelte a nagy víz.

De gyün ám, sok szép mindönt hoz még sok píz. Hát mennék oszt ki elibe, hát hozí ám a nagy pakkot, a nagy bukszát tele pénzzel, mindönnel. Azt mondi oszt, hogy oda elmögyünk, ott van egy török lakás, az üres. Mindönféle van — aszondi — benne. És, aszondi, majd mink ott élünk. Hát az asszony megörült, el is mentek bele mind a hároman, és ott élnek még máma is, ha még nem haltak.

10.

A LÁNYOK ÉS A GÁNICA

Vót egy szegény asszony, vót neki három lánya. Egyik vót szívő, a másik vót fonyó, a harmadik csak varrt, mást nem tudott. Olyan szögényök vótak, hogy még olajik sem vót, hanem csak sötétben szüttek, fonytak. Az anyjik mindég mondta nekik:

— Látol-e, édes lányom, szünnyi?

— Látok, — aszondi.

Erre puff, a szívő nagyot puffant.

Hát mondi a másik lánynak, hogy hát látol-e, édes lányom, varrni?

— Látok ám, úgy varrok, hogy csak úgy pattog a gyócs.

— Hát te, kislányom, te tudol-e hentörögni?

— Tudok ám.

No, szünnek, fonnak a lányok, de sötét van. Hát eccör verik az ablakot. Aszondi az anyjuk, hogy „Ki az?”

— Én vagyok.

Nohát, begyüttek a legényök. De sütét van, mert lámpa nincs. De a lányok szünnek meg varrnak. Hát a legényök odaűtek a szívő mellé, a fonyó mellé még ahun hát varrtak. A lány még amint húzgálta a tűt, meg-megszurkálta a legént.

— Nahát, mivel szurkász?

— Hát varrok.

A másik még amint rángatta a szívőfát, az még meg-meg-csapta a könyekivel.

— Hát mivel ütöl? — aszondi a legény.

— Hát a könyökémmel, mert rángatom a szívőt.

Hát fére űtek, de durrog a szívő fész, ezök szünnek, varrnak. A harmadik még csak hentérgött a hamuban, annak nemigön vót foglalkozása. Az anyjuk meg csak főzött, verto a szakács-

kalánt oda a kaszró ódaláhon, csak úgy pufogott. Hát mondik a legényök, hogy hát maga még mit főz.

— Gánicát, fiam, — és csak verte a szakácskalánt a kaszró ódaláhon.

A lányok oszt aszondik, hogy kész lösz-e mán?

— Mingyá. — De veri a szakácskalánt a kaszró ódaláhon, mer a gánica ráragadt a szakácskalánra és nem mēnt lē rúla. No, a lányok oszt tovább csak szűnnek, fonnak. Aszondik a legényök, tēgye mán azt a vacsorát az asztalra.

No, eccēr az asszony odavágta az asztalra a gánicát kaszróstu együtt. Ősznek, de fēszt ősznek.

Hát amint őgy legény bekapta azt a fóró gánicát, mögégett a szája, elkezdött kiabálni nagyon. Kiszaladt, elszaladt ki. Hozí ám a lámpát, hogy hadd lássa még, hogy mi égette még az ű szájút.

— Ejnye, fiam, nagyot haraptá. A gánica még a szádhon ragadt.

Hát az a lány meg amelik szűtt, azt mondta, hogy majd én kisebbet harapdálók. Szép lassan elharapdálták a gánicát, még most is nyelik a kaszró, ha a kaszró még most is megvan, ha azt is még nem ették.

11.

A MEDVÉK ÉS A SZEGÉNY EMBÉR

Hol vót, hol nem vót, vót őccör egy szegény ember, nagyon szegény sorsban vót, felesége sē vót, oszt nagyon ē vót keserēdel. Akármerre fordult, bármit próbált, soha nem volt szerencséje. Hát nagyon el vót keserēddē, amikó eccő őgyütt haza, mer akármit csinál, űneki soha sincsen szerencséje. Panaszkodott oszt az egyik szomszédjának is, a másik szomszédjának is, hogy mihöl fogjon, hogy mihöl kezdjön, hogy lēgyön egy kis megélhetés. Hát a szomszédok nem tudtak neki tanácsot adni, mindēnki asz mondta: „Hát, amint gondolod”.

Hát ű aztán el is gondóta, hogy ű mindaddig mēn, mig a szēme lát. Valamire majd csak ráakad. Hát mēnt is az ember világnak. Mēnt jobbra, balra, ēde-oda. Hát amint őccör mēn, közben nagy sírásra akad.

— De hát mik ezek, amik sirnak?

Hát nem népek. Hát mikó ű közelebb mēn, láti ám, hogy két medve verekszik, két medve vereködött.

— Hát mi lesz most? Mi lesz most velük?

De verekösznek, de ordítóznak, harapdosik egymást. Az embőrné vót olyan kis fokos, hát közibük mēnt. Majd én széjjel-szellek benneket. Szétszēdte a medvéket az embőr.

Hát most mán hároman utaztak, ű meg a medvék. A medvék is mēnnek űvele együtt.

Mēnnek, mēnnek, messze mēnnek mán. Aszondi az embőr:

— Jó pajtások, hová mēnyünk?

— Csak gyere velem, majd mēgmondom, — aszondi a medve.

Hát mēnnek, mēnnek, éccēr odajérnek ám az erdőódarra.

Egy nagy sötét lik ott vót. Olyan nagy sötét lik ott vót. No, aszondi a medve, hogy gyere bele. A medve beleugrott, az embőr utánna. A másik meg eltért másik útra, ezők mēg beleugrottak a nagy mélségbe, a likba. Hát mikó beleugranak abba a nagy likba, hát ott van ám egy nagy térség, amit a medve kikapart, ott egy nagy lik vót. Hát az embőr megrémült, hogy ű hova jutott, a nagy likba, a nagy térségbe. Mikó tér ű innen vissza? Hát egy jó ideig nem is tért onnan az embőr vissza. Eccēr aztán egy jó idő múltával hazatért az embőr, hazatért a lakásába. Mesélt ám ű otthol, hogy hon vót, hon nem vót, egy nagy medvével tanyázott.

Mind az egész szomszédság odamēnt és sokat mesélt a medvérű nekik. Még máma is hallgatik az embőrt, hogy még mesél nekik.

12.

A SZEGÉNY HALÁSZ MEG A KÉT FIA

Hol volt hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl volt, talán még az Űveghegyek mögött volt egy szegény ember. De nagyon szegény volt, halászattal foglalkozott állandójan. De olyan szerencsétlen volt, hogy akármerre mēnt, hát szerēncse nincs. Kimegy ott a nagy tóparton, kotolog jobbra-balra, szomorkodik, hát mán itt az idő, kellene hazamenni. Jól van, de frustuk nincs, nincs mit ēnni. Gyün rá szembe egy öregember, oszt aszongya;

— Mien búsús te, pajtás?

— Mien busulok, hej mien búsúlnék? Tudod, hogy otthun vár az asszony, van egy lovam meg egy kutyám, de nincs mit nekik ēnni adni. Akartam egy kis halat fogni, majd beviszem a városba, eladom és valahogyan majd megélünk.

— Hát sose búsulj, dob bele a hálót a vízbe!

Fogta a hálóját, beledobta a vízbe, hát amennyi csak aláfért, annyi halat húzott ki. Hő, az öreg megörült.

— No, aszongya, dob bele még ecce ez neked máma elég lesz. Azután akármikó gyűsz, aszongya, mindig fogsz annyit, amenynyit csak el birsz vinni.

Hát az öreg megörült, megrakta ő a hátságját, amennyi csak ráfért a hátára, elcipelte haza. Mondja az asszonynak:

— Éj, asszony, most ne félj semmit, most már lesz — aszongya — minden! Ezt te viszed, ezt én viszem, bevisszük a városba, eladjuk és valahogyan megélünk.

Hát úgy is vót, bevitték.

Aszongya neki az öreg, aki őtet biztatta, hogy dobja be a hálóját, hogy lesz közte egy szép sárga hal, de azt ne adja oda senkinek, de te se egyé belőle, csak vágd el négyfelé és süttesd meg. A kutyád megészí nyersen is, a második részét keverd bele a lovad abrakjába, szóval a szecskájába, az aztat majd megészí. A harmadikat pedig a két ablak között ültessd le a földbe, ázsd el. Az ottan csak hagy rohadjon. A negyediket pedig a feleséged egye meg. Süsse még és egye még. Azt mondja az öreg, hogy ez így legyen, mer máskülönbem nem lesz belőle semmi.

Jól van, az öreg spekulált, hogy mit csináljon most. Hát kiálasztotta, hogy ez az, mer ilyen nincs több közöttte.

— Asszony, eztet így csináld, ahogy én mondom!

El is mondta neki szépen, az asszony meg is csinálta, megpucóta, elhasította négy darabra. A kutyának nekiadta az egyiket, az eccere befalta, éhes vót. A másikat meg összedarabóta a lovának a szecskájába apróra. Az is megétte, nem vette észre, hogy mi van közte. A harmadikat a két ablak között a ház előtt leásta a földbe és letakarta. No, telt-múlt az idő, ü kijárogatot halásztatni, akkó mán egy kis pézhón hozzájutott. Könnyebben vót. Megreperátatta a viskóját egy kicsit, ugyhogy hát szégenyesen, de megélt. Aszongya neki az asszony:

— Te ember, nem jó van. Öreg vagyok mán, koros vagyok mán, innent-onnant ötven éves lészék, de ez még nekem nem vót soha, olyan furesán érzem magam, mint hogy ha én terhes vónék.

— Ugyan ne beszélj, ne nevettesd ki magad.

— De — aszongya — igazán!

Nézi a kutyáját, hát az is kerek. Nézi a lovát kint, jó erős jószág lett belőle, az is kerek. Nohát eljött mindegyiknek az ideje, a kutya kölkedzött két fiat, a lova szintén két csikót, az asszonynak is lett két babája, de mind a kettő fiú. Hőj, örült az öreg, hőj, most meglész a család! Mert addig nem vót soha, mindig

azon búslakodott, mert mit ér az élete, hogy még egy kis kölök sincs, aki aszongya neki: „Édösapám, ez kéne, vagy azt kéne hozni”. Jó van hát, az öreg elmént a vározsba, meghozta a humit, ami köllött a házhol. Az asszony meg kihivta a segítséget, bábaszülét, doktort, mifenét.

Hát ahogyan müt az idő, ezek nyőttek, nyőtt a két kis kölök is, nyőtt a két kis kutya is, de a kis csikó is. Ugyhogy már a gyerökök lehettek olyan tizennyóc, tizenkilenc évesek, husz közibe kerültek. Jó legénykéek. Aszongyák az apjiknak, aszongya:

— Édösapám, most mán maga megöregedött, de énnivalókája van annyi, amennyibü megél. Az öcsém itthun marad, de én emögyök, emék világot próbáni, hát ami lesz.

— Jó van, fiam, jó van, fiam — aszongya —, eredj el, de vigyázz magadra.

— Hát majd én vigyázok.

Akkor annak a harmadik darab hálnak a helin, ahová ütet az elütette, ott kikőtt két szál lilium. Az a lilium, amint a gyerökök nyőttek, az is ugy nyőtt vele és azon nyőtt két szál kard. Mind-egyik hozott egyet, de csak akkor szabad vót neki letörni, amikó most mán valahova indúni akart. Addig az ott vót rajta. De nyőttek a kutyák is, minden hozzávaló. Akkó kérdezte az apját, hogy melyikünk öregebb. Aszondja, hogy te, fiam, fél órával előbb vagy, mint az öcséd. Igy lett öcsém és bácsi. Hát ugy is lett, az öregebbik aszongya, hogy ü emögy „No válasz ki a lovad! „Melik az?” „Ez az!” Felült a lovára, a kutyáját mellé fogta. Ájde, köszönt istenhozzádot és elmént világot próbálni.

Mögy, mündegél, kótolog, messzire hegyeken, völgyeken, városrul városra. Hát éccer bejért egy vározsba, ahol még a falak is feketére vannak meszelve, de a cserép is mind, minden fekete. Bemén ott egy harmadik házhol, vót ott egy öreg, olan korbéli koros öregasszony, nem vót éppen nagyon öreg, dehát olyan megtermetött, középkorú asszony. Kérdözi tüle.

— Miért van ez, hogy minden fekete ebben a városban?

— Hej édös fiam, hát ezt te nem tudod?

— Én nem, mer én idegön vagyok, messzirü vándorótam ide — aszongya. — Szeretném tunni, hogy mé fekete a város.

— Ide hallgass! Máma viszik ki a királynak a lányát, mer ez az utolsó a városban, több nincs. Ott van benn a kútba egy hét-fejú sárkány és annak mindennap kell egy lány, az az ü mená-zséja. De most mán mindegyik elfogyott, és mos csak mán a király lányát kísérik ki. Tehát aki meg tunná szabadítani, hogy ez a sárkány ne énné meg ütet, annak anná a király a lányát is meg öregsége után a királyságát is.

Hát a gyerekek ennek megörült.

— Hát megpróbálom! — szól a lovának, kutyájának.

Azt mondják:

— Ne félj, gazdám semmit! Még lesz, — aszongya —, akárhogy lesz, de még lesz, ne félj semmit.

— Elment osztán, oszt jelentkezétt, hogyhát ü kimégy ahol a kuthol, ahová ki kell majd a királykisasszont vezetni. Ü kimégy előbb. No oszt a király is megörült neki, hogyhát majd egy legény még is akad, aki vállalkozik rá. Mert már sokan vállalkoztak, de biz nem lett belőlük semmi. Jó van, de vót még egy másik is, ajis akart vóna, de ám gyáva vót. Nem vót az a hozzávaló főszerelése, mint üneki, pártfogója, se lova, se kutyája, se olyan kardja, mint az üvé vót. Vörös Vitéznek nevezték, ü vót a legerősebb, legvitézebbnek, érezte magát a vározsban. Hogy majd ü, ü szabadíti meg, mondogatta.

No a gyerekek kimént, az erdő szélén ott vót a kút. Asz mondja neki a király:

— Vigyázz, fiam, mert mikó akar induni, akkó gyün felfelé egy nagy fekete füst a kútbu. Nem baj. De el ne üssön a füst, mer akkó megfulladsz.

— Ne féljen semmit, nem fulladok én attu meg.

Fére állt, a kutkávátt levette a gödörű, hogyhát éppen a luk legyen a földdel egy szint. Odaállt mellé, a lova egyik ódaru, a kutyája jobb kézrű, hogy tudjon vágni. Másoccor mikó okádott, akkó gyütt fel olyan vöröses láng a füst után. Mikó oszt aztán harmaccorra kezdött hogy most mán gyün fö, akkó kékes-vörös láng gyütt, de olyan mérgessén gyütt fö a láng, hogy a gyerekek valahogyan majd megsüt. Aszongya a lova:

— Ne félj semmit!

Mindgyá egyet tüszentett és mingyá hideg lett. Szóval akkó mán nem égött, de akkó mán kin vót az egész társaság is, mind kigyült, kikésérték a királykisasszont, mert pont délko annak ott kellett lenni. Jó van, mikó kijértek, azok oszt émaradtak hátrább. Ez a Vörös Vitéz szintén, aki pályázott a kisasszonra, az meg egy nagy lombos fára fölűt. A meg onnat nézte, hogy a gyerekek mit csinált. Mikor oszt a sárkány dagadt ki a kútbu, akkó a lova aszongya neki: „No gazdám, must!” Ahogy dugta föl az első fejit, a karddal az egyiket lecsapta, a másikat lokapta a kutya. Ü még két lábbal hozzárugott, a harmadikat lerugta. Így aztán mire ekezdett vóna a sárkány mérgelőnni magába, hogy must mi lösz, ki meri ütöt bántani, már két feje nem vót. Akkó ahogy nagy mérgesen kezdett daganni fölfelé, már a másik négy feje is ki vót, akkó a gyerekek akkorát vágott, hogy két fejet levágott

eccöre. Ugy kellött neki vágni, hogy a fej ne essen a kutba, hanem csak ki a partra. A lova bekapta a másikat, a kutyája meg leszakasztott egyet. Fölszaladt legalább is öt-hat méter magasba a vér, úgy lüktetett ki belüle, mert a többibü nem gyűtt addig, még az utolsót le nem vágták. No aztán megörűtek, ésszeszaladtak. A kutya beleharapott a sárkányba, hogy a test ne menjen vissza a kutba, ne essen le, csak kihúzta a partra. No ott oszt a gyermek körösztűszúrta, hogy hát lássák ütet, hogyhát tovább nincs, mert feje sincs, és ő agyonszúrta a kardjával. A Vörös Vitéz ezt leste mind. Akkó aztán asz mondta, hogy gyűjön mindenki oda. A királykisasszony gyün oda hozzájuk és asz mondja:

— Te lészel az én férjem.

— Nem, azt mondja, még nincs itt az ideje. Majd elgyűvök én.

Avval ü fogta azoknak a sárkányoknak a fejét mind sorba, a nyelvit kidarabóta, a karddal kivágta, a nyelveket bepakóta papirosba, bepakóta még ruhába is, beletette még tarisznyába. Abba ü ott hatta az egész társaságot, csapot-papot. Azok oszt éméntek szépen haza. Asz mondta a király, hogy elvárlak ám, fiam. Majd azt mondja, hogy gyűvök. Hát úgy is vót. A gyermek émént.

A Vörös Vitéz legyűtt a fáru, összeszögte a fejeket a nagyobb biztonság okáé. Émént a királyi kastélhon, hogyhát itt vannak, ü ölte meg a sárkánt, itt a jele, nem az a gyerek ölte meg. Jó, örült neki a király, hogyhát, hű, van neki egy vitéz veje. Rendbe van.

A gyermek meg csak ott hatta üket, émént aho az özvegyasszonyho, akihe legelősző bemént kvártélyra. Asz mondja neki, hogy főzzön neki egy kis menázsét. Egy-két napot elhúzik itten, hogy lássam, mi lesz a királlyal, hogyan dicsekedik az a Vörös Vitéz, mer elvitte a sárkány fejeit, hogy most ü lesz a vej.

Nem sokat teketoriáztak a királyéknál, mindjárt kihirdették a városban, hogy három napon belül meg lesz az esküvő. Hát úgy is vót. A gyermek az első napon, hogyhát ü is kapjon abbu a lakodalmas készülékből egy kicsit, szól a kutyájának és kér a gazdasszonyától egy jó nagy kosarat, hogy jusson mindegyiknek abbu a menázsibu. Éküdté a kutyáját előre:

— Eredjé, kis kutyám, az első napon mindgyárt, hogy egy kicsit hozzá belüle.

Az aztán mént, nyakába akasztotta a kosarat, a cédula benne vót.

Avval émént. Nézik ott, az egyik is, zavarik ki, hogy csiba ki, bagy ki, ki milyen szóval. Kergették a kutyát, de az a lábuk között csak bemént a szakácsokhoz. A királykisasszony meglátta az ablakon ezt a kutyát. Mindjárt szaladt ki, asz mondja a főszakácsnénak:

— Ennek a kosarába mind, ami van, csak a javábu! De amennyi belefér! Mert ez az, nem a Vörös Vitéz, aki dicsekszik. Ez az, aki engem megmentett, aki megmentette az életemet.

No megrakták a kosarat, a kutya osztán kigyűtt és eltűnt. Ugy eltűnt a sokaság között, hogy vót nincs, nem látta senki, hogy hová ment. Meggyűtt, meghozta a menázsit, ezzel aztán könnyen vótak. Egyűtt a második nap, detto újra megint.

Harmadik nap megsokallotta már a király is és kérdi hol van, aki a vő akar lenni. Itt van már a harmadik nap. Megrakták a kosarát a kutyanak, de a király küldött utána kísért is, hogy lessék meg, hova megy a kutya. Na az aztán ment is, a kísérő utána, kísérette, kísérette. Éccer csak eltűnt a kutya egy ház-nál, úgy eltűnt, hogy nincs. A kísérő észrevette aztán, hogy ehhez a házhó ment. Piros krétával megjelölte, hogy ez az a kapu. Jól van, a kutya meg ahogy letette a kosarat, kiment. Meglátta a jelet. Akkó ű is fogott a szájába egy ugyanolyan krétát, és az egész utcát, végestelen-végig minden házat megjelölt.

No aztán kihirdette a király, hogy lakodalom akar lenni, hát de vőleginy még mindig nincs, meg kell keresni, akárhol van. Mert azt mondta a kisasszony, hogy addig ű nem esküdik meg, míg aztat meg nem láti, aki ütet megszabadította.

Jelénkezett a Vörös Vitéz. A királykisasszony tiltakozott. A Vörös Vitéz asz mondja, hogy ű az, mert itt vannak a sárkánnak a fejei, elhoztam és bemutatom.

— Tudom — azt mondja a kisasszony — de nem te vágta le.

Jó, eljött hát az idő, a gyerekek főnyergelte a lovát, mer már nincs más hátra. Elmént a királyi udvarba. A királylány a nyakába ugrott, megismerte és asz mondta, hogy mással nem esküszök meg, csak veled. Jó, még is lett aztán az esküvő.

No most a Vörös Vitézt aztán belefenekötek egy hordóba, televerték szeggel, felvitték egy högyre, eleresztették, hogy vigye. Hagy haladjon, hagy bullagjon. Hogy aztán mi lett vele, az már az ű gondja lett. Elég az hozzá, hogy a gyerekbű így fiatal király lett. No most ez is elműt.

A fiatal párt eltették külön egy rezedenciás nagy épületbe, a kastélnak egy olyan sarkába, ahová nem mehet hozzájuk senki. De üveg vót a kastélnak a teteje, hogy ű az égen mindent látott. Mikó lefeküdt, a gyerek spekulált, itt valami nem jó áll a dologba, valaminek lenni kell, valaki akadályoskodik. Azt mondja a feleséginek:

— Ide hallgass, mus ne nyulj énhozzám, de én se nyulok tehozzád.

Letette a kardot közibük.

— Ha hozzám nyulsz, a kard a elvág, ha én nyulok hozzád, akkó engem vág el. Mondd meg nekem, hogy ez a fényes csillag, aki idejött a kastélunk felé és itten áll, majd elfordul, és itten ezen az uton leszalad, hová ment ez, kié ez, vagy mi ez, minek a jele?

— Hagyjad, ne firtasd mán, a sárkánt már levágtad, hagyjad!

— De én akarom tunni, hogy mi ez.

— Ez annak a sárkánnak az anyja, egy öreg boszorkány. Ez meg akar bosszulni azért, hogy a fiát megölted. Most ü olyan csapást akar anni a városunkra, hogy — aszongya — megcsiratjuk. Ne félj semmit!

Akkor a gyerök nem szól, se beszél, annyit csinál, hogy kivette közülük a kardot, és megcsókolta a felségit. Kiment az istállóba, felnyergelte a lovát, fölüt, a lova egyet rugott és már is eltűntek ugyanazon az uton, mint a csillag. Rátértek egy igön szép kis gyalogos utra.

Méntek, mentek, mündégéltek. A tarisznýába kényér, szalonna, só, paprika, mint aféle legénynek szokott lenni. Még a gyerök, vándorol, sokáig nyergel a lovon, éccer ráesteledött. Másnap megint mégy, ismét ráesteledött, talált egy nagy terebélyes fát, asz mondja:

— Mára már tovább nem mégyék. Látom vannak gallyak, ágak, mifenék, jó lesz, majd rakok tüzet.

Úgy is vót, a gyerök megrakta a tüzet, csinált nyársat, rátette a szalonnát, megpirította kényerét, megsózta mégpaprikázta, és hozzálátott. Egyszer a fáról azt mondja valaki:

— Juj de fázok!

— Gyere le, ha fázol, melegedj meg!

Aszongya:

— Nem merek, mer a kutyák mégharapnak.

— Ne félj attu, szelid az, nem bánt.

— De nesze itt van ez a szalmaszál, dobd rá a kutyádra, akkó lemégyek.

Az meg szegény bolond, ahogy ledobta a szalmaszálat, rádobta a kutyának a nyakára, az meg olyan hatalmas lánc lett a kutya nyakán, mint az a lánc a Dunán, amin a malmokat szokták tartani egy hatalmas lakattal. A lova nyakán is ilyen lánc termött. Akkó a banya legyütt, odagyütt hozzá.

— No fiam — aszongya —, megölted a fiam, de többet nem ölsz meg senkit.

Azzal aztán az ódaláról leakasztotta a kardot, apróra darabóta a gyerekét.

No de mēnjünk haza, nézzük meg, mi csinál a másik testvér odahaza!

Mert annak ki vót addal, hogy minden reggel, mielőtt a nap felkel, nézze meg az ü kardjának a helit. Mert hogyha azon piros harmat van, akkó ü veszélben van. De mig finyes, addig életben van.

Kimén a gyerek reggel, asz mondja az édosanyjának:

— Édosanyám, édosapám, nagy baj van! Bátyám meghalt. Vagy veszélyben van, mert piros harmat van a kard helin, nézzék meg!

Akkó fogta ü is, letépte a kardját a lilimról, bedugta a hüvelyébe, mert az ott vót hüvelyestül, mindenestül. Felkötötte az oldalára, fogta a kutyáját, a lovát felnyergelte és elmēnt. Ü is direkt arra az utra trefőt, amelyiken a bátyja ment. Beért abba a városba, ugyanahó az özvegyasszonhoz került ő is. Odamegy, beköszön. Haj, az asszony mingyár megijedt, mert a két gyerek olyan egyforma vót, mint a bótba az a kifaragott fanyelü bicska, abba különbség nincsen, egyforma mind a kettő.

— Jó, hogy betévedtél, fiatal királyfi, mer má tüvé tették érted a várost. Kerestek már mindenfelé, hogy ugyan hol jársz ilyen soká.

— Hát — asz mondja —, elkótologtam egy kicsit, elcsavarogtam, másfelé is jártam.

Ugy gondóta a fiatal embēr, ha már királynak szólítik, akkó már csak királynak kell érezni magát. Hát most már nincs kibúvó, csak hallgatni kell, és ahogy lesz. No aztán hire szaladt a királynak, hogy ez meggyütt. Jó van, ü azonban nem elégedett meg, elküdte a kutyáját a királyhoz. Amikor meglátta a felesége, hogy ez az a kutya, az egyik olyan, mind a másik, nincs válogatás közötté, má megint ez ott lesz biztossan annál az asszonynál, ahun vót szálláson. El is mentek utána, meg is taláták. Na, kérdezik tőle, hol járt, merre járt, mit csinált. Hát ü azt mondja, emēnt egy kicsit, körülnézett a világba. Egy kicsit elcsavargott, de nem találta meg, akit keresett. No nem baj. Együtt az este. Lefeküdtek az ángya mellé mint afféle legény. De ü is közibük tette a kardot, hogy nem szabad egyik a másikához nyulni, mert a kard elvág. Később gyön az a csillag megint, körülkerüli a rezidenciát. Azt mondja a feleséginek, hogy nincs más hátra, nekem el kell menni, nekem meg kell nézni, hogy hova tűnt el.

— Hát megint elnégy?

— Hát el kell menni megint.

Ugy is vót, a gyerek fölnyergeltetett kint, a lovász főnyergelte a lovát. Felült a hátára, oszt fölugrott, úgy eltűnt, mintha

soha se látták vóna, kutyástul, mindönöstül. Ugyanazzal a tarisznyával ment, mind a bátyja. Ugyanarra a nyomra akadt, mind amelyikre a bátyja. Még a hamu is megvót a tűz helyén, ahol a bátyja megállt. Ott a kutya meg a ló is. De mán a ló kinjában, éhségében akkora gödröt kapart, hogy ü is belefért vóna eltemetésképen. De a kutya is vonýt, jajgat. A gyerekek erre nem szólt semmit, csak magába gondolja, hogy ezt becsapták, hogy ez biztos. Másképp ezek nem vónának itt rabságban. Ű is letört egy ágat, mögrakta a tüzet ugyanúgy, mind a bátyja. Paprikát, szalonnát, kenyeret, sőt vett elő, a szalonnát sütvé el kezdte csorgatni a kenyérre. Asz mondják ám a fárul megint:

— Jaj de fázok!

— Gyere le — asz mondja —, hogyha fázol, itt birsz melegenni.

— Nem merek, félek a lótul meg a kutyátul, hogy megharap.

— Ne félj semmit, nem harap az meg, gyere le.

Na aztán a szüle azt mondja:

— Ledobom ezt a hajszálat, és eztet dobd rá a kutyádra.

Mondja oszt a gyerekek, hogy dobd le. A szüle ledobja a hajszálat, ü azt elkapta és rátette a tüzre. A haj összepöndörödött és elégett. A szüle amikor lejött, a kutya odaugrott, belemarkolt a lába szárába, hogy ne mēhessen tovább. A lova meg odajállt a háta mögibe.

— Meg ne mozdulj, szüle, mer mēghalsz! Mondd meg, hogy hol van a bátyám.

Azt mondja, hogy itt van a fán.

— Engedj, hogy hadd vegyem le!

— Nem — azt mondja —, mutasd meg, majd én leveszem!

Aszt mondja azután a szüle, hogy ott van három ág között, ott van a teknyőbe. Erre felkapaszkodott a fára, szépen levette a teknyőt, és azt mondja neki:

— Ahogy szét tudtad darabólni, most rakd össze.

Összerakta azután a szüle.

— De ahogy mēgtudtad csinálni, hogy meg is haljon, akkó most éleszd fel!

A szüle elővett a zsebéből egy fűszálat és elkezdte vele a gyereket kenyegetni, jobbra-balra, rácsapott a fenekére és az felugrott.

— Aranyos öcsém, hát itt vagy?

— Itt vagyok.

— Aludtál vóna itéletnapig, ha én meg nem talállak.

— Jaj de jó, hogy megtaláltál!

Azt mondja aztán a szülének, hogy amivel a kutyát és a lovat lelakatoltad, azzal most szabadítsd is föl. Na kirántott a hajából

egy ősz szálát, rádobta a kutyára, szabadon lett a kutya is meg a ló is.

— Na jó, öreganyám, most mit csináljunk? Mi megsütöttük a szalonnát, te meg egyél békát.

A gyerek kirántotta a kardját, végigvágott a szülén, kétfelé hasította, és összedarabóta ugyanúgy, mint ő a bátyját. Rárakták a tüzre, szépen elégették a szülét. Hát most má megszabadultak, ketten indulnak tovább. A két testvér megy, betér ugyanahhoz az özvegyasszonhoz, az igen megijedt, hogy ki ez a két lovas.

Amikor bejértek a királyékhoz a királyi kastélba, azt mondja a király:

— Na édös fiaim, kettőtök közül melyik az igazi? Itt van a királykisasszony, majd ü kiválaszti.

Mert egyforma vót mind a kettő, mint a fanyelű bicska, egyforma nagy, egyforma az arcuk, abszolute mindenféle egyforma, no hát. A királykisasszony rátette a kisebbik vállára a kezit és azt mondja, hogy te vagy az.

— Bocsánat, nem én vagyok, ez itt a bátyám.

No az aztán ott maradt királynak. Ennek most mán van országa, de emennek a gyerekeknek nincs. Ennek is valamere menni kell, helet kell keresni akárhol. Hát megy osztán, elbúcsúzott a bátyjától, nagy vendégség után elbúcsúzott.

— Édös bátyám — mondja a kisebb —, majd talán idővel, ha meg nem halok, találkozunk, ha nem, hát akkó élj boldogul.

Avval a gyerekek elmént. Megy a gyerek, vándorol jobbra-balra, egyik országbu a másikba, egyik városbu a másikba. Eccő egy temető mellett megy el, szembe találkozik vele egy öreg ember. Asz mondja neki:

— Édös fiam, tudom, hogy hova indúsz, szolgálatot keresöl, ebbe a városba mēj be. Itt — aszongya —, találsz, mert itt van egy elátkozott királykisasszony. Élő halott. Nappal alszik, de éccaka dörömböl, tör-zúz a templomba mindent. Amit megcsinálnak nappal, azt ü éccaka mind összetöri. A király kihirdette, ha valaki megszabadíti ez alu az átok alu, akkó azé lesz a királysága meg a lánya is.

Hát a gyerek gondolkozott. Azt mondja neki az öreg:

— Ne félj semmit, édes fiam. Majd ha az első napon bemegy a királyhon, jelentkező, akkó gyere ki ugyanerre a helre a temetőbe. Akkó majd én beszélök veled.

Avva az öreg ember eltűnt előle.

Hát ü bement a vározsba. Kérdőzgetődött itt is, ott is, hogy

hát mi is a helyzet. Egy ember elmondta, hogy sok a jelenkező, de aki bemént a templomba, az nem jött ki többet, az ott maradt, mert a királykisasszony agyonverte. Mégis elmént, jelölközött. Asz mondja neki a király: „Aranyos fiam, sajnállak nagyon, sajnálom az életödet, nagyon szép derék gyerök vagy, de asz mondja, próbáld meg, adja az isten, hogy sikerüljön.

— Hát felséges királyom, életem halálom, ami lesz velem, mindegy. Most má pedig én eztet megpróbálom.

Avval a király megvendégötte. Ezután várta az estét, mert este hat órakor neki mán be kellött menni a templomba. Egy nagy csoport késérte ütet odaig. A templomajtó nyitva vót. Akkó aztán bemént, azaz hogy elindút, hogy ü bemegy. Még délután kimént a temetőbe az öreg embörhön. Az azt mondta neki:

— Édös fiam, tudod mit, ne félj semmit. Legelőször, mikö beméntél a templomba, üdögéhetsz, fütyörészhetsz, akármit csinálhatsz. Ott fekszik az üvegtetejü koporsóban a királykisasszony, aki igen rut, de ne ijedj ám meg tüle. Nappal alszik, mig az ideje el nem gyün, de majd tíz órakor, mikor elkondíti a toronyóra a tizet, menj föl a szószékbe, ahol a pap szokott prédikáni. Ül le arra a kisszékre, és csak hallgass. Ne szólj egy szót se senkinek. Majd az teneköd könyörög, mit nem csinál, szép szóval is, rossz szóval is fenyoget, de meg ne ijedj, csak várd meg, hogy hát mi lesz.

Tehát bement a templomba, az ajtó becsapódott utána, ü bent maradt, a többi sereg emént haza. Fényes vót bent a templomba mindön, mer égött minden gyertya, csupa gyertyavilág vót mindön, az egész cakumpak. Ü ottan leült a székre, hallgatja az órát egyiket a másik után. Eljött a tíz óra. Elkezdte ütni, egy . . . ü már el is indult, hogy a tizedik ütésre fenn legyen a szószékben. Felment, leült a székre, amire a pap szokott leülni, aztán ottan lekönyökö, csak nézett lefele. Éccer a koporsó teteje fölborult, kiugrik belüle, szaglálaskodik, mint a jó puli.

— Ki van itt, mi van itt, mit keres itt? Azt a . . .

Elkáromkodta magát mindönféle istennel. Hogy mert idegyünni az ü tanyáját megbolygatni. Mindjárt szétszaggati mint a papírt. A gyerek csak lapít, nézi a lánt. Az meg szaladgúl, de oly fekete, oly rút, hogy félni kell tüle. A gyerek nem félt, oda se nézett. Elkezdte a lány a padokat forgatni, az egyiket felkapta, odavágta a másikho, és összetörte. Szaladt fel a toromba, harangoz, mit nem csinál, lefut, legyün körül. A padokban keresgéli, de ütet nem látta, hogy hol van. Mikor elgyütt az idő úgy annyira, hogy még egy tíz percet hibázott a tizenkettöbű,

mert addig vót neki hatalma, mindent összetört, összerombót. Odagyün akkó, asz mondja, hogy itt vagy. „No megájj, majd gyüvök hozzád!” Fogott egy nagy pankot, odavágta a szószerék-höl, a pank eltörött, de a fiunak nem lett a világon semmi baja. A fiu nem szólt egy szót sem. Akkó aztán a királykisasszony ledobta az összetört paddarabot a kezibü. Aszongya a legénynek:

— Gyere le, ha már együttél hozzám, hát akkó legyünk együtt! Gyere le, beszéljessünk!

A gyerek egy szót se szólt, csak nézte a királykisasszonyt. Amikó az üdö mán ott áll, hogy kezdi ütni a tizenkettőt, hát fehérszik ám térdig a királykisasszony. Már nem olyan fekete, mint vót. Térdig mán fehér a lába, meglátszik, hogy női láb. Azon fejul oly rút, oly fekete, hogy ijesztő ránézni. Amikó az óra elütötte a tizenkettőt, a királykisasszony szépen belefeküdt a koporsójába, behúzódott. A gyerek legyütt a szószerékü, leült a koporsó mellé egy pankra és nézte. De az olyan fekete, az oly csúf vót, hogy ijesztő vót nézni. Hát nem is nézegette tovább. Fogta a cigarettáját, rágyútott, spekulált, gondókozott. Utójára asz mondja, hogy mán nem félek, mert megint bezárta a koporsóját. Akkó ü is hallgatott, szundikált meg mit nem csinált. Együtt aztán a réggel hat óra, az ajtó kinyilott. Már várták ütet, hogy ugyan életbe van-e. Mer eddig még aki oda bemént, az még nem gyütt ki életbe, az dirib-darabokba vót, szét vót verve ronggyá. Mikó az ajtó kinyilott, jön a király, legelőször is nézi, hun a gyerök. Hát a gyerök ott ül magába és szundikál. Fölvetötte a gyerök a fejét és szétnéz.

— Hát — aszongya — nincs semmi baj.

— No akkó, édös fiam, ha itt vagy, akkó csak gyere haza.

Na osztán vót ott vendégség abba a napba, mer gondoták, ha az első éccakán nem halt meg, talán nem hal meg ezután sem. A király nagyon örült, de nem merte megnézni a lányát, mert borzasztóan félt tüle, attul a rettenetes látvántu. Egész nap kérdezgették a fiut, hogy hogy vót. Elmesélte nekik, hogy a királykisasszony karambolozott, de ő nem szólt hozzá, hagyta, hogy csinálja dógát. Három óra felé kapta a lovát, melléfogta a kutyáját, emént egy kicsikét sétikálni. Kimént a temetőszélre, ahol az öreg mán várta.

— Meggyüttél, édös fiam?

— Még — felelte a gyerök.

— Ugy sikerült, ahogy én mondtam?

— Ugy, édös öregapám.

De azt mondja:

— Ide figyelj! Most majd későbbben kezdi. Eddig este tizkor

kezdte, de most már kevesebb a hatalma, most csak olyan fél tizenegykor kezd. Amikó a fél tizenegyet üti az óra, akkó légyél fenn a toromba. Ugy kapaszkodj még a nagy harangnak a szívébe, az ütőjébe, hogy le ne ess, vagy ki ne látsz belőle. Ne legyen kijebb a lábod, mint a haragnak a pereme mennyi. Van ott hel elég, eltérsz. De vigyázz az időre, mer ha elhibázod, akkó meghaltá.

— Jó van, édös öregapám, szót fogadok.

Avva az öregember eltűnt, ü meg került egyet a lovával. Ugy négy-öt óra tájban már otthon is vót. Otthon mán várták, azt gondóták, hogy mán megszökött.

— Nem szöktem meg, felséges királyom, az első próbát még próbáltam, mégpróbálom a másikat is.

— Jól van, aranyos fiam — örült neki a király.

Adtak neki enni.

— Nem kell én nekem énnivaló, réggelig kitartok, most ettem, maj réggel észék, ha sikerül.

Elgyűtt a délután hat óra, kinyilott az ajtó, ü bemént a templomba, a többiek meg eméntek haza. Bezáródott az ajtó. Nézeget össze-vissza, össze vót ott törve minden cakpak, mer nem csináltatta azt még senki se. Mikor meguntta magát, leült a koporsó mellé. Nem nézett rá, mer nagyon csúf vót a lány. Hát mán mindegy, gondolja, lesz, ami lesz.

Elkezdí az óra ütni a tizet. Há, aszongya, hogy van idő, még van egy fél óra. Mikor mán koccantott, hogy mán üti a negyedet, ü fönt is vót a toronyok között, me nyomba üti a másodikat is, a felet. No ett a féltizenegy. A gyerök belekapaszkodott a haragnak az ütőjébe. Az olyan vót, mint egy pank, szépen fütette rajta a lábát oszt komótossan ott üdögelt. Eccő halli ám, hogy elütötte a féltizenegyet az óra. Fölpattan a koporsó, de dörömböl ám, de ordít ám, de kiabál, de üt-ver mindent. Fel a szószékebe, de kiabál, ordít.

— Hun vagy most? Itt vótál az éccaka! Megállj szétszaggatlak.

Fut ide-oda, jobbra-balra. Fel a harangokho kusti vót neki menni, ahó nem vót hatalom. No oszt hát együtt az idő, elkezdte az óra ütni a tizenkettőt, hogy egy, kettő . . . akkor aszonta:

— Tudom, hogy hon vagy, de elkéstem az időmet, mer most mán le kell fekünnöm. De megállj! Hónap estére mégkereslek, ha még itt leszöl.

Avva ü belefeküdt a koporsójába megint, lezáródott a teteje. A gyermek meg leszállt szépen a nagy haragnak az ütőjéről. Lejött, azután sétikált. Világos vót a templomba, de csak annyi-

bu, hogy látta, hun jár. Ámbár törmelék vót az egész mindenség, össze-vissza vót verve minden. Odafekszik mellé. Akkor már meglátszott rajta egész derékig, hogy nő, de erre fent oly csúf, oly fekete. „No nem baj, félig megszabadutá, majd megpuccolodol még továbbra is”. Elgondolkozott a gyerök magában. Együtt aztán a reggel, kinyílt az ajtó, a gyerök ott könyöküt az ajtóban egy rossz pankon. Gyűnnek ám, gyűn a király is. Át-nyalábóta a gyerököt, megörült.

— Jaj, fiam, csak ha életben vagy, csak hogy látlak!

Ēmëntek haza. Odahaza csak kérdezgették, hogy mit csinált az éccaka. Hát oszt mesélgette nekik, hogy milyen karamból volt. De most mán meg lehet nézni, ámbár aszongya, aki fél, az az arcát ne nézze meg. De rajta van a mindenféle ruhája, úgy ahogyan ěmënt inset a kastélbu.

Eljött megint a délutáni három óra. Megint felült a lovára, ěmënt. Aszongya a királynak:

— Felséges királyom, elmék egy kicsit sétálni, majd visszagyűvök.

A király sirva fakadt, aszongya:

— Hát te, édös fiam, megijedtél, többet nem gyűsz vissza.

— Amit mondtam, — aszongya a gyerök —, azt megmondtam, visszagyűvök.

Avva ěmënt.

Nyargalászott, nézelődött jobbra-balra a város körül. Kiment a temető szélire, eccó megjelént az ősz öregember megen.

— No hogy sikerült, édös fiam?

— Jó vót, édös öregapám, bár egy kicsit nehéz vót az üdö-gelés ottan. Nehéz vót azokat a szavakat hallgatni, hogy ne feleljek rá, mind amivel sértegetett. De kitartottam, nem feleltem a szavára.

— Ne is felelj, mer akkó meghalsz rögtön. Nem szabad! Hanem — aszongya —, vigyázz a mai éccakán, ez a harmadik. Ma éccaka tizenegykor kezdi, akkó ülj a koporsójára. A koporsó teteje nem lesz fenn, mint eddig vót. Most tiszta fekete lesz. Te ott fogsz ülni a koporsón mindaddig, míg az óra el nem kezd ütni a tizenegyet. Mikó elkezed olvasni: egy, kettő, három, négy, öt . . . akkó aszongya a koporsó háta megibe kell fekünnöd. Űgy, hogy amint felnyílik, az tégedet betakarjon. De meg ne mozdulj és egy szót se szólj. Legelőször felszalad a toromba, harangoz, tör, zúz, kongat, mindent csínyál. Teneköd meg akkó bele kell fekünnöd a helire, a koporsóba. Az ajtaja ma nyitva marad, elszalad melletted majd tudja az isten hányszor. Tör-zúz ottan, fut a szószékbe, fut a toromba harangozni, üt, ver

mindent, mindenütt keres, de arra nincs ideje, hogy tehozzád benézzen. De mikor elütötte az óra a féltizenkettőt, akkó odagyün hozzád, letérdel elibed, de hozzád nyulni nem bir, attu ne félj. Te ha akarod, nézzed, de ha röstelöd, akkó humd be a szemed. De csak hallgass, egy szót ne szólj. Akárhogyan szid, akárhogyan könyörög, bármit csinál, ne szólj hozzá egy szót se. Csak a szemed héján figyeld meg, hogy változik, hogy pucolodik, meg-megfeketődik meg megint világosodik. Akkó pusztul ki, akkó mén ki az átok, akkó mén le rula. Mikó az óra rákezdi ütni a tizenkettőt, akkó odagyün hozzád, akkó megcsókol. Csókód meg te is. Kelj föl a helirü, fogd meg a hónalját, mint a katólikusok szokták, vezesd körül a templomba. Ott a sarokba az ajtó mögött találsz egy medencét, olyant, akibe a szentölt viz szokott lenni. Abba észrevétlenül, hogy neki gondjába se légyen lökd bele a kezit a vízbe. Amikó benne lesz a tied is, fröccsentsd szemközt a vízzel egy kicsit egy pár csöppel, több nem kell.

Ezt a gyerök az eszébe véste. Aszongya:

— Ez furcsa mise lesz az éccaka.

Az öregember eltűnt, ü is elment haza. Itt az öt óra, a király is már várta nagyon.

Na itt az idő, lassan mán menni kell. A gyerök mēnt a csapat élin. Elkisérték a templomig. Az ajtó kinyilt, ü bemēnt, utána nyomba be is csapódott. Ü benn maradt, a többiek emēntek.

Odamēgy a koporsóho, nézi derékig nő, de erre fent rettenetes csúf. „No nem baj, majd megszabadúsz!” Akkó ü ott üldögélt a koporsó tetejin, vagy mellette, meg előbb, utóbb, cigarettázott, óvasgatott egy kis könyvecskét, dehát ugyan arra nem sok gondja vót, mer üneki csak az járt az eszibe, amit az öreg mondott. No oszt az óra elkezdü ütni a tizenegyet. Egy, kettő, három, négy, öt . . . akkó a gyerök főkölt onnat, odafeküdt a koporsó hosszába, mellé, hogy az ajtó ráboruljon. Ez azt abba a pillanatba kiugrott, fut ám a templomban, de szalad ám, de fut körül, tör-zúz mindēnt, minden lukat megkerēs. Főszalad a szószerékbe, főszalad a toromba, harangoz, zörget, üt-ver mindēnt össze-vissza. A gyerök csak lapít. Mikor aztán kidörömbötte magát, kihemperegte, mikó mindēnt összevert még darabokabbra, mint ahogy vót, gyün le. Az óra elkezdü ütni a tizenkettőt. Közben mig ő fönt vót a toromba, a gyerök belefeküdt a koporsóba, behumta a szemit, oszt jó van. Mikó még vót a lán-nak tizenöt perce vissza, akkó odagyün, oszt mondja:

— Na itt vagy? Nem mész ki a helembü! Há hogy mertél te az én helemre fekünni? Mingyá szétcsupállak.

A gyermek olyan szép higgadtan feküdt, mintha nem beszél-nének neki semmit. A lány kapkodott hozzá, de ü hozzá nem birt nyulni. Mikó aztán emult ez a pár perc megint, még öt perc van vissza, akkó könyörög, összetette a kezit:

— Gyere ki a helembü, hadd feküdjek én az én helkémbe! Ne véd el a helem, hová feküdjek én, erre az összetörött pa-dokra? Te majd elmegy vissza haza, de add vissza az én helem!

Nem szólt a fiu egy szót se. Mikó aztán elkezdte az óra ütni és mikó leverte a tizenkettőt végig, akkó a lány odahajult hozzá, megcsókolta.

— No — azt mondja —, ettü fogva én a tihed, te az enyém. Az átok alu megszabadítottá, látom, hogy bátor vagy, nem fétél tülem. Hát ásó-kapa választ el bennünket. Gyere ki a helembü!

De a gyermek még mindig nem gyütt. Akkó aztán kigyütt a koporsóbu, a koporsó lecsapódott, ráültek egymás mellé mind a ketten.

— Te — azt mondja —, sétáljunk egy kicsit, ne üldögeljünk olyan soká!

Akkó mán látta hogy mán megvidult az arca, és mutassa, hogy egy szép nő, de még mindig nem tiszta, még mindig olyan változós, hun fehér, hun fekete, hun rút, hun meg milyen. Mikó aztán karon fogta és kezdtek sétikálni, hát a lány csak húzódozott, csak hogy ne jussanak ahho a kis medencéhez. De a gyermek addig kerüte, addig kerüte, utójára, amikor beletötte a kezit, szemközt fröcsentette a vízzel. Akkó a lány nyalábóta.

— No — aszongya — most szabadítottá meg! Mátul fogva, ettü az órátó fogva én a tihed, te az enyém.

Akkó aztán kérdözgette a gyerök, visszaméntek a koporsóho, leültek a tetejire. Emesélte a lány:

— Hja, engemet az az öregasszony átkozott el, az a vén banya, aki téged is bolonddá akar tenni, hogy dob rá a haj-szálat a lovadnak vagy a kutyádnak a nyakára. Te nem fogadtál neki szót, neked több eszed vót, mint a bátyádnak. Ő átkozott el engem, hogy élő halott legyek, mindig bujdossak, mindig karambolozzak éccaka a templomban, mert nem mentem el a fiához férhöl.

Mig mesélt, kivilágosodott a reggel, együtt a hat óra. Kint már nagy csoport várta, hogy ugyan életben van-e még a gyerök. Miko kinyilott az ajtó, meglátta őket a király, örömebe leült a földre, hogyhát most az ü aranyos lánya megvan, de itt van a vője vele együtt. Ezek aztán felemelték a királyt.

— Édösapám, itt vagyok, még vagyok szabaduva! Mőhetünk haza.

Avvā aztán eméntek haza.

Akkó üzentek az ü bátyjának, hogy egy hét múlva okvetlen itt legyen. Elhozatták az édesapját, az édesanyját, ámbár nagyon öregek vótak, de még megvótak egészségbe. Akkó csaptak óriási lakodalmat, én is ott vótam, ittam is bort meg egy kis pálinkát vacsorára.

Eddig vót a vége, tēdd a jégre, majd ěcsuszik valamére!

13.

MESE A FIŰRŐL
MEG A HÁROM CSIKÓRŐL

Vót valamikő egy szēgény ember és annak vót három fia. Szēgénségben vót nagyon, elkűtte az egyiket is szolgálni, elkűtte a másikat is, de nem lett belőlük semmi.

Elkűtte a legkisebbet, az osztán elmēnt. Hát ment a fiú, barangolt sok ideig, huzamos ideig nem is tért haza. Egy nagy erdőben talált egy kis házikót, ott húzódott meg, talált ott egy vélágosságot. Beköszönt, mert ott vót egy öregasszony.

— Jó estét, édes öreganyám.

— Adjon isten, fiam, nekőd is. Szerēncséd, hogy így szólítottál, mert máskülönben karóba húzattam vóna a fejed.

— Ugyan minek, öreganyám?

— Hát, kilencvenkilenc mán ott van, a tihéd lett vóna a századik.

— Ennye! Ezt mán nem tette vóna mēg mégse!

— De — aszongya — mēg én!

— Mit keresel? — kérdezi az öregasszony.

— Szógálatot keresők.

— No jó van, fiam — aszongya — azt lēhet. Van énneköm három csikóm, azt köll, aszongya, megőrozni három nap, mert nálam csak három nap az esztendő. De ha nem tudod megőrozni, akkó a te fejed lesz a századik.

Há, a gyerők egy kicsit megijedt, hát hogy mast mi lesz. Mit csináljon mast?

Jó, kihajtotta a három csikót másnap reggel, felült a középsőnek a hátára. Ájde! Kihajtotta űket a legelőre. Jó van ám, de mihást leszállt rúla, a három csikó három felé rúgott, eltűnt. Hm . . . mi lesz most? Ő neki sehol semmije nincs. Eccer csak

arra baktat, három lábon odasántikál hozzá egy róka, amint ő búslakodik.

Azt kérdezi: „Miën búsúlsz, te szegény fiú?”

— Miën búsúlok?

— Hát elvállaltam, hogy ezt a három csikót megőrzöm, de most sehol semmi sincs. Úgy eltűntek, hogy nem tudom őket most megkeresni. Ha pedig estélig nem tudom őket megtalálni, akkor a szüle karóba húzza a fejem.

— Hát — asz mondja a róka. — Ez egy kicsit baj, de nem baj! Van-e egy kis ennivalókád?

Asz mondja a fiú:

— Van.

— Adjál — asz mondja a róka —, egy kicsit, hadd egyek! Adott osztán a rókának a tarisznájából enni.

— Egyél, pajtás. Én — nem baj — estélig majd csak kitarok, ne félj semmit.

No, asz mondja a róka:

— Itt van, húzz ki a nyakam tövibű egy szórt és ha nem gyűnnek meg a csikók délig vagy estig, akkor gyűjts rá a pipádra vagy a cigarettádra! Azzal pörköld meg a szórt, akkor majd előgyűnnek a csikók.

Úgy is vót, a gyerök búslakodott. Nem merte még a delet sem megvárni, hát merre menjen keresgélni, amikó nem tudta, hogy hova lettek.

No, osztán eszibe jutott... Eh, meghívom én a rókát!

Megpörkölte a szórt, három lábon a róka odabaktatott és kérdi a fiút:

— No tán megijedtél mán, hogy nem gyűvök vissza. Delhogy nem, csak ne félj semmitű, csak itt légyé! Majd én hajtok ezen három nyulat, jól vigyázz, hogy a kötőfék a kezédbe légyen.

A fiú a kötőféket kihúzta mind a három csikó fejibű.

— Csak figyeld a középsőt. Amikó futnak, mert neköd gyűnnek direkt, a középsőre akkorát csap rá, anekkorát csak bírsz. Akko meglösznek a lovaidd. De el ne hibázd! Mert ha mellé ütöl, nem találod el, mert akkor végöd van, eltűnnek, tē meg meghalsz.

Hát a gyerök egy kicsit szipögött. Na mindegy, ahogy lesz. Éccer nézi ám estefelé, olyan naplement tájon járt az idő, hajt ám a róka három nyulat. De gyűnnek ám, úgy gyűnnek ám, a nyúl persze szaporán tud futni. Amikó odajérnek, egy pillanat alatt a fiú úgy vágta meg a középsőt, hogy csak folbukott. Megrázkódott, ott vót a három csikó. Fölugrott a hátára, há most mán jó van. A róka azzal oszt eltűnt. Visszaszól, és asz mondja,

hogy hónap találkozunk. Csak hozzá ennivalót. Jól van! Evvel elmént haza.

Hazajért. Hü . . . a szüle mindjárt:

— Na, fiam, hazajértél? No, hogy vótak, legelésztek a csikóid?

— Jók voltak ezek, — mondta a fiú. — Édös öreganyám, olyanok vótak, mind a bárányok, nem menték azok sehova.

Nem merte a gyerök elárúni, hogy mi a baj. No, de a szüle asz tudta, hogy a fiúnak valaki úgy segített.

— No, eredj be, készen van a vacsorád és egyé!

A csikókat aztán bekötötte az istállóba, előfogta oszt ám a piszkálófát, amive a kemöncét szokták piszkáni. Jó vas vót a végin. Ekezdte ám a szüle a három csikót dungatni. De üti ám, de üti ám, csak úgy püfög.

— Nem tudatok ébunyni. Mit gondótók, úgy is elvisz egyet közületök, akármelítöket. A gyerök azé szógál. Vagy azt akaritok, hogy a századik fej ne lögyön?

Hát abba maradt, jó kiverte a csikóit. Ez vót a három fia a szülének.

Éccaka oszt elaludt a fiú, másnap regge a gyerök főkelt. A szüle jó tartotta, adott énni-innivalót, mindönt. Ugy hogy amikó eljött az a déltáj, addig legelésztek a csikók. Olyan kis szellő megütötte a homlokát, akkárhogy emelgette a szémit, de dörzsöli jobbrul is, balrul is, de el kell alunni!

Hát elaludt a gyerök. Fölébréd, jó délután van, hej . . . de a róka sincs sehol. A csikók megint elvesztek. Eh, próbál ú majd hinni.

— Róka pajtás, hát nem látogattál meg?

— De, itt vagyok, — szólalt meg a róka. — Csak vártam, hogy szójjá. Elszöktek a lovaidd úgye?

Azt mondja a fiú:

— El!

— Na, nem baj, majd előhozzuk. Mast vigyázz, mert most majd hajtok három birkát! De majd most tiszta fekete lesz mind a három. De vigyázz, hogy el ne fussanak melletted, a középsőt meg üsd meg úgy, hogy bukjon föl mindjárt!

Nem telt bele osztán egy pár perc, fut ám három fekete bárány. De gyün ám, úgy fut, úgy gyünnek mind a szélvész. A gyerök aztán fogja azt a kampós botot. Puff, odavágott ám a középsőnek a nyakára, az oszt fölbukott. Megrázkódott és még van a három csikó!

Ha . . . azt mondja: „Megvan, nincs baj semmi!”

Hát elhajtja haza őket megin, a szüle megint elverte őket hatalmasan a piszkafával, hogy megint minek nem bújtak el.

— Hát, hová bujjunk, mert megint csak megtalált? — kérdezték a csikók.

No, azt mondja a szüle:

— Majd hónap nem talál mög. Majd ti hónap mán itthol lésztok. Majd meglátom, hogy megtalál-e.

Jó, elmént harmadik nap reggel. Mikor aztán a gyerök kihajtotta a három csikót, hát úgy megvótak szintén délig.

De akkor mán déltájon odagyütt a róka koma hozzá, hogy most ne aludj el. Én nem engedem, hogy elaludj! mert a szüle azért tett a borodba álomport, hogy aludj el, néked muszáj elaludni. De neked a bort nem szabad meginni, öntsd ki. Kijöntötte azután a földre. Majd iszol vizet, a bort nem szabad meginni, mondta a róka. A három csikód ott van a szüle segge alatt, aszongya, a három tojás az a konyhában. A szüle fony a rokkán és ül rajtik, azt pedig valahogyan el köll lopni. Másképp a karóba kerül a fejed.

— De hogyan? — kérdezi a fiú.

— No, ne törődj vele, majd én valahogyan kispukulálom.

— Van a szülének egy hét országra szóló torkú kakasa. Amikó az a kakas ékezd ordítani, azt hét országban meghallik. Ez azt jelenti, hogy a szülének a kakasának baja van. Majd én aztat megfogom — mondja a róka. Nem fűtom meg, csak nyaggatom. Akkó majd szüle főugrik a piszkafára meg a szénvonyóra és majd söprüje gyün utánam. Ű majd elkezd kergetni, én meg majd a kakast futtatom. Te meg ez idő alatt bemész a konyhába és ezzel a kötőfékkal akkorát üss arra a három tojásra, hogy eccörre fröccsenjen szét mind a három. Akkó — azt mondja — itt lészöl kint a legelőn, ahol most vagyunk. Meglesz a három csikó!

Igy a róka megtanította a gyermeköt. Jó van, hát akkor most figyelj! Elgyütt oszt estefelé az idő, olyan jó délután. Elindultak oszt a szüle házáhol közelebb. De úgy elbújunk, hogy a szüle észre ne vevve, figyelmeztette a róka a fiút. Hát amikó odaértek, a szemétdombon kaparásztak a tyúkok, a többi is, a nagy kakas is ott van. A róka koma odalopódzott, elcsípte a kakasnak a nyakát, elkezd a kakas ordítani. De ű csak futtati a bokroknak be, csak a sűrűbe, hogy a szüle ne gyűhessön utána.

— Ej, az anyád, mán meg itt vagy? Neked már az egyik lábod letörtem, de most letöröm mind a kettőt, de meg a derekadat is!

De a róka csak viszi a kakast, az meg ordít.

No, azután a gyerök, amint látta, hogy a szüle kigyütt a konyhából, fölugrott a szénvonyóra meg a piszkafára. Söprü vót a

lába között, szenvonyó a kezibe. Ángye, a kakas után! Nyargal ám a szüle a kakas után, de mégy ám. A róka meg csak viszi a kakast, az meg mindég ordít. Ő meg beugrott a konyhába, a kö-tőfékké nagyot ütött a három tojásra, az meg szétfröccsent. Akkor azután a kakas megszűnt ordítani, a róka meg eleresztette a kakast. A szüle visszajön, nézelődik széjjel, hát nincs tojás, eltűnt.

Kint termettek azután mingyár a legelőn, a gyerök fogta a középső csikót, felugrott a hátára, no gyerünk haza. A fiú megköszönte a róka pajtásnak a szivességét. A róka meg űneki a szivességét, hogy három napig kitartotta kosztá. Mast azután ne legyen rá gondod, a szülétől most már akkor szérzők, amikő én akarok, mert most mán a hatalma megszűnt. Így azután a fiú elhajtotta a három csikót haza.

— Meggyütté, fiam?

— Még — felelte a fiú.

— Jók vótak-e a csikóim?

— Nagyon finomak voltak, édes öreganyám. Nincsen itten hiba sehol semmi, csak hát egy kicsit hosszú volt a napom, mert hát nagyon sokat kellett kótolognom a csikók után. Mert mindig akartak szökni és neköm utánik kellett menni. De hát én addig térergettem őket, hogy mégis csak megmaradtak.

— Jól van — azt mondja —, csak eredj be, majd én bekötöm őket.

Akkor aztán bekötözte őket az istállójába. Jól kiverte a szüle harmaccor is őket, azt mondja:

— No hát, potyára vertelek meg benneteket, mert én voltam most a hibás. Inkább engedtem volna azt a kakast, hogy hadd vitte vóna az a róka és úgy meg lett vóna a fiúnak a feje. No, hát most mán mindegy, ami lesz. Majd — azt mondja a szüle —, megpróbájuk az éccaka és meglátjuk, hogy sikerül.

No, azután lefeküdt este a gyerek.

— De nem muszáj azonnal elaludnod — mondta a szüle —, beszélgessünk egy kicsit!

Beszélgettek is sokáig, azt akarta a szüle, hogy a gyerek elálmosodjon nagyon. De a fiú nem aludt el, mert ő közben ki-mént az istállóba, és ottan megnézte az ő lovait.

Asz mondja oszt neki a középső csikó:

— Ide hallgass, édes gazdám, én hónap olyan rongyos, piszkos kis csikó löszök, ottan hentörgök, ott a ganélében, ott az istálló háta mögött. Másikat ne kérj a szülétől, csak engöm, meg van a kamrájában egy rozsdás kard, meg egy igen szennyös, piszkos ing, azt kérd a szülétől, de mást semmit. Azt megkéröd,

van ottan kantár is, nyereg is, mindenféle. De az egyik piszkosabb, mint a másik, a tyúkok már mindent összedögtették. De te csak azt kérd a szülétű, mert az majd ígér neköd mindent, annyi aranyat, amennyit csak el birsch vinni. Csak azon lész, hogy engöm ne. De te csak ne tágíts, mert azt neki meg kell anni.

Jó is van, amikó azután bement a fiú, ezt azután a fejibe fogta, amit neki a csikó mondott. Ettű ű azután nem tágít. No, azután mikó mán elálmodott, lefeküdt. Nem mert elalunni, mert a csikó az istállóban megmondta neki azt is, hogy a szüle az életére fog törni minden módon. Mert amikó már éjfél akar lenni — ű ugyan a lámpát elfűji — a szégén van egy kard, amelyik mindig mozog, az a kard nincs benne a hüvelében, az mindig mozog, mint az óracáger, azt majd kihúzza belüle, kióti a nyelvit olyan hosszúra és azon elkezdí majd a kardot fenyni. Evvel akar tégöd agyonvágni. De amikor először mondja, hogy szolgám alszó, akkor ne felelj egy szót se. Ha másoccor kérdezi, hogy alszó-e, akkor se. Harmaccorra mikorára kérdeznek, akkor odavág az ágyad alá. Űgy, hogy fölfelé ketté akar válni, de te abban a pillanatban az ágy végén legyél, úgyhogy az ágy ketté szakad, de te — azt mondja — megmaradsz életben. Vigyázz, el ne aludj!

No, erre a gyerök óvatos lett. Úgyhogy amikor eljött az idő, elmúlt tizenegy óra, asz mondja a szüle: — No hát, fiam, menjünk alunni!

— Menjünk — mondta a fiú is.

Amikor aztán a szüle gondóta, hogy most már a gyerök alszik, mert a gyerök úgy is tett, mintha alunna. De ő nem aludt, mert zabszēmöt a seggibe nem lehetett vóna beleszúrni, hogy hát must mi lesz réggelig. A szüle elojtotta oszt a lámpát, de a kardot, amelyet kivett a hüvelbű, elkezdte a nyelvin sikáni, fenyegetni . . . Két oldalrul próbáli az ujján, megvági az ujját, élös a széle. Mikó osztán közeledik az éjfél, a tizenkét óra, kérdezi: „Szógám, alszol?” A gyerök nem szól semmit. „No ez alszik” — gondolta a szüle magában. Szól neki másoccor is: „Szógám, alszol?” Nem, nem szól a fiú semmit. Harmaccor azután mondja, hogy szógám, kelj fel, mert ketté váglak. Akkorára alávágott a szüle az ágy alá, az ágy kettéroppant, de a fiú már ott vót az ágy végén, ű már ott volt az ágy végén, ott gubbasztott. Az ágy összeesett, evvel a szüle elmént. A kardot visszatette a helire, mert már nyugodtan alhatott. Gondóta magában, ez már két darab, mög lett a századik fej. No, megvirradt azután, a gyerök vissza-lefeküdt az ágyára, igaz, hogy össze vót esve, de neki már mindegy. Már alunni így is, úgy is úgyse lehet.

Mégvirradt. Hej, a szüle felkelt, begyün. Nézi az ágyat, hát egész a fiú, úgy áll, mintha semmi sem történt volna.

— No, fiam, hogy aludtál?

— Nagyon jól, édes öreganyám — mondta a fiú.

— No, akkor most mondd meg, hogy mit kívánsz? A három nap lejárt és azt adok, amit csak kérsz.

— Hát én, édes öreganyám, nem kíványok más egyebet semmit, hanem ott van az a rongyos csikó, amelyik ott kinn hever a ganélében, a sárban, meg azt a rozsdás kardot, nyergöt, kantárt, meg azt a piszkos ingöt, amelyik ott hever kinn a tyúkos ólban. Ott hentörög az gazdátlanul, azokat kérem.

— Ugyan — kinevette a szüle — mit akarsz ezzel a sok hummi rongyos szerszámmal? Mit akarsz evvel?

— Ne törődjön, édes öreganyám, evvel, nekem ez kell! Én is rongyos vagyok, szegény vagyok, majd kipucolom, ahogy lehet.

— Jól van — mondja az öregasszony.

Mutogati neki a kincseket, teli kád arannyal, ezüsttel, minden félével, amit csak szēm és száj elképzél, minden drágaság volt ott. Szebbnél sebb ruhák vannak itt, amit csak akarsz, mindent kapsz. Minden szép ruhába is főkészülhetsz.

Nem, űneki nem kell más csak a rongyos ló meg a kard.

— Na jól van, hát, ha már olyan mula vagy, hogy hát már erre szorultál rá, hát akkor vigyed! De úgy kell a lovat vinni a hátadon, mert ez már úgyse bír menni!

Hát úgy is vót, megkezdte a szegény csikót cipelni mindaddig, míg a szüle határábul ki nem ért. Mikor átért a határszélön, a házául jó távol, amikor a sáncon átért, akkor a lova odavágta magát a földhöl. Azután a csikó megrázkódott, olyan gyönyörű feketeszőrű paripa lett belőle, csak úgy ragyogott a szőre. A nyereg is a hátán úgy tündöklött, hogy megbirt benne fésülködni. Nézi magát körül a gyerek, láti ám, hogy olyan ruhában van, hogy különbet nem lehet tüle még csinálni sem. De azt az ingöt, amit kapott, azt a többi alá vette, az nem lát-szott rajta, mert a testivel az egyszínű volt. Azt az ingöt nem látta meg senki, annak az vót a tulajdonsága, hogy aztat sem karddal, sem nyíllal vagy olyasvalamivel azt sem vágni, sem szúrni nem lehet, az űrajta nem fogott.

— No, asz mondd meg, gazdám, hogy merre menjünk — mondta a ló.

— Most emegyünk erre az én édesapámhol haza, mert ott-hol már a két bátyám vár és azt akarik látni, hogy mit hoztam haza.

— No — azt mondja a csikó — majd bemutatkozunk mind a ketten, mint ahogyan az én anyámtú kigyöttünk.

Hát úgy is lett, mikő bejértek a falu határába, akkor a csikó megint csak olyan piszkos, rongyos, sánta lett. A gyerők segített neki, a ló hun elesett, a gyerek hon felemelte, hon elesett. A gyerők úgy vezette haza.

A gyerek két bátyja kinevette a gyereköt, hogy azért szolgáltá.

— Ezért a rongyos szerszámért, ami a csikó hátán van meg ezér?

A bátyjai a gyerököt kinevették.

— Nem baj, mert mán csak nevesseték, mert mán megvan, ahogy van.

A bátyjai azonban hallották, hogy a király kihirdette, hogy van úneki egy lánya, akit a föld hátán senki meg nem nevettetett. Hogy mosolygott vóna valakinek a meséjire, azt nem csinálta meg senki soha. A király meg ezt a lányát olyan emberhöl anná feleségül, aki meg tunná neveltetni.

— Hü — aszongya —, majd megpróbáljuk.

A bátyjai olvastak neki olyan viccös könyveket, hogy hát majd csak nevet rá valamit. Hát ű is elindult a királylánhoz a bátyjaival, a csikót otthon hatta. Amikő mentek, ű mindig csak hátra maradt. A rossz szűrt a nyakába akasztotta, azután avval ballagott utánuk.

Hát legelőször is talált az országúton — mert tél vót, hideg vót —, talált egy megfagyott varjút, valaki leütötte.

Fölvette, beletette a szűrje ujjába. Kiabál a bátyjainak, hogy éj, bátyáim, mit találtam én!

— Mit találtál, te bolond?

— Hát találtam egy megdöglött varjút.

— Dobd el, mit csinálsz azzal a megdöglött varjúval?

— Nem — azt mondja —, majd ez jó lesz.

Mén a gyerők megint tovább, de jó elhették mán a bátyjai, ű meg csak ballag utánuk.

Megent talált egy abroncsot, egy darab sındarabot. Fölvette azt is, fogta a szűr alá és kiabál a bátyjainak, hogy éj, nézzétek csak, mit találtam én. Azok meg megvárták még odajért hozzájuk, hát látják, hogy egy sındarab.

— Mit akarsz evve, te bolond?

— Hát ne törődjeteK vele, mert ez nekem kő, maj valamelyik kovácsnak eladom.

No csak mennek oszt tovább, amaz ám megtalált egy éket, egy darab vas éket. Fölvette azt is, megint kiabál a bátyjainak, hogy hej, bátyáim, mit találtam én.

— Mit találtál mán megint? — kérdezték a bátyjai.

— Hát találtam egy éket.

Fölvette és beletette a szürnek a másik újjába, mert a szürnek be vóttak őtte az ujjai, oszt nem löhetőtt felvenni, csak úgy magára teríteni, csak úgy lógatta mint a régi juhász-szűrt. Az vót a bót, mert abban megvót benne minden annak a mestörnek, aki aztat hurocota.

Hát azután negyeccer, amikor mán beérnek a vározsba, talált egy nagy csomó lószart, amint az megfagyott ott a hóban. Egy göringyeget elvett belüle.

Mutatja oszt a bátyjainak:

— Nézzétek csak, bátyáim, hogy mit találtam én.

— Mit találtál?

Hát látják, hogy egy lógané darab, meg van faggyal.

— Mit akarsz ezzel, te bolond, már csak nem tészéd el ezt is?

— Jó lesz ez!

Beledobta azt is az ék mellé a szür másik újjába. Avval osztán elméntek, a bátyjai nem törődtek üvele azután, csak direkt mēnt a királhol.

A királnál vótak ám már sokan. No, mikor oszt sor került rájuk, hát űk is csak úgy, mint a többi, ebrúdon kigyűttek.

A kisasszony nem nevetett az ű szavik után, akár milyen pikáns szavakat mondtak neki, az nem röhögött egy cséppēt sem. Ez meg azután csak úgy bambusz módra, mikor bejért oda, benyitotta az ajtót, azt mondja:

— Ej, de meleg ez a ketik házik!

A királkisasszony meg viisszaszól, hogy melegebb az én...

— Megsűne-e benne egy fagyos varjú? Mert itt van a hátam megett.

— Hát hogyha ěrobbanna?

— Akkó tēgyünk rá egy abroncsot!

Elővette a szűrbű az abroncsot.

Azt mondja a királkisasszony, hogy az tág lenne.

— Űssünk bele egy éket.

Hej, a kisasszony már röhögött, de van neked szar? — mondta.

— Az is van egy darab —, felelte a fiú.

Igy a királkisasszony nevetett és ez nyerte meg, a bolond.

Mindannyian oszt tapsoltak, hogy ennek a fiúnak sikerűt megneveltetni a királkisasszonyt. Néztek ám a bátyjai, most látták ám, hogy miért szedte össze ez a bolond az uton azokat a vackokat. Belátták, hogy mégis csak hasznát vőtte azoknak.

A királ ottfogta ütet.

— No, édes fiam — mondja a királ — te leszel az én vőm és úgy dógozol, mint egy király. Ha gondolod, hogy tudsz kormányozni magad fejitü, ha nem, akkor majd én megtanítalak, hogy hogyan kell az országot vezetni.

— Azt szeretném, király öfelsége, hogy az én apámat, bátyáimat meghívnam vendégségbe. Láttam, hogy a bátyáimnak a dolog nem sikerült, nekem meg sikerült. Így szeretném, ha velük együtt lehetnék legalább.

— Jól van, fiam, beleegyezek — mondta a királ.

Tartottak is ott nagy lakodalmat, úgy hogy vót ott aztán vendég annyi, hogy három hétig állandójan szót a muzsika. De boldog embör vót, aki kapott egy ital bort. Me én is ott vótam, akartam kérni egy pohárral, de hát nem jutott.

Akkor a fiú asz mondta bátyjainak, hogy ha már királ lettem, fogjatok az országból egy darabot, amelyik sarkon akartok megtelepenni, adok birtokot és dógozzatok, mert én nem dógozok.

Jól van ám, de volt ennek a királnak egy szomszédja, annak is volt egy fia, az szerette volna a lányt elvënni. Dehát ű nem tudta a leánt megneveztetni, ez most bosszút akart ű rajta áni, hogy egy szégén kódésnak adta a lányát és nem királfiúnak, akit megilletett vóna.

Hadat üzent neki, hogy megtámadja az országát.

Azt mondja a fiú a királnak:

— Nem baj, felséges királ, hadd gyűjjenek. Majd segítünk a bajukon, amennyire csak lehet. Majd én két napra eltünök innen hazú, majd én ha visszagyüvök, akkor már gyühet az egész.

Úgy is vót, a gyerök azután elmënt haza, az apjáhol, ott vót a csikója. De akkor mán nem volt olyan koszos, nem volt olyan szörben, mint mikor meglátták a bátyjai. Felpattant a hátára és elnyargalt rajta vissza a szüléhöl, oda, ahonnan hozta. Hej, akkor mán jól bánt vele a szüle, nem volt már rá irigy.

— No, fiam, mi a bajod?

— Édës öreganyám, az vót a bajom, hogy ez és ez a királ megtámadta az országomat, sikerült, hogy királ lettem, egy kis segítségre lenne szükségem, ha öreganyám segítene.

— No hát, fiam, adok neköd egy gyűrűt, ezt a gyűrűt húzd rá jobb kezedre, a második ujjadra, ezt nem láti senki, hogy rajta van. Ezzel az ujjaddal valamit, csak egy picit érd el, akkor már minden teljesülni fog.

A gyerök azután megköszönte mindezt a szülének, elbúcsú-

zott tőle és elgyütt haza. Odahaza meg sírnak ám az országban, hogy gyün ám az ördögös királ. Már a fele országot megkerülte, el is foglalta, gyujtogat, éget mindent.

A királ meg azt mondta a fiúnak, hogy hadsereget kell toborozni, szembe kell vele szállni.

— Nem baj — mondta a fiú —, kell valamennyit összeszenni, de az emberekét kimélni kell, mert erre nincsen szükség. Majd ott leszék én is — mondta a fiú.

A szüle is azt mondta a fiúnak, amikor ott járt, hogy majd ott leszék én is. Majd látol egy alakot elől és csak utána gyere, mert ott tiszta lesz a levegő. A fiú is toborozott egy pár ezred katonát, hogy ne egyedül legyen az ellenséggel szemben. A kardját ő is szabadon eresztette, de ő csak asz nézte, hogy hol halad az az öreg alak. Olyan barátán nézett ki, nagy szűr vót rajta, köröszt a kezibe és az ment elől. Amerre ő ment, mindenki ű elüle pucót.

Ű még kihúzta a kardját, rákiáltott, hogy csak most aprítsd. Nem tartott bele fél óra se, nem maradt abbú még hirmondó se. Elfogták a királfit, elfogták a királt is. Az öreg királt levágták, a fiát még meghatták.

No, azután azt meg elhozták, azt meg fogságba ide haza. Hát itthon vótak űk egy jó darabig a fogságban. A királkisasszony is jobban húzott ahhoz, mint őhozzá. Hiába szabadította meg az országát, hogy tönkre ne tegye. A királkisasszony éccer meg-szólítja a férjét, hogy miért nem vetköződik le, sohasem mosak-szik.

— Van neked egy inged, azt sohasem veted le.

— Hát honnan tudod te azt, hogy van nekem egy ingem?

— Hát azt én valahonnan megtudtam, az ördögös királnak a fia mondta, hogy van rajtad egy ing. Azt az inget kell levettetni rólad, mert akkor majd birunk veled, de másképpen nem.

Az asszony addig könyörgött neki, hogy levette az ingét, a kardját is letette az ágy mellé. A másik királfi meg elhúzódott a másik ágy alá a szobában.

Mikor aztán a gyerök elaludt, az meg az ingöt a nyakába húzta, a kardot felöltötte és fölkészült.

— No, atyámfia, most kelj föl!

Akkor aztán főkött.

— A hatalom a kezeden van, úgy bánsz velem, ahogy akarsz — mondta neki a fiú. — De legalább annyit tegyél meg, ha apróra darabósz is, de legalább azután pakolj rá a lovam hátára. Tegyél bele egy rossz zsákba, a lovam meg majd akármerre el-vizs és a varnyúk meg majd megésznek.

— No, ezt megtészem!

Avval fogta a kardot, feldarabolta a gyerököt apróra, ott vót a nyerög alatt egy rossz zsák, abba osztán beletették ketten, darabban. Feldobták a lova hátára.

— Most már mēnj vele, amerre látsz — mondták a lovának. Így azután örült a királykisasszony is, hogy végre aztán ennek a férje lett. Így is maradt az mindaddig, míg az ű lova vissza nem vitte a szüléhöl, ahonnan jött, akinél szógált. Mikor azután a ló meglátta, a ló nagyot rúgott, a zsák a hátáról leesött, mondja oszt a szülének, hogy anyám, itt van a gazdám, ebbű embert csinálj újat! A szüle azután összevágta a fiút még apróbbra, kigúrta, csinát belüle olyan fickót, huszonöt éves fiatalembert, olyat, hogy még abban az országban nem láttak.

Rálehelt a szüle, rácsapott a farára, az meg fölugrott.

— Ej, édes öreganyám, de jót aludtam!

— Alhattál vóna, fiam, a világ végéig, de miért vetetted le azt az ingöt a nyakadbú, amit nem lett vóna szabad? No, de nem baj, mert adok én teneköd még egy tollat. A gyűrűd még van, de adok még egy tollat. Ennek a keskenyebbik felét csak egy kicsikét repeszd meg, akkor azzá változol, amivé akarsz. Ami akarsz, az lesz belüled. Csak — asz mondja — vigyázz, azt az ingöt mindenféleképpen vissza kell szerezni, mert másképpen nincs belüled semmi! Másképpen az lesz az úr, nem te és azt akkor hijában szērēzted meg.

Úgy is vót. A szülétül a gyerök oszt elbúcsúzott, elmēnt. Megköszönte a jóságát. Elmēnt ű vissza.

Bement a vározsba, a királnak az udvarába. A király meg szeretött vadászni kijárni. Vót neki egy igen szép tava. Jártak bele sokfelöl azok a vadkácsák fürönni. Hát ű is vadkacsává változott. Lett belüle egy nagyon szép, gyönyörű vadkacsa-gúnár. Hat ott úszkált a vizēn. Eh, gyün a királ. Célba fogi — lebújt. Mikorára megint célba fogi, megint csak lebújt.

Hát, oszt utoljára már asz mondja a királ, hogy nem is érde-mes rá lűni, de a vadkacsa mindig csak ott van a közeliben. A kacsa mindig beljebb, beljebb úszott, a királ meg akarta fogni. Éccēr azután a királ kapta magát, levetkőzött. A parton ledobta a gúnáját, ledobott magáru mindēnt, ledobta az ingöt is. Az ingöt is letette oda külön az ű gúnája mellé.

Ajde, beugrott a gúnár után, amelyik úgy tett, mintha a szárnya meg vóna lűve, oszt aki nem tud szállni. A vízben azonban a vadkacsa bujkált, úgy hogy a királ kézzel nem tudta megfogni. Úszott oszt utána egy jó darabig a tóba, a kacsa meg jól becsulta, hogy egyhamar ne tudjon kijárni. Amikor már jól benn vótak, akkor osztán a gúnár fölugrott, fölrepült a partra,

megrázkódott, akkor az a fiú lett, aki vót. Az ingöt a nyakába tette, föl húzta, a kardot meg az oldalára kötötte.

— No hát must gyere ki — szólt oda a királnak.

Amikor kigyütt, no most gyere velem haza. A királ lovának a hátára ű ült, a királt meg odakötötte mellé.

— Gyere, pajtás, majd meglátja a királkisasszony, hogy ki lett az úr, te vagy én.

A város végéhez érve, kihívták a királkisasszont, hogy nézze meg, mert most kísérik az urát haza. Az a fiú kíséri, aki legelőször itt vót. Akkor ott ketté hasította a szeme előtt és asz mondta neki, no most te is támaszd fel, mint ahogyan engem az én lovam fel tudott támasztani.

Igy lett azután véglegesen übelüle királ, de a királkisasszont is elvágta, ez mellé eltemettette. Ha nem az ű szolgáját, aki volt úneki szolgálója, aztat vette ű el feleségül. Így lett übelüle királ. Talán még máma is él, ha meg nem halt.

14.

MESE A HÁROM FIURÓL

Hol vót, hol nem vót, hetedhét ország ellen vót, fölnyergeltem egy fakót. Fölűtem a hátára, kiszaladtam az erdőbe, jól ittam, jól ettem, a fakót a fejem alá tettem. Felébredtem, ellopták a fakót, akkor én megijedtem. Akkó főszaladtam a fára, úgy meg-
ráztam a fát, hogy az epör, szilva, mogyoró majd beszaggatta a fejemet, de rám kiát egy öregasszony: „Haj, haj, gyerök! Ne gázódd el a répát, retköt, mert nem te üteted el a káposztát!” Akkó én megijedtem, beszaladtam egy házhon, úgy jó laktam korpaciberéve, hogy az orromlika még mast is kétfelé áll a tökmagtú.

Hát vót, valamikó régesrégen egy szegény ember és annak három fia. Kettőnek vót mestőrsége, a harmadik a korhel vót, nem akart mestőrségöt választani, asz mondta, hogy lesz énneköm mestőrségöm olyan, aki az egész világnak van. Eleven képesináló akart lenni a legkisebb. Hát az első az vót szabómes-
ter, a második vót suszter. Hát, mert asz mondja nekik az apjik:

— Fiaim! Hát most már nagyok vattok, induljatok el vala-
mire, segítsetek a bajimon. Mert lássátok — aszongya — négyen vagyunk mast mán főnőttek, hát nincs megéhetés, nincs mibű megéni. Hát egy kis pénzkereset kéne a házhol, hogy hát vala-
hunnan gyünne egy kis pénz.

Azt mondja a szabó:

— Majd szerzők én, édesapám! Majd én ömögök.

Hát, é is mēnt a szabó.

Mēgy, mēndegél, hetedhét országon is túl, na, egyszē bejért egy nagy városba. Ott ki van hirdette, hogy keresnek egy szabó legēnt, de olant, aki egy huszonnégj óra leforgása alatt háromszázhatvanöt ruhát, szówā háromszázhatvanöt ötöző ruhát mēg tud varrni, kisgyermēknek valót.

Spekulál a gyērek egy kicsit. Hé, ez egy kicsit sok! Na, nem baj — aszongya —, ami lész! Nem sokból áll, legfőllebb majd cirfőlöm, oszt mén gyorsan. Elvállolta.

Bēmēnt osztán a királhol, aszongya neki:

— Jó napot kívánok, őfelsége.

— Agyon isten, fiam! No, mi járatban vagy?

— Szógálatot keresők.

Aszongya:

— Jó helön jársz, szóga neköm nem kell, nem szóga, hanem mestőr kell, aki neköm háromszázhatvanöt ötöző ruhát, gyermeknek valót meg tud varrni. Reggeltű másnap reggelig.

— Há, megpróbálom, királ őfelsége, majd én ajálkozok rá.

— De — aszongya — fiam, ha nem lész, akkó egy fejje rövidebb lészöl. Ha pedig mēglősz, akkó kapsz egy zsák aranyat.

Hennye, gondókozott egy kicsit, hogy most leveszik a fejem, ha nem lész mēg! Ha mēglész, akkó meg gazdag embőr lészők, lész egy zsák arany.

Hát hozzáfogott a gyērok mingyá reggel.

No, aszongya a király, akár mast kezdőd vagy hónap regge, oszt akkó másnap reggelig. Ahogy gondolod.

Ű kezdi mēg máma.

No jó. Ott vót a ruha halomszámra, ott oszt ű szabta mind-egyiket.

— Milyennek legyön?

— Olyannak, aki egyéves. Kisgyēroknek valót.

No, aszongya, ezők rövidek, ez mēgy szaporán. Őrūt.

Jó van, elkezdte szabni. Varrja ottan, varrogati, varrogati, eljött az este, énnivalót osztán kapott a királtű, amennyi csak kellött. Énni-innivalóra gondja nem vót.

Aszonta, minden lész, fiám, csak lēgyen meg!

Nó, elmúlt az idő, egész éccakán dőgozik a gyērek mēgállás nélkü. Zörög a gép mindég.

Eccör hajnalodik, akkó mēg vót három pár vissza. Szóva három ötöző, ami nem vót kiszabbá. De a többi mán meg vót varra, össze vót állitta cakk-pakk készre. Rá vót varrva mindēn,

ami egy kis kölöknek kell, két gombot ráakasztani egy üngre, kis kabátra, az nem nagy valami úneki.

No, osztán amiké ekészítötte, éccer bújik a nap, gyün a királ.

— No, készen vagy-e, fiam?

— Rögtön királ öfelsége, még csak egy gombot hagy varrjak rá, annyit engedjön!

Hát osztán kettőt ötött, innen is egy szál, onnan is a gombon és készen van.

Begyün a király, néz, fel vannak sorjába aggatva a kis ruhák. Mind haptákba készen áll. Sapka hozzá, szóva egy ötözö, ami egy kis kölöknek kell.

— Derék gyerekek vagy, fiam, nagyon jó van — aszongya —, hát most, amit megígérttem, azt megadom.

Jó, ki is mérték neki az egy zsák aranyat.

— Itt van, fiam, — aszongya —, ha nem bírod vinni, adok egy kis tajieskát, olyan kis dragacsot, vagy ilyesvalamit, egy kis kicsit, aki jön — aszongya —, bírod húzni.

Hát, kapott olyan kétkerekű kiskordét, mind a talicskának vóna két kereke, osztán maga után húzta azt a zsák aranyat. Hó örüt, mégy a városon végig, bejér a városnak az egyik utcájába, ott egy szép kisasszony kihajolt, olyan félig kikönyököt az ablakon.

Szól ki, aszongya: „Hová megy, fiatalembör?”

Aszongya: „Megyek haza!”

— Mit viszöl?

Aszongya, há egy kis aprópézt.

— Hát — aszongya — valami enni-, inni valóra vagy valami szép lánra nem vóna szüksége?

Gondókozik, há aszongya: „Dehonnem!”

— Há, aszongya, akkó gyűjjön be!

Hát osztán betért.

Bemegy, hát osztán gyönyörű szép kávéház van. Van ott enni-innivaló, minden rogyásig.

Aszongya: „Hát hun van az a szép lán?”

— Hát itt vagyok én!

Megáll a gyerekek széme előtt, megakadt a széme rajta, hogy ű még ilyet nem látott.

No, jó. Abbamaradtak. De aszongya egy kikötés van, az, hogy ki tovább. Há aszongya, egy húszéves fiatalembör, majd adok én neköd!

Hát, elmönt az idő, eccer a gyerekek megéhözött. Hát bizon nincs. Aszongya oszt a kisasszony, ha nem tovább, akkor az egy zsák arany itt marad. Ű oszt avval ömönt. Na, jó hát ez oszt abbamaradt. A gyerekek ömönt üres zsebbé haza.

Beköszön az apjáhol, de nem merte emondani, hogy mi járta vót, hogy hogyan esett seggre. Csak hát ű hímezett-hámozott, hogy hát ű nem tanát olyan jó szógálatot, hogy jó pénzt lehetett vóna keresni.

Aszongya neki a suszter: „Nem baj, bátyám, majd elmegyék én, majd megkeresém én, ne félj semmit.”

Űgy is vót, emént a suszter, direkt abba a vározsba trefót ű is, ahol a királhol, ahol vót az ű bátyja.

Beköszön. Elfogadta, annak meg aszonta a királ, hogy aranyos fiam, elfogadom, megfogadlak. De, aszongya, egy fejjel rövidebb leszöl, ha azt a háromszázhatvanöt pár cipőt meg nem varrod reggelig. Napkeltétül másnap keltéig. Ha pedig megcsinálod, akkor aszongya, egy zsák arany a tiéd. Kettő, két zsák aranyat kapsz, aszongya, mert ez dupla munka, mer az két pár és nem egy. Vót egy szabólegény, az a ruhát úgy megcsináta, níztkök csak, milyen szép ruhák vannak a szobában felaggatva!

— Itt van a bőr, a nekivaló, mindenféle, amit csak akarsz, csak csinád.

— Jó, évállalom, felséges királ, ami lesz.

Két zsák aranyé, mán hogy a fenébe ne, gondóta a gyerök. Ű is tartott egy kicsit, ha nem lesz kiesz, akkó meg baj lesz. De hát kicsike kis cipők, öt-hat szeget belékuccant, osztán mán rajta van a talp. Mer ez nem olyan, mind aki sárban jár, meg tudom is én hová, ami leszaggati a lábárú. No, hozzáfogott a gyerök a cipők csinálásáhon. Kiszabogatta, megcsináta mind az egészét. Éccer aztán ejön a regge, a reggelfelé, mikó kezdett világosonni, de még a nap nem két, akkó még csak éppen annyi vót, hogy a sarkára kellett ütni bele három szöget, hogyhát tartsa meg.

Eccő zörget a királ.

— No, hogy vagy, fiam, kész-e a munkád?

— Felséges királoom, még egy picit, egy percöt várjon még, három szöget ütök bele még — aszongya —, akkó készen lesz.

No, oszt megvan az a három kis koppantás, meg van. Kinyitotta neki az ajtót, itt vannak! Ki vótak pucóva, ugye oszt új bőrnek nem sok pucolás kell, hogy fényes legyen, ragyogjon. Itt vannak. A király örüt neki, forgatta azokat a kicsi kis jószágokat, örüt, hogy hát hogyan tudta ilyen pontosan, ilyen praktikusán azokat megcsináni. No — aszongya —, ez a mesterségem.

— Jó van, itt van, fiam, a két zsák aranyat kiméretem, ha itt akarsz maradni nálam egy pár nap kipiherenni magad, azt is megteheded. Ha pejig haza akarsz menni, akkó azt is megtehe-

ted. Adok egy kis kocsit, amire rátészed, oszt akkó húzod. Vagy most mán van pénzöd elég és vegyél egy kis jószágot, akinek főűsz a kocsijára, oszt akkó ẽmész haza.

— Hát, majd valahogyan lész, felséges királ.

Elbúcsúzott a királtúl, mēnt. Ű ugyanarra az uccára kerūt, ahová a bátyja. A kisasszony kikönyökűt az ablakon.

Aszongya: Hova mész, fiatalember?

— Mēgyék haza.

— Hol vótál?

— Itt meg itt.

— Mit viszöl?

— Hát egy kis aprópézt — aszongya —, szolgáltam és ẽviszēm az apámnak haza.

— Há, á . . . várjá mán egy kicsit — aszongya —, valami ennivalót vagy innivalót, vagy valami szép lánra nem vóna szükséged?

— Há . . . dehogy nēm vóna — aszongya —, hát hogyan vóna.

— No, akkó gyere be!

Bemēnt. No, osztán űk kikötték a frontot, hogy csak megint úgy, hogy ki tovább.

Há, a gyerők ugyanúgy járt, mint a bátyja, mikó megéhezett, elfáradt, akkor nem tovább és mēnjünk haza. Há, ott maradt a két zsák arany. A gyerők őr zsebbel elballagott haza megint.

Há, azt mondja a legkisebbik:

— Hej, ẽdesapám, az ẽn két báltvám mestērembēr, de mégse olyan mestērembēr, mint ẽn vagyok. Majd ẽn hozok! Majd csak figyelje meg, majd ha ẽn gyűvők, három kocsin, három pár lóval gyűvők haza. Meg — aszongya —, hozok haza benne egy aszont is, aki neköm kell.

Na jól van, ẽmēgy azután a gyerők a királhol. Ez is a harmadik, a legkisebbik. Beköszön. Kérdözgette előbb a bátyjait, hogy merre kell menni, no, oszt megmondták, hogy erre és erre, bejértem ott egy vározsba, itt vót a királ. Ẽn ẽfogattam, ẽn mēgcsinátam, csak ẽhabrátam egy kicsit egy szép kisasszonná. Azt is bevallották neki, hogyan veszitötték el azt a kis keresetöt, amit kerestek.

— No, nem baj — aszongya —, majd ẽn mēgszörzöm!

Avval aztán oszt beköszön a királhol, aszongya neki:

— Jó napot, királ őr felsége!

— Adjon isten, fiam. No, mi járatban vagy?

— Hát — asz mondja — egy kis szógálatot keresék, egy kis szógálatra volna szükségem, de asz mondja, hogy olyan szógálatot, ami nekēm való, ẽn még nem találtam.

Asz mondja a királ:

— Hátha mostan találsz? Nekem aszt mondja, olyan legén kell, asz mondja, van nekém háromszázhatvanöt szobalányom, de azokkal úgy kell elbánni, hogy aszongya, a harmadik napra ... Három nap, három éjjel szabad az út, de a negyedik régge — aszongya — a bábát mán hinni keljén.

Hé... a gyerök gondokozik, ez mán baj. De, aszongya, nem baj. Maj aszongya, még valahogyan lesz.

— Van — aszongya — a király őfelségének, jó bora?

— Aszongya, van, amennyi csak kell.

— No, aszongya, akkó majd még.

Akkor osztán a gyerök jó beborozott, jóllakott.

— No, melyik az a kisasszony, melik az első?

Oszt ékezdte sorába. No, amikó osztán együtt az este, no, aszongya száz, százhusz erre a napra elig. Aszongya, másik napra is hagyjunk! Hát úgy is maradt. Elgyütt a másik nap, elkezdte régge megint és estig tovább. Úgyhogy a harmadik napon mikorára este akart lenni, nem vót kisasszony egy se. Akkor ű mán szabadon vót.

No, aszongya, a királ, most majd megvárjuk az eredményt. A három nap lejár, a negyedik nap jelenkezni kell.

Hát mikorára a nap akart bújni, szóval hajnalanni, akkor már egyik felű is szalannak, de a másik felű is, de gyűnnek ám az asszony-társaságok. Ehhöl is szalad egy, amahhol is egy, a másikhol is. No osztán mondják ám, hogy jaj, jaj. Kész, gyűnnek egymás után, úgyhogy amikó a negyedik nap lejárt vóna, akkorára ott vót a háromszázhatvanöt fiú. De mind fiú.

No, akkó aszongya neki a királ:

— No, fiam — aszongya —, ilyen embört még nem tanátam, nem látott a világ életibe, mint amilyen te vagy. No, nem baj, amit megigertem egy zsák aranyat, a másiknak kettőt, neköd adok háromat.

— Jó van, királ őfelsége, de aszongya a vállamon én nem akarom ám cipelni, mer aszongya, az nehéz. Hanem énneköm, aszongya, adjon ám hozzá kocsit, aki osztat elviszi. Kocsis, aszongya, maj löszök én. Csak jó ló köll elibe, meg egy neki való kocsi, akire oszt föltögyük.

— Hát, jó van, fiam, aszt is megadom.

A király adott neki egy jó pár lovat, szép kis kocsit, befogott elibe, avval ű osztán még. Hát direkt ű is azon az utcán ment, amelyiken a középső bátyja, megmagyarázta neki, hogy ottan a kisasszony majd jelentkezik. Úgy is vót, a kisasszony megint

kihajolt az ablakon. Hát ottan jó pár lóvá jön a fiatalembër, fiatal legény.

— Hová mész? — kérdezi a kisasszony. — Jó borra, jó italra vagy énnivalóra nem volna szükség?

— De — aszongya — van! Éppen azé gyüvök, azt akarok keresni.

Akkor osztán befordút az udvarba, kifogatta a lovait. Ott vótak osztán udvarosok, mind akik aztán kifogták, megzabóták és évítették a lovakat.

Ú osztán főment a kisasszonyhol. Ott osztán mulatgattak, évett-ivott. Mondta osztán a kisasszony, hogy mirű van szó, oszt hogyan...

— A... aszongya — lehet. No, majd meglássuk!

No osztán, ű akkó a szobában olan helét keresett, mind ahun van a csengő. Mert ha valami baj van, akkó majd csenget és gyűnnek, hogy ne kelljen nekem mënni. Hát úgy is vót, lefeküdtek aztán arra az ágyra, hát oszt hentörögtek egyet, mint egy fiatalembër szokott egy fiatal nővel. No, osztán kezd már estelenni, a kisasszony asz mondja, hogy ű mán éhös. Hát, aszongya, egyé, de úgy hozass, hogy nekem is kell! Aszongya a kisasszony:

— Majd hozatol te magadnak!

Na, jó! Megnyomta a csengőt és szalad a szobalány.

— Mit parancsol, kisasszony?

— Hozzá aztán most neköm egy jó pohár pálinkát, de olyat, aki oszt jó.

Még hozta.

De osztán mostan hozzá frustukot is, mert már réggel van. Még hozta azt is.

A kisasszony is azt mondja, hogy űneki is!

Rendben van. De űk ott vannak együtt és kész. Megétték... és azután csak úgy tovább.

Elmúlt egy nap, elmúlt két nap, de még mindig nem tágit a fiú egy kicsikét se. Csak úgy, ahogy áll a tempóban.

Harmadik napon azt mondja a kisasszony neki, így nem lehet, mert nem tudja, hogy miért, csak ű uní már magát itten egy helön. No, nem baj, aszongya a legény, majd én rëndözködök. Megnyomi a csengőt, szalad be a szobalány.

Azt mondja neki: „Mit parancsol?”

— Én azt parancsolom, hogy idegyűjjön két markos legény, aki mind a kettőnket ágyastul együtt elbir. De kint az udvaron álljon egy olyan kocsi, amelyiknek annyi oldala van, hogy ne tudjunk lésni rúla, és erre tēgyenek föl.

No hát, úgy is vót, ez megtörtént. No, osztán a gyerök szérzött oda enni- és innivalót egy pár üveggel, hogy ű mindig ihasson. De ű a kisasszonyt nem hagyí!

No, oszt végigménték a városon, megbámulta oszt őket az egész világ. A kisasszony még mindig nem akart tágítani, mert űneki a háromra kellött volna adni hatot. Ha a három zsák aranyat ott hatta volna a gyerök, akkor hatot kellett vóna adni érte, ha ű mondja föl a szolgálatot. Utoljára kikerültek a mezőre. Ott vannak az aratók, innen is van egy banda, amott is van. Így elménték így sorba, de a kocsis csak hajt.

Eccer azután megszólal ám a kisasszony, hogy ű ezt a szégyent már nem bírja.

— Velem ezt a szégyönt nem folytatod tovább, gyerünk haza! Ami van — mondja a kisasszony — mindent visszaadok.

— Hát ezt szeretöm hallani — mondta a fiatalember.

Mikor oszt égyüttek haza, akkor a kisasszonyt otthatta. No, aszongya a kisasszonynak:

— Amit osztán mán megigértél, eztet tedd is meg!

A kisasszony akkor adott neki három zsák aranyat, meg aztán a bátyjának a három zsákját szintén a kocsira tették, meg űneki is vót három, ahogy kilenccel tért haza. Akkor azután otthatta a kisasszonyt. De nem úgy van! Asz mondja:

— Énnéköm olyan asszonra vóna szükségöm, mint te vagy. Hagyd itt az egész cókmókot, megélünk mink másik városban is.

— Hát — aszongya —, nem bánom. Ezt a szégyönt vessük el, emegyünk mint egy pár.

Elménték azután haza.

A fiú akkor azután annyit megcsinált a bátyjainak, hogy mindegyiknek a megszolgált keresetét visszaadta.

— Lëgyën, bátyám ez a tihed, tihed egy zsák vót, a tihed kettő vót. Tehát én megszőröztem mind. Émezt a többi, emez a hat meg lësz a mihenk az apámmal együtt.

Tehát így élnek még máma is, ha meg nem haltak.

15.

A FIÚ MEG A HÁROM ARANYSZÖRŰ KISKECSKE

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy szegény ember, annak volt egyetlenegy fia. Olyan szegénységben vótak, hogy nem lehetett arra várni, hogy mit észünk hónap. Asz mondta a fiának,

hogy édes fiam, nem tarthatlak. Eredj valamerre szolgálatot keresni a világba! Nem vagyok még nagyon öreg, de gondolj rám, ha sikerül a szolgálatod valahol.

— Jól van, édesapám!

Elindult a gyerekek és elmént. Megy, mendedél hetedhét ország ellen, bejért egy erdőbe. Ráesteledett. Hát most merre menjek, hova légyek, mit csináljak? Ott azonban az erdőben látott egy kis világosságot. El is indult ú a világosság irányába. Csak megy, csak megy, hát odajér egy kis házikóhoz. Benéz ottan az ablakon, láti ám, hogy ottan ül bent egy öregasszony, akkora az óra, hogy majdnem a térdéig ér. Mindegy, akármi ez, akárki ez, ehhol be köll menni. Bemegy és jóestét köszön.

— Adjon isten jó estét, édes öreganyám!

— Adjon isten, fiam, neked is.

— No, mi járatban vagy? Hogy jársz ebben az idegenben, ahol még a hazádbéli idegén sém jár?

— Hát szolgálatot keresek, édes öreganyám.

— Jól van — mondja az öregasszony —, ha szolgálatot keresöl, akkor énnálam találatsz. Ném vagyok olyan rossz hírű, akár-mennyire csúf vagyok is. Nálam három nap az esztendő. Van nekem három aranszörű kecském. Ezeket a kecskéket kell majd öröznöd, de úgy vigyázz rájuk, hogy mind a három minden nap megfiadzik. Ezeket kell énnéköm pontosan minden nap hazahajtani!

— Jól van, öreganyám, majd vigyázok rájuk.

— Ha a három nap lejárt, azután amit kérsz, azt adok.

Jól van. Megegyezett azután a fiú a szülével. Azután oszt rájuk virradt. Adott neki a szüle enni-innivalót, amennyi csak kellött. A tarisznáját is jól megpakolta.

A gyerekek meg kihajtotta a három aranszörű kecskét. Hát azok meg csak legelészték, nem szaladtak azok széjjel, nem kóto-logtak azok el sehova sem. Egyik nap a másik után elmént. Lejárt a három nap, asz mondja neki az öregasszony:

— No, édes fiam, jó gyerekek vótál, szorgalmasan gondját visel-ted a kecskéimnek!

De akkor már vót belőlük egy egész falka. Mert amelik máma megborjazott, annak már holnap a fia is, annak is lett kecskéje. Úgyhogy már egy egész csapat lett az aranszörű kecskékből, mire a három nap lejárt.

A fiú asz mondja a szülének:

— Édes öreganyám, énnéköm nem kellene más, csak adjon énnéköm ebből a kecskékből háromat. A három napért, minden napra adjon egyet!

— No, ugyan mit csinász velük, édes fiam?
— Hát, majd eltérögetöm őket valahol. Majd csak találok rájuk gazdát, ahol jó pénzért el tudom őket annni.
— Ne add te ezeket el. Hanem adok én neked egy gyűrűt, meg ezt a három kecskét hajtsd el. De a gyűrűre vigyázz, mert nem látszik ám meg az ujjadon, hogy rajta van. Csak hogy ha valami bajod van, fordíts meg az ujjadon, ha valami hibádzik teneköd.

— Jól van — felelte a gyerekek.

Elindult osztán a gyerekek a három kecskével. A születül is elbúcsúzott. A kecskéket elibe fogta és elhajtotta őket. De ű nem nézte, hogy milyenök. A szüle mind a háromat bakot adott, neki.

Hajti osztán. „Haj, három aranszörű bakkecském!” Hajti osztán mëgy. Hát bejért ű osztán egy faluba. A falu szélin egy legelő volt, úgy mint itt kinn nálunk is van és mint Daróc végén is ott van az itató kút. Hát ű odahajtott a kúthol, húzott a válúba vizet, ivott a három kecske. Éccër csak gyün oda három lány. Hozik a korsót a kezikbe, meritik a vizet. De a szüle a gyerekeknek megmondta, hogy úgy vigyázz a kecskékre, hogy senki hozzá ne nyúljon, mert azt mondja az öregasszony — akko odaragad.

A gyerekek mondta is a lányoknak, hogy ne bántsátok a kecskéket, mert baj lesz.

Hej, a lányok először hizelögtek neki, hogy adja az egyiknek ezt, a másiknak amaszt, meg azt a harmadiknak.

— Nekem akkor mán nem marad — mondta nekik a fiú.

— Hát akkó nekünk nem is kell ilen kecske!

Rácsapott azután oszt az egyik lány az egyik kecske farára, a másik a másodikra, a harmadik a harmadikra. Odaragadt hozzá a keze. Akarnák oszt vinni a korsó vizet, de nem lehet, a kecskét nem birik elereszteni. Amerre a kecske mén, úgy kell nekik is menni utánuk. No osztán bejértek a város végire, éccër szalad ám ki egy asszony.

— Ej, az anyátok Jézus Krisztusát, így hoztok ti vizet. Csavarogtok, legény kellött nektök meg kecske!

Hozí ám a sütőlapátot. Puff! Rácsapott az egyik lánynak a farára és odaragadt a farára a lapát, a lapáthon meg oda ragadt a szüle.

Hej, a gyerekek nem szólt semmit, mert akárhogy is pörötek, ez így van. Megmondtam, hogy ne bántsátok a kecskéimet, mer ez ilyen. A szüle egyre szabadulni akar a lapát nyelítű, de nem bír, de a lányok is.

Ű meg aztán elkiálti magát: „Hej, három aranszörű bak-

kecském, három lány a farodon, lány farán lapát, lapát nyelin a vénasszony!"

Hm, csak még odagyün egy lovas huszár. Asz mondja neki:

— Te komám, ezt a szép asszont én megszeretém.

— Nem bánom én, akármit csinálsz vele.

A huszár osztán megérintette a szülét, a huszárt pedig megérintette a lova. Odaragadt oszt mind, nem mēhettek sehová se. Ez osztán hīja űket: „Haj, három aranszörű bakkecském, három lány a farodon, lány farán a lapát, lapát nyelin vénasszony, vénasszonyon a katona, katonán pedig a lova.”

No, mindegy, csak hajti űket tovább. Amint hajti űket befelé a városba, megláti űket egy szabó. Láti ám a szabómester, hogy mi csinál ez a bolond. Hozī ám ki az ollót, hogy majd levági a ló farkát, hogy majd így megszabadíti és lēs neki legalább egy lova. A lóhoz ragadt az olló, az ollóhoz meg hozzáragadt a szabó. Akarna szabadulni, de nem lehet.

A gyerēk megint elkiálti magát:

— Haj, három aranszörű bakkecském, három lány a farodon, lány farán a lapát, lapát nyelin vénasszony, vénasszonyon a katona, katonán a lova, ló farkán az olló, az ollón meg a szabó!

Ebben a városban ki volt hirdetve, hogy itt lakik a királ. A királnak volt egy lánya, aki még életiben nem nevetett soha. Aki a leányt megneveltēti, azē lēs.

Jó. Mēgy oszt a fiú tovább, jön velük szemben egy banda cigány. Valahol muzsikáltak. Asz mondja oszt a primás ennek a szabónak:

— Te a zsapád istenit, mit akars te, le akarod vágni a lónak a farkát, majd adok én nekōd!

Puff! Odavágott hegedűjével a szabónak a hátára, a hegedű meg odaragadt a szabónak a hátára, ahhon meg odaragadt a cigány.

Hm, a fiú avval csak mén, hajti a három aranszörű kecskét. „Haj, három aranszörű bakkecském, három lány a farodon, lány farán a lapát, lapát nyelin vénasszony, vénasszonyon a katona, a katonán a lova, ló farkán az olló, az ollón meg a szabó, szabó hátán muzsika, muzsikán meg a cigány. Húzd rá cigány, likadjon ki a pofád!” No, ezzel csak mēnt tovább, űgyhogy elérte egészen a királ kastéláig. Látik ott oszt, hogy egy egész falka gyün. Mit akarnak ezek? A kisasszony meg kint űl a verandán és mán előre mosolog. Mondja ott a kapunál a fiú, hogy miér jött. Ű meg akarja nevettetni a királkisasszonyt. Hát mindjárt be is engedték. Amint az udvarra ért, elkiáltja ám magát, hogy „haj, három aranszörű bakkecském, három lány a farodon, lány

farán a lapát, lapát nyelin vénasszony, vénasszonyon katona, katonán a lova, ló farkán az olló, olló nyelin a szabó, szabó hátán muzsika, muzsikán a cigány. Húzd rá cigány, lukadjon ki a pofád !”

Úgy nevetett erre a királkisasszony is, meg a királ is, hogy maj megpukkadtak. A királ oszt mondja a fiúnak, hogy ebben a vározsban illet még nem látott senki, ilen még nem történt meg soha. Amit az országunkban kihirdettem, azt meg is tészém. A szavamatt megtartom. Elfogadlak vejemnek. Ha szeretöd a királkisasszonyt, akkor az lesz a feleségöd. Tihed meg lesz a királságom tovább.

A gyerek elfogadta. Megsímogatta egyiket is, másikat is. Mindegyik azután széjjel ment, mindénki a maga szabad útján haza. De amig ű hozzájuk nem nyúlt, addig senki sem mozdulhatott sehova. Így azután a cigány elmént muzsikálni tovább, a szabó meg szabni, a szüle meg mént kényerét sütni, mert a kenyér már kidagadt a teknyőbű, a lányok meg futtak a kútra vízér, meghozták a korsóval a szülének a vizet, a huszár meg felült a lovára, az meg elnyargalt az ű útjára tovább. A három aranszörű kecske meg megmaradt, az otthon maradt a királyéknál.

Kérdezi aztán a király, hogy honnan szedted össze ezeket az embörököt.

— Hát, én mondtam nekik, hogy ne bántsák, mert ezek ilyenök, hogy aki rátészi a kezit, az ott marad. Nehogy a felséges király is hozzányúljon, mer ettű menekülni nem lehet !

— Nem bántom én űket — szabadkozott a király.

— De ha én megsimogatom, akkor nem lesz baja semmi.

Úgy is vót. Azután oszt rábízta a szolgákra, azok oszt etették, itatták, meg mit tudom én tovább.

No, a királ kihírdettette, hogy mégis akadt egy fiú, aki megneveltette a királkisasszonyt. Kihírdette azt a vározsban, hogy a mai naptű fogva, aki a vározsban van, az mind lakodalmass lesz.

Vót ottan dáridó, lakodalom mindén. De ennék is vót egy ellensége. Vót egy királfi, aki szerette vóna a kisasszonyt elvönni. De hát most mit csináljon, hogyan ?

— Felséges királ — mondja a gyerek —, én nem akarok senkivel sem törödni, senkivel sem veszekedni, ha a királkisasszony nálam akar maradni, vagy ha elismer férjének, akkor itt maradok. Ha pedig nem, akkor meg megyek az én kecskéimmal tovább.

— Nem úgy van, fiam, nem lehet ! Én a szavamatt kiadtam és ennek így kell lenni.

Amikor azután a lakodalmatt megtartották, azt mondja oszt

a királkisasszony a fiúnak, hogy mi már férj és feleség vagyunk és most menjünk és feküdjünk le. El is mentek.

A szomszéd királynak a fia, az meg elgyütt hozzájuk mint vendég. A vendégek között a királkisasszony azt meglátta, hát az neki jobban tetszett, mint az a gyerekek, mert hát ez csak szégyén, a meg királfiú. Ugyhogy valami úton-módon oda férközött hozzá. A fiú erre asz mondja a királkisasszonynak, hogy nem baj, ha te engöm nem szeretsz, akkor én megyök tovább. Ha ez a másik királfi neköd jobban tetszik, akkor isten áldjon, én megyek tovább. Fogta a három aranszörű kecskéjét és otthagya a királt. Elmént ű vissza az ű öreganyókájához, ahol ű kapta a kecskéket. Ott is hatta nála mind a hárommat.

Asz mondja neki az anyó:

— Ne búsulj, fiam majd kitolunk vele. Ne félj semmit. Adok én teneköd egy sípot. Asz tēdd jól a zsebödbe, asz el ne veszejtsd. Amikor abba belefújsz, akkor azzá tudsz változni, amijé akarsz.

A gyerekek a sípot eltötte a zsebebe és elmēnt. Elmēnt ű a királynak a kastélya elibe. Belefújt a sípjába. Hát a kastély előtt lett űbelüle egy gyönyörű szép almafa. Űgyhogy, réggel rügyezett, bimbózott, délben kivirágzott, mikorára meg elgyütt az este, megvoltak rajta a szép almák, mire éjfél lett, akkorára megérett az egész. De nem vót, aki leszēdje sohasem. Asz mondja a királyfi: „Honnan kerülhetett ez ide?” Asz mondja neki a királkisasszony, hogy tudod ki ez, ez az első férjem lehet, más nem lehet. Más bosszút nem állhatsz rajta, vágazsd ki ezt a fát és tüzeltezd el egy szakadt szálíg cakom-pak.

Hát másnap réggel úgy is vót, hogy kivágták a fát. Hát a szolgáló amint hordta be a forgácsot a konyhára, el, ide-oda, egy kis forgács fölállt az éltre. Asz mondja neki: „Dobjál ki engēmet a kapun kívül!” Szétnézett a szolgáló, fogta azt a kis forgácsdarabot és kidobta. A többijet meg hát eltüzelték. Így a gyerekek megszabadult, mert ű abban vót.

Elmēnt. Mēgleste osztán, mikor a királ másnap vagy harman-nap elindút vadászni. Hát űbelüle mēg most lett egy nagyon szép vörösbegy és igēn szépen füttyült. Közel szállt hozzá meg egy fára, de amikó ű célzott, mindig odább szállt tőle egy másik fára. Lelūni azonban nem bírta sehogysem. Mēgfogni meg nagyon szerette vóna, mer nagyon szépen tudott füttyülni. Így aztán mikor megfogni nem tudta sehogysem, már megunt a üldözni.

— Olyan szép madarat láttam — mondja a királyfi —, ott vót közvetlen közelemben, de mindig elrepült előlem.

— Ej, ez megint az lesz, aki vót az előbb! Az nem igaz, hogy azt a fát eltüzelték teljesen.

— Dehogynem — mondja a királyfi — hát mindent eltűzeltek, nem maradt abbú még egy forgács sem.

— No — asz mondja —, csak hadd legyen, a madár elmént.

Amikor a királyfi kimént a tópartra vadászni, akkor lett übelüle egy szép kácsa. A királ a kácsát nem tudta megfogni, ű már akkó kigyütt és várta űtet haza. Akkor elkisértette űtet hazáig, megmutasztotta oszt a feleséginek:

— Nézd e, itt a férjed, de én is itt vagyok. Te se élsz tovább, meg ez se, amijér ilyen csúfságot csináltatok velem!

Akkor kétfelé vágta az egyiket is meg a másikat is a kardjával. Akkor aztán elvette azt a kis szolgálólányt, aki űtet forgácskorában, mikor ű még kis forgácska vót, kidobta a kapun.

Igy lött übelüle egy hatalmas királ, talán még máma is él, ha meg nem halt.

16.

A SUSZTER MEG A KIRÁLYNÉ

Krisztus urunk mikó a földön járt, Péter vót az első tanítványa, hát azt fogta maga mellé. Hát avvá értötték meg legjobban egymást, hát elindultak és mēnnek.

Ballagnak űk, rátértek egy igen jól járott gyalogútra. Mēnnek azon, mēnnek, egyik falubú a másikba. Hát a falu szélin beérnek egy kerbe, ott vót egy nagyon gyönyörű szép gyümölcsös kert. Annyi gyümölcs van rajta, alma, körte, szilva, mindenfēle. Hát egy körtefa alatt fekszik egy legény. Erős, hús-huszonkétéves fiatalembör, de annyira lusta, hogy ő — eléri az orrát a körte az ágról — röstelli a kezit felemelni, hogy a körtét leszakítsa. Asz várta, hogy beleessen a szájába.

Aszongya a Jézus neki, hogy:

— Jónapot, atyámfia!

— Adjon isten magiknak is.

— Mért nem észöl? Az orrodat eléri a körte.

— Az ám, de lusta vagyok — feleli a legény —, lusta vagyok hozzányúlni.

Nohát akkor szakítottak maguknak egy pár körtét, avval oszt elmōntek.

Mēnnek tovább, kijérnek a falunak a határábul, hát ott van egy lány, egy szép férhölmenő leány, arati a búzát. De akkor még nem kaszával, hanem sarlóval. Árat, vágja a búzát, vót neki egy jó sarok még, de iparkodik a lány, nekimelegödött. Amit levágott, asz mindjár be is kötte és csak hatta.

Odaköszönnek hozzá:

— Adjon isten jónapot!

— Adjon isten magiknak is!

— Kislányom, nem volna egy ital vized?

— De bizony van, de most már meleg, ebből már nem adhatok.

Itt a főd végén nem messze van a kút, legyenek türelemmel, maj mindjárt hozok.

Fogta a korsóját, kiöntötte belüle azt a meleg vizet, odaszaladt a kútra. Nem telt bele pár perc, a leány megfordult, gyűn vissza. Hozott nekik friss vizet és megkínálta. Mikor azután megköszönték, mennek tovább, asz mondja a Pétörnek a Jézus:

— Látod, Pétör, ez a szorgalmas lány, e lösz annak a lustának a felesége.

— Hát, már ilyet ne tegyél, ne tedd azt a lánt tönkre azzal a korhellyel! Mi lesz belüle. A lány megszakad.

— Nem szakad még, mert ű majd addig mindig biztati űtet, hogy te máma eztet végezzük el, még egy órikáig, még egy kicsit segíts. Akkor így majd jó lesz. Ha dolgozunk, akkor maj megélünk.

— Jól van, hát akkor legyen úgy!

Abbamaradt. Mémentek tovább, mennek, mentek egy kukorica-földön körösztü. A barázda között vót a gyalogút, mennek űk azon. Hát a Pétör, amint átfolyt a tökinda a gyalogúton, amelyen nagy tökök vótak, elakadt a Pétörnek a lába, oszt orron bukkott. A tökinda meg elszakadt.

— Ej — asz mondja —, mestör, ezt az isten nem jól teremtötte, mert a lábammal a tökindát elszakítottam, és most elszárad a gyümölcse, amit termött.

— De ez nagyon jól van megteremtve, ahogyan van. Csak legyél türelemmel!

Avval mennek űk tovább. Mikó oszt kiérték ebbű a határbű, ott vót egy kis tölös erdő, és az út azon vezet körösztü. Ezen az erdőn át kellett menni. Mennenk űk azon az erdőn körösztü, Pétör oszt főnézött a fára. Azt akarta mondani Jézusnak, hogy ezök a fák jobban ébirnák azokat a tököket, mint az a haszon-talan inda, ami elszakadt a lába alatt. Egy makkszöm ráesött a Pétörnek az órára. Annyira megütötte, hogy kicsordult a vér belüle. Asz mondja a Jézus Pétörnek:

— Látod, Pétör, ha ez a makkszöm akkora lett vóna, mint az a tök, ráesött vóna az órodra, akkor agyoncsapott vóna. Ugye hogy mégis csak pontosan van ez megteremtve. Hát akkor mեն-jünk tovább.

Mennenk osztán tovább, csak tovább. Odajérnek oszt egy falu-

hol. Kiérnek ott egy nagy útra, talált ott a Jézus egy kopottféle patkót, de nem volt egészen kopott. Csak olyan volt, hogy egy pár hétig hurcolhatta a ló, csak mán meglátszott rajta, hogy nem vadonat új.

— Vedd föl, Pétör, talán még majd valamire jó lesz.

— Eh, haszontalan vasdarab, mit csináljunk vele?

— Jól van!

Jézus lehajolt és fölvette. Eltette a köntösébe. Mennék tovább. Bejértek egy faluba és ott a harmadik háznál vót egy kovácsmestör.

Megkínálta a kovácsmestört evve a patkóval, hogy valamire használja fel, mivel ő vassal dőgozik, hátha hasznát veheti. Hát adott neki egy garast. Hm, megköszönte és elvette. Mikó oszt bejérnek a fele faluba, ott vótak azok a kofák, árulták a gyümölcsöt, cserösznyét, ezt, azt, meggyet, meg azt a párizsi almát, mert mán ilyenkor érik az is.

Hát ű asz mondja a kofának, hogy adjon ezé az egy pénzé cserösznyét. Hát oszt adott neki egy staniszliba, belemarkót a szüle, megrakta a staniszliját cserösznyével, a pénzt eltötte, avval űk azután oszt tovább mentek.

Kijértek a falubú, Jézus oszt elővötte a staniszlit, egy szem cserösznyét, mert ű egy pár lépésse előbb ment, mint a Pétör, egy szem cserösznyét leejtett a földre. Péter meglátta, lehajolt, fölvette, de Jézus ebben a pillanathan szölt neki egy olyan szöt, amelyikre neki rögtön felelnie kell. Persze a cserösznyét Pétör bekapta ű már, de kiköpte, hogy tiszta szóval, tiszta hanggal tudjon felelni. Ez megtörtént, mert kerekín száz szem vót a staniszlibán. Hát százszor hajult le a Pétör a cserösznyeszemekért, me egyet meg nem evött, mert mind kiköpkötte. Mindig olyan szöt szöt, hogy ki kellett neki köpni, hogy tudjon felelni. No, jó, evvel űk mennek tovább. Asz mondja oszt a Jézus Pétörnek:

— Látod, Pétör, én azért a rossz vasért eccer hajultam le, fölvettem, te meg ezért a cserösznyéért százszor hajultál le. Tehát a röst embör így szokott ráfizetni a munkájára. Amit eccör megcsinálhatna könnyen, azt százszorosan csináli meg.

Ha belegondol az embör, ez így is van.

No, bejérnek azután egy nagy faluba, mennek befelé. Hát rájuk estelödött. Hová menjenek?

Betértek egy kocsmába, a kocsmában muzsikálnak, nagy vigaszság van ott cakompak.

Hej, kérdözik oszt a kocsmárost, hogy kocsmáros úr, nem kaphatnánk mi egy kis szállást éjjelre itt egy sarokban. Hát amilyen vándorok vagyunk, úgy meg is tudnánk hálálni.

— Én tülem lehet — mondja a kocsmáros —, húzódjanak oda hátrább a sarokba, ott a muzsikások mögött. Ott nem jár senki, ott még nem is táncónak. Ámbár van olyan pár, amelyik odafordul, jó kedvéből aztán ott egyet fordul vagy kettőt. De itt mégis jobban menhelön vannak.

No hát behúzódtak űk oda.

Jézus lefeküdt belű a fal mellé, a Pétör meg kivű. Hát heverésnek űk ottan, de az ácsmestöröknek vót ez a muzsikájik, azoknak vót a báljik, azok tartották eztet a víg estét, mesterbálat. Jó szilaj gyerökök vótak, forgolódtak ott jobbra is, balra is, az egyik innen rúgta ódalba a Pétört, a másik amonnan rúgta oldalba a Pétört, hogy ne aludjon.

— Mit döglík, minek alszik, amikó mi mulatunk?!

Hozták is neki mindjárt a bort. Igyál! Mégkinálták a Pétört. Nem fogadta el, csak ű heverész. Mikor aztán már elgyütt az éjjél, megunta mán a Pétör, mert mán kékült az ódala. Nagyon sokat ódalba rúgták. Asz mondja a Jézusnak, hogy ki kell mennöm egy kicsit vizelni. Asz mondja a Jézus, hogy én is ki-megyök, kiméntek oszt mind a ketten.

— De most cseréljük helet — mondja Pétör —, feküdjél te most kivül, én majd belültre.

— Jól van, Pétör, lehet!

Ki is cserélték a heliket. Pétör feküdt belültre a fal mellé, Jézus meg kivültre.

Jól van ám, ezek a szilaj legények azt mondták, hogy ej pajtás nem úgy kell.

— Ez már, amelyik szerű vót, ez mán kapott eleget, adjunk most a belsőnek. Annak is adjunk egy párszor, ne aludjon!

Táncolnak ottan, de hol az egyik rúgi meg, hola másik, úgy hogy a Pétörnek még a lába is kék lett. Alig várták már azt a hajnali három órát, amikor vége van annak a murinak, hogy amikor már nem tovább, hogy megszabadulhassanak.

Mégvirradt azután a reggel. Pétör panaszkodik, hogy ej, mester, úgy fáj az ódalam, amint ezek az ácsok összerugdáltak, ez már több a soknál.

— Hanem tudod, hogy most mivel büntesd meg űket? Abba a fába üss bele egy vas éket, de olyat, hogy az tiszta vasbű lőgyön. Amikó azok majd faragik a fát, csorbuljon ki a szekercéjük.

— Á . . . Pétör, ezt nem szabad! Egy keményet lehet bele-ütni, hogy nehezebben bírja faragni, de hát hogy teljesen tönk-retegyük azt a haltát, azt még sem lehet.

Ez oszt mégvan a fenyőfában. Próbálja csak valaki a fenyő-

fában azt a vak ágat, ami abban keresztül van, elfaragni baltával, hogy abban hogyan csattog. Tehát ez vót az a szög, amivel az ácsokat megbüntette Jézus, hogy ne tudják olyan könnyen faragni a fenyőfát, mint a nyárfát vagy a fűzfát. No evvel oszt ők elmentek tovább.

Ménnek. Másnap bejérnek oszt egy másik faluba. Közelönnék. Azt mondja Pétör Jézusnak:

— Mestör, olyan éhös vagyok, valahová olyan helre kellene menni, ahol kapnánk egy kis harapnivalót!

— Jó, majd az utunkban kerül.

Hát ménnek beljebb, az ötödik, hatodik háznál egy asszony sütte a kenyeret. Akkó mán sütött lepént, lángost. Tojásos lepént sütött, de vót neki olyan kétéves kis fiacskája is. Az meg hát főmászott az asztalra, mint amilyen kis poronty. Az asztalra odatette a becsületit. Az asszony meg — hogy ezek az idegönök, akik begyűttek, ne lássák meg — a forró lepint rádobta. De közvetlen vette ki a másikat a kemencébű. A lepint az asszony azért dobta rá, hogy a vendégek azt ne lássák, mert ez az ő hanyagsága vót.

Azt mondják azután a vándorok az asszonynak, hogy kérnének valamit enni, ha nem sajnálná.

— Hát — ű azt mondja — nem sajnáli. Itt van — azt mondja —, ebbű lehet. Mindjárt elvágta négy darabba és mindegyiknek adott négy szelötöt. A vendégek még elfogadták.

Mikor kijértek abbú a falubú, azt mondja Jézus Pétörnek:

— Látod, én most megbüntetem az emberiséget, hogy ne legyen neki olyan bő kenyere. Mert az asszony, láttad, hogy a lepénnyel takarta le a gyerek „mesterségét”, téhetett volna rá egy kendőt vagy másvalamit, de ne avval takarja le, amit még kell neki enni. Mer akkó a búza az aljátul egy kalász vót végig és sok ágat hajtott egy szál.

Mennek a határba, a falubú mán kijértek, akkor fogta Jézus a búza tövit alúrú és elkezdte húzni fölfelé. Húzta le a szemét egész lejig. Rászólt azután oszt Pétör, hogy mestör, legalább a kutyáknak és a macskáknak hagyjá mán valamit!

No, azé van a búzának máma ekkorika feje.

No, innen űk aztán mentek tovább, bejérnek egy város végire. Persze a városnak a szélin olyan szégeny társaság él, nem olyan a város, mint amilyen belű. Mikó bejérnek a város végibe, mán estefelé jár az idő, asz mondja u Pétör:

— Mestör, éccakára itt valahol meg kellene húzónni.

— Maj találunk valahol helet, csak várjál, Pétör. Előbb majd körűnézünk a városban.

Ménnek űk aztán a városba, úgy hogy a városban benne lakott a király is. A királynak oly kegyetlen felesége vót, hogy irtó kegyetlen. Még a király is csak akkor mēnt hozzá, amikor ű parancsolta. De mászó kusti vót neki még hozzá szagúni is. Az aztán megbotoltatta a szolgálóját is meg a szakácsnéját is, az összes szolgaszemélyzetét mind. Olyan kegyetlen asszony vót.

Hát ű körülnez, beköszönnek oszt hozzájuk, illedelmesen mint a vándorok. Kértek egy kis alamizsnát mint aféle vándorok.

— Micsodát? — kérdezte a királyné — mi kell ezeknek a kódisoknak? Botot nekik — kiáltott a királyné. — Húzd rá!

Még ha jól nem igyeköznek, hát jó kikapnak. Jól kibotolík űket.

Asz mondja a Jézus Pétörnek, hogy innen csak mēnjünk tovább. Menjünk.

Űghogy űk nem kaptak ki azért, csak meglátták, hogy milyen a királynő. Hogy milyen kegyetlen.

Ménnek aztán a városnak a tulsó felin, de akkor már sötét volt. Betértek ott egy susztermestörhöz. Nála ki van téve a cégér, amely mutatja, hogy itten cipész lakik. Beménnek hozzá, beköszönnek. A suszter feleséginek ugyanolyan volt az arcvonása, mint a királynénak. Egy kaptafárú való mind a kettő. Nem választotta vóna oszt ki senki, hogy melyik melyik az, csak az ötözés volt más. A suszter meg olyan kemény, kacifántos ember vót, hogy az asszonynak úgy kellött előtte állni, mint a tűnek a jéghegyén.

Asz mondja a Jézus Pétörnek:

— Pétör, ezekhöl mi bemegyünk, itten meghálunk. Kapunk itt szállást, de majd rá fogsz hallgatni az én szavamra.

— Rá, ráhallgatok, mestér, miért ne!

Beköszönnek hozzájuk:

— Adjon isten jó estét!

— Adjon isten — fogadta el a köszönést a suszter.

— Nem kaphatnánk itt éccakára egy szállást, egy kis nyugvóhelet?

— Lehet, ámbár egy ágyunk van, azon is ketten alszunk a férjemmel — mondta nekik a suszter felesége. — De maj valahogy elintézem, hogy valahogy lesz magiknak is helük.

Hát oszt úgy csinált aztán az asszony, hogy a szalmazsákot az ágyból kivette, letette félre a szobának az egyik sarkába. Leterítette egy pokróccal, egyet meg hagyott nekik takarónak, űk meg hát majd megférnek az ágyon ketten.

Jó, megjött oszt a suszter, kérdi a feleségét, hogy már megint miféle kótésokat fogadtál mán megint a házadba.

— Ne bántsд űket, hát vándorok, hol háljanak. Mán nem csaphatom ki űket az utcára. Majd eltérünk itt mink.

— Jól van, no.

— Kész-e a vacsora?

— Kész — felelte szepegeve az asszony.

Leült, osztán vacsorázik.

— Kérdőzd meg űket, hogy vacsoráltak-e már, és adjál nekik valamit.

Jól van. Adott aztán nekik vacsorát. Ami vacsorájik vót, azt megosztották. Űgyhogy kapott belőle a Jézus is meg a Pétör is, mēg hát űk is felosztották.

Utána lefeküdtek, elaludtak. Jézus aszt adott nekik álmot olyat, hogy aludtak bőven.

Amikor már jó mélyen elaludtak, asz mondja Jézus Pétörnek:

— Az asszont ebbe a pokrócba bele fogod tekerni és feltēszed a válladra! Ne félj, nem kel föl!

Avval űk megindultak direkt a királi kastélhol. Persze a strázsa ott áll, de az egyik ide támaszkodott a kapuhol, a másik amoda támaszkodott, alszik, mint a tuskó, mind. Így azután bemōntek direkt a királynéhol. Minden ajtót kinyitottak, mint aki otthonosan jár. Mikor bemōntek, a királynét ki az ágybol, eztet meg belefektették a helibe. Ugyanazt a ruhát húzták rá, ami azon vót, arra meg ráhúzták annak a hálóruháját, ami a királynén volt. Akkor fogta Pétör a pokrócot a vállára és a királynét elvitte vissza a suszterhol. Hát ezt meg itt fektette be a suszter mellé.

Na jó. Éccer kezd hajnalodni, a suszter meg nagyon korán fölkelt. Sürgős munkája vót, ezt a csizmát meg kellett talpalni, mert reggel a gazdája gyün érte. A szomszédban, átellenben meg lakott egy zsidó. Nagyon korán fölkelt, igen jó pálinkát árult. A suszter meg nagyon szerette.

Nézi a suszter az üvegjét, hát nincs benne. Nem baj! Majd felugrasztom én az asszont, majd hoz ez mingyárt. Fogi a lábszijat, odavágott egyet. Azt mondja:

— Asszony, kelj föl! Fōlköt mán a zsidó, hozzá pálinkát!

Az meg csak, hm, hm . . . nyújtózik tovább.

— Mit lármázol? — kiáltott vissza az asszony.

— Micsoda? Mivel felelsz te nekōm? — kiált vissza a suszter. — Még lármázol? Nem tudod te, hogy mióta kalapálok, mióta ütōm én a talpat? Te meg dōglesz?! Az anyád . . . — elkarányította oszt — itt vót, amott vót. Hát mit gondōsz te, te parancsōsz itt vagy én?! Le az ágyrú!

Á . . . az meg oda se neki.

Elő a lábszijat, a dunnát le az asszonyrul, vagyis azt a pokrócot, amivel takarózkodott. Végig, végig a lábszijjal. Az asszony fölugrott, neki a suszternak, összakapaszkodtak.

— Te a királynét meg mered lábszijjazni?

— Ki vagy te? Az anyád kurva itt vót, ott vót istenét. Te vagy a királyné, te suszterné?

Üzsd rá! Húzd meg! Elkezdte lábszijjazni az asszont, de kegyetlenül. Úgy hogy aztán jól kirakta az asszont, az meg csupa kík vót. Muszáj vót neki pálinkájér menni.

— Nem tudom, hol van az üzlet.

— Mit nem tudsz? Éfeledted? Az anyád!

Elkáromkodta magát a suszter, hát hánszor hoztál már és még mindig nem tudod, hogy hol van. — Itt az üveg rögtön és mēnj! Holnap majd én megfizetem, ha megkapom a csizma árát.

Az asszony el is indút, de nem a pálinkáért, hanem haza indult. A suszter meg utána mēnt és látta, hogy az asszony másfelé tart.

— Hej, az anyád! Még amarra kótologsz!

Elővette ám a lábszijat, végig, végig rajta. Az utcán oszt összecibálódta. Akkor még meg sem virradt. Az asszony összevisszakarmolta a susztert, mert ő karmolt ám, mint a macska. Összevérőzte a susztert jobbra-balra. Az meg osztán meglábszijazta úgy, hogy az ing mind kihasadt rajta, ami vót. Elég az hozzá, hogy az asszony valahogy mégis csak megbékült. Beadta a sorát, bele kellett ebbe nyugodni, mert ez a vad ember engőm agyonver — gondóta magában.

Mikor oszt megvirradt, jön a futár a városon végig, hogy a király máma szemlét akar tēnni a vározsban. Szóval egy kicsit körül akar nézni.

De ez között a suszteréktől elmēgyünk a királyékhól.

A királyné is reggel fölébred, körülnéz. Hát hol van ű most? Olyan szobában, olyan ágyban van, amit ű még nem is látott életében. Ez vót a suszterné.

Gyün be a királynénak a komornája, csöndesen szól neki, hogy fenségēs királyné, mit parancsol.

Ez meg mēghúzódott szegény, hisz mit tudok én parancsolni, amikor még nem parancsoltam senkinek. De azután kapcsót egy kicsit.

— Hozhatom-e a mosdóvizet?

— Léhet — felelte a suszterné.

Mēghozta oszt a mosdóvizet, de ű nem várta, hogy űtet is úgy mosdóztassa, mint a másikat.

Még is fészülködött.

— Melyik ruháját veszi fel?

— Jó lesz nekem az, amelyik vót ténnap is.

De az meg mit tudta, hogy milyen vót azon, hogy micsoda ruha vót azon. Azt mondja neki, hogy jó lesz nekem a tegnapi is, én avvá is megelégszek.

No, ez meg a hirt mindjárt futtatta a második komornának, az meg a harmadiknak. Így eljutott a hír a király komornájához is. Kérdezi osztán a király komornája a királynétől, hogy szabad-e bejönni a király öfelségének a királynéhol meglátogatni.

— Majd fölkészülök mindjárt és akkor lehet. Miért ne? — csodálkozott a királyné.

Mikor aztán fölkészült, begyűtt a király a . . . a . . . meghajult előtte, mint ahogyan azt az előtte való napokban is csinálta, mert gondolta, hogy szintény azzal a pogánnyal van dolga.

— Hogy aludtál — kérdezi a király.

— Hát én elég jól.

— Hát te?

— Én is.

Úgyhogy mindjárt megbarátkoztak. A király meg azon csodálkozott, hogyan tudott az ő felesége ilyen rettenetesen megváltozni. Tegnap még ütet kizavarta az udvarra és megverettette vele az összes személnetöt és szolgákat mind, mert nem úgy csináltak semmit, ahogyan neki kellett, ahogy ő szerette vóna.

— Megelégszöl-e vele, kihirdetöm a vározsban, hogy csinálunk egy körutat, körülnézünk a vározsban, majd bemutatlak a városnak. Lássa majd a nép, hogy együtt vagyunk, nehogy azt higgyék, hogy a király nem szereti a feleségit.

— Hát hogy miért ne mennék, és hogy lehet az, hogy férj és feleség egymást nem szeretik — lepődött meg a királyné.

Amint a hír végigszaladt, meghallotta ezt a suszter is, mert ott is a rikkancs kiabált.

— Asszony — szolt a suszter feleségének —, az anyádnak azt a, összeszödte, mindenféle istenit, az utcát söpörd el. Tiszta legyen, mert gyün ezön az utcán a király. Nehogy mindenféle piszkosságot tanáljon éppen mi előttünk, a suszter mestör előtt.

Kérdezi az asszony:

— Hon, ki söpörjön föl? Én?

— Nem is én! Ki vagy te?

— Én királyné vagyok.

Akkorára megint csak a suszter előkapta a lábszíjat és megint csak végig az asszonyon. Adok én neked királynét, és megint összeszidta az asszont a suszter. Majd adok én neked királynét. Hát hol aludtál? Mit álmodtál? Királynével álmodtál talán?

Vagy te még az is vótál életedben. Majd adok én neked. Hát miért nem vótál tegnap királyné?

Igy azután az asszony meg a suszter összekapaszkodtak és kikerültek az utcára. A susztert az asszony mind összekarmolta, ő meg mind kicibálta a haját. Egy csomó haj még a kezében is maradt.

Egyszer csak megpördül a hintó, gyün ám a király ezön. Meglátja oszt, hogy ezek gabajodnak, henterögnek az utcán, ütik-verik egymást. A suszterné mindjárt kapcsolt, hogy hopp, itt valami nagy változás van. Egymásra néz a két asszony, egyforma mind a kettő. Azokban egy csöpp különbség nincs. Azt nem lehetett megmondani, hogy ez vót az, hogy nem ez vót az, olyan egy-kaptafarú vót mind a kettő.

Megbillenti azután oszt a király a kocsisnak a vállát;

— Te csak hajts, hagyjuk ezeket, csak hadd veszekedjenek.

Igy aztán veszeködött a suszter az új feleségével tovább. Veszekönnék azok még máma is, meg ténnap is, meg holnap is, míg meg nem haltak.

17.

A HAMUPIPŐKE

Élt egy gazdag embör, annak a gazdag embörnek vót egy kis lánykája. A gazdag embörnek meghalt az első felesége. Elhatározta azután az embör, hogy ő megnősül. Meg is nősült, elvett egy asszonyt, akinek két lánya vót. Így lettek hárman. Ez a két lány nagyon gyűlölte itet, ezt a kislányt. Ez a kislány kapta mindig a legnehezebb munkát, szóval új mindenös vót. Éjszakára meg a hamus ládához csináltak neki fekvőhelyet és ott vót a fetrengő. Amikor még élt a kislánynak az anyja, magához hívatta a lányt, azt mondta neki, hogy jó legyen, szófogadó, mer neki még köll halni. Hát úgy is vót másnap, harmannap meg is halt a kislánynak az anyja. A lány, szegényke, mindig kijárt az anyja sirjához, ott siráukozott, meg mindénféle.

Hazament, odahaza az új anyja meg a mostoha testvérjei rosszul bántak vele. Ezt azonban az apja nem tudta, a lány meg nem merte mondani az apjának.

Egy napon azután reggel azt mondja az embör a feleséginek:

— Te — azt mondja —, én el fogok menni a vásárra.

— Mit hozzak a vásárból nektek, lányok? — mondja a gazda az asszony két lányának.

— Hozzon, apja, szép ruhákat.

— És teneked, Hamupipőke, mit hozzak? (Mert az embőr lányát Hamupipőkének hitták.)

— Neköm, édösapám, ne hozzon semmit, csak mikó gyün visszafelé, amely ág leüti a kalapját, azt az ágat törje le és hozza haza azt énneköm! Neköm erre van szükségem.

Hát úgy is vót. A kislány elkapta apjától az ágat és azt másnap kivitte a temetőbe az anyjának a sírjához és elültette.

Az az ág egy mogyorófa ága vót. Abbúl az ágbúl gyönyörű szép fa lett. Naprul napra nyőtt, erős lett. Azon a fán meg vót két galamb. Amikor a kislány kiment a temetőbe, azok beszélgettek vele.

Egyszer aztán a király nősülni akart. Abban a körzetben a mág-násokat meg hercegnőket, meg ami csak szép nő vót abban a tartományban, az mind kapott behívót. Ezek a gazda lányai is kaptak behívót.

Hát készültek ők oszt a bálra, mán szóval erre a társaságra. A kislány is szeretött vóna mönnyi, de azt mondta neki a mustohája, hogy ne mönjen ű sehova se. Hugyon mögy ű mustan ilyen mocskosan, piszkosan. Aszondi a lánynak: „Neköd nem löhet odamenni!” A lány annyira könnyögött mégis neki, hogy no, aszondi, itt van — aszondi — egy tányér lencse. Ezt a lencsét beleszórom a hamuba és ha te ezt két óra alatt kipucolod, akkor elgyühetsz. Mikor ezt megmondta, otthagya a mostohája ütet. Előbb persze a mostohája beleszórt a lencsét a hamuba. A lánynak pedig most ki kell neki válogatni tisztára. Mikor azután a mostohája kimént, mindjárt ott lett a két galamb, mondta a galamboknak, hogy segítsenek a dolgán, ha bírnak. Ű is szeretne elmenni a királyi bálra, de nem engedte a mustohája, míg a lencsét ki nem válogati. Nem került bele még fél óra sem, de gyűttek ám a galambok meg a kisebb madarak. Az udvar teli vót madárral még fél óra sem telt bele, a lencse már tiszta vót. A lány odaadta a lencsét a mustoha anyjának, az nézi, ~~de nem tetszött neki.~~ Azt mondja a lánynak, hogy még egy próbát csinálók veled. Van itt még három tányér lencse, ezt még ki fogod pucóni, ezt is fél órán belül. Az is megtörtént fél órán belül. Hát most már nem maradt más hátra, mint azon gondolkodtak, hogyan rázzák le a lányt a nyakikrú. Schogyan sem akarták a többiek, hogy velük menjen a bálba. Akkor, amikor ezek elméntek, a kislány fogta magát és kiment a temetőbe. Kimént a temetőbe, a két galamb ott van. Mondta oszt a kislány:

— Nézzetek meg engem, adjatok ruhát, mer neköm nincsen. Én is szeretnék elmenni a király-társaságba!

Akkor gyönyörű ezüst ruhát, cipőt, mindenfélét leeresztettek oda a fának a tüvibe. Akkor oszt ű is azokat fölszedte, hamarosan összepakolt, oszt ű is elment.

Éppen akkor kezdődött a multság. Hát, ű is osztán amikor belépött, elbámultak rajta, mert gyönyörűséges szép ruhában vót. Meg hát szép nő is vót, amint belépött.

A királynak megtetszett, mindjárt fogta magát és odaadta a kezét annak a lánnak. Táncra hívta. Mások is hitták táncolni, de a király nem atta. „Ezt én választottam magamnak és én is akarom táncoltatni” — mondta a király. Amikor azután szünet lett, a lány tudott magának alkalmat találni, hogy meglőgjon. Hát hova menjen?

Ott vót az udvarban egy körtefa, felmászott a körtefára és ott megvárta, míg a mulatók elcsendesedtek. Akkó csak haza. Kiment a temetőbe és a ruhát otthatta a sírhalmon. Ő meg haza, oda a piszokfészökbe belehurcolkodott.

Hát mikó gyűnnek a mostohája meg az apja, nézik, há otthon van. Otthun van!

Ez első nap vót. Másnap megin úgy van. Az anyja megint csak lencsét kevert a hamuba. Gondolták, hogy ű nem biri kiválasztani. Ű szegény nem is birta vóna kiválasztani, a galambok segítettek neki.

Másnap meg gyémánt ruhát kapott szinte ettű a két galambtű. Másnap is ott vót a leány, mert ez a multság három nap tartott. Mikor azután fölkészült, beállított a terembe. A királynak meg csak megállt a szeme-szája a szépségin. Akkor a király ütet táncra kérte. Mindenféle oszt előgyütt, amikor a tánc végére a király késérte a lányt a helyére, az meg megint meglógott.

Harmadik napon megint átesett a lány a próbán. Amikor harmadnapon kiment a fához, akkor a galambok aranyruhát meg aranycipőt adtak neki. A galambok a ruhát lētették, ű fölvette és elmént. Ez mán harmadnap volt. Harmadik napon a király aszondi; „Akármi is történjön, de ezt a lányt ű most meg fogja ótalmazni.”

De hogyan? Hát mit csinált?

A király már tudta, hogy a lány merre megy majd haza, a folyosót bekenette azzal a ragadvánnyal. Így az egyik cipője a lánynak lēragadt és ottmaradt. A lány akkor a másikat fölkapta és avval elugrott. Szóval mögszabadult. Amikó a király a cipőt magához vőtte, utána kihirdette azok között, akik voltak a bálon, hogy itt és itt talált egy cipőt. Keresték, hogy kinek a lábára passzol a cipő, mert valakinek muszáj, hogy a lábára jó lögyön. Odajöttek ahhoz a gazdag embörhöz a két mostoha

lányához. Mondta oszt a király nekik, hogy próbálják föl a cipőt. Meg akarták nézni, hogy passzol-e a cipő. Amint próbálta az egyik is, a másik is, a hüvelykujja sehogyan sem akart belemenni. Az anyja meg a lánynak azt mondta, hogy vágd le azt az egy ujjadat. Neked úgysem fontos a járás, hisz te úgy is királi asszony löszöl. A király mindjárt is vitte ezt a lányt magával. Amikor oszt odaértek a temetőhöz, a két galamb azt mondi a királynak, hogy ez nem igazi, ez nem az igazi. Ennek a lánynak a harisnyái, a lába vörös. Ez nem az igazi, van még egy másik.

Akkor azután próbáltatják a cipőt a másikkal. Hát az is felpróbálta. Annak meg a sarka nem passzolt bele. Hát akkor mit csináltak? Az anyja levágatta a lánynak a sarkát, hogy passzoljon bele a cipőbe. A meg hát vérzett, nem tudta belerejteni rőndösen a cipőbe. Amikor már nyargaltak haza a temetőn keresztül, azt mondták a galambok, hogy ez sem az igazi. Ez sem az igazi, mer vérzik a sarka, mer a sarka le van vágva.

Nézte a király a leány sarkát és látja ám, hogy valóban le van a sarka vágva. Azután gyorsan visszament a király, kérdezi a szülőket, hogy nincs maguknak még egy lányuk.

— Van — azt mondja az asszony —, csak nem ide való.

— Micsoda beszéd az, hogy nem ide való! Kérem, tessék, hozzák ide elimbe.

Hát amikó oszt odahozták elibe a lányt, már előbb egy kissé lemosakodott attú a portú, leült a kisszékre. A király meg mondja neki, hogy húzza fel a lábára a cipőt. Hát amikó oszt főpróbáta a cipőt, olyan vót, mintha rászabták vóna a lábára.

Akkor, amikor a király vitte haza a lányt, szinte megmondta neki, hogy mingyá eskünnék is. A két mostoha testvér, a másik két lány mindjárt mondták is, hogy ők is elmennek az esküvőre.

Hát mikó mentek, az egyik egyik felű, a másik meg másik felű ment. Mikó mentek a templom felé, a galambok a feléjük eső leánynak kiszúrták a szemét, amikor jöttek vissza a templombú, akkor meg a másiknak szúrták ki a szemét, amelyik most feléjük esett. Így mind a két lány megvakult. A galambok vakították meg a mostohatestvéreket, mert tudták, hogy ha ezt nem végzik el rajtuk, akkor újra bajba keverik ezek a lányt.

Ezután a király elvőtte a leányt feleségül.

ANEKDOTÁK MÁTYÁS KIRÁLYRÓL

Mátyás királynak vót az udvarában három restje, amelyiket az udvari lakájok etettek. Ezek olyan lusták vótak, hogy még a saját énnivalójukat sēm tudták megēnni maguktú, hanem úgy etették meg űket. Ęccēr aztán Mátyás király megunta, hogy mán ezt a három resttēt tartja, meggyútotta a házat fölöttek. Ęccōr azt mondja az egyik rest, hogy ég a ház! A másik aszongya, hogy majd kihordat a király bennünket, ha kellünk neki. A harmadik aszongya, nēm rōstellt a szátok szólani.

19.

Mátyás király elmōnt Gömörbe, Gömörbe vót neki egy kamarása. A kamarásrul már nagyon sok panasz begyűlt, hogy az a kamarás kiuzsorázza a népet. Mátyás király ēmēnt, megnézte azt a kamarást, hogy tēnyleg úgy van-e, amint a panaszok szólnak. Mikō odajért a Mátyás király, a kamarás éppen akkō hordatta be a parasztokkā meg a jobbággyokkā a fát. Mátyás királynak asz mondja a kamarás, hogy hát fiam, te is erōs ember vagy, te is gyere, osztán hordjad bē a fát az én udvaromba.

— Hát — aszongya — mit fizetsz?

— Kapsz érte hat tojást.

— Ęgy napra hat tojást?

No, ahogy Mátyás király hordta a fát, egy hasáb fára ráírta, hogy:

„Itt vót Mátyás király, Gömörbe.

Mēgōvōtt hat tojást.

Látta arany tálbúl ēnni a kamarást”.

Mátyás király főhívta a kamarást Budára és megmondta neki, hogy a hat tojásé, amit megōvōtt a kamarás udvarába, hat szál szíjat hasít a hátából, hogy ha mégēccō a pórokat meg a jobbággyokat így kihasználí.

20.

Mátyás király három főúrral kint sétált a vízszélön a Tisza mentén. És látták, hogy a nád térdig való vízben áll. Azt kérdōzi Mátyás király, hogy kell-e ennek a nádnak, amelyik a vízben áll,

az eső. Asz mondják a főurak: „Ugyan, felséges király, minek annak a nádnak az eső, amikó térdig állnak a vízben.”

Mátyás király mikó hazamént, mëghatta a kuktáknak mëg a szakácsoknak, hogy ezöknek a főuraknak nagyon jó sós és paprikás ételt adjanak. És mindegyik főurnak le kell vetni a láb-belijét és mindegyiknek bë kell tenni a lábát térgyig a vízbe. Az asztalra meg innivalót në adjanak nekik semmit.

Eccé aztán az egyik főúr kifakad:

— Hát felséges uram, királyom, hogyha mán az isten a szent Pétornek adott ënni-inni, miér nëm kapunk mink is?

— Ja, fiaim — aszongya —, kell-e a nádnak az eső? Nektök is benne van térdig a lábotok a vízben, hát akkó mér akartok inni?

21.

Mátyás király három főúrral kint sétál Budavár alatt a mezőn. Megismerte Palkót, az új régi fekete hadseregébü való katonáját, aki tizenkét évig katona vót, aki elverte a csehöket. És aztán azt kérdözi tülle, ettü a Palkótü:

— No, fiam, messzi-ë még a messzi?

— Már csak, kedves fölségöm uram — aszongya —, mán csak a négy ökröm szarvájáig.

— Hát — aszongya — hány a harminckettő?

— Mán csak tizenkettő.

— Hát meg tudnád-e fejni még a három bakkecskét?

Három főúr vót vele, a király öfelségével.

— Mëg ám, felségem király uram, úgy mëgfejnëm azt a három bakkecskét, hogy rám emléköznének, még élnek mindig.

A király osztán hazamént, a Mátyás király, osztán mondi nekik, hogy hát, fejtsék meg, hogy új mit beszélt evvel a pór embörrel, aki ottand szántott. — Hát új nëm tudják mëgmondani. Akkor a három főúr föltápászkodott és elméntek ki és egy nagy birtokot kértek Mátyás királytul. Mátyás király asz mondta nekik, hogy megadi nekik a birtokot, ha meg tudják fejteni ezt a három kérdést, amit új föladott az új vót katonájának, aki a fekete hadseregében szögált. A három főúr elmëgy oszt oda, aszondik neki:

— Palkó, hát mondd meg minékünk, hogy mit jelent Mátyás királynak az a kérdése, hogy „Messzi-ë a messzi?”

— Megmondom — aszongya —, a nagyságos uraimnak, de csak száz aranyé.

Hát mit vótak mit tenni, mëgfizették a száz aranyat neki.

— Hát tudják, főuraim, amikó még én a katonaságná szógátam, akkó én hatszáz, nyócszáz méterrű vagy egy kilométerrű mán megüismertem, hogy nő ül-e a nyerögbe, vagy férfi. Akkor vót a messzi a messzi. Most mán még csak a négy ökröm szarváig látok el, mer meghomályosodott a szemëm.

— Jól van hát, Pali bátyám, hát mos mondja még a második kérdést! „Hány az a harminckettő?”

— Hát tudják, kedves uram, ezt mégmondom kegyelmetöknek kétszáz aranyér.

— Kétszáz aranyér? Nem lesz sok?

— Nem lesz sok. Fizessék még, akkó mégmondom.

Ha mán a száz aranyat megfizették, megfizették a kétszáz aranyat is.

Egyszer oszt azt mondja, hogy mikor én még a katonaságná szógátam, akkó még harminckett fogam vót, most mán csak tizenckettő van.

Ű, nagyon vakarták a fejüket ezök a főurak, hogy hát eztet űk is még tudták vóna mondani.

— Hát, mondja mög a harmadikat, hogy hugyan tunna maga három bakkecskét megfejni!

— Hát — aszongya —, megmondom, de azt is csak háromszáz aranyér.

— Háromszáz aranyér?

Hát egy kicsit sokallották, de megfizették, hogy Mátyás királytul megkapják azt a birtokot.

— Hát tudják, kedves főméltóságos uraim, én így fejtem még a három vén bakkecskét. Mer erre gondót a király őfelsége, hogy kegyelmetök együnnek énhozzám, és én így fejtem még kegyelmetöket hatszáz aranyér.

22.

Mátyás király itt járt Baranyába, Baranyábú által akart menni Bácskába, de Batináná, ahol Kiskőszeg vára át, Kőszeg vára, ott vót egy özvegyasszony, annak az vót a joga, hogy az vihesse által az utasokat Baranyábú Bácskába. Ennek Vörös Márta vót a neve. A Vörös Márta mindegyik utastú, mikó látta, hogy egy kicsit jobb ötözet ruha van rajta, egy aranyat kért, amijé átalvitte a Dunán. Mátyás király átalvitette magát, de köröszöt húzott arra az aranyra, amelyiket odajadott a Vörös Mártának. Vörös Márta elfogadta az aranyat, Mátyás király mikor főment, akkó Budárú kűdött neki egy levelet, hogy a hátábú akkora

bűrt hasítson ki Vörös Márta, mint amekkora az ő levele. Vagy pedig ő gyűjön föl Mátyás királyhoz audenciájára. Vörös Márta erre Batináná, Kisköszegné beleugrott a Dunába és Vörösmartná, a mai Vörösmartná vetötte útet ki a víz. Azé hívik máma is Vörösmartot Vörösmart névön.

23.

Mátyás király ostomoli Bécs városát. Hogy kitapasztalja a helyőrségének, legénységének a létszámát, hogy milyen erővel támadja még Bécs várát, fölötözött bognársegéd ruhába, bőrkötényt vett maga elé és egy fakereket hajtott maga előtt. Amint még, odajér a kapuhoz, az őr a vállára üt:

— No, te bognársegéd, éppen olyan nagy görbe órod van, mind Mátyás királynak!

Mátyás király oszt bemönt, a kereket megcsinátatta, meg nézte a létszámokat, harmannap elfoglalta Bécs városát. Mint kém vót Mátyás király akkó Bécs városába.

24.

Mátyás királynak vót egy juhász, aki arru vót híres, hogy sohase hazudott. Mátyás királynak vót egy fölvidéki földesura. Csák Máténak hitták. Az asz monda, hogy maj megtaníti a juhászt hazudni. Fogadtak tizezer aranyba, hogy a juhász nem fog hazudni. Csák Máténak vót egy nagyon gyönyörű szép lánya, odaküdte a juhászhoz, mert vót neki egy aranszörű báránya, eladja-je. A juhász asz monda, hogy nekem nem szabad elanni, mer az én fölségös királyom felakasztat.

— De ha ezt az aranszörű bárányt annyira meg akarja venni a kisasszony, akkó elcserelem egy másik aranszörű bárányért.

A csere megtörtént. Mátyás királynak a juhász megmondta neki:

— Fölségös királyom, — az aranszörű bárány nincs, mer elcserelem egy másik aranszörű bárányért.

Így a juhász nem maradt hazugságban, Mátyás király pedig megnyerte a tizezer aranyat. Csák Máténak még köllött az aranyat fizetni.

Mátyás király kint áll az ablakban, és kérdezi a bolondjátul:

— Hová mégy, te bolond?

Asz mondja az, hogy bemegyök hozzád, komám, egy kicsit beszélgetni veled. Asz mondja neki a király:

— Hát nem tudod, hogy nem szabad bolonnak bégynni ebbe a szobába?

Asz mondja rá a bolond:

— Hát, komám, akko hogy kerüté te oda?

Mátyás király kiadta az udvari személyzetnek, hogy tréfáják meg az ú udvari bolondját. Menjenek le és csunyítsanak be a szobájába. Akli Miklós fogta az ú ódalfegyverét, bemént és azt mondta:

— Asz mondta Mátyás király, hogy csunyítsatok be, de aki pisálni mer, asz mindgyár agyondöföm a törömmel!

A CINKOTAI KÁNTOR

Mátyás kimént eccé Cinkotára, meghallotta, hogy a pap, a katolikus pap duplán szedi a béröket, a lukmát, felhívatta a Mátyás király az udvarába, halálbüntetés mellett, hogy réggel jelenkezzön. A cinkotai kántor meghallotta, hogy a plébánosának föl kell menni a Mátyás király udvarába. Asz mondta neki, hogy adjon neki egy ötözet ruhát a plébános úr.

— Én mögyök föl a plébános úr előtt Mátyás király udvarába. Én maj mögfelelek a királynak.

Mátyás, mikö fölerkezött a pap ruhába ötözött cinkotai kántor, asz kérdezi tüle, hogy megjütté, pap?

— Megjöttem.

Az első kérdés az, hogy hol kél fel a nap. Asz mondja, hogy kegyelmednek Budán, neköm pedig Cinkotán.

A másik kérdés, hogy mit ér a király.

— Hát hogyha Jézus Krisztus öfelsége harminc ezüst dénárt ért, akkö a mi Mátyás királyunk is mögér huszonkilencet.

— Jó van, plébános, megfelelté! Hanem mos mondd még, hogy mit gondol a király!

— A király őfelsége azt gondolja, hogy a cinkotai pap áll előtte, pejig a cinkotai kántor áll előtte.

— Ez is jó van, hanem most, cinkotai kántor, mit kérsz, amiér megfeleltél a papod helyett?

— Asz kérém, hogy Cinkotán még eccé nagyobb legyen az icce, (nagyon szerette a sört) mint másik helyiségekbe.

— Mégadom nekéd!

Csak éfelejtette a kántor kérni a Mátyás királytul, hogy ugyan-az az ára legyen annak a nagy iccének is, mint a másik községekben a kicsinek.

A SZÉGINY EMBER FIA MEG A CSODALÓ

Vót eccő egy ember, annak vót három fia. Három fiábú vót kettő, aki olan nagyon okosnak tartotta magát, a harmadik meg olyan lézengő vót, akit nem akartak elismerni, hogy az okos. Na jó, de a gazdaság egy kicsit nagyon gyöngén mént, összegyűjtöttek egy kazalka szénát. De eccő kimént a gazda, az apjik egy reggē: „A . . . , gyerökök hibádzik sok széna! Valaki lopi a szénát”. A legöregebb mondi oszt az apjának, hogy ha mán hibádzik a széna, maj meglássunk, hogy ki lopi el.

— No, ma este te mész majd ki sztrázsára, maj te fogod a szénát őrizni, te majd fogd meg. És ha olyan esetleg valaki gyün, akkó csak fog meg és hoz bé.

Hát amikó a gyerök kiment, az ágyat kicsináta magának szépen oda a szénáhon. Hát ű most majd ott vírraszt. Éfél felé gyütt ám egy szél, a gyerök meg elaludt. Rögge amikó meg gyün az apja, nézi, hát nincs meg a széna, hibádzik a széna.

— No, té a szénát nem őriztöd meg.

Másnap este megen odagyün a második a szénát őrizni. Majd ű megörzi a szénát, ű nem olyan ember, mint a bátyja, majd ű megcsinyáli. Kint megcsinyáta az ágyat, ű meg magasabb ágyfejet csinyát, mind a bátyja. De ű még jobban elaludt éfélkor. Éfél után megtörtént, ellopták a szénát megent.

Na jó, harmadik éccaka a harmadik gyerök mént ki, akit butának tartottak, ez olan buta vót, hogy ű a hamuba játszott.

— Édesapám — asz mondja a legbutább —, én megörzöm

ezt a szénát. Én nem alszok el, én megörzöm ezt a szénát, ha mán a bátyjaim nem őrizték még.

— Na jó, eridj, fiam!

Ki is mēnt a legkisebbik gyerök a szénáhol, csinát is ű egy ágvat, de nem ott, ahun a bátyjai, hanem föl a kazal tetejire. Boronát vitt ű oda, oszt a szénára föltették, hogy az ű oldalát ott majd бүkdösse. No, osztán elgyütt a tizenkét óra éccaka.

Hopp, eccé csak három ló odatermētt a szénáhol, de észik a szénát, de észik a szénát, de csupálik, de észik. Ű meg fönt a tetejin ül, nézi, ahá, szóval te vagy. Hopp ráugrott egyik lóra. A tetejin vót, ráugrott az egyik lónak a nyakába.

— Á, megvagy, komám! Te többet nem mégy el. Itt van, nekünk hibádzik egy lovunk és ezt a lovat jó lesz a másik kese mellé fogni. Két ekēv fogunk dolgozni.

De a ló eccēr csak megszóalt:

— Kedves gazdám, hadd te még az én életemet még, mer én nem szoktam ekét húzni, hanem — aszongya — én tündérlő vagyok. Hanem szakits ki az én sörényömbű három szálat, az egyik lesz arany, a másik lesz eziüst, a harmadik még gyémánt. A farkambű is szakits egyet ki, az még lesz majd a gyufád, avval még birod gyújtani.

Amikó ez megtörtént, a gyerök eleresztette őket. Az apjuk még régge, amikó gyütt vizsgáni a szénát, láti, hogy a széna megvan, nem hibádzik abbű. Mer hát a gyerök a lovakat elüzte onnan.

— No, fiam, mi van?

— Megvan a széna. Megvan, — aszongya — az is, akit én akartam — a gyerök mondja.

De ű nem áruli el, hogy ű mit kapott. A vározshan még ki-dobótatta a királ, hogy űneki még három lánya van. És a három lány azt követöli, hogy három aranyalmát, minden aranyalmába minden lánynak a neve bele van vésbe, az almát fölteszik a királyi palota magas tetejire, aki onnan az almát lē tudja venni, amelyik királkisasszonnak a neve lesz benne, az lesz azé, aki az almát lēvəsi. No, de ezt megtudták ám az egész országban, mer ez hirdetve lött. Gyüttek oda mindön nemzetségök, bárök. gróffiak, mindēn, királfiak. Hát azt bizony senki sem tudta meg-csinyáni, hogy levögye azt a három almát, vagy legalább egyet is, de hát azt nem lehet, mer hát az lehetetlen. De mán a király a falvakat is föszőlította, hogy gyűjjenek, így az ű falujukra is rákerűt a sor. No, a legöregebb bátyja aszongya:

— Tudod mit, apám? Én emék megpróbálom.

A kisebbik mondja, hogy ű is emén, megpróbálja.

— Na, jó van, menjétek.

De a legkisebbik is émén és meg akarja próbáni, mer hát, aszongya, én is megpróbálok.

— Nem, nem lehet, te buta, te ilyen, te olyan. Te majd gyüssz velünk, ott a királykisasszonyok előtt majd csúffá tészöl bennünket. Hát mit gondolsz, te? Hát ha te örökös csúffá tészöl bennünket, örökös börtönbe tésznek bennünket. Nem, te nem, csak te maradj itthon.

Hát nem engedték a legkisebbet. Hát űk ketten fölnyergeték a lovakat és elméntek. Ű meg átmént az egyik szomszédjához és aszondi:

— Kedves szomszéd, aggyá énnéköm lovat, majd én is elmennék!

— Hát nem lehet! Te buta vagy és hogy lehet az, hogy te elmész? Nem lehet.

— Megfizetök mindönt, amit kóstál a ló, csak add ide!

Jó van, hát odaadta neki a lovat, egy öreg gebét. Az mán olyan ló vót, amit mán nem birtak használni, hát odaadták neki, hogy hadd menjen. A két bátyja lovagót elő, ű meg mént utánik. Éccé a gyerök belekerűt egy olan kis pocsolyába, nem birt onnan kimenni sēhoccse. Hát avva az öreg lóva kinlódik, kinlódik és nem bír sēhoccse kimászni abbú a kis pocsolyábú. A másik két bátyja, hát azok meg éméntek egy kicsit előrébb. Visszanéznek, oszt mondják, hogy:

— Nézd azt a bolondot, hogy milyen lett, most mán úgy sem lehet azt magunká vinni, csupa pocsolya lett. Jó is van, így majd visszafordul legalább, oszt émén haza.

Hát mikó ezék mán eméntek, megfogott egy szál szört, amit a tündérlótul kapott. Hát erre föl azután rajta mindön ezüst lett, ezüst a lova, ezüst a ruhája, a két bátyját még mán ēkerűte. Mikor oszt ű odajért, mán ű nézött föl, föltekintött a háztetőre, nízi. Hopp, ott van az alma, megsarkantyúzta a lovat és mán a keziben is van az alma. No, most mán vissza oda abba a pocsolyába, amelyikben vót. Gyűnnek ám vissza a bátyjai, amikó találkoznak vele:

— Te nyomorék, te így meg úgy. Te még csak most akarsz menni, te nyomorék, mán kisz van az egész.

— Hát csak tik menjétek haza.

Hát csakugyan éméntek haza. No de a legkisebb fiú is émént haza.

No, másnap émént megint szerēncsét próbálni. De a szomszédja most nem akarta a lovát odaadni, mert az előző nap is nagyon besároztta. No, de addig, addig könyörgött, hogy majd

megfizet érte, hogy az ember megint odajadta a lovat. Mikor oszt megfizette, a szomszéd odajadta neki ezt a görhes lovat. De most is abba a pocsolyába belekerült. A bátyjai még elkerültek az úton és kiabálták oda neki, hogy: „Te osztán, te osztán hát senki se vagy!” Őméntek, ű még megént meggyújtotta a másikat szórt, az meg akkó csupa gyémánt lett. Ájdé, megint csak elindult, odajért a palotához, fölugratott és megencsak elkapott egy almát és elmént. A király egy kicsit spekulát, hogy: „Óhó, mégis csak van valaki ezen! Hát a kívánságukra valamelyik lányomat majd ferhöl tudom adni.”

Hát a harmadik nap megint oszt őmént, de a gazda nem akarja ám mán a lovát odajanni.

— De én megfizetem duplán, csak adják oda neki a lovat.

Megfizette duplán, hát odajadták neki a lovat. No, megin csak beleesett abba a pocsolyába, bátyjai amint ott haladtak, szidták ott, még mondtak rá mindént, de ű nem szót semmit, csak hadd mēnjenek ē'. Nem bírt a pocsolyábú kimēnni ez az öreg ló.

— Na, megállj!

Meggyújtotta a harmadik szórt is. Ájde, amikó odajért, a harmadik almát is a zsebbe tette. Hát amikó őmént haza, a bátyjai is hazajértek, dicseködtek ottan, hogy mit láttak űk, három szép, három kiváló királyfit. Szóval a legkisebbik fiút csúfóták ottan. Mondták, hogy mit láttak, hogyan láttak, még ez még az. Ű meg csak: „Jó van, jó van, majd valahogy lesz”. No, ēgvütt az idő, ű elhatározta, hogy ű nem marad a házná. Mondja az anyjának:

— Szédje össze az én szennyes ruhámat, tēgye a tarisznyába, a tarisznyába tēgyen egy pogácsát is. Én őmēgyēk világga! Látom, hogy ēngōmet a bátyáim nem akarnak tūrni, hát én nem maradok egy percöt sem.

— Na, jó van, fiam, hát ha nem maradsz, akkó nem maradsz. Nincs baj semmi sē, őmēhetsz.

Avvá ű fogta magát, fölült a lovára és elmént világot próbálni. Hát amint mēnt, ēhatározta, hogy bemegy ű ehhol a királyhol, mer ű mán tudta, hogy neki szerēncsēje lesz, de majd csak űdōve. Hát amikó odajér a palotához, mondja a kapusnak, hogy ű szolgálatot keres.

— Hát mēnj bē és mondd mēg a királynak, hogy mit akarsz. Jelēnti oszt a királynak, az meg csak:

— Oh, köll, köll, köll!

No osztán amikó ű bemēnt, akkó fölfogadták űtet. Ű most ott kapott egy szobát, egy külön kis szobát. Fogta ű azt az ű poros, piszkos tarisznyáját, de abba bele vót tēve a három arany-

alma, még az ő szennyes ruhája. „Fölakasztom egy szögre és ott hagyom.” No, azután még a gyermek dógozni, amit neki parancsolnak. Hát persze ő kapott könnyebb munkát, egyelőre. Eccör gyűn ám a királykisasszony, a legöregebb, asz mondi neki, hogy: „Te Jóska!”

— Parancs, királykisasszony, kérem!

— Te, azt a te piszkos tarisznyádat vidd el innen, mer a konyhát itten csak csúfítja ez a tarisznya. Vidd ki, tedd el, ahova akarsz!

— Hát jól van, nem szép, de ebbe van ám valami.

— Van benne valami? Hát csak te vidd ki!

— Én addig nem viszem ki, még a királykisasszony, bele nem nyúl.

Na jó, hát belenyúl a királykisasszony. Vájkál benne, vájkál benne.

— Nem talállok benne semmit.

— Csak egészen a fenekibe nyúljon bele.

Belenyúl, hát láti, egy alma. Megnézi, hát az ő neve van rajta. Hm, belenyúl másodszor, azon még a másiknak a neve van rajta. Harmacor, megén az ő neve van rajta. — Ahá, ájdé, rögtön föl, a királyhol. Mutaszi a három aranyalmát a királynak, hogy itt van ez az alma és itt van a királyfi, amelyik itt vót, aki eztet levette a háztetőről.

— Ez lehetetlen, ez lehetetlen, lehetetlen — a király ide-oda — lehetetlen, ez nem létezik, ezt ellopta valakitű. Megleste és ellopta. Na jó van, ellopta.

Ő meg csak hallgat. Hát utóljára aztán csak annyira gyűtt. annyira gyűtt, hogy most ő mit csináljon. Fogták őtet, oszt belezárták egy lúdketrebe, egy lúdnak a tanyájába. Ott vót ő egy hétig. A tarisznya őtűnt, az almák őtűntek, most ő spekulál, hogy mi csináljon ő most. De a gyűjtőeszközök még vannak azé nála. Most ő gondóta magába, hogy én még mindig remélek valamit. Eccő a királynak hadat üzentek. Háborút. Na jó, a háború még is történt, a királynak megüzenték a hadat, még is történt a háború. Mindenki hareba ment, ő maradt csak a ludas-óllban maga. Arra ment éccer egy királykisasszony, aszongva neki a gyermek:

— Bocssásanak még, de én is szeretnék elmenni a háborúba hareóni. A király őfelséginek a kedvire ő szeretnék menni hareóni.

— Á, te mán nem még el.

— De émék.

No, mikó mán kimént, mikó mán szabadon vót, meggyúti

magának azt az ezüst micsodát, fölút a lovára, elmént. Hát ott meg mán áll a harc, harcónak, de harcónak. Eccer amikó oszt odajért, kezdött harcóni, egy-kettőbe kiesz is lett a harc. Mer ű mán elvégezte. Mészabadította a királyt. A király őfelséginek még azt mondta, hogy:

— Én király őfelsége előtt ismeretlen vagyok, meg a király is én előttem ismeretlen. Adjon énnéköm magáru egy jelt!

— Hát mit adjak? A harcétérön hamarossan mi van?

Hát kivótte a zsebkendőt, amelyikbe bele vót vése a neve, mert a királyi zsebkendőkben a királyi pöcsét az benne van. Odaadta a gyeröknek. No, jól van, a gyerök emént. No, másnap is útet kiengedték és kimént harcóni és ű nyerte meg a harcot. Ahova ű az ű lováva emént, ott ű aratott. A királyt megént mészabadította az ellenség kezibű. Ű megencsak kért egy jelt a királytű. Megént egy zsebkendőt adott neki. Abba még megént benne vót a monogram. Harmadik nap ugyanúgy történt, hogy harcba mentek, no de a kendőt megen megkapta. No, jó van, megvan mán a kendő is meg a három aranyalma, de az a királykisasszonyokná van. A mán nem únála van, mer azok azt kivették. No, azután amikó vége lött a harcnak, fogi a kardját és bevági vele az ujját. Az ujját megvágta, kezdött vérözni.

— Király őfelsége, adjon valamit, valami izét, majd bekötöm az ujjam.

— Hát nem adhatok én sémmit, mer a vitézöm nincs itt.

Hát a gyerök fogja oszt az egyik zsebkendőt és betekeri az ujját, úgyhogy az vérös lett. Jó van. No, osztán mikó kész lett a harc, hazakerűtek.

Asz mondja a király, én megnyertem a harcot, de egy vitézzē nyertem még. Ha ez a vitéz nem lett vóna, akkó évesztém vóna.

— Hát ki vót az a vitéz? — kérdezik tüle. Ű nem tudja.

A gyerök újba belemént a pulykaólba, ű ott lapított. Ű úgy viselkedött, mint egy pulyka, mint egy lúd, úneki a ketreco megvan.

Kiadták közben, hogy aki a királyt kanásszá tudja tenni, azē lesz valamelyik királylány. A gyerök megfonyta szíjbű az ustort, vállára tette és kimént a kastél elibe. Szóval ű most őzi a királ disznait, kihajtotta a disznókat, majd most ű őzi a királynak a disznait. Kierisztötte a disznókat, oszt ű most majd őzi. Eccé gyün a király és kérdi:

— Hát te mi csinász.

— Hát én őrzöm a királynak a disznait.

— Hát mi van most ott a palotában?

— Hát ott benn most olyan izé van, hogy aki kitaláli, hogy

a királykisasszonyokat ki mentette föl, azé lesz az egyik királykisasszony még a királyság. Fogja csak maga ezt az ostort, tegye a vállára. Majd én még bemegyök és rendet csinállok otta.

A királ még fogta az ostort, rátette a vállára és őrizte a disznókat, hát otthagyni őket nem lehetett, mer bemennek a kárba. A király, ő ott őrizte. A fiú még bemént és rendet csinált.

— Ahá — gondót a fiú egyet —, a király majd most kanász lesz, én még leszék a király.

No, a királykisasszony kérdözi tüle, hogy kicsoda vagy te? Hát a gyerök mondi osztán, hogy én ez még ez vagyok. Ez így még így van, én mentettem fel a királyságot.

— Jó, de hogyan?

— Így meg így. Ez az alma is mind az enyém.

— Hát hun van édösapám?

— Ott van benn, őrzi a disznókat, oszt kanász lett. Én helletem kanász lett.

Akkor tudták meg, mikó kimentek, hogy a királ kanász lett. Az ostort a vállára tette és őrizte a disznókat.

— Hát, királ őfelsége, hogyan lett kanász?

— Hát így meg így.

Jó, hát akkor jó, gyerünk csak ide össze!

Összegyűttek, de a királ nem vót belenyugodda abba, hogy ütet itten annyira tönkretették. A gyeröknek most még kell mutatni, hogy kicsoda. No, azután a gyerök elővette az egyik szőrt, a másik szőrt, a harmadik szőrt megtartotta magának. A harmadik szőrré azután megmutasztotta, hogy kicsoda és így azután megesküdött a legfiatalabbik királykisasszonnyá, az lett neki a felesége.

A GYERÉK MEG A TÁLTOS LÓ

Vót eccer, hol nem vót, hetedhét országon is túlvan volt, vót eccer egy nagy fa. Annak a nagy fának vót hatvanhat ága, azon a hatvanhat ágon vót hatvanhat pargét szoknya. Annak a hatvanhat pargét szoknyának vót hatvanhat zsebje. És abban a hatvanhat zsebben vót hatvanhat kis varjűfészök. Abban a hatvanhat varjűfészökben vót hatvanhat kis varjú. Aki nem hiszi el az én mesémet, az reggöre kaparja ki mind a két szemét!

Vót eccer egy embər, vót neki három gyermeke. Annak a három gyermeknek közte vót egy leján testvér. Az apa még az anyja

nagyon szerették a gyerököket. A két gyerököt az apjuk elkütte, hogy menjenek ki az erdő alá munkára. Ki is mentek űk munkára, nohát majd a testvértök visz nektök ebédöt. Első nap az elsőnek el is vitte az ebédöt, az meg is kapta. Másnap kivitte megint a másiknak, szinten megkapta. Harmadik nap, mikor ment az erdőben, hogy körülnézzön a testvérjének a munkáján, hogy mit csináltak, a leány majd most uzsonnát visz nekik. Közben gyűtt egy zizenkétéfű sárkány legény képibe! Legény képiben gyűtt, és mutatkozott, hogy egy szép legin.

— Hol jársz, te kislányka — kérdözi a legin.

— Hát — aszongya — hoztam a bátyáimnak egy kis enni-valót, mert hát dógoznak és kell nekik egy kicsit jobban kosztóni.

— Na, jól van. Nem gyünné el az én országomba? Nagyon szép hel az ott. Vannak ottan szép aranyhégyek, arany nemtom micsodák.

Mindönt elmondott ezékbű a drágaságokbű, hogy a lánnak megesött a szive. De közbe mán el is kapta és el is vitte. Mán viszi magával, utóbb a lán nem is tudta, hogy hol van, csak ű megy, viszi a sárkán. Na, jó van. Mikor bejértek a sárkánnak az országába, hát látta, hogy gyönyörű szép palota van ottan. Bevitte a palotába és mondja, hogy: „Ez lész a te otthonod!”

Hát a lán mán gondóta magában, hogy most mán mindegy, így vagy úgy, ű mán belenyugodik abba, hogy űneki itt kell lenni, ű mán innen tovább neni méhet.

No, a sárkány még mindennap ment dógozni az ű határjába. Vót űneki egy buzogánya, olyan vót, mind egy mérőfa, oszt azzal mérte ű a határját, e vót az ű dolga. De ez idő alatt a leány édesanyjának született még egy kisgyermeke, aki mán iskolába is járt. Mer sok esztendő eltelt azóta, amijóta a lánt évítették. Keresték a lánt, de nem találták. A gyerök még mán megnyött, hogy mán iskolába járt. A többi gyerök meg az iskolában bosszantotta a kisgyerököt: „Ej, aszongyák neki, teneköd vót az a két bátyád még az a lántestvéröd!” Ilyen rosszak vótak, olyan rosszak vótak, mindég bosszantották a kisgyerököt. „Ezök ilyen rossz életöt éltek a házná és elsöktek. Te is el fogsz szökní”.

Hát a gyerök évrű évre kitartotta ezt a sok mindénféle mende-monda beszédöket. Eccő, amikor egy csütörtöki nap elmént az iskolába, a gyerökök megint bosszantották az iskolában. Hát kapta magát, elmént haza. Mérges lett, hogy ű előtte mindig titkóta az édosanyja meg az édosapja és azt mondták neki, hogy űneki nem vót több testvérje. Csak ű egyedül egymaga van a családban, mondták neki. Félték a szölök, hogy a is el fog menni.

— Édesanyám, én ol beteg vagyok, hogy lehet, hogy még is fogok halni — mondja a kisgyerök. — De vóna nekem egy kívánságom. Ha teljesítenék azt a kívánságomat, akkor talán meggyógyulnék, a fejem fájása telán el is múlték.

— Hát mi a kívánságod, édös gyermeköm? Utolsó gyermekem vagy, hát mi a kívánságod?

— Ha te ezen az ablakon neköm a te mejjedet idejadrád, hogy én azt meg bírám szopni, akkor én rögtön meg fognék gyógyúni.

— Ó, édös fiam, az a legkönnyebb.

No, osztán az asszony fogta oszt a mejjit és átadta az ablakon körösztü. A gyerök belü vót, az anyja kívü vót. A gyerök szépen megfogta az anyja mellit és beleharapott, cudarú beleharapott. Úgyhogy az asszonynak ez nagyon fájt. De a gyerök csak harapta, erősen fogta a fogai közé.

— Megmondod-e, édösanyám, hogy vót énnékem egy leántestvéröm meg két bátyám?

— Megmondom, édös fiam, csak eriszd el a mejjem.

No, közben a gyerök elerisztötte a mejjit, oszt most mán kiesz.

— Vót — aszongya — neköd két testvérbátyád meg egy leántestvéröd. Rossz életük vót, és azé mentek ē a háztü

— No, jó van, édösanyám, most én is el fogok menni.

— Ne mënj, édös fiam!

Közben megérközött az embör is. Könnyörögtek neki, hogy ne mënjen.

— Én pedig el fogok menni. Most mënj be, édösanyám, a házba, gyere be! A két szömödnek a könnyeive süss nekem pogácsát. Töts egy kulacs bort, mert én el fogok menni, mert neköm itt maradásom nines!

Hát az anya könnyörgött, hogy ne mënjen, de ű elhatározta, hogy ű el fog innen menni. No, közben mikö ez megkiszült, elmegy ez. Kimënt az erdő alá, amint mëndegélt az erdő alatt, eccer kinyílik kétfelé egy barázda. Csak egy egyszerű barázda, mint akit az eke kétfelé dob. Beleesött ű abba a barázdába, de innen se vissza, se jobbra, de se balra, csak előre. Sehová ki nem mēhet, csak előre. De kapott ű az édesanyjátü egy kivarrott zsebkendöt, amelikbe a neve bele vót varva, azt is vitte magáva. Ezön a barázdán utazott ű kilenc esztendeig. Amikö még mán a gyerök elindult, mán akkor vót tizenkét esztendös.

No, közben kilenc esztendő, az mán huszonegy év. No, ű mënt ezen az úton kilenc esztendeig, ebben a barázdában. Eccer mán a gyerök nagyon, de nagyon megéhezött. Fogta oszt ű

magát, leül, fogta a pogácsát, egyet, beleharap, fogi a kulacsot is és behúzó egyet.

— Ó testvérém még két bátyám, a fene évett vóna még ott bennetöket, ahon vattok, mán kilenc éve kereslek bennetöket és nem tudlak megtalálni.

Közben az ú testvére mán közel vót, kinn a kút körü söpröge-tött egy kis szemetet, ez még meghallotta.

— Itt vagyok, itt vagyok, ismeretlen öcsém, akárki vagy, vagy akármi vagy.

Mert ez alatt az idő alatt a testvérjinek eszibe jutott, hogy ez idő alatt születhetött neki még egy öccse. No, mikó összeméntek, összeölelköztek, összecsókolóztak mint ismeretlen testvérok. No, mikor oszt mutaszti neki a zsebkendőt, akkor valóban elhitte neki, hogy tényleg ez úneki öccse, mer ú is csinálta azt a zsebkendőt.

— Hát, kedves öcsém — aszongya a testvér —, azt tudod-e, hogy te vesztédre gyütté ide?

— Hát mé?

— Hát azé, mer az én uram a tizenkét fejű sárkány, az oly erős, ha valaki kezét fog vele, vagy nemtum micsoda, akkó rögtön kiszakítja a karját, oszt tehetetlen marad.

— No, jól van, nem baj, csak hadd gyűjjön.

Alighogy beszélgetnek egy kicsit, ezer méterrű hazazuhan ám egy hatalmas nagy vas buzдохány, amelyik legalább tizméter-mázsás nehéz. A palota mögrémögött.

— Testvér, mit jelent ez a nagy zuhogás?

— Hát ez azt jelenti, hogy fél ökröt süssek, felit pedig meg-főzzek. Az ökör még terméskő vót, az apróbb kű lesz a leves, ami pedig sűrűbb, apróbbra össze tud törni vagy örletni, az lesz a főzelék. Még egy sajtár bor. Ezt a sárkány megészí, megészí, akkó az mán ē van intézve.

— No, jó.

Fogja ú magát, mikor az a buzdogány lezuhant, kimégy, meg-vizsgálí, fölemeli, megnézi.

— Ej sógor, sógor! Hogy gondósz te ilyen kis pácával dógozni, holott — aszongya — ez nem ér semmit.

Fogta oszt a pácát, úgy visszadobta, hogy talán még ezer kiló-méterrel is odább mént, mint ahogy a sárkánnak a hátárja vót. Még ha tovább ēsik lē egy pár kilométerrel, a páca beleesik a tengörbe, akkó a sárkány elpusztul, elizél. De ú ezt nem akarta.

No jól van. Láti ezt a sárkány, vissza kellött neki menni egy pár métert a buzdogányé, fogi, oszt elmégy haza. Mikor hazajér, azt mondja:

— Asszony itt valami baj van. Én valami idegën szagot érzök, itt nincs valami rendben.

— Hát kedves férjem, igaz, hogy nincs, meggyütt, itt az öcsénk, aki azúta születött, hogy elgyüttem otthonrú. Együtt látogatni.

— Hát hun van?

— Ott van benn a házba.

A sárkány mingyá fogi magát és eccerüen bemegy a házba.

— Ó, szerbusz, sógor.

Mán előre fölkel a gyerök, megfogi a sárkány kezit.

— Szerbusz.

Leszakítja az egyik karját és odavági a földhön. Elhullt. Mert a sárkánknak tizenkét feje vót, annak a tizenkét fejnek tizenkét keze vót, ahány fej, annyi kéz. No, közben mikor ez megtörtént, megy a sárkány ebédöni.

— Gyere, sógor, ebédöni.

Hát jól van, de amikö a gyerök láti, hogy mi van az asztalon, azt mondja, hogy:

— Kedves sógorkám, én ebbül nem étkezők. Én fehér kenyeret eszök és piros bort iszok. Ha ezt megteremtöd, akkö — aszongya — rendben van.

Na, jó van. Elöteremtötte neki, előhozta. mán meg is vót. No, amikor osztán megebédötek, a gyerök mondja a sárkánknak:

— Tudod, kedves sógorkám, nálam olyan szokás van, hogy ha ebéd előtt nem is, de ebéd után birközni kell. Mert ez nálunk ilyen szokás.

No, avval űk kimöntek a kertbe, olyan üres hel vót, no avval űk elkezdtek birközni. A sárkány a gyerököt térdig belevágta a földbe, a gyerök kijugrott. A gyerök elkapta a sárkánt, belevágta a földbe derékig, az kijugrott. Másoccor a sárkány belevágta a gyermeköt a földbe derékig. A gyerök kijugrott. Végül a gyerök belevágta a sárkánt a földbe úgy, hogy csak egy kicsit vót ki a hajaszála. Úgyhogy a gyerök rátekerke arra az ujját és a sárkánt kihúzta. Na, jól van, a sárkány most mán látta, hogy ez a gyerök erősebb nála. Itt nincs mentség, itt meg kell a derekát adni.

— No, sógor mënjünk be, együnk és igyunk, látom, hogy mán erősebb vagy, mint én, itt nincs mán mentség semmi. Mikor számítol hazamënni?

— Hát tudod, sógor, most én elgyüttem, és számítok még egy darabig itt maranni. Én mostanában nem számítottam hazamënni.

— Há jó van, ha mán így áll a dolog, akkö hát jó van.

Meg is vendégötte a gyereket. Körülbelül egy hónapig ott vendégösködött a gyerekek. No, most már a gyerekek számítt magában, hogy elmén haza. A testvére még megmagyarázta neki.

— Tudod, öcsém, te majd most kívánczol hazamenni, hanem majd a te sógorod ígér ezüst kanalat, aran kanalat, aran poharat, aran tányért, aran mindönt, ékszeröket, semmit el ne fogadj túle, mer vesztetre tészöd! De a sárkány már tudja, hogy édosanyám meg édosapám már meghalt, már a ház sincsen még.

(Mer hosszú esztendők teltek el, míg a gyerek odajért.) No, jó, ha már nagyon akar valamit anni, mondd még neki, hogy add nekem ide azt, amin az én testvéromet hoztad ide. Azt majd odaadja neked, nagynehezen, de majd odaadja.

— Tudod mit, kedves sógorkám — mondja a gyerekek a sárkánynak —, én most már el akarok menni haza. Nem tudom, hogy a szüleim hogy vannak odahaza, miképp, de most már elmennék — aszongya — haza.

— Hát jó van — aszongya. — Hát gyere, itt van egy aran pohár, vidd el, mutazsd meg a mamának meg a papának, hogy nálam milyen birodalom van! Kalány, tányér meg miegymás, vigyé haza mutatéknak!

— Nem kell neköm, sógor, semmi, nem!

— Hát itt van egy aranyóra. Itt van egy aranylánc.

De a gyerekek semmit sem fogad el. De a sógora még csak kényszeríti, hogy vigyen valamit.

— Tudod mit, sógor? Ha már te egyre akarsz anni valamit, akkó add te azt nekem ide, amin te a testvéromet idehoztdad.

Akkor a sárkány megállt és spekulált. Asz mondta: „A fene ette vóna meg azt, aki tégedet erre rátanította!” A sárkány már tudta, hogy a felesége tanította rá.

— Na jó van, ha már, sógor, annyira kívánod, hát megadom. Megadom.

— No, jó van — aszongya —, hát akkó add még!

— Hát eridj ebbe még ebbe az istállóba, itt tanász — aszongya — egy görhes lovat. A tikos palláson még tanász egy nyergöt, amit a tyúkrok már lepszítkítottak. Ott van még egy kantár. Ott van a szín alatt egy koci, oszt ez az, de össze van már pszítkítt.

— Nem baj, sógor! Majd én megpucolom.

Közben ű elmént és megtalálta a szerszámot, mindénfelét megtalált ott. Befogta a lovat:

— Isten áldjon még, sógor!

— Isten áldjon!

A gyermek elindult. Mikor ment, odajért a sárkánna a hátárja, ameddig szolgált. No, itt még a sárkány vót, de innen a ló megállt. És nem mén tovább, hējába biztatja a lovat, és nem megy tovább. Eccé a ló hátrafordíti a fejét és megszólal:

— Kedves új gazdám mint gazdám! Gyere fogja ki a kocsibú és ülj a hátamra!

Hát a legény szót fogadott, kifogta a lovat, fölült a hátára, de a ló úgy fölrugta a levegőbe, földobta, hogy két óra múlva esett csak vissza. Mikó oszt gyűtt vissza, a ló akkorára úgy kiterjesztötte magát — mert táltos ló vót — úgy hogy ű szépen a nyakára esett neki és nem törte össze magát.

— No, ülj föl mégeccő.

A ló oszt másodcő is fölrugta, de úgy, hogy amikor esett le, havat hozott le a kalapja tetején, olyan magasra földobta. Mikor gyűtt vissza, a lónak a farkát szépen megfogta, úgyhogy nem törte magát össze. Harinaccorra is fölrugta ütöt a ló úgy, hogy a kalapja utána két óra múlva gyűtt vissza, de még kellett neki azt is várni, mer az nélküül nem mehetett. Akkor szépen a hátára ráült, akkor most mán ez az üvé!

— No, most mán, kedves gazdám, fogja a kocsiba és majd menjünk tovább!

Akkor lépték át a sárkány határját, akkor mentek. Amikor oszt mán egy óráig mentek, hát rájértek egy arany országútra. Akkor ott a ló megállt. Visszanézött.

— Kedves gazdám, mink most ezen az országúton fogunk menni ezzel a kocsivá. Te majd találsz itten olyan dógokat, amiket te nagyon meg fogsz kívánni. Nagyon is meg fogod kívánni, de ne kívánd, mert vesztedre fogod tenni.

Hát a legény egy kicsit spekulál, de ű nem, ű nem, ezt ű nem kíváni, akari a lovúnak szót foganni. Amint oszt megindútak, hát mentek, amint mentek, láti ám ű az országúton két felé, két ódalt vótak fák, mint az epérfák szoktak lenni. De arany az egész. Odatekint, hát odanéz, láti ám, hogy ott van az a nagyon gyönyörű szép pávatoll. A fán lobog, aranyadaré vót, olyan mind a pávatoll. Hú, rettentően megesett a szíve ezér a tollér, nagyon szerette vóna magának a kalapja mellé, milyen szép vóna.

Na, jó van, megállt a ló, azt mondja a gyermeknek:

— Jó van, édös gazdám. Eridj, fogd magadhoz a tollat, tűzd a kalapod mellé, de meg fogod siratni!

Jó van, ű nem bánta semmit, csak a tollat ű megkapja. Elment, leukasztotta azt a tollat, kalapja mellé tette és ű ment tovább. Mentek, utaztak megén egy pár kilométert. Eccoer lássa

egy fán, hogy egy gyönyörű, de gyönyörű derékszíj, arany derékszíj, mint akit a nők szoktak viselni derékszíjat, tiszta arany, de az úgy fénylik, tündöklük ottan, mint egy tükör. Nohát, ezt nagyon szeretné ű ezt az ű derekára rácsatóni. Mégát a ló.

— No, kedves gazdám, mēnj el és akaszd le, de tēdd a derekadra! De meg fogod siratni.

Hát ű nem bánja, leakasztotta, rákötötte a derekára és mēntek tovább. Hát elutaztak űk messzire, egyszer odajértek egy városba. A város végén mégát a ló. Azt mondja neki a ló:

— Kedves gazdám, mink a te hazádba nem mōhetünk, mert a te édesapád mán régōn mēghalt, de a házik sincsen mán, itt nincs semmi. Hát, te mēnj ebbe a vározsba, keress szōgálatot a királyná! Ad ű nekōd majd szōgálatot, de úgy alkudj mēg vele, hogy kevesebb bérér, de én is ott légyek veled, ahun te. És — aszongya — mikor tēgōd mēgfogad, egy sarokba köss engōmet be. Te majd kocsis lēszel — aszongya —, de nekem adjá legeslegelőször abrakot, engem pucōlj mēg először.

Avval ű fogta magát, bemēnt a vározsba és keresōtt szōgálatot. Mikor aztán odajért a királyi palotáhon, bezōrgetōtt, becsōngetōtt. No, az udvaros kigyōtt, kérdōzi, hogy kit keres.

— A király ōfelségét keresōm. Szōgálatot akarnék.

— Éppen köll egy új kocsis.

Mikō oszt bemēnt a királyhol, hát föl is fogadta kocsisnak, ű lett a kocsis. Ű csak olyan alantos kocsis, mert vōt ottan parádés koci is, ű csak olyan szēgény kocsis lett. De úgy, hogy az ű lova ott lēhessen egy sarokban, ű így kevesebb héré dolgozik. Hát így megalkudtak, mēg is fogadták szépēn. Hát persze, űneki korán kellēt kēlni, korábban mint a többi kocsisoknak. Fogja ű osztán az ű kalapját, oda a szōgre fölakasztja, hogy a toll majd világít neki, mert neki lámpát gyūtani nem szabad. Így meglátta az ű lovát megpucōni előbb. Hát az az aranytoll akkora világosságot vetōtt, hogy az egész istállóban világos vōt. Hát eccō gyūnnek ám a többi kocsisok is be.

— Aha, ennek milēn lámpája van.

Nohát, ezōk ezt megirigyelték, mert ezt az istállóba be is vihették és ez olan világosságot tartott, hogy ez az egész istállót bevilágította. No, aszongya az egyik, ezé majd te lakōsz.

Na jól van, bemēntek mingyá a királyhon. Azt mondják a királynak, hogy:

— Királ ōfelsége, azt mondja ez a kocsis, hogy ű mēg ollan madarat is tudna hozni, amelik madár ezt elvesztōtte.

— Ohó, gyere csak te be, Jankó!

A király ōfelsége előadja neki, hogy te mit mesēlsz a kocsisok-

nak. Pedig nem meséte ű aztat, ezök a kocsisok csak úgy gyanúbú izéték el.

— Hogy te ollan madarat tunná neköm hozni, amilen madár azt elveszítötte? Ha énneköm ezt nem tudod teljesíteni, a fejedet is vesztöd a lovaddal együtt.

Hát most mit csinál? Ilyen nagy bajban mi lesz űvele most? Fogja ű magát, kimegy az istállóba, leül a lóva faráhon és sír. Sirati a tollat, de csak sír, de csak zokog. Körültekint a ló, láti, hogy a gazdája a faráná ül és csak sirdogál.

— Kedves gazdám — aszongya —, miért sírsz?

Hát osztán elmesélte, hogy a király milyen földadatot adott neki, hogy ha azt a madarat nem hozí el, aki ezt a tollat elvesztötte, akkó mind a kettőnknek végünk van.

— Na, jó — aszongya a ló — kicsit veszélös a dolog, de majd megpróbáljuk. Most mēnj vissza a királyhol és mondd meg neki, hogy adjon ű tēneköd egy micsodát no, egy zsák kölest, vagy tán három zsák kölest, három zsák kölest, mēg egy ládát, akkor maj te mēghozod neki az aranymadarat.

A király erre mingyá képes vót. Mingyá oszt befogta az ű lovát, felült a kocsijára, oszt elmēnt, nagyon messzire elmēnt. Egyszer odajértek egy hegýódalba, egyszer aszongya a ló:

— Kedves gazdám, most nézz hátra, hogy mit látol?

— Látok egy fekete felhőt.

— No — aszongya —, akkó mán oda is érjünk.

No, osztán oda is értek. Leszálltak ottan a kocsirú.

— Most aztán szórj ide egy zsák kölest. De vigyázz, mert a madarak egyformák, nem szabad válogatni. Itt mind egyformák, csak egyet kapjá el és tēdd a ládába bele és mán megyünk is. De sokat nem szabad üdözni.

De még két zsák köles a kocsin van. Hát oszt amikó leszórta, a ló aszongya, hogy nézz csak arra föl. Hát amikó fölnéz, láti, hogy egy fekete felhő gyün. No, azok lēsznek a madarak! Hej, azok csak lecsaptak oda és szēdték a kását. Ű mēg csak leugrott a kocsirú, fölkapott egyet és bele a ládába. Osztán teráj! Gyüttek ám utánuk a madarak.

— Nézz csak hátra, mert viszket a bal fülem!

Hátranéz, hát láti, hogy egy fekete föjhő.

— Dob le még azt a másik zsák kölest!

Ledobta, míg azok összeszēdték, űk addig utaztak tovább.

A ló egy kis idő múlva mondi, hogy baj van mán megint, mert most meg a jobb fülem viszket nagyon.

— Nézz hátra!

Visszanéz, asz mondja, hogy egy nagy fekete főjhó, még nagyobb, mind vót.

— No, dobd le a harmadik zsák kölest is!

Ledobta, míg azt összeszedték, addig azok a határon átméntek. Közben amikó átértek a határon, megvitte a királynak a madarat. Hát ű azt kalickába tette, gyönyörködött benne.

No jó, másnap régge mán megest nem meri a tollat többet kitenni, majd most kiteszi azt a derékszíjat, amit ű tanát. Hát most még világosabb vót, mert az még nagyobb eszköz vót, ami még jobban világított. Azt mondják a kocsisok:

— Néz csak, néz csak, mit csinál ez?

A toll az még nem is vót elég, hanem még a derékszíjat is kiteszi.

— No, megállj, majd emönyünk a királyhol, oszt megmondjuk!

Megmondták a királynak, hogy ez a gyerök azt mondta, hogy ezt a nót, aki ezt a szíjat elvesztötte, ű még azt is el tudja hozni. Pedig dehogy is mondta. A király behívati, hogy te legény, mit meséssz te? Mán azt a lánt is ide tudod hozni, aki ezt a szíjat elvesztötte?

Ű nem mondta, dehogy mondta. Tagadta.

— Ha nem hozod neköm elő azt a lánt, akkó mind a ketten a lovaddal együtt le lésztek fejezve.

Na jó. Visszament a fiú az istállóba, oszt sirdogál. Mi lesz űvele most? Mind a kettőjüknek még kell halni. A ló visszatekint, láti, hogy nincs senki az istállóban, oszt mondi:

— Ugye, kedves gazdám, mit mondtam én teneköd? Meg fogod siratni a tollat is meg a derékszíjat is. Hanem most mēnj be a királhol és mondd meg te neki aztat, hogy adja teneköd azt a három pácát, aki mán száz éve a nagy térkép mögött van, három páca, azt adja oda neköd, mást semmit. Majd mink avval mēgyünk oszt megpróbáljuk. Vagy ott pusztulunk el, vagy itt, most mán mindegy.

Bemén ű oszt a királyhol, azt mondja neki:

— Király őfelsége — aszongya —, adja neköm ide azt a három szál pácát, ami mán száz éve a nagy térkép mögött van. Ott tresved, adja neköm ide azt, majd azzá megkeresöm én azt a lánt, aki azt az ővet elvesztötte.

— Na, jól van, ha mán így van. Te mēnj és ha ott van, akkó vidd el mert én nem emlékszöm, hogy ott van három szál páca!

A gyerök emēnt, férehúzza a térképet, hát láti, hogy valóban ott van a három szál páca a térkép mögött. Fogta ű osztán mind a három szál pácát, eltöszi, elmönt. Hát fogja a lovat, oszt utaz-

nak. Hát nagyon messzire utaztak, persze ez táltos ló vót, oszt röpült. No, odajérnek oszt egy hegylő, nagy hegylő vót.

— No — aszongya —, itt lakik ebben a hegylőben Tündér Ilona, a tündérlőknek a királynőjük. Ezt kell nekünk elvinni a királynak! Hanem, most ezt a hegylőt üsd még evvel a pálcává. Majd kinyilik kétfelé, közben — aszongya —, mikor berobogunk, majd balkéz felé, ott lész egy kis ablak. A Tündér Ilona ott fog űni, oszt horgol. De egy szót ne szólj, csak mutasd neki és majd muszáj neki gyűnni.

Na jó van. Odajértek, ráütött oszt a pálcával, a hegylő kétfelé nyílt és bementek. Hát tényleg láti, hogy bal felül van egy ablak, Tündér Ilona ott ül és horgol. Int neki, hogy gyere, pakolj össze, kocsiba és majd menjünk. Hát össze is pakót és mennek. Há a hegylő össze akar csukónni, ez a legveszélősebb.

— Üss a másik pálcává a hegylőre.

Ráütött és a hegylő újra maradt nyitva. No oszt mennek haza, vissza. Hát maj hogy csak kijérnek, a hegylő megint össze akar csukónni.

— Hát most a harmadik pálcáva üss rá!

Akkor a pálcákat eldobálták, kimentek. Mēntek a királynőhöz vissza, vitte a Tündér Ilonát a királynak. Jó van, most a Tündér Ilonát a gyērlők nagyon megkedvelte, mert nagyon gyönyörű szép nő vót. A király is szerette vóna űtet feleségének, közben Tündér Ilona nem azon vót, hanem a Tündér Ilona azon vót, hogy aki űtet megmentette abbú a hegylőbű, hát annak a felesége akarna lēnni. No, akkor most hogy egyezzenek még? De hát még köll eskünni, másképp nem lehet a dolgot elintēzni, még köll eskünni. Azt mondja a király:

— Mit szósz ehhez, én a Tündér Ilonát el akarom venni feleségül? Ugyanakkor szeretnék megesküdni vele.

Azt mondja:

— Lēhet.

De közben Tündér Ilona asz mondja:

— Jó van, én lészök a király őfelségének a felesége, de csak úgy, ha olyan esküvőt tart, amelyet én követelők.

— Hát jól van, milyen esküt követelők?

— Hát én olyan esküt követelők, hogy esküdjünk meg tündérlő tejében. Ami olyan tündérlő tej, de olyan főrőjan.

— Hát jól van, helēs — mondja a királ. — De ki fogja nekünk ezt előállítani?

— Aki engöm idehozott, az meg fogja ezt is teremteni.

Most megen ez egy nagy gondja vót a gyērlőknek. A királ behívatja.

— Gyere csak te ide!

A gyermek odamén, oszt a király mondja neki:

— Ha te neköm nem szörzöl tündérló tejét, amibe én együtt Tündér Ilonáva még tudok fürönni, akkó a fejedet vesztöd a lovaddá együtt.

Hopp, itt megint baj van, mert most ezt hunnan teremti elő. Elmént megint az istállóba, leült a ló farához és csak sirdogál és csak sirdogál.

— Miért sírsz, kedves gazdám?

— Hát hogylene sírnék, amikor ezt meg ezt mondta a királ. Hogy ha én nem tudok neki olan tejet szörözni, amiben ű az esküvőkor Tündér Ilonával megfürdik, akkor mind a kettőnknek a feje veszve van.

— Á — aszongya a ló —, mēnj te vissza a királhol, mondd te meg neki, hogy varrasson ű teneköd tizenkét bivalbűrt össze, a bivalbűrt szabassa énrám és adjon ű teneköd egy hordó pálkát. Azt és egy új kötőfiköt tégye föl a kocsira és mi most elmegyünk. Most ha sikerül, akkó sikerül, ha nem sikerül, akkó nem sikerül. De, aszongya, ű megpróbálkozik, mindegy akár itt halunk meg, akár ott halunk meg, elmegyünk, aszongya és megpróbáljuk.

Elmént a gyermek a királyhol . . . Á, mingyá a mestörök oszt mögesináták, tizenkét bival bűrt összevarrtak, ezt föltették a kocsira és a lónak a lábára négy élös patkót verettettek, élös patkót. No, akkó oszt elindultak, elméntek. Na, amikó oszt elméntek messzire nagyon, odajértek egy fához. Amikó odajértek, a ló megállt.

— Na, látod, édös gazdám, itt van ez a nagy agácafa, itt a kút, még itt van a válú. Most ebbe a válúba öntsd bele azt a pálkát, amit hoztunk. És — aszongya — most mēnj fel erre az akácfára, meg vidd magaddal föl ezt a kötőfiköt. És ha látod, hogy gyünnek azok a lovak, mer a tündérlovak lésznek ezek. Ha látod, hogy ezek gyünnek, akkó csak te neköm szólj.

De közben mán a bivalbűrt ráadta a lovára, mán űk el vótak kiszülve a harcra.

— Ha te látod, hogy gyün a csődör, mert majd gyün köztük egy csődör és amikó látod, hogy mink összekaptunk verekönni, amikó a csődör az én fülemet kapta el, akkor ugorj le a fárú és törd ki a nyakadat. Ha pedig azt látod, hogy én kaptam el a csődörnek a fülit, akkó csak szépen gyere le a fárul, kösd a kötőfiket a nyakába, kösd a kocsi után, oszt mán meggyünk is. A többivel ne törődj semmit, csak a csődört kell vigyázni.

Na jó van, mindön mán ē vót a helire helezve, a pálinka benne vót a válúba, eccer aszongya:

— Nézz csak hátra, mer én valamit érzök, ami nekem nem jó esik, vizket a bal fülem.

Visszanéz, hát egy fekete főjhő, no akkó azok lösznek. Másoccor ugyanúgy, harmaccor ugyanúgy. No, harmaccor, amikó oda lezuhantak a tündérlovak mind oda, neki ott annak a válúnak vizet inni. De hát abban nem víz vót, hanem pálinka, osztán a lovak berúgtak. Mind részégek léttek, a pálinkát megitták. De a csödör nem mēnt a válúra, érezte, hogy idegen ló van a közelbe és ű csak egyenest oda annak a lónak és összekapaszkodtak vere-kenni. Persze a ló csak hasította avvá a négy új patkóvá, amá mēg csak a bivalbórt verte, és ez nem ártott az ű lovának. Eccer csak azt nézi a fa tetejibű, hogy az ű lova csak elkapta a csödörnek a fülit.

Ahá, most mán rendben van. Most mán legyütt szépē, rátette a kötőfiköt a fejire, odakötötte a koci után, oszt gyērünk. Mēntek. Mikor osztán megindútak, a többi kanca meg mind után-na, nyerítettek mind a lovak. De mind az összes kanca, mind a csödör után mēnt, hát ű vót a legény, ugye. Azok csak utána.

No, megvitte a királynak ezt is, megvót a nagy öröm, meghozták a kancákat.

— De most ki feji ezeket meg?

— Aki ezeket idehozta, az majd meg is feji űket. Azt mondta neki a ló, hogy amelyiknek én elkapom a fülit, azt csak te fejd mēg. Ne félj semmit, nem fognak agyonrúgni. No, odament ű, oszt fejte sorban, a ló meg csak kapkodta el a füliket. Hát mán a felit sem kellett megfejni, mán egy nagy bogrács készen vót. No, mikor tele vót a bogrács, hát elerisztették a lovakat, hadd mēnjenek arra, amerre akarnak. Itt most a tej a fontos. No, ezután előgyüttek a szógák és kezdték tüzelni a bogrács alá, a tejet kezdték főforalni. A tejnek olyan főró kell hogy légyen, hogy ha egy csontot beledobnak, akkor az széjjelmēnjen. No, jól van, akkó mán megesküdnek. De kinek kell legelőszőr meg-esküdni? Hát a legénynek kell legelőszőr megesküdni meg a Tündér Ilonának. Tündér Ilona így határozta el. No, jó van, fölfőralták a tejet, próbálják, beledobják a csontot, hát széjjelföl a csont. Ájde, mán ketten a bogrács szélén ültek, de a lova meg azt mondta a gyēröknek, hogy mondja mēg a királynak, hogy engedje mēg, hogy hadd nézhesse végig a bogrács mellett, amikó a gyērök szét fog főni, mert te szét fogsz főni, de nem fogsz, csak ezt kérd meg.

— Kedves király atyám, ha megengedné, hogy a lovam nézne engöm, hogy a tejben én hogyan főlök széjje.

— Hogyne, szívesen megengedöm.

A ló odament, hú, hú, odalehelt és egy nagy darab jeget eresztett bele abba a tejbe, az még meghült. Ketten beleereszkedtek szépen, megfürdöttek és most ketten esküdtek meg. No, most mán a király látta, hogy ezek megfürdöttek, majd ű is úgy. De a tejet újra fel kell forralni olyanra, amilen vót.

— No, most jó, gyere ki — aszongya a király —, most majd én fürdök.

Mikor a tej olyan főró vót, mikor a csontot beletötték és a csont széjjelfőtt, akkor mán űk mind a hároman ott ültek a bogrács szélén, vót olyan állvány esinyával, avval vót a király, hogy csak majd megfürönnék és e lesz az esküvőjük. No, de közben a király asz kérte a gyeröktű, hogy:

— Kedves fiam, engedd meg, hogy az én paripám is hadd nézzén engömet, ahogy én fürdök! Hadd nézzön, hogyan halok meg ebben a tejben!

Úgy gondóta a király, ha mán megengedte a gyerök lovának, akkó ű is engedje meg az ű lovának. Hát jó van, de az a tej bűdös, mikó főr, az ű paripáját alig tudták odahúzgálni. Nagynehezen odahúzták, mikó mán olyan közel vót, na most mán be lehet mennyi, amint majd most mán lépnek bele, a király lova még a háta megétt vót, az orrává amint kapálódzott ide-oda, hát a gazdáját beleleükte és még is halt. A királykisasszony még ott maradt, mert ű még nem lépett bele, az ott maradt.

— No, hála istennek, a király összefőtt, mi ketten maradtunk férj és feleség!

Jól van, hát most mán űk löttek férj és feleség együtt. Hát mit csináljanak itten? Mer a királyság nem maradt úrájuk, hanem el köll nekik utazni valahova máshová tovább. Utaztak osztán, utaztak és bejértek egy rengeteg nagy erdőbe. Ebbe az erdőbe, amikó bejértek, hát annyira csavarogtak, csavarogtak ide-oda, hát nem találtak sehol sem helet, sem szolgálatot. Az éhség is rájuk szorult, meg mit tudom én, de mán most valahol meg kellött nekik pihenni. Hát a nap még egy kicsit fent vót, hát látik, hogy valami kastél föle van ottan. Odajérnek ehhol a szép kastélhon, látik, hogy gyönyörű szép kastél, no űk ebbe most beménnék. Be is méntek. Keresnek űk idább-odább, de nincs gazda sehunse, nincs sehun sènki se, üres az egisz dolog.

Hm, ez lesz az üvéké. Beméntek, fölatalálták ám magikat ebben a gyönyörű szép kastélban, majd űk ebben laknak. Hát laktak is űk abban. De közben születött nekik egy kizsgyerökük,

a gyerök oszt szépen nevelködött. De a kastél pinceheliségében vót egy rablóbanda, ezök ott tanyáztak. Nem mentek a palotába, csak űk itt a pincében tanyáztak. No, ahogy azok ott tanyáztak, eccő a királyfi észrevösi, hogy:

— Aha, aszongya, itten még másvalaki is van! Gyerünk csak!

Egy éccaka oszt ű kiállt, amikő mentek rabóni, oszt mind a tizenkettőt lefejezte, mind sorban lefejezte. No, de maradt még a vezér hátra, mer ez vót a legutósó, annak csak a feje tetejét találta lecsapni, egy fél fejet lecsapott, de a is meg vót halva, de nem halt meg, életre kelt később.

Hát most mán, ugye, tiszta a palota, majd űk most mán élnek tovább. Fogi ű osztán ezt a halott testét és belefeneköli űtet egy hordóba.

— No, itt fogsz meghalni ebbe a hordóba, nem fogsz többet rabóni! No, te többet elő nem kerüsz ebbű a hordóbű.

No, de mikő ű a hordóba bele lett fenekőve, akkor meg mindég ű remélött életet. Ű még mindig spekulált azon, hogy űneki még élete lesz. No, ez közben a gyerök vadászni járt, mindég vadászni járt. Eccer, amint kimén az erdőbe — hát mivé vadászott, hát nyilpuskával — ráfogja egyszer a nyilpuskát egy vad izére, egy vad rókára, most ű ezt agyon akarja lünni. Megszólal a róka:

— Kedves gazdám, ne lüj agyon, inkább adok én neköd egy rókafiacskót.

— Jó van, ájdé hátra!

A róka elmént hátra. Megkapta a rókafiacskót. Jól van, mēnt tovább vadászni. Megint láti ű, hogy itt gyün egy farkas. Ráfogi erre is a nyilpuskát, az is megszólal, azt mondja, hogy:

— Édös gazdám, ne lüj agyon, inkább adok neköd egy fiacskót.

Na, jól van így, van most mán kettő, kettőnek lesz mive majd szórakozni. No, most a gyerök találkozott egy medvéve, arra is ráfogja a nyilpuskát, hogy majd lēlüvi, asz mondja a medve:

— Kedves gazdám, ne lüj le engöm, inkább adok neköd egy medvefiacskót.

Jól van, levötte a puskát, nem lütte agyon. Adott neki egy medvefiacskót. Na, most mán vannak hároman. Mēn tovább vadászni, amint mēn, lát éppen megin egy nyulat. No, ez a nyúl éppen jó lesz neki. Ráfogi a nyilat, hogy majd ez meglüvi, előszalad a nyúl, azt mondja:

— Édös gazdám, ne lüj engömet agyon, inkább adok én teneköd egy nyúlfiacskót.

Azt is oszt ájde hátra, most mán vannak négyen. Négy erős állat. Tovább barangol az erdőben, most mán valamit kell találni, mert mán nincs mit enni. Mén, hát egy oroszlán gyün rá szömben. Ráfogja a nyilat, agyonlüvi, azt mondja oszt az oroszlán is:

— Édös gazdám, ne lűj agyon, inkább adok egy oroszlánfiacskót, ez neköd nagyon nagy hasznodra lesz!

— Jó van, tégöd is beismerlek, hát légyen úgy.

No, jól van, most mán van neki állatjai és több nincs. Mostan majd ű mén haza, viszi a feleséginek az ajándékokat. Hazaviszi az állatokat, azt mondja a feleséginek, hogy itt vannak ezek az állatok, meghoztam őket. Most etetgesd őket, gyámolidd, hadd nőljenek még nagyra. Hát azok még hamarosan még is nyőttek. De jól van, ez alatt az idő alatt, azt mondja ű az urának, hogy:

— Kedves uram, férjem, tudod mit? Tizenkét szoba van, mind a tizenegy szobának a kúcsát idejadtad, de a tizenkettedik szobának a kúcsát nem adtad oda. Add oda a tizenkettedik szobának is a kúcsát, akarom látni, hogy abban a szobában is hogy mi van!

— Nem, kedves feleségöm. Nézd csak, eztét neköd, kedves feleségöm, nem szabad tunni, az ott csak hadd légyen úgy, ahogyan van!

Másnap az asszony megín szekirozta.

— Nahát itt van a tizenkettedik szoba kucsá.

Hát mikó az asszony ezt kinyiti, halli, hogy ott a hordóban valaki zörög, és könyörög életért.

— Ki vagy te, mi vagy te?

— Én vagyok a rablóvezér, de többé mán nem vagyok az, hűségös szolgád akarok lenni, amig te élsz, még amig én élök, addig én mindég hűségös kutyád leszök. A te férjed nekém vágta le a fejemet.

— Hm, ugyan, jól van. De nem tudlak én ebbű a hordóbú kiszabadítani.

— Dehogy nem, kiszabadíthatsz te engem nagyon könnyen. Egész egyszerű.

— De hugyan?

— Hát — aszongya —, állj ennek a hordónak a tetejire. Pisád körű. (Bocsássanak meg, hogy mondom.) Pisád körű ezöket az abrincsoakat, majd én megfeszítöm és ezök majd le fognak pattogni.

Hát úgy is csinát a menyecske, fölát, lepisálta azokat az abrincsoakat, az még megfeszítötte, az abrincsoak még mind lepattogtak. A rabló kigyütt, a feje mán meg vót gyógyulla. Mikó kigyütt a rablóvezér, a királynöve szerclömbe estek, mert a rablóvezér

nagyon szép férfi vót. Most űk szerelembe estek és űk szeretnének egymásé lenni. A menyecske hát nem szereti az urát, hát ezt szereti, mer ez még szebb, mint az ű ura.

— Ezt a mi urunkat, a királyt, el kell nekünk emészteni, majd én leszek az űr. Neköd meg itt lésznek majd az arany-hegyek meg az aranymicsodák, ez mind a tihed lész, de csak akkor, ha te az enyém lészöl.

Ej, a Tündér Ilonát csábította ám a sok arany. Csak jobb élete lenne azzal a sok arannyá, mint így. A kisgyerök meg ott vót és figyelte, hogy űk mit beszélnek.

— De hogyan tegyünk el űtet láb alú?

— Na jó, majd én megmondom. Most egyelőre itt van ez a csont. Ezt a csontot majd estére tedd a szalmazsákja alá. Ha a férjed majd estére megjön, el lesz fáraddal. Akkor majd ű körösztülveti magát az ágyon, ez a csont még még lész mérgezettel. A csont körösztülszíri és ű majd meg fog halni.

— Jól van — aszongya.

No, meg is csinálta ezt a menyecske.

No, amikor mán ez kész vót, eccör meggyün a vadász, szóva a férje.

— No, kedves férjem, tudod, mit gondótam?

— Mit, kedves feleségem?

— Te mindig vadászol, itt az ágy, én sohasem vetöm meg, most feküdj mán le, pihend ki magad!

— Hát jól van, kedves feleségöm, majd én lepihenök.

Fogta magát, rávetötte magát az ágyra, a csont még körösztűszúrta a veséjit, kész, még van halva. No, de űneki vannak ám állatjai, ezek varázs-állatok vótak. Eccő a nyúl fölébred, szól a többinek.

— Nézzétek csak, úgy látszik, hogy a mi gazdánk meg fog halni.

A többi állatoknak mondja. A medve fölugrik és kérdezi, hogy:

— Mit mondasz tē?

— Hát így még így látszik, hogy a mi gazdánk meg akar halni. A felesége így még így csinyát neki.

Ah, odaszalannak, megmutasztik egymásnak, hogy evvel a csonttá akarta eltēnni láb alú az asszony. A csonttú akart meghalni. Hát a csontot oszt eltüntették.

— De hol van az, aki ezt a csontot ide tette?

— Á várjunk csak, majd az meg előgyün, lész még több is.

Avval az ember megmenekűt, elmēnt. De másnap spekulált az asszony is meg az ember is, a rabló, hogy ez sikerűt neki. Hát most hogyan tudják mégis csak elemészteni?

— Tudod mit — aszongya —, hajujjunk le ide, majd aszongya, majd én tőszök puskaport a szömibe, hogy vakujjon meg. Majd én meggyútom — aszongya — és majd megvakul.

Mondja a rablóvezér, hogy ezt így cselekedje. No, oszt úgy is történt. Meggyútt oszt az ura:

— Jó napot kívánok, kedves feleségöm.

— Jó napot. Nem hoztá semmit se?

— Nem hoztam, de nem fogtam semmit se.

— Hát te sohase nem nyugszasz, nem pihensz? Soha így nem, soha úgy nem? Hát legalább hajolj le az asztalhon, és legalább úgy pihend ki magadat!

A puskaapor mán ott vót, de az embör nem vette észre.

— No, a te kedvedér megteszök mindönt.

Lehajolt, és egy kicsit majd szundikál.

Meggyújtotta, dupp, mind a két szeme kisüt. Megvakút az embör.

No, most aztán megvakút, nincs többet neki szemevilága. No, most kihöz foháskodjon ű, hát nincsen senkije se. De mán látta, hogy a felesége érosszút, mer ezt ű tette, más nem. De, hogy mitű, vagy kitű csináta ezt, ű ezt nem tudja. Mindénkit ű lefejezött, a palota üres, de ki tanította erre? No, jól van. De a nyúl meg közben spekulál:

— Kedves állatjaim, tudjátok mit? A gazdánk megvakul. A felesége itt van, ez tötte tönkre. De megállj, majd én hozok neki valami füvet.

— De rögtön fuss — azt mondja neki az oroszlán meg a medve —, csak rögtön fuss. Mer másképp így meg így lősz, meg-észünk tégödet.

No, a nyúl osztán nekieredt, osztán őfutott. Futás neki! Nem tartott bele nem tudom én hány perc, a nyúl mán meghozta. A füvő megkenték a gazdának a szemevilágát, hát mán újra néz. Megmaradt a szemevilága.

— No, jól van, kedves állatjaim, most megyünk.

No, de jó van, eztet a feleséget valahogy muszáj nekik elintézni, ugye? Kérdezik az állatok, hogy:

— Mi csináljunk neki?

A róka meg oly hamis vót, egyre integet, hogy:

— Adjátok nekem! Adjátok nekem! Majd én elintézőm, majd én elintézőm — ezt a róka mondi.

A medve meg aszondi:

— Hm, hm, hm, nem lehet! Te mingyá goromba vagy és végezné vele. Előbb hadd szenvedjén, előbb hadd szenvedjén. Hadd szenvedjén, a gazda is szenvedött a vakságáva.

— Na, megállj, majd adok én neki. Az oroszlán meg rámondi: „Majd adok én neki!”

Hát most mit csináljanak vele? Kérdezik a gazdát, hogy mit csináljanak vele. Hát, aszondi, csináljatok vele azt, amit akartok. Mer a gazda mán észhön gyütt, hogy mán űneki vége van.

Na jó van, hát majd ēvezetik űtet ki a folyóra, majd beledobják űtet a folyóba. De megmondta nekik a gazda, nehogy halálát adják neki, vagy hogy széjjemarcangóják, csak dobják bele a folyóba.

No, amikor osztán odajérték — de a róka az mindég spekulált, az mindég spekulált.

— Hej, nem jó lesz így!

— Majd valahogy elintézzük eztet.

Az asszonyt beledobták a folyóba. Mikó beledobták a folyóba, a víz kezdte űtet vinni, a róka még előreszaladt és megfogta, kivette.

— Nem — aszongya —, nem így kell lenni, ennek még felelni kell.

No, a róka, mer annak hét esze van, az nagyon sokat tud. No, amikor az asszont kifogták, gyűnnek vissza, hozik vissza az asszont is. Hagyjuk ezt az asszont, hátha megtér és nem tudjuk, hogy hogyan lesz. Hát a kisgyerők is itt van meg mit tudom én. Hát osztán az ura mögkegyelmézett neki, hogy légyen továbbra is anya. A kisgyerők még nyól, nyól, mindennap fejlődik, oszt nyól. A király még még, amikor bemént a rablóknak a kamarájába, rengeteg kincsöt talált, rengeteg sok kincs vót ott. Vót ott píz még mindénféle, de neköm is jó vóna! No, ebbű a sok kincsbű meg a pízű csinátatunk egy országutat az erdön körösztü a királyi városig, egy rőndös országutat, finomat. No, osztán mikó mán megesinyáták ezt az országutat, most mán mēnnek végig rajta.

— No, kedves feleségem, most az eccő mögbocsájtottam, űljünk mán eccő fíjákerra.

De akkó mán nagyon gazdagok vótak, mert mán megtuláták a rablóknak a kincseit és gazdagok vótak. Péz vót elég, no oszt akkó űk mēntek fíjákëron. Közel érték a városhol, hát látják, hogy ez egy királyi város.

— Hm, királyi város!

Visszafordútak. Ennek a királyi városnak a lánya vót ez a Tündér Ilona. A királynak a lánya vót, aki abban a városban lakott, a király is tündér vót még a lánya is. De a király régita kereste, régita óhajtotta, de sehogy sem tudta megtanáni az ű lányát. Mer ű rég ē vót varázsóvá, pontosan mán én sēm tudom,

de ez mán így van. No, akkor osztán a király ezt meghallotta, hogy ebben az erdőben van egy palota, és abban van egy új országút kiépítve.

— No, megállj. Majd én ezt meg fogom nézni. Hogy mer valaki az én országomban egy országutat építeni?

A király még a királyné felűtek a fijakörre, mentek az országúton végig, amit ez a fiú építtetett. No, osztán gyűnnek az országúton, odajérnek a palotához, ott meg a kizsgyerők oszt játszik.

— Kinek a fia vagy te?

— Én ennek meg ennek a fia vagyok.

— Hát mi apádnak a neve?

— Ez meg ez.

— Hát anyádnak a neve?

— E meg e.

— Hohó — azt mondja a király —, nem a mi lányunk ez? Tündér Ilona? Ez a mi lányunk. No, jó, a mi lányunk, akkó heles — aszongya. — No, dehát még kell nézni a palotát, hogy mi van a palotában.

Elhajtottak oszt a palotába, ottan mingyá csöngetnek. Előgyün a vitéz.

— Kit keresnek, uraim?

— Hát ezt meg ezt.

— Hát az én vagyok, a feleségem ez meg ez.

Akkó aztán összeölelköztek, hogy ez az ű unokájuk. No, aztán visszamentek az öreg királynak a palotájába, ott osztán a fiatalokká még eccé tartottak egy nagy lakodalmat. Hogy azután mi történt, azt mán én nem tudom.

30.

A V É N U S Z - M A D Á R

Egy királ templomot csináltatott magának, hogy az isten előtt legszentesebb legyen. De hát meg is készült a templom tizenhárom esztendőre. Elősző, amikő tartatott benne misét, amikő kigyűtt, az ottlévő szegényeknek osztogatott alamizsnát, mindönt. A királ ösmerte jól a koldusokat, de most a legszélűl látott ott egy ismeretlen koldúst. Kérdezte is a királ, amikor osztotta az alamizsnát, hogy hova valósi, az meg azt felelte, hogy nem idevalósi.

— Én országoló koldús vagyok, az enyém az egész ország, ahol megfordulok.

— Láttál-e már akkor szebb templomot, mint ez az enyim?

— Ilet már láttam, amely szinte így van megcsinálva, mint a magáé. Ebből azonban hibázik egy valami, egy madár hiányzik, egy Vénusz-madár hiányzik belüle. Az a madár énekel, annak szöbbs hangja van, mintha száz nő és férfi éneklőne.

— De hol van az? — érdeklődik a királ.

— Az a sárkányok keziben van, az sárkán kézben van.

Hát a királ tudta, hogy hogy van az. Amikó még ú fiatal vót, járt arra, velük akkó még barátságban vót. De most ezt nem löhet, ő már megeregödött. Hát a királ oszt bánatos lött. Bémönt a szobába és kiadta a parancsot, hogy hozzá be ne mënjön senki sè. Mert aki vígságra adja magát és bemegy hozzá, azt összevágja kardá. Sirt a királ, bánkódott, hogy ennyi pénzt ráköltött erre a templomra és még sè az ú temploma a legjobb és a legszöbbs, mert a madár hibázik belüle. Hát az egyik szöme sír, a másik örült, hogy hát három fia is van neki. De most bánatos a madár végett. A fiúk azután megkérdezték az apjukat, hogy miért sír az egyik szöme, a másik meg bánkódik. Hát a legöregebb fiú a folyósón keresztül bémönt elsőbb is.

— Király őfelsége, atyám, megkérdezöm, hogy miért sír az egyik szöme, miért bánkódik.

— Gyere ide, fiam, közelebb, maj megmondom.

Odamegy oszt a fiú közelebb, a királ meg úgy pofonvágta, hogy az meg csak úgy felbukott. Elesett, kapta a kalapot, oszt mönt ki.

Kérdi a középso fiú, az öccse:

— No, bátya, mit mondott?

— Eredj be, majd megmondi neköd is.

Bemegy oszt az is, kérdezi az apját:

— Mondja meg, királ őfelsége, miért ilyen bánatos. Miért sír az egyik szöme, a másik meg örül?

— Gyere ide, fiam, megmondom.

Odament a fiú, a királ azt is pofon vágta úgy, hogy fölbukott. No oszt az is elszaladt.

Kérdezi a legkisebb királfi, hogy no mit mondott.

— Eredj be, majd neköd is megmondi.

Ez is azután nagy bögyösen bémönt, becsukta maga után az ajtót. Odaállt a szoba közepire és tisztölgött. Kérdezi oszt az is:

— Királ őfelsége, kérdézem, hogy miért van az, hogy az egyik szöme sír, a másik meg örül?

— Gyere ide, fiam, megmondom neköd is!

A fiú meg odalépt. Katonásan megállt ott az asztal előtt, az apja pofon vágta, de az meg mög sëm mozdult.

— Ebben nem tudok sëmmit sëm csinálni, atyám — mondta.

a fiú. — Mondja még, atyám, nyiltan, hogy mi a baj, mert segíteni akarunk rajta.

A királ másoccor is pofon vágta. De a fiú még sem mozdult, úgy állt, mint a katonák.

— Fiam, menjél ki, mert rögtön összeváglok a karddal!

— Nem bánom — mondja a fiú —, vágjon össze, de én meg akarom tunni, hogy mi a baj! Ha nem akarja megmondani, hát vágjon össze!

A királ kihúzta a kardot és mellette mintha levágna, a füle mellett egy picikét elsüvített a kard. Az ajtóba meg, ahogy elrepült, beleállt a kard. A fiú meg odavitte neki a kardot, odaállt és mondta neki, hogy itt a kard és vágjon össze. A királ háromszor eldobta a füle mellett a kardot. Harmaccor is visszaadta az apjának a kardot, majd így szólt neki: „Majd megmondaná még a királ öfelsége, de mán akkó nem lösz kinek!” Ezzel azután a fiú elment ki. Hát kint kérdezik a bátyjai, hogy neki mit mondott, elmondta, oszt, hogy amit nekik mondott, azt mondta neki is. Hallották kinn a fiúk, hogy kétszer csattant valami, de nem tudták, hogy mi vót az. A két öregebb azután elmöntenek a sétátérbe, egy kicsit ott sétáltak, ű meg kiment a városba. Gondókozik, hogy most mi csináljon. Hogy tudja azt most kispekulálni. Amint sétált az utcán, benézett egy mészároshó. Ott meg éppen egy marhát akart a mészáros leütni, hogy majd aztán elvágghassa a nyakát.

— Várjon, mester, egy kicsit! — szólt oda a legifjabb királfi.

A királfit meg mindenki ismerte is, meg szerette is.

— Fogják fel, mert neköm szükségöm van a vérre!

— Ó, könnyel felfoghatjuk a vért. Másképp beleeresztjük a vért a csatornába, onnan mög a tengörbe.

Az inas mingvá kihozott egy fazékat, a hentös meg fejbe ütötte az ökröt. Az lebukott. Késsel mindjárt le a torkát. A fazekat meg oda, keverték, folyt a vér. Lött vér egy két-háromliteres fazékkal, na az elég is lött. A gyerök oszt a vért kevergette.

— De most kell neköm még az ökör hólyagja is. Ki kell belüle eresztteni a vizet, és adják ide neköm az üres hólyagot. A vért meg tötsék bele a hólyagba. Mer neköm erre lösz szükségöm.

No, gyorsan is mönt a munka, mert vótak sokan. A hasánál kezdték bontani, minyárt hamarosan ki a vért, a hugyozót oszt kivették, a húgyot meg kieresztették belüle. Bele mingvá a pumpát és belepumpázták a vért. Ez kő a fiúnak.

— Most adjon egy kést. Ha van, olyan kést, amit nem használnak.

— Van — mondja a mészáros —, van kés, amelyiknek már alig van éle.

Kihozott az inas egy kést, a fiú beletötte a csizmaszárra, mén haza. Hazajért, igényöst mén be a királhon. Hát a másik ajtón meg ott vót a királynőnek a szobája, az ajtó félig üveg vót, de vót rajta firhang-izé is.

Bejér, odaáll elibe:

— No, királ őfelsége atyám, most mondja meg, hogy az egyik szeme miért sír, a másik meg miért örül?

— Hát már megmondtam.

— Abbú én nem értek sēmmi — feleli az apjának a fiú.

— Mondja meg nyiltan.

— Menj — azt mondja a királ —, mert összeváglak.

— Nem bánom én, hogy ha összevág is, ha nem mondi meg, úgy is halál lösz.

Az apja megint háromszor eldobta mellette a kardot, csak a fűlüt érte. A kardot visszahozta az apjának. Harmaccor amikor visszahozta az apjának, azt mondta a fiú, hogy most már nem is muszáj a titkot elmondani. Kihúzta a csizmaszárból a kést, úgy csinált, mintha magát szúrta volna agyon, de hát a hólyagot szúrta agyon. A gyermek oszt elvágódott, folyt a vér, rugdalózott, úgy csinált, mintha meghalt volna.

A királynő szaladt be:

— Ugyan, férjem, kéntelen voltál a legkisebb fiút meggyilkolni??

— Nem gyilkoltam meg. Maga magát gyilkolta meg.

— De miért hazudsz? Nem akarod megmondani a fiadnak a titkodat, hát segíteni akar. Hát mit nem akartál megmondani neki? — kérdezi a királynő.

— Hát nem akartam neki megmondani, hogy a templomból hiányzik egy Vénusz madár.

A gyermek meg ezt hallotta jól. Vénusz madár hibádzik a templomból. A sárkánál van az a madár, ha meg odaérnek, akkor a sárkány öszi mög őket, mondta a királ a feleséginek.

Ezt akartam megtudni. A fiú felugrott, a hólyagot kivette, odavágta, elmélt ki. A szakácsnőnek odajadta a ruháját, hogy mossák ki, ő meg másik ruhát vett és aztán mönt kifelé. Megkereste a bátyjait és mondja nekik: „No bátya, ez meg ez meg ez a baja apánknak. Most hát készüljünk hozzá, hónap elindulunk!” Hát oszt készültek is, el is indultak másnap réggel korán. Lóháton mentek. Mentek ki a városból, kimöntek jó messze, hát érkeztek három úthon. Most a küves út három felé vezetett. Ott van egy fenyőfa, meg egy régi köröszt, itt meg három felé

az út. Asz mondja a legkisebbik királfi, hogy ez nem jó van. Mi csak ezen a három úton kereshetjük, ezen a szélsőn megyünk és lehet, hogy majd emezén van vagy amazon lehet. Így elmehetünk ki tudja hová és lehet, hogy itt közel van. Hároman vagyunk, három út van, menjünk háromfelé! Amelyik hamarabb megtaláli azt a madarat, szól nekünk és egymást megkeressük. Hát majd csinálunk valamilyen jelt. Ki meliken akar menni?

— Hát — mondja oszt a legkisebb királfiú — mindenki a kését vágja bele abba a fenyőfába, amelik úton akar menni.

Hát a legöregebb fogta a kését, ű a jobbódalín akart menni, a középső fiú meg a balódalín. Beleszúrták is a kést. De kérdezik a bátyjaik, hogy most mit jelönt az, hogyan tudják meg, hogy mi van a másikkal, ha bajban van.

— Hát, ha a kést kihúzzuk és amelyik vérös, azzal van baj, az meg van hāva. Az mán halott, azt mán hiába is keressük. De ha a kés rozsdás, akkó a gyerök él, de nem jó helben van. Még van valahun kötözve, vagy ilenféle dologban van, azután mán segíteni kell. Amelik kés a fāban tiszta egēszségös, az életben van, ott rendben van mindön.

Igy aztán ēbücsúztak egymástú, ēmöntek.

Hát ű mönt a bal úton, a másik a jobb úton, a középső meg a középső úton. A középső fiú meg a legöregebb mentek jó sokáig, jó estefelé összegyűtt az útuk.

— Nohát — asz mondja az egyik — ha összetalálkoztunk, akkó mán menjünk együtt!

Hát oszt möntek az erdőség mellett, körbe az erdőben, az úton. Odajérték a kocsmáho.

— Itt a kocsmā — mondja oszt —, ne menjünk tovább, úgy is este van mán. Majd előbb meghálunk és majd utána megyünk régge tovább. Nohát úgy is lött. Beszálltak a kocsmába, megháltak ottan. Vót ottan . . . a kocsmáros elfogatta űket szívesen, hogyhát van itten hel, a lovaknak meg hát űnekik is van.

Hát bekötötték a lovakat az istállóba, meg is fizették mingyá a porció ételt — zabot, szénát is, meg a reggelit mögfizették. Hát aztán betértek a kocsmába, oszt pālínkáltak. Készítette a kocsmáros a vacsorát. Nohát möglött a vacsora, mög is vacsoráltak. Hát begyűtt egy szógáló, szógálójuk is vót mán, hát osztán együtt vacsoráltak, űk ketten. A kocsmáros egy asztalnā ēvött velük, a szógáló meg hát külön. Mögvót a vacsora. Há, a kocsmárosné ēvitte az edényöket a konyhába, majd hozi a kártyát vissza.

— Királfi — asz mondja —, hogy szeretnék kártyázni egy kicsit, időzzünk, ráérünk még lefekünni. Egy kicsit kártyázzunk!

— Hát kártyázzatok, ha szerettök kártyázni — mondta a kocsmáros.

Hát leütek oszt kártyázni, hozzáűtek, kártyáznak, kártyáznak, de bizon a két királfi minden ütésre évesztötte a pénzt. A kocsmáros meg a felesége mindig nyert. No jó, de hogyan? A királfik nem vötték észre, amint kártyáztak a nagy tükör mög a fejük fölött. A kocsmáros meg az ő felesége az ő kártyájukat mindig a tükörben nézték. Mikó oszt, nekik erősebb kártyájik vót, akkó a kocsmáros meg a kocsmárosné letette a kártyát, hogy nem birom. Mikó oszt egy kicsit gyöngébb vót, akkó oszt űk nyomták. Így oszt becsapták a két királfit, annyira osztán, hogy az összes pénzüket elnyerték tőlük, még a lovakot is, szerszámot is, nyeretget is, az ő ruháikat is. Ezeket a királfiak mind elkártyázták, sohasem nyerték űket vissza. Őkártyázták űket. Hát a kocsmárossa nem kártyázunk! Felesége oszt kihozott egy civil ruhát, azt meg levettették.

— Most fél évig itt maradtok nálam — mondta nekik oszt a kocsmáros.

Nohát másnap osztán a kocsmáros megtette az egyiket juhásznak, a másikat meg kanásznak. Így édegétek. Hát most ezt abbahagyjuk.

Há, a legkisebbik királfi még mēndegél, mēndegél, estefelé az erdőségben talált egy kis házacsját. Egy öreg asszony tuskón ül, ezzel a szerbfonyássá gypját fonyt. Cérnát csinát. Odaköszön:

— Jó napot adjon isten, öreganyám!

— Adjon isten, királfi uram!

— Hát te mi járatban vagy itt?

— Hát, öreganyám — aszongya — ezt meg ezt keresem.

— Ó, fiam — aszongya —, tudom, hol van. De te így nem mész oda. Most mán estefelé van az idő, van itt, ahol meghálsz, majd réggé emész vissza — aszongya az öregasszony. — Majd megmondom hónap, hogy mit csinász.

No jó, ott is maradt, betötték az istállóba a lovat, adtak neki zabot, szénát. Bemönt az öregasszony is, csinálta a vacsorát. Megvacsoráztak és egy kicsit utána elbeszélgettek.

Nohát, másnap mikó főketek, űk megfrustukótak, ő meg mán megtette a lovat is. Vót ott széna, zab is vót. Mikó a lovat mögétette:

— No, fiam, eridj haza — aszongya az öregasszony. — De figyeld meg — aszongya —, ha hazajérsz, kérd el királapádtól a lovat, ameliket ő használt, mikó még ő vitéz vót, fiatal korában. Ha ő nem akari odajadni vagy ha ő nem akari megmondani, hogy hol van, csak annyira kérd, hogy egy darabig lögyön a tihed.

És a nyergőt kérd szintén, a kantárt mög a kardot, a kardját ! Azt meg megtalálod a palláson, a kakasülön. Csak azt mondja, hogy légyön a tihed, akkor biztosan megtalálod. Amikó asz mondta, hogy hol van — és tudom, hol van — a lovakat, a parádés lovakat vezessétök ki, aszongya, de azt is készíts oda népeket. Már egy öt-hat vagy egy tíz embört, de úgy megparancsód, hogy nem szabad egynek sem szóni, se teneköd, se egymásnak nem szabad szóni. Mégcsak az egész pallót föl nem szedtéték és fel nem ástátok, már az egész pallót föl köll szenni és a helét föl kell ásni. Föl köll a palló helét ásni két öl mélen. Mikó ásás közben az istálóban közelödnék a két öl mélséghön, akkó vigyázni köll, mert ott találnak egy lovat. De ezt neköd előre meg kell mondanod mindegyiknek. Akkó oszt a létrát is készítsd oda, akkó a létrát leengedöd, akkó úik kigyünnek, te meg ugor' rá a lóra. Amikó a ló a gödörben kel föl, akkó te ugor' rá és a ló kigyün veled a gödörbű. De szóni nem szabad. Utána újra betakarni, a pallót úgy becsinálni, ahogy vót — aszongya az öregasszony —, bevezetni a lovakat újra ! A te lovadnak meg van ott egy üres hel, az lösz a te lovadé a hel, a stand. Akkó szabad majd beszéni, addig nem. Ha ezt megtészöd rendösen, akkó a ló a tied, de ha valamelik szól, a ló nem ébred föl.

Nohát eztet megértette ű, mer emondta neki az öregasszony kéccő — háromszó előtté.

Hát osztán visszamönt ű másnap regge. Bemén a királ öfelségihön. Mondi oszt neki:

— Királ öfelsége, atyám, adja nekem maga a lovát, amit maga használt fiatal korában, vitéz korában !

— Hát ott van az istálóban.

— Nem — aszongya — az istálóban, nem ott van, akit maga használt és elrejtett.

— Nem rejtettem én el sēhol sēm, ott van az istálóban.

— Nem — aszongya a királfi —, mondja, hogy légyen az enyém, akkó megtalálom !

— Hát légyön a tiéd !

— A kardot is adja meg a nyergét !

— Hát légyön a tiéd az is !

— Köszönöm, királ atyám !

Tisztölgött, köszönt, elmönt. Kimönt a vározsba, talált ű mingyá egy embört, munkásnak, nem vót ennek az embörnek munkája. Keressēn még ötöt, aszongya a királfi. Vagy hatot is. Akinek nincs munkája. „Velem gyüttök” — aszongya. Hát oszt könnyen talált olat, akinek nem vót munkája. Mingyá is szedött össze. „Itt löszök — aszongya — a kocsmában. Bemönt a kocs-

mába, oszt ott várt. Nohát, begyűttek oszt a munkások a kocsmába mindnyájan. Jól van, mostan vannak már heten. Jó van, hét embör megteszi. Hát fizetött ott mindegyiknek egy kis pálinkát és aztán: „No, gyertök velem!” Bevezette őket, beméntek a palotaudvarba és megmondta nekik, hogy milen dögöt kell nekik csinálni. „Elsőbb megyünk a magazinba a szerszámot kivenni, majd akkó megmondom a többit”. Kinyitotta a magazinosa a magazint: „Ilen és ilen szerszámot adjon” — mondta a királfí. „Hét csákányt, hét budákot, hét kapát, hét ásót, hét lapátot.” Ott oszt kirakta, az emberök meg odatámasztották az istáló elé. Akkó mondi, hogy más nincs, eztet a lovakat ki köll vezetni. Egy szó több sē lögyön. Egy szót magatok közt nem szabad beszélni — aszongya — amilen szerszám köll, olat fogjatok, és csináljátok. Egy lovat találtok, ha két öltre leértük. Vigyázzatok, hogy meg ne szúrjátok az ásóvā. A földet rula vigyétök le, én majd akkó lenyútom a létrát. Utána majd kigyűttök. De nincs szó, nem szabad egy szót se szóni. Újra utána a földet betakarni, lerakni majd a téglát, utána újra lerakni a pallót. A lovakat bevezetni. Akkó oszt — aszongya — majd beszélünk. Addig a lovakat kinn tartik a katonák. Megértettétek? Kéccer, háromszor is elmondta.

— Meg — mondják az embörök.

Mondik oszt az embörök:

— Magáé, királ, megtösszük, még ha életünkbe kerül is!

No hát jó van, hozzáláttak.

— Katonák, gyertek ki.

A katonák kigyűttek.

— Most minden katona a lovakat vezessék ki!

Most a katonák sorban vezették a lovakat ki, sétálni az udvarban. Mikó kivezették a katonák a lovakat, azok oszt hozzáláttak, mingyá oszt csákánnyá feszegették fel a pallókat és horták ki. Felszedték a téglát is mingyá, azt is hordták ki. Azután kezdték a földet is ásni, azt is mingyá dobálták széjjel. Azután oszt ástak. Ástak lejjebb, lejjebb, ástak, ástak, dobáltak. Ű ottan áll, néz. Hát osztán lejjebb is értek két öl közelébe, akkó vigyáztak. Hát csakugyan találtak lovat, lent fekszik ódalvást. No oszt lassan a földet lekotorták kézzē, a lábairú is lekotorták szépen. Utána lenyútották a létrát, fölgyűttek, kigyűttek. Félreálltak úgy. Ű meg aztán ráugrott a lóra, a ló mög osztán emelkedett. Mingyá a hátára fordút, mingyá fölugrott a ló, már fent is vót. Kiugrott a gödörbű. Kimönt. A többiek meg tudják, mind, hogy mit kell most csinálni. Ű meg kint nehezen tartotta a lovat. Hozzáfogtak mingyá a földet behúzni az embörök, kapákkā be-

húzni a földet. Behúzták, betisztították szépen a földet, a téglát berakták, rá a pallót, megcsináták, ahogy köll, mind röndösen. A katonák meg mind vezetik be a lovakat. Egy üres hely maradt, ő vezette az ő lovát oda. Vezette, kimönt, kigyűttek a legények is mind.

— No, mostan már szabad beszélni! — mondja a királfi. — Most hát mivel tartozok, legények, amijé dőgoztatok — aszongya.

— Hát, amit a királfi nem sajnál.

— No, hát jó van, nem sajnálom.

Mindönkine tíz aranyat adott. Tíz aranpízt! Hát az jó fizetés vót, egy hétig nem kerestek annyit. Hát megköszönték űk szépen és űk azzal emöntek. Ű aztán bemönt a királhon.

— Királ őfelsége — aszongya —, mondja meg, hogy hol van a ló nyerője mög a kantárja, mög a kard.

— Hát — kérdezi a királ — hun van a ló?

— A ló itt van, megtaláltam.

— Ha megtaláltad a lovat, akkó keresd meg azt is! Keresd meg azt is!

— Hát jó van — aszongya. — Megkeresem.

Főmönt a pallásra és megtalálta. Megtalálta a nyergöt is, rá a kard is rá vót akasztva, a kantár is. Lehozta, de piszkos-poros miféle. Kihozta az istállóba az ő lovát, de előbb a nyergöt kiskáta, kipucóta egy kicsit. Nohát ez abbamaradt.

Nohát együtt oszt az este, összepakót ő mög egy kis énnivalót. Réggé korán majd indul. Hát ő korán réggé meg is indút. A lovászának megmondta, hogy: „Itasd, étesd a lovamat! De mérő zabot adj neki!”

Nohát jó, megadta neki a zabot egy ételre, megétte a szénát is, vizet is adott neki. Hát osztán főgyütt, főnyergete, oszt mönt kifelé. Kimönt, de kezd virradni. Hát mire kijért a várbú, hisz alig mönt a lovacskája, tántorgott, gyöngö vót. Szóva le is szát rúla, úgy vezette. Kijért osztán a vározsbul, ahun a nép már nem látta űtet, megáll a ló.

— Kedves gazdám, királfi — aszongya —, ereszd meg a haslómat, meg ereszd meg az államnál a kapesot!

Megeresztette oszt mingyá, rögtön kikapesóta.

Háromszor megrázkódott az ő lova, olan gyönyörű szép ló lött, mint a világ. Mint a labda, olyan kövér.

— No most — aszongya a ló — mi dógod van, hova akarsz menni? Űj fő rám!

— Először odamegyünk ahhoz az öregasszonyhoz, amelik megmondta, hogy hol találak meg tégöd.

— Az köll — mondja a ló. — Csak ott mennél több bort így, mer erő köll. De neköm is adjatok bort ott!

Nohát ott oszt fölüt rá, a ló egyet ugrott, mán a levegőben repült. A fők fölött igényöst nekivágott. Nohát oszt el is mönt, oda is ért hamar.

— Jó napot adjon isten, öreganyám!

— Adjon isten. Megérkeztél?

— Meg.

— Na, látom, hogy derék vitéz vagy — mondta oszt az öregasszony. — Megkaptad a lovat. — Ösmerte az öregasszony ezt a lovat. — Nohát, tédd be az istállóba, adj neki zabot és gyere be! Majd megfrustukójjunk.

Csinált frustukot. Megfrustukótak, de az asszony egy kancsú bort behozott a pincébü. Vót neki szép pincéje — olyan ötliteres kancsúvá hozott. Csak az öregasszony itatta a bort.

— Csak igyál bort — mondogatta.

Hát egy kancsú bort mögívott már. Hát aztán egy kicsit beszélgettek, mán rég megfrustukótak, a fiú megkérdi az asszont, hogy eressze le a pincébe, majd a lónak is visz egy sajtár bort. Hát le is mönték a pincébe, az öreganyó tötött is a kancsúba: „Ezt idd meg, mingyá”! — mondta a fiúnak. Egy kancsúval mögívott, a sajtárt meg teleengedte: „Ezt meg vidd el a lovadnak!” — aszongya.

Vitte a lovának a bort, az mög megitta. Hát kérdi a lovát, hogy „Köll-e még?”

— Köllene még kettővő! — mondja a lova.

Mégmondta oszt az öregasszonynak, hogy még kettővő köllene neki.

— Vigyé neki még kettővő!

Két sajtárral még kivitt, így három sajtárrá mögívott a lovacska. Nos, osztán megtötötte a kancsút megint tele, meg a sajtárt is teletötötte.

— Most vigyük föl! Te hozd a sajtárt, én meg viszem a kancsút.

Fővitték, aztán kezdte neki az öregasszony mesélni, hogy hogy kell neki járni.

— Teneköd most itt ki kell mönni végig az én erdömön körösztü. Ezután az én erdöm után lösz rézerdő. Fa, levele minden réz, de ne próbáld bántani egy szemet ső, egy szálat ső. Levelet, sémmit ső. Csak mēnj. Akkó találász ottan egy kis rétet, azután gyün az ezüsterdő. Ott ső nē bānts sémmit ső. Akkó utána tanász aranyerdőt. Az aranyerdőtü közelödsz a szélihön, akkó mán innen tovább nem mész — aszongya az öregasszony. Majd adok én énnivalót — ott leűsz, ott megēsöz, a lónak is viszöl

egy kis énnivalót meg bort is. Adok neki inni is. Az edényt hagyd ott, majd én elmék érte. Te mész tovább.

De eztet émesélte neki az asszony többször, hogy el ne tévessze.

— A többit még majd megmondom hónap — mondja oszt az öregasszony.

Nohát úgyis este is lött lassan, megint megvacsoráltak. Megint hozta a bort föl, ittak is. Hát az öregasszony egy pohárral ű kivett belüle, a többit ű itta meg. Hát, mikó fővirradtak réggé, majd megint megétessünk a lovakat — aszongya — s az asszony megint csináli a frustukut. Nohát ű elment az istállóba a lónak anni énni, szénát is, zabot is, aztán begyütt ű is. Nohát, az öregasszony is megcsinálta a frustukut, leméntek a pincébe, hoztak fő bort, de egy sajtárrá megitatott vele.

Elsőbb idd meg ezt a bort — biztatta az öregasszony a királfiút.

Még is ivott egy sajtárrá, abba tizenkét és fél liter vót. Ű meg oszt megitta.

— Most töltsd meg mögint.

Megtötötte, most ez elég lösz frustukra.

Nohát aztán frustukótak. Mi vót hát a frustok? Gánica. Puliszkát, gánicát főzött, az vót az ű frustukja. Nohát aztán jól esött az is. Nohát frustukótak, de a bort mögitta.

— Nohát — aszongya a szüle — gyere, fiam, nézzük meg, mennyi erőd van!

Kimentek a ház elibe, persze ott olan fák vannak ottan, olan vékony fát mutatott neki:

— Ezt a fát húzd ki a fődbü.

Mégfogta a fát, megeméte ű, de nem bírta kihúzni. A gyökerét megemelte, de a még vissza.

— Á... fiam, gyenge az erőd — mondta oszt az öregasszony. — Gyere le a pincébe.

Mént le a pincébe, és megint ivott bort. Három sajtárral vitt a lovának megin. No akkor tötötte megint neki. Egy sajtárrá, kettővé, három sajtárrá megivott.

— No, mostan megnézzük, mennyi erőd van?

Kimöntek, mutasztá neki az öregasszony, hogy amelik fát most akarod, azt húzd ki.

Mégfogta a fát, úgy kirántotta, mintha csak vessző lött vóna.

— Most azon az úton, ameliken gyütté, most dobd el a fát.

Meg is fogta a fát, eldobta és leesett olan pár száz méterre.

— Á... fiam, ez gyönge — mondta oszt az öregasszony. — Gyere a pincébe megint.

Még három sajtár bort megitatott vele. De a fiú még mindig bír inni. Mennél többet ivott, annál jobban érzi magát, annál erősebb. A bor csak mén bele.

— Hát, no most gyere, majd megnézzük, milyen erőd van! Kimönték, mutaszt neki még eccer olan vastag fát.

— Vedd ki ezt a fát, emeld ki, húzd ki.

Mégfogta ő, felemelte ő, de ennyéhány gyökere még lejjebb vót, szélesebb gyökere és még nem bírta kirántani.

— Ej, gyöngé még az erőd. E még kevés!

Nahát megint bemönt a pincébe, megint három sajtár bort megivott. No, kimöntek megint.

— No, fogd meg ezt a fát és húzd ki teljesen!

Mégfogta a királfi a fát, úgy kirántotta, hogy csak úgy fröccsentek ki a gyökerek. Kigyűtt.

— Mos fogd a hégvyt és dobd el, amerre birod —, aszongya az öregasszony —, ezen az úton.

Hát oszt meglóditotta úgy, hogy nem is látta, hogy hol esött le.

— No, meglehetőssen van erőd, de ez mégis kevés — aszongya az öregasszony. — Gyere még a pincébe.

Möntek a pincébe, még három sajtár bort megitatott vele.

— No hát, majd viszünk föl is — aszongya. — Mán dél is lösz, ebédünk és ezt is majd még megiszod. De máma mán nem mész, késő van, majd elmész hónap.

Nohát vittek egy sajtár bort, meg egy kancsúva is vittek föl. Csinát osztán egy kis énnivalót az asszony hamarosan, vágott egy kis szalonnát, sonkát, kóbászdarabot, ódalasat, a lábozsban megsütötte, megvót oszt a jó délebéd. Nohát osztán öttek is, meg a bor is éfogyott.

— Nohát most gyere le megin a pincébe, megiszol megin néhány sajtár bort és utána majd meglássuk, hogy milyen erőd van.

Nohát lemöntek, három sajtárt megint megivott, hoztak föl is.

— Hát most nézzük meg, hogy van-e erőd több.

Még egy vastagabb fa volt előttük, vót ugyan több is, de egyre mutasztott neki:

— Eztet fogd még, oszt húzd ki" — mondja neki az öregasszony.

Mégfogta azt a fát, úgy kirántotta azt a fát a fődbű, hogy csak úgy fröccsentek ki a gyökerek.

— No, most mán látom, hogy van elég erőd. Elég erőd van! Most megteszi! No, most majd emegyünk egy kicsit be, majd beszélgetünk egy kicsit meg mi. Maj megmondom, hogy hun jársz, meg hun kő mönnöd.

Nohát bemönt és mondi:

— Az erdőbű ha kijérsz, ott megebédősz. Ha az erdőbű kijérsz, akkó ott találsz egy ilyen kis fűvet, mint ez. Akkó majd változik, az rézfű lesz. Addig a lovadnak lépésben lent kő menni. Ha a rézfű elmúlik, akkó gyűn az ezüsthű. Akkó aztán meg aranyfű. No, akkó mehet a ló a levegőben, a ló azt már tudja. Akkó odajérsz egy palotáhon, de a palota forog, olyan sebesen forog körül, hogy oda nem lehet bemenni. Te fogd a kardod a kisujjadra, úgy forgasd meg háromszó a fejed fölött és dobd el. Ott van hatfejű sárkány és hat torony a palotánál. Ha a kardod földobod, akkor megáll a palota. Mikó odajérsz, akkó meg egy másik palotához érsz, ott is van egy kisasszony. Itt is van egy királkisasszony meg ott is van a harmadikban is. Ezek mind fölsőországi királi lányok, a sárkányok ezeket elrabolták. De, azt mondja, vigyázz nagyon jól rá, nehogy valami baj legyen, mert a sárkányok mindig erősebbek. A sárkányok közül a legöregebb a gyengébb, a légfiatalabb az a legerősebb. De nagyon vigyázz magadra, hogy meg ne gyilkoljon. Mer ha meggyilkol, akkó más segítség nincs. A karddā kell mindég megállítani a palotát.

Nohát a gyerekek mind figyelte itt. Együtt a másnap, harmadnap, fő is virradtak, megfrustukótak jó. Készített neki énnivalót: sonkadarabot, megsütötte jól, kóbászt meg humifélet. Elkészítette oszt a kinyerkét szintén, egy hordó bort. Úneki egy hordó bort meg a lónak, meg egy mérő zabot. Vót ott olyan hatalmas tarisnyája, hogy egy mérő zab belefért. Azt a lónak a nyakába akasztotta és a ló mögészti.

No el is indút az erdőn köröszttű. Meg is találta a rézerdőt, utána megtalálta az ezüsterdőt, utána az aranyerdőt is megtalálta. Szép, gyönyörű szép volt az aranyerdő, drága pénzt ért minden ott. Hát nézi a világoson, hogy ott más tovább nincs erdő. Férelép az útról egy kicsit, leült. De előbb leszedett a lóruól mindēnfélit. A tarisnyát meg a lónak a nyakába akasztotta, a ló mög hát évött. Ű meg hát fogta a tarisnyábú a porcióját, azt mind megētte, a boroskát meg mind megitta. Utána a lovat is megittatta borral. Ezután fölnyergelte a lovát, fölült rá: „No hát lovacsám, mēnjünk”. A többi szerszámot meg mind ott-hatta.

Nohát kijértek az erdőbű, tisztaság van, szép fű. Hát utána a mező megváltozott és következett a rézfű. Hát ezōn ēmōntek köröszttű, ott következett az ezüsthű. Azon is ātmēntek, gyűtt az aranfhű. Aszt, ha egy kicsit elkerūlték, ott mán közōnsēges fű van.

No, mondi oszt a ló: „Édōzs gazdām, mēhetünk mán a levegőben”. Arra aztán föl, fölugrott osztán a levegőbe. No miro

odajérnek, hát forog a palota. Olyan sebessen forog, hogy a madárnak is nehezen lehetne bejutni rajta. Nohát leszállt ű a lórú, fogta a kardot a kisujjára. Háromszor megfordította a feje fölött, fődobta, a legmagasabb tornyot pedig megütte. Megállt a palota.

Mén befelé. De a királkisasszony megijedt. Mi az most, mi csördül? Mer ha a sárkány gyün haza, akkó a buzogánt dobja be, hogy megállítsa a palotát. De ez nem buzogány. Ez kardcsörgés! Kiszalad, hát láti, hogy kard van ott a gyöpön. A fiú mán mönt befelé a lovon, láti, hogy a kisasszony emelgeti a kardot. Rákiált:

— Ne bántsa, királkisasszony, majd én felelem.

Nem is birta fölemelni, csak próbálgatta emelgetni a fődű. Odalovagolt, leszállt a lórú, fogta a kardot és oda tette a hüvelybe. A kisasszonnyal mingyá kezét fogott.

— Hát mi járatban van erre, királfi? — kérdezte a kisasszony.

— Hát ezt meg ezt keresém.

— Jaj, az nagyon messze van — aszongya a kisasszony. — Menjen maga itt azonnal érre vissza, mert ha meggyün a sárkány, akkó az magát legyilkoli.

— Nem, én maradok, majd maga is segít neköm, amiben bír. Neköm magát föl kell mentenöm, maguk is hárman vannak testvérök, mög mink is. Maguk is majd legyönek minálunk, a bátyjaimmā évszerint legyönek beosztva.

Örülne a királkisasszony, ha ki tudna valahogy menekülni a sárkánytű, de nem löhet. Mer a sárkány túl erős.

— Hát, ha az isten segítségre lösz, akkó legyözöm — aszongya a fiú.

Nohát osztán karon fogva möntek. A lovat bekötötték az istállóba. Aztán bemöntek a palotába, ott meg adott neki egy kis énnivalót. Kicsit beszélgettek, borozgattak, de csak ilen bort ittak, mint amilen itt is van. Az nem volt ilen erős bor. Hát eccör zuhanik a palota.

— Miféle zúgás ez, királkisasszony?

— Hát a sárkány most indul haza, jelentí, hogy készítem az ételt neki. Mert ha hazajér és nincs az asztalra készíttel az étel, akkó agyonra ver.

Hát mingyá be is mönt a kisasszony a szobába és mért egy sajtárba egy mérő sódert mög egy sajtár bort. Ez a sárkánkának az ű eledelje.

— Nézzük meg csak, királkisasszony, miféle buzogány az!

Hát kimöntek, nézik, hát látik, gyöngyörű szép rézbuzogány van ott. Fogta oszt a buzogánt, de a kisasszony sohasem birta

felemelni a földtű. Ű meg fogta, fölemeli, forgati ám, hogy milyen szép rézbuzogány. Kérdezi, hogy:

— Merre dőgozik a te sárkán férjed?

Aszongya: — Napkeletnek, Napkelet felé.

Hát mán a sárkány gyütt hazafelé. Halli, hogy valami zúg a feje fölött, nézi, láti ám, hogy a feje fölött az ű buzogánya repül. Hát beszaladt vissza.

Kérdezi, hogy messze van-e még a sárkány.

— Hát nincs mán messze, hat kilométer messze van.

Hát a sárkány szalad, elkerülte az ű dolgát, még hat kilométerrel messzebb elmént, mire megtalálta az ű buzogányát.

Hej, nagy méreggel kapta oszt a buzogányát, hogy majd visszadobja úgy, hogy összetörni az egész kastélt. De sajnálta a kisasszonyt összetörni, meg drága a palota. Nem tudom, ki van a palotában, kérdezi magátú a sárkány. No oszt betötte a buzogányt a hüvelibe és hazáig szaladt. Megfáradt. Hát osztán hazajért.

— Jó napot, kedves feleségem, kedves királkisasszony!

— Adjon isten, kedves sárkány.

Úgy muszáj vót mondani, mer a sárkány másképp agyonra veri.

— Hát, mi az? Van vendég?

— Van — aszongya —, együtt az öcsém. Meggyütt az öcsém, hogy majd minket fölkeres.

— Ó, szerbusz sógorom!

Mingyá oszt kezét fogtak. A fiú meg úgy megszorította a sárkány kezét, hogy az ujjaiibul a vér kisörkent.

— Ennye, sógorkám, goromba szorításod van.

— Hát minálunk ilen a szokás.

Nohát, a királkisasszony meg mondja, hogy: „Itt az étel, ülj le a szélin!”

Nohát le is üt mingyá és kezdött önni. Ahogy étte azt a sódert, csak úgy szikrázott a foga közű. Nohát megötte, megitta a bort.

— Ej, sógorkám, nem lehet ám azt a madarat csak úgy egykönnyen megszerézni. Még is kell ám azért küzdeni!

— Hát én megküzdök — mondta a királfi —, de itt bent nem, hanem gyerünk ki a gyöpre.

— Hát jól van gyerünk ki!

Kimöntek osztán.

A sárkány meg kérdi, hogy „Hogyan küzdjünk”?

Nem bánom én — mondja a fiú —, ahogy akarsz!

De mán húzi a kardot ki. Mán akarja, hogy majd vág.

— Á ... nem úgy, sógorkám — szólt a sárkány —, a kard élős, a buzogány meg csak gömbölyű, mint az alma. Nem úgy!

— Hát hogyan akarsz? — kérdezi a királfő.

Asz mondja a sárkány, hogy „birkózzunk”.

— Nem bánom én azt sem, hát birkózzunk.

A kardot visszatette a hüvelbe, oszt összekaptak birkózni. Hát dobogatik egymást, de mindegyik talpra áll. Utóbb oszt megsokallotta a királfő és asz mondja a másiknak:

— Sárkány sógor, dobj, ha akarsz! Mert másként én doblak, beleváglok abba a kúbe, a földbe, hogy többet sohasem gyűssz ki!

Hát oszt a sárkány főhasznáta a legnagyobb erejít, meglódítot-ta és térdig belevágta a királfőt a földbe.

Kiugrott az meg, elkapta a sárkányt: „No többet nem dobsz!” Hej a sárkány megharagudott, kiugrott. „Most ez a hitvány leginy akar engem legyőzni! No, most mán többet nem”. Megfogta most még nagyobb erővő, most belevágta a királfőt a kö-töszködésig, a combjáig belevágta a földbe. A királfő meg ki-ugrott, a sárkánt úgy belevágta a földbe, hogy az úgy belemént, hogy csak annak a kezei látszottak ki a földbű. A teste benne vót a földben mind. Kihúzta a kardját és leszegte a nyakát. A királkisasszony meg leste mindézt az ablakon és kérte az istent, hogy csak segítse a királfőt az isten, hogy le bírja győzni a sárkánt. Hát aztán örült is mindjárt, szaladt és a királfő nya-kába ugrott, amiért legyőzte a sárkánt.

— No most már szökjünk innen! Addig szökjünk, még lehet.

— Nem — azt mondja a királfő —, nem úgy van, még mind a két testvért is föl kell menteni. Majd mögyünk aztán együtt.

— Hát azokat nem lehet, mert túl erősek — mondja a királfő-kisasszony.

— Ha én mondom, akkó lehet.

— Na jó!

Ezután beméntek a kastélba, mindjárt a fiút megkínálja egy kis boroeskával, ivott egy kis boroeskát.

— Hát most mán pakolj össze, majd mögyünk tovább a né-nédhön.

Nohát össze is pakótak, sok ékszerők, drága szerők, amit a sár-kány hozott neki, hogy örvendezzen, ne unatkozzon, gyűrűk, aztán függők, aztán gyöngyök, sok mindenféle drágaság. De mind nagyon kí vót cifrázva, mint a drága szerők. Gyémántküvek is vótak benne, aztán aranyok. Ezt összepakóta abba a kis táskába, osztán mennek. Kijértek a szélire, ahul küzdöttek a sárkánnyá, mondi a kisasszony:

— Királfő, ezt a sárkány testit ne hagyd itt. Itt dobád szét a pa-

lotán, a kúfalon belül, mert ha itt marad, akkó a többiek megtudják mindjárt, hogy meg van gyilkolva.

Hát fogta oszt a királfi, kirántotta és bedobta a sárkány testit a kúfalon belü. Becsukta oszt a kaput, a kisasszony meg kivesz egy kis pálcát, egy réz pálcát. Csapja meg az ajtó-zárat.

Megcsapta a pálcával, és eltűnt a palota. Nincs palota. Csak réz alma van. Ezt a réz almát fogja — magával vigye. Hogy ha majd a felesége megérdemli, akkor majd adja néki, ha pedig nem, akkó meg a magáé lëgyön. Maga küzdött érte.

Avvá aztán fölútek a lovacsára és mönnek. A kisasszony tudta, hogy merre van a testvérje. Abba az irányba a lovacska fölrepült a levegőbe és hamarosan ott lëttek.

Leereszkënnék és a kisasszony azt mondja a fiúnak, hogy: „Most nem mehetünk be. A palota forog”.

— Mingyá megyünk föl, — mondta a királfi.

Leugrott a lórul, kisújjára tette a kardját, földobta a legmagasabb toronyra, itt mán tizenkét fejű sárkány vót, amott meg csak hat. Fölerít a kard, megállt a palota.

Hej a kisasszony most: „Miféle csörgés az?” Kiszalad, hát a gyöpön lát egy kardot. Hát fölemeli, megnézi, hogy kié a kard, mert szokott lönni a kardokon nyomtatott bötüvë ráírva, hogy kijé a kard. A kardnak az alsó felire vót ráírva a neve, a kisasszony meg emelgeti, de nem bírja fölemelni. Fogi két kézre is, de nem képes a földtől fölemelni. Űk meg mán gyünnek be az ajtón. Asz mondja a királkisasszony: „Nézze csak királfi, a testvéröm emelgeti a kardot!” Mingyá oszt hozzászól: „Ne bántsa, királkisasszony, majd én fölemelöm”. Tekinget oszt a kisasszony, láti ám, hogy a nénje gyün. Hát amikó odajérnek, a fiú leugrik, a kisasszonyt levöszi a nyerögbü. A testvérok összecsókolóznak, ű mög kezét fogott a királkisasszonnyá.

Kérdözi a nénjit: „Ki ez?”

— Ez öcsénk — mondja oszt az első királkisasszony.

Hát erre összecsókoztak mint testvérok, és elindútak befelé a kastélba. A lovat előbb a fiú bekötötte az istálóba, és utána ű is mögy be.

A királkisasszony énnivalót készített nekik, azután falatoztak. A királkisasszony, a fiatalabb egyre nézi, szemléli a királkisasszonyt is, meg a királfit is.

Mëgszólal a kisasszony:

— Ugyan néném, te hazudol. Ez nem testvérünk nekünk sehocsem. Sehogyan sem formádzik miránk.

— Ugyan te buta! Nem öcsénk, nem testvérünk. Ez királfi,

keresi ezt meg ezt a madarat, közben minket akar fölmenteni. Gyűnnek majd az ű testvérik és löszünk majd az ű feleségeik. A legkisebb meg lész az én férjem.

— Hej, azt szeretném én is, de azt nem lehet, mert az én férjem sokkal erősebb sárkány. De hogy engedött a sárkány téged el?

— Hát elengedett, mert alszik.

— Hogyan alszik?

— Hát úgy, hogy a királfé lemetszötte a nyakát és most alszik.

— Hát azzal ha elbirt, ezzel bizony nem bír el, mert az hatfejű volt, ez mög tizenkétfejű.

— Hát maj csak lehet azt is. Inkább löszünk a segítségedre, de nem hagyhatunk itt. De segíts te is majd bennünket!

— De mivel birlak én majd segíteni?

— Hát valahogyan majd csak segítesz bennünket.

Ezzel a kiráfkisasszony lehúzta az ujjáról a gyűrűt és utána odajadta a fiúnak.

— Kisasszony, hát mi jelent ez a gyűrű minálunk — kérdezi a királfé.

— Ez azt jelenti, hogy most magának, amennyi ereje van, még eccer annyi ereje lösz.

— Ez köll neköm, most mán ne féljen semmit sem! A sárkánytúl erősebb vagyok, még a harmadiktul is.

Nohát osztán beszélgetnek, beszélgetnek, eccercsak behullik a buzogány a palotába. Nem tudta a sárkány, hogy a palota meg van állítva. Kérdezi a kisasszont, hogy: „Miféle zuhanás ez?”

— A sárkány indul hazafelé a munkábul, most indul. Ez azt jelenti, hogy készítem az énnivalót, mert ha nem lesz énnivalója, akkor engem agyonver.

Hát a kisasszony ki is hozta az énnivalót. Mönjünk ki és nézzük meg, hogy a buzogánya milyen! Kimöntek mind a három, hát gyönyörű szép buzogány. De jó hatalmas, nagy. Ki van cifrázva szépen. Fölemelte ű, de úgy forgatta, mint a labdát a keziben. Kérdezi: „Merre van a sárkány, melik tájon?” Azt mondja a kisasszony: „Délnek”.

— Milyen messze löhet?

— Tizenkét kilométer messze dolgozik.

Hát fogta azt a buzogánt, eldobta és el is mönt. No, bemönték oszt a palotába, ott beszélgettek, borozgattak. A sárkány meg gyün hazafelé, hallik ám, hogy a fejük felett valami züg.

Hol lehet az ű buzogánya, gondója a sárkány. Hej, ki van most az én palotámba? Ki meri az én buzogányomat visszadobni?

Szaladt, láti ám, hogy még tizenkét kilométerrel messzebb esett az ű buzogánya. Hej, megharagudott ám, hogy: „Ki van az én palotámban?” Ha most hazajérök, összetöröm az egész kastélt. Gondókozott mégis, hogy a szép kastélért mégis kár vóna, meg hát a feleségit is sajnálta. „Eh, nem dobom el a buzogánt. Mit tudom én, hogy ki van ott és akkor mit csinálok üres kézzel?” Hát a sárkány elkezdött szalanni, szaladt egész hazájig. Mire hazajért a sárkány, mán megfáradt. A sárkány felesége meg mondta, hogy ketten menjenek át egy másik szobába. Mer majd mérgesen gyün és mingyá megtámad itt — mondja nekik a sárkányné. Majd ha megszünik a sárkány mérge, akkor majd megjelönnék, mint néném meg az öcsém. Nohát úgy is lött, átmöntek a szobába és mán gyütt is a sárkán.

No, amikor megérkezik, mérgesen köszön:

— Jó napot adjon isten, feleségem!

— Adjon isten, sárkány-férjem! No, itt az ételöd, ülj le, oszt ögyé!

Leüt.

— De valami idegen szagot érzök — aszongya a sárkány.

Kezdte oszt a sódert zabáni, ötte, szikrádzott a foga. Étte, édegette, mikó felit megötte, akkó mondja a kisasszony:

— Ide figyelj, sárkány-férjem, nekünk ma itt vendégeink vannak. Itt a néném, meg az öcsém is ägyütt.

— Ugye, jó érztem én?

— Jó érzted — mondja ezt a felesége.

— No, hun vannak?

— Ott vannak a másik szobában.

Mingyá kinyiti a szobát, kigyüttek.

— Ó, szerbusz, sógor! Meggyütté?

— Még — mondja a királfi. — Hát sógorkám, te is meggyütté?

— Még — felel neki a sárkány.

— Hát eljöttem már megnézni a nénémet, hogy mi van vele. Te úgy loptad el a nénémet, veled nem birunk sémmit, mert túlerő vagy.

Nohát kérdi a sárkány, hogy hogy vannak otthon. Hogy van a királ öfelsége atyám?

— Hát megvannak, egészségesek.

Nohát a sárkány meg még is ötte a sódert. Fogta a sajtár bort és megitta.

Ohó, most mán rágyütt a sárkány.

— Te neincsak vendégségbe gyütté ám! Te a testvérödet el is akarod vini haza. Hát elvihetöd, de csak úgy, ha legyilkolsz

engömet — aszongya a sárkány. — De azt nem hiszém, mert én erősebb vagyok, mint te. Itt a fejed vesztesége. Gyerünk most küzdeni. De oda ki a gyöpre.

— Nohát menjünk ki oda, ha oda akarsz menni — mondja oszt a királfi.

Hát kimöntek. A két királkisasszony meg az ablakba térdelt, imádkoztak, hogy csak segítse az isten, hogy a királfi legyőzze a sárkánt. Ez is csak birkózni akart. Nohát hozzáfogtak birkózni. Kezdték birkózni, hát ez is értötte a birkózást, meg a királfi is értötte. Csak talpra esték mindég, lábra. Oszt a királ, mán még-sokallotta, hogy elmúlik az idő:

— Sárkány sógor, dobj! Mert ha én beleváglok a földbe, akkó úgy beleváglok, hogy sohasem jössz ki!

No oszt a sárkány látta, hogy az nem hitvány legényke, ú bizony nem győzi le sehogyse. No oszt megfogta a királfiút nagyobb erővê, belevágta térgyig. Az mög kiugrott, megfogta a sárkánt, meglajditotta, belevágta kötözködésig a földbe. A sárkány is megharagudott: „Mi az, ez a gyerök ütet úgy bele vágta a földbe!” Fölugrott, ékapta megint a legint, a királfit, belevágta fél combig a földbe. No, erre aztán a gyerök kiugrott, elkapta a sárkánt, úgy belevágta a földbe, hogy a sárkánnak csak a feje meg a keze vót kint a földbû. No, osztán kihúzta a kardot és lemetszötte mind a tizenkét fejít. A kisasszonyok meg szaladtak ki a palotábú, nézték ám, hogy ú legyözte a sárkánt. Köszönték, hálálkodtak, hogy a sárkánt legyözte. No, hát osztán karonfogva mönnek be. Bemönték, bent a kisasszony pucógatta a kardját, türúgette a vértű, betette a hüvelbe. No, oszt hozott aztán enni, évött sût húst, ivott boroeskát is.

No, most megyünk a legkisebbik királkisasszonyhoz. Nohát, a középső királkisasszony el is pakolt mindenféle drága szöröket, ami vót neki itten, amit a sárkány hozott. Bepakótak: „Nohát most inán megyünk”. Nohát kimönték. De ez is fogott egy ezüst pácát. De előbb mondja a kisasszony: „A sárkány testit ne hadd kint, királfi. Fogd a darabjait és dobáld be a küfalon belü!” Fogta a kezit, kirántotta, megfogta a lábát, bedobta, csak úgy kalimpát. A fejít meg csak úgy rugdosta be, mint a labdát. No aztán oszt becsukta az ajtót. A kisasszony meg fogta a kis pácát, az ezüst pácát: „Csapja meg, királfi, evve ezt az ajtófélfát!” Mégcsapta az ajtófélfát, többet nincs palota. Tiszta gyöp sik mező. Egy kis ezüstalma van a helin.

— Ezt az ezüst almát meg a pácát fogja, királfi, mert ez a magáé. Maga megérdemli, mert aki lösz a férjem, az nem érdemli meg. Maga küzdött értem.

Nohát osztán ráültek a lovacsára mind a hárman és mēntēk. A ló föl-főlkapott a levegőbe és mēnt. No, osztán oda is értek a harmadik palotáhol. De az meg forog. A királkisasszonyok meg: „No, nem mēhetünk be. A sárkány nincs itthon, tehát nem mēhetünk be”.

— Majd mingyá bemegyünk — aszongya a fiú.

Mingyá leugrott ú, a kardját kihúzta és rátette a kisujjára. Háromszor megfordította a feje fölött és feldobta a palotáhol. Az meg felakadt a legmagasabb toronra. Itt mán huszonnégj fejű sárkány vót, huszonnégj torony is vót. A kard a legmagasabb tornyot megütötte, abban a pillanatban megállt a palota.

Csördűt a kard, a kisasszony meg följiéd, hogy: Mi ez? Ez nem buzogány. De valami csörög! Leszaladt, hát láti ottan, hogy a a kard. Ennye, kinek a kardja lehet ez? Ki dobta ezt a kardot be ide? Hát majd mēgnézi, emēgeti, emēgeti, de nem bírja fölemelni. Fogja két kézre, emēgeti... de emezek meg mán a kapun mōnnek be. Mōnnek befelé a kapun.

— Ugyan királkisasszony, ne bánts a kardot! Majd én fölemelēm — mondja oszt a gyērök.

Hát nézi a királkisasszony. Láti ám a nēnjeit. Amikó odajértek irányába, ú leugrott oszt a lórú, levette a kisasszonyokat is, le-emöte űket. Azok oszt mingyá kezét fogtak, csókolóztak. Ű is aztán fogta, oszt összecsókolózott a kisasszonnyá.

— Hát egymásé lēsziünk, királkisasszony — mondja a gyērök.

— Maga lōsz az én feleségöm.

— Hát hogyan? — kérdezi a királkisasszony.

— Hát így meg így. A kardá mēgmentöttem magukat, meg mink is vagyunk három testvérök. Név szerint elsorolta űket, hogy melyik lōsz a bátyjainak a felesége. Te meg lēsziel az enyim, te vagy a legkisebbik, én meg vagyok a legfiatalabb.

Hát megelégedött a kisasszony is nagyon, mert szép gyērök vót.

— De hát — asz mondja — nemcsak ezt, hanem akarom én a madarat is. A Vénusz-madár köll neköm.

— Az itt van nálam, a mi templomunkban — mondja a királkisasszony. — De azt mēgszerēzni bajos. Mēnjen maga vissza innen. De hogy engedték a sárkányok el a nēnémeimet?

— Hát muszáj vót nekik, mert alusznak.

— Hogyan alusznak?

— Hát úgy. A királfi lemetélte mind a két sárkánt.

No, ha azt le birta vágni, ezt nem bírja levágni, mert az én sárkányom huszonnégj fejű. Ezt nem bírja!

— Hát ha az eröm segít, talán ezt is majd legyőzöm. Ameny-

nyire majd maga bír, maga is segítsön, mint ahogyan a kisaszszonyok is segítettek!

— Hó... ha én birtam vóna, mán én lemetéltem vóna és eméntem vóna haza. De nem lehet. Túl erős az én sárkányférjem.

— Hát jó, menjünk be.

Istáló vót, betették a lovat az istállóba, aztán mentek befelé. Hát mindjárt hozott énnivalót ott nekik, falatoztak. Hozott nekik egy kis borocskát is. Ittak borocskát is. Aztán beszélgettek.

Hát éccer zuhogik ám a buzogány. Kérdik: „Miféle jelentést csinált itt, kisasszony?”

— Ez azt jelenti, hogy a sárkány indul hazafelé és készítem neki az énnivalót. Mert ha nincs az étel az asztalon, az én uram agyonra ver.

Ki is hozta a sajtár sódert meg a sajtár bort.

No, most menjünk ki és nézzük meg, hogy milyen buzogány van az udvaron. Hát kimennek, látik, hogy szép buzogány, arannyal ki volt cifrázva. Arannyā, ezüsttē, rézzē, mint annak munka rendje.

— Ennye, de rájért ez a sárkány, hogy ennyi cifrázást csinált rajta. Talán mást nem is dőgozott, csak aztat csináli?

— Hát akkó itthon csináná, de itthon meg nem marad — panaszkodott a legfiatalabb királkisasszony.

— Merre van a sárkány? Melik tájon?

— Nyugat felé.

— És milen messze lehet?

— Huszonnégy kilométerre.

— Hü, huszonnégy kilométer, az messze van nagyon — mondta oszt a királfi.

Fogta oszt a buzogányt, ű dobta át a kőfalon. Hát bementek űk ott. Egy kicsit oszt beszélgettek.

Hát a sárkány meg mán gyütt hazafelé, szaladt.

— Jaj, valami a fejem fölött zúg-búg!

Hát amikó nézi, az ű buzogánya röpül.

— Hej, ki van ott az én palotámban, ott az én buzogányomná — kiabált oszt ám a sárkány.

De a fiú amikó meglódtította a buzogánt, az még huszonnégy kilométernél messzebb elmönt. A királkisasszony meg még sem birta mozdítani. A buzogány ahol leesett, belefűrődött a földbe, csak a nyele vót ki. A sárkány megláti a buzogányt, megfogi, hogy majd összetöri a kastélt. De sajnáli, drága pénzt kóstált az a nagy kastél. Áh, a feleségit is agyonüti, azt mán nem. Inkább

úgy elviszi haza a buzogányt. Betötte oszt a hüvelibe, osztán szaladt egész hazáig. Szaladt, hazajért fáradtan. űket még a kisasszony félre kűtte a szobába, mert ha a sárkány mérges, akkó mingyá összekapnak. Hát osztán begyűtt.

— Jó napot, adjon isten, kedves feleségöm.

— Adjon isten, sárkány-férjem.

Igy muszáj vót mondani, másképp agyonra veri.

— Itt az étel az asztalon, űlj le, oszt ögyé.

Leűl.

— De idegen szagot érzök — azt mondja a sárkány. — Idegen valaki van itt.

— Nincs senki sem — aszongya. — Csak űlj le, oszt egyé. Én magam vagyok idegen.

No, amikó évött mán egy jó darabig, mondja az asszony a férjinek, hogy van itt mégis valaki. Itt van mind a két néném meg az öcsém felkeresett bennűket.

— Hát hommannak?

— Itt vannak a másik szobában.

— No, vezesd elő űket.

Elővezette űket, no kezet fogott a sógorasszonyokká is. A sógorkává is kezet fogott, az meg úgy megszorította a sárkány kezét, hogy a körmeibű a vér kisörkent.

— Ennye, sógorkám, de goromba kézfogásod van!

— Hát minálunk ilen kézfogási szokás van. Minálunk ilen szokás van.

— Hát jól van.

— Hát űlj le, oszt egyé.

Leűlt oszt a sárkány, évött, csak úgy szikrázott a foga között a sóder. Még is ötte, mégitta a bort.

— űgy ám, sógorkám, tudom — azt mondja a sárkány —, hogy mé gyűtté. Nemcsak a nénédet gyűtté megkeresni, hanem szeretnéd űt haza is vinni. De ez csak úgy sikerűl, ha engem legyőzől, ha engöm levágsz. De azt csudálom most, hogy tudtad a bátyjaimat leverni. Hogy vót annyi erőd, hogy a bátyjaimat le tudtad vágni? Hát most gyere küzdjűnk.

Hát kimőntek a győpre űk is, hát a gyerők húzi ki a kardot, hogy maj vági.

— Á, nem űgy, sógorkám — a sárkány mondí. — űgy, nem űgy. A kard élős, a buzogány meg gömbölű, mint az alma. Majd birkőzűnk.

— Gyere, nem bánom. Birkőzűnk.

Összekaptak birkőzni. No osztán dobálik egymást idebb-odébb. Nem lehet! Męsokallotta a királfi, hogy már elműl az idő.

— Sógor sárkány, dobj oda, mert ha nem, akkó én váglak oda úgy, hogy soha többet nem gyüssz ki a földbű.

Nohát most a sárkány nagyot fogott, mert látta, hogy kive van dolga, a királfival, a vitézze. Mēgalagyította, belevágta, hogy hát lábra állt ű, de a földbe esött. Tērgyig belemēnt a földbe. Hát most fölugrott, megalagyította, belevágta a királfí a sárkányt, az mōg kötőzködésig belemōnt a földbe.

— Ejnye — mondja a sárkány —, mi az, engēm a fiú jobban belevágott a földbe, mind én űtet. Engēm legyőzött?

Hát a sárkány fölugrott és összekaptak megint. A fiút megfogta és belevágta a boncáig a földbe. Nohát osztán ű is kiugrott megint, elkapta a sárkányt, belevágta. Az meg egész nyakig belemōnt a földbe, csak a fejei meg a kezei vótak ki, nem bírt mozdítani semmit. Kihúzta a kardot oszt rögtön metélte le, lemetélte mind a huszonnégy fejit. Lemetélte mind a huszonnégy fejit, mingyá szaladtak a kisasszonyok ki, a legkisebbik mindjárt a nyakába borút, ölelte, csókolta, a másik kettő meg két oldalt. Hálálkodtak, hogy hogyan bírta a sárkányt legyőzni. Hát a legkisebb is odajadta a királfinak a gyűrűt. No oszt most mōnnek befelé.

— Nem úgy — asz mondja a kiráلكisasszonynak —, még a madarat meg köll keresni.

— Azt most nem lehet — mondja oszt neki a kiráلكisasszony.

— Azt csak naplement után szabad csak. Mert ilenkor életben van, fönt van és az agyonver bennünket. Én mán ősmérem. Naplement után oda lehet mōnni, mert akkor alszik.

Bemēntek oszt a szobába, beszélgettek, borozgattak egy kicsit, mikó oszt a nap lement, asz mondja a kisasszony, hogy most a madarat megnézhetjük mi ketten: Megnézhetjük én meg te, kedves férjem. No, a nēnjeink meg maradjanak itten.

Kimōntek a templomig.

— No most vetkőzzünk le mezitlábra.

Levetkőztek mezitlábosan.

— No, most gyere velem.

Fogta a kezit, odavezette az oltárhoz, oda a körösztt hátuljára, ahun van a főjárt. Fölmēntek a lépcsőikig egisz, a madár meg fönt űl az oltár tetejin. De előre megmondta neki a kisasszony, hogy:

— Vigyázz, az egyik kézzel fogd a nyakát, a másik kézze meg a szárnyát. Mingyá a nyakát is meg a szárnyát is, bele a ládába, oszt csak csukd le. Van rajta lakat is és mingyá csukd le. Mert különben kiveri a szemődet.

Nohát úgy is vót, lassan fölsétátak, hát láti ám, hogy ott űl

a madár. Akkora vót mind a pulyka, még eccör akkora vót, mint a pulyka. Hát mingyá elkapi a nyakát, a szárnyát és betette a ládába. A lakattal lecsukta a ládát, fogta a hóna alá a ládát és vitte. Amint viszi lefelé a lépcsőn, érzi ám, hogy feszül a láda. A madár nekifeszítette magát a ládának, de nem bírta kifeszíteni, mert erős vasláda vót. Lehozta.

— No, most mán nyugodt vagyok, most már möhetünk.

Mikó a kastélba értek, a ládát bevitték a szobába, a kisasszony meg készült össze. Mindönfélét összepakót.

— De most nem mögyünk ē, majd réggé mögyünk ē. Sötétben nem mögyünk ē, majd réggē korán.

Nohát aztán meg is virradtak, réggē korán el is indútak aztán, hogy ne lögyen késő. Mikó akartak mēnni el, mondja a kisasszony, a legkisebbik kisasszony:

— Kedves férjem, királfi. Menjél be az istálóba, találsz ottan egy vakarót, kefét, meg egy kis pokrócot, amive a sárkány törülgette a lovát, amikó még lova vót. Azt fogd magadhon!

Hát ű meg beugrott az istálóba, megtalálta azt a kefét, vakarót, meg aztán egy kis pokrócot. Fölűtek oszt a lóra, oszt mōnnek. A ló a levegőben röpiült, osztán mén. Mōnnek, a nap mán jól főkelt. De mán jó messze elmōntek addig. De mēgmondta, mielōtt elindútak, hogy meg ne próbáljon senki se visszanézni, de se szóni. Egy sē nē szóljon. De ne is nézzen vissza.

Eccó asz mondja a kisasszony:

— Kedves férjem, nézz vissza. Űgy ég az arcom, mintha parázs vóna mellette. Nézz vissza, mīt látol?

Visszanéz, hát egy nagy hatalmas fölhö gyün utánuk. De fekete a felhö, mind a korom.

— Ez — azt mondja — a három boszorkán, a sárkánynak az anyjuk, mert ez három testvérök vótak. Fogd a vakarót, oszt dobd hátra! Dobd hátra a fejed fölött vissza!

Eldobta, hát előttük akadál történt ottan, olyan sűrű fa. Sűrű fák össze vótak fonnya, vadvesszővé, szőlővesszővé, meg szödörindatüskökké. Hát nem vót más hátra, mint ezt ki köllött csupálni, szét köllött dobálni egy kilométer szélösen. Mikó oszt kicsupálták, aztán oszt jó elmōntek megint.

Hát oszt nēmsokára mondi a kisasszony, hogy „Kedves férjem, megint nézz vissza, mert most meg bal felöl ég az arcom! Mintha parázs vóna mellette.”

Visszanéz.

Látom, hogy gyün megint egy fekete felhö, de ez még csúnyább.

— Ezök — azt mondja a királkisasszony — ezök azok a boszor-

kányok, átgyüttek az akadálon. Fogjad mostan a kefét, oszt dobd hátra. Dobd a fejed fölött vissza!

Hátra dobta oszt a kefét. Ettű meg szinte lettek olyan sűrű fák, túskebokrok, galagonyatüskék, hogy hát az borzasztó vót. De lent a földön meg sár vót. Hát oszt mit csináljanak, hát le köllött szállni. A lóval minél feljebb mentek, az akadál meg annál följebb emelkedött. Amikó meg leereszködtek, akkó meg földben vót a gyökerük. Leereszködtek, mert most itt is köllött csupáni. Csupáták ki, oszt hordták széjje, tovább csináták az utat. A boszorkányok meg fölűtek megint a pizskafára, oszt: Gyi utánuk! Azok oszt még nagyon messzire emöntek.

A kiráلكisasszony eccő csak mondi, hogy: „Kedves férjem, nézz vissza megint, mert a homlokom ég!”

Visszanéz.

— Látom, hogy a fölő gyün utánunk, nagyon csúnya. Szint- úgy ég, mintha égne, mintha lánggal égne, úgy verődik föl.

— Most a boszorkányok mérgessek, tisztára szét akarnak bennünket csupáni. Fogd a kis pokrócot és dobd a fejed fölött vissza!

Fogta is, átdobta vissza, hát akadál lött előttük. Hát hiába kapaszkodnak űk fölfelé, mennél jobban mönnek fölfelé, annál jobban mögy az is fölfelé. Hát mi lött előttük? Hát olyan limbus, feneketlen sár, olyan gyökerek vótak, lumbik, gyumbék vótak. Ha a lóval rámén, hát nincs feneke, de csak sár, víz. Nem bírnak benne úszni, mer sár. Hát kénytelenek visszamenni ahhol az erdőhöz, ahol csupálták a fát ki, hoztak onnan fát, hogy itt rakik majd köröszbe. Így azután át birtak menni.

No, mikor oszt átmöntek, megint fölűtek a pizskafákra, aztán le utánuk. Az ördög viszi a pizskufán, osztán röpűtek nagyon sebösen.

No, utóvégre oszt a kisasszony:

— No, kedves férjem, nézzél vissza, az állam megint ég, mint- ha ott tűz vóna mög parázs.

Hát visszanéz, oszt láti ám, hogy milyen borzasztó, csak úgy verődik föl, csak úgy fröcsög a tűz.

— Ez még mindig a három boszorkány, de gyűnnek ám. Még messze van a határ, oszt még elfognak bennünket. Kivégeznek bennünket, levágnak, még a lovat is kivégezik.

Avvá fölöttük lött egy szöcske madár. Röpököd, aztán megszólalt a szöcske madár. A szöcske madár azt csicseregte, hogy:

— Ennye uram, istenem, milen kár vóna és vétek vóna ilyen három szép kisasszony és kiráلكi — menekülnek a boszorkányok elül, de nem bírnak elmenekülni. Három akadált mán a kisasz-

szony csinált nekik, de többet mán nem bir. De a határ még messze van.

Hát vót esze a királfinak és mondja, hogy jó vóna, ha átváltoznának egy fehér galambbá. A boszorkányok ha repülnének, addig mint galambok az erdőben a fák alá bújnának és a boszorkányok ha már messze elrepültek, akkor újra foltatnák az útjukat a lovon.

— Uram istenem, változzunk át galambbá!

Hát erre galambbá változtak, de erre mán bukott is le. Erdőség vót ottan, egy vastag fajág alá, odabújt. Láttá oszt ám, hogy a fölhő mēnt, a boszorkányok mōntek. El is értek a határ szélire, visszagyűttek, mert nem találtak semmit.

— Hát elszöktek, mégis elmōntek — mondogatták magukban.

Gyűttek vissza mérgesen, csak úgy fröcsögött a felhő széjjel. Elmēntek a boszorkányok, az első határon mikó átértek körösz-tű, a galamb meg kibújt és mēntek tovább lóháton. Mikó az első határt elkerülték a boszorkányok, visszanéznak: „Nézzétek, testvér, ott mōnnek!” Megint szaladtak oszt az első határon fölűtek a piszkafára, oszt de utánuk. „Gyerünk utánuk!”

De aztán szöröncsére a fiú meg a királkisasszonyok éppen, hogy csak átértek a határon. Éppen víz folyt, olan vízfolyás vót, mint a Dráva. Ott vót a határ. Éppenhogy csak átértek, odajértek a víz fölé és mán nyútották a kezüket a víz fölé. De mán a gyöprű nem vót szabad a boszorkányoknak lemenni. Így akkó mán át bírtak menni.

No, mikó átértek, a ló megállt. Leugrátak a lórul. A kisasszonyok meg kiabáltak át: „No, most gyűjjenek át!”

— Nem mēgyünk át — mondták oszt a boszorkányok —, mert ha átmēgyünk, akkor elveszítsük a hatalmunkat. Hej, ha itt fogtunk vóna mēg, akkó megtudtad vóna, hogy kivē van dógod!

No, ezután a boszorkányok fölkaptak a piszkafákra és úgy mōntek vissza, mint a sebős szél.

Űk meg mēgpihentek: öttek is meg ittak is, beszélgettek, a lovat is mēgitatták. No, most a ló kérdezi:

— Kedves gazdám, merre menjünk?

— Most elsőbb is oda mēgyünk, ahol a bátyámtul elváltunk. Oda a hármas úthon.

A ló tudja, hogy hol van, a ló fölugrott, oszt gyerünk csak abba az irányba. Igenyöst nekivágtak. Odajértek ahhol a háromas úthol és leereszkedett a ló.

— No itt vagyunk, kedves gazdám.

A kisasszonyokat a királfi leemelte a lórú, a lovacska meg legett. Odamēgy a fákhoz és mondja a kisasszonyoknak:

— No, nézzék meg a legöregebb bátyám késének a nyelét. Nézzük meg élve van-e vagy nincs-e.

Kihúzta a kést a fábú.

— Életben van, rozsdás. A kés, ami bent vót a fában, az rozsdás vót.

— Életben van, csak nem jó helt van.

Nézi a középső bátyjának a késit:

— Ez is életben van, mert a kés rozsdás.

Nézi oszt az ű késit, hát az meg olyan, mintha csak a fába most lőtt vóna belecsapva, fényis.

— Az én késöm egésségös, tiszta, nem rozsdás.

Zsebbe tette mind a három kést, bicskát.

— Hát most, kedves királfi, tudod-e hol vannak a bátyáid?

— Tudom — felelt a fiú. — Itt vannak erre az erdőben egy kocsmárosnál, az egyik juhász, a másik mög kanász. A kocsmáros elkártyázta őket mind. No, menjünk el fölmenteni!

Hát fölülnek a lovaskára és mönnek. A ló fölemelkedett a levegőbe és möntek a csárdába. Itt már közel a ló leereszködött, mert a levegőben nem közelíthették meg a csárdát, itt már lent kellött menni a földön. Oda is értek a földön a kocsmáhon, megtalálták a kocsmát, megállnak. A kocsmáros mindjárt kiszaladt:

— Haj, jó napot, adjon isten, királfi meg királkisasszonyok!

— Adjon isten magának is, kocsmáros úr. Lehet itten megszállni vagy meghálalni?

— Lehet — mondja oszt a kocsmáros.

— Van hel?

— Van.

— No hát akkor megszállunk.

A kisasszonyokat leszédte a lórul, a lovat meg bevezette az istállóba. Mindjárt megfizette a zabot, a szénát is megfizette, az esti meg a reggeli porciót is.

— No, most aztán étessék! Hát majd ha megjön a szolgám, az majd megitati.

No, bemögy oszt a kocsmába, hozatott ott mindönkinek egy kis kupica pálinkát.

— Csináltasson, kocsmáros úr, a mi részünkre vacsorát!

— Hát jó, majd megmondom a feleségömnek, hogy csinájon többet.

Csinált is a kocsmárosné jó vacsorát minnyájuknak. No, meggyütt az este, amazok is hazagyütttek. Látik, hogy van ott egy idegen ló, de nem ismerik a lovat. Nem tudják, kinek a lova. No, hát osztán, elvégezték a dolgot, ű meg meg akarta itatni a lovat.

A kocsmáros mög nem engedte. „Majd a szolgák azok megítá-
tik.” A kocsmáros meg kiadja a parancsot, hogy:

— Van ott egy ösmeretlen ló, itassátok meg azt is! Ha nincs
szénája, tegyetek szénát a saráglába.

Nohát jól van, a szolgák megítették. Ezután begyűttek azok is
vacsorára. Hát a kocsmáros odaültette őket a tükör alá, de a fiú
meg láti, hogy van. Nohát oszt vacsoráztak, de egy tálbú merítöt-
tek úk. Mindenki magának merített, csak a szolgáknak merített
a kocsmárosné. A szolgák megégették, de a kocsmáros nem en-
gédte: „Több nincs! Egy porciót megégetté és több nincs!” Hát
a gyerekek ez nem teccött mán. Hát úk amikó jóllaktak, a koc-
smárosné lassan pakolta el a dolgot. Amikó elvitte az edényöket,
a kocsmárosné mindjárt hozta is a kártyát. „Hát királfi, szeret-
nénk egy kicsit kártyázni.”

— No hát jól van, kártyázzunk együtt — mondja oszt a ki-
rálfi.

De a királfi előbb fogta a tükröt, oszt odavágta az asztalhon, az
meg darabokra széthullott. A kocsmáros meg:

— Hát hogy merted te ezt a tükröt összetörni?

— Hogy mertem? Még magát is mindjárt összetöröm. Maga
így csapta be a többit is, de engöm nem csap be — aszongya
a gyerekek. — Az én kártyámat nézi a tükörben. Így nem játszunk.
Hanem most játszunk!

No, mingyá oszt keverték a kártyát, osztották, de egy ütést
a kocsmáros meg a felesége nem bírtak fogni. A királfi meg a két
kisasszony fogott minden ütést. De osztán a kocsmáros nemsoká-
ra mondja a feleséginek, hogy:

— Eredj, hozzá pízta a kasszábú!

Egy összegöt hozott, kezdtek játszani, néhány ütésre mán
nincs több.

— Eredj hozzá még! Majd visszahozza a kártya — mondja a fe-
leséginek a kocsmáros.

Hát az asszony másoccor is elmönt, hozott.

— Hát édes férjem, mán nincs több píz a kasszában. Éhoztam
mind, ami vót.

Nohát, kártyáztak, kártyáztak, egynéhány ütésre mind ényer-
ték a királfi meg a királkisasszonyok.

— Nohát aztán mán nem kártyázzunk. Nincs pízötök, nem
kártyázzunk.

No, fogta oszt a pízta, előtte is mán a kisasszonyok tömték
a bukszájukba a pízta, ú is telerakta a zseböket. Mer valahova é
köll rakni.

Azok ketten nézik ám, mer megismerték az öccsüket. Azok

meg mutasztik, hogy húzd ki a kardot és vágd le a kocsmárosnak a nyakát. Vágd le, vagdald le. A királfi meg figyelte őket, tudta, hogy mire gyün majd ki. Ez majd most gyün sorra.

— Ugye, kocsmáros — kérdezi a királfi —, hun szörözte maga ezt a három szolgát?

— Hát gyüttek erre, betértek és elkártyáztak minden pízűket. Így itt maradtak nálam.

— Hát mifélék? — kérdezi a királfi.

— Hát ez a kettő királfi vót, amaz meg földes gazda, úr.

— Úgy hát, a királfikat töszöd te juhásznak meg kanásznak? Hát kimacsázott velük, elkártyáztatta velük a píz, a tükörben látta. Inkább eresztötte vóna őket haza, majd szöröztek vóna azok píz és megfizették vóna azok azt. Nem — aszongya — így tönni a királfikat, pásztoroknak tönni.

Kihúzta oszt a kardot és rögtön levágta a nyakát. A feleséginek, a kocsmárosnének még levágta az egyik karját.

— Ha maga meg nem adja elő a bátyáimnak a ruhát, meg a nyerget, akkó a maga fejét is levágom. De ha maga megmondja, hogy hun van, akkor élve hagyom magát itt.

Hamar a kocsmárosné mondja oszt, hogy a ruha ott van az első szobában bent a szekrényben, ott van a nyerög is meg a kard is.

— Menjetök, bátyáim, hozzátok ki, hogy ha igaz. Ha pedig nem, úgyis összevágom mingyá!

Kihozták, mer megtalálták mind ottan. De a harmadik is mögtalálta, az is kihozta az új ruháját.

Azt mondja a harmadik is:

— Királfi, legyél szíves, engömet is engedjél el!

— Te is így vagy itt?

— Én is így.

— Vedd a ruhádat te is és pakolj el!

Hát oszt összeszéttek mindönt, a királfi kihúzta a kardot és a kocsmárosnének is levágta a nyakát.

— No, most amit akartok, azt éhettek. Nem parancsol most senki.

Hát mindönt kipakoltak, a kémény tele volt sonkával, kolbászsal, éttek. Hoztak bort is, ők vótak a kocsmárosok akkó. Jól laktak, jól megvacsoráztak, beboroztak. Hát kiméntek vizeletre a két öregebbik. A bátyjai összebeszéltek, hogy „Ne várjuk meg mi a röggelt”. Mert úgy vót, hogy rögge mennek ẽ. Ne várjunk mi a röggelig. Most menjünk el, így be bírjuk csapni az ősénket. Elvihetjük oda, ahol őrítük a birkákat meg a disznókat. Ott van kút, de nincs mivel ott vizet húzni, csak vödörrel. ők vittek vödört is, ami kötélön vót. Majd leeresztjük a kúdba és itt hagyjuk lent. Majd mink ütöt így becsapjuk.

Nohát úgy is lött.

— Ne várjunk mi, öcsém, röggölt! Menjünk most, mire megvirrad, otthon leszünk. Otthon meg birunk pihenni.

— Hát, mért mönné sütétben? Hát ha valami farkasok gyűnnek?

— Hát, vagyunk hárman, majd védelmezzünk magunkat.

Hát addig beszéltek, hogy a királfí is beleegyezett: „Hát mönjünk!”

Hát, ez a harmadik, az a gazda embör, fölkapta, fölült a lovára és mönt az ű városába. Mer gazdag embör vót ű is.

Hát, oszt űk is megindultak. Mönnek, mönnek, möndégélnek, eccer osztán a legöregebbik bátya mondi, hogy öcsém, van itt egy közelibb út. Itt jobbra kell menni az erdőben, a lénian, egy óra alatt mán kijerünk az erdőbü. De ezön az úton reggelig lösz, mig hazajerünk.

— De mért mönnénk az erdőben? Mért hagynánk el a járt utat? Szöbb ezön a köves úton menni, ha sütét van, de a köves út fehérzik.

— De erre meg közelibb van — mondja oszt a legidősebb bátyja. — Menjünk erre, ez közelébb, hamarabb hazaérünk!

Hát mégis rávették, betértek az erdőbe és végig a lénian. Möndögélnek, möndögélnek, möndögélnek, az erdőben már jó messze vannak, de sütéség is van. Hát osztán eccő csak megállnak.

— Hopp — asz mondja a legöregebb bátya —, én nagyon szomjas vagyok. Itt van kút, igyunk vizet.

Hát le is szálltak, mind leugrott a lórú. A két legöregebb bátya: „Há, itt van ám kút, de nincs mive merni a vizet. Hát, gyere öcsém, te is ide!”

Hát leszállt ű is. Láti ám, hogy van itt kútkáva, de hát nincs mivē húzni vizet. Hát a legöregebb lekapta a sapkát a legkisebbnek a fejirő, az meg elszaladt majd szed vad vesszőket, vadszőlő vesszőt. Mingyá majd erre a vesszőre hurkot kötnek és rákötik a sapkát. Majd így isznak, mert nagyon szomjasak. Hát leeresztették oszt a sapkát, de nem merült ám az mög. Az könnyű, hiába rángatik, nem megy bele a viz. Fölhúzik, üres.

— Ej — mondja a középső — nem lösz ez így jó. Szédjünk össze még vesszőt, csináljunk még erősebb kötelet. Az öcsénket majd leerisszük, majd megmeríti a sapkát.

Nohát, úgy is lött. Szédtek össze még vad vesszőket, aztán csináltak rá aztán hurkot, hogy rá birjon ülni, hogy ne bírjon löesni. Leerisztették oszt a legfiatalabbat, megmerítette a sapkát.

— No, huzzátok — azt mondja.

Föhhúzták a vizet, tele vót a sapka. Ittak, kinálták a kisasszo-

nyokat is, de űk nem szomjasak. Hát a középső asz mondja, hogy „M  g inn  k. Nem v  t elég viz!”

Leeng  dt  k a sapkát, ez meg l  nt m  gmer  t  tte, de most a k  telet is leeriszt  tt  k, azt a vadvessz   k  telet. Odam  ntek a kis-asszonyokhoz, lesz  dt  k a lovakrul mind a háromat. Egymás mellé állították   ket és megesk  dtett  k, hogy azt mondják, hogy m  nk sz  r  zt  nk tit  ket mind a h  rmatokat. Ha nem, ak   mind a h  rmatoknak kiszúrjuk a sz  m  t.

— Nem bánom — mondja a leg  regebb —, megig  r  m, de nem merem mondani. No, jó ha nem mer  d, ak     sszemet  l  nk.

— Most olvasok háromig — mondja a leg  regebb királfi —, ha addig nem ig  r  d meg, ak     sszemet  l  nk mind a h  rmatokat. H  t oszt olvasta: egy . . . kettő . . . ak   a legkisebbik   szh  z gy  tt, asz mondja: „Nem jó van! H  t a fiú s  rk  nt   lt meg, hát ezek   m  g könnyebben kiszabadul   . Mert van a szabaduláshoz ereje, nincs még megbabonázva. Van ennek ereje.” H  t a legkisebbik ráállt és f  lesk  dtek mind a hároman, hogy   k ment  tt  k meg őket a két leg  regebb testvér. No, oszt f  l  ttett  k a kir  lkiasszonyokat a líra. A leg  regebb fogta a legfiatalabbnak is a lovát. Elindultak vissza ez  n az uton, ahogy begy  ttek, ki a k  ves  tra. A l   most tudta, hogy baj van. Még most t  tte magát, még jobban h  z  ekodik a királfinak a l  b  hon. Mert a királfi   r  sen tartotta, a l   m  g azt azért t  tte, nehogy azt gondója, hogy    el akar szökni. Majd ha gyöngén fogja, ak   majd elszökik.   gy is l  tt. Mikó   szrev  tte, hogy m  n gyöngébben fogi a királfi a közszárt, a l   kirántotta magát és m  n be is ugrott az erdőbe. Kiabált   m a királfi, hogy:

— Bátyám, elszökött az   s  mnek a lova!

— Hadd,   gye a fene! Majd m  gtal  lj  k a farkasok, oszt j  t   sznek bel  le. Csak m  nj  nk!

H  t m  ntek is. Haj,    m  g a legfiatalabb sz  gi  ny a kútban maradt. Mit csináljon most? Hiába tarti    a sapkát, m  n megunt  ta. Ki  nt  tte a vizet, kiesurgott a sapk  b  , aztán r  t  tte a fejire. Kivett egy téglát és odaáll, mert nem v  t széles a két. H  t ott v  r  kozik. Nincs senki. Azt hitte, hogy majd a b  tyj  i hoznak majd valami k  telet, mert a vessző elszukadt.

Itt még nem messze tanyáztak tizenkét haramia, rablók. Azok m  g loptak egy ökröt, lebontották, lepuc  t  k, lehúzták a nyársra, majd sütik. A t  z meg volt csin  llal. Egy m  njen és hozzon vizet! Viz köll, mert minden v  r  s és meg kell mosni a kezünket. No egy elmegy osztán, bem  gy a kocsmába onnan visz egy v  d  r  t és leereszti aztán.

— No, húzd megmer  t  tem!

Hát az meg megijedt, rátekerte a kútkájára a kötelet, szalad vissza a vezérhőn és mondi, hogy ördög van a kúdban.

— Hát békák kuruttyónak.

— Nem — azt mondja —, amint lejár a vödör a vízbe, mán kiált, hogy: „Húzd, megmerítöttem!”

— Á, eredj te mán a csudába, még a békáktú is ilyen ijedős vagy.

Hát emögy ű aztán a kúthon, megfogja oszt most ű a kötelet és húzza.

Amaz meg fölszólt, hogy: „Húzd, ne ráncigáld! Mán megmerítettem, tartom a kezemben!”

Ez is visszamegy és mondja, hogy embör hang beszél a kúdbú. Ördög-e vagy ki-e, csak emböri hang.

— Nohát jó van, ha emböri hang, akkó megnézzük, hogy kicsoda. Mán csak nem félünk — mondja a rablóvezér. — Egy maradjon itt, aki a nyársat igazgati, meg a tűzre vigyáz, tízen meg menjünk el!

Emöntek mind a tízen. Odajér a vezérük, foga a kötelet, megrázi.

Az meg lenről kiálti, hogy: „Ne rázd mán azt a kötelet, hanem húzd!”

— Hát ki vagy — aszongya a rabló — te?

— Hát mit kérdezéd, hogy ki vagyok? Hát tudod, ki vagyok.

— Nem tudom, hogy ki vagy. Önts ki a vizet a vödörbú és állj bele! Majd fölhúznak.

Hát hallik ott fönt a rablók, hogy önti ki a vizet. Beleállt oszt a vödörbe. Fogta a kötelet, majd húzik föl. Fölhúzták. Kihúzik.

— Ó, itt madarat fogtunk. Ez jó madár! Ez királfi. Ezök aztán jól elbánnak velünk, ha minket elfognak. Minket összekínoznak. Gyere velünk. No, most fiúk, merítsétek vizet másoccor!

No a fiúk merítették és vittek vizet, meg is melegítették, a kezüket oszt megmosták. A királfit körülfogták, föl vannak fegyverözve, ű mög csak üres kézzé. Odavezették a tűzhöz: „Itt van egy tuskó — mondi a vezér — és ülj ide!”

Leült a tuskóra, a rablók megmosták a kezüket, megtörölgették. „No hordjátok a pálinkás üvegöt elő.” Hát hozták oszt a pálinkás üvegöt körbe, űk meg oszt sorba itták. A királfi nem mert sokat inni és az üvegöt továbbadta. Megsült oszt az ökör. Metélték porciókba, kirakták tálakba, meghült. Mindjárt mindenkinek porciót, kinyeret, osztán ettök. Megvacsoráztak, de ű is evött.

Mondi neki a rablóvezér:

— Egyé, ne félj semmitű! Ha eszö, ha nem eszö, úgy is meg kell halnod. Inkább egyé, jóllakva menj a másvilágra. Mert mi nem engedünk tégöd szabadon, mert ha mink tégöd szabadon

eriszünk, akkó te a katonáiddá elfogacc és kinozol. Itt mög köll hálnod!

Hát jól van, a fiú évött, nem törődött vele sémmit sém. Amikó oszt éttek, fogták a borosüveget oszt adták tovább. A boroskát mög ű szerette, az üveget oszt ű meghúzta. Mikó az üvegbű kifo-gyott, másikat hoztak. Mikó megvacsoráztak, elkezdí a vezérük:

— Hát legényök, tesvérök, most mondjátok, hogy ki talál föl nehezebb halált. Olyan halállal hal meg a királfi!

Hát az egyik asz mondja, hogy fő kell akasztani, mit köll szenvedtetni.

— Nem — asz mondja a másik —, ű se minket nem akasztana föl, ha megfogna. Kinozna.

A másik asz mondja:

— Le kell vágni a lábaujjait. Majd le kell vágni csuklóban, majd főjebb, úgy kell metelni a lábát. Akkó majd úgy meghal!

Asz mondja a harmadik, hogy nemcsak a lábaibul kell levágni, hanem a kezeiből is. Úgy még kegyetlenebb lösz.

Szól oszt egy másik, hogy ű tud még nagyobb kinzást:

— Ássunk ki egy gödröt, kezit-lábát kössük meg, tüskét, kö-kénytüskét dobáljunk rá és akkó tetejire fődét. Úgy fulladjon meg élve, úgy legtöbbet szenved!

Asz mondja oszt a rablóknak erre a fiú:

— Ne kinozzanak engöm, eresszőnek szabadon. Én ha haza-jövök a királi palotába, én magukat oda beviszöm, maguk lögyö-nek nálunk. Ne lögyön rabló senki sem! Egyenek majd ott meg igyanak. Lész ott majd a konyhán mindön, énnivaló is meg ruha is. Amit eddig raboltak, az mög lösz bocsájtva.

— Á — ezt nem hiszöm el, mer ezt kötve lehet hinni. Mert ha megtudtad, hogy hun vagyunk, holnapután körülveszél bennün-
ket és elfogacc.

— Nem — aszongya a királfi. — Én elgyüvök értetök tizenkét fijákerral, meg katona muzsika-bandával és zeneszóval mögyünk haza. Beviszöm magukat az udvaromba, ott étetem magikat, ott majd mulathatnak kedvükre. Mert ha én ezöket nem teljesi-töm, maguk úgy is elfoghatnak és mán meg vagyok halva.

— Igaz — mondja oszt a vezér. — Bemögyünk a városba, ott nem ismer bennünket senki.

— Én jótállok — mondja a fiú.

— Eleriszünk, de ha nem lösz igaz, akkó én mondok még na-gyobb kinzást. Akkó úgy halsz mög.

— Ha nem lesz igaz, akkó lehet — mondja a királfi.

— No, most méhecc. Nohát vezessétök ki a köves útra és menjen!

— Hát a bátyáim azt mondták, hogy van egy közelebbi út is.

— Á, nincs, a legközelebbi út a kövesút.

Hát jól van, el is búcsúzott, kezét fogott mindegyikké. Elbúcsúzott, elmént.

Az egyik odavezette a kútig, de együttá hozzá vizet is, mert ha valamellik szomjas lesz, vagy réggé mosakodni akar, az is köll.

No oszt odavezette a királfít a kúthol, megmutatta neki az utat. Az út bevezet egész a kastélba, a városba. Nohát avvá is kezét fogott: „Isten áldjon!”

— Isten áldjon meg!

— Köszönöm, hogy megbocsájtottad az életömet. Nem felejtöm el sohasem.

Jól van, elmönt. De alighogy elhaladt száz, százötven lépést, hát hallja ám, mintha csöndesen a ló nyerítene. A hang hallatszik az erdőben jobb felé.

— Hej, de jó volna, ha itt vóna a lovacskám, akkó bár tunnék valamit csinálni. De így gyalogosan rossz mönni, mondta oszt magában a királfí. De mi lehet az? Ez csak nekem a fülembé teccik? De csakis lőnyehegést hallok.

Mégát ű, hallgatózik, hallja ám megint, hogy: „He, he, he.” No, itt van valami lovacska. Megindult ű az erdőbe, de nagyon vigyázva mönt befelé, úgy hogy még csak egy ágacska sē nē ropogjon. Bemönt egy három-négy ölet az erdőbe, setét van, nekimegy a fáknak. Hát tapogati, oszt láti, hogy valami fekete. Mi lehet ez? Mi lehet ez a fekete? Közelebb ér, tapogati, hát láti, hogy túskebokor. Túskebokor vót. Amodább is vót egy fekete valami. Mi lehet az? Odamegy ahhoz is, amikó odaér, a túskebokor alul hallja ám, hogy: „ehehe, he . . .” A ló ott vót a túske bokor másík szélin. Hát elhatározta, hogy akármi legyen, azt ű megfogi. Lassan ballagott tovább, éppen a feje felé talált oda. Láti a lovat a bukor tulsó felin. Lássá a közszárt, elkapi oszt a közszárt. A ló megijedt, mert azt hitte, hogy valaki más gyün. Ez megláti a lovát.

— Á, lovacskám, én vagyok.

A ló megörült:

— Te vagy az, gazdám?

— Én! — aszongya.

— Nahát — aszongya — ülj rám, de előbb vezess ki az útra. Akkó aztán mönjünk.

Kivezette az útra, fölült rá. De csak kifelé! Akkó osztán elmondta a lova, hogy mit csináltak a bátyjai a kisasszonyokká. Mindenkinek azt mondták, hogy a kisasszonyokat is űk mentötték

meg, mög a madarat is ük tanáták mög. A testvérjeid meg össze akartak tégöd metélni.

— Hát ez szép — mondja a királfi. — Ez szép tőlük.

Nohát aztán möntek hazafelé. Hát möntek haza, haza is értek.

Mondja oszt ám a ló, hogy

— Kedves gazdám, itt nem szabad bemönnünk. Te most meg vagy halva. Te most bemész a városba, az első utcában van egy suszter, foltozás közben dolgozik. Mëgfogyott mán a pénze, nem bir újat csinálni, hanem csak foltoz. Oda szegödj be segédlegénnek, én is ott maradok. De úgy, hogy ruházatot is adjon neked, adjon másikat, ezt meg tegye el a suszter felesége. De ne mondják senkinek se ezt. Ezek itt jó cselédök, itt jól el birsz takarodni. Itt leszöl suszterlegény.

Nohát, úgy is lött. Oda is értek a vározsba, hát osztán mëgtalálta a susztert, mer a cinje kinn van. Mëgkocogi az ablakot éccé, kéccé. Fölébredt a suszter. Ki az most éjjel, aki az ü ablakán kocog? Odamén az ablakra, kérdi, hogy ki az.

Asz mondja a királfi:

— Suszterlegény!

De a lovat tarti a keziben.

— Nyissa ki az ablakot — aszongya.

Kinyitotta a suszter az ablakot, az öreg:

— Mit akarsz?

— Hát akarok magához beszegönni, dógozni.

— Á, fiam nem birok én téged tartani, alig van nekem is mëgevő kënyerëm. Én is csak fótozásbú élök, dógozok.

— Ne törödjön semmivel, csak fogadjon be. Lész majd mindënféle.

Hát befogadta. Beengedte, kinyitotta a kaput az öreg és beengedte. A fiú a lovat is bevezette.

— Hát lovad is van?!

— Hát hogyne vóna, hát külországi vagyok.

A lovat bekötötte az istálóba, mikó bemönt a szobába, megismerte az öreg.

— Hát te királfi, a mi királfink vagy!

— Az vagyok, de meg ne mondják senkinek se! Ha van valami ruhájuk, adják ide. Majd dógozok én, tudok én susztermunkát csinálni.

Hát jól van. A suszter az asszonyt fölkelti és mondja neki, hogy húzzon másik ágyat. A suszterlegénnek adjon másik ruhát, az üvét meg mindjárt tödd el. A ruháját mindjárt levetötte és be a sifonérba, elrejtötte. A királfi utána lefeküdt és aludt nyugodtan. Amint letötte a fejét, mindjár elaludt, mert álmos volt.

Réggé mikó fölkelt, már az öreg dógozott. A felesége meg mán készítette a frustukot. Ű is osztán fölkelt.

— No, mamám hol a mester?

— Kinn van mán, a műhelben dolgozik.

Hamar fölugrott ű is, felvészi a ruháját, ami ott el volt készítte és hamar megy ű is a műhelbe.

— Jó reggelt, mester!

— Adjon isten!

— Mért nem szólt nekem is, amikó fölkelt?

— Hát nem akartam — aszongya —, láttam, hogy álmos vót és hagytam, hogy hadd aludjon.

Hát elkezdettek oszt dógozni.

— Mester, ne vállaljunk több fótozást. Ha ezt megcsináljuk, akkor újbú csináljunk!

— Hát nincs pénzem.

— Van énnekem egy kis pénzem, majd én adok és ebbű vészünk anyagot, meg más humifélet.

— Akkó ha így áll, akkó jó.

Nohát, osztán hozzáláttak a munkához. Még az öreg két fótót rátött, ű meg addig öt-hat fótót rávetött. De pontosabban mind ű, a mester. Megcsináta szépen.

— Csak maga, mester, vigye haza kinek mi köll, majd én csinálom a másikat. Hát a mester oszt vitte mindenkinek haza, rá vót írva cédulára mindenkinek a neve, hogy kié. Hordta el, pénzt meg kapott mingyá, mer megfizették.

— Há, mester, megint egy jó csomó van kész, vigye ezt is. Vigye csak.

Hát osztán a mester nem győzte egymaga hordani egész nap, amit ű megcsinált. Estig osztán ű rőndbe tőtte az egész csomót. Nem vót mán több fótozás. Nohát, még a mester az utósó pár cipőt elvitte, addig ű a hulladékot meg a szemetét összesöpörte, kidobálta mind, kivitte.

— Most itt van ötven forint — aszongya a királfi — menjen az üzletbe és vásároljon új anyagot. De első klassz anyagot vásároljon. Ne akármi ócsót, hanem első klasszú anyagot.

Hát jó, bemént ű ahun szokott ű vásárolni. Nagy bót vót. Vót ott bőr meg bőr, ki tudja mennyi. Hát amikó bemönt, megörült az üzletes, hogy a régi kuncsaftja meggyütt.

— Hát mi a baj, öregöm?

— Hát nincsen baj, csak gyüttem anyagot vásáolni.

— Hát, hol volt maga, régén vásárot mán nálam anyagot?

— Hát csak fótoztam és nem köllött új anyagot venni.

— Hát most löhet?

— Most van nálam egy legény, kaptam egy kis pizt kölcsön, és most bevásárlók. Adjon, adjon első klaszi anyagot! Mindenféle első klaszi anyagot!

Hát az üzletvezető mingyá fölugrott a létrára, válogati ottan a bürt, dobáli le az asztalra. Mikó mán egy jó rakást kidobált, rátöszí a mázsára és méri. Hát mikó számíti össze, hogy mennyibe kerül, hát mintha egy forintta drágább vóna.

— Még egy forint hibádzik. Ötvenegy forintot kóstál.

— Hát — aszongya — nincs több forintom.

— Nohát jól van, ha az a legény adott ötven forintot, akkó én adok egy forintot hitelre. Majd ha eladi az anyagot, majd akkó megfizeti.

— Rendben van — aszongya.

Nohát ēvitte oszt az anyagot.

Hát, mikó hazavitte, a legény elé letette. Az meg nézi.

— Á, mester, nem jól van. Ez nem első klaszi anyag, ez harmadik és második klaszi anyag. Ez nem jó. Ebbű nem lehet — aszongya

— csináni szépét. Vigye vissza!

— Hát te jobban ismered az anyagot, akkó gyere velem, oszt válassz te!

Úgy is lött. Az öreg alig hozta oda, a hátára vötte oszt a vállára, oszt alig hozta. Odajérnek.

— Jó napot, üzletvezető úr!

— Jó napot — aszongya. — No, mi a baj, mestör?

— Hát a legény mondja, hogy ez nem jó anyag, harmadik és második klaszi anyagot adott.

— Ez — aszongya — ez első klaszi anyag.

— Nem — aszongya, nézi, mutogati neki. — Ez nem, ez sem az, egy sem az!

— No, ha jobban tudod, mint én, akkó válassz te! Itt van és válassz te! Hadd lássam, mit tucc te választani.

Hát osztán a fiú föllépött a létrára, válogati, válogati, osztán dobáli le. Hát mikó nézi az üzletös, láti ám, hogy más anyag ez. Ű mán kis kora óta ezt kezeli, oszt ű nem ismeri, hogy ettül finomabb anyag is van. Ledobált oszt ű egy jó nagy rakást.

— Talán elég is lösz — mondja az üzletös. — Mert ez drágább ám!

— Nem baj, ha drágább — aszongya a fiú.

No, osztán összecsomagolták, rátették a mázsára, megméri. Há, most mög mán öt forinttal drágább. Több lett belüle. Most mit csináljunk, mert öt forinttal drágább?

— Nem baj — aszongya a fiú. — Nem baj, ha drágább is, ha majd eladjuk az anyagot, akkó majd megfizetjük.

— Hát mikó lesz eladva?

— Vasárnap — aszongya.

Vasárnap vót piac. Vasárnap lesz eladva.

— De ha nem birik elanni?

— Dehogynem — aszongya a fiú. — Eladjuk mink — aszongya. Ezt — aszongya — úgy veszik mint a cukrot.

— Na, jól van. Egy forint vót adósság előbb, most meg öt. Hat forint adót tartoznak.

— Jó, rendben van — aszongya.

Nohát, összepakót, fogta az anyagot a hóna alá és csak elvitte ü. Elvitte haza. Ottan osztán mingyá hozzáláttak. A fiú meg mondja, hogy mestër, most szabgya ki! De csak egy párt! No, a mestër mingyá nekijállt, oszt kiszabta. Ezt mán maga csinálja meg. Mikó oszt a bűrt kiszabta, az egyiket ű csinálta a másikat meg a mestër. Hát, amikó kész lött, a fiúnak nem teccött. „Nincs ennek semmi állása, sem formája”. Mikó kész lött mind a kettő, a mestër fõlhúzta és az üvé is lött.

— Ez legyen a magáé, ez nem piacra való.

Fogja a kaptafákat és láti, hogy a kaptafák nem jók. Nem jó van beállítta. Hát majd most a fiú fogja az anyagot és ű szabja. De előbb ű átjavította a kaptafákat, vót amelyikbű le kellett faragni és vót amelikhez darab bűroket kellett hozzászögelni. Átalakított a fiú mindèn kaptafát, vót ott vagy száz darab. Na, hozzáfogott és az anyagot ű szabta ki. Mikó oszt ki vót szabva, az egyiket ű, a másikat meg a mestër csinálta még. Mondja a fiú a mestörnek:

— Csak lassan és pontosan. Nè legyen hibája sehol sem. Nè legyen hibája a cipőnek sehol sem. Nè mondja senki sem, hogy ez nem jó van.

Hát csináták, csináták. Az üvét megcsinátá mán és hozzáfogott szabni, mert mán látta, hogy ez jól áll. Megnézi a mestör-rét is:

— Jól van, mestörkém, csak itt hibázott, ni. Nem húzta oda a szöggel. Erre vigyázzon, mert megláccik és mindjárt hibádzik.

No, oszt a gyerök ráhúzta a kaptafára megint, beleütött két szöget és odahúzta.

No, osztán hozzáfogtak a cipőcsináláshoz, másnap is jól haladtak, harmadik nap meg mán befejezték. Nincsen több munka. Hát csütörtök este vót, így péntökön és szombaton nincsen munka mán. Hát olvasik, hát ötvenöt pár van, ötvenöt pár cipő lött. Szépen felsorakoztatva a cipők, de mind olyan szépek, mint a babák. Gyönyörű szépek.

— Hát most, mestör — aszongya —, mënjen és hozzon anyagot.

— Hát nem tudok én választani. Gyere te is és válassz.

Hát elmönnék. Bemönnék az üzletbe.

— Jó napot, adjon isten, üzletes úr!

— Adjon isten — aszongya. — No, mi a baj?

— Hát nincs elég anyagunk — aszongya. — Most itt a pintökünk, szombatunk és mit csináljunk. Adjon anyagot, majd birunk dolgozni bár szombaton, péntökön, szombaton. Maj vasárnap megfizessük, majd megfizessük — aszongya.

Hát a fiú föllép a létrára, ledobál egy csomó anyagot, megméri, hát húsz forintba kerül. Szóval huszonhat forint lesz az adósság. Na jó. De vót úneki még pénze, de nem merte elkölteni, mert neki is köllött, meg a lovának is köllött venni abrakot, szénát meg hát eleségre is köll mind a háromuknak. Mert vót nála valamenyi pénz, de a pénz javát, a többit a kisasszonyok elvitték. Hát osztán az anyagot elvitték. Mindjárt oszt nekiállt szabni, a mestör meg csináta. Abban a napon kiszabta, estig kiszabta az egészet. Még egy párt meg is csinált vacsora után. Vacsora után hozzálátak, csináltak még egy párt. A mestör meg:

— Fiam, ne dógózz, menj és feküdj le.

Hát el is mëntek lefekünni. Másnap megint hozzálátak, szombaton délután mán készen van mind, nincs munka több. Kisöpörték a méhelt, rendbe tették, mind ahogy kell.

— Hát most, fiam — mondja a mestör —, szombat van, ne dógózzunk! Úgy is szombat este van, ne dógózzunk, tartsuk meg a zsidó ünnepet! Ne dógózzunk! Az anyagot úgy is ki kö vinni hónap réggé a piacra. Hát majd keresünk kocsit.

Átmëntek a szomszédhon, aki gazdag ember vót. Onnét vëtték a szénát meg a zabot is.

— Szomszéd, van-e magának olyan öreg kocsí, amit nem használ?

— Van, csak nincs rajta kerék.

— Majd keresünk rá egy rossz kereket, hogy az anyagot hónap rögge ki birjuk rajta vinni.

Hát vót ott kerék tudja a fene hány, csak az mind össze vót dirdette. Hát valahogy találtak négy darab kereket, amely hát passzolt hozzá mégis.

— Nohát, valami szerszámot is adjon, hogy bírja rátenni a lovacskára!

— Hej, az mán bajos lösz — aszongya. — Van itt, csak az össze van szaggatva.

Nohát, mégis addig-addig valahogy mégis össze tudták csinál-

ni a szerszámot. Este azután felpakolták a ládát a kocsira mind szépen, reggel meg befogták a kocsiba. A ló kantárja nem kellett, mert az el van téve.

Ki is értek a piacra. Az ű hele megvolt, az öregé. Odajálltak a helre, kitettek három-négy pár cipőt, a többi a ládában volt. Hát gyűttek osztán arra úri fickók, kisasszonyok, humifélék, átvizsgálták a cipőket. Vótak másfelé is suszterok, de azok a népek meg csak gyűttek erre. Fogják a cipőt és nézik, olyan szépek azok, hogy csak nem beszél.

Egy kisasszony oszt kérdezi:

— Ugye mestör, mit kóstál egy pár cipő?

— Tessék — aszongya a mestör — próbálni a lábára. Láti mingyá a lábát, fogta osztán a cipőt és mondja neki, hogy ez passzol a lábára. — No, próbálja csak meg — mondja a mestör a kisasszonnak. Fölhúzza, ránéz, mozgati, de teccik a kisasszonnak.

— Mit kóstál?

— Öt forint — asz mondja — párja. Öt forint párja.

— Hát — asz mondja — ez nagyon drága.

Akkor azután tovább gyűttek erre a királfik, a testvérjei sétálni a feleségeikké. Az ű feleségit meg az öreg királ a szakácsné fölött őrizte a konyhában. Az meg a királtú kért egy lányt, hogy ne úgy mënjen egyedül mint egy vadliba. Az meg hát mënt vele sétálni karonfogva. Hát azok is odajértek a suszter felé, azok is meglátták. A legöregebb királfi felesége, amint megláti a cipőket, mondja oszt a férjinek, hogy milyen szépek a cipők, szebbek mint amazok, amelyeket amarra láttak. Végyük meg!

— Á, nem vásállunk, van szép cipőtök —, mondja a férje.

Avvá a fiúk elmëntek, de a két kisasszony elmaradtak. Hát oszt ük odamöntek a suszterhol, majd vásárolnak. Próbálgatik oszt a cipőt.

— Tessék parancsolni, tessék, királkisasszonyok, választani! Szépek és jók.

Mindjárt foga a pár cipőt, mutaszi oszt a királkisasszonynak. Gyönyörű szépek. Felhúzza, és egész finom, passzol.

— Nohát, mit kóstál?

— Öt forint párja. Egy pár cipő öt forint.

— Ó, — azt mondja — nincs annyi pénzöm, nem birom ki-fizetni. Nem birom fizetni, a férjeink meg elmëntek. Nem birom, bocsánat, mestör úr, a férjem elmënt és nincs nálam pénz.

De a legkisebb is már odajért, de az félre állt a leánnyal. Levétötte a cipőt, mert nem birnak fizetni.

— Majd elmegyünk a királhoz és majd kérünk pénzt — mondja a királkisasszony. — De a férjünket meg köll keresni.

Nohát oszt el is siettek ők, azok elmenték, a legkisebbik meg odagyütt.

- Jó napot, mestör!
- Adjon isten, királkisasszony!
- No — aszongya — a néném bevásáltk cipőket?
- Nem vásáltk, me nincs pénzük.
- Hát ugyan mit kóstálnak?
- Öt forint párja.

Hát megnézi a lábán, hát éppen passzol. Passzol neki az egyik pár.

- Na, tessék, kisasszony, ez a pár éppen magának való!
- Ne, ne próbálja, mert nekem sincs pénzem. Nincs nálam píz, van otthon, de nincs nálam pénz.
- Hát akkor mit csináljunk?
- Majd én elmék a királ öfelségéhez és kérek pizt.
- Na de ne kérjenek pizt. Ha éppen akarnak — aszongya — maj hónap gyűjjenek el a lakásunkhon, majd ott szabatunk cipőt. Úgy megszabatjuk, mögmérjük a lábukat, úgy még jobb lösz. Még szöbb lösz ugy.
- Hát hol lakik?

— Hát ebben meg ebben az utcában, ez meg ez a házsám. De meg ne mondja senkinek se másnak, de a néneinek sem. De öt forint párja, alább nincsen.

Na, jó, avvá oszt a királkisasszony esetát a leánykával tovább. Közben utól is érték a kisasszonyok a királfikat, mondták nekik, hogy vásálni akarnak, de nincs pizük. Azt mondja a két fiú: „Hogy hát nálunk se nincs pénz”. Hát annyi vót ugyan náluk, hogy megihattak rajta egy pohár bort, de több nem vót nálik. A legkisebb királkisasszony is int a nénjeinek, hogy ne menjenek el az apjukhoz pénzért, majd holnap elmennek szabatni. Mondta, hogy hun van a suszter.

- De mi nem vagyunk itt ismerősök — mondták a nénjei.
- De én tudom — mondtá a legkisebbik —, neköm megmondta. A leányka, aki velem van, itt nevelkedett föl, ő tudja.
- Na jó, majd elgyüssz te is velünk.

De közben az urak meg a kisasszonyok viszik ám a cipőt. Csak megnézték a lábakra, mán passzolt is, fogták és mán fizezték is. Hát, amazok meg visszamentek a palotába, delfelé vót mán, amikő bejértek. Hát oszt a két fickó mondi az apjának: „Királ öfelsége, atyánk, talátunk egy suszternál nagyon szép cipőket, de nem vettünk”.

- Hát mért nem? Mit kóstált?
- Öt forint vót párja.

— De hát — öt forint párja — az mégis sok — aszongya a királ.

— Ugyan királyi atyánk, mi úgy nézünk ki mások mellett mint egy teknősbéka. Hát nem szégyön az, ha más úrfiknak szebb cipőjük van, mint a királfiknak vagy mint a királkisasszonyoknak?

— Hát bizony én sem szeretném azt látni — mondja az öreg királ. — Az bizony nem volna szép, szégyön vóna az ránk nézve. Hát akkó mēnjetek és vásárlatok be!

— Nem, majd hónap elmegyünk és szabatunk — aszongya. Úgy mondta a mestör, hogy ha szabatnak, az még szöbb lesz. Majd holnap elmőnnnek a kisasszonyok, szabatnak.

Nohát, jó. No osztán másnap röge fővirradtak, mögfrustukótak, no, osztán majd emőnnnek űk. A legkisebbel a leányka is elmēnt, mēgkerēsték osztán a suszter lakását. Be is mōnnnek, bekōszōnnnek:

— Jó napot, adjon isten, mestör!

— Jó napot, adjon isten!

— No, királkisasszonyok megérköztek?

— Meg — aszongya.

Hát a mestör meg átmēnt egy másik helységbe, ű meg oszt ott maradt a királkisasszonyokká.

— Hát mit akarnak? Cipőt szabatni?

— Azt akarunk.

— Hát tudják, hogy ki vagyok?

A kisasszonyok ránéznek és azt mondják, hogy nem tudjuk. A kisebbik viszont már sejtette. Ű mán fölismerte, annak köll lönni. Emezēk meg nem ismerik.

— Hát te, középső kisasszony?

— Nem ösmerem én sem — mondja.

— Hát te ismeröl?

— Sejtem — aszongya a legkisebb —, te vagy a megmentőnk.

— Én — aszongya — én vagyok.

Hát meg volt a meglepetés, meglepettek a kisasszonyok, hogy hogy hát űk nem ismerték föl.

— Hát hol van a ruhád?

— El van rejtve. El van rejtve — aszongya —, de majd itt lesz.

— Hogy lettél suszter?

— Azé, mert meg vagyok halva. A bátyáim benne hagytak a kűdban, hogy meghaljak.

— Tudjuk — aszongya —, tudjuk, de hát hogy kerüté föl?

— Fölkerültem. De hogyan? Nagynehezen — aszongya. Mi-

lyen nehezen menekültem meg? Akartak elemésztetni a rablók, no de nem baj.

Mindjárt fogta, kimérte a legöregebb kisasszonynak a lábát, a középsőnek meg a legfiatalabbnak is a lábát fölmérte, följegyzte. Följegyzte a leánynak is a lábát, annak is majd lesz cipő, neki is légyön egyforma. Szombaton délután majd gyűjenek el érte, akkó majd kész lesz.

Nohát, úgy is lött. No, szombaton délután emöntenk oszt a cipőjért, de űk, amit az első vasárnap, amit csináltak, azt űk a piacon el is adták mind. El is adták és mindjárt birtak is anyagot vásálni. Még dél nem vót, mán az újabb anyagot is megvásálták. Megadták az adósságot is és még újabb anyagot is vásáltak. De a fiú szögte ki mind az anyagot. Hát osztán, úgy csináltak cipőt még. Szombaton délután osztán mán kész volt a munka, délután gyűttek a kisasszonyok. A két öregebbik kisasszony összerosolyogtak, nevettek.

— Hát azután, mestör, ha mán csinált mindannyiunknak cipőt, akkó mán csinálhatott vóna mán nekünk is szöbbit. A legfiatalabb kiráلكisasszonynak volt a cipője a legszebb. A leányé is szép volt, de a legkisebb kiráلكisasszonyé olan volt, mint egy szép baba.

— Hát miért nem csinálta a miénket is szépre?

— Hát nem lehet — aszongya. — Nem lehet.

— Ja — mondja oszt a középső kisasszony —, ami kedves, az kedves!

— De nem úgy, kisasszonyok — mondja a legény —, kisebb a láb és szebb cipőt lehet csinálni. Kisebb a láb, a lábbeli is szöbbit mutat.

No, hát jól van. Megfizették, utána beszélgettek egy jó darabig, majd el is möntek. Utána bejön a mestör, megolvasták a cipőket, hát még százöt pár volt. No, szép anyag ez, ha el bírjuk anni, akkó vèhetünk anyagot is egy pár hónapra, lesz pénz ennivalóra meg anyagot is bevásálni. Hát úgy is lött, nem dógoztak, mosakodtak, borotválkoztak meg humiféle. Meggyűtt a vasárnap, befogták a lovat, föltették a lúdát a kocsi-ra, belepakolták az anyagot, cipőket. Kivezették a piacra, oszt árultak. No, osztán gyűttek a bátyjai és azok is vettek cipőt. Velük gyűttek a kisasszonyok is, látták ám, hogy milyen szép cipő van a lábukon. De gyűttek ám oda sokan, hordták a cipőt, volt olan is, aki fel sem próbálta. Úgyhogy mán még délben nem is harangoztak a vásárlásnál. Úgyhogy mán még délben nem is harangoztak, de mán az anyagot is megvásálta. Mán möntek is hazafelé. Mikó oszt hazajért, hozzáfogott ű szabdalni, de még nem vót dél.

Délután oszt ű is kimönt sétálásként a városba, ott vótak a többi királfik is meg a királkisasszonyok. Sikerült oszt neki szembe menni a királkisasszonnyá, a lekkisebbé. Olan közel mönt el, hogy a jobb kezit odaértette a királkisasszony kezihez. Hát oszt a királkisasszony visszafordul, hogy mi az, ekkora hel van és nem bir elkerülni, muszáj, hogy hozzáérjen.

— Éppen akartam is — aszongya.

— Hát mi végre akarta, hogy hozzám érjen?

— Azé, hogy hát a királkisasszony nem ismer engemet?

— Hát mán nem — aszongya.

Akkó osztán a királkisasszony megismerte, hogy ez a királfi. Hogy ű a męgmentőjük. No, osztán el is möntek, oszt tovább sétáltak. Visszafelé oszt elsétáltak a városba, vissza a másik utcába, ahun vót multság. A leánnyá együtt bemöntek osztán, mulattak osztán, beszélgettek és megmagyarázta neki, hogy hogyan kell neki cselekedni. Akkó męmondta a királkisasszonynak, hogy mondja meg a király őfelségének, hogy hát mint vasárnap, a jövő vasárnap rőndejje el, hogy mindenki męnjen a templomba. És aki nem męgy a templomba, kűdjön katonákat és akit męgtalálnak, hogy nem mönt a templomba, azokat büntesse meg. Akkó majd a madár éneköl. Nohát męgyütt a vasárnap, a királ őfelsége kijelentötte, de bizony a madár nem énekölt úgy sę. Akkó kűdött katonákat mindęn utcában sorba, hogy kit találnak otthon. Aki nem mönt a templomba, azt vezessék ű hozzá ide elibe. Hát osztán mást nem találtak éppen, csak az az egy suszterlegény otthon vót. Hát éppen hazahozták az anyagot, ű meg majd hozzálát az anyagot kiszabni. Hát ütet a katonák otthon találták és kérdezték tüle, hogy miért nem ment a templomba.

— Nem lehet — aszongya.

— Hát mé nem lehet? A királ parancsát męg köll tenni.

— Nem lehet, mert a király őfelsége nem úgy parancsolta, mint ahogyan köll. Nekünk inasoknak délig köll dógozni, és mi nem męhetünk. Mert csak akkor kapunk a mestértű garast és csak akkó męhetünk táncolni meg humiféle. A királ őfelsége mért nem jelentötte ki, hogy akinek nincsen pénze, annak majd ad, hogy délután męhet a multságba.

— Nohát, mi nem merünk itthagyni, gyere velünk és a királ őfelségének jelentsd meg!

Hát el is kísérték. Nohát odavezették a királ elibe „Hát te, fiú mé nem gyütté templomba?”

— Ja, így királ őfelsége nem lehet. Męmondta előtte, hogy mi az ű dolguk. Délig dógoznak, hogy délutánra kapjanak a

mestertű garast, hogy méhessének a lányokhol, méhessének táncolni.

— Hát, jól van, ha nem teljesítette a parancsom, vigyétek az áristomba.

Berekesztették az áristomba, majd másnap elintézik. Nohát, másnap réggé fővirradt. Csináltatott kűbű, téglábú kápolnát és bezárták oda, befalazták útet. De állva falazták be, meg nem bír mozdulni, a keze is lefelé, egy kis téglát kihagytak azon a nyíláson lesz étetve, hogy még ne haljon, csak szenvedjen. Ráparancsot a királkisasszonyra, hogy ű köteles minden nap étetni, reggel is, délben is, meg este is. De úgy kellött kanállal étetni, mert nem bírta a kezit sem felemelni. Nohát, az étetgétte ottan. Hát egy pár hétig vót, vesződött ottan szegény. Hát osztán egy reggő gyün a királkisasszony sirva.

Kérđi oszt, hogy miért sirsz királkisasszony.

— Hogyne sírnék — aszongya —, küldött a török szultán három csikót, de olyan egyformák, mintha egy volnának. Ha a királunk nem talál ki, hogy melik hány éves, akkó ránk gyün egész hadsereggő. Mindēnkit legyilkol, engem meghágy életben, el akar venni feleségül. Én pedig nem leszök az üvé. Inkább magamat meggyilkolom.

— Ájsz, az a legkönnyebb, királkisasszony. Mēnjen be a királhol, mondja meg neki, hogy tēgyenek ki rostába zabot, egy éves zabot, meg akkó egy porció szénát meg két kive zabot. Az egy éves csikó nem tudja, hogy mi az a zab, az majd szénát őszik, az a két éves csikó, az nem szerēti az egy éves zabot, mert az nem édős. A két éves az édősebb, de keményebb is. A fiatal nem szereti a kemény zabot. Így majd megtudják, hogy melik hány éves.

Nohát, osztán a királkisasszony be is mōnt. De megōtette ütet és ēmōnt a királhol. Mondta oszt a királnak, hogy én ezt meg ezt álmodtam, hogy ezt meg ezt csinálják. Zabot kell kitēnni az udvarra, a csikókat meg kieriszteni. Ki kell tenni egy éves zabot, két éves zabot meg egy porció szénát.

Hát azt lehet próbálni, az nem nehéz. Nohát a királ is kimōnt oszt az udvarra. Kirōndōzték a magazinbű a zabot, szénát tōttek oda, kierisztētték a csikókat az udvarra. Hát csakugyan, szaladgálnak az egyik a rostánál eszi a zabot, a másik meg a szénát. Nohát, ebbű oszt megtudták, hogy ez egy éves, ez két éves, ez meg három éves. Így aztán visszakűdték a török szultán-nak. Hát az meg mindjárt megismerte.

— A fene a magyarjába, hát kitalálta! Nohát várjatok meg egy kicsit — szōlt oda a katonáknak.

Ezzel osztán beszaladt a szobába, írt egy kis cédulára, bezárta egy kofertába. Egy kis papírba tekert csomagot is adott neki.

— No, ezt adjátok a királtkoknak!

Hát hazavitték, mert nem szabad nekik kibontani, hogy mi van benne. Hát átadják a királynak, a királ elolvasi a levelet. Íri benne, hogy szomszéd barátom, küldöm ezt a nádi pácát, ha nem ösmeréd meg, hogy melik fele vót lönt, melik fele vót fönt, tized napra nem marad meg nálad élő senki sem. Mind meggyilkolom.

Hát próbálgatták ott, vesződtek vele, mérösgették, de sehogy sem tudták eldönteni. Hát egyforma vastag, mindönféle, de nem tudták. Hát oszt megint sirva gyün a kisasszony, hozi a frustukot.

— Hát kirákkisasszony miért sir megint — kérdezi a befalazott királfi.

— Hát így meg így. Most a török szultán elvisz bennünket. Nem tudják kitalálni, három napja mán vesződtek vele, de nem tudjuk kitalálni. Ha most ránk gyün a török szultán, meggyilkol mindnyájunkat.

— Áj, dehogy is. Ez a legkönnyebb — aszongya a királfi. — Mondd a királ őfelségének, hogy álmodtad, hogy öntsének egy kádba vizet. Mikó a víz megállapodik, csöndesödik, akkó dobják bele ezt a nádi pácát. Ha egyforma vastag is, de amelik vége a földben vót, az mégis sűrűbb és a másik vége az ritkább, amelik vót fölfelé. Így megtudják, hogy melik vót lent és hogy melik vót fölfelé.

Hát oszt a kirákkisasszony bemegy a királhol, mondja oszt neki hogy királ őfelsége, álmodtam, hogy így meg így, eztet kéne megcsinálni a nádi páca végett. Mert a szultán a feleletet követeli. Egy kádba vizet beleönteni, mikó csendesedik, akkó beledobni a pácát. A sűrűbb fele, amelik lefelé vót, az megint lejjebb lösz.

— Ejnye, ez csakugyan jó lesz. No ha igaz lösz, akkó mán két országot megnyertéd, ez mán akkó a tihed.

Nohát, úgy is lött. Mindjárt kimént a királ, vót ottan katonaság, mingyá egy kádat elővettek, teleöntögették, tele vízzö. Megcsöndesödött, beledobta a nádi pácát, hát csakugyan lefelé áll az egyik fele. Nohát, mindjárt kivették, megjelölték, hogy ez az alsó fele, ez meg a felső fele. Visszaküdték a török szultánnak, az meg ismerte jól.

— Áj, a fene a magyarjában, hát ezt is megtalálta. Na várjatok — mondta a katonáknak —, majd mindjárt visztek vissza egy levelet.

Nohát, mindjárt beszaladt, írt egy kis levelet, bezárta egy kofertába, és mondja nekik, hogy adják oda a királynak.

Hát hazajérnek, a levelet átadik a királynak, a királ oszt föl-szakasztí és elolvassa, hát írí ám benne: „Egy hónap maradt hátra, akkó lősz itt a vásárnap, egy hónap műva, akkó puska-lüvésra, golóval, amikor az ebédnél én is ülök az asztalnál, a poharat föltartom, azt ki kell, hogy csapja a kezembű, de az ujjamat nem szabad megsérteni. Ha ezt nem tudod megtenni, akkó kivégezlek az egész világbű. Egy embered sem marad éledben.

— Nohát — szól a királ őfelsége — ezt mán nem lehet megcsináni. Ez mán kősz, el vagyunk veszetve.

Hát oszt sír, bányódik, kőrdeszgeti a vitézeket, hogy ki tunná ezt megtenni. Senki sem jelentkezett. Nincs senki sem. Hát oszt a királkisasszony hozí a frustokot és sírva panaszkodik, hogy el kell veszni.

— Hát miért sírsz?

— Hát így meg így, ezt parancsóta a török szultán.

— Á, legkönyebb avvā. Mondd a királ őfelségének, hogy csak az tőheti meg, aki kűbe van rakká. Aki kűbe van befalazza.

Hát ē is mēnt a királkisasszony be a királhoz és mondja, hogy a török szultán parancsát csak az tőheti meg, aki be van falazza a kűbe.

— Á, az nem létézik.

— De én azt úgy álmodtam.

— Nohát, két álmod mán igaz vót, majd a harmadikat is meglátjuk. Mingyá a királ ki is ment, főment oda a kápolnáhol, ahol be volt falazza. Akkó aztán kőrdőzi:

— Ugye fiú, te bírnád megtenni ezt meg ezt, amit követel a török szultán?

— Így nem, királ őfelsége, így nem — aszongya. — Be vagyok falazza, így nem löhet.

— Eresszétek ki!

— De csak az én parancsom szerint csináljatok mindēnt, akkó majd löhet.

Hát a királ szól a kőműveseknek, szaladtak vagy oda tizen. A királ megparancsóta, hogy egy kis morzsányi föld, por, korom rá ne essēn a gyērokra, mert annak mingyá levági a nyakát. Annýira őrdőzte most a fiút. Nohát osztán kibontották, kifele sőpörtik osztán a homokot, hamut, hogy rá ne essēn a gyērokra. Nohát, megmaradt a fiú éledben.

— No, felséges királ, nekőm előbb meg kell fürőnnöm —

aszongya a fiú. — Mert bele kellett randítani a gatyába, meg állva kellett enni, meg mindénféle.

— Nohát, királkisasszony, vigye oda föl a fürdőszobába, ott fürösztesse meg, vigyén neki ujdonat új ruhát is. Katonaruhát vigyön neki.

Hát a királkisasszony tudta jól, hogy hun van. Elmént oszt majd hoz neki ruhát. A fiú meg fürdött. A szerkezetét, a vesszőket meg az almákat mind kirakta az asztalra. Mikó megfürdött, átötözött másik ruhába, mind szépen, akkó oszt ú fölszedte az ú anyagjait mind, a pálcákat, az almákat mind szépen. Nohát, oszt most elmönt ki, karonfogva a kisasszonnyá a királ elibe.

— Jó napot, királ őfelsége.

— Adjon isten!

A kisasszony mondi, hogy itt van, atyám királ őfelsége, az a fiú, aki be vót falazva.

— Jól van — aszongya a királ. — Hát hogy löhet azt megcsinálni?

— Mënjük ki előbb oda, ahun be vótam falazva. Majd én megjelölöm, hogy mennyit köll szélösre csinálni és azt köll oly magasra csinálni. Téglával köll csinálni, cementörös, malteros téglával köll csinálni.

Nohát ki is möntek, a kőművesek kezdték ott azt bontani széjjel.

— Ne bántsátok, ne vesződjetek vele — szólt oda a kőműveseknek —, még többet kell építeni, hagy maradjon. Odamént oszt a kápolna mellé a fiú, onnan kimért huszonöt lépést. No, ide üssenek le egy karót. Hát lejütnek egy karót és visszamönt. A másik felire is lemért huszonöt lépést és így ötven lépés körzetben építeni kellett. Ahogy haladnak fölfelé, mindjárt kell húzni a telefont is, meg a lépcsőket is körös-körül. A lépcsők mellett legyen karfa is, hogy ha valaki megy föl, akkó le ne találjon szédülni. Mert ennek magasnak kell lenni. Hát úgy is lött, mindjárt hozzáfogtak, oszt csináták. Vótak itt is kőművesek, meg a városban is vótak, meg vótak katonák is, akik kőművesek vótak. Hát oszt csak rakták, csak rakták, mán olan magasan vótak, hogy mán a palota tornyával egyforma magasan vót. Félték a mesterek mán fönt lönni, mert szédültek. Hát a mesterek jelentik le, hogy hát királ őfelsége, nem merünk lönni fönt, félünk, hogy leesünk meg szédülünk. Hát ezt a királnak jelentették, ő meg a gyөрöknek.

— Hát mi az — mondja a királ — tán mán elég is lönnö, ne menjünk tovább, mert mán a mestörök fének.

Kinéz a fiú az ablakon:

— Dehogy, királ őfelsége, dehogyis elég, sokkal magasabbra kell még menni!

— De fének fent lenni a mesterek!

— Hát attul még meg lehet csinálni, vannak itt a városban akik a vasgyárban dolgoznak, azokkal olyan csöveket kell csináltatni. A csöveket a téglá közé kell csinálni és a torony körül a kerítést meg fölemelni.

Akkó oszt úgy is csináltak, mindjárt a gyárbul hozattak olyan kerítést, meg füleket és ezeket a falba belevésték. Nohát most mán elmúlt még egy hete, ahogy csináltak, este a munkások lejártak a toronybul, réggé meg mentek vissza. Körülbelül tíz óra vót, mire fölértek réggel. Hát a fiú elhatározta, hogy a munkások ne járjanak le. Majd a lift viszi föl az anyagot, este meg fölviszi az énnivalót is. Visz majd a lift föl pokrócot is és majd fön aludjanak a mesterek, ne gyűjjenek le, réggel kezdhetnek mindjárt dolgozni, mert így nem lesznek kész a munkával, mire elgyün a hónap. Nohát úgy is lött, többet nem jártak le, fönt aludtak, vacsoráltak és ott is feküdtek. Réggé mingyá hozzá is fogtak a munkáhol, a frustukot és az ebédöt is fölvitték. Úgy aztán állandójan fönt dógoztak. Nohát van még egy hét hátra, de mán így is nagyon magas és fének lenni fönt. Hát lejelentik telefonyon, hogy mán így is túlságos magas és a mestörök így is fének fönt lenni. Úgy is szédülnek, nem látik a földet, de azé szédülnek. Mondja a királ:

— Menjen fel a fiú és nézze meg, hogy elég magas-e?

— Hát jól van, majd fölmegyök — aszongya.

Hát oszt kigyütt mingyá a királ meg a királkisasszony is. Kérdi a királkisasszony, hogy ű vele méhet-e föl a fiúval. Azt mondja, hogy gyühet, no. Ű osztán szaladt föl mint egy macska, a királkisasszony ment a fiú után, a királ ha ment is, de elmaradt. A királ még felire sēm ment, mint az ű palota tornya és ű mán szédült. A királ kiálti, hogy fiú ne szaladj, mert elesők és mán szédülök. Akkó osztán mindketten viasszaszaladtak, karonfogták a királt és viasszavezették. Mikó levezették: „Maradjanak itt, majd én magam főmék!” Nem eresztötte föl a kisasszonyt sēm, „Majd én főmék, maga csak maradjon itt.” Hát a fiú elindult föl, mint a macska úgy szaladt. De réggel elindult, mire fölért, akkorára dél lött, pedig egészen fölig szaladt. Hát amikó fölér, nézi.

— Á, még kell csinálni a toronyhoz, ha többet nem is, de legalább tíz métert. Még csak a legkisebbet látom a török szultánnak a tornyát, a legmagasabb tornyát is csak egy picit látom. Ez még kevés nagyon!

Nohát, oszt megint hozzáláltak, csinálták, csinálták, ű meg lement. Mire lejért, már este lött. Nohát osztán harmadnap elmegy föl megint. Mégparancsolta a kisasszonynak, hogy ű most fölmege, de nem is jön le.

— Míg nem lösz kész a torony, addig nem gyüvök le. Mán nem sok hibádzhatik belüle.

Nohát el is indult réggel, dél lett, mire fölért. Fölért, nézi, a mestörök meg kérdezik, hogy no fiú, elég lesz-e?

— Nem elég, még, még köll csinálni. Még köll hozzá csinálni. Mert most mán látom a török szultán kastélának a tetejit, látom mán az alsó felit, de az ablakot nem láthatom. Nohát még csináljanak még egy méter magasat!

Hát csináltak hozzá még egy méter magasat. Nohát megcsinálták a még egy méter magasat. A fiú odaáll: „De én nem bírok ám állni! Nekem ülni kell!” Mert ha beguggyalt egy kicsit, akkó mán nem látott rendesen. Hát még építsenek ide közepire annyit, hogy hozzá bírjak dülni, meg hogy ódalt is legyen védője, hogy le ne bírjon esni!

Hát amikó oszt megcsinálták, odadült. No most mán ez finom! Egész jó.

— Éppen belátok az ablakon — aszongya —, az asztalához is belátok, az asztalnál üldögél, olvasgat, könyv van előtte. De most elébem csináljanak egy oszlopot két-három téglá szélösségben, hogy előttem majd ide vezetik a telefont. Itt lösz majd kéznél, ide bele bírok majd beszélni, hogy kagyló is lögyön rajta.

Hát megcsinálták oszt űk hamarosan, tíz-tizenöt téglából mán kész is lött, rátötték a kagylót.

Nohát oszt most mán kész van, mehetünk lefelé. Hát mán elmúlt dél, mire elvégezték, de mire lejértek, akkorára mán este is vót. Nohát, van még két nap hátra, még most egy kicsit rájértek. Nohát, osztán bemennek a mestörök a királhoz, jelenküznek.

— Jól van — aszongya a királ —, ha kész a mestörségtek. Most mán ügyis késő van, majd hónap elgyüttök és megfizetem a napszámotokat.

No jó, a mestörök elmének haza. Örültek, hogy meg tudtak szabadulni és nyugodtan pihenhettek otthon. Hát másnap oszt gyüttök, meg is fizette a királ a napszámot. A királ megkérdi a fiút, hogy a torony elég magasán meg van csinálva?

— Elég magas az, rendben mindénféle, majd hónap beszélünk — aszongya —, majd ami neköm kell, majd szombaton este megmondom és vasárnap röggé főmék.

Nohát együtt a dél, a királ behívatta a suszterlegényt hozzá.

— Mit tetszik parancsolni, királ öfelsége?
— Hát mit akarsz velem beszélni?
— Azt akarom megmondani, hogy adja ide neköm a legkisebbik fiának a puskáját!

Ránéz a királ. Hát hogy tudja ez most, hogy üneki még egy fia vót.

— Hát hogyne tudnám, tudom — aszongya —, hogy vót. Meg az ú vadászskabátjában van puskapor és kóc meg papiros, mög kapeli, meg sörét is van. Egy golyó is van benne. Azt nékem adják ide.

— Én — asz mondja, — nem tudom, hogy mindez hol van.

— Hát tán a királné tudja?

Odakiált oszt a királnénak, az meg oszt begyün és kérdezi a királnét, hogy tudja-e hogy hol van a legkisebbik fiának a vadászruhája?

— Tudom — aszongya.

— Hát eredj, hozd ki! Meg a puskát is hozd ki!

Kihozta neki a puskát is meg a vadászskabátját is.

Hát a fiú minden szükséges dolgot kiszédett, ami köllött a puskáho. A puskáját is megtöltötte, a puskaporbul három porciót betöltött a puskába. Megtömte szépen, a golyót beletötötte, majd — aszongya — röggé fölmegegyek. Elvitte magával a puskát a konyhába. Vasárnap röggé föl is mönt, fölindult és megparancsóta, hogy királ öfelsége, itt legyen egy katona, aki folyvást áll a telefonyon! Három meg azért álljon, hogy magának majd viszik a hirt. S akkor fölment. Föl is ért, hát jó korán fölért, amikor mán fönn volt, mán kezdött virradni. Ó, még rájérek. Hát aztán oszt kiált le:

— Most mén a török szultánnak a pedintérje a mészárszékbe. Menjenek a mi pedintérjeink is a mészárszékbe!

Nemsokára oszt megint kiált le:

— Hogy megérkezett a török szultánnak a pedintérje a mészárszékbe, most foga a húst, mosi, vági és mán töszi is főzni. A mi királunknak a pedintérje ha megérkezött, tegyék fel főzni a húst!

Hát várakoznak egy kicsit, utóbb megint kiálti:

— Most a török szultán mén a templomba imádkozni! Menjen a mi királunk is és imádkozzon!

Hát a királnak jelentik, oszt a katonák, de csak bent sétál a szobában, nem akarja elhinni, hogy ezt meg lehet csinálni, olyan messze van.

No, oszt egy kis idő múlva kiálti:

— Most gyün a török szultán ki a templombú, ideje mán, hogy a mi királunk is gyűjön ki a templombú!

Hát jelentik oszt a katonák a királnak, mingyá az egyik szalad erre, a másik arra.

De jelenti ám a fiú:

— A török szultán most ül az asztalhoz, ott van mán az asztalnál, fogja a kanalat, meríti az ételt a tányérjába. De a mi királunk is csak egyen, ne búsuljon semmit se!

Egy kicsit vár, de mán kiálti:

— Most a török szultán foga az üveget a borra, önti a poharába. Öntse a mi királunk is az üvegből a poharába, oszt igyon!

Egy kis idő múlva megint jelenti a fiú:

Most a török szultán fölemeli a poharat. No, az urak közül — mondja a szultán — most aki tudja, lüjje ki a kezembű a poharat!

Azzá a puska eldőrdült, megrázkódott az egész palota, akkorát szót a puska. Úgy kirepűt a pohár a kezibű, az ujjábú, hogy az ujját nem is érte. A pohár úgy szétmönt, teljesen szétvált. Akkó ű legyűtt, de lekiáltott, hogy most elmehecc, katona, nincs mán tovább semmi dolgod. Avvā oszt ű fogta a puskát a vállára, oszt legyűtt. No, oszt mondi, hogy királ őfelsége, rendbe töttem a dolgot.

— Ej, fiam — aszongya —, nagy hangja vót a puskádnak, megijedtem magam is lent, de nem hiszem, hogy sikerült.

Hát nem is vacsorát a királ, csak sétált.

Nohát osztán megijedt ám a török szultán, hogy mi van most. Hát ezt szeretném megtudni, hogy ki volt ez a fiú, aki ezt még tudta csinálni! Mingyá csinált is ű egy levelet, mingyá abban a vasárnapban, abban a napban, egy katonával elkűtte, az ű katonájával. Hát megkapta a királ a levelet, a török katona elhozta. Mingyá fölszakiti, olvasi, avvá oszt a török szultán katonája elmönt vissza. Íri a levélben: „Szomszéd Barátom! Azt, aki neköm kilűtte a poharat a kezembű, küldd el neköm, szeretnék vele beszélni. Küldd el ide!” Hej, most a királ megijedt: „Most csakis sikerült ennek mögtönni és most elmegy a török szultánhol. Ez most a fiút elemészti!” Mit csináljon most? Ha nem küldöm föl, akkó is rájűt. Hát bánatos lött, bánatos, nagyon bánatos. A királkisasszony meglátta, hogy ű szomorkodik, röggé kérdi, hogy királ őfelsége, mijért szomorkodik. Miért bánatos?

— Így meg így, kaptam levelet — mondi a királ.

Mingyá beszaladt a királ és kihozta a kisasszonynak a levelet. Elolvasi, hát azt mondi, hogy elhiszöm és majd megmutatom a mi fiúknak.

— Hát mutasd meg neki! De legjobb, ha gyertök ide — aszongya a királ.

Nohát, beszaladt oszt a kisasszony a konyhába és mondja a férjének, hogy gyűjjön, mert a királ kapott levelet. Nohát, odamentek.

— Jó napot, királ öfelsége.

— Adjon isten!

— No, mi a baj? Kapott levelet? Elolvasi.

— Hát mi az, királ, hát sajnál egy legént? Egy legény halála vagy ide vagy oda, azt nem is tunni, hogy egy legény hibádzik. Kúdjön, erisszén el, elmegyek én! Csak amit én parancsolok, csak azt adja még! Elmegyek én nyugodtan. Ne féjjen semmitül, nem hibádzik majd közülünk egy sem.

— Hát mit kő tönni?

— Első sorban tizenegyet olyant, olyan ábrázatút kell kiválasztani a katonákbú, mintha testvérek volnánk, mintha egy anya szült volna bennünket. Olyanokat kell kiválasztani és egyforma ruha lögyön rajtunk. Mindenki borotváltassa meg a képit és olló legyen mindegyiknél. Meg egy kréta és majd mëgyünk. De háromszázat meg tiszta fehéréket — aszongya. Háromszázat, tiszta fehér lovakat és tiszta fehér ruhába, meg háromszáz tiszta fekete lovat és tiszta fekete ruhát! A kalapjukná hátul két fekete toll lögyön. Akkó ha ez mëg van, akkó majd mëgyünk.

Nohát, nehéz vót mëgtanálni tiszta olyan ábrázatút tizenegyet, mint ú. Dehát azé mëgtalálták, lovakat meg mán nem könnyű vót mëgtalálni. Nohát, azé mégis találtak, nohát rőndben vót mindőn. Mëgkeresték oszt a fehéréket, a feketéket is mind.

— Nohát, az én parancsom alatt mëgyünk — mondja a fiú.

— Másnap rögge mëgyünk — aszongya.

Hát a királ is kiadta a katonáknak a parancsot, hogy amit a fiú mond, azt kell csinálniok. Az ü keze alatt mõntek. Kijértek mán a városbú, mán jó messze kijértek, mán a török szultán városa felé mõntek. Mëgát ü eccé, összehitta őket oszt rakásra, körülötte. Ű aztán beszédöt tartott.

— Legényök, testvérök! Mink mind a tizenegyen testvérök vagyunk — aszongya. Vagyunk összesen tizenketten és mind testvérök vagyunk. Össze kell majd tartanunk. De ti fehérék, vigyázzatok — aszongya —, majd lősz ott a töröknél egy akasztófa, ott lősz a töröknek a határában, a városhoz közel. Akkó ott van egy erdő, kelet felé is van egy erdő, meg nyugat felé is van egy erdő. Majd én megközelítem az akasztófát, ti meg addig

bújjatok be az erdőbe és csak akkó gyertök elő, amikó én majd azt jelentöm. Ott egy kerek erdő. Mink meg csak majd megyünk tovább be a török szultánhol.

Nohát mentek is, meg lovagoltak megint egy kicsit tovább. Odarúgtattak oszt a kastél közelébe:

— „No, látítok, ott az akasztófa, most fehérek mönjetök kelet felé, feketék meg mönjetök nyugat felé!” Nohát, oszt mingyá elszaladtak, nekirugaszkodtak, olyan hamarosan eltűntek, mint annak a rőndje. Elbújkáltak, ü aztán mönt egenyöst. Elkerüli az akasztófát, megáll. Akkó elmesélte a testvéreinek:

— Testvérek, vigyázzatok! Jól vigyázzatok! Most ha mi bejérünk a török szultánhol, nem szabad mondani, hogy melik vót az, amelik lütt! Én majd jobb felin állok, eccöre tisztölgünk mindnyájan és akkó majd én mondom, hogy: „Megérkeztünk, török szultán!” De mindön másík szóljon! A harmadik meg mondja, hogy „Megérkeztem, török szultán, parancsára.” Ű majd mondja, hogy: „Nem követeltem én tizenkettőt, csak egyet”. Azt kell mondani, akire rágyün a sor, hogy „parancsára”. De figyelni köll, hogy mindig egy másík szóljon, az, akire rágyün a sor. Ha végigment mind a tizenkettőn a felelet, akkó majd megint kezdem újra.

Ű megmagyarázta, mentek is, ű meg csak magyarázta. Hát aztán amazok meg megfigyelték jól. Nohát, aztán be is értek a török szultánhó.

Mingyá sorba is álltak, egy katonája fölszaladt, az üvé. A török szultánnak jelenti, hogy meggyüttek a magyarok. Kiszaladt a török szultán, nézi, ezek meg oszt tisztelögtek, rőndösen, mindnyájan. No, oszt az első szól: — Megérkeztünk. — A második:

— Török szultán. A harmadik: — Parancsára.

— Én nem parancsótam tizenkettőt, én egyet parancsótam. Azt, amelik kilütte a poharat a kezembű.

Akire oszt a feleletben gyütt a sor, a negyedik, ötödik, hatodik: „Itt van. Köztünk . . .” „Török szultán” . . . „Keresse meg!”

Hát vizsgálja oszt, nézi sorban mind a tizenkettőt.

— Hát ki az ördög tud benneteket megismerni, olyan egyformák vattok, mintha egy anya szült vóna benneteket. Olyanok vattok, mind a testvérek!

Hát ezután ez abhamaradt. Amelyiken a sor volt, az mindjárt is felelt, hogy: „Itt van köztünk!” No, a szultán megint nézelődik erre-arra.

— Mondjátok meg — aszongya —, mer ha nem — aszongya — mind a tizenkettőnek levágom a fejit!

„Itt van . . .”

„Köztünk . . .”

„Tessék . . .”

„És keresse meg . . !” így sorban felelte mind, amint a sor rájuk került. — Hát a török szultán háborgatta a mi királunkat, most meg a török szultán találja ki, hogy melik az.

De ezt is felváltva mondták a királynak, az egyik ezt szőlt, a másik meg azt szőlt, mindig csak felváltva.

— Nohát, nem baj — mondja a szultán —, nem vesződők mán veletők. Gyertők be. Most mán úgyis este van, gyertők föl. Mindjárt kiált az ő katonáinak, hogy: „Fogjátok a lovakat, kössétek be az istálőba és étessétek meg úgy, mint a mihénket! Gyertek utánam!”

Fölvezette a harmadik emeletre, hatalmas nagy szőlős szoba vót. Hát mingyá megparancsóta a mészárosnak, hogy birkát vágjon le, mer nem kiszűtek hozzá. Hamarosan a mészáros mindjárt fogta a birkát, lenyűzták, levágták és hamarosan paprikást csináltak. De mán sietős vót, nyitott konyha vót, ott aztán az egyik szakácsa csinálta a tüzet, hogy a víz melegődjön. E meg aztán bent kezdte metélni a húst paprikásnak. Hát amint vágta, vágta, levágta az ujjá hegýit. Azt bele a paprikásba. Hű, mingyá beszaladt az ő szobájába, majd ott bekőti az ujját, addig, amíg bekőtőtte az ujját, a pajtása meg megcsinálta a tüzet, mán főr a víz. Hát odamén, hát nincs a hús. A pajtása közben nem tudta, fogta a húst, összebárdolta és levitte a bográcsba. Mikor aztán amaz jőtt, bekőtőtte az ujját, hát mán nincs a hús az asztalon. Kérdőzi, hogy pajtás, hát hun a hús?

— Itt van a bográcsban!

— Hű, hát az én ujjam is benne van, mer elvágтам az ujjamat. Levágtam az előbb az ujjam hegýit.

— Hát mán én nem vehetem ki, mán itt forr a paprikás. Hát most hadd lögyön úgy.

Nohát abbamaradt, megfőzték úgy. No oszt este megfőtt a paprikás, bevitték úgy bográcsba. Mindenkinek tányért, kanalat, odatették az asztalra. A pincér is meghozta a bort sajtárra. Hát aztán meghozták a kinyeret is nekik, egész kinyeret, hát aztán körülálltak, hogy majd ősznek. Leültek, egy sem akar meríteni.

— Hát meritseték, aki előtt van a kanál, az merítsen!

— Nem — aszongya, odalűkték a kanalat elibe —, te vagy az első. Temerijj!

Hát jól van, fogta, ő meríti, a nagy kanállal.

— Itt van, ez török ember húsa.

Kérdik a testvérjei, hogy hát hogyan.

— Nagyon sietett ez a mészáros, oszt levágta az ujjahégyit. Hát ez nem árt semmit, ki bírjuk ezt dobni. Hát fogi az egisz kinyeret, hát fogi a kést, mindjárt megvágja. „Itt van ni, a török asszonnak a teje! Itt van ebben a kinyérben!” Kérdözik a testvérök, hogy hogyan. Űgy, hogy ahogy az asszony, aki sütötte a kinyerkét — aszongya —, dagasztotta, annak kis fiacskája van. Elválasztotta a csöcsitü mán, dehát mán pár napja. Elkötötte a mellit méghozzá, de ahogy dagasztotta a kinyerkét, a tej megindult. És mire észrevette, egy pár csöpp belecsöppent a tésztaiba. Onnan mán ki nem vèheti. Az nem árt nekünk — aszongya —, azé lehet önni.

Nohát, jól van, vágott osztán kenyeret, adta tovább, mindènki vágott magának kinyeret, oszt tovább öttek. Nohát, mán szomjasak is vótak, hát merítenek a borba (-ból), én mán szomjas vagyok. Hát fogta a poharat, meríti, nézi.

— Itt van — aszongya — a török embör vére, ebben a borban. Kérdèzik, hogyan.

— Hát úgy, hogy az a pincemestör nem vót otthon, hanem az inas mönt le borért. És nem jó csapjuk van, amint erisztötte, az inas megkarcolta az ujját. Nem vötte mindjárt észre, mikó mán észrevötte, akkó mán tíz csöpp is belecsöppent a sajtárba.

— Azt mán ki nem löhet venni, de ez nem árt nekünk — aszongya. — Azé, löhet inni.

No jó, ahogy hozták, úgy ittak is. No jó ám, de a török szultán megbizta egyik emberét, hogy a kucslukon nézze és figyelje, hogy melik lösz köztük a parancsoló. Jelölje meg, hogy melik az. De megparancsóta a testvéröknek, hogy mikó vacsorálnak, akkó csak mindönki feküdjön hasra. A pedintér meg figyel. Figyeli, hogy melik pont beszél közöttük. Ű még azt tudta jól. Nohát jól van. Mikó megvacsoráltak, kész vót mindèn, elgyütt a szakácsné, elhordta az edényöket.

— Hát most feküdjötek le!

Amint ütek sorban, úgy keltek is fel és feküdtek lè. A pedintér meg csak figyelte, hogy hova fekszik ez le. Hát ű is lefeküdt. De mielőtt a többi is lefeküdt vóna, kiadta a parancsot a többi-nek, hogy minél többet kell hortyogni. Ha begyünk közénk valaki és belénk gázol, meg se mozduljatok. Aki bejön, hadd csináljon, amit akar. Nohát, úgy is lött. Mihelt lefeküdtek, nagyban elkezdtek hortyogni, nagyban alusznak. Nagyban hortyognak, alusznak. Na, a pedinter gondolja, hogy most alszik mind. Lassan kinyitotta az ajtót, odamènt és fehér krétával odaírta a hátára, hogy „Ez az.” No, oszt a fiú meg is figyöte, hogy kaparászott ott a hátún, hát jól van. Kimönt oszt a pedintér. A fiú

meg hallotta, hogy el is mönt. Elmönt a pedintér. Kint már nyugodtan lépködött, hallotta a lépésöket a folyosón. Ez meg osztán felugrott, kivett a zsebéből egy papirost és benyugta a kulcsnak a likját. Levette a kabátot, nézi, hogy mit írt rá, láti ám, hogy „Ez az”. Hát fogta a krétát ü is a zsebbü és mindnyájának rájirta a hátára, hogy „Ez az”. Nohát rávette magára a kabátot és lefeküdt megint. Aludtak nyugodtan.

Nohát, röggé mikó fölébredtek, hozták a frustukot. Mi vót? Hát feketekává, nagy fazékban, mindenkinek pohár. Avvá osztán merítöttek, megitták, oszt több nincsen. Nohát amikó gyütt az edényé a szakács, levitte. Asz mondta nekik, hogy a szultán őfelsége üzeni, hogy menjenek le hozzá minnyájan a szobába. Mer ü másik szobában vót. Nohát mönnek, de mindjárt a szakács megmutaszi, hogy hol van a szobája.

Nohát, mönnek is utána.

No, itten kucójanak be! No, mögkucóta, mert ü vót az első. Megkucoli, hát hallatszík, hogy „Szabad!” Hát mingyá mön-tek ük, ü meg jobb felü, odajálltak mind sorban a szultán elé. Eccöre tisztölögtek. És akkor egyenkint mondták, ahogy már előbb is megbeszélték: „Tessék...” „Török szultán...” „Parancsára...” „Megjelentünk...” De mindig másik szól, mindön szót másik mond.

— Melik az köztetök, aki úgy parancsoló?

— Egy se! — hangzott a felelet.

Hát a szultán most mit tögyön? Fölkelt, oszt nézi, hát az első hátát meglátta, hogy meg van írva. Há mikó pillanti, hát amannak is van. Hát nézi, hát mindnyájának meg van írva a háta, hogy: „Ez az!”

Hü, megharagudott, kiszaladt a folosóra, odakiáltotta a pedintért.

— Hát te mit csináltál? — aszongya. — Én mondtam, hogy annak csinálj írást a hátára, aki itt köztük parancsol!

— Egynek írtam — aszongya a pedintér.

— Gyere ide, és nézd meg.

Mikó oszt bemögy oda a terembe, hát látja ám, hogy meg van mindegyik írva a hátára. Kizavarta oszt mindjárt a pedintért a folyosóra.

— Hát te mit csináltál? Engem bolonddá tetté.

Kihúzta a kardot, rögtön levágta a pedintérnek a nyakát. Pedig hát szegény nem volt hibás. Levágta a nyakát, visszamönt.

— Hát most mondjátok meg, hogy melik az köztetök, mert ha nem, akkó mind a tizenkettőtöknek levágom a nyakát!

Mind felel sorban, hogy: „Itt van köztünk!” „Itt van köztünk!” „Török szultán...” „Keresse meg!”

— Ej, én nem tudom megösmerni, mert egyformák vagytok-mind, mint a testvérök — aszongya a szultán.

Nohát, látja most mán, hogy elég az idő. Kijállt ű oszt és azt mondta, hogy „Én vagyok!”

— Hát mé nem jelentközté?

— Nem akartam — aszongya. — Hát mé a török szultán is kiszekérozta a mi királunkat, hát mi is a török szultánt meg akartuk egy kicsit tréfálni.

— Nohát, jól van, gyertök velem!

— Én másképp nem mögyök — aszongya — meg az én lovamat is adják ide, meg a testvérömékét is, hogy vigyék haza. Tudom, hogy hová akarnak vinni.

— Tudod? Hát hova?

— Akasztófára.

— Hát oda — feleli a szultán.

Kijált oszt a török szultán a katonáinak, hogy hozzák elő a lovakat, mind a tizenkettőt. Elővezették oszt a lovakat, a legényök felültek, ű meg ott a fijáker körül. Gyere be a fijákerba! A fijákerban meg ott vót a pap, a török pap. A pap meg a török szultán egymás mellett ültek, ű meg velük szemben a parádés háta mögött. Hát eztán kijérnek a palotábú, mingyá a török pap — beszélt magyarul is egy kicsit — asz mondja:

— No, fiam, gyónjál meg, mert úgyis az utolsó helre mégy. Viszünk akasztani. Arra mész, ott fel lészöl akasztva, ha nem is a ti paptok vagytok, de illendőségbü, hát mer egy istenünk van, gyónj meg előttem, ami bünöd van. Bár a lelköd tisztán menjen a menyországha!

— Mit? Én török papnak gyónjak? Nem gyónok én. Nem gyóntam én még a mi papunk előtt sem, és most te előtted gyónjak? Nem gyónok én. Az nem létezik, hogy én meggyónjak.

De aztán oszt addig-meddig, olan erősen fogták, hogy muszáj neki meggyónni. Phü, megkapta ű az egyiket is meg a másikat is, lenyomta őket ott az ülésen, nem birt megmozdulni sem a pap, sem a török szultán. Erős vót, vót neki ereje sok. Hát aztán ki is érték a városbü. Mán látták, hogy nincs messze az akasztófa, többsző odapillantott ű. De lenyomta őket oda az ülésbe, hogy még sem birnak mozdúni. Eccör aztán néz arra kelet felé, nincs senki sem.

Ejnye, a török szultánnak is olyan kürtje van, mint az enyém, hát majd megnézi, hogy milyen hangja van. Megkapta anyakábú. oszt kelet felé: „Trap... trap... trap... trap... trap...”

trap . . . ” Azt meghallották ám, a jelentés megvan. Ki az erdőbű. Hát amarra is fordul és arra is fújja a kürtöt, hogy: „Trap . . . trap . . . trap . . . ” Nyugat felé is belekürtölt, Hát itt is meg van a jelzés, ki onnan is az erdőbű. Kis vártatva, mintha nem látott volna senkit sem, újra kelet felé néz.

— Hát török szultán, nézze csak, kik gyűnnek ottan.

Nézi a szultán és kérdi, hogy ki az?

— Hát talán tudja, hogy a maga országában ki van és mi van.

— Én nem láttam még soha ilyenöket.

Megint mondi neki, hogy nézze meg most, arra mi van. Arra nyugat felé. Hát arranéz a török szultán meg a pap is. Hát kicsodák azok?

— Hát nem tudja, hogy a maga országában mi van és ki van?

— Nem tudom — aszongya —, ezt még nem láttam sohasem.

— Ezek az ördögök, a pokolbú gyűnnek. Ezök a török szultánt, a papot meg a parádést elviszik a pokolba.

— Hát azok?

— Azok meg angyalok, gyűnnek énertem, engöm elvisznek a mennyországba.

— Hű, csak le a kocsimrú, csak le a kocsimrú. Téged az isten is, meg az ördög is segít. Csak le a kocsimrú. Hát töljuk le!

De nem birták ám letolni, mert megfogta a mellükön a ruhát, úgy odaszorította őket, hogy csak meg sem bir mozdulni. Alig zihálnak. Akkó amikó mán látta, hogy közel vannak, lejugrott az ülésbű. De az ülésbő megfordult a parádés, mert a szultán kijabált, hogy fordulj vissza. Mán fordult is vissza. Lejugrott osztán, följugrott a lovacsára, evvel aztán odaszaladtak a fehérok, a feketék meg a szultánt kerítették. Hát osztán úgy a szultán elibe vágtak, olya rézsontos elibe. De a török szultán meg: „Csak hajts, parádés, csak hajts, parádés!” Négy ló vót befogva a hintónak elibe. „Hajts! Mert ha utolérnek bennünket, akkó elvisznek a pokolba minnyájunkat.” Hát zavarta mind a négy lovat, úgy ütötte, hogy csak úgy zurgott. Mennél jobban bírt a ló menni, mind a négy, annál jobban ütötte. Nohát, sikerült mégis valahogy kijérni a kemény útra, akkó azok nekirugaszkodtak, amazok meg csak utána. Keményen jobban mőhet a lú, mind a szántáson meg a vetésen. A kocsit oszt elérte, a sátort meg csak hátul úgy kopogtatta, csapkodta.

— Hajts, parádés, mert mán a sátorunkat itt kopogtati.

Hát a török szultán megérkezett oszt a vározsba, a fiú meg visszafordult a lovával, úgy megerisztette a lovat, hogy csak úgy mőnt mint a szél. A szultán meg mán messziről kijabál, hogy „Nyisd ki a kaput. Nyisd ki a kaput!” A kapus kinyitotta a

kaput. Beléptek, becsukta a kapus a kaput, mind a négy ló leesett a lábrú, elesett, megdőglött mind a négy lova. Mégszakajtott a üket ez a nagy szaladás.

Nohát, összegyűttek ők ottan, el is rugdaltak, elméntek hazafelé. No, haza is értek estig még. Azután jelentik a királynak, hogy rőndben van mindēféle, mindēnt ott megcsinyátak. Nohát, mostan a török szultán irt mingyá egy levelet, bezárta egy kofertába, odaadta egy katonának, hogy vigye el ezt a királynak. Hát másnap röge vitte a levelet. Hát megkapi a királ a levelet, fölszakasztja, olvasi, hát írja benne a török szultán: „Szomszéd Barátom! Sohasem nem háborgatlak és nem harcolok veled, mert téged az isten is segít, meg az ördög is segít. Többet nem akarok harcolni. Még az onokámnak is meghagyom, hogy a magyarrá sohasem ne harcoljon. Az isten is segít neked, meg az ördög is segít neked.”

Nohát, oszt így jó barátságba lőttek. Nohát, akkor magáhon hívatta a királ a gyereket, a susztart.

— No, fiam — aszongya —, hát jól csináltál velem, kisegítettél a bajbú — aszongya —, a királkisasszony most tihéd meg az országom. Három része ország a tied, egy része ország meg a suszteré. Neköm nincs semmi. Mikó oszt el akartál menni, azt gondoltam, hogy ha sikerül visszagyűnni, a királkisasszonyt adom feleségül. Mer a fiam elveszött, elvállallak mind fiamnak.

— Hát ha mán elvállaltál fiadnak, de az is vagyok. De fiad is vagyok.

— Hát ez mán meg mi? Ha nem magyarázod meg nekem ezt is, akkó baj lesz belüle.

— Hát meglehet, csak előbb akkó hívassa ide a másik két királkisasszonyt is. Mer a legkisebb ott van mellette.

Mingyá hívja a katonát, és mondja neki, hogy a kisasszonyokat hívassa ide. Mingyá szaladtak oszt a kisasszonyoké, hogy a király őfelsége hivati magukat. Szalannak oszt oda.

— Tessék parancsóni, király őfelsége!

— Nem én hívatlak, a fiú hívat — aszongya.

Odajáltak oszt mellé.

— Ide, kisasszonyok, mellém — mondja a fiú.

De azok meg mán tudják, hogy ki ez, mer a legkisebbik kisasszony megmondta nekik. Odajáltak a kisasszonyok mellé oszt.

— Most, király őfelsége, hívassuk a bátyaimat is!

Hát szalannak oszt azok is: „Tessék, király őfelsége atyánk, parancsolni?”

— Nem én hívatlak — aszongya —, ez a fiú hívat.

Nohát, odajállnak, ránéznek: „Hát mit akarsz velünk te suszter fiú?”

— Én a suszter fiú? Nem ösmerték meg, hogy ki vagyok én itt? Nem ismertök egyik se? Suszter fiú? Nem suszter fiú. Én öcsétök vagyok — aszongya. — Ti akartatok engem elemészteni a kúdba, én titöket meg fölmentettem, hogy ne légyetek juhász meg kanász — aszongya. — Evvé köszöntötök meg? Hát most tovább nem lösztök. Most atyám, ha akarja bátyáimat megmenteni, én engedem, engedem, de akkor én a királkisasszonnyá nem löszök már itt tovább. Ezt én viszem velem — aszongya. — Vagy ha akar élni énvelem, üket tögye el láb alul. Szóval nem muszáj magának legyilkolni üket, majd elintézem én.

Hát a királ gondúkozik, hogy mit csináljon most.

— De én nem hiszem, hogy te vagy mégis a legkisebbik fiam.

— Ha nem hiszi — aszongya —, fogasson be a fijákerba és menjen ki a vározsbug. Menjen ki a vározsbug és mutasszon, hogy ki hun járt. Hát rögtön menjünk. De a kisasszonyok énvelem gyűnnek.

Hát három fijákerba be is fogatott — mer van katonaság elég — hát oszt mönnek is ki. Mönnek, a királ meg a királné egy fijákerban, a két királfi egy fijákerban, ü meg a három kisasszony egy fijákerban. Kimöntek a városon kívül, megállt a királ.

— Hát most hun álljunk meg — kérdezi a legkisebbik királfit.

— Ottan — aszongya —, ahun láti, hogy nem lesz kár, ahun nincsen vetés. Van ott négy-öt hold, ahun nincsen vetés, ott nem lesz kár. Hát jó, mennek tovább. Arrább oszt tanátak olyan ugarfélét, ami nem vót használva, nem vót szántva.

Hát itt azután talán löhet. Megállt ottan, odaszól a többieknek, hogy itt lehet, itt nem lösz kár. Nohát, le is szálltak a fijákerokról, a parádésoknak meg azt mondta, hogy forduljanak meg és menjenek vissza.

— De közö ne lögyetök, ötven lépésnyire álljatok csak meg legalább.

Ü meg aztán fogta a rézvesszőt meg az aranyalmát és kidobta elébe. Ott termett a réz palota, ahol a legöregebb kisasszony vót. No ez vót a legöregebb kisasszonynak a palotája, de nem csak az üvé, hanem a sárkányé. Kinyiti az ajtót és beménnek. Ott a sárkány legyilkolva. „Bátyám vótatok itt?” Bizony egy sem mert szólni. Nem vótak, nem mertek szólni.

A királ oszt ránézött a két fiára: „Hát ilen hamisak vagytok ti? Hát nem jártatok ti itt? Azzal meg aki itt járt, azzal hamiságot csináltatok? Én előtttem hazudtatok!”

Hát most menjünk ki innen. De megmutatta a legöregebb

királkisasszony, hogy melik sárkány volt a férje és hogy meliket győzte le a legkisebb királfi.

Most kiméntek ebbű a kastélbű, elővette a réz vesszőjét megint és megmutatta a királnak. A vesszőt most eltette és elővette az ezüst almát, eldobta és megjelent a kastél. Ebben a palotában élt a sárkány férjével a középső királkisasszony. Bemöntek.

— No, bátyáim, itt a sárkány — aszongya. — Melik vót itt meggyilkolni?

Hát nem mertek szólni, amikő eccör sēm vótak itt.

— Nohát, ezt a sárkánt is én gyilkoltam meg.

Nohát, a királ aztán megint rápirongatott a két fiára. No, mēnjünk ki — aszongya. Kimöntek, becsukta az ajtót, fogta az ezüst pálcát, megcsapta vele az ajtószárfát, étünt az is. Fogta az almát, betötte a zsebbe és most kivette az aranyalmát. Edobta, ott termött a gyönyörű szép aran palota. Ez volt a legkisebb királkisasszony palotája, meg itt lakott vele a huszonnégyfejű sárkány. Itt tartózkodott. Mēnnek be, bemēnnek minnyájan.

— Látjátok, bátyáim? Itt vótatok ti ebben a palotában? Harcótatok ti evvé a sárkánnyá?

Nohát, oszt a középső nagynehezen azt mondja, hogy nem. Nohát oszt a királ megint osztán rájuk festött. Nohát, piron-gatta megint mindēnféleképp, csak jóra nem.

— No, ezt is én gyilkoltam le — mutatott a királfi a sárkány-ra. Itt vót a templom is.

— Szeretném látni a templomot — mondja a királ.

— Hát ha szeretné, akkő majd mingyá.

Kivette az aranypálcát is, egyet suhintott, és mondta, hogy lögyön a templom is itt. Mellette ott vót a templom. Bemöntek. Nézik, hát pontosan ez a templom is olan, mint az üvé. Pontosán meg vót csinálva a madárnak is a hele. Nohát oszt kimöntek, egyet suhintott és mondta, hogy tünjön el a templom. No, fogta az arany pálcát, megcsapta vele a palotát, az is eltűnt. Fogta avvá a pálcát és betötte a zsebbe.

— No, királ őfelsége, jelēntse ki, hogy mit szeret. Bátyáim-mal akar lenni vagy ēnvelem? Én a királkisasszonnyá ide akarok gyűnni a palotába. A másik két királkisasszont visszaviszem az apjukhol, majd találának űk ott férjet. Majd ott férhöl mennek.

— Én nem, én üvelük nem löszök — mondi a király —, űk hamisak. Te voltál a vitéz, te szerēztöd meg a palotámat is, meg az országot is. Hát én teveled löszök. De űket el kell tōnni láb alul.

A királ mán húzta is a kardot.

— Nem! Királ öfelsége, maga ne, ne bántsa őket, atyám! Ők bűnösök, az ő nevük be van írva a pokolba, az ő bűnüket ne vegye magára. Van én nekem valaki, aki elteszi őket láb alá, aki majd nem ízél a bűnre.

Kivőtte mindjárt az arany pácát, egyet vele suhintott, hogy itt lögyön mindjárt két katona. Mingyá ott termett huszon-négyfejű sárkány, kettő.

— Mit tetszik parancsolni, sárkány királ?

— Itt a két bátyám, intézzétek el őket, hogy életben ne maradjanak.

Hej, kapta oszt az egyik az egyiket, másik a másikat, és menés közben már ették is.

Egyet a fiú a pálcával suhintott: „Tűnjetök el!” Eltűntek oszt a sárkányok, hogy többet nem is látták őket. A sárkányok meg útközben megégették a két királfít. Így oszt eltűntek a bátyjai.

Nohát, osztán visszamöntek megint a palotába, a vározsba.

— Hát mostan, fiam, hun a ruhád? Hun a lovad?

— Itt van a suszterná — aszongya a fiú. — Mingyá megyünk arra a másik utcán és majd megkapom a ruhámat.

Oda is elmöntek szépen a suszter lakásához. Bemönt ő, a kisasszonyok is bemöntek.

— Mestör, adja ide a ruhámat, mert szépen fel akarok öltözni, mindönféle.

Nohát, a mestör szépen kihozta a ruhát, szépen átöltöztött, kimönt, a lovat kivezötte szépen, főnyergelte. A kisasszonyok bejültek a fijákerba, ő meg mellettük mönt lóháton. Nohát, a királ most megismerte teljesen, hogy ez az ő fia. Hát megvót a nagy öröm, mingyá megtartották a nagy lakodalmat, mulat-ság vót, szépen mulattak. De hát a két kisasszony most özvegyek.

— Nem baj, királ öfelsége atyám, majd űk férhöl mönnek az ő apjukná. Oda elviszöm őket. Nohát kész vót a nagy mulat-ság, egypár napig jót mulattak, utána egy nap pihentek, aludtak.

— Most majd, király öfelsége, atyám, egy dolgom még van. Akik engöm mögmentöttek a kúdbú, azok rablók vótak, tizenkét rabló vót. Azok nagyon nehezen akarták meghagyni az életömet. Én úgy határoztam el magam, hogy behozom a palotába őket, hogy ne lögyön többé rabló. Amít rabótak, az el lesz nekik engedve.

— Jól van, fiam, — aszongya a királ. — Tihéd az egész ország, ahogy parancsolod, az úgy lesz.

Nohát befogatott oszt mingyá tizenkét fijákerba, két fijáker meg a muzsikásoknak, osztán kifelé az erdőbe. Kimöntek. Addig

nem muzsikáltak, míg ki nem értek az erdőbű. Amikó odajértek az erdő szélire, akkó oszt elkezdtek azok muzsikálni. Meghalották, hogy ű gyün, a banda meg összeszödelődzködött, oszt kigyűttek az erdő szélire.

— No, testvérök, itt vagyok, kigyűttem. Űljönek föl a fíjakerba. Gyerünk, de semmi bántástok nem lösz.

A vezérük odamönt hozzá és megfenyegette ütet, amiért be akarja üket csapni.

— Semmi becsapás sincs — mondta a királfi. — Csak nyugodtan és el lösz bocsájtva mindén, mindén még lész bocsátva. Csak többet ne raboljatok. Lösz mindenkinek énnivaló, innivaló csak mindenki aludjon, nyugodjon.

Nohát osztán oda is értek, a királ kigyűtt, nézi üket, láti ám, hogy nagy derék gyerekék, mind szépek. Nohát, ott is maradtak oszt bent. Kaptak katonaruhát, a konyhán osztán öttek, kaptak ottan énnivalót, mindént szépen, még máig is élnek, ha meg nem haltak.

Hát mán megvót a lakodalom is, hát átviszik ük a kisasszonyt az ü hazájához.

Hát hogy möntek a másik országba, körösztü möntek.

A fiú, kimént oszt a lováhon, kérdi tüle, hogy tudja-e, hogy hun vannak a királkisasszonyoknak a szülei. Hol a királság?

— Tudom — feleli a ló.

— Messze van?

— Hát bizony elég messze.

— Hát hogy birnánk mi oda elmenni? Sokan lennének mi négyen rajtad?

— Hát bizony sokan lennétök. Minek vigyelek én benneteket magam, amikó van ló elég? Hozassá a sárkány-határbú lovakat, olyan lovakat, mint én is — aszongya. — Hozass mindenkinek egyet!

— Vannak ottan lovak?

— Vannak — aszongya a királfi lova.

Hát kimönt ű erre a kerbe, a sétakerbe. Kivöszi a huszon-négyfejű sárkánynak a pálcáját, az aran pálcáját. Űt egyet és ott teremnek a sárkánykatonák. Kérdik, hogy mit tetszik parancsolni sárkánykirály?

— Vannak — aszongya — nekünk táltos lovaink?

— Vannak — aszongyák.

— Hát birnék-e kapni négyet? Mert el kell vinnem a királkisasszonyokat az ü szüleikhez.

— Lèhet — aszongya. — Csak — aszongya — tüntess el, majd én vezetök. Vezetök négy darabot.

Hát egyet a királfi sújt, és mán repült is. Nem telt el bele öt perc, mán itt is van. Mán ott is van, megvezette a négy lovat. „Megvan, sárkánkirál, itt a ló.” Nohát, mingyá fogta ű a lovat, suhintott egyet. No most mán tünt el. Eltűnt a sárkányvitéz, bevezette a lovakat az istállóba, mán az istálló elibe. Kiált egy katonának, hogy jelentse a kisasszonyoknak, hogy mehetünk. A királkisasszonyok fel vannak készülve mind, a katona beszálad, mondja, hogy mán mehetnek. Kiszaladtak, hát mán ott vannak a lovak. Mán az üvé is fel van nyergelve. Mingyá oszt mondi nekik, hogy itt vannak a lovak és mőnjünk. Felültek osztán a lovakra, a fiú segített mindnyájának a lóra fölülni, az apja is meg az anyja is kigyűttek és nézik, hogy hát ezek indulnak. Hát kiabál a királ a királfinak, hogy kinyissák-e a kaput.

— Nem köll — aszongya a fiú. — A kaput nem köll kinyitni. Hadd tőnjön el a kapus.

Egyet rugott, a lovacsájája mán fenn volt a levegőben a kapu fölött, utána a másik, a harmadik, negyedik. Mind fel a levegőbe, a kapu fölé. A király meg nézte, hogy került ennek ennyi ló a kezibe. Az üvét viszi, de a másik három hogyan tud repülni?

Nohát, el is mőntek. Jó a levegőben mőntek magasan, hogy hát valaki nehogy le bírja lüni űket. Hát osztán nem soká oda is értek. Hát egy három-négy óra hosszát mőntek, oda is értek. A lovak még erőszkőnnnek le. Ott vannak az udvarban, Hej, a katonák megijedtek mingyá, hogy mi az, a levegőbű erőszkődik egy vitéz meg három kisasszony, szép kisasszonyok. Hát szől osztán a legényőknek, hogy fogják a lovakat és minden lónak annyi zabot adjanak, szénát meg vizet, amit megiszik. Bevezették az istállóba, hát hel vót, hát oszt jelēnti, hogy mit parancsolt a királfi. Minden lónak egy mérő zabot köll anni minden abrakra. Hát az istállómestőr azt mondja, hogy ű ezt nem meri anni, a királ parancsa nékü nem meri anni. Mer a királ goromba, ha valaki a parancsán valamit túl csinál, akkő mingyá fejezi le. Ŭ majd elmén elsőbb és megkérdezi a királt.

Bejértek oszt a királ őfelségihőn mind a négyen, odaálltak elibe.

— Jó napot kívánunk, királ őfelsége!

— Adjon isten, királfi. Maga királfi?

— Az — aszongya.

— Hát mi járatban van?

— Hát gyűttünk — aszongya — levegőváltozásra. Maradhatnánk-e itt?

— Hogyno lehetne, maradjanak.

— Ugyan királ őfelsége, nem volt valamikő maguknak gyermekük?

— De volt, fiam — aszongya —, de nagyon rég vót, eltűntek, ellopták a sárkányok.

— Hát ha valaki megszabadítaná a lányokat, mit szólna ahhoz a bizonyos vitézhez?

— Hát nagyon örömet vállalnám és megajándékoznám nagyon.

— Hát ezeket a három kisasszonyokat itt ẽ nem ismerné föl? Nézi a király, rájuk néz, nem ősmeri föl.

— Hát pedig ez a három kisasszony a maga lányai!

Akkó a királné jobban megnézi, hát fölösmerte, hogy csakugyan azok. Mẽg volt a nagy öröm, a lányai meg vannak mente.

Hát oszt a királ kérdi, hogy: „Hogyan, hát hogy és honnan került hozzád!”

— Ɛn mentettem meg ıket a sárkány kézbű, a legkisebbik királkisasszony lesz az ẽn feleségöm. Ez a kettő meg a bátyáimé lett vóna, de a bátyáim huncutságot csináltak velem. Azokat ẽn eltöttem láb alu és ezek most itt mőnnek férhöl magukná, magukná is lögyön egy kis öröm, nõ csak minálunk.

— Ezt jól tette, ez nagyon finom, fiam. Ezé becsülöm az eszödet.

Nohát aztán azon a napon megpihentek. Másnap osztán összebeszéltek a királ, a királné, hogy a királkisasszonyokat hogy adják-e férhöl. Hát a királ gondókozott, hogy ha mán így van, akkó királfihoz kellene menni férhöl. Hát csinálnak oszt jelentést közzé, a szomszéd-királoknak, hogy hát aki van fiú, gyűjjenek oszt hát válasszanak. Űgy is tőtt a királ. Mingyá egy kis levelet iratott, elkűdte az egyik királhol, a másik királhol, a harmadikhol, sorba, akik vótak körülőtte. Megírta, hogy neki van két lánya, aki keres feleséget, majd gyűjjenek el, majd a lányok választanak. Nohát meg is jelenkezték tiz nap mőva. Tized nap oszt meg is érkeztek a királfik meg a fiúk, meg a királok is. Hát oszt válogatták a királfít, a kisasszonyok válogattak. A legőregebb kiválasztott egy királt, az királ vót, rámaradt a királság, mert a szűlei męhaltak, azt választotta. No a kisasszony mingyá irt oszt egy cédulát, a szolgáló ott vót köztük, járkált, odajadta neki és mondja, hogy vidd el ennek meg ennek a királnak. Odajadta neki a levelet, az meg elolvasszik. Hát egymással szőmbe ıtek, a királfi meg intette a fejíve, hogy ı megelégszik. Akkor ő intőtt a kezíve neki, hogy gyűjjon ide. Odamőnt, kezét fogtak és egymásé vannak. No, most gyün a középső, az meg męszemlélt egy királfít, de hát most nem beszélhet vele, a is csak cédulát ír. A is irt ott egy levelet, oda-

adta a leánykának, szolgálóleán vót, köztük járkált. „Vidd ennek meg ennek a királfinak!” Oda vitte oszt neki, elolvasi, hát megelégedött oszt ú is vele. Ű osztán int a fejével, hogy meglegszik. „Akkó gyere ide!” Int a kezive, hogy „Gyere ide!” Nohát oszt odament, a többi még méhetett haza, mert a kisasszonyok mán megválasztották a férjüket. A többire nincsen szükség. A többiek főkeltek, a bort megitták és ē is möntek haza. Nohát, még lett másnap a lakodalom, mulatság vót szépen. Elmúlt a lakodalom, semmi hiba nem vót, egy pár nap aztán pihentek, beszélgettek, humiféle. Nohát, később ű meg az ű felesége főpakótak a lovakra, oszt ēmentek haza. Ez a kettő meg hát itt maradt. Megmonda a királnak, hogy „Atyám, ha valaki harcot üzenne, maguknak háborút akar inteni, csak gondoljanak a kisasszonyok miránk! Majd mi gyüvünk segíteni”.

Nohát, osztán úgy el is búcsúztak. Egy lovacskat röndöt, mán a kisasszonynak, meg hát az ű lova is ott vót. Úgy aztán el is búcsúztak. Hát hazajértek szépen nyugodtan. A királ atyjuknak elmondták, hogy hát nyugodtan vótak, mindenféle, meg volt a lakodalom, ez meg ez a királfi vette el a középső kisasszont, a legöregebb kisasszont meg ez a királ.

Hát osztán így nyugodtan éltek, még máig is élnek, ha még nem haltak.

31.

A Z É L Ő V Í Z

Vót egy királ, vót neki három fia. Nagyon betegēs vót. Elhatározták oszt, hogy keresnek neki orvost meg orvosságot. A legkisebbik királfi oszt sétát a téren és talákozott egy öreg emberre.

— Mért búsús, királfi, olyan nagyon?

— Hogyne búsúlnék, az apám nagyon beteg és nem találak neki orvosságot.

— Ó fiam, azzal a legkönnyebb, csak nehéz mögtalálni. Van egy elátkozott, rejtett város, abban van a forráskút. Abbú a kútbú kellene hozni vizet, az az élő víz. Abbul ha inna egy pár kortyot, mingyárt meggyógyulna.

— De merre kell tartani? — kérdezte a királfi.

— Csak napkeletre kell menni. Jó messze van.

Elmeséli oszt a bátyjainak, hogy mit hallott az öregembertű. Másnap reggel el is indút a királfi. A király elhatározta, hogy ne mējenek mindannyian eccőre. Legelőször a legöregebb mē-

jen, ha nem jön vissza egy hónap múlva, akkor mēnjen a középső. Mer — asz mondja — az veszéles út. Valamikor a királ tudta azt az utat, mert fiatal korában járt arra.

A legöregebb királfi oszt elmönt. Bizony várták haza egy hónapig, de nem gyütt.

Akkó ēmönt a középső. A is úgy járt, egy hónapig várták, de csak nem gyütt vissza.

De mé?

Azé mer egy erdön kellett keresztülmēnni, egy hēgyrű ereszkēdtek lē. Amikor a hēgyrű ereszkōdtek le, egy hīdon kellett nekik átmēnni. A hīdon egy törpe embōr vót. Az mellett elmēnt, még asz sem mondta, hogy jó napot. Nem is köszönt. Még a királfit kérdezte a törpe, hogy királfi, hová mész? Az meg visszaszót, hogy mi kōze van hozzá. Avva oszt a királfi beszorult a két hēgy közé. Nem bír se előre mēnni, de se hátra, mert mindenütt kűszikla vót. A királfi odaragadt. A lába odaragadt a kűvekhű. A középső szinten ottmaradt.

No, ēmēnt a legkisebb is. A királ nem akarta engenni, nehogy egyedül kelljen neki maradnia. Nehogy mēghaljon.

— Nēm — asz mondja a királfi —, muszáj mēnnem. Elmēntek a bátyáim, mēgyek én is.

— De elveszel te is — rimánkodott a király.

— Nem veszēk én, ne tōrōdjōn maga semmivel.

No hát el is mēnt. Mēnt ű is azon a szép úton az erdōn körōsztű. Odajért a vizhő. Hát látī, hogy ott van a törpe, az a méteres embōr. Bajsza, szakálla hosszú.

— Jó napot, adjon isten, öregapám!

— Adjon isten, fiam! Hová indúsz?

Hát mēgmondta, hová mēgy, meg mit keres.

— Ó, fiam, az nagyon messze van! Túl messze nincs, de elég messze van, bajok vannak arrafelé. Így nem bīrsz addig mēnni. Segítsēgōd lōsz, ha hozol nekem is vizet — mondja a törpe.

— Hozok, hogyne hoznēk.

Adott oszt az öreg egy üveget, majd hozol benne vizet. A háza a hēgy alatt vót. Bemēnt és kihozott egy vazspálcát, vazsbotot.

— No, ha odajērsz a kapuhon, az be lōsz zárva. Azt ki nem lēhet nyitni, több helen be van zárva. Ne, evvē a bottá megūtōd hāromszor és megnyīlik az ajtó. De azt is figyeld mēg, hogy mēg egy óráig sem szabad benn lēnnōd. Csak mingyá ott van egy szomorű fűzfa, az alatt van a kút, merītsd meg az üveget és gyűjj vissza! Mer hogy ha letelik az óra, az ajtó becsukōdik, onnan aztán többé ki nem gyün senki sem. Mert belűrō nem használ a bot, csak mert használ kívűlről. A bot belűről nem használ

és te nem birsz onnan kigyünni. Pedig ott benn alszik mind, és te is ott maradsz alvónak.

— Jól van, köszönöm, öregapám.

— De ne mēnj messze! Egy út visz befelé az erdőbe. Ott csinálj tüzet és hálj meg. Kösd meg a lovad is. Rēggē menj, mert mire odaérsz, este lősz.

Hát úgy is vót. Mire arra az útra ért, beesteledött. Most hát hova menjen? Szédött össze fát és rakott tüzet. Adott abrakot a lónak és ű is ēvētt. ű is vacsorát. Levezette a lovát a vízre, meg-itatta és utána a lovacska legelt szēpēn. No, a ló is jó lakott. ű meg odajűlt a fáhon és szundikált ottan.

No, megvirradt. Megint megabrakoltatta a lovat, meg-itatta ott a patakon, mert vót ottan patak, víz. Asztán felűt a lovacs-kára és mēnt. Keresztűlmēnt az erdőn és ott vót a palota. Jól van, ott a palota, de a kapu be van zárva. Magas kűfalkerítéssel körül van véve a palota. Hát fogta ű azt a lovacs-kát és mēg-kötötte ű ottan egy fáhon, hogy bírjon legelni is. Aztán fogta a pálcát, odajűtött háromszor és kinyílt a kapu rōgtōn. Nahát, oszt ű most azon mēnt be. Láti, hogy ott a szomorú fűzfá, de azt is szeretné látni, hogy ki van bent. Láti ám, hogy három-emeletes palota. Hát ű bizony megnézi, van egy órányi ideje. Hisz ráér, egy pár perc mūt csak el. Hát mēgy föl a lépcsōn. Mēgy szobákrōl szobákra, benéz az ajtōn, hát láti ám, hogy az konyha. Mindēnki ott bent alszik. A tűz is elaludt a konyhában. Bemēgy abba a szobába, amelyben a miniszterek dōgoztak, de alusznak mind. Ki rábukott az asztalára, ki a székére támaszkodott és úgy alszik. Van aki a székjérōl is lebukott és úgy alszik. A fiú oszt mēnt tovább. Rátalált oszt a királra is. Az is ráborulva az asztalra alszik, mellette a királné is alszik. A fiú oszt mēnt tovább, fölért a harmadik emeletre. Ő mindēn szobába benézett, de űtet nem látta senki sem. Az öreg törpe mēgmondta neki, hogy nehogy próbáljon valamit is ott bántani, csak a vizet vigye. Fölért a harmadik emeletre, benyitott majnem a legutōsō szobába, ott meg a királkisasszony emeli fel a fejit, ébredōzik.

— Á, isten hozott, királfil — mondja az ébredēző királkisasszony. — Mi járatban vagy?

— Ezt meg ezt keresék, keresēm a vizet.

— No, ott van lent az udvaron, csak siess le a lépcsōn, merítsd meg az űveged. Siess, mer ha elműlik az egy óra, akkor már nem mehetsz ki. Ha nem jutsz ki, akkó te is itt alszō velűnk.

A fiú el is köszönt a királkisasszonytól, mēnt tovább, de még két szoba vót. Benyit oszt a kōvetkezō szobába, láti, hogy az asztalon van egy kenyér, egy sonka meg egy űveg bor.

Ez kell énneköm! Fogta oszt a zsebre vágta a sonkát is, a kenyeret is meg a bort is. Benyit oszt az utolsó szobába, hát ott meg egy kard lóg. A kard hüvelire rá vót írva nyomtatott betűvő, hogy aki ezt a kardot fogi, az bírja használni mindenkor a harcban. Csak dobja el az ellenség közibe, sokkal nagyobb kárt csinál, mint ezernyi népség. Senki nem foghati meg.

Eh, fogta oszt a kardot, elvégre köllez neki. Derekára kötötte. Leszaladt hamar az emeletről, nézi az órát, még csak fél óra. Á, ráér még fél óráig. Nohát aztán megtöltötte az üvegöt vízzel. Ivott is egy fuvart belüle, szomjas is vót. Jó, finom víz! Megtöltötte oszt a másodikat is és ment kifelé. Már eltelt háromnegyed óra. Hosszú vót az udvar is, amikő mēgy kifelé, kijér a kapun, az egyik lábát amint húzta kifelé, már az ajtó csukódott be. Eccerűen csak becsapódott az ajtó és be vót zárva. No, oszt felűt a lovacsákára és mēnt hazafelé. Előbb odament a törpéhön.

— Adjon isten, jó öregapám!

— Adjon isten — asz mondja a törpe. — Megérkeztél?

— Meg.

— Vót szöröncséd?

— Vót — feleli a fiú. Kivette az üvegöt és nekijadta.

— Jól van, fiam!

Ivott a törpe a vizbű, egésze könnyen érezte magát.

— Ne mēnj sehová se. Mēnj haza és add oda apádnak a vizet. Akkó aztán gyere vissza és majd akkó meglesznek a bátyjaid.

— Itt vannak a bátyjaim? — kérdezi a királfiú.

— Nem itt vannak. Azok messzebb vannak, el vannak rejtve.

— Azért szeretném, ha együtt mennénk haza mind a hároman — erősködött a legfiatalabb királfi.

— Ne mēnjetek ti együtt, a bátyjaid hamisak lösznek hozzad. Megcsalnak vagy meggyilkolnak, mert azok huncutok. Csak mēnjél te magad elsőbb.

— De én szeretném, ha itt lennének!

— Na hát jól van, engedöm azt is, de erre ne gyűjjetök! Ha erre gyűttök, akkó küvé változtatom mind a kettőt. Mēnjétök arra, a harmadik vagy a negyedik királságon, ott szélisebb a viz. Annak a tengörnek az ere a te városotok alatt mēn el, akkó ha megtalálod úket, hajón maj elmehettek haza.

— Nem gyűvünk erre vissza — fogadkozott a legifjabb királfi. El is mēnt oda, ahun a másik két királfi bolyongott. Az öreg megmondta neki, ha megláti úket az erdőben, csak kijáltson rájuk, hogy forduljanak vissza. Curukkótassa a lovat, akkó majd az erdőbű kigyühetnek.

No, hát úgy is vót. Azon az erdei úton ment tovább, meg is találta ott az öregebbik bátyját.

— Há, jó napot adjon isten, bátyám!

— Adjon isten, öcsém!

— Hát mit csinász itt, bátyám?

— Nem tudok én semmit sem. Indultam valamerre, de nem tudok sehová se kijutni. Itt besülledtem.

— Hát curukkótasd a lovat vissza!

— Nem lèhèt, nem birom — feleli a fiú öregebbik bátyja.

— Mikor én mondom, akkó curukkótasd a lovat vissza.

No, akkó oszt kezdte a lovat curukkótatni vissza, hát a ló bir lépni. Visszacurukkót a szélösebb helre. Akkó az öccse mondja neki, hogy a kocsivá fordujjon meg. Mègfordút a lovacska és utána kigyütt. Hát örült a bátyja, hogy megmenekült. No, most menjünk a másik bátyámat megkeresni!

— Hát hol van az? — kérdezi az idősebb királfíú.

— Az is úgy járt, mint te.

Mentek odább, az is oszt megtanáták a kűszikla között. Hát neki is kiált, hogy curukkótassa vissza a lovat. Az is kezdi curukkótatni a lovat, vissza is birt gyünni. De mán a lovacska amit birt, füvet, fát mind összerágcsálta. No hát kigyüttek. Éhösek mán nagyon, különösen a középső meg a legöregebb. „Van itt énnéköm énnivalóm,” — mondja a legkisebb. Le is vágott a kényérbül egy jó karéjt, a másiknak is, meg magának is. Amint mentek a lóháton, úgy öttek. Az úton jóllaktak. Az öregebbik bátyja aszt mondja az öccsének, hogy szomjas vagyok.

— Van énnéköm borom is, ha szomjasak vattok.

Kivötte a borosüvegét, meghúzta a bátyja jól, odaadta a másiknak is, azután ű is ivott.

No hát, aztán mèndegélnek, mèndegélnek, mèndegéltek. Elmesélte az úton a bátyjainak, hogy hun járt ű, hogy járt ű. Elmondta azt is, hogy viszi a vizet, mert azt ő megszerzte. De ha nem mesélte vóna el, jól járt volna. Mentek, mentek, mèndegéltek, átmèntek azon az úton, de nem mentek azon föl, csak a folyás mellett. Hát mán késő délután, estefelé vót mán az idő, odajérnek a másik palotáhon, a másik városzon. Ott meg áll a harc, nagyban csatáznak. De mán a város népe meg van gyöngűve, mán hátráltak. A vározsbeliek már csak kétszázan lehettek. A katona, amelyik hátrább vót, kiabálnak neki, hogy a királyt hívják vissza. Mi hívjuk! Há mindjárt oszt egy katona elszaladt, mondja oszt a királnak, hogy gyűjjön vissza, mert három királfí hivatí magát. Na viisszaszaladt a királ.

— Jó napot adjon isten, királ!

— Adjon isten, királfiak!
— Mi az, harcban vagy?
— Harcban vagyok — feleli a királ. — Meg vagyok gyöngülve, az eleségem meg már elfogyott.

— No, birok én ezen segíteni — szól a legkisebb. — Adok én majd kosarakat, a katonák meg a népek hordják az eleséget. A királ mingyár kiabált a katonák után, hogy jöjjenek vissza nyócan vagy tízen. A bátyjainak odaadta a kinyeret, ű meg a sonkát vágta. Akármennyit is ettek és vágtak a kenyérbű meg a sonkábű, az mindig egész maradt. űk meg csak rakták a katonák kosarába. Két katona meg csak vitte sorban és osztották. Mikor osztán szétosztották, jóllakta, a királnak is adott enni, a királ el akart menni haza. „Nő menjen! Még egy kicsit várjon!” Kihúzta a legkisebbik királfi a kardot. „Itt a kard! — szól a királnak. Ezt a kardot csak dobja az ellenség közé, majd az vágja az ellenséget. Ezt a kardot senki sem bírja megfogni, ez olyan pusztítást visz végbe, hogy borzasztó.” Nohát úgy is lett. Fogta a királ a kardot, előrement és az ellenség közé dobta. A kard meg beesett az ellenség közé. Az meg csak vágta az ellenséget. Micsoda pusztítást végzett az a kard, az borzasztó vót. Utóvégre annyi pusztítást csinát, hogy hát mán az ű népje látta, hogy a kard merre fordul, az ellenség meg egymást vágta, hogy legyen útja a szökésre. De azok nem bírtak szökni sehová! No, oszt az ellenség megfutamodott. Mikó oszt az ellenség kezdött szalanni, hátúrú könnyebben lehet vágni, akkó, akkó pusztították az ellenséget megön. Annnyira leverték, hogy behajtották az ű várossába. Mikor az ellenség az utcákba szorult, a kard még jobban vágta űket. Négyet is levágott eccsapásra. Hát nagy pusztítás vót. Éccé oszt kiabál a szomszéd királ, hogy: „Szomszéd királ, békesség. Többé nem harcolunk!”

Nohát visszavonút ű is, a katonái is. „Kardom, gyere vissza!” A kard is visszagyütt. Visszagyüttek oszt, mert amazok meg útet várták. Visszajadta a kardot a királfinak, megköszönte neki. „De hát most ne ménéj sehova se! Maradj itt, már úgy is este van! Majd holnap elmehetsz!” — mondta a király a fiúnak. Hát a fiúk megháltak ottan. Nahát beméntek a királ lakásába, de énnivaló meg nem vót. Majd az éccaka csinálnak, mert gabona vót, csak nem vót megőrletve. „Nem baj — mondta a legifjabb királfi —, majd mi megvacsorálunk, van nekünk még.” Leszegett oszt a kenyérbű is meg a sonkábű is egy darabot, oszt vacsorátuk. Le is feküdtek, másnap réggel meg megindútak tovább. Mán lejértek megin jó messze a másik királsághon, ott is harc állt. Ott is segítette űket eleséggé is meg a karddá is.

Nohát itt is megzavarta, megverte az ellenségöt nagyon. Na, ott is este vót, hát ott is meghát.

Harmannap mennek tovább megin, odajérnek a várhoz, ott is harc vót. A váron keresztül kellött menniök, mer csak úgy érhetek ki a tengörre. Ott is adtak a királnak eleségöt is meg kardot is. Ott is segítöttek az ellenségöt megverni. Ott is csúnyájul megverték az ellenségöt, az meg követelte a békít. Nohát légjön béke, mondogatták. Visszagyüttek a harc után a várba és itt maradtak három napig a királnál.

— Királ öfelsége, rëndöljön minekünk hajót, hogy mi möhes-sünk haza!

— Jól van, rëndben van, van hajó. Berendözöm mindjárt a hajót, rendözök bele anyagot, azután löhet menni. Hát ezért maradtak a királfiak három nap.

No, három nap után megindútak hazafelé. Főszátak a hajóra, mendegétek, hát jó messze vót hajóvá menni. Azután a tengeren este is létt. A legkisebb fáradt is vót, álmos is vót, oszt ű elaludt. A bátyjai is tétették magukat, hogy alusznak. Fogták a vizet, amely a lónyeregénél vót a paktáskában, egy másik üvegbe meg merítettek vizet a tengerbü és azt tették a paktáskájába. Kicsereálték a vizet. Hát aztán másnap, harmadnap haza is értek, oda-jadja oszt az apjának vizet. Az meg kortyot, kettőt iszik belöle.

— Jaj, fiam, összeszaggati a gyomromat — mondja a királ.

Hej, a legöregebb bátyja: — Ez mérget hozott magának! — mondja az apjának. — A tengerbü merített valami vizet. Kóstójjja csak meg a mi vizünket, amit én meg az idősebb öcsém hoztunk!

Nohát ivott belöle, mintha elvágták vóna a fájást. Semmiféle fájása sem vót neki. Egész könnyen vót. Hát oszt ráförmedt a kisebbre. De ű tudta mán, hogy mi a baj. A törpe megmondta neki, hogy huncutok lösznek a bátyjai hozzá. Ű meg akkó nem akarta elhinni, de látta, hogy baj van mostan. Jól van most, nem baj. Nem szólt semmit. Az idősebb meg a középső fiú rábeszélte az apjukat, hogy eméssze el a legkisebbiket.

— Hát hogy birom én azt, fiaim, nem löhet azt. Vetek az.

— Nem muszáj magának eltenni láb alól, van itt egy vadász, a vadász mënjen vele az erdőbe és a vadász löjje agyon. Szigorú parancsot köll a vadásznak anni, az majd agyonlüvi. Így aztán majd elveszítsük.

Hát a király be is hította a vadászt, megparancsóta neki, hogy hónap elmögy vadászni, vele mögy a legkisebbik királfi, de haza ne hozza.

— Ha ott kinn agyonlüvöd, magad hazajössz, akkó gazdag

embört tőszök belüled. De ha élve hazajeresztöd, akkó az a fejed vesztessége lösz!

Hát a szolgának muszáj teljesíteni a parancsot. El is mentek vadászatra, persze szélőset fogtak egymás mellett az erdőben. A fiú oszt láti, hogy a vadász mind közelebb-közelebb mën hozzá. Már most láti, ha lünek egymás felé, akkó ütet a vadász agyonlüvi. A fiú vállára akasztí a puskát, láti, hogy itt valami baj van. Szól, hogy gyere közelebb. De a vadász csak a kézen tarti a puskát. Odamegy oszt a vadászhoz közel és kérdi, hogy mi a baja.

— Tudod, hogy szélősen kell mënni a vadászaton?

— Tudom — asz mondja a vadász —, de más baj van.

— Hát mi az a más baj?

— A királ őfelsége neköm eröndöte, hogy magát itt lűjjem agyon, mer akkó gazdag embör löszök, de ha nem, akkó levöszi a fejemet.

— Itt a puskám — mondta a királfi — és lűj agyon. Apám megfizet jól és lűj agyon!

— Nem, ezt nem tőszöm. Maga mindenkikön jó vót, hozzám is. Nem eccő kisegítött pénzzel is — mondja a vadász. — Ezt nem töhetöm. Inkább én vesszek el, de magát nem veszejtem el.

— Hát akkó mënj haza és mondd meg a királapámnak, hogy te agyonlútté. Én meg mék tovább, vissza ide nem gyüvök sohasem.

Avvá oszt kezet fogott a vadásszá, oszt emönt. A vadász emönt haza, jelöntötte a királynak, hogy a fiút agyonlútté.

— Hát várjunk — asz mondja a király — egy esztendöt, majd akkó megfizetek.

Hát a fiú meg elmënt jó messze, pár napig mënt. Mënt az erdőségbe, de már nem méhet tovább, mer nem tudja, hogy maga se, hol van. Hát együtt a rossz idő, az esők meg mifélek. Szödött össze ágakat, túrt össze leveleket, oszt csinált magának gunyhót. Vót nála puska, töltött oszt akkó vadászott. Hun nyulat, hun őzecskét fogott, ű osztán sütötte is azt ott. A gyerök úgy éldögélt. Semmilyen jel men maradt űnála. A kalendárium a másik ruhába maradt, az élelem is ott maradt a másik ruhájával. Így hát nem vót nála semmi se. Nem tudja, hogy mennyi idő telt mán el. A királkisasszony viszont annakidején megmondta neki, hogy esztendőnek múltával gyűjjön vissza a kastélba, akkó majd egymásé leszünk. Akkó leszünk egy házaspár én meg te. Te mentettél meg minket. Eh, megindult ű, csak kelet felé tartott. Mëndegél, mëndegél, mëndegél, hát kijért az erdőbü, a kősziklához érkezett. Hát lefelé mënt, ereszkedik lefelé, hát éppen az öreg törpéhez ért le.

— Á, jó napot adjon isten, királfi.

— Adjon isten, öregapám!

— Hát ugyan mi járatban vagy?

Hát elmondta, hogy hogyan járt a bátyjával meg az apjával.

— Ugye mondtam? — szólalt meg újra a törpe. — Szépen vitted vóna haza azt a vizet, adtad vóna az apádnak és csak azután gyütté vóna vissza a bátyáidér. Azután méhettél vóna haza nyugodtan velük. Így meg — asz mondja az öreg — tönkretettek. Hát vótál-e a királykisasszonná!

— Nem vótam, mert nem tudom, hogy mennyi idő van, mert a zsebkalendáriumom ottmaradt a másik ruhámban.

— Éppen tegnapelőtt vót az idő, mán most elmúltott két nappal.

Jól van ám, de a bátyjai ezt megtudták, hogy űneki menni kell oda a királykisasszonhoz, azok elméntek. A legöregebb is elment. Az erdőn keresztül arany út vót csinálva oda a kastélyhoz, a tisztságra, a királi palotáhon. A királykisasszony kiadta a parancsot a szolgáknak, hogy: „Aki az arany úton gyün, azt erisszéték be. Aki pedig mellette gyün, azt meg botoljátok meg jól!” A legöregebb úgy gondóta, hogy kár ezen az arany úton a lovak gázolui, inkább mēnt a gyöpön a lovával. A katonák meg: „Hunnan valósi maga?”

— Innen meg innen — felelte a királfi.

— Rögtön forduljon vissza, mert ha nem, mindjárt lesz bot, — mondják neki a katonák.

De mán ott is vót, minden katonánál a bot. Hát mi csináljon, visszafordút. A középső királfi másnap elmēnt, másnap az is úgy járt.

— Hát most mikó érsz oda — kérdezi a legfiatalabbat az öreg törpe.

— Hát ha isten segít, odajérük valamikó.

— Adok én lovat és majd lóval hamarabb odajérsz.

Bemēnt a törpe a hēgy közē, egy ajtón a sziklába és kivezetett onnan egy lovacskát. Ez egy táltos ló volt.

— No, ülj fő rá!

— De hát mikó hozzam vissza?

— Nem köll, maradjon neköd mindēgre. Elviszöd, ez légyen a tihed, ez táltos ló. Csak mēnj!

No, el is mēnt, elindult a királfi. De a táltos ló repült. Odajért a fák fölött az uthon, leereszkedett a ló és igényēst rá az arany útra. Amikor oszt megérközött az arany úton, már előre nyitották ki neki a kaput.

— Tessék bemēnni, királunk — szóltak ā katonák.

Bemént. A királkisasszony már várta, ű mán ébren vót, de a többi még aludt. Mikó belépött, összeölelköztek és azt mondták hogy „Egymásé légyünk”. Mikó pedig mentek be, mindénki fölébredt. A galambok is fölébredtek a háztetőn, szundikáltak, aludtak, a kutyák fölébredtek, ugattak. A népek mind fölébredtek. No, meg volt a nagy öröm, mert ű mentette meg az egész palotát, az egész várost. Itt megvolt oszt a lakodalom, meg is esküdtek. A lakodalom tartott osztán egy jó pár nap. Akkó oszt azt mondták, hogy elmennek űk haza az apjukhó. A királynő meg a férje, bosszút akartak állni a bátyáin. Legjobban a királkisasszony akart bosszút állni. Föl is ültek oszt a lovacskára.

No, jó, de az a három királ, akiknek segítettek a harcban, azok meg kűdtek ajándékot mindegyik egy-egy kicsi ajándékot. Űgy parancsóták, hogy a legkisebbik királfinak adják oda. Egy-egy tisztet is vittek magukkal. Amikó odajértek a királhoz, ott meg nincs a legfiatalabb királfi. Egy tisztet mindjárt visszakűdtek a királyokhoz, hogy megkérdezzék, mi légyen most az ajándékkal, mit csináljanak most.

Most mi légyen az ajándékkal, mert a királfi nincs. Elveszett? Hát oszt mindegyik tiszt felült egy lovacskára és gyerünk. Ellovagoltak, haza is értek. Elmondják a királnak, hogy mi történt, megérkeztek az ajándékkal, de nincs a legfiatalabb királfi, elveszett. Kérdezték most a királokat, hogy mos mit csináljanak, visszahozzák vagy otthagyják az ajándékot.

— Nem — mondták a királok —, ha a legfiatalabbik királfi nincs ott, akkó hozzátok vissza az ajándékot.

Jól van, vissza is mentek a katonák a lóval és mondták a többinek, hogy az ajándékot vissza kell vinni. Hát ha a királ úgy parancsolta, akkor vissza is visszük. Mentek is visszafelé. A királfi meg a felesége mentek a lovon a fák felett, látik ám, hogy a másik partrul jön a hajó, a hajón meg három szekér van.

— Mi lehet ez? Kedves lovam, le birnál ereszkenni a hajóra?

— Hogyne birnák! — feleli a ló.

— Akkó ereszkedjünk le, majd megnézzük, hogy miféle hajó az! Hát lejereszkedik a ló körben-körben mint a sas, lejereszködött szép csendesen a hajóra.

— Ugyan kinek a katonái vattok? — kérdezi a királfi.

— Hát ennek meg ennek — felelik a katonák.

— Hun vótatok?

— Hát vótunk ott a királnál. Vittünk neki egy kis ajándékot, mert kisegített bennünket az ellenségtű. Segített bennünket egy királfi az éhségben meg a harcban is.

— Mért nem hattátok ott?

— Nem vót szabad, mert a királunk asz mondta, mivel a legkisebb királfi nincsen, akkó hozzuk haza.

— Jól van — mondja a legfiatalabb királfi —, én vagyok az. Az ajándékot ne vigyétök haza. Hozzátok utánam az ajándékot, mer én vagyok az, akit kerestek.

Persze a katonák nem ismerték még.

— Hátha téveszt ez minket — mondták a katonák. — Ez drága dolog ám, sok ajándék van ám itt, sokérő pénz van itt.

— Jó, majd elmegyek én a királtkhoz, majd az megösmer engömet.

Na jó van. A hajósnak mondják, hogy térítse ki a hajót itt meg itt. Ki is kötötték a hajót, ki a kocsikkal, lovakkal és beméntek a kastélba. Az öreg király mindjárt kiszaladt: „Ki az, ki az?”

— Én vagyok az, királ atyám, gyüttünk vissza, ajándékot hoztunk.

— Hát miféle ajándék ez?

— Hát ezt kaptam, mikó innen mentem tovább. Kisegítettem három királt a harebú és ezt kütték ajándékba. Nem tudom, mi van benne, csak valami ajándék.

— No hát rakják be a magazinba — intézkedett oszt a királ.

Mindjárt a katonák rakták is be a magazinba. Hát mikó bontik le — mert le vót takara cirádéval — hát vót ott minden drága szer: aranyok, ezüstök, azután gyémántküvek, sok edényök, osztán mindönféle. Sok drágaság vót ott, egy királ sem tudta vóna azt megfizetni. No, mikó berakták, utána most gyerünk. Ű ment szintén a feleségivel lóháton, azok meg hát a kocsival. Méntek oszt sorba mind a három királhoz. Mégmondta nekik, hogy megkapta az ajándékot, nagyon szépen köszöni. Elmént sorra minden királhoz, hogy nehogy azt gondolják, hogy másnak adták oda az ajándékot. Mondta nekik, hogy én vagyok az. Akkó azután a feleségivel ráült a lovacsára, az meg le, neki-vágott az útnak. Tudta az, hogy merre és hova kell menni. Hazajértek. No, mikó oszt hazajértek, hát ottan meg vót a nagy ijedség. Az apja megijedt, hogy most mi az? Elveszett a fiú, agyonlütte a vadász, de itt van, élve van. De a felesége is itt van! Hát aztán baj lett. Megijedt az öreg úgy, hogy még szólni sem tudott.

— Jó egészséget, királ öfelsége atyám!

De az öreg királ meg sem bír szólni. Elállt a királnak a szava. Hogy van ez? Agyonlütték és feltámadt!

Nagynehezen szólt a királ: — Hogy, hát te meghaltál!

— Igen, én meghaltam, de feltámadtam — felel a királfi.

— Maga hamisságbú lüvetött agyon, de én feltámadtam. De hol vannak a bátyjaim?

— Ott vannak a szobában — mondta a királ a legkisebbik fiának.

— Mindjárt behívassa őket!

No, odahívatta őket, azok meg szaladtak.

— Tessék parancsolni, királ öfelsége atyám!

— Nem én híttalak, itt az öcsétök, az hívott.

Ránéznek úk guma szömmel. Megismerték az öccsüket.

— Igen én meghaltam, de feltámadtam. Akartátok, hogy haljak meg, meg is haltam, de fő is támadtam. És még ti vótatok a hibássak. Nem elég szép az, hogy megmentettelek benneteket a högybű — asz mondja —, én meg hoztam vizet apámnak, ti meg kicseréltétek. Így tettetek engöm tönkre. Az apámat meghagyom élve, de bátyáimat teljesen meg kell emésztenöm. Ha akar, jőjjön velem — szólt az apjának. Az én kezem alatt lősz az egész királság. Ha maga sem akarja — mondja az apjának —, akkó maga is velük tönkre lész téve.

Hát látta a királ, hogy nem tréfa dolog. A királfi felesége is azon vót, hogy nem szabad őket élve hagyni. Ha a királ engedi a bátyjait legyilkóni, akkó maradunk, de ha nem, akkó a királt is le kell gyilkóni. A fiú oszt elhatározta, hogy a feleségére bizza a dógot. A királkisasszony mindjárt kihúzta a kardot és levágta a fejét mind a kettőnek. Még mozdúni sem birtak.

A királkisasszony meg aszondi a királnak, ha sajnáli, akkó maga is így jár.

— Nem sajnálom, megérdemlették. Mért hamiskodtak?

— No, akkó maradjon maga életben, de úgy, ha valaki harcot üzen, csak gondoljon ránk. Majd mi már tudjuk, jövünk és segítettünk. De másképp maga is elvesz.

No hát osztán itt maradtak egypár napig, megpihentek. Azután elmentek tovább, visszamentek. Senki sem bozgatja őket, visszamentek a kisasszonynak a birtokára és nyugodtan éltek. Ott azután még máig is élnek, ha meg nem haltak.

Amikő öregapám megszületött, én má olan futkározó gyerök vótam. Eccő émentem az erdőbe verébfészkeket keresni. Találtam is az egyik fába verébfészket. Jó megszorítottam a gatyamadzagot, a verébtójásokat még az ingembe tettem. De mos

hoggy gyűjjek ki? Hazaszaladtam kisbaltájé, oszt kivágtam magam a fábú. A nagy munkába úgy megizzadtam, hogy a tojások mind kikētek, a kizsveregek kitollasodtak, oszt ēkesztek velem repūni. Ęccő csak odajértünk Bēzdányba a Ferenc-csatorna fölé. Ott mēg a tótasszonyok mostak. Kijabálják ám, hogy „Gyűnnek a zangyalok! Gyűnnek a zangyalok!” Ęn mēg úgy értöttem, hogy ódjam el a gatyamadzagot. El is óttam, oszt beleestem a vízbe. Annyi halat kivertem a partra, hogy három urasági hintó mēg hetvenhét kopasz cigánygyerök hordta három napig a kötényibe. Hogy aztán mi lett, azt nēm tudom, mē akkó mán ēgyüttem

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS AZ URAK

Mátyás király eccer nagy vendégséget csinát, meghívta az urakat is. Sós húst adott nekik, a lábuk alá meg egy kis dézsa vizet tétetett.

— A rédbe, a nádnak nem kell víz — mondta Mátyás.

Az urak étték a sok sós húst, kérték is a vizet.

— Nëm kell a víz, hisz vízben van a lábotok, nëm szomjastok.

— A nádnak is kell a víz, mégha vízbe van is a tüve — mondták az urak, s egyre csak kérték a vizet.

A KIRÁLYFI MEG A SZOLGÁLÓ

Vót egy ember, annak vót ögy lánya, oszt az anyja meghalt, az embör még nagyon szerette a lányát. Hát osztán éccő a lány aszonta az apjának, hogy vögyön neki olyan ruhát, hogy olyan színű lögyön, mint a csillag. Az apja vött is neki olyan ruhát. Felötözött a lány, oszt emönt a templomba. Mikó bejért, ott vót egy királyfi. A királyfinak nagyon megteccett a lány, hát oszt mindig a szöme ott vót a lányon, hogy kő vele jóba lenni. De mikó a misének vége lött, a lány hamarább kimönt a templombú, mind a királyfi. A királyfi mire kijért, akkorára a lánt nëm látta sèhun. Hát mikó a lány hazamönt, a ruháját étötte szépen az almárijumba, oszt az apjának aszonta, vögyön neki olyan ruhát, mint a hódacska. Hát osztán az apja vött is neki olyan ruhát, mint a hódacska. A lány felötözött, emönt a templomba. A királyfi mögint nem birt vele beszéni. Hát osztán mikó a lány hazajért érakta a ruháját, aszonta az apjának, hogy vögyön neki olyan színű ruhát, mind a napocska. Hát az apja vött is neki. Fölötözött a lány szépen, oszt emönt a templomba. A királyfi mikó möglátta, akkó emönt hátra az ajtóba. No oszt mikó a misének vége lött, a királyfi lépött ki előszó az ajtón. Azután mikó a lány mönt ki a templombú, a királyfi kielözte. No akkó a királyfinak az ujján vót egy aranygyűrű, aztat kettébe törte. Az egyik felit odadta a lánnak, a másik felit mög a királyfi tötte é. Azután adott neki türüközöt, égszép arany nyelű bieskát, oszt aszonta, hogy maj évészi feleségű. Na mikó a lány hazamönt, érakta a ruháját, aszonta az apjának, úneki vögyön egy nagyon csunya ruhát. Hát az apja vött is neki. Na oszt mikó

mögvét a ruha, a lány fölötözött, osztán émönt a királyfi udvarába, hogy befogadik-e szakácsnak vagy szógálónak, de az ű kis hummiját vitte magáva. No osztán a királyfi mögfogadta szógálónak. Nem vót neki más dóga csak a szakácsok körű segítkezni, vizet vinni, fát vinni, tüzeni, mosogatni. Ez vót neki az összes dóga. De ű a királyfitű külön szobát kért magának. Kapott is. No oszt ű oda bepakót. Telt, mút az idő. Éccő aszonta a lány, hogy engössék, maj ű terít a királyfinak ebédre. Nem akarták a szakácsok engenni. No aztán addig beszét, hogy csak mögengedték. Akkó a terítés közbe a lány ēvitte a türüközöt mög a bicskát, oszt a darab gyűrűt aztat beletötte a leveses tálbá, oszt mikó a királyfi émönt ebédre, nézte, hogy a türüköző hunnat kerű oda. Möglátta a bicskát is. Hát mikó szødte a levest, azt a darab gyűrűt is mögtanáta, amit ű adott neki. Mán mikó mögvót az ebéd, akkó a királyfi kérdezte, ki terítött űneki. Akó mondták, hogy az a szógáló, aki olyan csunya ruhában van. No oszt a királyfi főhivatta ja szógálót. Hát mikó a szógálónak mögmondták, hogy hivati a király, fölötözött a legszöbb ruhájába. Mikó ja királyfi möglátta, a nyakába ugrott, oszt körücsókóta, no osztán csaptak nagy lakodalmat.

35.

A CIGÁNY HÁROM FELESEGE

Hajdanában, amikó régén élt egy Mórė nevű cigány, akkoriban a cigányok rendes kűházakba éltek, nem vándorótak úgy, mind manapság, faluról-falura, városról-városra. Ez a Mórė cigány, mind a többi cigányok is vadászattal, halászattal foglalkozott.

Eccő vadászat közbe fogott egy kis hörcsögöt. Mēgelēgedetten indult hazafelē. Eccő csak a hörcsög mögszólalt:

— Engēss el, te cigány, én vagyok a vadak királyá. Ha jutalomban részesítelek, elengēdsz-ē?

A cigány jobban mēgnēzte a hörcsögöt, hát látja, hogy ember formája van. Nagyon ēcsudálkozott ezēn, de mégis mēgkérdezte, hogy mit ad neki, ha elengēdi.

— Egy zsák aranyat és Szikra nevű lányomat — vót a válasz.

Mēgegyēztek, a cigány szabadon engēdte a hörcsögöt. Mikor a cigány hazajért a zsák arannyal és az asszounyal, mert igen fázott, asz mondtá a feleséginek, hogy gyútson tüzet. Az mēgkérdezte, hogy kis tüzet vagy nagyot. A cigány nagy tüzet kért, mert nagyon fázott. Erre Szikra kibontotta vörös haját, olyan

tűzvész kerekedett erre, hogy minden elégett, ház, arany, asszony, semmi se nem maradt még, a cigány is csak nagy nehezen menekült meg.

A cigány lassan felépítette a házat és elmént halászni. Fogott is egy kisebbfajta halat. Éppén indúni akart vele haza, amikor a hal megszólalt:

— Ne bánts, cigány, én vagyok a halak királya. Ha szabadon engedöl, nekéd adom Hullám nevű lányomat és egy zsák gyöngyöt.

A cigány látta, hogy emberformájú halacsokát fogott, ráállt az egyezségre, hazavitte a zsák gyöngyöt meg Hullámot. Mikor hazajértek, asz mondta a feleséginek, hogy hozzon vizet, mer igen szomjas, az első felesige mellett igen melege volt. Hullám megkérdezte, hogy kis vizet vagy nagyot. Móre nagyot kért, mire a felesige kibontotta szölke haját, és a víz elöntött mindent. Elvitte a házat, gyöngyöt, asszonyt.

A cigány nagy keservesen újból felépítette a házat, elment vadászni, madarászni. Fogott is valami madarat. Már menni akart haza, mikó megszólalt a madár:

— Engess szabadon, te cigány, én a madarak királya vagyok. Ha szabadon engedsz, adok egy zsák gyémántot, és nekéd adom Szellő nevű lányomat.

A cigány megint össudálkozott, mer asz látta, hogy a madár egy kis tollas emberke. Szabadon engedte a madarat, hazavitte a zsák gyémántot és Szellőt. Otthon megkérdezte a felesigit, hogy nem-e nagyon meleg, nem-e nagyon hideg. Szellő asz mondta, hogy egyik sem. Erre a cigány kérdezte, hogy még-e szárítná, mer az előbbi felesige nagyon eláztatta. Szellő kérdezte, kicsit vagy nagyon. Miko ezt a választ kapta, hogy nagyon, kibontotta fekete haját és a szélvihar mindent övitt, gyémántot, házat, asszonyt. Azóta élnek a cigányok nomád életet.

MESE A KÖKÉNYSZEMECSKÉRŐL

Vót éccé egy szeginy ember meg egy szeginy asszony. Vót nekik egy kákaskájuk meg egy tyúkocskájuk. A kákás meg a tyúk kimént az erdőbe szedőgetni. Hát ahogy kapirgának, éccé csak meglátott a kákás egy kökinyfát. Főment a fára, oszt elkezdte rázni. A pityke meg szedőgette a fá alatt. Éccé csak megakadt egy szem a torkába, oszt elkezdett fúdoklani. Megijedt a kákás, száladt a kútho, hogy kút adjál vizet, vizet viszek pitykének,

mer mingyár megfullád a kökinyszemecskitű. Aszongya neki a kút:

— Nëm ádok én neked vizet, még te nem hozol nekëm ágát. Száládt a fához:

— Fä, ádjál ágát, ágát viszëm kútnák, kút ád vizet, vizet viszem pitykének, mer mingyár megfullád a kökinyszemecskétű.

Aszongya neki a fä:

— Nëm ádok én nekéd ágát, még te nem hozol nekëm koszorút.

Száládt, száládt a kákäs, éccé csak találkozott egy szép lánnyal. Aszongya neki:

— Szép lány, ádj koszorút, koszorút viszëm fának, fä ád ágát, ágát viszëm kútnák, kút ád vizet, vizet pitykének, mer mingyár megfullád a kökinyszemecskitű.

Aszongyá neki ä szép lány:

— Nëm ádok én nekéd koszorút, míg te nëm hozol énnekëm pãpucsot.

Megint szälád a kis kákäs, beszäládt egy papucsosho. Aszongya neki:

— Pãpucsos, adjál pãpucsot, pãpucsot viszëm szép lánynák, szép lány ád koszorút, koszorút viszëm fának, fä ád ágát, ágát viszëm kútnák, kút ád vizet, vizet viszëm pitykének, mer mingyár megfullád a kökinyszemecskitűl.

Aszongyá neki a pãpucsos:

— Nëm ádok én nekéd pãpucsot, még te nëm hozol nekëm cipőt.

Szäládt ä cipészho. Aszongya neki:

— Cipész, adjál cipőt, cipőt viszëm pãpucsosnak, pãpucsos ád pãpucsot, pãpucsot viszëm szép lánnak, szép lány ád koszorút, koszorút viszëm fának, fä ád ágát, ágát viszëm kútnák, kút ád vizet, vizet viszëm pitykének, mer mingyár megfullád ä kökinyszemecskitűl.

Aszongya neki a cipész:

— Nëm ádok én nekéd cipőt, még te nëm hozol nekëm csizrát.

Szäládt a csizmãdíjához:

— Csizmãdija, ádjál csizrát, csizrát viszëm cipésznek, cipész ád cipőt, cipőt viszëm pãpucsosnak, pãpucsos ád pãpucsot, pãpucsot viszëm szép lánnak, szép lány ád koszorút, koszorút viszëm fának, fä ád ágát, ágát viszëm kútnák, kút ád vizet, vizet viszëm pitykének, mer mingyár megfullád a kökinyszemecskitűl.

Aszongya neki ä csizmãdíjã:

— Nëm ádok én nekéd csizrát, még te nëm hozol nekëm csizrát.

Száládt a macskáho:

— Mácská, adjál csirizt, csirizt viszém csizmádjának, csizmádjá ad csizmát, csizmát viszém cipésznek, cipész ad cipót, cipót viszém pápucosnak, pápucos ad pápucot, pápucot viszém szép lánnak, szép lány ad koszorút, koszorút viszém fának, fá ad ágat, ágat viszém kútnak, kút ad vizet, vizet viszém pitykének, mer mingyár megfullád a kökinyszemecskeitül.

Ászongya neki a mácská:

— Ném ádok én nekéd áddig csirzit, még te nem hozol nekem tejet.

Szaládt a tehénhez:

— Tehén, adjál tejet, tejet viszém mácskának, mácská ad csirizt, csirizt viszém csizmádjának, csizmádjá ad csizmát, csizmát viszém cipésznek, cipész ad cipót, cipót viszém pápucosnak, pápucos ad pápucot, pápucot viszém szép lánnak, szép lány ad koszorút, koszorút viszém fának, fá ad ágat, ágat viszém kútnak, kút ad vizet, vizet viszem pitykének, mer mingyár megfullád a kökinyszemecskeitül.

Ászongya neki a tehén:

— Ném ádok én nekéd tejet, még te nem hozol nekem füvet.

Száládt a réthő:

— Rét, adjál füvet, füvet viszém tehénnek, tehén ad tejet, tejet viszém mácskának, mácská ad csirizt, csirizt viszém csizmádjának, csizmádjá ad csizmát, csizmát viszém pápucosnak, pápucos ad pápucot, pápucot viszém szép lánnak, szép lány ad koszorút, koszorút viszém fának, fá ad ágat, ágat viszém kútnak, kút ad vizet, vizet viszém pitykének, mer mingyár megfullád a a kökinyszemecskeitül.

A rét ádott neki füvet, vitte e tehénnek, a tehén ádott tejet, vitte a mácskának, mácská ádott csirizt, vitte a csizmádjának, csizmádjá ádott csizmát, vitte a cipésznek, cipész ádott cipót, vitte a pápucosnak, pápucos ádott pápucot, pápucot vitte a szép lánnak, szép lány ádott koszorút, koszorút vitte fának, fá ádott ágat, ágat vitte kútnak, kút ádott vizet, vizet vitte pitykének, de mire odajért, a pityke már megfulladt a kökinyszemecskeitül.

37.

MESE A NAGY LAKODALOMRUL

Vót egy szegíny ásszony még egy szegíny ember. Fogták harmados kukoricát. Az ember ászongya az ásszonnak, hogy hálod, hékám, vigyük ki a bősöt a kisgyerékkel, májd úgy kapál-

gátunk. Hát ahogy kápálgátnak, eccé az embër odamëgy a böcsöhöz, hát két kisgyerek vãn benne. Az õ fiúkát Jánoskának hitták. Mos nëm tudták, hogy mi csináljának, meliket tëgyék ki, mer olyan egyformák vótak, mint két tojás. Hát ákkó — ászongya az embër — neveljük fõ mind a kettõt. Ez meg lëgyen Pëtör. Nagyön jó gyerekek vótak, iskolába szerettek járni, mindën vasárnap a misére mentek az anyjukkal. Az ásszony hallgáttá, hogy hát melik lehet az üvé. Egyik ásszony esz mondtá, a másik amázt. Eccé egy öregásszony ászonta, hogy mit szoktak kérni, há házámennek. Legelsõ dóguk vót kinyerët kërni.

— Ha kërnek, në adj nekik kinyerët, hanem pácát fogjál és verd végig üket. A te fiad az mäjď te feléd mën, oszt ril, a másik meg kifele.

Hát úgy is vót. Mikó hazagyüttek oszt kinyerët kërtek, az anyjuk elnásópágotá üket. Hát az egyik csákugyan az anyja felé mënt, hogyhát:

— Mé bántott bennünket, édesanyám?

A másik meg csak kifordút és csak rit. Ászongya az ásszony:

— Gyerték ide, édes gyerekeim, az enyimek váttok mind a ketten!

Megölelgette, megcsókolgáttá üket, hát megin összekeverte, megint nëm tudta, mellik az üvé. Eccé tizennyóc éves korukba ászongya a Pëtör a Jánosnak, hogy most nem mëgyünk el a misére. Ászongya az anyjuk:

— Tik nem gyüttök a misére?

Ászongya a Pëtör:

— Most nëm mëgyünk.

Avval az öregek elmëntek. Pëtör fogja az ásót.

— Te meg, János, fogd a lapátot!

Kimëntek az istállõ ajtókon, ëkezdték ásni egy olyan pince-alákok, s ott mëgtánáták egy ájtót. Kinyitották és áll két ló nyereggel meg karddal felszerelve. Mikó az anyjuk házájért a templombu, a Pëtör ászongya neki:

— No, édesanyám, várrjon tárisznyát, süssön pogácsát, el-mëgyünk világot próbálni.

Az öregásszony könyörgött, hogy ne mënjenek el, de a Pëtör ászonta, hogy elmëgyünk. Ekkó az öregásszony várrt tarisznyát, süttõtt pogácsát, és a legények elmëntek. Mënnen, mënnek hetod-hét ország ellen, eccer csak bejérték egy nagy erdõ közepébe. A Pëtör ászongya a Jánosnak, hogy te tesvér csak tüzelgess, hogy ne gyüjjenek ide az állatok, én meg alszok egy kicsikét, osztán mëg mäjď te alszol. Hát ahogy János tüzelgetëtt, eccé

csák lássa ám, hogy gyün három állat. Ászongyá a Péternek:

— Kelj fő, testvér, me nagyon csunya három állat gyün. Gyütt három farkás.

— Törj egy pogácsát három felé, oszt add oda nekik, májd emennek.

Az öreg farkas emént, a két kicsi ott maradt. Egy kisvártatva megint együtt három állat, három oroszlány.

— Kelj fő, tesvér, megint együtt három állat.

— Törj egy pogácsát három felé, dobd oda nekik, májd emennek!

Az öreg emént, a két fijok ott maradt. Kisvártatva megint szólt Péternek.

— Kelj fő, tesvér, mer megint gyün három állat.

Gyütt három medve. Ászongyá:

— Törj egy pogácsát három felé, dobd oda, májd emennek.

Az öreg emént, a két fiatal ott maradt. Kisvártatva megint együtt három állat. Gyütt három tigris. Ennek is tört pogácsát, odadobta nekik, az öreg emént, a két kicsi ott maradt. Mikó ez megtörtént, Péter főkelt, ászongyá a Jánosnak:

— No most feküdj le te, máj én tüzegetek.

János nem birt alunni, mer nagyon félt az állatoktól, a Péter meg simogattá ütöt. Nagy nehezen réggel lett, fönnyergeltek, útrá keltek. Az állatok meg utánuk. Menteek, menteek nagyon messze, hát az úton találta egy száraz fát. Éz út kétfelé vitt. Itt egyformán szétosztotak az állatokon és ászongyá Péter:

— Itt kétfelé visz az út, tesvér, te mész jobbra, én meg emék balra. És ha valamikó visszaagyüsz ehő a fáho — belevágta bicskáját a fába —, há víz gyün, élék, há vér gyün, meghaltam.

És elindút az egyik erre, a másik amára. Mennek, mennek, nagyon messzire, hát nézi Péter, mi csinál.

Péter bejér egy nagy vározsbá. Gyászbá vān az egész város húzvā. Város szélén egy öregasszony az áblāk alatt söpröget. Odaköszön neki Péter:

— Jónapot, szülém. Mijé van ez a város gyászbá húzvā?

— Jāj vitéz úr, tudjā, ebbe a vározsbā csāk egy kút vān, ābbā a kúdbā egy tizenkét fejű sárkány vān, mindēn hónapbān egy lānt vāgy gyerekēt kő ānni, ākkó lehet vizet húzni. Hā nem ānnāk neki, ākkó vérré vāltozik az egész viz a kúdbā. Mā mindēnki ādott, most a kirālon vān a sor. A kirāj mēg kihirdette, hogy āki mēgmenti a lányāt, ānnāk ādjā a kirālyságāt mōg a lányāt. Vitéz úr, magā is megpróbālhātjā, hāthā sikerül, hāthā szerēncsēje lenne!

Ászongvá a Péter:

— Na, maj meglássuk.

Sokan jelenküztek mások is. Vót egy Vörös vitéz nevezetű, az má este főkötte magát közvetlen a kút mellett való fára, hogy maj ű onnat lelövödözi a sárkányt. Réggel Péter is kísétát a kútho. Nyóc, kilenc órá tájba megszólalták a hárangok. a trombiták, hozták a királlánt. Mikó odájértek a kúthó, le-tették a királlánt, bekötték a szemit, és a kocsik visszafordúták. Á királlány még ékezdeett botorkálni a kút felé. Á Péter elébe sétát, és kijódta a szemét. Á királlány nágyon megörűt, a nyákábá borút és könyörgött, hogy mentse meg. Odabállagták a kúthó és várakozták. Eccé csak a sárkány kigyugjá a fejét, kiszól:

— Egy nem elég, kettő is ván?

Á Péter odászót:

— Elég leszek én nyilván magam is!

Másoccor is kiszót a sárkány:

— Mi az kettő is, egy nem elég?

Harmaccor is kiszót, de má ki is ugrott és elkáptá Pétert. Péternek alig vót érkezete kimondani:

— Uccu, állátjaim!

Az állatok nekirohánták, nágy küzdelém után legyőzték a sárkánt. Á Péter rögtön kivágdosta a sárkány nyelveit. Most a nágy közdelém után le ákárták fekünni, mer éfárádták. De ki álljon strázsát? Ki vigyázzon rájuk? Mind el vót fáradvá, hát a medve vállalkozott rá. Péter is fejit a kiráلكisásszony ölibe hájtotta, oszt elaludták minnyáján. Vörös vitéz, aki a fán út, most ijedtibű észhön gyűtt. Láttá, hogy ezek minnyáján elaludtak, a medve is. Ráfogta a kiráلكisásszonyra a puskát, hogy ágyonlövi, há megmozdul vágy szól Péternek. Legyűtt a fáról és évágta Péter nyákát. Levágta a tizenkét sárkányfejet, káronfogta a kiráلكisásszont oszt vezette a kastél felé. Mikó a kastél felé, mikó a kastélbe meglátták, nágy éljenzés, trombitászó, örömrivalgás lett, hogy a sárkánt legyőzték.

Ekkó fölébredt a farkas a lármára, megláttá, hogy a gazdája nyáká le ván vágvá, kiráلكisásszon még nincs, a medve még álszik. Odámént oszt iszonyú porfonvágta a medvét, oszt elkezdett ordítani. Erre minden állat fölébredt, oszt nekirohánt a medvének. Á medve elkezdett könyörögni, hogy ne bántsák, inkább hozzának főrásztó füvet még élesztő vizet. Elhátározták az állatok, hogy áki a füvet még a vizet megtálálja, az majd ordít, oszt minnyáján visszagyűnnek. Mingyár szét is száládták füvet meg vizet keresni, a medve még csak lássán bállagott még dörmögött. Eccé csak meglát egy kis kígyót, áki főrásztó füvet

meg élesztő vizet hozott. Ászongyá neki, hogy nagy bájbán vágvok, éppen ezt keresek én is, hanem hát adjál egy kicsit. Az meg ászontá, hogy dehogy ádok, már hét éve hogy a fiamát szétvágta a kocsi, azt akárom föléleszteni. Mēghárágudott erre a medve, rálépett a nyákára oszt elvette túle a füvet mēg a vizet. Elkezdett ordítani a többinek. Össze is száládták minnyáján, oszt megkenték a forásztó fúvel Péter nyákát, oszt rátették a fejét. Ákkó látták mēg, hogy nem jól tették rá, mer hátráfelé vót az arcá. Leccsávárták mēgint oszt újra főtették. Egy kijállt nézni, hogy igenyest áll-e. Mikó igenyest állt, öntöttek bele élesztő vizet és föléledt. Ászongya:

— Ájnye de jót áludtam!

— Jót ám, mer ēvágta a nyákádát! — oszt nekijestek a medvének, hogy mingyár szétcsupálják, amijért eláludt, de Péter lecsitította űket és elindult a város felé.

Mikó odajért a város szélére, kint állt az öregasszony, akinél ezelőtt is mēgállt. Az öregasszony elkezdett hálálkozni, hogy nem ű mentette mēg a királkisasszonyt, hanem az a csúnya Vörös vitéz. Ákkó tudta mēg Péter, hogy a Vörös vitéz vágta le az ű nyakát és az vitte el a királkisasszont. De Péter nem szolt semmit, csak hallgátott. Az állatokát az istállóba elhelezte az öregasszonnál. A kástélba mēg ám állt a lákodáalom. Az állatokát nagyon csiklándozta, hogyha má annyit küzdöttek, legalább a lákodálobba szeretnék elmenni. Legelőször a farkás könyörögte el magát. Nēm akártá elengenni a Péter, de mégis elengedte, de csak ávvá a feltételle, hogy nehogy valamit csináljon. A kástélban nēm akárták beengenni, de a királkisasszony ászontá, hogy csak engedjék be, tudja az, hogy mit kerēs. A Vörös vitéz tizenkét párnán űt. Mikó mēgláttá a farkást, egy párná kiugrott alulá. A királkisasszony meg egy kosárba mindēnféle ételt pakolt és levelet írt Péternek, hogy siessen, mert a Vörös vitéz záklássá, hogy esküdjenek. A farkás egy kicsit beszédett a lákodálobba, oszt mikó mēnt házafelé, mēglátott egy csápát birkát, hát közibük száládt, oszt ēkápott egyet. A juhászok mēg:

— Hurrá, farkás, fogd mēg farkás, viszi a birkát a farkás!

Száládták utáná. A kutyák mēg nagyon kápkodták. Ahogy sirgelődzött, forgolódzott, a sütemény kiszóródott. Mikó visszajért, a kosárba nēm vót semmi. Amázok otthon csúfolták, hogy nēm hozott semmit, de a Péter a levelet mēgtálaltá, elolvásta, hogy mi vót beleírva. Áztán az orosz lány könyörgött, hogy ű mēn a lákodálobba, majd ű hoz sütemént. Addig, addig, elengedte ezt is Péter. Mikó odajért a kástélho, nēm akárták beengenni. De a királkisasszon ászontá, hogy engedjék

csák bé, tudja az, hogy mit keres. Neki is megrákott egy kosárát káláccsál, még levelet írt Pétérnek, hogy siessen, mert a Vörös vitéz záklássá, hogy esküdjének. Az orosz lány is berúgott. Mikó mén visszafelé, meglát egy bornyúcsordát, közibük mén, elkáp egy bornyút. A csordások után. Hájra ére, hájra árá, nem maradt semmi a kosárba. Hármáccorrá a medve könyörgötte el magát. Azt is elengedte Pétér. Mikó odajért a kástélhó úgy járt, mind a többi, ű is bepíjazott, oszt elkezdett táncolni. Áhogy a nágybögös húzta, a vonóval jól válagon szúrtá. A medve hun errül, hun amáarul morgott rájá, eccé csak megháragudott, oszt nyákon vágta úgy a bögöst, hogy a fejét beütte a kemicebe, oszt kigurult a konyhába. Ákkó nekiszáladták a medvének, hogy ágyonverjék. De a királykisássonny ászontá, hogy mondtám már, hogy ki mit keres, ázt meγκápjá. A medvét nem szabád bántáni. A medve még elindult részegés fejjel házáfelé. Áhogy ment, a gyerekék hun erről, hun árról szúrták oldalba, hogy „hájra medve, hájra medve, bepálinkázott a medve!” Á sütemény mind kiszóródott, mire hazájért, semmi se maradt. Legutójára a tigris könyörgött, hogy há má mindet elengedte Pétér, engedje el útet is. El is engedték. Mikó odajért a kástél elébe, nem ákárták beengenni, mégis beengedték a királykisássonny szávárá. Áz megint írt egy levelet, meγκákolt neki egy kosárát, s lelkére kötötte, hogy siessen Pétér, mer egy óra mulvá mennek eskünni. A tigris házávitte a levelet még ámi a kosárba vót. Pétér elolvaástá és főballágott a kastélba áz állatokkál egyvút. Mikó a kastél elébe ért, a Vörös vitéz leszót, hogy nē erēsszék be áz állatokat meg a gázdáját, de még négy párna kicsúszott áz ülepe álól. A királykisássonny főkelt, kimēnt, ű vezette be Pétért és kijelentette, hogy ez mentette meg áz ű életét. Ákkó a Vörös vitéz álól mind kiugrott a párná. Ákkó elkezdtek ítékezni, hogy mit érdemöl még áz ilyen embēr, mint a Vörös vitéz. Ákkó a Vörös vitéz ászontá, hogy mutássá még a sárkányfejeket, áki meγκbirkózott vele. ű bemutáttá a sárkányfejeket, hogy ű vág-dostá le. Á Pétér még ászongyá:

— Könnyű azt a fejet levágni, akibe má nincsen nyelv.

A Vörös vitéz ákkó vette észre, hogy a nyelvek ki vannak vágdosvá. Mit csináljon most? Kiszáládt, behozott tizenkét disznónyelmet, hogyhát itt a nyelve is. De ögy se pászolt bele. Ákkó Pétér előszedte a nyelveket és belepászították mindbe. Most má látták, hogy a Pétér ölte még a sárkánt. De mit csinál-jának a Vörös vitézzel? Az egyik ászontá, hogy kerékbē kell töretni, a másik, hogy sziláj csikó farkára kötni, a hármádk ezt, a negyedik ázt. Pétér ászontá, nem köll vele semmit csinálni,

csak be köll tenni egy üres szobába. Az állatok már várták. A medve dobta a farkásnak, az egyik sárokba, a farkás az orosz-lánnak a másikká, ide dobták, odá dobták, erre dobták, arra dobták, egykettőbe elintézték. Áztán megtártották a nagy lakadalmát. Péter lett a királ. Teltek-multak a napok, a Péter unátkozott. Ászonta a feleséginek, hogy emén egy kicsit vándászni. A felesége könyörgött neki, hogy ne menjen, mer vesztőhelre mén. Ekko a királ ászontá, hogy má csak azért is emén. hogy meglássá, mi az a vesztőhel. Ahogy kijért az erdőszélrec főugrott egy háromlábu nyúl előtte. A királ utáná. De nem érte utól sehogy, sem lóháton. Odászól az állátjainak:

— Uccu, állátjaim, fogjátok meg.

De azok se érték utól. Csudákozott a királ, hogy ű lová négy-lábu nyulát is letápos, ezt meg még az állatok se érik utól. Addig zargátták jobbról-bárá, hogy egyszer csak rájuk sitétedett. Eltévedtek az erdőben. Eccé csak meglátták egy kis világosságot. Odaméntek. Ott egy öregásszon söprögetett. A királ odászól:

— Jó estét, öreganyám.

— Jó jártál, hogy öreganyádnak szólítottál, mer máskép vége lett vóna az életédnek!

A királ asz kérdezte az öregásszontól, hogy meg lehetne-e itt hálni, mer eltévedt. Az öregásszon ászongyá, hogy meg lehet, kösse az állatokat az istállóba, oszt menjen be. Miko bemént, az öregásszon ászontá neki, hogy nágyon félek, fiam, az állátjaidtu. De a királ ászontá, hogy nem bántának azok, öreganyám, senkit, de mégis ezt a hájszálát vidd oda, oszt dobd be rájuk, hogy megszelidűjenek. A királ bedobta, hátra se nézett. Az állatok mind kűvé váltak. Miko bemént, az öregásszony bezártá az ajtót, kihúzta kárdot, oszt ászongyá:

— No, a kutya ígyá meg a verédet, én meg megeszem a hú-sodat, megölted a fiamát, most meghálsz!

A királ ászongyá:

— Uccu, állátjaim!

— Vihetéd az állátjaidat, azok má kűvé váltak.

Avval összeáprítottá a királt, oszt lesóztá egy kádba.

Most elmegyünk, megnézzük, mi lett Jánossal.

Jánosnak nem ákadt semmi ilen nágyobb munká, elgondóta, hogy főkerési az ű testvérjit, a Pétert. Visszamént áho a fáho, beleszúrta a bicskát, kivette, hát csepeggett a vér a bicská után. Akko a János ászontá, hogy há él, há halt, a föld ámul is előkeresi a bátyját. A bicskát megint belevágta a fába, elindút ázon az úton, ámeliken a bátyja mént. Odájért áhhoz a városhoz, áhol Péter vót a királ. A város szélin odájért áhhoz az öregásszonhoz,

áhol a Péter meghált. Ámiko az öregasszon megláttá, nagyon nagy örömmé száládt elébe, hogy a királ őfelségit a királné má nagyon sirássá, hogy vesztőhelre ment. Akko János azt kérdezte, hogy merre kell felmenni a kastélbá. Az öregasszon még nevetett, hogy ez álaťt a pár năp álaťt tán má azt is elfelejtette, oszt megmutáttá az utát a kăstél felé. Ekkó János gondótá, hogy itt válămi băj lehet. Az ű testvére vót itt a királ. Mikó odájért a kăstélkapuho, kinyitották a kăput. Miko megláttá a királné, nagyon megörűt. Száládt elébe, még akărtá csókolni, de János nēm engēdte, hogy nyăkábă borújon. A kirălăsszon még nagyon megijedt, hogy úgy elidegenedētt a királ tűle mer ű nēm ismerte még, hogy nēm az ű ură, úgy hasonlított Péterre. Ebéd közbe ki akărtá próbălni, koccintott vele, hogy isten áldjon meg, hékăm! Hă elneveti măgát, nincs komol băj. De az komol mărădt. Este, miko lefekűdtek, János a kardot közibűk tette és ászontă, hogy ezēn át nē nyűlj, mer hă átnyűsz ēvágja a kezedēt. A kirălné nēm akărtă ezt hinni, átdobta răjtă a zsebkendőjét. Hăť csăkugyăn kettőbe vágta.

János âlig vártă, hogy rēggel lēgyen, hogy ű is elmēhessen vadăszni, mer văcsoră közbe elmesélte a kirălyné a vesztőhelet. Rēggel elmēnt vadăszni János is. Miko az erdő szélihez ért, felugrott a hăromlábű nyűl. János le akărtă găzoltătni a lovăval, de mindig messzebb mărădt tűle.

— Uccu, állătjaim, fogjátok meg!

Csudălkozott János, hogy egy négylábű nyulăt letăpos a lovă, egy hăromlábűt még nēm ér utó. Addig kergették jobbra-bără, hogy úgy răjuk sitédētt, hogy nēm tudták sēhovă sēm mēnni. Ecce csăk meglătták egy kis vilăgossăgot. Odă mēntek. A hăz elōtt egy öregasszon sōprōgetētt. Odăkőszōnt János:

— Jó estét, adjon isten, öreganyăm!

— Jó jártăl, hogy öreganyădnăk szőlītottăl.

— Még lehetne-e itten hălăni?

— Lēhet, fiam, csăk kōsd be az állătjaidăt az istállóbă.

Mig János bekōtte űket, láttă a kővé vălt állătokăt, még az állătok is nyălogăták űket. János bemēnt a szobăbă, âszongyă az öregasszony:

— Nagyon félēk az állătjaidtul, fiam!

János âzt felelte, hogy nēm bătănăk âzok sēnkit.

— De mégis ezt a hăjszălăt dob be răjuk, hogy megszelidűjōnek.

Az öregasszony ēppen fűtōtt, a János még bedobta a hăjszălăt a tűzbe és visszămēnt a szobăbă. Az öregasszony még âszongyă:

— De pörköt szagot érzek, fiam, tán bizony bedobtád a hájszalát a kemencébe?

János ászontá, hogy dehogy dobtá, csak rágyújtottam egy szivarrá, oszt áttú megpörkölődött a bajúszom. Ekkó az öreg-ásszony kirántotta a kárdot és ászongya:

— No, kutyá egye még a húsoját, én még megészem a vére-det! A bátyádát mos sütöm még, téged még leszózlak helette.

János ászongya:

— Vín kutyá, nem lesz ábbú sëmmi. Uccu, állátjaim!

— No az állátáid nem gyűnnek, mer küvé válták.

Ebbe a pillánatba berugtak az ájtót, oszt elkápták az öreg-ásszont. Az nagyon könyörgött, hogy ne gyilkóják le, inkább föléleszti Pétert is. Az ereszedbe van egy arany pálea, ávvá vágjának a kádrá, ákkó föléled. Meg is tanáták a pálcát, rávágták a kádrá, hát fölugrott Péter mingyárt, oszt ászongya:

— Ájnye, de jót aludtam!

— Aludtál vóna, testvér, ha én nem gyűvök, ítletnápig.

Erre má az állatok is visszaváltak, neki az öreg boszorká-nak, oszt mind szétsupálták. Ávvál elindútak házáfelé. János elkezdte mesélni Péternek, hogy az éccáká a feleségivel álu-dt. Erre Péter levágtá János fejét, oszt mingyár el is temette. Mikó odajért a kástél elébe, száládt elibe a királné, hát lássa, hogy még eecer annyi állattal gyűtt, mind ámennyivel emént. Vacsorá közben meg elmesélte Péternek, hogy mi vót veled ténnap, az éccáká még a kárdot is közibünk tétted? Nézd meg, még a zseb-kendőt is szétvágtá, ahogy át ákártam dobni. Ákkó tudta még Péter, hogy a testvére millen tiszteségesen viselkedett. Álig vártá hogy reggel légyen, ment az erdőbe, kivette Jánost, rávágott az arany pálcával, hogy kelj fő, testvér, de álszász. Ákkó elmesélte a Péter a Jánosnak, hogy nem álu-dtál, hanem levágtam a nyá-kádat. János erre ász felöte:

— Látod, látod, ász se várod meg, hogy emeséjem.

Igy hállágták házáfelé. Mikor odajértek a kastélhoz, a királné kiszáládt elébük, de nem tudta, hogy melik most az ő urá. Ákkó Péter észrevette magát, ászongya a feleséginek:

— Ugye nem ismertél még?

Aztán éltek boldogan.

Á Jánost is megnősítették. Elvett egy herceglánt, nagyon nagy lákodálmát csináltak. Mivel, hogy én ennyit fáradtam utánuk, engem is elhívták szakácsnak. Állt a lákodáalom. Tiszá, Duná, Drává be vót kötve egy zsákba és oda vót támasztva az ájtó mögé egy sárokba egy bunkósbottal. Én mint szakácsnak tök-mágbú vót a sárkantyum, tökmág hájábú a táréjá. Eccc kajából-

nák, hogy a szakácsnéje a tánc. Beugrottam oszt elkezdtem táncolni. Eccer rámszólt, hogy hátra. Én még azt gondoltam, hogy hát rázd. El kezdtem a hátravágóst járni. Beleakádt a sárkánytym táréja a zsákba. Kifolt a Tiszá, Duná, Drává, ott vót mellettem a kis vőfény oszt elkáptá. Vót két nyoszolyuslány, azoknak mingyár odákiáltottam, hogy gyertek hámár, máj kihalászuk. De mivel halászuk ki? Megnyomtuk a Kölniné ódalát, hogy adjon egy hátágu horgot. A két koszoruslánra még rászólok, hogy hozzák. Hozzák ám, de szopják. Hát mikó utolértök a kis vőfínyt, már csak két ága vót, a többit mind észopták. Beledobtuk oszt a Dunába, beleakádt a kis vőfíny óralukába, oszt kihúztuk.

Eddig vót, mese vót, áki nem hiszi, járjon utána.

38.

ZAJÁM POGÁN

Hun vót, hun nem vót, hetedhétországban innen vót, az Óperenciás tengeren is tünán vót, vót a világon egy király. Ennek a királynak vót három férfigyerméke. Szerette vóna a király, hogy mégnősütek vóna a fiái, de azok ebbe az országba nem találtak lánt. Elindútak hát a föld alá, egy másik országba, hogy máj ott keresnek. Ahogy akarták lémenni, látták, hogy az ajtóba állt egy öreg ásszon, áki tele vót sebbé. Ászongya az öregasszon a legfiátálábbnak, hogy nem erősztelék lē benneteket, ha még nem ígéréd, hogy évészó feleségű. Hát a legkisebb megígerte, hogy hát jó vān, évészlek. Akkó lēerészttette őket. Menteek mind a háromán, még az édesanyjukat is vitték magukká, még hogy ē nē felejtsem, ēvitték még az apjuk szemit is, hogy lássa, mēre mēnnek, micsinának. Mind lejértek az álvilágba, elindútak helyet keresni. Hát ahogy mēn, mēndégél a legfiátálább, éccé csak meglát egy írtó nagy fát, azon vót egy fészék, ábbá búsút hét kismádárk. Ászongya a Zajám Pogán (mer úgy hítkák a legfiátálábbát):

— Mér búsútok, kismádárkák?

Ászongya a kismádár:

— Hogynē búsúnánk, mikó minden esztendőbe ēvisz bennünket a hétfejú sárkán.

— Engedjetek bē, kismádárkák, a szárnyátok alá.

Bē is engedték a szárnyuk alá, ēbujt a Zajám Pogán. Éccé csak gyütt a hétfejú sárkán. Bēgyugtá az egyik fejit a fészékbe,

á Zájám Pogán lécsáptá á bájnéttá. Bëgyugtá á másodikát, ázt is lécsáptá. Hãrmadikát bëgyugtá, ászt is lécsáptá, negyediket bëgyugtá, ázt is lécsáptá, ötödiket bëgyugtá, ázt is lécsáptá, hãtodikát bëgyugtá, ázt is lécsáptá, hetediket bëgyugtá, ázt is lécsáptá. Mikó az utósó fejit is levágtá, ákkó lëjesëtt á testye is.

Ászongyá á Záján Pogán:

— No kismádárkák, szabádok váttok, én is ëmék, mëgkereksem édesányámat.

Mënt, mënt, mëndëgét, ëccé csak tãnát ëgy kis házát. De nëm mert bëmënni, ëbújt á kútná á bozótba. Hát mëgy á kútra á mënyecske vízé. Ászongyá á Zájám Pogán: „Kakk!”

— Jaj istenëm, de olyan hãngot hãllottãm, mind á Zájám Pogán hãngjá!

Ászongyá neki á mënyecske: — Jaj istenëm, mé gyütték ide, mëgësznek á sãrkányok!

— Hun vãn á sãrkány?

Ászongyá az ásszony:

— Elutázott. Két órává elõbb, mind áhogy hazajér, kúd telefont, házádobja á botját, hogy kilenc bivált, kilenc hordó bort készítsek á számárá, de së hideg, së meleg në lëgyën.

Hát áhogy ëzt kimondta, a bot má odá is esëtt az udvárbá. Á Zájám Pogán mëg teleszíta magát erõvé, oszt vártá á sãrkánt. Á sãrkán nagyon ki vót fáradda, mikó hazajért. Á Zájám Pogán mëg odákiátott, hogy „Szerbusz, bárátom!”

Ászongyá a sãrkán:

— Micsoda bárátom? Mit keresó tő itt az én hãjlékombá? Szeretnëm mëgtunni, hogy ákãrsz mëghalni, birokkaal vágy bájonéttá!

— Micsoda bájnéttá! Nincs itt á bájnétnák hele, gyere birokra, hã legën vágy!

Nã most összemëntek birkózni. Hát á Zájám Pogán fõdhó vágta a sãrkánt, az mëg mingyá mëghalt. Az ásszony nagyon mëgõrút, hogy most már mëgszabádút á sãrkántó, á Zájám Pogán mëg mãy ëvëszí felesëgül. De az ászontá neki, hogy várjon mëg ëgy kicsit, elsõbb ëmén, mëgkerësi az édesanyját mëg á tesvérjeit, oszt mãy együtt mënnek házã.

Mënt, mënt, mëndëgëlt tovább, ëccé csãk tãnát mëg ëgy kis házát. Odã së mert bëmënni, ëbújt á bozótba az udvárbá. Mënt ki á mënyecske á kútra vízér, mëgint csãk ászongyá: „Kakk.”

— Jaj, istenëm, de olyan hãngot hãllottãm, mind á Zájám Pogán hãngjá!

Ászongyá á Záján Pogán:

— Én vágyok, én.

— Jáj istenem, mér gyütté ide, megész a sárkán.

— Mikó jön a sárkán?

— Egy óráva előbb ide dobja a botját. Egy órának utáná ér ide, akkorára kilenc hordó bort, kilenc bivajt készítek a számára, de se hideg, se meleg ne legyen, gyorsan birjon enni, mer nagyon ki van fáraddá.

Beszégettek még egy kicsit, eccé csak ászongya a Zájám Pogán:

— Mit fog csináni a sárkán, há házágyün?

Bémén a spájzba, ott teleszíjja magát erővé, hogy jobban birjon enni.

A Zájám Pogán is bémént, oszt jó meghúztá az erős üvegét. Eccé csak odajesett a bot az udvorbá, tizenkét méteres buzogán-bot. Ott is vót némsokára a sárkán.

— Hej, az anyád ere-ára! Mit kereső te itt?

Ászongya a Zájám Pogán:

— Pont téged kereslek.

— Máj ellátom én a bájudát. Hogy akársz meghálni, birokka vágy bajnéttá?

— Nem kő ide bajnét, gyerünk birokra.

A Zájám Pogán erősebb vót, földhő vágtá a sárkánt, amel mingyá meghált. De ere má odászáládt a menyecske nagy örömmé, hogy megszábadítottá a sárkántó.

— Tudsz-é még sárkánt válahun?

— Tudok, tudok, de odá ne mēnj, mer ott szövőgéppē csináják a kis sárkányokat.

— Má hogynē mennék, mikó még édesanyámát még a bátyáimát még akarom keresni! Tē csak légyé itt, várjá bennünket, máj főviszünk a mi országunkba.

Ávvā emént.

Eccé csak megint meglátott egy házát. Belemén, hát lássá, hogy egy nagyon-nagyon öreg, csúnya vén ásszon dógozik a szövőgép-nél. Áhogy megnymjá, csak úgy potyognák belüle a kis sárkányok. Odáköszön az ásszonnak:

— Adjon isten, jó napot!

— Jó napot. Megállj csak, máj mingyá végēd lesz nekēd!

— Énekem lesz végēm? Mutássá még!

Az öregasszon megnymtá a szövőszéket, ábbú még csak úgy potyogták a kis sárkányok. A Zájám Pogán még odaát, oszt lécsápkodtá a nyakukat.

— No, lesz-é még, öreganyó?

— Jáj, dehogy lesz, dehogy lesz, tē sátány, te sátány!

— Azér, mer csak szűdd addig, mig itt vágyok. Nincs több?

— Nincs.

Ekkó az öregasszonnak is lecsáptá a nyakát. Aztán emént körünézni a házbá. Męgtanáta az anyját, aki éppen itt vót bęzárva. Ászongyá az anyja:

— Jáj, édes fiám, mé csinátád ezt? Gyün az öreg sárkán, oszt megęsz.

— Hun vån az öreg sárkán, édesányám?

— Emént, elutázott. Két órávā előbb, mint ahogy házā akár érni, házadobjā buzogány botját.

— Mit csinál a sárkán, mikó házájér?

— Bēmén a spájzbá, oszt teleszíjja magát erővę. Gyorsán bírjon enni-inni, mer nęgyon ki vån fáraddá.

Bēmént a Zájám Pogán a spájzbá, teleszította magát erővę. Ęccé csāk lęsesik a bot az udvārbá. Nā most má májd gyün. A Zájám Pogán csak isszā az erőt, isszā. Ęccé csāk odájér az öreg sárkán.

— Hej az anyád ěre, āra, hát mit kereső tę itt?

— Pont tęgęd kereslek. Hogy ākarsz męghálni, birokkā vāgy bājnéttā?

Ászongyā a sárkán:

— Micsodā bājnéttā, birokkā.

Ősszejátak birkózni. Zájám Pogán fődő vāgtā a sárkánt. Ręgtőn męghált. Most mikó kivęgęzte a sárkánt, kęrdezi az anyját, hogy hun vån még sárkán. Ászongyā az öregasszon.

— Nincs, fiám, több sárkán ebb az orszāgba.

— Hát ākkó, édesányám, ādjā ide édesāpām szęmit, āmi ott vån a zsebihe, āztán męgkeressük a bātyāimāt, ěmęgyünk a két męnyecskeję, ākiket męgmentettęm a sárkányoktū ěs ěmęgyünk házā. Męglepjük édesāpāmāt. Az ěgyik męnyecske lęgőregebb bātyām felesęge lęsz, a māsik męg az enyém. Ęl is indútāk. Āmikó odājértök a kāpuhó, āhun lęmentek, ākkó męgrāncsa a kőtelet a Zájám Pogán, āszongyā:

— Huzzā fő bennünket, hękām!

Ászongyā a sebęs öregasszon:

— Ęvęsző felesęgő?

„Ęvęszlek, csāk húzzā fő minyājunkāt”.

Legelősző főhúztā az édesānyját, ākkó a két āsszont, ākkó a bātyāit.

— Nā most engęmēt is húzzā fő!

— Főhúzlak, fő.

De a kismādārāk ott ātāk lent a māsik orszāg ājtājāba ěs rítāk, hogy nę męnjęn házā a Zájám Pogán.

— Nő ríjjatok, édés kis madárkák, még váttok szabádtá. Sohā többet nem visz ē benneteket ā sárkán.

Á kismadárak őfordútak, oszt visszászáták az ű házájukba. Ákkó ā Zájām Pogán főhúztā ā öregásszon. Ászongyā neki ā sebēs öregásszon:

— No mos ēvészō feleségű?

— Nēm vészlek én, mer az én feleségēm má ēmēt haza az édésányammā mēg ā bátyáimā. Māj hā házajérék, mēgtārcsuk ā lākādalmāt.

Árā elindút házafelé. De nagyon lassān mēnt, mert ennyi tör-ténetek után ē vót törődde. Mikó házajért, az édésápja nagyon pöröt rá, hogy hun csāvargász, te feltoló. Mind ā két bátyád megnősű, mire házajérsz.

— Jó, jó, édésapám, lehet, hogy én feltoló vagyok, de én szērésztem mēg ā két bátyámnak āz āsszont, mēg ā én jó édés-ányamāt is én hoztām házā.

— Eredj, eredj, tē feltoló, sēnkihāzi, házagyütt āz ā magā lábán.

— Igen ām, de mér nēm hoztā házā magának ā két szēmit is?

— Hogy lehet āzt házāhozni, tē sē hoztād házā, te csāvargō! Ászongyā ā Zájām Pogān:

— Édésapám, bēkivē. Nē veszekedjēn, űjön lē ā magā székibe. Az édésápja leūt. Ákkó ā Zájām Pogān kivette ā zsebibū az āpja két szēmit.

— Itt vān ē, édésapám, itt vān ā két szēme.

— Én āzt nēm látom, māj hā hēre tészēd, ākkō mēglátom.

Á Zájām Pogān mēg odātette āz egyik szēmet ā pátkará, ā másikat mēg ā kezibe vettle.

— No édésapám, űjön nyugodtān, māj hēre tészēm ā szēmit.

Ámīg ā Zájām Pogān āz āpja szēmit āz egyiket hēre tette, āddig ā másikat ā mácskā ēvitte. Mikó hēre tette, āszongyā āz āpjā:

— Tē vāgy, édēs fiām, csāk veszekszēk veled, pedig nēm is látlak, de most má látlak.

— No mos māj mingyā ā másikat is hēre tészēm.

Odamēgy ā pátkáhō, nézi ā pāpirt, nincs benne sēmmi. Hāt āz ā csūnya mácskā āz āsztā ālātt ēszi.

— Ej, ej te csūnya mácskā, mēgettēd édésapám szēmit, majd ādok én nekēd.

Mēgfogtā ā mácskāt, mēgnízte, melik szēmēt őtte mēg ā mács-kā āz āpjának, hāt ā bālt. Kivette ā macskának ā bāl szēmit, oszt beletette āz édésāpjának ā szēme gödribe.

— No mos látsz, édésapám?

— Igen, igen, látok. Egyik szememmē tégedet, a másikkā az egereket.

Ezentū a király a katonaságját is nézte meg az egereket is, a Zajám Pogánnak meg megbocsátott, amē olyan sokā ért házā. Ekkorāra odajért a sebēs asszon i, és kérdezi, hogy éveszō-ē feleségū vāgy sē.

Aszongyā a Zajám Pogān, hogy háthā egy kicsit különbet is kaphátnék, mind kend, kendre ákkó nem vóna szükségem. Ekkó a sebēs asszony lēsöprötte magárú a sebeket, olyan szép lett, mind egy tizenhátéves lány. Ekkó a Zajám Pogān nagyon megörút, hogy neki sokkā szébb felesége lész, mind a többieknek. Most má vót mindenkinek felesége, Zajám Pogánnak is, a két bátyjának is, meg az édēsapjuknak is. Az édēsapjuknak megvót a két szemē is, az egyikkē a hádseregēt nézte, a másikkā az egereket.

Eddig vót, mese vót, velle, melle, kedve vót.

39.

AKI AZ IRIGYSÉGÉRT NAGYON
MEGFIZETETT

Hol vót, hol nem vót, élt egy szegény ember, ennēk nem vót felesége. Vót egy serdülő kislányā. Elfogyott a kenyerük, átküttēk a szomszédasszonyhó, hogy adjon nekik kőcsön a sütőlapátot. Erre a szomszédasszony aszongyā a kislánnak, hogy vān sütőlapát, de nem adjā odā, a sütőlapát csak asszon kezibe váló. A szomszédasszonnak az vót a törekvése, hogy az ember vegye el őtet feleségū. Megmontā a kislány az apjának, hogy mit üzen a szomszédasszony. Egyet gondót az ember, oszt el is vőtte a szomszédasszont.

Telt, múlt az idő, az asszonnak útjāba vót az embernek a kislányā. Ahon érte, ott mindig ellenségeskedett a kislány iránt. A kislány már nem bírta tovább, elhátározta, hogyhā a nap leáldozik és elcsendesül a ház, útnāk indul szolgálatot keresni. Úgy is lett. Azon az éjjel elindút hosszú, bizonytalan útjāra. Ahogy mēndegölt, talált az úton egy szenvedő lovāt mindenkítől elhagyátvā. Kérte a ló a kislānt, hogy igazítsā beljebb a járōkelők útjāból. Nagyon szívesen segített rajtā a kislány. Mikó tovább ākárt mēnni az útjāra, megszólalt a ló:

— Szākíts egy szōrszālāt a fārkām helibū, māj lész idő, mikó hasznāt vészūd. Hā nāgy bājba lészēl, gondolj a szenvedő lóra.

Á kislány szakított, jól eltette a szőrszálat és tovább indút. Egy jó ideig ment, újra talált egy elhagyatott kutyát. A kutya is megszólítottá, mer a kutya sebekkel vót tele, hogy tégye útét rëndbe, māj hálás lesz érte. Rëndbe tette a kislány a kutya sebeit is. Áhogy tovább akár menni, megszólítja őt a kutya:

— A fülem mögű szakíts egy szőrszálat, hā māj nāgy bājba leszél, segít rájtād az elhagyatott kutya.

Á kislány eltette jól, gondossan ezt is, és tovább ment. Kijér az erdőbűl, az erdő szélén egy rongyos házikóba tért, itt bent vót egy dülledézett kemēnce. Megkérte a kemēnce a kislánt, hogy tápászgássā be, jó tett fejébe jót várjon. Meg is tettē a kislány, mer hát ő mán szógálnák érézte magát, mindēn parāncsot teljesített. Sütött benne pogácsát, jutott is, még mārādt is. Nā mikó útnāk indút, ászongyā a kemēnce, hogy a vállāmon tálász egy sűrű fűsűt, védđ mágād hó, és hā bājba jutsz, gondólj a fűsűre. Mén tovább a kislány, mikó nāgy-nāgy rengeteg pusztāsāgon körösztü ér, lát egy várost. Á város szélén egy nāgy, óriási nāgy, komor épület. Bemén ide. Fogādja egy nāgy vásóru bābā. Annāk ā birodālmā vót. Kérdēzi, hogy mi járātba vāgy, kislány. Elpānászójā neki, hogy hát bizony szógálatot kerēsēk.

— Hāt nekem éppen köll is szógáló, három nāp az esztendő.

Átādta ā kúcsokāt, tizenhárom szobā vót, de csāk tizenkettőt ādott odā. Ászontā az öregāsszony, hogy tizenkēt szobāt kitākāritász, de tizenhārmādikāt ki nē nyisd, mer hā belépsz odā, hālānāk hālālāvā hālsz még. Á kislány kitākāritott, de törte ā kívāncsisāg, hogy mi lehet ā tizenhārmādik szobāba. A tizenhārmādik szobā ājtājābā vót egy fekete kutya, ā vásóru bābā kutujā. Megszólítja ā kutya ā kislánt:

— Hogy kerűsz te ide, ebb āz elātkozott házba, mer innen élve még nēm kerűt ki sēnki? Ēn figyelmeztetlek tēgēd, hogy ā hārmādik nāp hājnlān gyere ide hozzām, hā élve ākārsz ebbű ā ház-bűl kimēnni.

— Ugy is tett. Mikor ā hārmādik nāp rēggelēn korān főkelt, főtākāritott mindēnűt, főtette āz ebédēt, mer vārtā ā vasóru bābāt, odamēnt ā kutyahó. Megkérđi tüle, hogy mit ākār tānācsóni neki. Á kiskutya fölugrott helirűl, megētte ā kōnyerēt, āmit ā kislány ādott neki, és megmutāttā, hogy āz ű fekhelin ā tizenhārmādik szobā kúcsā vān. Kinyissā ā kislány ā tizenhārmādik szoba ājtājāt, ā fényessēgtűl káprādzott ā szēmő. Vót ott rengeteg ārāny. Á kutya ādott neki egy tārisznyāt, hogy ezt tōdsd még ārānyū ās távozz minél előbb. Ennyi szokott jārni hārom nāpi szógálatért.

Á kislány megtōtötte ā zācskót, elbűcsűzott ā kutyātól, āz

pedig figyelmeztette, hogyhá a hátad mögött vihar támad, dobd el a sűrű fűsűt, há még eccé vihárt érzesz, megy a vásóru bába utánád vazsgereblével még tüzes piszkáával, në ijedj még, csak háládj utádon. Hét mérföldet köll menned, hogy a vásóru bába utól në érjen. Mikó hármáccor égzengés és vihar közelédik, dobd el a lószórt. Mikó megin jön egy vihar, itt is a vásóru bába közelédik feléd, dobd el a kutyászórt.

Hát úgy is vót, ahogy a kutyá mondtá. Cipelte a lány az árányát. Álig háládt el pár mérföldet, visszánéz, látja, hogy fekete felhő gomolyog utánna. Eldobta a kislány a sűrű fűsűt. Visszánéz, látja, hogy rettenetes mágás erdő támadt utánna. Káromkodva küzdött a vásóru bába, de nem tudott keresztülmenni rájtá. Visszament, jól elverte a kiskutyáját. Rövid idő mulva újra érez válami vihárt mágá mögött. Eldobta a kutyászórt. Olán jégesső keverédett, hogy leverte a vásóru bábát a föld színéig. Nem tudott áthátolni a jégessőn, visszament és alaposán elverte a kiskutyáját.

Mikó az utósó mérföldet járta a kislány, már egészen közel jutott hozzá a boszorkány. Nemsokára eszibe jutott, hogy van neki még a lószőr. Azt is edobta. Olán rengeteg víz támadt utánna, hogy a boszorkány nem tudta utolérni.

Eközben má odájért a kemencéhö. Ez má vártá piros ropogós pogácsává. Éjjel figyelmeztette a kutyá, hogy ébredj má, gyün a boszorkány. A kislány elkezdett ám szálanni, a kiskutya meg utána. Nagyon siettek, de ezt már nem lehetett megakadályozni. Ott vót az öregásszony körülöttük. Nagyon megjedtek, hogy most mán mindennek vége, de nyerítve jött a ló segítségére a lánnák. Fölkáptá a kislánt, oszt száguldott vele szélnél sebesben. A kiskutya pedig lépten, nyomon akadályozta a vásóru bábát. Még csak pár lépés és megván a hét mérföld. Még egy ugrás a lónak, és megván a kislány mentve. Átkozódva a boszorkány megfenyegette a kislánt, hogy kerűsz te még az én kármaim közé. A kislány pedig bárátságosan búcsút intett a vásóru bábanak, elindult házáfelé. Virradni kezdett, a falurá rásütött az áranyozó nap, amikor bejért a kislány falujába. Amikó a ház elébe ért, fölszállt a kis kákas a kerítésre, kukorékút a kis kákás, hogy kikiriki, gyün a lányunk áranybá, ezüstbe. Kiszáládt a mustohá, oszt leütötte a kákást, hogy menj, te cudar állat, hogy gyünne, amikó az má régén meghált. Megin főszállt a kis kákás, de ekkora mán a lány benyitotta a káput. Bejért a konyhábá, letette a nehéz árannyál telt tárisznyát. Az apja kiöntötte a sok csengő aranyat az ásztálrá. A kislány pedig boldogán mosolgo árccá mondtá, hogy három napig szolgátám céz az

aranyé. Á mustoháját elöntötte a pulykámérég, oszt elhátározta, hogy māj az ű lányát is elküldi, ha má ennyit lehet keresni. Másnap még nem is virradt, főzavartá a lányát, hogy eredj, há az a bitang ánnvit keresett, te ötannyit is birsz hozni. Három irtó nagy tárisznyát csomágót neki, teleráktá minden jóval. El is indút a lány keserves könnyek közt. Nēm tetszett neki a szógálat. De mer az íricség vitte, māj megpróbálja ő is, hátha lesz szerēncseje neki is.

Telt-múlt az idő, odajért a lóho. Megszólítottá a ló, hogy gyere, kislány, készíts meg a fekhelemöt, mer az álóktul sokat szēnvedek.

Ászongya a kislány:

— Mit, te csúnya ló, māj teveled vesződök! Sijetős az utám, szógálni mēgyek. Nēm érek rá veléd veszőnni!

Mēgfenyegette a ló, hogy megállj, nem jó a szivecskéd, nēm tészek veléd jót.

Tovább mēnt, találkozott vele a kutya. Megszólítottá, hogy gyere, pucód ki a szenvedő testemöt, jó tett helébe jót várhatsz.

— Áá, te csúnya kutya, dehogy vesződök én veléd, áranyát mēgyek én keresni!

— Megállj — ászongya a kutya —, nēm tétél velēm jót, nēm várhatsz érte ellenszolgálast.

Odajért a kemēncéhő. Ászongya neki a kemence, hogy tápászd mēg má a fálámát, oszt süssél bennem pogácsát, jusson is mēg máradjon is. De a kislány nēm tápásztotta, hānēm ász mondtá, hogy vān énnekēm pogácsám, őszek, iszok, mēgpihenek, tovább mēgyek. Úgy is lett. Mēgpihent a kislány, évett, ivott, tovább mēnt. Má messzirül mēglátta ázt a komor épületöt, áhova neki odá köll érni. Benyissa félénkēn a káput, mēglát egy irtó csúnya ásszont, áki az órává éppēn a párázsát kápirgátá. Köszönti az öregasszont, fogádtá is az illendőképpen.

— No mi járátban vāgy? — kérdezi.

— Szógálatot keresek.

— Nekēm éppēn köll is egy szógáló. Nálām három nāp az esztendő. Hā tisztességgel dógozol, mēgjutálmāzlāk, de hā nēm mēgbüntetlek.

Mēgmutáttá a tizenkét szobát a lānnak, hogy ázt csak takáritsád, de a tizenharmadik szobábā be nē nyiss, mer hā odā bekukkāntasz, hālānak hālálává hālsz mēg. Három nāp mulvā a vásorú bābā mēgint elhāttá a házāt. Á lány nagy lomhān főtākāritott, de mindig az járt a fejibe, hogy mi lehet a tizenharmadik szobában. Odamēnt a kiskutyáhó, áki a tizenharmadik szobā kúesāt őrizte, jól ódālbā verte a sörprúvel, elzavartá a fekheléröl.

Mégtánálta a kúcsot, magáho vette, oszt benyitott a tizenharmadik szobába. Elhátározta, hogy most megindul házáfelé, mire az öregasszony visszajér, ő már hetedhét országon is túl lesz. A kiskutyá könnyörgött neki, hogyhá viszl is áranyát, né sokát, mer utolér a vásorú bába. De a lány nem hallgatott rá. Házájér a vásorú bába, a kiskutyá megmondta neki, hogy árannyá, ezüsttel eltávozott a lány. Felugrott a vásorú bába a söprűre, oszt utáná. Alig ért a lány pár mérföldet, utólérte a vásorú bába, elvette tüle az árannyá telt zacsót. A lány megörült, hogy még tán az ezüstöt meg a gyémántot elviheti, azt nem vette el a vásorú bába. Mént tovább. Irtózatos vihar támadt, mire odájért a kidólt-bedólt ódálú kemencéhö, de az nem ákarta elbútátni. Másodcorrá is utólérte a vásorú bába, egész véröstre verte, oszt elvette tüle az ezüstöt is. Mént tovább a lány, azt gondótá, hogy ez a néhány darab ezüst is jó lenne, csak né gyünne a vásorú bába. Odájért a kutyához, de az nem segített neki. Tovább mént a lány egy pár lépéssel, újra nagy vihart érez a hátá mögött. Hátránéz, hát lássa, hogy gyün ám a boszorkány a tüzes söprün. Ekkorára mán odájért a lóho, oszt könnyörgött neki hogy rejtse el, de az aszontá, hogy te sē segítettél rájtám, most szenvedj te is. Elvette a tárisznyát a vásorú bába tüle és megfenyegette, hogy ákit az iriceség vezet, az a kárhozatá sorsát el nem kerüheti. Megverte a lánt és ott háttá. Most mán mentve vót, de nágyon fárádt. Má a fáluvégin észrevette a kis kákás. Főszáll a kerítésre, ott ászongyá, hogy kikiriku, gyün a mi lányunk vérbe fágyvá, māj meghálva. Odáugrik az ásszony hogy mēnj, te kákás, hogy mondhacc te illet, az én lányom, áki csupá szorgalom, hogy lehet az vérbe fágyvá, mikor hármád nájja csak hogy elmēnt. Újra főszáll a kis kákás, bár a lábá eltörött neki, ahogy az ásszony leütötte.

— Kikiriki, gyün a mi lányunk, vérbe fágyvá, māj meghálva!

Ekkorára már odájért a lány, de a kápubá már összeesett, közbe mondtá, hogy itt vágyok, de az iriceségemé nágyon megfizettē. Az ásszony meg megfogádtá, hogy ezután jól bánik mājda a mustohá lányával is.

40.

PIROSKA ÉS A CICUSKA

Hol vót, hol nem vót, hetedhét országon tunnán vót, vót a világon egy Jóská bácsi. Meghált a felesige s marádt neki egy kislányá, Piroská. Mēgin vót egy ásszonkának kislányá, Māriska,

annak is meghált az urá. Azt mondta a Jóska bácsi a Piroskának:

— Eridj el, kislányom, a Mária nénihez, kérd el a sütőlapátot és a szénvonyót, máj sütünk kényerét.

Ász mondtá Mária néni:

— Mondd meg, Piroskám, édesapádnak, lesz sütőlapát is még szénvonyó is. Tégedet megfürdetlek tejbe-vájba, én lányom csak hideg vízbe, csak vegyen el édesapád!

El is ment háza Piroská:

— Édesapám, vegyük el Mária nénit, lesz nekem édesanyám, engem megfürdet tejbe-vájba, Mária néni csak hideg vízbe.

El is vette Jóska bácsi Mária nénit. Megfürdette tejbe-vájba Piroskát eccer, másoccor kiszédte a pernyét a lukbu, süttött neki pogácsát.

— Ne, Piroská, pogácsa, méhecc szógálni, nekem nem kollesz!

Piroskának vót egy kis fehér tárisznyája, ábbá ráktá a pogácsát, Piroskát útnak boesátottá:

— Méhecc!

Piroskának vót egy kis cicája, hóna alá vette, mennek szógálni, Piroská még a cicuská.

Ménnek, ménnek, mendegélnek, eccer csak megéhéztek. Kivette Piroská a pogácsát a tárisznyából, kettébe törte:

— Ne, cicuskám, egyé!

Megették a pogácsát, mennek tovább, mégin megéhéztek, mégin kivettek egy pogácsát, kettébe törte Piroská, felit a cicának ádtá, felit megétte. Mégin ménnek, mendegélnek, egy kis falu szélére értek, azt mondjá a Piroská a cicuskának:

— Cicuskám, Micuskám, mi csinájjunk?

— Gyerünk be ebb a kis faluba.

Beméntek. A falu szélén vót egy kis kastél, a kastél előtt vót egy kis ásztálka még pád. Leültek űk ott a pádra, oszt ott üdögéltek, üdögéltek, szomorkodták. Ábbá a kis kastélban még egy kis királ lakott.

Mént háza a kis királ, megláttá, hogy ott űnek a pádon az ásztálnál egy kis cica még egy kislánka.

— Mi csinátok itt, te kisleánka?

— Elküdütt a mustoha édesanyám szógálni, nem tudunk hová lenni, itt leültünk pihenni.

— Jól van, jól, te kisleánka, még te leszol az én szógálom! Bevezette kastélkába.

— Itt van, kisleánka, egy diván, ezen alszol te még a cicuská.

Ott is aludtak a Piroská még a cicuská a diványon. Reggel elmént a kis királ onnan házulru a vározsba, megmondta Piroskának:

— Piroskám, délre gyüvök, főzzél, amit tudsz. Ván itt mindén, ván itten báromfi is még tűzrevaló is, főzz, amit tudsz.

Mikor mēnt a kis királ ebédre, vitte Piroskánák a szép ruhát még a szép cipőt. Oszt mondja:

— Húz fő, Piroskám, elmegyünk, megnézzük a mustohá édos-
ányádát, megmutátjuk neki, hun szógálsz.

Piroska fölvette a szép ruhát, cipőt, odarendötte kis királ a fíjakerk a kastél elébe, fölültek a fíjakerbá, elmēntek a mustohá édosányához. Ász mondja:

— Jó nápot, édesányám! Házágyüttünk.

Bámul a mustohá, bámul. Piroška ilen jó pártit csinát pernye-
pogácsán!

— Elmegyünk, édesányám, csak azért gyüttünk, hogy meg-
látogassuk magukát. Isten áldja még!

Elmēnt Piroška és a kis királ házá. Máriská néni rögtön csinált
vajas kiflit az ü lányának, beleráktá egy fehér tárisznyába:

— Eredj, kislányom, szógálni!

Mēnt a Mariska szógálni vajas kiflivel. Megéhezett, kivett egy
kiflit, megette. Cicának fálátot sēm adott. Megint mēnt, meg-
éhezett, kivett egy kiflit, megette, cicának egy fálátot sēm adott.
Mēnt, mēnt, mēndegélt, megin megéhezett. Kivette a hármádik
kiflit, megette, cicának egy fálátot sēm adott. Mēnt, mēnt, mēnde-
gélt, megéhezett, de nem vót mán mit enni.

— Cicuskám, Micuskám, mi csinálják?

Cicuská szépen bemondtá neki:

— Kerüjjél hátúrá, bujjál a s . . . mbe, nēm adtál vajas kiflit!
Nēm lett Máriskábu sēmmi sēm!

41.

F Ú J J A D, F Ú J J A D, F U R U L Y Á C S K A

Eccēr vót, hol nēm vót, az üveghögyekén még a korpákázalo-
kon innen vót, a szálmákázalokon még tünán, vót, vót a világon
egy király még egy királyné. Azoknak vót három lányuk.
Éküdték üket szédret szēnni az erdőbe. A két legöregebbik
lány csak dānót még dānót, a kisebb még szédett egy kosárrá.
Mikó teleszedte, a nagyok ēvették tüle, oszt beleöntötték az
öregebbébe. Szédett még egy kosárrá, azt még beleöntötték a má-
sikébá. Ekkorára má este lett, oszt emēntek házá. Otthun nézik
a kosárát, hát lássák, hogy a kicsijébe sēmmi nincsen, a nagyoké
még mind tele ván. Kérdēzik oszt, hogy hát miesinát a kicsi.

A nágýok még ászonták, hogy „Nem akártá szenni, csak játszó-
gátott az erdőbe, hiába mondtuk neki, hogy szédje”. Hát, a kicsit
megverte az anyjá, hogy ü nem szédte.

Másnap megin kiküdték, megin csak úgy vót, hogy a nágýob-
bák csak táncóták, dánótak, a kicsi még csak szédte. Megin
szédett két kosárrá, de az üvébe má nem jutott. Megin házámén-
tek, oszt megin kikáptt a légkisebb. Mikó hármádk nap ki-
méntek, kikütték a kánászgyerékét, hogy lesse ki, micsinának.
Az láttá, hogy a két öregebb táncol, a kisebb még szédi. A két
nágýobb lány még észrevette, hogy a kánászgyerék kileste üket,
még háragudták a kicsire, hogy mos máj ázt szeretik légjobbán,
oszt étervezték, hogy (megölik) ágyonütik. Ágyon is ütték oszt,
étemették egy disznótúrásba. Mikó házáméntek, kérdezik tülük,
hogy hun ván a legkisebb, de ük ászondják, hogy nem tudják.

Sirt-rit a királyné meg a király, keresték a kislánt, de nem táná-
ták, pedig épp a legkisebbet szerették légjobbán.

A kislány sirján még nyótt egy jámborfa. Mikó a kanász ki-
hajtott, meglátta, oszt levágtá, mer szép igenyös ág vót. Csinát
belüle egy nagyon szép kis pikulát. Hát mikó kész lett, oszt bele-
fújt, urámfiá, ékezde mondogátni, hogy:

Fújjad-fújjad én kanászkám,
Én voltam egy királylánka,
Királylánbul jámborfácska,
Jámborfábul furulyácska.

Nágýot gondít a kánászgyerök, fogta magát, mikó befelé
hajtott, ékezde fújogátni. A királ még ott át az áblákná, meg-
hállottá, évette tüle, oszt belefújt ú is. Üneki meg ászonta:

Fújjad-fújjad én apácskám,
Én voltam egy királlánka,
Királlánybul jámborfácska,
Jámborfábul furulyácska.

Má a királ nem áháttá tovább, behítá a királnét is, hogy üneki
mit mond. Ánnak még ászonta:

Fújjad-fújjad én anyácskám,
Én is voltam királlánka,
Királlánybul jámborfácska,
Jámborfábul furulyácska.

De mán erre behíták a két lánt is, oszt odáták a középsőnek,
hogy fújjon bele. Ánnak még ászonta:

Fújjad-fújjad én nénécském,
Én vótam egy királlánka
Királylánybul jámborfácska,
Jámborfából furulyácska.

Mosmá a legöregebbre kerűt a sor, de az nem ákarta belefújni.
Mikó az ápjá még ákarta verni, ákkó belefújt. Neki még így szót:

Fújjad-fújjad én gyilkosom
Én vótam egy királylánka,
Királylánbul jámborfácska,
Jámborfából furulyácska.

Megharagudott erre a legöregebb lány, oszt mérgibe fődhővágta
a furulyát. Hát mikó fődhő vágta, szétrepett, oszt kiugrott
belüle az épeleven kis királykisásszony, de olyan szép vót, mint
a nyiló rúzs. Lőtt erre nágy öröm. A legnagyobbat meg ékerget-
ték világnak.

Mént, mént mendeget a legöregebb lány. Eccé csak tanákozott
egy kukacos kutyává. Ászongya neki a kugyá.

— Hallod-e, szép kislány, fordíts má még a másik ódálámra,
mer má nágyon kifáradtam. Jó tétte jót várj, bizony még meg-
hálálhátom.

— Ugyán, mivé hálálhát nád még, te kukacos, mikó rossz még
rád is nézni. Nem fordítalak én még, nem vergődök én teveled.

Oszt csak mént tovább.

Hát ahogy mént mendeget, eccé csak találkozott egy álmáfává.
Az álmáfá telidesteli vót álmává. Ászongya neki az álmáfá:

— Szép kislány, né vegyé le az almából, bizony még meg-
hálálom.

— Máj törődök is én a te háláddal, te korhadt álmáfá, mikó
olyan éhes vágyok. Vészék is, még észék is.

Oszt ott az álmáfá alatt mingyá jó is lakott álmává. Áztán
mendeget tovább.

Hát ahogy mendeget, eccé csak odajért egy körtefához. Ászon-
gya neki a körtefá:

— Ugyán te kislány, jó tétte jót várj, rázd má még az ágai-
mát, mer leszakánnak a sok körtétü.

— Nem rázlak le én, nem vergődök én teveled.

Nem is rázta még, csak mént tovább.

Ahogy ment, mendedét, meglátott egy házikót, bemént, hogy fővennék-é szógáni. Ott meg egy öreg boszorkányasszony lakott, aki mingyá föl is fogádtá. Vót az öregasszonynak tizenkét szobája. Oda is ádtá a lánnak a kúcsokát. Másnap, hogy tizenegyvet takáritson ki, csak a tizenkettedikbe be nē nézzēn, mer jāj neki.

Álig vártá a lány, hogy az öregasszony kitegye a lábát, ki se takáritott, csak odá a tizenkettődik szobáhó. Nēm mert bemēnni, csak ujját gyugtá be, hát mingyá ráragádt az árany. Megörüt a lány, leszáládt a szobábá oszt megfürdött a sok áranybá, oszt ēkezdött szálanni házafelé. Mikó odajért a körtefáhó, láttá má, hogy gyün a boszorkány, ászongyá a körtefának.

— Jaj, áranyos körtefácskám, bűjtassá, mer megfog a boszorkány. Máskó mindég megrázom az ágádat.

De a körtefá nēm bűjtáttá ē, mer ászontá, hogy nēm vergődik ű vele. Száládt tovább, de a boszorkány mán májnēm utóerte, mikó odajért az álmáfáhó. Ánnak is könyörgött, hogy bűjtassa ē, de ássē ákártá.

Száládt tovább. Odajért a kukacos kutyáhó. Könyörgött neki, hogy bűjtassa ē, de essē ákártá. Ekkorára má utóerte a boszorkány, oszt mind legereblyézte rúlá az áranyát, még a bőrit is.

Házajért a lány oszt könyörgött otthun, hogy fogádják be, szófogadó jó lány lesz belüle. Otthun befogádták, aztán boldogan éltek, há még nēm hálták.

42.

POSZ, POSZ, KÁSA

Ēgy nágylány még egy leginy nagyon szerették egymást. A leginy meghált, a lány még nágyon sajnátá. A legint Janónak hitták. A lány nágyon szerette vóna Janót még eccēr meglátni. Valáki ajállottá neki, hogy szērezzēn egy hálott koponyát és főzze össze kásával éfélkó a kíminy alátt. Főzés közbe mindég ász mondogássá: „Posz, posz, kása, jön a Janó nemsokára”. Közbe állándóán kevergesse a kását, ákkó máj meglássá Janót.

Hát eccē csak gyütt ám a Janó egy szürke lovon. Hát ászongyá neki:

„Nohát rúzsám, meggyüttem, há ez a kívánságod, hānem mostān tudod-e, hogy nekēd velēm kő gyünni. Szēdd össze a ruhácskádat, oszt ákkó gyerünk.

Mēgindútak. Fölüt ő is a Janó elé a lóra. Mikó mēnnek, mēndegőnek, ēccē csak ászongyá a Janó:

Szép holdvilág szépen jár,
Holt az elevennel jár,
Fész-e, rúzsám?

Ászongyá a lány: „Má hogy fénék, mikó kéve vagyok?”
Ménnek egy ideig, mégin csak ászongyá Jánó:

Szép holdvilág szépen jár,
Holt az elevennel jár,
Fész-e, rúzsám?

Á lány mégin csak ászongyá: „Má hogy fénék, mikó kéve vagyok?”

Mikó bejértek a temetőbe, a lány má úgy fét, csak úgy részkedett a Jánó mellett, de nem merte ám mondani, hogy fél. Odajértek egy sirhó, azon vót egy luk (áhun a Jánó kibújt). Ászongyá a lánnak, hogy menjen be. Á lány nem mert bemenni, hanem ászondta, hogy menjen ké le előre, mer én nem tudok. Majd én utáná megyék. Mikó lebújt Jánó, a lány begyugtá a ruhácskájává a lukát. Á lány nágyon fít, oszt száládt ki a temetőbű. A legközelebbi házhó, áhun világosságot látott, beszaladt. Ott meg éppén halott vót. Bebújt a kuckóba, oszt ászontá, hogy ötet tákárják el, mer nágyon fél. Álig hogy a lány behúzódkodott a kuckóba, verik ám az áblákot. „Halott komám, ádd ki ázt a lánt, áki a kuckóba bújt.” Á halott megmozdút erre, oszt ászondta, hogy nem bírom. Mégint beszót, hogy hát ádd má, mer émúlik az idő.

Á halott má főket, fölút, a szegény lány meg má úgy fét, hogy csak úgy vácogott a fogá. Mire főtápászkodott a halott, a kákás ekukorítottá magát, egy óra vót, oszt emút az erejük. Jánó ekkó beszót a lánnak:

— Jó jártá, hogy a kákás ekukorította magát, mer ápró a mák, de még ápróbbra szággáttunk vóná. Tánúd meg, hogy máskó a halottákát né háborgásd.

43.

TÖRTÉNET

Hát született egy kicsim, a Káró. Nézek ki az áblakon, éccé csak gyün bē egy kutya. Csörög ám a lánc a nyakán. Én még mondom, hogy Jézus Mária, jaj istenem. Odagyútt a kutya, az

ablákba, nagy két foga vót, de má ákkora ásszonyi alakja vót. Nyúl a kicsijé. Ű húzzá éntüllem, én húzom ütülle. Ápám meg ott feküdt a másik ágyon. Ugy kájbátám neki, hogy kéjjën fő, de nēm két fő. Má ékápártám tülle a gyerékēt, oszt mondom, hogy gyere ē disznó sójé-páprikájé. Áztán ēmēt kutyajalakba. E is gyütt másnap rēggē. Mondja, hogy jó rēgget ádjön isten, hogy áludták? Ászongya öregápjá, hogy mégmondom én mingvá, há ágyonütlek. Ászongya az ásszony, hogy hállođ, nē olyan pájzányossan feküdj az ágyba. Máskó a fekvót étákárták.

Ez még mos vót. Odágyütt a boszorkán az ágyámhu. Én még megfogtám néki a kezit. Olyan sovány, vékon vót, mind a csontváz. Húztá le rúlám a dunnát. Nehéz vót, nem bírtám visszahúzni, ű meg letette a földre. Akkó meg le ákártám gyünni az ágyrú, hogy máj főtesszem, de megfogta a lábom, én még kájbátám a Kátinák. Megszořitott úgy, hogy csak úgy vacogott a fogám, úgy fétem. Áztán megismertem, hogy ki vót, oszt mégmondtám néki, hogy gyűjjön csak mégēccó a mi házunkhó, há még nem vót ágyonütte.

44.

H A R A N G V I R Á G

Vót egy házaspár s e házaspárnak nem vót családja, s nagyon szerették vóna, hogyha lett vóna. De ez az embermindēt tudott a házán, ami létēzett. Átú cēttig. És ēccör az asszonka megóhajtottá, hogy harangvirág levelit szeretne ēnni. És a szomszédba nagyon sok harangvirág vót. Termelt egy öreg néni, asz mondja: „Jó, adok harangvirág levelit a feleségēdnek, de amit nem tudsz a házadná, aztat nekēm adod, ha tizēnkēt éves lēs.” Mindēt tudott a házáná, csak asz nem tudta, leán vagy fiú, hogy mi lēs. Ami lēs. No ēccör méglett a leánzó és bántotta nagyon, bántotta az asszont is, az embērt is, hogy a kislánt oda kell anni tizēnkēt évēs korába. Ejött az idő, mikó betótötte, ējött és ēvitte a gyerékēt. Nagyon szép haja vót neki, úgy hogy az asszon mikó ēvitte, hát vetēltek rá a fiatalok, és befalazta az öregasszon azt a Harangvirágot. S könyörgött a lán, hogy egy kis téglát hagyjon, ahun ő kilásson. Akkor az a harang, mikó vitte az ebédēt, mindig lēsžót, hogy Harangvirág, ereszd a szép hajadat. Mikor az lēeresztette a haját, odaadta az ēnnivalót. Úgy hogy akkor a legény is elmēt és az is szót, hogy Harangvirág, ereszd a szép hajadat. Az is lēeresztette. Akkor is lēeresz-

tetté és az is fölment. Valami nyomot hagyott, fésűt hagyott ottan neki és visszament. Aztán, hát az asszony megint ment, észrevette, hogy valaki idegén vót nála és aztán máglára tette a lánt.

45.

T Ö R T É N E T

No hát, hazagyüttem tizénhadba katonaságtu szabadságra. No osz mikó hazagyüttem, mentem át a szomszédba. Hát mikó mék átal, a sarkon elébem áll valaki. Nézöm, hát mikó közelébb gyün, egy fejetlen ökör. Hát mi tévő légyek? Én is egy kicsikét megijedtem ám, hogy ez mi a fene lehet. De az sëmmit nem szót, csak ment az ű útján, én is mentem. De én nem mertem, még ẽ nem mentem egy harminc lépésre, vissza sẽ nézni. Mi a kórság lehet ez? No mikó visszanézök, vót a Tót Andrásnének lënt az út szélibe erdője. Bement az erdőbe. Én még átméntem a Tót Palijékho. Mikó átmék, mondom nekik, hogy mit láttam. Aszongya az öreg Pali bácsi:

— Hát mi lehetëtt az?

— Fejetlen ökör vót. Hát ez valami.

No hazamék mihozzánk, mondom én, hogy hogy jártam, mind vitéz katona, majdnem megijedtem, hogy ricengótam ám haza felé tüle, de én rá sẽ rántottam arra, haza mentem oszt aztán. Csak ennyit láttam ottan. Hogy hova lëtt az, vagy hova ment, nem tudom.

46.

Z S Ó F I K A

Hun vót, hun nẽm vót, hetedhét ország ellent vót, korpakázálokön tünánt, azon vót egy rossz szoknyá, ábbá vót egy könyv, ábbú vöttem ki á mesét. Vót egy királ, ánnák vót három lányá. Egyiket Piriko, Rozika, harmadikat Zsófikának híták. Á királnák á felesige még beteg lëtt, de olyan beteg, hogy vitték orvosokho, ahová csak tudták. Hát az ásszony meghált, nagy gyászbá vánnák. Á felesige még elsőbbet ászontá á királnák, hogy olyát végven ẽ felesigű, ákinek az ü gyímántos cipője á lábára váló. Jó ván, meghállgattá á királ az ásszont. Ț is temették.

Emút egy-két hét, náttakáritást csináták. Á Zsófiga főhúzta az anyjának á cipőjit, oszt belepászót á lábábá. Mément odá hercegek, grófok, bárók, de nem pászót egyiknek sem. Hát hétre mégin náttakáritást csináták, oszt á Zsófigá megint fővette á cipót, az anyjáét. Ászongyá neki á fiátálabbik lány:

— Na most mit csinátál, néném, mos hogy mondjuk nekéd, hogy anyám, mikó mink édés tesvérek vágyunk.

Oszt ékezdték ríni. No házámén á királ á hártérű, oszt aszongyá, hogy gyűjjön lē, kē szakácsné, oszt ázt adjá ezéknek á lányoknak, ámi á legjobb. De á lányok csák rínák. Á királ még megtudtá, hogy mé rínák, oszt ászontá:

— Nē rijátok, lányok, māj gondókozik ázon, hogy ē-ē vőgyēm feleségű.

Múnak á napok, heték, de á lányok rínák.

— Nē rijátok, lányok, igaz, hogy édésányátok vót, felejteni sē lehet, de ríni sē, mer megtompul az ész á nagy rívástú.

Eccé á lány gondókozik, emén a grófnak á feleségihű.

— Jó réggēt kívánok!

— Adjon isten magának is, királkisásszony! Mi járádbá ván?

— Jaj, nagy bájom ván! Főhúztam a māmának á cipőjét. oszt most á tátá ē ákár venni feleségű.

— Ó gyerekem, ezen nem kő ríni sēmmit sēm. Tudjá most, há házámén, ákkó mondja a tátájának, hogy nézd, tátám, ugy is á tied leszék, ugy is, vėdd még nekēm az egy ötőzet gyémánt ruhát.

Mikó házámént, ászongyá az ápjának:

— Nézd, tátám, így is á tied leszék, ugy is. Vėdd még nekēm az egy ötőzet gyémánt ruhát.

Emént a bótba, megvėtte. No a lány megcsinátattá, oszt beletette egy dióhájbá, de azt nem láttá senki.

Á királ megint emént. Mikó házagyütt, még mindig rínák á lányok, osz szó á legőregebb:

— Nézd, tátám, így is á tied leszék, ugy is, vőgyé nekēm egy ötőzet árán ruhát.

Ezt is bepákótá egy dióhájbá. Most má itt á pıntek, szombát, hogy má összemėnnek. Most megin kėrdi á grófnétú, hogy mit csinájának. Hát mondjá neki, hogy vőgyen egy ötőzet ezüst ruhát. No megvėtte neki ázt is, oszt belepákótá a dióhájbá á lány. Á lány most emént a bótba, vėtt magának egy ötőzet festőruhát: egy blůzt, egy szoknyát, kötőt, kendőt, minden ábbú vót. Most á lány megcsókótá a két testvérjét, oszt ávvá elutázott, de á királkoronát vitte mágává.

— Há válámikó tánákozunk, édés tesvéreim, megismerjük egymást, hogy királesáládbú vágyunk, nem páraszthú.

Elindút a lány útrá, bement egy városbá, oszt ott olvassa: királpálotá. Onnán kigyütt négy katoná:

— Mit akársz te, kislány, itt?

Hát ászongyá:

— Szegíny vágyok, árva vágyok, oszt há megfogannának pulykápasztornák, évónak itt, amé annák enni.

Kihitták a királfít, az még a szakácsnétú kérdezte, hogy ezt a kis csunýá lánt megfogadjuk. Még. Még is fogádták. Rëggë kihájtsa a tyúkokat az áram mezőre, de most ez héccőte szébb vót. A királfi kinyissá az áblákot, oszt csudákozik, hogy hunnan gyün az a szép dānolás. Ákkó lássá még a lánt, oszt az olyan szép vót, hogy megát rájtá a nap. Másnap még héccőte szebb vót az áram mező még a lány is. Eccé a lány mit gondót, mit nem, így szót a szakácsnéhó:

— Kedves szákácsné, én mondanék magának válámit. Evvë a mi királunkká emënnék a bálba, de nem mennék bë, csak néz-ném, hogy kivë táncó.

— Jáj hogy mész-ë ilyen piszkossán?

— De nem mennék én be, csak a kúcslukon néznék.

A királfi éppen akkó indút a bálbá. Az arān pácáját benhättä a szobába, oszt a szakácsnének mondtá, hogy hozza ki, de a lán hoztá ki. Osztán a lány a királfi után emënt a bálbá. Fölötözött a gyémán ruhábá, oszt táncót a királlá.

— De én nem sokáig lëhëtek! — mondjá a lány.

Kérdi a királfi, hogy hováválósi.

— Pácäutóvárjárä.

Nézik a térképet, de nem tanáták. Evvë a lány házāment. Kérdi a szákácsné:

— Mit láttá?

— Jáj nem láttām sēmmít, fétem, hogy meglátnak, mikó kukucsálok.

— Többet ért vónā, há aludtā vónā.

Regge mēn házā a királfi, oszt belebotlik a szálmázsákbā, de mā akkó a lány a pucikā ruhábā vót. Másnap megin emënt a bálbā a királfi, de most még a kalāpját hättä a szobábā. Mondtā a szákácsnének, hogy hozzá ki, de megin a lány hoztā ki. A lány most az arān ruháját vëtte mágárā. Megint táncótāk, oszt a lány ászontā, hogy Kalāpütóvárjárā való, de es sē tanátāk a térképēn. Oszt evve emënt házā. A királfi ázt gondótā, há még eccő együn, nem szökik ë tüle. Másnap, mikó együtt a lány, a királfi leütette az ásztálhó, oszt ászontā:

— Ne, ez a gyűrű.

Hóhért, pápot, megesküdtek. De a királnak nēmsokará ëköllött

menni a hárctérre. A felesige még másállapotba vót. Híták is kilencvenkilenc bábásszont, kilencvenkilenc gyertya lábáná, fejiné. Még is lett a kis királ, Miklós, de az anyjának nem vót teje. Ákkó szót a szakácsnének, de az a lányává fogták a királnét. A királné hēlire még lefeküdt a szakácsné lányá. A királnak vót egy tesvérje, olyan nyomorút vót, oszt mindig ott feküdt a kukóba. Az látta, hogy mit csinát a szakácsné. Amikó a királ házajött, nagyon megörút a kis királ Miklósnak. A felesige még mindig olyan izés vót. Az igazi királné még minden éccáká megjelēnt fehér gálamb képibe, oszt megszoptattá a kis királ Miklóst. Éccé ászontá a királ tesvérinek, hogy még éccő együvök, a gerendá alatt vān egy kis vessző, hā az urām főkēne, bāl kezivē ēkápnā, jobb kezivē rām vágnā, ásszony lēnnék. Evvē észát. Mikó a királ ezt megtudtā az őcsitū, a szakácsnét még a lányát ēzāvartā, a felesigit még visszāváltoztattā. Ezek örűtek, amāzok még — tudja rossz seb — hum mēnnek.

47.

HAZUG GYURA ÉS CSALÓKA PÉTER

Vót két ember, az egyikēt híták Hāzug Gyurának, a másik még Csálókā Péter vót. Egy-egy lovuk vót nekik. Hāt eccēr megindúnak egy-egy lóvāl kocsin, külön kocsin mēntek. Induláskó mondta mingyā a Hāzug Gyurā a Péternek:

— Hallod, Péter pájtás, hāt legalább egymást nē csājjuk még!

— Nēm, nēm csājjuk meg!

No osztān ēmēntek ki egész a Dunāpártrā, hāt a Dunāpárton āhogy mēnnek, elestelēdtek. Mikó leestelēdtek, kifogták a lovākāt, szépen lefeküdtek a kocsiā a szénārā, elāludtāk. Hāt āhogy ālszānak, a Csálókā Péter fölēbredt, odāmén, nézi a Gyurāt, ālszik. Mit csināt? A Gyura lovānak mind a négy lábāt mēghāsította bicskāvāl, oszt főgyūrte a bűrt, mind az embēr ā gátyászārāt. Visszāfeküdt. A Csálókā Péter elāludt, a Gyurā főkelt. Gyurā nézi Pétert, hāt ez hortyog. No oszt ű is elővette a bicskāt, e még a pampulājāt, ā szājā szēlit levágta körül a Péter lovānak. Csāk a fogāi vicsorítottāk. Rēggel főkelnek. Ász mondja Péter a Gyurának:

— Hallod, Gyurā, nēm hiāba vizen ākārunk mēnni, ā te lovād ugján nekigyūrködött.

Aszongyá a Gyurá:

— A tied még hogy neveti.

Nágyot néztek és aszonták:

— Egymást bár nem köllött vóna becsápní!

— Hát most hogy megyünk?

— Gyalog?

Hát akkó mi csinátak, odaállták a Duná mellé, belefordították a Dunába a kocsit, lovát, mindent.

— Most má gyerünk gyálog!

Ménnek úk gyalog, mēndegélnek, má este lett, egy kis világitást látták.

— Tudod mit, gyerünk mink odá.

Odamentek, beniztek az áblakon, senki, egy lilék se, csak egy öregasszon vót, ott út a pátkán, összehúztá magát.

— Hát gyerünk be! Embert nem látunk sehun, hát gyerünk be!

Bementek, szállást kértek.

— Adjon isten, jóestét, öreganyám!

— Adjon isten — aszongyá —, nohát mi járaddá váttok? Nekem éppen most ment el a cselédem, mos hagyott itt, nem tudom, mi csináljak ávvá a sok jószággá.

Mindjárt mondják, hogy hát, öreganyám, mink azt megeressük. Nohát akkó jó van, mingyár ádott nekik vacsorát.

— Menjetek át lefekünyi az istállóba, oszt régge mikó főkeltek, tudjátok má a tejendőt a jószág körül.

Akkó azt emēntek, lefeküdtek az istállóba, régge főkeltek, megētettek, mindent nágyon hújen dógozták az öregasszonnál. Az öregasszon örült is neki, hogy az isten idevezérőte őket. Hát amint járkáták, talátak egy vermēt, beleniztek, csak úgy csillogott, tisztá arán vót abba a verembe. Ákkó osztán egyet gondónak, az egyikük lemegy, összeszed egy száz arányát, oszt viszik házá.

Náhát melyik mén le?

Mert úk is féltek egymástól, mer még szokták csálni egymást. Hát végül is Gyurá ment le, egy csánál zsák vót nála, hogy máj mögkapárja arannyá. De Gyurának vót annyi esze, hogy nem arányát kápárt bele, hanem ű bujt a zsákba, szólt, hogy lehet főhúzni. Amáz nem is tapogáttá, csak fővette a vállára, oszt tēráj szaládásnak, tégéd még ott egyen még a magadé a verembe. Hát osztán viszi ű szántáson, mindēnen köröszttű, lehetett az arántú, mer há azt gondótá, hogy a zsákba arán van. Ahogy a szántáson má nágyon kifárádt, ledobta a zsákot.

— Te bolond, hát nem tudtad szépen letenni a zsákot?

— Hát te vagy a zsákba?

— Én hát!

Akkó ott évelődtek megint, ott vót a sok szép áran, oszt így becsáptuk egymást.

— Gyerünk vissza, oszt megkapárjuk.

— Ném bánom — mondja Gyurá —, de most te mész le az izébe az áranyát megkapárni.

Csalóká Péter addig hízelt, rászédte Gyurát, hogy ű menjen le. Leis mént, mikó szépen megkapártá a zsákot aránná, rákötötte a kötelét, főhúztá az áranyát, visszaerisztette a kötelét, főhúztá a Gyurát is. Főkápták a zsákot, vitték, eccé egyik, másszó másik. Évítették válahogy házá a zsák áranyát. Otthon kétfelé mérték, hát egy-egy véká árany jutott nekik. Péter kérdezte:

— Hát most má mēre megyünk megint?

Ászongyá a Gyurá:

— Hát én hállok, most má többet nēm házudok sēnkinék sē, sē nēm csálok mēg sēnkit sē, én már ebbű a véká aránbű mēg-élék úgy, hogy nēm mēk sēhová sē.

Nēm is mént sēhova. Péter is házásompolygott és élt a áranybű. Hát eddig vót.

48.

CSALI MESE

Vótam egy országba, ahol csudálatos dógokat láttam. Láttam egy tehenet a tetőn fekünni, közben vidáman kérődzött. Egy szunyog röpködött körülötte, akkora vót, mind egy ló. Négy jóbarát sétálgatott egymás mellett, egy süket, egy vak, egy néma és egy béna. Eccerre csak a vak meglátott egy nyulat, a néma odakiátott a süketnek, hogy fogja meg, a béna utólérte és agyonütötte egy fogpiszkálóval.

Kimentem a folyópartra. A folyó tiz méter magasán folydogát. Kinn a parton mászott egy hal, miközbe egy szarvas repülve menekült előle. A hal megfogta és pár pillanat alatt megette vacsorára. A folyóban egy kalapács úszott, egy üllő kisírte.

Hideg téli nap vót. Levetkőztem félmeztelenre, hogy nē legyen melegem. Elsétáltam a mezőre. A búza a fákon már javában érett. Éppen várták a munkásokat, hogy lekaszálják. Később bementem egy házba, kinyitottam az ablakot, hogy a hazugság kiszálljon.

Tegyétek tik is ugyanazt.

A VÖRÖS TEHÉN

Éccé vót egy szögényembër, annak vót egy felesége mæg egy fia, de a felesége mæg halt. A kisiú aszongya, ott a szomszédságba van egy asszon, van neki három családja és aszongya, hogyha évenne apád, tejbé-vajba fürdetnélek, a hasát avvá kenyéget-ném. Hát jó van, mondja az apjának, hát évette. Jó is vót annak a kisiúnak egy darabig, de hát aztán nem lett neki jó sorsa. Vót neki egy vörös tehene, ki köllött hajtani a gyeröknek mindég a mezőre. Dehát mit töttek neki a tarisznájába? Darab kű vót beletéve. Nem kényeret töttek neki. Mikó kibontja, önni akar, ékeserődik, hogy hát most ú mit öszik. A vörös tehén mög intött neki, mondja: „Vödd le a jobb szarvamat, akkor mæg lesz az önnivalód.” Akkó a jobb szarvát levette, annyi tejet kapott mindég belüle, hogy ú jólakott. Aszongya másnap az asszon:

— Hogy ez a gyerök nem hal mög éhën?

Egy széme vót az egyik lánnak, asszongya neki:

— Néz mög, hogy mi csinál az a gyerök!

Másnap amikó kimén, aszongya a tehén neki;

— Altasd el azt az egyszemű lánt. Néz mög, hogyha elalszik a széme, akkó vödd le a szarvamat, mEGIN jólakhatsz.

Hát a lány alszik. Jólakott, a lán nem látott semmit se. Hazamén, az anyja aszongya:

— Ejnye, hát most is még él a gyerök, hogy bírja az ki, hogy nem öszik.

Kiküdte a másik nap a másik lánt. Annak két széme vót. Hát akkó mondja neki a tehén, hogy figyelje mög, hogyha elalszik mind a két szemivē, akkó csavarja a szarvát, maj öszik. Elaludt mind a két szemivē. Akkó a gyerök lécsavarta a tehén szarvát, oszt évett. Jólakott.

Harmannap aszongya az öregasszon a harmadik lánnak, mos tē fogsz kimenni, mæg kő nézni. De annak mæg három széme vót. Azt a kisgyerök mæg nem tudta, hogy annak három széme van, mer a harmadik széme a nyakáná vót.

— Elaludt a széme?

— El.

De a harmadik széme nyitva maradt. Az meglátta, mikó a vörös tehénnek lécsavarta a szarvát a gyerök, oszt étközött. Akkó mondja az anyjának, hogy hát hogy áll a helyzet. Az anyja aszongya az apjának, ezt a tehenet nem löhet mögtartani a házná, de agyon köll ütni. De nem is sokára, de agyon köll

ütni. Aszongya az apja, hát jóra való tehén, hát mé kő eztet agyonütni. De nem lehet mögtartani a házná, az asszon nagyon haragszik. Mondja a gyerök a tehénnek, hogy mi van.

— Nem baj. Csak amikor apád akar ütni engem, kérd ő tőle a taglót, akkó hirtelen vágja az öregasszonra, akkó pattanj föl a hátamra.

Úgy is lött. Amikor az apja agyon akari vágni a tehenet, ékéri a gyerök a taglót, akkó az öregasszon fejbe vágta, avva a tehenre főpattant, ényargatak. Ott hatták a mindönt. Akkó mönnék a rézerdőbe. Ottan talának legelőt. Aztán mégkő neki birkózni egy rézóriássá, mer a tehén legēte a rézfűvet. Ott akkó mögbirkózott. Az ezüsterdőbe ott mégin még köllött birkózni az ezüst óriássá. A harmadik helyen aranyerdő vót. Mégin még köllött neki birkózni. Ott mán nagyon erős vót az óriásbika, azt má nem birta. Éváltotak kocsikerékké. Akkó sē birta légőzni. Aztán még Vörös lánggá. Akkó mondta a hollónak, hogy hát csöppentsen egy vizet a kék lángra, oszt akkó mingyá a kék láng kialudt, osz mégin a vörözs bika győzött, mer avvā változott.

Akkó má a gyerök emönt a tehéntű, a szarvát adta ki neki. A jobb szarvát odaadta neki, hogy vigye el aztat magáva. A vörös tehént megölte a bika, mer erősebb vót. A má nem birta tovább.

50.

TÖBBSINCS KIRÁLY

Vót éccé egy király mög annak vót egy felesége, oszt nem vót gyereük. Éccé született egy gyereük, oszt összetanácskozott mindēnki, hogy milyen nevet adjanak neki, oszt éccé gyütt egy koldúsasszony, asz mondta a királynak, hogy hát majd ő ad tanácsot, hogyhát milyen nevet adjanak. Bément oszt kitaláta, hogy hát Többsincs király légvén a neve. Hát olyan nem vót égysō.

Aszonta a király, hogy jó lesz, meg a tanácsok is asz mondták, hogy jó lesz, és akkó a Többsincs királynak vót egy kislova és avvā összebarátkozott. Emēntek egy heggyre. Egy vár fölé érepūt Többsincs király galamb képibe és ott vót három királykisasszony és a legkisebbre rácsöppentett a galambnak a szárnyának a tollábú egy csöpp vért, oszt akkó a királykisasszony éválotzott galambá, évitte a várába. Ott az apja nagyon még-

örült. A Többsincs királynak az apjává az a másik király háborúzni akart. A Többsincs királyfi még nagyon sok sereget állított össze és leverte a másik királynak a seregit és a Többsincs királynak addig még született két gyerkeke, annak meg odadták még azt a két királylánt, oszt akkó éltek tovább.

51.

Eccő Tótfaluból gyüttünk haza kocsivá és hamá az uton ránk estélődött. Högyös alatt gyüttünk ē, hát éccő csak füstszagot érozünk. Hajtottunk tovább. Ifél lehetött, mikó hirtelēn megtorpantak a lovak. Hátranízünk, hát a halmokbú kikes láng csap ki. Mig a láng ki nem aludt, a lovak nem mentēk tovább. Kísűbb is megfigyélhettük íjfēkor a kikes lángot, mer a dombokba lívő aran mosta magát.

52.

Valamikó vót Kanizsán égy öreg suszter. Nagyon szögén bácsi vót, nem vót píze gyertyára, és ahó halott vót, mögēngētték néki, hogy dógozzon a gyertyafin mellētt.

— Nem fé, kend, a halottú? — kérdezték túle.

— Nöm én. Nöm bánt az má sönkit.

Ehatározták éccő, hogy mögijesztik az öreg susztērt. Rögtönyöztek égy ravatát, bélēfēküdt egy ember, és ēhitták a cipészt dógozni.

A másik szobába már nem győzik várnyi, hogy mikó ijed még a bácsi.

— Nöm mozgott a halott, öregapám?

— De megmozdút a. De én ugy fébe vágtam a nagy kalapácsá, hogy többēt nöm vót kedve mozognyi.

53.

A GONOSZ TESTVÉREK

Vót eccör égy szégény asszony, annak volt három fia, Pista, Jóska, Jánoska. Édesanyjuk sok gonddal nevelte fel őket, mert korán özvegységre jutott. Mikor fiái főnőttek, így szolt hozzájuk:

— Fiaim, én most már nem bírok tovább gondoskodni rúlatok, mēnjetek szógálni, keressētēk meg a kēnyeretēket.

A két nagyobb örūt, de a legkisebb elszomorodott. Jól ismerte

bátyjai gonosz természetét, sejtette, mi vár rá. Azok irigykédtek rá, mer anyjuk a jobb falatokat mindig az engedelmes és szófogadó legkisebbnek, Jánoskának adta. Dehát neki is menni kellett. Édesanyjuk mindenkinek varrt egy tarisznnyát, megrakta minden jóval, ami szegénységiből telt. Vót ott hamuba sült pogácsa is. Elbúcsúztak anyjuktól, útra keltek. Anyjuk a búcsúzáskor nagyon a lelkükre kötötte, hogy vigyázzanak a legkisebbre.

Mentek, mentek, mendegéltek. Már jó fél napi járófödöt megtettek, amikor Janika megéhezett. A testvérek már előbb úgy határoztak, hogy egyenként, sorba eszik meg az elemózsiát. Elhatározták, hogy a legkisebben kezdik. Jánoska nagyon éhes vót, szívesen adta oda a tarisznnyáját. Megint csak mendegélnek. Már esteledett, mikor Jánoska megint panaszkodott, hogy éhes. Asz mondja az egyik gonosz testvér:

— Adunk, ha ki engéd szúrni az egyik szemédet.

Janika éhes vót, belemént a dologba, odaadta az egyik szemét. A kegyetlen testvérek következő alkalommal kiszúrták a másik szemét. Jánoska most már teljesen vak vót. Gonosz testvérei ott hatták az országúton.

Az ismeretlen helyen tapogatózva ment szegény Jánoska, míg egy erdőhöz nem ért. Nagyon éhes volt. Szerencsére egy vadkörtefára talát. A gyümölcsök a lába előtt hevertek. Jánoska fővett egyet, nagyon megörűt, mikor rájött, hogy legalább vadkörtét talát és éhségét csillapíthatja. Tovább tapogatózva egy kis kunyhóra bukkant. Mivel már hidegre fordút az idő, érezte Jánoska, hogy közeledik a tél, elhatározta, hogy vadkörtét gyűjt és elraktározza a kunyhóba, hogy éhen ne pusztuljon. Úgy is tett. Mikor így dőgozgatott, szorgoskodott, elfáradt, lepihent. Eccér amint ott üldögél a kunyó ajtajánál, odarepül egy kis erdei galamb, és megkérdézi Jánoskától, hogy miér olyan szomorú. Jánoska elmesélte testvéreinek gonoszságát, hogyan szúrták ki mindkét szemét, hogy ő vak, nem lát. Erre a kis galamb turbékolt egyet és asz mondta:

— Ha csak ennyi a baj, azon könnyen lehet segíteni.

Jánoska mindig szomorú arca mosolyra derűt.

— Mondd, galambocskám, látok-e még valaha?

A kis galamb asz felelte:

— Hogyne látná, nagyon is fogsz te látni!

Ezután a kis galamb adott neki egy okos tanácsot:

— A kunyhótól balra mēnj negyven lépést, ott talász egy csoda tavat. Mosd meg jól a szemédet a vizébe s látni fogsz. Csak még asz mondom, hogy napkelte előtt kell a tóhoz mēnned.

Jánoska erre asz mondja, hogy ő nem lát, így nem tudja, mikor van napkelte.

— No majd én megmondom néked — mondja a kis galamb.

Úgy is történt. Jánoska megmosta szemét a csodatóban és látott.

Télire nem maradt a kunyhóban, vándorbotot vett a kezibe, előbb azonban megrakta tarisznyáját jó érett vadkörtevel. Erősen hidegre fordult az idő. Amint az erdő fái közt halad, eccer csak valami cincogásfélét hall. Odanéz, hát a fa mellett egy kis egeret lát vergődni. Odaszorult szegény egy bokor tövében a gallyak közé. Odament és kiszabadította. Az eger hálából egy kis sípot ajándékozott neki, hogyha valamikor bajban lesz, fújjon bele ebbe a kis sípba, ő menten ott terem és segíteni fog. Jánoska elfogadta a sípot és tovább ment.

Eccer csak valami zümmögés ütötte meg a fülét. A hang felé fordult, hát látja, hogy egy nagy méhecske oda van ragadva a fa törzséhez. Jobban megnézi, hát amivel oda vót ragadva a méhecske, nem vót egyéb, mind mézharmat, amelyet szeretnek a méhek, de csak jobb híján. Oda sietett és kimentette a bajból. Ez is egy sípot adott neki, hogy veszedelem idején segítségül hívhassa.

Mendégelés közben valamiféle huhogást hallott. Megkereste, hogy megnézzze, mi lehet az. Hát látja, hogy egy bagoly beleszorút egy faodu nyílásába. Ezt is kimentette, ettől is kapott egy sípot. Szépen eltette.

Mént, ment, mendégélt. Lassan kijért az erdő szélére. Egy fényes palotát pillantott meg a távolban. Na, gondolta, ide bemegy és megpróbál valami állást szerezni. A kapunál megtudta, hogy a palota nem másé, mint a királyé. A tisztartónál ajánlkozott munkára. Azzal utasította el, hogy nincs munka. Addig könyörgött azonban Jánoska, hogy bejelentették a királynak, aki megtette őt libapásztornak. A libákat János olyan szépen betrenirozta, hogy még a királyné is megcsodálta. Élöl ment a gunár, utána párban a ludak, akárcsak a katonák. Mindenki csodálkozott rajtuk. A királyné beajánlotta a fiút a királyhon lovásznak. De úgy történt, hogy a gonosz testvérek is a királyi lovarba találtak munkát. Félismerték a kicsit. A gonoszok féltek öccsük bosszújától, mindig azon törték a fejüket, hogyan tehetnék ártalmatlanná. Hazuságokkal rágalmazták a király előtt. A király kezdett nem bízni Jánosban. A gonosz testvérek megkérték eccer a királyt, hogy tegye próbára Jánost, mert ez igen okos fiu, és még a királynál is okosabbnak tartja magát. A király léprement. Asz mondta Jánosnak, hogyha már olyan nagyon

okos és ügyes, mutassa is még, ott van egy nagy magtár buza, réggére a buzába egy szem konkoly se legyen, mert ha egyet is talál, akkor János halál fia. János látta, hogy a király kívánsága lehetetlen, de mégis vállalta a feladatot. Mikor a hold már szépen süttött, kiment a magtár elébe, elővette az egér sípját, belefújta. Hát uralom isten pillanatok alatt csak úgy hömpölygött körülötte a sok egér.

— Mit akarsz, jó gazdám? — szólt egy öreg egér.

— Hát én semmi mást, csak azt, hogy ébből a nagy magtár buzából réggelre egy szemig kiszédjének a konkolyt.

Az egér megvakarta a feje bubját.

— Kicsit sok — mondta —, de azért megpróbáljuk.

János kinyitotta a magtár ajtaját, a rengeteg egér mind betódult. Egymás hegyén-hátán siettek a parancs teljesítésére. A nagy halom búza csak úgy feketéllett a sok egértől. Réggelre azonban egy szem konkoly sem vót a buzába. A király látta János ügyességét, de hogy még jobban próbára tegye, másik feladatot adott neki.

— Parancsolom — mondá —, hogy réggelre ide a királyi kastély elé egy szakasztott ilyen palotát építs, még pedig viaszkból.

János szinte kétségbeesetten próbált tiltakozni, de a király halállal fenyegette. János kimént a palotából, s a már virágos fák közt sétálgatott, hátha eszébe jut valami. Amikor séta közben egy méh zümmögésére lett figyelmes. Azonnal eszébe jutott a méhecske sípja, mely ott lapult mellénye zsebében. Mingyár jókedve kerekedett. Gondóta, hogyha ez is úgy sikerül, mind az egér segítsége, akkor nem lesz semmi hiba. Jó reménységgel várta a hód főjöttét. Mikor a hód lemosolygott az ég pereméről, sípjába fújta. Száz még száz raj zümmögött mingyár körülötte. Egy nagyobb méhecske, talán a királynő, János kezére szállt és megkérdezte, hogy mi a kívánsága. János nyomban emondta. A királynő kissé sokalta, de mégis megbiztatta Jánost. Megindult a munka, repült a téménytelen sok méhecske, ki műre látott. János csak csudálkozott, hogy milyen gyorsan épül a viaszkpalota. Mire megvirradt, a palota készzen állt. A király és udvara nem hitt a szemének. Tapogatták a viaszból készült palotát, tudakolták az építés módját, de János nem fedte fel a titkot. A király nagyon még vót elégedve és nem tette többé Jánost próbára, hanem keblére ölelte és vejévé fogadta. A gonosz testvéreket pedig elűzték a királyi udvarból. A bagoly sípjára már nem vót többé szükség. János mint kedvös emléket őrizte halála napjáig.

AZ ÖRDÖG NEM ALSZIK

Vót eccer egy nagyon sok gyermekes család. Igén szegények vótak. Egyik fíjik nagyon jó tanuló vót. Iskolába adták. Gyalog mént a vározsba. Kis batyut vitt csak magával, benne az anyja sütötte útravaló. Mire az iskolához ért, minden elfogyott. Bemént az iskolába, elmondta, hogy ő nagyon szeretne tanulni, de a szülei szegények, sémimjük sincs. Az igazgató kikérdezte. Amikor meggyőződött a gyerek jó eszéről, asz mondta neki, hogy hát csak maradjon ott az iskolában és tanuljon. Úgy is történt. Mindénrű az iskola gondoskodott. Jól fogott a feje, szépen kitanult. Szép állást is kapott, dógozott, takarékoskodott és sok pénzt keresett. Mikó már vót egy nagy csomó píze, nagyon sok év után, mert addig nem vót arra kötség, hogy haza utazhasson, elhatározta, hogy hazalátogat. Mēglepi a családot. Úgy is történt. Mikó hazajért, otthon nem fedte fél magát. Csak mint vándor kopogtatott be és kért vacsorát. Mēgmuttera a bukszáját, hogy lássák, van pénze, fizetni fog. A család mēglepődött a sok pénz láttán. Ennyit egy csomóba életükben soha sēm láttak. Jó mēgvacsoráztatták az idegēt, elvezették éjjeli szállására. A vendēg a nagy út után hamar elaludt.

A vendēglátókat mēgszállta a gonosz, a sok pénz mēgszédítette őket. No meg a nagy szegénység is hozzájárult ahhoz, hogy a gonosz tervet kieszeljék. Elhatározták, hogy az éjjel megölik a nagypénzü idegēt. Jó lész a pénz a nagy családnak. Az ördög nem alszik. Szörnyű tettüket véghez is vitték. A holttestēt hátul a kerben elásták.

Reggel jön a kocsmáros, kihez az idegen a faluba érkezve betért egy pohár borra, akinek titkát bizalmasan el is mondta. Mēglepetést akar. Mondja a kocsmáros:

— Ugye most örűnek? Mi? Hazajött a fíjuk.

A gyilkos szülők mēglepődnek, összenéznek. Az anya éktelen sívalkodásba tör ki.

— Hazajött a fiunk!

Mindketten ezt kiáltozták. Mint az örűtek rohantak a kert végébe s a sírra vetették magukat és úgy zokogtak.

Mindent bevallottak. A pénz ördöge sodorta őket a szörnyű bűnbe. Megbánták, de régen várt kedves fiukat nem adta vissza a sír.

K O P L A L Ó

Vót eccër egy árva fiú, nēm vót neki sē apja, se anyja. Ez a fiú nagyon okos és szelid volt. Mikor megunt a nélkülözést és az egyedülletet, felkerekedett és emént világgá.

Szerencsés vót, mindēn sikerūt neki. Nagyon sok év mulva, mikor már jócskán vót megtakarított péze is, elhatározta, hogy haza megy, meglátogatja szülőfaluját. Úgy is történt. Nagy szomorúságára azonban a falu helyén csak romokat tanát. Föld-rengés pusztította el a falut. Egyik rombadótt háznál talát egy kutyát. A kutya farkesóválva közeledett hozzá. Vót még zsemle a tarsolyába, adott a kijéhezott állatnak. Ezzel elindút vissza, útjára. Eccër hátrafordul, hát láti, hogy a kutya nyomon követi. Visszazavarta, nēm is eccër. De meglátta, hogy nēm tágít a kutya, megszánta és magához vette. Mivel nēm vót biztos a hónapi kenyér, így szót a kutyához:

— Na majd koplalhatsz mellettem élēget, ezért ēnevezlők Koplalónak.

A kutya megértette, de nēm bánta. Már jó messze jártak, csaknem fél napi járófōdet hattak maguk mögött, mikor az út mellett talátak egy kocsmát. Ide bemēntek és a fiu éjjeli szállást kért. Rablók, banditák tanyája vót ez a kocma. Az éjjeli megszállókat itt kifosztották, többekēt meg is öltek. Koplaló kis gazdájának ajtajában húzódott meg. Eccër csak a rablók kezdték az ajtót feszegetni. Koplaló dühösen támadt a banditákra, de azok nēm tágítottak, ēzavarták a hū kutyát. Már recsegēt, ropogott az ajtó. Koplaló kis gazdája ablaka alá futott és ott vonyított. Erre már felēbredt a gazdája is. Mēghallotta, hogy feszegetik az ajtót. Kijugrott ágyából és ki az ablakon, hū kutyájával elinalt a veszedelmes helyről.

Amint mēndegēlnek az országuton, találkoznak egy banditával, aki az útszélēn lesēt valamire. Vajon mit lehet? A mi fiunk kíváncsi lett. Behúzódott kutyájával egy mély árokba, s várta, hogy mi fog törtēnni. Nēmsokára jōtt egy hintó, a bandita megállította, és ki akarta fosztani a bennulót, ki nēm vót más, mint egy szépségēs kisasszony. A kisasszony kétségbejesve kiáltozott segítségért. Nosza rajta a mi fiunk sē vót rest, odafutott a kutyájával együtt. Mindketten megragadták a banditát, akit hamarosan sikerült is legyūrniük. A kisasszony hálából lehúzta az ujjáról a gyémántgyūrút és megajándékozta megmentőjét. Koplaló is kapott jutalmat, egy nagy darab sūt pecsenyét, a kisasszony elemőzsiás ládájából.

Eccer aztán a mi legényünk is megunta a vándorlást. Megnőtt, megembéresedett. Elhatározta, hogy beszegődik valahová rendszer megélhetésér. Eccer csak elérkeznek egy gyönyörűséges kastély elé, melynek hét kapuja és hét tornya vót. Az ör nemigen akarta őket beerészteni, de mikor emondta a fiu, hogy mi járatban van, hogy jó gazdát és becsületes munkát kerés, mégis beengedte. No de nem így a következő ör. Semmi áron sem akarta őket tovább engenni. Mit gondó ez a fiatalember, hogy hol van ő? Ez a királyi palota! Ilyen kopottan ötözve, ilyen kócos kutyával ide semmikképpen sem lehet bemenni. No de addig könyörgött, hogy mégis csak beerisztette a jövevényt. Annak rendje, módja szerint be is jelentette szándékával együtt. Szól a király:

— Ha dógózni akar, nem lehet rossz ember. Akad itt neki munka elég.

A király kegyesen fogadta a fiút. Koplaló megint csak kint maradt az ajtónál. A király megvendégelte a fiút, az pedig nagyot falatozott az eléje rakott ételekből.

Eccer csak bejött a királykisasszony. A fiú rögtön ráismert, hogy ez az a kisasszony, akit az országúton Koplalóval együtt megmentett. Eccer csak a királykisasszony is elkiátja magát és a fiú ujján ragyogó gyűrűre mutat:

— Ez az én megmentőm, király atyám!

Ekkor mindent emondott, hogyan történt. A király felállt trónusáról és nagy örömmel ölelte magához az ifjút, mondván:

— Velemnek fogadlak.

A szolgálak azután megfürdették, cifra köntöst adtak az ifjúra. Magas hivatalt is kapott. A királykisasszony is boldog vót, mert így szépen, tisztán ötözve nagyon szemrevaló, csinos gavallér lett a fiuból. Koplaló is megkapta jutalmát. Szép kis házikót és holtáig tartó ellátást kapott megmentőjétől.

HANZI SZOLGÁLNI MEGY

Vót egy szögíny asszony, annak egyetlen fia, úgy híjták, hogy Hanzi. Anyja öküdté szögálni. Be is állt egy helyre. Három nap vót egy esztendő, mer jó viselte magát. Fizetésbe kapott egy finyes brostűt. Amint ballagott hazafelé, hát találkozott a szomsziddel, aki felhíjta kocsijára. A kocsi tele vót szalmával. Hanzi fölült a szalmáskocsira. Miko megérkeztek, mind lehánták a

szalmát, de a brostű sēhon sē vót. Ēveszett a szalmába. Miko Hanzi hazamēgy, kērdi tōle az anyja:

- Mit szógáltál, Hanzi?
- Egy brostűt, idesanyám.
- Hát osztán hun van?
- Elveszett a szálmáskocsin.

Mondja az anyja:

— Ó, idēs fiam, másko nē úgy tēgyél, hanem tűzd a brostűt a kalapodhoz.

-- Jó van, idesanyám, másko úgy tēsžek.

Ēmēt Hanzi mēgint szógálni. Három nap vót mēgint az esztendő, mer jó viselte magát, kapott egy kis kutyát. Hanzi fogta magát és a kis kutyát a kalapjához kötözte. Haza mēgy és kērdi az idesanyja:

- Mit szógátál, fiam?
- Egy kis kutyát — vót a felelēt.
- Hová tētted?
- A kalapomhoz kötöztem, de útba mēgdöglött.
- Ó, kedvēs fiam, másko ne úgy tēgyél, hanem köss madzagot rá, hijjad, hogy kutyu, kutyu, ne.

-- Jól van, idēsanyám, másko úgy tēsžek.

Ēlmēgy Hanzi mēgint szógálni, akkor kap egy ódal szalonnát. Rákötötte a madzagot, húzta maga után és kiabál, hogy „kutyu, kutyu, ne!” Mindenfelől jōttek a kutyák és a szalonát mind mēgētték.

— Máskor nē úgy tēgyél — mondja az anyja — vēdd válladra és úgy hozd haza és fēl a kímínbe.

— Jól van, idēsanyám, másko majd úgy tēsžek.

Mēgint ėmēgy Hanzi szógálni. Most már a szógálati idő három év. Ez is letelik. Kap egy borjút Hanzi. Vállára kapja, haza viszi és igyēnēst a kímínbe fēlkōti. Kērdi az anyja:

- Mit szógáltál, idēs fiam?
- Egy borjút — vót a felelēt.
- Hová tētted?
- Hát a kímínbe kötöttem.
- Másko nē úgy tēgyél, hanem szēpēn vezēsđ haza, kösd az istállóba és adj neki szēnát.

Mēgint ėlmēgy Hanzi szógálni. Mivel jó viselte magát, elkapta a gazdāja lányát. Hazaviszi és igyēnēst az istállóba kōti és ad neki szēnát. Kērdezi az anyja:

- No, mit szógáltál, Hanzi?
- A gazda lányát — vót a felelēt.
- És hát hová tētted?

— Bekötöttem az istállóba.

— Eredj, fiam, és vezesd be, hogy beszélgessünk vele. Itt a hele az asztal mellett. Ez lesz a te feleséged, csak aztán maj még-becsúds és ne szénával, hanem buzakenyérrel, még mézēs buzával ētesd, mint kis galambot szokták.

— Jól van, anyám, ezután maj úgy tēsžek.

57.

A HÁROM TESTVÉR

Vót ēccé, hun nēm vót három tesvér. Árvák vótak, oszt ēhatározták, hogy világgá mēnnek. Mēntek, mēndēgetek, hát egy erdōn vezetett körōsztű az útjuk. Talátak három farkasfiókát. Azokat magukkā vitték. Utána három tigrisfiókāvā talákoztak. Azt is magukkā vitték. Ahogy tovább mēntek, kis oroszlányokkal talákoztak, azok is hároman vótak. Ezēkēn mēgosztoztak. Mindēgyik kapott egy kis farkast, kis tigrist még egy oroszlányt. Azután egy körōsztútnā ēvátak egymástú. Éhatározták, hogy visszafelé majd ezen a helyen talákoznak. A legōregebb munkát kapott egy olyan gazdátú, akinek erdōje vót, vót szōlōje még gyümōcsōse egy gunyhóvá. A gazda figyelmeztette a legint, nagyon vigyázzon, mer mindēn ēje ētünik, aki ott van. Aszonta a legin:

— Én nem félēk. Van jó három kutyám, szétszēnnēnek ezek mindēnt, ha valaki odagyün.

A gazda ēvezette a gunyhóbó, oszt otthatta. Ahogy este lett, tüzet gyútott az erdō szélēbe. Fogott egy darab szalonnát, azt a tűzōn sūtötte nyárson. A kutyák lefeküdtek a tűz körē. Akkó valami különös történt. Egy hang aszonta, hogy „juj, juj, juj, de fázok”. A legin körünēžett, oszt még eccé megismétlōdött, hogy juj, de fázok. Akkó möglátta, hogy a fān van valaki. Akkó aszonta:

— Gyere le, oszt melegēdj.

Az gyütt lefelē, oszt aszonta:

— Félēk a kutyáktú!

Akkó a boszorkán kiszakított három szāl haját, oszt a leginél a kutyák nyakába tētette. Akkó a boszorkán legyütt, oszt kérdēzte:

— Hát te, mi csinász?

A legin azt felēte:

— Sütök nyárson szalonnát.

Akkó a boszorkán vágott egy gallyat, akkó belesúrta egy békának a szájába, a békának keze-lába járt, mer a boszorkán rátartotta a tűzre. A legín aszonta a boszorkánnak:

— Mi csinász?

Aszongya az:

— Sütök nekéd vacsorát.

A legín mondta, hogy én sütök magamnak szalonnát, oszt azt vacsorázok. Erre a boszorkán aszonta:

— Én észék szalonnát, te észó békát.

Erősítette a legín, hogy ű észik szalonnát. Erre a boszorkán a szájához vágta a békát. A legín visszavágta, a boszorkán mégín. Erre összevesztek. Birokra kéték, a legín híta a kutyákat, de azok olyan álmosak vótak a hajszátú, ami a nyakukba vót. A haj nem engédte őket. A boszorkán utána elásta őket.

Közbe a gazdáná jelénkézett a középső tesvér. A gazda megfogadta. Ez ugyanúgy járt. Ezek után a legfiatalabb tesvér jelénkézett. Ezt is megfogadta a gazda. A gazda mondta neki, hogy ilyen kutyákká ma kettő jelénkézett, oszt mind a ketté étüint. A fiú gondóta, hogy azok az ű tesvérei lehettek, oszt fogadta, hogy nagyon vigyáz. A gazda megmutatta neki a helyet. Vacsorára szintén nyársszalonnát kívánt. Erre megisméltlódott a boszorkán cselfogása, hogy juj, de fázok. Erre a fiú aszonta neki, hogy gyere lé, osz melegödj. A boszorkán szintén adott neki három szá haját, hogy tégve a kutyák nyakába. Ez pedig csak mutatta, hogy a nyakába teszi, de a kezibe maradt a legutósó szá is, oszt mikó a boszorkán nem látta, bedobta a tűzbe. Akkó a boszorkán legyütt a fárú. Most mégín megisméltlódott a szalonna meg a békasütis. Összevesztek. Akkó a fiú híta a kutyáit, hogy gyertek ide, gyertek ide, kutyáim. Nehezen, álmosan, de mégis főkéték a kutyák. Erre nagyon megijedt a boszorkán, oszt aszonta:

— Kegyelém, né engédd, hogy szétszedjenék! Elárulok inkább egy titkot. A fa tüviné van elásva egy bögre, tele zsírra.

A legín kivétte. A boszorkán mondta, hogy kennyé be vele mind a dombot, valahány az erdő szélin húzódik. Kilenevenkilenc domb vót. Erre mind főkéték, akiket a boszorkán étémett. Nagy öröm lett, mer a tesvérek találkoztak, ölekeztek, csókolkoztak, de a farkas, tigris, meg orosz lány tesvérek is megörűtek egymásnak. Közössen nekijesték a boszorkánnak, oszt szétszedték darabokra. Megrakták a tüzet, oszt mindén darabját rátették, még a söpriünyelit is rátették, amin a boszorkán szokott repüni. Elindútak a gazda házához, jelénkéztek a fizetésé. A gazda kifizette őket, oszt nagy lakomát csapott. A legfiata-

labb tesvért megjutalmazta akkora arannyā, mind a feje. Ekkó a három tesvér kutyajikkā együtt hazaméntek, megnősütek, bódogan étek és most is ének, ha még nem hātak. A gazda pedig ki mer mēnni a szőlőjibe, mer nincs tovább mitű fēni neki.

58.

A FOGGAL SZÜLETETT GYERMEK

Énnekēm egy kislányom született foggā. Harmadik családom vót, osz gyüttek oda hozzánk is az asszonyok, osz mondták, hogy ēviszik a tatosok, de nem gyütt érte soha sēnki sē. Férhőzz is mēnt, van is nēki családja is má. Mikó dörgött az ég, mikó villámlott, akkó nagyon fél ű. Akkó bēszaladt a szobāba és ēbűjt.

59.

KÉT JUHÁSZ TÖRTÉNETE

Vót egy nāgy pusztāság. Szép kevés embēr jārť āra, csāk két juhász őrizte mindig a birkákat. Mindēn nāp māsik hēre mēntek, āhun szēbb fűvet tālātāk, oszť ēccē egy helēn vād fākot tālātāk. Gondótāk ā juhászok: „Hāt ezt ki űtethette ide?” Ahogy mēntek tovább egy fehír kűsziklāt lātťāk, oszť bērāk vā ōdālbordāvā meg mindēnfēlive.

— Tudod mit, bārātóm? — mondjā āz egyik — mēnjenēk ā juhok, āhovā ākār nāk, bontsuk ki ezt ā sziklāt. Nekēm vān egy rossz āsóm meg egy nāgy kēsēm, számārrā űlők, oszť ēhozom. Hā tānāl gyűnni vālāki, ākkó hādđ itt ezt ā helēt.

El is hozťā ā juhász āz āsót meg ā kēsť, oszť ēkezdtēk bontāni ā sziklāt. Ālighogy kibontottāk, hāt gyēmāntbű oroslányokat lātťāk benn. Ā māsik āszongyā:

— Hālłod, nē bāntsuk ezt, mer nēm szabad.

— De bizon ēn nem hāgyom itt, nekēm sok családom vān, oszť kő a piz.

Āhogy tovább āstāk, mār vānytetejű āsztālōkāt lātťāk, ārānybű ōkrōket. Mēnnek bējjebb, ott meg embēri ālākok vótāk ārānbű, tizenkēť szemēl. Mind fērűi vót. Ēccē āszongyā āz egyik juhász:

— Hānem hun vānnāk ā juhāim?

— Légyenek ahun akárnak, csak mi csinájunk evvő a sok árányyá!

— Ráká bele a zsebedbe! — mondja amáz.

Ahogy jobban szítníztek, látták, hogy az egyik ásztálon van egy írás, ezt az ősök írhatták. Az egyik ember magáhó vette. Közbe jó megrakódták árányyá, de mikó az írást meglátták, nágyon megijedtek.

— Mönjünk innen, me ezeket az árányákat biztossan nem szabád bántáni, de a lelkédre kötöm, ne mondd sönkinek, hogy hun jártunk.

— Én nem szoktám gyovonni, de most emék a plébánoshó, oszt meggyovonom neki, hogy hun jártunk. Ű biztosan étudja óvásni az írást is.

Mikó megmondja a pápnak, hogy mikó gyovont, az megkérdi tülle, hogy hát most mi vitte rá, hogy meggyovonnyon.

— Áz, amit nem lehet megmondani.

A páp áddig vállattá, amég még nem mutasztotta az írást. Áztán elővástá, oszt ázt kérdezte, hogy hun vette. A juhász nem akártá megmondani, de áztán mégis emeséte, hogy hun jártak, oszt ott taláták. A plébános ászontá, hogy ne mondja ezt ő sönkinek, csak híja ő a társát. É is híta, oszt a számáron gyüttek mind a kettőn a plébánoshó. A másik juhász ászontá, hogy még akár gyovonni, mer ű meghál. Mióta az árányokat kerestik, mindig beteg. A juhászok követőték, hogy óvassá fő nekik ázt az írást, de a páp ázt felelte, hogy űket ez nem érdeklí, ezt királok írták, hanem mөнjenek odá vissza, oszt rákodjának jó meg árányyá.

— De miink nem megyünk többet odá, mer hoztunk árányát, de nem vettük hásznát! — mondtá a két juhász.

Há hozták, ákkó vigyék ő az áránymíveshó, de csak számáron mөнjenek odá is.

Hát hogy áztán mí lett a két juhásszá, nem tudom, csak elég a hozzá, hogy az íratot a plébános megtartottá magának, a sok árány még ott márádt, mer a juhászok többet nem mertek odámenni.

Eccé Páli égondotá magábá, hogy emén vándoróni. Mikó egy faluhó ért, nágyon megéhezett. Bemөnt egy házhó, oszt mondja az ászonnak, hogy nénikém, nem vóna égy kis teje.

— Ném is tudom, vóna is, mēg nēm is — mondjā āz āszony.

Pāli āszongyā:

— Tān mēgrontottā vālāki ā tehenet?

— Mājnēm ūgy van!

— Ákkó én jó helēn kopogtātók, me vissza tudom igāzítāni, csāk adjon ēgy köcsög tejet, mēg ēgy dārāb kinyerēt.

Ádott is āz āsszony. Pāli mēgētte, oszt āszontā āz āsszonnāk:

— Gyútson ke gyertyāt éfélkő, nyissā ki ā kiskaput, oszt mēglāssa, hogy ki rontotta mēg ā tehenit. Vēgyen ēgy botot ā kezibe, oszt jó nāspāgólja ē. Ákkó nēm rontsā mēg tōbbet ā tehenit!

Mikő odājért ā māsik falu szélire, mēgin mēgéhezēt. Bemēt ēgy házhoz, oszt mondja āz āsszonnāk:

— Nénikēm, nēm vónā ēgy kis teje?

— Nēm is tudom, vónā is mēg nēm is!

Pāli kérdezi:

— Tān mēgrontottāk?

— Mājnēm ūgy van!

— Hāt ákkó én jó helēn kopogtātók, me vissza tudom igāzittani. Adjon ēgy köcsög tejet mēg ēgy dārāb kinyerēt!

Ádott is āz āsszony Pāli mēgētte, oszt mēgmondtā āz āsszonnāk, hogy éfélkő mēnjen ā māsik falu szélire, āhun vilāgítást lát, mēnjen ānnāk ā háznāk ā kápujābā, vigyēn mágāvāl ēgy durungot is, oszt ott áll māj d ā kápu mellett āz, āki mēgrontotta ā tehenet. Jó verje el, māj ákkő māsikő nēm rontsā mēg.

El is mēt āz āsszony, bemēt ā kápubā, oszt ott láttā ā māsikāt. Rākājāt, hogy mē rontottad mēg ā tehenet. Emez is azt kiābātā, oszt jól összeverekedtek.

A KUTYAFEJŰ TATÁROK

Mēg gyerekkorombā mesētēk nekēm āz ōregēbb embērēk, hogy vālāmikő étēk ā vilāgon olyan fājtājū embērēk, āmit most mā nehezēn lēhet ēhinni. Ezek vótāk ā kutyafejű tatárok. Ázē hitāk így űket, mer ā testük egīszen mās vót, mind ā mienk. Á kezük mēg ā lábuk mēg csāk hāsonlő vót ā mostani embērēkēhő, de ā fejük inkább ā kutyajéhő hāsonlított. Á szāj össze vót nyőve āz ōrā, oszt ép ugy előre āt, mind ā kutyaé. Szēmük is csāk ēgy vót, āz mēg āz ōr fölött ā homlokuk közepén. Őriási nāgy szēmük vót, kőccē ákkorā mind ā mienk. Beszēdjük mēg hāsonlított ā kutya vonyításāhő. Ezē ā rēndēs emberekkē nem is beszēgethet-

tek, hanem elég veszedelmessék vótak ám a kutyafejűjek, mer há bántották őket, ákkó ők támadtak, oszt há megfogtak valakit, ázt még is ették. Legtöbbször csak ákkó támadták, há éhössek vótak. Kinyérfélét ők nem éttek, ezé a földde nem sokat törődtek, csák sok lábás jószágjuk vót. A húst meg a tejet nagyon szereték, ászongyák, hogy ázés is nyöttek meg ákkorára. Ahogy mesétek az öregék, ezek a kutyafejűjek a Tiszán túl laktak a bánáti részén. Ném vótak szép házaik, csák pásztorgunyhóba láktak. Rengeteg jószágjuk vót, oszt ezeknek hátalmás áklokat csináták. Áz erdő nagyon köze vót hozzájuk, ázé fábú csináták mindent.

Éccé egy nagyon érdekös eset törtint. Ábbá jáz időbe nagyon hldég téli idők jártak, úgy annyirá, hogy a Tisza befágyott. Ez a foiám a bácskai még a bánáti föld között vót ákkó is. De ámellett még sok hó is vót, még zuzmára is. Éccé egy gyálogjáró ember ebbe a rossz csúnya időbe étévett. Átmént a Tiszán, úghogy csák ákkó vette észre, hogy rossz helén jár, mikó már egészen átért. Gondúta magába, hogy mos má mindégy, máj csák kijut váláhogy a rëndös útra. Erre áztán tovább folytáttá útját, oszt eccé csák meglátott egy ákolkerítést. Éppen ázon gondókozott, hogy hun lehetne egy kicsit megmelegenni, mer má nagyon fázott. Elhatároztá, hogy bemén odá, májd a pásztorokná megmelegszik. Persze ú nem is gondót árra, hogy ott láknák a kutyafejűjek. Mikó odajért, bemászott a kerítésen, oszt a közepin áz ákónák meglátta a gunyhót. Mingyá a gunyhó ájtájá felé tartott, oszt be is nyitott. Mikó bemént, nagyon meghökkent, mer középen tűz égött, a tűz mellett meg egy kutyafejű tatár ember út. Előszó nem tudta, hogy mi csinájön, de áztán gondóta, anná rosszabb, ha megijöd, oszt észalad. Inkább leűt ú is a tűz mellé, oszt níztek egymásra. Éccé csák lássa ám, hogy a kutyafejű fótápászkodik, oszt a pócrú egy hatalmas embercombot vész le. Osztán mind megétte, oszt ott a tűz mellett mingyár é is áludt. Áz ember még kapott áz álkálmon, oszt ázt gondóta, hogy kisüti a kutyafejűnek a szémit, mer máskép nem menekühet még. Fogta a sütővasat, megtüzessítette pirosa, oszt kijégette a szémit. A tatár ember ékezdet kiabáni, vonyítani, mind a kutya. Ezt meghallották a többiek is, oszt mingyá összeszaládták. Mos hirtelenibe az ember nem tudta, hogy hová légyen, de hirtelen eszibe jutott, hogy a kosnak a hása alá kösse magát, így megmenekühet. Mikorra odajértek a kutyafejűjek, ú má a kos hása alátt vót, oszt a bundájába bújt, úghogy nem látták még. Mikó kihajtották a birkákat, ákkó lejódta magát, oszt észaládt gyorsán, mind há ott se lét vóna. Így menekűt még a vándoreMBER a halátú.

BOSZORKÁNSZIGET

Két embör ment éccő a Tiszán'a szegedi piacra. Nagyon beeste-
edött mán, oszt nem tudták, hun vannak. Éccő csak zeneszót
hallanak. Kikötöttek, mind közelebb mentek a zeneszóhoz. Mikó
odajértek, szemük-szájuk elát a csodákozástú. Szép lányokat
láttak ott táncóni, csillogtak, villogtak a gyönyörű ruhákban.
Ezüst poharakbú ittak. Mikó meglátták az odatévelt utasokat,
őket is közējük húzták és táncótak, mulattak, ettek-ittak űk is.
Ez a nagy mulatozás addig tartott, míg az óra éjfét nem ütött.
Mikó elütötte a tizenkét órát, éccerre mindennek végeszakadt.
Sötít lett, a zene éhallgatott, a poharak kijestek közűkbú, mire
föleszettek, sēhun semmi nem vót. Réggel osztán, mikó körül-
néztek, a földön mindenféle kecske még disznókörmök heverték.
Akkó tudták meg, hogy a sötítbe a Boszorkánszigetre keveredtek.

Apósom kihíta a Misa bácsit tanyásnak. Ahogy pipágotott a
Misa bácsi este a ház előtt, éccé csak valami föcsapott magosra,
mintha meggyulladt vóna, aztán egy negyedóra múva mēgin.
Akkó szót apósomnak. Émeséték egy pízszedőnek, oszt az hoszta
a virigulát. Az mēgmutatta, hogy ott píznek kő lenni. Ástak éső
éccaka, nem talátak sēmmi. A szomszédoknak nem mondták,
hogy pízst keresnek. Mindig éccaka ástak. Egy szoba mélységre
egy spórhetot taláttak. Ez török spórhet lehetett. Akkó apósom
aszonta, hogy nē ássanak tovább. Az embēr vitt a kutbú vizet.
Cérnabarán vót egy vízbenéző asszon, oszt odavitték annak a
vizet mēg egy kis földet. Az aszonta, hogy a pízst úgy bírjátok
fővenni, ha saját gyerēketek nyakát évágjátok. Mer azt olyan
embēr ásta ē, aki évágta saját gyerēke nyakát.

KÍGYÓVŐLEGÉNY

Élt régēn valahol egy házaspár. Vót mindēnük, csak éppen
gyerēkük nem. Asz mondja éccé az asszony az embērnek:

— Hallod, hé, mé nincs nekünk gyerekek? Én nem bännám
má, ha csúszómászó is lenne!

Mikó oszt eccé este kimént az asszony vizelni, valami elkezdett előtte sírni: oszt asz mondja:

— Édesanyám, hát nē vizeljen a szemēm közé!

Az asszony erre beszaladt, oszt mondta az urának, amit halott.

— Biztos a mi fiúnk az — mondja az embēr —, mondtad, hogy nem bännád, ha csúszómászó is lenne.

A kígyó osztán mindig ott feküdt az asztal alatt, ahol éttek. Mikó húsz éves lett, kiűt a falra, oszt elkezdett fűtyülni. Asz mondja ére az asszony:

— Ez a mi fiúnk nyilván nősülni akar. Nősítsük meg!

Az ura még asz mondja:

— Hát jó van, van itt egy szegíny embernek három lánya. Nézzük meg, hátha elgyün valamellik, mer nagyon szegínyek.

El is gyűtt az öregebb lány, oszt abba a szobába fektették, ahun a kígyó szokott lenni. Éccaka a kígyó fölment a lány mellé, de az lélökte. A kígyó még akarta fujtani a lánt. Még is fujtotta. Mikó eltēmették, elmētek oszt megkérték a második lánt. A kígyó azt is megfujtotta. Erre elhozták a harmadikat is. De az má nem lökte le a kígyót, hanem hatta, hogy mellé feküdjön, oszt ekkó a kígyó egy nagyon szép legínnyé vátozott. Réggel, mikó az öregek mētek bé, hogy majd ētemōtik az asszont, csak meglepōdtek, hogy él. Mikó mégmondta a lány, hogy hogy vót, az anyōsa mondta néki, hogy csináljon parazsat, oszt mikó az ura levedli a kígyó bűrit, tolja bele a tűzbe. Űgy is tett. Ekkó az ura azt mondta:

— Amé így csinátál, most meglakósz. Addig, mig én nem érintem a vállaidat, nem birod megszülni a gyerekēd, még a gyűrűket leszōdēm az ujjadrul. Majd észak felé gyvere utánam! Azzal eltűnt.

Az asszony el is indút utána. Hét évre rá tanát egy kis házat, abba egy öregasszont, az nem tudott neki mondani semmit, megvárta még hazagyűtt a fia, a Nap. As sē tudott sēmmit. Hét évre rá mēgin tanát egy házat még egy öregasszont, ez a Hódnak az anyja vót. Ez sēm tudott sēmmit. Végül mēgin hét évre rá a forgósziel tanyáját tanáta meg. Ez mondta meg, hogy ha még ennyit mén is, mint amennyit gyűtt, akkó sē ér oda. De oszt réggel főkapta, oszt elvitte oda a vár elébe. Ott éppen asszonyok mostak. Vót egy ing, amin vót három vérfót, azt sēhogy sē birták kimosni. Az asszon tudta, hogy ez az ő vére nyomai. Mondta, hogy adják oda, majd ő kimossa. Ki is mosta, erre az urnó magához hivatta, de az urához nem akarta engedni. De eccé csak megleptek a szülési göresők, sokat, nagyon sokat

szenvedett, gyötrődött. Fájdalmában csak az urát hitta. Má majnem meghalt a sok szenvedésbe. Az ura most már úgy látta, hogy eléggé megszenvedett, megérintette a vállát, még is szülte a gyereket, a vár urnője még eltűnt.

Még most is élnek, ha még nem haltak.

A KIRÁLY MEG A HÁROM KAPÁS LÁNY

Eccé a király kertjibe nápszámbá kápát három lány. A király sétát a kert mellett. A lányok még beszélgettek egymás mellett. A király fölfigyelt rá. Elkezdte az egyik lány:

— Ha éngem a király elvénne, akkora kinyeret sütnék, hogy minden katonájának elég lenne.

A másik asz mondja:

— Ha éngem a királ elvénne, akkó akkora tárisznyát szónék, hogy minden katonájának elég lenne.

A harmadik asz mondja:

— Ha éngem a királ elvénne, olyan gyereket szülnék, hód lenne a mellin, csillag a homlokán.

A harmadikat vette el a királ.

A királynak nem vót más, egy szakácsnéja. Annak vót egy lánya, azt szerette vóna, ha elvénne vóna a királ. De hogy ezt elvénne a királ, azokat elűzte a háztul. Odavitte a feleséginek az édesanyját is. Ő néki be köllött rukkóni. A felesége még otthon terhes lett. Mégszülte a gyereket és tényleg úgy lett, ahogy mondta. Mikó a gyereket mégszülte, megírták a királynak, hogy azon mód van, ahogy a lány megmondta előre.

Akkó az asszony, aki szakácsnéja vót, mos még kocs mája vót a falu végén, haragudott rá, hogy nem az ű lányát vette el a királ. Mikó a postás ment, oszt vitte a levelet, mindig behitták és benyalatták, hogy el tudják olvasni, mit írnak a királynak. Akko belejirták, mintha azok írták vóna:

— Mi csináljunk, a feleséged macska kölköket szült?

A királ asz írta vissza:

— A gyerekeköt ládába fenekötessék és víznek erösszék.

A feleségit meg elzáratta.

Mikó hazagyűtt a királ, elvénne a szakácsné lányát. Nagy lakodalom lett újra. Ott egy szegény ember kitett egy véka mogyorót, mikó a sok nép összegyűtt, hogy minden szemre ki tunna más szót mondani.

A kisgyerekeket kifogta egy halász. Megörűtek, hogy két gyerekük lesz, mer nekik nem vót. A két kisgyerek is betévedt a lakodalomba. Akkó mán tizévesek vótak. Ajálkoztak, hogy ők elolvassák a mogyorót, mer sènki sè tudta. Mindènki asz mondta:

— Dehogy tudjátok megszámlálni, mindèn két szèmre más szót mondani.

— Dehogyis nem ! Akkó elkezdték:

Két szèm mogyoró,
Eccé a királ kertjibe kápát három lány,
Két szèm mogyoró,
A királ mæg ott sétát,
Két szèm mogyoró,
És beszét a három lány,
Két szèm mogyoró,
A királ mæg főfigyèt,
Két szèm mogyoró,
És hallgatta őket,
Két szèm mogyoró,
Az egyik asz mondta,
Két szèm mogyoró,
Ha éngèm a királ évenne,
Két szem mogyoró.

Ekko kitárták a mellüket, főtóták a sapkájukat és ott vót a csillag meg a hód. A királ nagyon megörűt. A feleségit mingyár kiengédte a zárkából. Nagy lakodalom lett újra. A szakácsnét mæg a másik feleségit agyonüttette. Ők mæg boldogan éltek együtt, mæg most is élnek, ha mæg nem haltak.

66.

A TŰZES TOLVAJ TILLINKÓ

Vót a világon egy szegény ember, annak vót négy fia. Nagy szegénségbe éltek, mer csak ácsmester vót az ember, oszt munkájá mæg álig ákádt. Persze a családok mögnöttek. Hát egy vásárnap nap az asszonnyal összeűtek beszélgetni. Ehátározták, hogy májd az ember éviszi a négy fiát az erdőbe, hogy meglássa, mi lesz belőlük. Úgy is lett. Ahogy az erdőbe járnak ott le-fő, a legöregebb fiú megszólal:

— Ennye, de jó négyellő nyél lenne ebű a fábu!

— No fiam, tebelüled jó bérés lesz.

Ménnek tovább, ávvál megszólal a másik:

— Ejnye, édesapám, de jó ekeszárva lenne ebű a fából!

— No fiam, belüled jó szántóvető ember lesz.

Ménnek tovább és a harmadik is felkiát:

— Hű, de jó fejszenyél lenne ebű a fábul!

— No fiam, belüled még jó ácsmester lenne.

Gyűnnek-ménnek, de a legfiatalabb még nem akar táláni semmit. Addig gyűnnek-ménnek, járkának, hogy ecce csak meglát egy görbe ágát, oszt ászongvá:

— De jó akasztófa lenne ebű, édesapám!

— No fiam, te akasztófán halsz még, te belüled betyár lesz!

Otthon az apa elmondta, hogy mik lesznek a fiai. Az asszony nagyon megszeppent a legfiatalabbtúl, mer azt szerették legjobban. Nőttek, növekedtek a gyerekek, Tillinkó még mindent ellopott, ami csak neki köllött. El is nevezték hát tüzes tolvaj Tillinkónak.

Abba az időbe a királynak is a fülibe ment a híre, ekkó kikütte a futárját és Tillinkót maga elé hivatta. Amikó Tillinkó má ott vót, ászongya a királ:

— Hogy hínak, fiú?

— Igazi nevem Gáspár Menyhárt, vagy tüzes tolvaj Tillinkó, én fölséges királyom.

Ekkó a király megmutatta neki a tizenkét hízóját, amiket három kutya őrzött, oszt akkorák ám, mint a bornyúk.

— Te ebbe az udvarba be nem gyühetsz, mer megösznek a kutyák. De réggelre el köll lopnod ezeket a disznókat, mer ha nem, fölakasztatlak! — mondta neki a király.

Tillinkó hazamént oszt gondókozott. Mént a faluba, egy kantát teli vett savóvá, tett még bele álomport. Este, miko bealkonyodott, emént a vár felé. Mikó odajért, főmászott a kőfára. A kutyák odarohantak, maj szétszédtek. Tillinkó gyorsan odajadta nekik a savót, oszt mind elaludtak tüle. Mos má nyugodtan bejuggrott az udvarba. Két kutyát kidobott a várbul, egyet még odajakasztott a disznóólrá. Ekkó kinyitotta az ólat, oszt hazahajtotta mind a tizenkét disznót. Korán réggel mén a király nézni, hogy teljesítette-e a Tillinkó a parancsot. Mikó meglátta a kutyáit, hogy még vannak dögöve, a disznókat pedig mind ehajtotta a Tillinkó, ehátározta, hogy megint próbára teszi. Ehívatta a király a leginyt, oszt megmutatott neki egy paripa lovat az istállóba. Egy katona ül rajta, kettő mellette áll, kettő

az ajtón kívül, az ajtón pedig vasrács van. Ezt a lovat köllött ellopni Tillinkónak, mer ha nem, vége az életének.

Ettül sē ijedt mēg. Mikó ējött az este, fölötözött rongyosan, úgy mind egy kúdos. Vitt magával mustot, amibe jócskán kevert álomport. Így indút el a palota felé. Hideg szél fujt nagyon. Mikó odajért, szót az őrnek, hogy engēdjē be, mer mēgfagy. Addig-addig, hogy bejengēdte. Tillinkó pedig leūt az istállóajtóba. Könörgött az őrnek, hogy engēsse be, mer nagyon fázik. Az őrmondta, hogy nem lehet, mer majd gyün a tüzes tolvaj Tillinkó. Tillinkó persze erre asz mondta, hogy jobb lenne, ha mesēlnének. Így akkó nem fognak elámosodni. Addig-addig, hogy bejengēdték. Ott oszt elkezdēt iszogatni, de nem igazábú, hanem csak úgy tēt. Az őrököt is megkínáta, azok mēg jócskán ittak. Nemsokára már mind úgy aludtak, mind a bunda. Ellopta a paripalovat is. Réggel nagyon meglepődött a király, amikó látta, hogy az őrök mind hortyognak. A paripaló meg sēhun nincs. Mos mēg jobban elgondókozott a király. Maga elé hivatta és így szót:

— Na jól van, látom, hogy mindēnt mēgteszō, de van mēg egy ákádály. Van nekēm egy pap komám, ha űtet réggelre el nem lopod, vége az életēnek.

Ekkor Tillinkó összeszedēt vagy hús kicscsirkēt, oszt mindnek a fejére ragasztott egy-egy gyertyát. Bevitte űket a templomba. A gyertyákat mēggyútotta a fejükön, oszt nagyon ēkezēt harangozni. Mēghallotta ezt a pap mēg a kántor mēg a harangozō, gyorsan összeszaladtak, hogy mi történt. Mire bejértek a templomba, Tillinkó má énekőt, hogy aki bujik zsákba, az jut a menyországba. Nagyon meglepődtek, mer látták a csirkēket is, oszt mind azt hitték, hogy valami isteni csuda. Mindannyian a zsákba akartak bújni, de a papnak vót legnagyobb tekintélye, így űtet engedték be, hogy üdvözöljön ű. Tillinkó bekötötte a zsák száját, oszt gyorsan elindút vele a palota felé. Így sikerūt Tillinkónak mēgcsináni a király mindēn parancsát. Mikó a király mēgláttá, nagy vendégségēt csapott, oszt kihirdette, hogy tüzes tolvaj Tillinkónak sēmmi bántódása nem lehet, amig ű él.

B E T Y Á R K A P I T Á N Y

Hun vót, hun nem vót. Korpahēgyen innen, Űveghegyen túl egy korpakazal tetején vót egy nagy fenyőfa, annak az ēgyik ágán egy hétráncú szoknya, ennek egyik ráncábú szēdtem én ezt a mesēt.

Hetedhét országon túl élt éccer egy király — Kosárkirály, mer az országában rengeteg sok vessző vót. Ennek az országává szëmbë, a Tisza túsó felin már a Betyárkapitány vót az úr. Ez mentën lefejezett mindënkit, aki az ő partjára mert lépni. Élt a Kosárkirály országába egy kosaras, ennek vót egy kislánya. A felesége betegës vót. Ő maga dógozott, de nëm vót nagyon mibű, mer nagyon drága vót a vessző. Juliska, a kislány igën eszës vót, segített, ahun csak tudott, de a szëgénysëgen segíteni nëm lehetett. Éccő amikő az erdőbe gyűjtötte a vesszőt, arra mënt hintaján a Kosárkirály mæg a felesége. Kérdezi az asszony:

— Hová viszöd azt a fát, te kislány?

— Tüzelőnek kő, mer bizony jobbra nëm tellik — felelte illedelmesën Juliska.

— Hogy hínnak?

— Balog Juliska a nevem.

A királynénak nagyon mëgtetszett a kislány, mer hogy olyan okosan felelt. Beűtette maga mellé a hintóba, a kocsissá szödetett fát, oszt ëvitte haza, a falu szélire. A királyné nëm akarta léengëdni Juliskát, kérte a kosarast, hogy adja neki örökbe. A kosarasnak ez az egyetlen egy családja vót, nagyon szerette, hát nëm nagyon akarta odaanni, tudta, hogy jó sora lenne, hát gondóta, döntsön a lány. Juliska gondókozott. Láttá, hogy milyen szëgënyek, anyjának mæg orvosságra is kellene, ezért hát asz mondta, hogy ëmëgy, ha a király annyi vesszőt ad az apjának, hogy holtig jó éljen belüle. A király megígérte, oszt Juliska ëmënt.

Már tizenegy éves lett, oszt mæg ügyesebb. Akkó vót, hogy a király ëmënt a török császárhó vendégségbe. Asz mondja a török császár:

— Van ott a Betyárkapitány területén három akasztott embër, fogadjunk, hogy sënki së merne átmënni hozzájuk.

— De bizoncsak — mondá a Kosárkirály — már az én nevelt lányom is átmënne, oszt ëhozná a gatyamazzagokat.

A két király a saját országába fogadott. Bánta mán a Kosárkirály, de mán késő vót. Mikő hazajért, látta Juliska, hogy szomorkodik, hát megkérdi:

— Mi baja, gyámapám, hátha segítheték?

— Csak te segíthetsz, galambom.

A király szépën elmondta, hogy mit fogadott a török császárral, ha nëm tartjá be, akkó ëveszti országát. Juliska csak nevetett, oszt mögvégasztalta a királyt, hogy nëm fél ő a Betyárkapitánytű. Úgy is vót, Juliska ëmënt. Éppën hogy kiszédte a gatyamazzagokat, gyűtt a Betyárkapitány, hogy ëtëmessék az akasztottakat. Juliska addig ëbűjt egy bokor mögé, ahunnan láthatta,

hogy a hintót árabb hatták. Gyorsan belejűt, oszt elhajtott a török császárhó. A császár nagyon megijedt, mer tudta, hogy éveszti az országát. De Juliska megígérte neki, hogy maj még-tészik ispánnak.

Mikó Juliska 15 éves lett, a Betyárkapitány átmént vesszőt vásároni a Kosárkirályhó. Meglátta Juliskát, oszt mingyá tudta, hogy ez vót a lopó. Egy kis ideig, mikó egyedű maradtak, beszélgetni kezdtek. Juliskának tetszett a Betyárkapitány, mer mi tagadás, szép ember vót. Még is hitta Juliskát, hogy látogassa meg, ahogy átmegy a hídon, mingyá ott van a háza.

Éccé aszonta Juliska, hogy elmegy meglátogatni a szüleit, oszt emént a Betyárkapitányhó. Mikó átmént a hídon, bizony étévedt, oszt addig mént, még egy nagy házhó ért. Bemént, hát látta, hogy egyik szobába 12 ágy van, a másikba csak egy, a harmadikba hat-hét mozdó, az utolsóba meg hullák. Juliskával együt vót a kis cselédlány is. Ahogy ott nézelőnek, jön a Betyárkapitány meg a legényei. Juliska a teknyó alá bújt, a kis-cseléd meg az ágy alá. A legények egy nagyon szép lányt hoztak, oszt ékezték kinozni. Aztán meg megóték. Akkó lefeküdtek. A két lány megvárta még elaludtak, oszt kilopakodtak. A kutyák ugatni kezdtek, mire fölébredtek a betyárok. A Betyárkapitány sejdítette, hogy Juliska lesz az. Ékezték üldözni őket. Juliskákék gyorsan fölmásztak egy fára. Mikó odajér a Betyárkapitány, így szól:

— Embérszagot érzék.

Fődobta a kardját, ami mindig talált. Belemént Juliska lábába. De ő gyorsan kihúzta, oszt ledobta. A Betyárkapitány újra fődobta, de Juliska megint kihúzta a lábábú, oszt ledobta. Juliska lábábú nagyon folyt a vér, és rácsöppent a Betyárkapitány homlokára, de az aszitte, hogy az esső. Így a betyárok hazaméntek, még Juliskákék is. Juliska otthon emeséte, hogy mi történt. A király meg akarta bosszúni, oszt nagy vendégséget hívott össze, ide meghíta a Betyárkapitányt is. Mikó mán mindenki együtt vót, megkérdezte a király a vendégektű, hogy mit érde-mől az, aki az ő lányát meg akarja ölni. Asz mondták, hogy lóvá kő szétszaggatni. Űgy is lett. A Betyárkapitányt két lóhoz kötöt-ték, oszt szétszaggatták. A vendégek pedig tovább ott maradtak oszt jót szórakoztak, nem köllött féni többet a Betyárkapitánytű.

A ZENTAI KŐKECSKE

Valamikó egy ember husvétkó főment a pállásra sonkájé. Ahogy fölért, hát kinézett a pálláslukon a vetírsre. Gyönyörködött, hogy milyen szépen zódel. Ahogy báméskodott, eccé csak egy sárgás lángot látott a földbű fölcsapni. Eszin vót, meg tudta, hogy mit kő csinálni. Jobb hüvelykujját a csipőjire nyomta, a bal kezivel meg elkapta hátú a haját. A hājā ott meg is őszüt, de három aranypíz is felvetődött, még az nap elszáládt váláhová egy javasembéré. Az mēgmondta, hogy sok pízrū van szó. El is kezdték kijásni, de a szomszid kileste űket, oszt a kígyó elvitte onnét a píz. Abba is maradt mindēn. Ahogy ősszel szántānak kukorica alá, hát eccé csak az eke fölvet egy nagy kūdarabot. Olyan vót az épp, mint egy kecske. Az embér meg a szomszédok sē tudták, hogy mire való az, oszt mikó boronátak, rádobták a boronára nyomatēknak. Így hanyódott sokáig, mikó eccé csak gyűttek törökök, oszt azok tudták is, hogy aran van benne. Őssze is törték, oszt a píz el is vitték.

De van itt a zentai hátárbā még sok kincs. Eccé má a bogarasi hátárbā is tanáták egy bogrács píz. Még mindig mēg van a helye, ahogy kijásták, me aki azt betúrja, az mēghal. Lehetne tanāni még kincset is, de csak úgy, ha az ember szíveszter éccā-káján kimēnne a hátárbā, oszt kilesné, hogy mikó tisztítsa magát. Az arany sárgā, az ezüst meg fejer lánggal tisztul.

A HALÁSZLEGÉNY MEG A SZÉP LEÁNY

Itt történt Zentán, amikó még talán a nāgyapām āpjā is kölyök vót. Élt itt egy hālászlegény, akirūl szól a mese. Ez a hālászlegény mindōn este, mint akārmék más szorgalmas hālász embōr, ējárt a Tiszára vagy a hālót kivetni többed magával, vagy csak egyedül. Egy este, ahogy egycsegyedül evezgetett le a vízon, talán a Poronty felé járhatott, amikó gyönyörű énekōt hall. Valami leány énekōt. Nagyon szépon énekōt. De mire oda-jért a hālász, mán sēnki sē vót ott.

A hālász nagyon kíváncsi lett. Mindēn másnap ugyanabba az időbe arra evezōtt. Az énekōt hāloltā, de sēnkit sē nēm látott. Eccé egy éccaka mán nēm csōnagon mēnt, hanem csak gyalogos-

san a parton. Amint óvatosan, halkan lépköd, eccő csak megint hallja az éneköt. A sűrű bokrok közt letekintett a partra, hát ott egy gyönyörű szép leányt látott, az éneköt. Először nagyon megijedt, mer a leánnak halfarka vót, de áztán kérésztét vetött, összeszedte a bátorságát és óvatosan megindút a leány felé. Az észre se vötte, hogy valaki közeledik, így a hálásznak sikerűt megfogni. A leány kérte, hogy engedje el a vízbe, de a legény azt felelte, hogy addig nem engedi el, mig még nem mondja, hogy kicsoda, hogy kerűt ide. A lány végűl is elmesélte, hogy ű el van átkozzál, addig nem szabáduhát, amig valaki még nem váltja. A halász, aki mán beleszeretett a gyönyörűségēs szép lányba, vállalkozott, hogy majd ű megváltja. Erre a lány azt felelte, hogy űt csak úgy lehet megváltani, ha egy életét kijót.

A hálász otthon sokat gondókozott ezen, végűl is elhatározta, hogy bűn árán is megváltja a lánt. Egyik pájtását ěsáltá egy ěste a vízre, és anikó az nem is sejtötte, várátlanul a csónákbul a vízbe lökte. A másik legény tudott úszni, úszni kezdett. Erre a hálász belejugrott a vízbe, hogy belefojtsa a másikat, de ekkó valahonnat előbukkant az a szép lány a vízbűl, átölelte a hálász-legént és lehúzta magával a mélységbe.

Ezt ázután a másik, aki megmenekűt, mesélte el.

70.

MÁTYÁS KIRÁLY MEG A JUHÁSZ

Eccé, miko Mátyás király az országot járta, ráesteledett, oszt egy juhászhoz ment éccakára. A juhász éppen birkapaprikást főzött, oszt meghitta a királyt is, mert nem tudta, hogy ű a király. Mikó esznek, eccé csak a király bicskájára egy olyan darab hús akadt, ami nem köllött neki, oszt visszalökte a bográcsba. Ere a juhász fogta magát, oszt a kése nyelivel egy nagyot csapott a király kezire.

— Tanuljon meg becsületesen enni! — aszongya.

Megették a paprikást. Reggel köszöni a király a szállást meg a vacsorát, oszt aszongya a juhásznak, hogy látogassa meg űtet Budán, mer ű ott varga a királyná.

— Olyan pár bocskort szabok kennek — aszonygya —, hogy haláláig etart.

Mikó hazajért, mindenkinek mondta, hogyha gyűn egy juhász, igazítsák hozzá. Nemsoká el is gyűtt a juhász. Kérdezi a palota kapujába az őröket, hogy hun van a Mátyás király vargája.

Azok oszt vezetik is mingyá a királyho. Csak ebámult a juhász, mikó látta a szebbnél szebb szobákat, hát még mikó látta az ű ismerősit, a finyes urak közt. A király szépen fogadta a juhászt, mindjárt hitta ebédölni, de megmondta neki, hogy ezeket az urakat is tanítsa meg enni, mind ahogy űtet tanította. Leűnek az ebédhő, hát az egyik űr mindgyárt visszalőki a késiről a tálba, amit kivett. A juhász meg a kés nyelivel egy jót rácsapott a kezire.

— Tanuljon meg az űr emberségesen enni !

Az urak mingyár előrántsák a kardjukat, hogy összevagdossák a juhászt, de a király aszongya:

— Hagyjátok csak, engem is így tanított meg emberségesen enni.

No mikó vége van az ebédnek, aszongya a király:

— Mutassa meg, kend, ezeknek az uraknak, hogy hogy szokott a juhász nézni a birkái után !

A juhász mindjár rátámaszkodik a botjára, oszt néz. Aszongya a király az uraknak:

— Próbáljuk ki, mennyit bir el ez a juhász !

Azzal fogja drága szép köpenyét, oszt ráteriti a juhászra. Int az uraknak, hogy űk is csinálják utána. Mikó má mind ráterította a köppenyt, aszongya a király:

— Gazember az, aki ennek a juhásznak nem ad tiz aranyat a saját köpenyijér.

Nem nagyon tetszett az uraknak, de mindegyik, aki levette a köpenyt, adott neki tiz aranyat. Alig fért bele a juhász szűre ujjába.

— No — aszongya a király — mos má mehet, földi, olyan bocs-kort varrtam kennek, hogy haláláig étart.

MÁTYÁS KIRÁLY UDVARI BOLONDJA

Eccé, mikó Mátyás király nagy vendégséget tartott, oszt ott vót az udvari bolondja is, aszongyák neki, hogy mondjon hihetetlen dőgokat.

— Lehetetlen — aszongya a bolond — fűtűűve jajgatni, lehetetlen az ágyúgolyót pirulának lenyelni, lehetetlen a mezitelen cigánygyerek kabátja zsebibe nyúni, de a leglehetetlenebb az aszongyi hűségbe megbizni.

A CIGÁNY AZ ÉGBEN ÉS A POKOLBAN

Valamiko, nagyon-nagyon régén, élt egy cigány házaspár. Olyan szegények vótak, hogy már szegényebbek nem lehettek. Egy napon a férj éppen fát vágott két társával az erdőbe, mikó munka közbe megéhezett és így szót társaihoz:

— Ugyan mit kívánnátok akkor, ha tudnátok biztossan, hogy teljesül a kívánságotok?

A két éhes ember természetesen nagy lakomát óhajtott vóna, mire hazamegy. A cigány hogy hogy nem egy bolondos kívánságot szalasztott ki a száján:

— Asz kívánom, hogy mire hazamegyék, az asszonyomnak tizenegy rajkója szülessen!

Jót nevettek a kívánságokon, mert asz gondóták, hogy úgy sém teljesednek. De bezzeg nem nevetett a cigány, miko hazajért, mer a bába nagy örömmel jelentette, hogy tele van a ház gyermekkel, tizeneggyel. Ténné a cigány a szerszámját az egyik sarokba, a másikba, de mindenütt gyermekbe ütközött. Végre nagy haragjába és ijedségébe elordította magát:

— Én tizenharmad magammal egy fedél alatt? Inkább vigyén el az ördög!

Még ki sem ejtette rendessen az utósó szót, már is ott termett az ördög és vitte magával.

Az asszony egyedül maradt a tizenegy gyermekkel. Tiz nagyon szépen fejlődött, de a tizenegyediknek semmihez se vót kedve, örökké a kuckóba gubbasztott. Egy nap, miko megtudta az anyjától, hogy az apja régén meghalt (az asszony így meséte nekik), elhatározta, hogy megkeresi az apját akár az égbe, akár a pokolba. El is indút nagy sebessén, még sem át, míg egy olyan fáho nem ért, melynek a hégve az égbe, gyökere a pokolba nyúlott. A rajkó elővette az apjátul maradt fejszét, garádicsot vágott a fa törzsébe, szépen felballagott a mennyországba. Kopogott szent Péternek, kérte, hogy engedje be. Péter asz mondta, hogy nincs itthon az Úristen, ő sénkit be nem engedhet. Várt a cigány egy darabig, végre cselhö folyamodott. Elkezdett kiabáni:

— Szént Pétör atyám, befútta a szél a kalapomat a kapun, adja ki!

Szént Pétör asz válaszóta:

— Nem kereshetem én azt, mer addig a rossz lelkek mind bebújkának a kutyabejáraton.

No megharagudott a cigány.

— Majd megmondom az Úristennek, hogy más igaz jószágát befogja.

Igy végre bejutott a mennyországba. Kereste az apját, de nem tanáta. Meglátta az isten trónusa körül az angyaloknak készített kis székeket. Kapta, fogta magát, leült, körünézett, hát mit lát? A földön a szomszédjuk éppen akko akarta ellopni a kinos keservesen lopott malacukat. Megmérgesedett a cigány, ékezdett hajigálódzni az angyalok székecskéivel, ódalba akarta tanáni a szomszédot. Ugy belemerült a munkába, észre se vette, hogy előtte áll az Úristen. Az még igen haragudott a székpazarlás miatt, mentén kipenderítette a cigánt a kapun.

Szegény cigány elindút nagy búsan a pokolba. Talákozott ott egy csapat katonával. A vezetőjük elmondta, hogy az országuk királyának a lányaért jöttek, akit az ördögök elrabótak, de a világér sém akarnak visszajadni. No a cigánnak sém kellett több. Zörög a pokol kapuján, kéri az apját, dehát nincs otthon Plútó, az alattvalók nem mernek sémmit. A cigány erre elővette az ásót, elkezdte pécezgetni a földet.

— Ha ki nem adjátok az apámat még a királykisasszont — mondta —, hát olyan templomot építek ide, hogy még Plútó is kiszorul a pokolbul!

Megijedtek az ördögök. Odajadták a cigánnak, amit kért, ő még nagyvigan megindút a felvilág felé. Igen ám, de időközben hazajért Plútó. Mégtudta a dögöt, jó leszidta az ördögöket. Rögtön a cigány után kütte a futárját, hogy hozza vissza a kiráلكisasszont. Utóléri a futár a három embért, kéri a foglyokat, mire a cigány:

— Álljon ki versenyre. A különbbé legyen a két fogoly.

Miko mégtudta, hogy az ördög futóversenyben akar kijállni, asz mondta:

— Az öcsémet küddöm el helyettem, credj, ott alszik a bokorba!

Ott egy nyul szundikát, s mikor az ördög felrezzentette, ugy ellillant, hogy emez nem ért a nyomába. Megszégyenülten ballagott vissza az ördög üres kézzel.

Plútó most a buzogányossát kütte a cigány után. Buzogányhajítázsba versenyeztek. Miko a cigánra kerút a sor, felkijátott a mennyország felé:

— Bátyám, fogadd el tőlem ezt a jó acélt, te mint kovács, jó hasznát vészed!

Az ördög megijedt, hogy a buzogány tényleg a mennyországba kerül, nagy sietve odaadta.

Plútó most a kanászát kütte a cigány után. Ezzel abban

versenyéztek, hogy száz darab disznót ki hajt ki előbb az ólból. A cigány kikötötte, hogy csak a göndörfarkújakat hajtja ki. Mikor összeszámolták, minden disznó göndörfarkú vót. A kanász sēm végezett sēmmit.

Most az ostoros mēnt a cigány után. Ostorpattogtatásba versenyéztek. Miko a cigánra kerūt a sor, elkezdte abronccsal betekerni hármuk fejit, mer mingyár olyat kondít, hogy akinek nincs körülabroncsozva a feje, annak könnyen megrepedhet a koponyája. Az ördög rimánkodott, hogy tekerjik be az ő fejit is. Erre a cigány olyan szorossan csavarta az abroncsot a fejire, hogy az ördög lemondott a foglyokrú, esze nélkül vágtatott vissza a pokolba.

Utójára a szabót kütte Plútó a cigány után. Éppen a pokol határánál érte utól őket egy kis háznál. Rögtön behúzta a cigánt, hogy varrjanak versenyt. Most az ördög élt praktikával. Hogy ne köjjön sokszor befúzni a tűbe, olyan hosszú cérnát fogott, hogy minden ötésnél ki kellett ugrani az ablakon meghúzni a szálát. A sok ugrálásba ugyancsak eltelt az idő. A cigány kurta cérnával ötögetett szorgalmassan. Előbb lett kész, mint az ördög. Így legyőzte az utósó akadályt is, mehetett nyugodtan, Plútónak nem vót több hatalma fölöttük.

Mondjam-e, nē mondjam tovább? A cigány nagy diadallal vitte haza a királykisasszont, persze megkapta a kezit és a fél országot, boldogan éltek, mig még nēm haltak.

Az öreg cigány megfogadta, hogy ezentul sēmmit sē mond meggondolatlanú.

73.

JANCSI MEG A PELIKÁN MADÁR

Vót egy öregembēr mēg egy öregasszony. Azoknak született egy fiuk. A királynak is született egy lejánya, oszt akkor hát az öregembēr vitte körösztoni. Asz mondja az öregembēr. Először a fiút körösztonjuk meg, mer hát mindég erősebb a férfi, mind a lejány. Hát ezé a királ nagyon megharagudott, hogy a szegényember fiát előbb körösztonték mind az ú lányát. Hát meghatta a legínt még tizennyóc éves koráig, hogy addig éljēn, akkor āra mēnt — mer ezek ott kin laktak országot mellett egy házba, āra mēnt a királ, a legínnek adott egy levelet.

— Ne — aszongya — vidd ezt a levelet a királnénak.

Hát a királ beleírta a levélbe, hogy miháncs ez a legin odajér, mingyá végeztesse ki, hogy tovább nê éljen.

Hát ahogy a legén viszi a levelet, összegyűtt az országuton egy öregemberrê. Kérdi, hogy hová mész fiam. Aszongya, viszkê a királnénak egy levelet.

— No, mutass csak azt a levelet!

Az öregembérnek odaadta a levelet, az öregembör ránéz, hát aran bötüve lett írva, hogy ha odaér ez a legin, mingyá esküttesse mæg a királleánnya. Hát mikó hazamén a kirái, lássa, hogy él a legin. Szidta a feleségit, hogy hát mé esküttette mæg. Hát aszongya itt van a levél, benne aran bötűvê, hogy esküttessen mæg. Hát nagyon bántotta a királt mindég azê, hogy hát az a legin a veje. Eccêr asszongya neki:

— Hallod, fiam, êmész tê a pëlikánmadárhó. Nekem annak a tollábú hozol három szálat. Mer annak a tolla úgy ragyog, mind az aran! Olyan szép tolla van.

Nohát ahogy mënt, hát êvitette a királ egy másik királi palotába. Hát bemén oda, a királ kérdi tûle:

— Hová mész, János fiam?

— Êmék a pëlikánmadárhó.

— Ha tê odamész, onnan többet vissza nem gyüssz. Hanem kérdéz mæg a pëlikánmadártú, hogy van ênnêkém egy lányom. Ez idáig olyan szép vót, hogy szébb nem vót nála. Most meg olyan csunya, mind a varancsos béka. Mitű van az, kérdéz mæg!

Êmënt akkor és mægín elvitette egy másik királig. Ott is bëmënt a királhó. Mingyá a királ kérdi:

— Hová mész, János fiam?

— Êmék a pëlikánmadárhó.

— Hát ha te odamész, onnan többet vissza nem gyüssz. mer a pëlikánmadár tégéd mægész. Hallod, János fiam, ha elmész, ha lehet, kérdéz mæg tûle, hogy itt a konyhaajtó előtt van egy almafa. Ez az almafa minden évbe kéccê termett mæg virágzott. Mos sê nem terêm, sê nem virágzik, hogy mitű lehetne ez, hogy mægín terômjen.

Na jó van, hát êmënt. Ajis êvitette mægín egy királi városig. Hát ajis kérdi tûle, hogy hát hová mész, János fiam.

— Mëgvêk a pëlikánmadárhó.

— Kérdéz mæg a pëlikánmadártú, hogy mé nincs a mi palotánkban víz.

Hát, asszongya, maj mëgkêrdêzi.

Avva odaért, ahol egy nagy vizënn kellett neki átmënni. Ott vót egy ilyen révész ugy-ê, aki járkát ladikon. Ajis mondja neki:

— Hát hová mész tē, János?
— Émék a pëlikánmadárhó.
— Kérdēz mēg túle, hoty hány esztendejig lészék én mēg itt révész.

— Maj mēgkërdēm.

Hát akkó odajért a pëlikánmadárhó. Csak az Örzsi asszon maga vót otthun. Mingyá az Örzsi asszon alá bújtatta az ágy alá. Mikó hazaér a pëlikánmadár:

— Örzsi asszon, idegēn szagot érzék a házná.

— Há jólaktá valahun dōgszaggā, oszt annak a szaga gyün ki az órodon.

Nohát, ugy-e űnáluk úgy vót a divat, hogy éfélig aludt a pëlikánmadár, az Örzsi asszon mēg őrizte. Éfél után mēg az Örzsi asszon aludt, akkó mēg a pëlikánmadár őrizte. Hát mikó három szál tollat kihuzott, aszongya neki éccé:

— Hallod ē, Örzsi asszon, hogy csipnek ezek a bōhák.

— Aludj, aludj, mer idejér az idő, én is lē akarok fekünni.

Hát akkó kihúzott három szál tollat, de nagyon szép tolla vót a pëlikánmadárnak, csak úgy ragyogott. Hát akkó, mikó ideért az éfél, az Örzsi asszon lëfeküdt, éccé arra ébred.

— Hallod tē, pëlikánmadár, mit álmodtán.

— Mit Örzsi asszon?

— Én azt álmodtam, hogy egy királynak van egy lánya, az idáig olyan szép vót, hogy a világon szébb nem vót nála. Mos meg olyan csunya az arca, mind a varanskos békájé. Mitől lehetne ez mégéccé szép?

— Attól lett az csunya, a királylán lëejtettē a falatját és nem vëtte fő, hanem ēgy varanskosz béka belevëtte a szájába. Mos hogyha azt a békát fővënnék a palló alú, a királylán mēgënné annak a szájábú azt a falatot, mēg héccërte szébb lëne, mind amilyen vót.

Akkor mēgēn aludt ēgy kicsit. Mēgin éccé fölëbredt.

— Hallod, pëlikánmadár, mit álmodtam én?

— Mit, Örzsi asszony?

— Azt álmodtam, ēgy királynak a palotájában van egy almafü a konyhaajtó előtt. Az idáig mindēn évben kéccé termëtt, virágozott, mos mēg sē nem virágzik, sē nem terēm, mitől lehetne ez, hogy mēg éccé terēmne.

— Hát attól lehetne, ha annak a környékit ugy-ē ősszel fölásnák és az első termësit a szëgínnek annák. Akkor az újra terēmne nekik.

Nohát akkor az Örzsi asszon mēgin aludt, mēgin fölëbredt. Mondja neki, hogy mit álmodott.

— Ennek a királynak a palotáján soha nincs egy csöpp víz se. Hogy lehetne neki víz?

— Hát ássanak egy kis gödröt, akkó maj lesz nekik vizük.

Nohát mēnt visszafelé a János. Bemēnt mēgin ahhó a királyhó, akinek nem vót a vize, mondja neki, hogy ássanak egy gödröt, akó maj lesz vizük.

Amiannak mēg mondta, hogy hát az almafának a környékét ősszel ássák körül, oszt az első termésit adják a szegínnek. Akkó maj terēm.

Emennek mēk hát, hogy a lánya csunya vót, mondta, hogy vegyék föl a békát, egye mēg a lány azt a falatot, mit lēejtēt, akkó mēgin olyan szép lēssz.

Hát úgy is lētt. Fölvették, a királlán sokkal szébb lētt, mind amilyen vót.

Mēg tán most is élnek, ha mēg nem haltak.

74.

A HÁROM ÓRIÁS

Vót egy öregasszony, annak vót három fia. Hát asz mondják, hogy emennek szógáni. Hát el is mēntek. Odaértek a háromas uthó, egyik egyik utonn, a másik a másikon, a harmadik mēg a harmadikonn. Hát egy vót a legfiatallabb, főmászott a szödör-fára oszt ētte a szödört, hát csupa szödör vót a szája. Akkó lēfeküdt, mintha alunna. Akkó gyütt a két bátyja, aszongyák, majd egy hét múva mēgin itt tanákoznak. Hát ű ott nem aludt, csak hallotta, hogy mit mondtak. Nohát egyik egyik utonn, a másik a másikon, ű mēg mēnt a harmadikonn tovább. Hát emēnt a királi palotába, beszegődött juhászbujtárnak. Hát itt a királ kijatta, mer óriások laktak abba az erdőbe, hogy aki azt az óriásokat kivégzi, az megkapja a királlánt mēg fele királyságot. Hát ugy-ē ez a juhászbujtár már legin vót, odajárt az erdőbe, legetette a birkákat. Hát éccé mēn egy óriási embēr.

— No, te kis cserebogár, hogy mersz tē begyünni ami erdőnkbe legetetni.

— Talán ehēs kē, öregapám?

— Hát bizon, fiam, ehēs vagyok.

Akkor vitt ki egy kinyeret mēg egy csutorába bort.

— No gyűjön ke, oszt egyēn kē. Van itt bor oszt igya kē mēg a bort.

Megette a kinyeret, megitta a bort, akkor lēfeküdt, oszt ela-

ludt. Akkor a juhászbojtár még mingyá fogta a kést, oszt évágt a nyakát. Akkor estefele kihúzatta a számárta az országút szélire. Szépen fölállította, a fejit rátette, mintha élne, és kivette a nyelvit. No hát másnap mégin kimént az erdőbe, mégin ott legétet, hát akkó még mént az óriásasszon.

— Te kis cserebogár, hogy merté begyünni az erdőbe. Nem láttá egy embért, hogy ére járt vóna.

— Nem láttam én sènkit.

— Talán tő is ehès vagy?

— Hát ehès vagyok, fiam, má három napja nem ettem.

Vitt ki egy kényeret még egy csutora bort.

— Újön kē lē, oszt egyvèn, kē!

Mégette az is a kényeret, bort mégitta, lēfeküdt, ajis elaludt. Annak is lēvágta a fejit, oszt kirakta az erdőszele, fölállította, oszt a fejit szépen rátette, a nyelvit még kivette. Hát ennek ugy-è híre vót, hogy a királ kiadta, hogy aki kivégzi a három óriást, az megkapja a királlánt is még fele királságot. Hát akkó harmadik nap mégin vitt ki egy kényeret még egy csutora bort. Mént az óriáslány. Kérdi, hogy nem látott ére egy asszont még egy embért.

— Nem látott ű senkit — asszongya.

— Talán ehès vagy?

— Hát bizon, fiam, ehès vagyok.

— No gyűjön ke, egyvèn ke, van itt kényér is még bor is.

Nohát ajis mégette a kényeret, mégitta a bort, ajis lēfeküdt, oszt elaludt. Akkó annak is lēvágta a fejit, de a nyelvit azt kivágta. Beletette zsebgibe. Akkó má negyedik nap, hogy ezt meghallotta egy Vörösvitéz nevű, katona vót, hát majd ű emén oszt kivégzi a három óriást. De a három óriás ott át az erdő szélinn, mintha étek vóna. Hát ű még akkó a kardjáva csak megpiszkálta, hát lēsött az egyik feje, mind a háromma így csinát, hogy ű kivégezte a három óriást. Nohát mingyá odahíta a király palotára, a várkosok kívül átak. Asz mondja a királ a juhászbojtárnak:

— Hallod, fiam, mos bemehetsz ám az erdőbe legétetni, mer nem ének az óriások.

— Hát van azoknak nyelvük is?

— Hát ha má szájuk van, akkó csak nyelvük is van.

Kivette a nyelveket.

— No nézze még!

Hát nézi a királ, hát persze hogy nyelvek.

— Nem a Vitéz katona végezto ki, hanem én végeztem ki a három óriást. De akkor a juhászbojtár, mikó kivégezte a harma-

dik óriást, emént megnézni a kastélyukat az óriásoknak. Hát gyönyörű nagy épületjük vót. Úgy köllött neki fölani a számár, mer olyan magos ajtók vótak, hogy nem tudta kinyitni. Akkor nyitogatta az ajtókat, éccé odajért egy ajtóhó, abba még bé vótak zárva má sok nép, amit az óriások úgy éfogtak. Megijedtek, tolakodtak, hogy ně kerűjön egy sě sorba.

— Ně fejétek, eméhatték szabadon, nem hántlak benneteket. Nohát avva el is mentek. Ez a juhászbujtár még hazamént, befogatott a hintóba. Asz mondja a királnak, mos kimégýünk megnézni az óriások kastélyukat. Hát akkó fölűt a királkisasszony még a királné, a királ is, kiméntek, hát gyönyörű szép kastéljuk vót az óriásoknak. Hát nagyon örűt a királ is neki. Akkor a királkisasszony még ez a juhászbujtár mindig ott tanyáztak az erdőbe ott abba a kastélba. Még tán most is élnek, ha meg nem haltak.

75.

TÜNDÉR ILONA MEG AZ IFJÚ SZÉP ÁRGYÉLUS

Hát gyerekék, ha jók lésztek, akkó emésélēm a Tündér Ilonát. Hun vót, hun nem vót, hetedhét országon tunnan vót, az Üveg-hegyekēn tunnan vót, a korpa kazalokhoz messze vót. Öreg-anyámnak vót egy füstös kemēncéje, sě eleje, sě hátúja něm vót neki, mégis rétest, pogácsát sütött benne. Úgy láttam mind most, úgy ettem belüle mind most, ára mēnt egy szűzanyamezteleen cigánygyerek, egy csepp inge eleje sě vót, mégis mind ēvitte benne.

Öreganyám meséte nekēm, hogy vót a világon egy király. Öreg, jóságos király vót, vót neki egy nagyon szép kertje. Hát abba a kerbe éccé nyőt egy csudálatos almafa. Hát az olyan nagyon szép almafa vót, hogy mindēnfelű csudájára jártak. Rēggē kivirágzott. Dél felére nyőtek a gyümölcsi, este felē ēkezdt érni, de rēggerē mind egy szēmīg ētűntek az almák. Hát ugyan mi viheti ē, tanakonnak ott a királyi miniszterek is, szeretnék megőrizni, de nem tudják, a katonasák körűfogja a kerttēt, de rēggere mēk csak egy almát sě lehet taláni. Rēgge aztán ēkezd újra virágzani, délfelére nyől az alma, estefelére ēkezd zsēndűni, pirosonni, rēggere még ētűnik. Hát vót a királynak egy fia, úgy hítták, hogy ifjú szép Árgyélus. Ez nagyon szép fiú vót. Hát aszonta az apjának, hogy vitessēn oda ki egy ágyat, ű majd ottan megőrizi azt az almát. Nem úgy van az, hogy azt

ne lehet megőrizni, majd ű ott lesz, csak ha valaki akarja. Hát úgy is vót. Ifjú szép Árgvélus vitt ki magának oda könyveket, cigarettát, oszt ott olvazgatott, cigarettázott, hun sétát egy kicsit, még léfeküdt oda az ágyra, éccé csak gyütt egy szellő, megfújta az Árgvélust, elaludt, mire fölébredt, má nem vót sëmmi. Hát így mënt ez másik éccaka megést, majd megörzi ű, nem úgy van az, hogy nem lehet azt megőrozni. Hát most elaludt, maj hónap éccaka nem alszik ē. Hát megést ottan sétágot a kerbe, mindön, hát éfél felé gyütt egy kis szél, megfújta a szémit neki, elaludt, mire föléredt, nem vót sëmmi. Hát jó van, az apja mondja:

— Nè is örözd, édös fiam, hát nem lehet azt megőrozni. Ki tudja, ki viszi ē annak a fának a gyümöccsit? Maj megfázó itt kint a kerbe.

— De nem úgy van az, apámuram, megörzöm én aztat, ha má hozzáfogtam.

Hát osztand megést kimënt. De vót egy öreg kertész, még vót vakúva. Má évekkē előbb megvakút, oszt úgy éldégét ott, a király adott neki enni, inni. Az az öreg vakember kint őgyelgett a fa körű. Hát osztand második éccaka olyan finyösségöt látott, hogy még az ű vak széne is meglátta. Úgy gondóta ű, hogy az valami csudálatos lehet, mikó ű tisztán látja. Itt valami történik, hanem ű majd odamén, oszt akkó megmondja az ifjú szép Árgvélusnak, hogy ű mit látott, hogy kísűbb kezdje a virasztást. Akkó maj éfélkő fönt lesz. Hát úgy is vót. Az ifjú szép Árgvélus este mingvá nem mënt oda virasztani, hanem gyütt-mënt bënt a szobájába úgy, mind máskó is szokott. Tíz-tizenegy óra felé mënt ki a kerbe az almát őrizni. Hát uramfia, nem megést elaludt. Hát oszt akkó éccé éféltájba odaszát hét gyönyörű fehér hattyú. Mikó odaérnek, megrázkódnak, hát gyönyörű hét szép lán lett belőlük. Három az egyik végibe át az ágyrak, három még a másikba, a légszebb még odaborút az Árgvélusra, oszt ēkez-dëtt sírni-ríni:

— Kej fő, kej fő, ifjú szép Árgvélus, mer csak még most az éccé birtam együnni. Soha többet el nem gyüheték. A tē kedvedé üttem ide ezt az almafát, de ha most nem ébredsz fő, akkó soha többet ē nem gyüheték osz tē soha nem ismerhetsz mōg engēm.

Hát addig sirt-rít, csupa víz lett az Árgvélusnak az arca, mindēne a könnyektű. Éccé csak fölébredt. Ó uramfia, mit lát, gyönyörűség szép lány ottan űfölte sír-ril.

— Hát ki vagy tē, szép lány, hogy itt rísz, hát ki hánt téged, hát mé sírsz olyan nagyon?

— Hogyne rinák, má harmadik éccaka itt rílok körülötted, oszt föl nem ébredsz. Én vagyok a Tündérszép Ilona. Ha nem ébredsz fő, soha többet nem birunk találkozni.

— Ha má együtté ide az én apám kertjibe, akkor maradj is itt, oszt légyé az én feleségem.

— Hát azé is gyüttem, hogy itt maradok ténálad, ezek az én testvéreim, ezek az én szolgálólányaim hagy menjenek vissza.

Arra azok megrázkódtak, oszt hát fehér hattyú lett belőlük. Az ifjú szép Árgyélus még a Tündér Ilona beszélgettek, elálmosodtak, elaludtak. Hát ugye mindenhun legkorábban főkel a szógáló, a gazdasszony, kiviszik a pörnyét, hát ott is ugy-e kipucóták bënt a királynak a házába a kemencét, hát egy kis szógálólány kivitte a pörnyét. Uramfia, mi lehet ott a kerbe? Hát ahogy kiönti a pörnyét, odalopószkodik, hát mit lát, hogy egy gyönyörű szép lány alszik ott az ágyba az ifjú szép Árgyélussal, de akkora nagy aran haja van annak a lánnak, hogy kivilágítsa az egisz kertét. Hát fogja magát, előveszi az ollót, három szál haját lévőág Tündér Ilonának, avva csak sietett ű vissza a munkahelyire. Hát közbe má főgyün a nap. Rögge fölébred a Tündér Ilona. Ekezd sírni-ríni, zokogni.

— Mé rísz, édés szívem, szép szerelmem? Ki bántott téged?

— Azé rílok, mer nem maradhatok itt. Olyan nagy útát tettem még érted, oszt nem maradhatok nálad, merd a té apád házáná végem van.

— Hát mit vettek ē tőled apám házáná. Mondd még, visszavészük tőle.

— Nem is az a baj, hogy nem vészíték tőle vissza, hanem három szál aran hajamat valaki lévőagott. Hanem én itt nem maradhatok.

Évvē megrázkódott, oszt hattyújé vát, oszt érepűt. Annyit kiabát még oda az ifjú szép Árgyélusnak:

— Hogyha szeretsz, majd együssz utánam.

Hát akkó az ifjú szép Árgyélus bémönt, zúgott, mérgelődött, rit, káromkodott. Ki lopta el a Tündér Ilonának azt a három szál haját? Addig kérdezgetett ezt is, amazt is, hogy a kis szógálólány sírva-ríva emonta, hogy ű lopta ē, de ű visszaadja, csak űtet nē bántáák. Hát, de nem ért ez má sēmmit, a Tündér Ilona nem vót. Hát akkó az ifjú szép Árgyélus szomorkodott, hogy mi lesz most űvele, ű nem tudja felejtteni a Tündér Ilonát, merd űneki csak az az egy lány kő, másik lány nem is köll. Hát akkó aszonta az apjának még az anyjának, hogy ű emén, oszt megkeresi. Égyre vígasztáják, apja, anyja könyörögnek neki, de nem hallgatott sēnkire. Ű emén oszt megkeresi. Hát mi csiná-

janak, főpakóták, kinyeret, szalonnát a tarisznyába, útravalót, píztn neki. Elmént.

Mén, mëndégél heggyen-völgyön, ázik, fázik, de ű csak mén. Hát ahogy mén, mëndégél, má isten tudja hun vót, má hetedhét országon is túnan járt, éccé lássa ám, hogy egy nagy tisztás közepin három ördög veszekszik. Kajbának, de szidják egymást, de nem tudja, hogy mi lēte űket, de környes körű mēg a nagy üvekhēgyek meredztek mindēfelé. Hát mikó odaér hozzájuk:

— Hát tik, mi csinátok?

— Hát mi csinánánk, jó, hogy gyüssz, ifjú szép Árgyéus. Majtē mēgmondod, hogy hogy csinájunk. Mēghalt a mi apánk, az öreg ördög, oszt nézd ezt a bocskort hatta ránk mēg ezt a köpönyegēt, mēg ezt a karikásostort. De ennek olyan tulajdonsága van, hogy aki magára szēdi űket, fōlhúzza a bocskort, magára vēszi a köpönyegēt, a dērēkára csavarja azt a karikásustort, oszt aszongya, itt lēgyek vagy ott lēgyek, oda viszi, ahova ű kívánja. Hát oszt nem tudunk rajta elosztzni. Egyik a másika nekű nem ér sēmmit. Mondd má mēg tē, hogy melli-künkē lēgyēn!

— Na jó van — aszongya az ifjú szép Árgyéus —, majd én mēgmagyarázom, hogy csinájátok. Lássátok ott azt a legmeszszebb heggyet?

— Lássuk, hogynē látnánk.

— No ēmēntēk oda, oszt amelyiktēk leghamarább visszajér, azē lēgyēn mind a három.

— Hēj, ez nagyon jó lēs, mingyá mēgyünk mind a három.

No oszt el is kezdtek, oszt mingyá szalannak. Az ifjú szép Árgyéus csak erre várt, mingyá magára kapta a bocskort, köpönyegēt magára vētte, körültekerte magán a szijustort, oszt aszongya:

— Hīpp hōpp, Tündér Ilonánā lēgyek!

Ekezdēt emelkēnni, emelkēnni, gyorsan repűni fōl a levegőbe, hát uramfia, az ördögök mēg odaértek a heggyhō, ahova mēntek, mēgfordúnak, lássák ám, hogy az Árgyéus viszi a köpönyegēt mēg a bocskort mēg az ustort, hát a legfiatalabbnak mēg olyan tudománya vót, hogyha ű asz monta, hogy essēn lē, akkor lēsēt. Mikó mēglátta, hogy az Árgyéus szōkik a bocskorrā, ostorra, mēg a köpönyeggē, aszongya:

— Essēn lē!

Abba a pillanatha az ifjú szép Árgyéus lēsēt az üveghēgynek a tetejihō úgy egy jó tíz mētēnyire. Nohát akkó má tudta, hogy nem ér sēmmit, hiába szēdi magára vissza, lēhánta magarű

a bocskort, köpönyegét, karikás ustort, lehajította, oszt elkezdett mászni föl arra az üvekhégynek a tetejibe. De vérésre vágta a tenyerit, a lábát, hun lécsúszott, hun főjebb ment, visszacsúszott, mer síma vót az az üveg, hát akkó nagy keservesen főért a tetejire, de má csupa vér vót.

Hát mikó fölér, ott egy kicsikét leül fönt a tetején, hát az üveghégynek a másik oldalán vót a Tündér Ilonának a kastélja. Ű onnan nagyon belelátott a a Tündér Ilonának a kastéljába. Hát nagyon nagyon megörút. Bént a Tündér Ilonáná aszonta a szógáló neki, kint vót a kerbe, bémén:

— Tündér Ilona, gyün az ifjú szép Árgyélus.

Tündér Ilona főpofozta.

— Hogy gyühetne ide, mikó ide a madár sē jár?

Evve leül, oszt ott kézimunkáztat. Éccēr aztán bémén a másik szógáló:

— De Tündér Ilona, gyün az ifjú szép Árgyélus.

Azt is főpofozta.

— Hogy gyühetne ide földi embēr a mi birtokunkba.

Hát akkó tovább is a Tündér Ilona ül az ablakná, osz nézelődik, de az ifjú szép Árgyélus má bént van a kerbe. Eccēr csak bészalad a szógáló, aszongya:

— Tündér Ilona, itt van az ifjú szép Árgyélus.

Azt is főpofozta.

— Hogy gyühetne ide, mikó ide földi embēr nem gyühet.

Hát abba a pillanadba az ifjú szép Árgyélus belépött. Hát nagyon megörűtek egymásnak, mingyá megöléték, megcsókolták egymást.

— Jaj kedves Árgyélusom, hogy gondólad rá magadat, hogy e nagy útat megtétted értem?

— Hát hogy gondólad tē, hogy tán majd élek ténálad nekū.

Ékezdtek ott ölēni, csókóni egymást. No hát mosmá akkó, ha itt vagy, mingyá hílom a papot, mēg a vendégēket oszt esküdünk. Hát osztán mingyá hozzá is fogtak lakodalmat csinálhū, összegyűtöttek vendégsīgēt, megvót az esküvő, utánna mēg a vacsora, ahogy ősznek ottan, megēszik a levest, az ifjú szép Árgyélus mēg odafordul, durr kēpēn vágja a Tündér Ilonát.

Tündér Ilona irul-pirul, de egy szót sē szól. Mēgēst egy kicsit hozzá fognak ēnni sütemint, az ifjú szép Árgyélus durr, pofon csapja a másik oldalrú Tündér Ilonát. Hát egy kicsit furcsa vót a Tündér Ilonának, hát ilyen mēg nem történt ű vele, de mēg mindig nem szót. Mikó osztán má a tortát is szétvagdoszták, az ifjú szép Árgyélus mēgēst pofon csapja Tündér Ilonát. A Tündér Ilona sírt-rít.

— Hát urak, vendégek minnyájan, akik itt vattok az én házamba, láthattátok, hogy má most harmaccor vágott engem az ifjú szép Árgyélus pofon, hát mondjátok még, hogy mé vót az, mé köllött űneki engem pofon vágni.

— Ó Tündér Ilonám — aszongya az ifjú szép Árgyélus —, hát nem tudod, hogy tē is mi csinátá? Hát nem pofon vágta tē is mind a három kis szógálólányodat, ahelőtt hogy elébem szaladtá vóna, mind a három szógálódat pofon vágta. Hát nem bántalak én tégēd, de ez a három pofon, ez köllött nekēd.

Nohát akkó sirt is, nevetett is a Tündér Ilona. Mégēst össze-
csókolósztak, még lett a nagy békesség. Ęmút a lakodalom, éltek szépen békive. Ęmúllik egy év, kettő, ěccēr osztán aszongya az ifjú szép Árgyélus, de nem öregēdett, fiatalok vótak, szépek, ű ěmén haza, oszt meglátogassa az ű szülejit, mégmondja nekik, hogy megtanáta Tündér Ilonát. Hát ez így nem jó van, hát az ű szülei asz sē tudják, hogy ű él-ē, hal-ē. Aszongya neki a Tündér Ilona:

— Hun vannak má a tē szüleid? Má évszázadokkal ezelőtt mēghaltak.

— Dehogy haltak, hogy haltak vóna még, mikó nem is olyan régēn gyüttem el otthunrú.

Hát addig ěre, addig ára, nem hallgatott rá, hát ű ěmén, mer ű látni akarja az ű szüleit.

— Hát jó van — aszongya a Tündér Ilona —, ha tē innēn elmész, nem gyüssz vissza soha. Hanem nézd, odadom nekēd ezt a kis lovat, adok útra, amire szükségēd van, de tē errú a kis lórú soha lē nē száj, mer, ha tē errú csak lē is lépsz, soha többet vissza nem gyüssz, azonnal mēghalsz.

— Dehogy halok még. Visszagytűvök, csak hazamēgyēk mēg-nézni édesapámat, édesanyámat, hogy vannak, mégmondom, hogy élēk, mēg megtalátalak tégēd.

— Na jó van.

Hát fő is út az ifjú szép Árgyélus a lóra, mēnt, mēndégēt, ballag, má ěhatták régēn az űveghēgyeket, beértēk az erdőbe, síkságra, megismerte az erdőt, a síkságot is, ahun az őrdögök veszekēdtek. Hát akkó mēn tovább, ěccē egy nagyon ēvadút helēn, ahun sē út nincsen, sē épület, sōmmi, mikor az Árgyélus szétnézött ottan, tekingetett, sirt-rit sokáig, tekingetett. Hát itt vóna az ű édesapjának a fejfája? Hát hun vannak az ű szülei. Hová lett az ű birodalmuk. Sē ház, sēmmi, sē ěmbēr, sē állat, legkisebb nyoma sē látszott, hogy itt valamikó épület vót. Akkor rit az ifjú szép Árgyélus. Tekingetett, hogyhát akkó mosmá ű nem is lássa még az ű szüleit. Közbe a kis ló főket,

mer lejárt az a bizonyos idő, nagy szomorúan megfordút, oszt visszavitte az ifjú szép Árgyelust. Ménnek hegynék, ménnek vőgynék, éccé csak oda érnek, egy olyan helyre, ahun sziklás, göröngyös vót az út. Hát uramfia mit látnak! É van akadva egy öregembër. Visz egy nagy kocsi kumplát, é van vele akadva. Rossz sován lova van. „Te, gyí!” Fogja, húzza, de mindenfélét csinál vele, de a ló még sè bírja a kocsit mozdítani. Odaér az ifjú szép Árgyelus, aszongva az ember, ugyan gyűjjön oszt segítsén neki, mer ez é nem bírja húzni a kocsit. Az ifjú szép Árgyelus nem akar, de az ember csak könyörög neki, mén mellette, ahogy a kis ló viszi, hát csak nè légyen má ilyen lelketlen.

— Öreg embër vagyok, nem birom én má ezt a kocsit kitolni. Mi lesz velem? Mindén vagyonom az, ami itt van a kocsin, hát oszt akkó hogy megyék haza. Kőne menni. Hát nè hagyjon má itt egy ilyen öreg embért!

Addig ráncigáta, könyörgött neki, hogy az ifjú szép Árgyelus leugrott a kis lórú. Mikor osztán lélepött a kis lórú, az öregembër csak megfogta neki hátul a grabancát.

— Hej, csak ha megvagy, ifjú szép Árgyelus. Má háromszáz esztendeje, hogy kereslek. Még köllött vóna halnod már háromszáz esztendőnek előtte, de té ébujkátá elülem, én vagyok a halál. Mènj csak oda a többi közé!

Hát akkó látta ám az ifjú szép Árgyelus, hogy a kocsin nem kumplák vannak, hanem embèrkoponyák. Avva csak ütet is meglóditotta a halál, oszt má ű is ott fönt zörgött a többi koponyák közt. Meghalt abba a pillanatba, mër má visszamènni a halál nem engedte, hogy vissza fölűjön. A kis ló még hazaballagott a Tündér Ilonához. Mikó oszt meglátta Tündér Ilona, hogy a kis ló maga mènt haza felé, ékezdezt sírni-ríni, jajgatni:

— Vége van ifjú szép Árgyelusnak. Meghalt az én párom.

Mingvá fekete ruhát vètt magára, oszt egész életibe sirt-rít. A halál még vitte az ifjú szép Árgyelust, odatette a többi koponyák közé, amit ű kumpláknak, facipóknak nézett. Viszi, viszi, hát éccé csak odaér ám, ahun vót valamikó évszázadokká ezelőtt az ifjú szép Árgyelus apjának a birodalmának a határa. Ott vót ásva annak idejibe egy nagy árok, má mos rëndes szakadék lett belüle. Hát oszt nem vigvázott a halál, főfordút a szekere. A koponyák szétgurútak, az ifjú szép Árgyelus kivágódott messzebbre, egy nagy bukornak a tüvibe, a halál még mérgeibe csak főhánta a koponyákat, nem is nézte, hogy az ifjú szép Árgyelus ott maradt, oszt azt nagy mérgessen évitte, hogy má háromszáz esztendőnek előtte é köllött vóna csipni, oszt még csak mos tanáta még. Nagy mérgeesen, dörögve-morogva éhajtott a szekeri-

vē. Az ifjú szép Árgyélus még ott maradt olyan gelegunya bukor tüvébe, hát ahogy ott fekszik, még van halva, öregedve, éccé csak odaszáll arra a bukorra egy öreg, vinségös holló, má olyan öreg vót, hogy alig látott. Hát tekingetett, bogarázott, nézelődött.

— Nini, hát itt még tán valami ember fekszik?

Lészáll a földre.

— Jé, hát ez az ifjú szép Árgyélus! Jaj mennyit ettem én az ű apjának a kertjibe. Mennyi mindent kaptam én ott. Hát mi történhetett vele? Hát ez még van halva. No csak nē vónák ilyen öreg, hogy megkeresném, hogy mőre van az élet főrása. De talán tudom is még, hogy mőre van.

Avva az ifjú szép Árgyélust bétakarta falevelekkē, mindēnē, hogy más állatok rá nē talájanak, ű még osztan ēreput. Ére, ára, amāra, addig, addig keringett, hogy rátalát arra a kis patakra, amelyikbe az életnek a vize folydogát, teleszíta a csőrit és viszszaszát az ifjú szép Árgyélushó, megkente neki vele a két szēmit, még megkente neki a nyakát avvā a kis vizecskévē, hát az ifjú szép Árgyélus fölēbredt:

— Jaj énekēm, hun vagyok?

— Itt vagy, kizs gazdám — aszongya a holló —, emlékszel-e még rám? A tē apád kertjibe nagyon sokat láttā ēngēm.

— Hogynē emlékeznék, má mos csak tē maradtā az én apām birodalmábū. Mi csinājak? Hogy jutok én el a Tündér Ilonáhó, az az én feleségēm.

— No hát akkó az úgy! Jártam én āra Tündér Ilona birodalmāba, tiszta fekete ruhāba sir, rīl, jajgat. Hogy jutsz most oda? Ugyan hogy is birjak rajtad segíteni?

Hát addig spēkulāt az öreg holló, addig addig, hogy az ifjú szép Árgyélus fogta a hollót, oszt mén, mēndégēl āra az ű Tündér Ilonāja felē. Aszongya neki a holló:

— Nem jó van ez így, kizs gazdám, merd így sosē érünk oda, hanem tudod mit? Igaz, hogy akkó én ēpusztulok, ha tēgēd odaviszlek, de hát nem baj, én má úgyis olyan öreg vagyok. Ūj csak tē föl az én hátamra! Meglátod, mingyā ott leszünk.

Hát az ifjú szép Árgyélus főkapaszkodott a hollónak a hátára, az mēg mēgesapkodta a szárnyait, főlemelkedett a levegőbe, vitte, vitte, mingyā túl lēttek az űvekhēgyekēn. No osz mikó az űvekhēgyet átrepüték, az öregholló ēcsüggedt, elājút, akkó lēereszkēdett. Az ifjú szép Árgyélus még haina fönvalābāta, fővätte, a hóna alá csapta az öreg hollót, úgy gyöngēden vitte má oda, nem messze vót a Tündér Ilonának a kertje. Viszi a szēginy öreg hollót, de má az alig pihēg. Hát uramfia, Tündér Ilona mēg

ott sír, ril a kertbe, ugyan möre halhatott még az ifjú szép Árgyélus. Hát uramfia, mit lát. Gyün ám az ifjú szép Árgyélus. Má akkó bent vót a kerbe, de mi van a hóna alatt. Hát mikó összeérnek, akkó lássa, hogy az öreg holló, akivē ű is olyan nagyon sokat játszogatótt kislán korába. Hát nagyon megörűtek egymásnak. Megöleték, megcsókóták egymást. Az öreg holló még ott rájuk pislogott még egy kicsit, oszt akkó kinyút. Meghalt, mer má nagyon öreg vót.

Tündér Ilona még az ifjú szép Árgyélus aztán éltek még sok-sok száz éveket. Merd a tündérek azok örökké élnek, ha még nem haltak.

Eddig vót, tovább nem vót.

JANCSI ÉS A VILÁGSZÉP ASSZONY

Hát hun vót, hun nem vót, hetedhét országon túnan vót, az Óperenciás tengeren innen vót, korpakazalok közt megszorút. Vót a világon egy szegény embör, annak vót egy fia, úgy hitták, hogy Janesi. Hát olyan szegény vót ez az embör, hogy még azt az egy fiát se nem bírta tartani. Aszongya neki, hogy „Hallod, fiam, Jancsikám, jó lesz, ha te emész oszt eszegődsz, mē így éhenhalunk. Hát magam máj csak megélek valahogy.” Hát mi csináljon a gyerek, látta, hogy tényleg otthon nem lesz mit enni, emögy oszt eszegődik. Hát ahogy mēndégél, egyik falubú a másikba, eccer aztán békerút a király udvarába lovásznak. Az meg oszt olyan kapzsi, kegyetlen király vót, hogy hát sosē nem tudtak neki a cselédjei elégēt tenni. Nohát, aszongya eccē a király a Jancsinak, hogy „Hallod te, Jancsi, téged mikó én megfogattalak, aszontad, hogy te mindēnt meg tudsz tenni. Hát akkó most szavadná foglak. Hozd el énnekōm a világ legszēbb asszonyát. Mer hogyha ē nem hozod, akkó vége az életēdek.”

Nohát akkó úgy is vót. A Janesi mi csináljon, hát kimēn az istállóba, hát ēbújdosik, észökik onnan. Hát el is szökött. Emēn egy darabon, ahogy mēn, mēndégél, hát uramfia mit talál az úton, egy rossz, girhös csikót. De az olyan rossz, beteg csikó vót, hogy nem birt főkeni, hogy emēnjen oszt legeljen. Amit ott fekve elérte körülötte, füvet oszt má mind lelegēte. Hennyé, aszongya, hát de éhes lehet ez a szögény csikó; avvá hozzáfogott, oszt szēdēt nekik szép, tiszta, gyōnge füvet, — odavitte oszt jó

tartotta. Aztán emént, talát ott egy kis patakot, emönt oda oszt vitt neki, oszt megittatta. Hát mikó megittassa, uramfia, a csikó megrázkódik, hát egy gyönyörűséges szép ló lett belüle.

— Hát most oszt mondd meg, édes gazdám, Jancsi, hogy hova vigyélék én téged?

— Hát — aszongya — hová vinné? Nem tudom én, hogy hova vigyé, ahova akarsz!

— Hát visszaviszlek a királyhó. De né félj tüle! Még én élék, addig má te né félj sönkitű.

Hát úgy is vót, visszaméntek a királyhó, bekötte az ű csikóját is az istállóba, észrē sē vették, hogy a többi lovak közt még egygē több van, ugyanannyi vót a kirájnak. Hát megest régge hívassa a király a Jancsit, hogy „Jancsi mit montam én tenekéd hogy énnekēm hozd el a világ legszēbb asszonyát, hogy má nem mész?”

— Hát király őfelsége, azt sē tudom, hogy mére van!

— Né beszélj, aszontad, hogy minden parancsodat teljesítéd, hát most ezt parancsolom.

Hát kimén a Jancsi, ráborul a csikójára, ott sir-ril, zokog. Aszongya neki a csikó:

— Mé risz, édős gazdám?

— Hogyne sirnák-rínák, mikó aszonta a király, hogy hozzam ē neki a világ legszēbb asszonyát, oszt azt sē tudom, hogy mére van.

— Ó, édes gazdám, azé né rijjá, mondjad néki hogy csinátasson az én talpaimra néccolos acélpatkót. Adjon tenekéd két sűrű kefét, még ēcs csomó kendőrt kössön az én farkamra, akkó emögyünk, oszt ēhozzuk neki a világ szép asszonyát, a legszēbbet.

Hát úgy is vót. A János beadja a föltételeket a királynak, hogy mirű van szó, hát a király osztan mingyá teljesíti a kívánságát, megpatkójják a Jancsinak a lovát, néccolos acélpatkót mind a négy lábára, egy csomó kenderkócot kötnek a farkára, mög a Jánosnak annak két sűrű nagy kefét, beletēszi a tarisznnyába oszt mēnnek. Hát mikó kijérnek a falubú, ēccē csak a ló fölemelkedik a levegőbe.

— Hát most mondd meg, édes gazdám, hogy hogy vigyélék, úgy-e mind a szél, vagy úgy mind a gondolat?

— Hát — aszongya — úgy vigyé, hogy sē tebened, sē énbenem kárt né csinálj!

Hát oszt vitte a ló, vitte fönt a levegőbe, hát ēccer csak mikó közel érnek, leszának egy gyönyörű kastélnak a kilső szélín. Aszongya a ló a gazdájának:

— Tudod-e gazdám, Jancsi, most mi csinálj? Most látod ott azt a nyitott ablakot, én odarepülök veled, ott alszik a világ szép asszonya. Te csak minden szó nélkül kapd fő, oszt hozd ki, oszt tedd a nyeregbe, oszt ugorj fő velem, oszt hajts, gyerünk — aszongya —, de meg ne csókód, mē hogyha megcsókolod, akkó — aszongya — nagyon nehezēn menekülünk.

Hát úgy is vót. Megest fölūt a János a lóra, osztán az föl-emelkedett vele, mer egy olyan nagy magaslaton át az a kastély, odaszát le vele, ereszkédett le az ablak alá. Az ablak előtt a járda, az meg mind élēs milingekké vót kirakva, arra köllött a lónak áni. Hát ugye az még egy-kettő vágta nekije az acélpatkóját az a milling. Hát a János meg bemén az ablakon, hát ott aludt a világszép asszonya, de olyan nagyon szép vót, hogy a János azt sē tudta, hogy is nézzēn rá. Addig nézett rá, addig nézett rá, éccē beszól ám a ló:

— Gyerünk má, édēs gazdám, János, mer má aszongya a milling vágja jám a talpamat. Átvágta a patkót.

A János akkó ugye észbekapott, főkapta a világszép asszonyát, megcsókóta, hajts ki a nyeregbe a ló hátára. Igēn ám, de mikó megcsókóta, az egész kastél föllázadt, mindēnfelē jelēzték a vészt, hogv valami idegēn van a házná, csörögtek, csöngettek, kolompótak.

— Hű — aszongya a ló a gazdájának, mikó föl-emelkedett vele — megcsókótag, édēs gazdám — aszongya —, látod, milyen nagy bajt zúditottá a nyakunkba, no de mos má gyerünk ám.

De mēntek ám! Hát a világszép aszonnak mēg vót egy ördögös öreg anyja. Az vigyázott rá, nem erisztette sosē sēhova, mivelhogy olyan szép vót, mēg akarta őrizni magának, hogy mit akart vele, nēm tudom, csak élég az hozzá, hogy nagyon vigyázott rá. Hej, az meg egy vén boszorkán vót, mingyá előkapart a sarukbū egy nagy famozsarat, oszt ráút, oszt megnyergete.

— Gurulj, gurulj, famozsár, utóérjük a betyárt. Maj meg-gereblyézzük.

Egy nagy élesfogú gereblyét is vitt a vállán, de hajt ám, de nyergeli az öregasszony a mozsarat, de a Jancsi lova is mēn ám mind a fürgeteg. Hát éccē csak érzi ám a ló, hogy má nagyon köze vannak. Aszongya:

— Dob ē, édēs gazdám a hátad mögé az egyik kefét, mer mingyá utóérnek bennünket.

Edobta a János a háta mögé az egyik kefét. Hát egy hatalmas sűrű erdő lett belőle. Nahát akkó mēgest egy kis egérutat nyertek.

— De csak gyerünk, édes gazdám, mer mingyá utóér bennünket!

Az öregasszony meg csak sarkantyúzza jám a famozsarat az erdőbe; biztassa (a mozsarat):

— Gurulj, gurulj, famozsár, majd utóérjük a betyárt, majd megereblyézzük.

Igen ám de ugye ére zötyögött, ára zötyögött az a famozsár ott az erdőbe a fák közt, még minden. Hát addig-addig, hogy kivergődtek belüle. Na most megint sík területre értek. Hajtanak mind a kettőn. A Jancsi is viszi a világ szép asszonyát a nyeregbe, az öregasszony megsarkantyúzza a famozsarat a háta mögött. Eccé visszaszól neki a ló, hogy

— Dobd el, édes gazdám, a másik keféet is, me mingyá utóér bennünket.

No oszt a János hama belenyút az zabrakos tarisznyába. oszt kivette a keféet, oszt hátradobta. Mingyá egy hatszeles sűrű erdő lett belüle. Hej az öregasszony megest émaradt tőlük, jó darabon. De egyre nyergette a mozsarat még biztatta, a gereblyéve hadonászott:

— Gurulj, gurulj, famozsár, utóérjük a betyárt, maj megereblyézzük.

Nahát, addig-addig, átküzdötte magát a vénasszony azon az erdőn, bokrokon, mindén. Hát má mingyá utóéri üket, má mingyá utóéri üket! Éhajította a gereblyét, hogy maj ékapja a lónak a farkát. Akkó a ló még egy nagyot ugrott, oszt átugrott azon a határon, ahol az öregasszonnak má nem vót hatalma. A kendér még a kezibe maradt, az öregasszony még hanyatt-esött a mozsárra, mérgibe maj főpukkadt.

— Na megállj, gazembér, majd együszs te még!

Hát akkó ugye az öregasszonnak vissza köllött fordúni, a János még oszt a világszép asszonyát hazavitte a királyhó. Hát mikó a király meglátta, hogy milyen gyönyörűséges szép asszony, azon nyomban papot hozatott, hogy most má mingvá esküdjenek is. Hej aszongya a világszép asszony:

— Nem úgy van az! Maj akkó esküdünk meg, ha elhozzák énnekém az én aranykacsámat tóval együtt.

— Micsodát?

— Hát van nekem — aszongya — egy aranykacsám, oztat elhozzák a tóval együtt, akkó majd megesküdünk.

— Hát ki hozza jast el?

— Hát majd aki engem éhozott, az maj azt is éhozza! Más-kébb itt — aszongya — nem lesz lakodalom.

Hát megest hívassa a király a Jancsit.

— Hát, Jancsi, te elhoztad ezt az asszonyt ide, de ez még nem ér semmit, me nem akar velem mégesküdni mindaddig, még ẽ nem hozod neki az arankacsáját a tóval együtt.

— Hát hogy hoznák én el egy tavat — aszongya —, hát azt nem lehet a helirü ide-oda vinni.

— Má mindõgy. Te vagy az én szolgám, én nekød parancsolok, ha nem hozod ẽ, vége az életènnek!

Hát szegény Jancsi mëgest sír-ril, szomorkodik, búsul, hát hogy lehet ilyent kívánni. Kimén az istállóba, simogassa ott a lovát, panaszkodik neki. Aszongya:

— Mé búsúsz, édës gazdám?

— Hát hogye búsúnék, mikó ilyen lehetétlenséget kíván ez a király tülem, hogy hozsam ẽ nëki az arankacsáját tóval együtt.

— Ó, édës gazdám, hát elhozzuk. Mi az nekünk, sëmmi së!

— Hát jó van, hát most mit kérjek tüle?

Mëgest csak kérjé tüle két kefét — aszongya — mëg egy csomó kócot a farkamra. Oszt akkó — aszongya —, majd ehozzuk, mëg nyóccolos acélpatkót a lábomra, mer ez — aszongya — kicsit tovább tart.

Hát mikó odajérnek, mëgest azon mód mén vele a ló mind előzőleg. Fõlemelkedik vele levegõbe, oszt szának, repűnek. Mikó leereszkedik oda a tó partjára, hát körű van acélmillingekké az egész tó környéke, oszt abba a tóba uszkál az arankacs. Aszongya a ló a gazdájának:

— Most csak gyűrd fõ a nadrágod szárát, oszt csak eridj be a tóba, oszt addig hizelegj a kacsának, mëg mëg nem birod fogni. Mikó oszt mëgfogod, akkó rohanj, ahogy csak birsz, oszt föl a hátamra, oszt gyerünk!

Nahát akkó úgy is vót. A János aztán mikó ott leereszkédtek a tóparton, belegázót a vízbe, vót: „Kácsókám, kácsókám, kacsókám!” A kacs. meg csak ẽre csal, amára csal elűle, elűszik, mëg lebukik a víz alá. Há oszt akkó a János egyre hizeleg neki: „Kácsókám, kácsókám!” De a kácsa csak nagyon csalogassa be a tónak a legközepibe. Èccer osztán a János valahogy mivel hogy falusi gyerek vót, ugye tudta, hogy hogy kó az olyan viz. zekbe bugdácsóni, valahogy lebukott a víz alá, ẽkapta a kácsának a lábát, hóna alá fogta oszt hajts kifelé. De a kácsa mëg sivalkotta ám magút. Az egisz környík zengett, zúgott, csörgött, csattogott. A János meg szaladt, oszt fölűt a ló hátára. Oszt ẽkezdték nyargani, vágtatni, a tó meg mënt utánuk. Igen ám, de az öreg boszorkány is fölűt a mozsár. ra, oszt nyergelto jám.

— Együttë mëgest, gazember, ẽviszed a tavamat is, de mögfoglal most, ha addig ẽlők is.

— Gurulj, gurulj, famozsár, utóérjük a betyárt, maj még-gereblyézzük.

Haj de fenyegette avvá az zélesfogú gereblyéve. Igén ám, de ugye a lónak is vót esze, oszt mént, ahocs csak bírt, a tó még mén ott velük, körülöttük, a kácsa még a Jancsinak a hóna alatt, de fogja jám, hogy ē ne szaladjon tüle. Hát osztand éccé aszongya a ló:

— Édēs gazdám, dobd hátra a (zegyik) kefét, mer mingyá utóér az öregasszony.

Hátradobta a Jancsi oszt a kefét, hát mingyá egy hatalmas sűrű erdő lett belüle, tele fatuskókká. Hát oszt az öregasszony osztán azon barkácsót, körösztübujkát, mászkát, mérgelődött:

— Gurulj, gurulj, famozsár, utóérjük a betyárt, majd még-gereblyézzük.

Addig, addig, hogy a vén huncut kivergődött az zerdőbű, hát má mingyá utó is éri űket, de má meg is fogja. Aszongya a ló:

— Édēs gazdám, gyorsan vesd hátra a másik kefét is, me mingyá megfog bennünket.

Hát úgy is vót. Hátrahajtitotta a kefét a János, lett belüle egy olyan hatalmas sűrű erdő, hogy abba má igazán étévett vóna mindēnki. Az öregasszony még csak nyergeli a mozsarat, oszt hajtsa, sarkantyúzza:

— Gurulj, gurulj, famozsár, utóérjük a betyárt, maj még-gereblyézzük.

Igén ám, dehát a ló még nagyon futott, amennyire csak birta, mindēn erejit belejatta, tudta, hogyha az öregasszony megfogja űket, akkó végük van. Hát oszt má úgy is vót, hogy mingyá ēkapja az öregasszony a lónak a farkát. Nēm is a kezive nyút, hanem a gereblyéve, hogy valahogy beleakassza a lónak a farkába, de bizony csak azt a kendercsomót kapta el, azt a kócot, oszt akkó mérgibe hanyatt esett a mozsárra, a János még oszt kikerūt abbú a körbű, ameddig vót az öregasszonnak a hatalma, oszt aztán szép lassan barkácsótak hazafelé, vitték a kácsát, még mént a tó is velük. Az öregasszony még mégfenyö-gette űket, mikó összeszedte magát, hogy:

„Majd együsz, te betyár, még, de akkó má megfoglak.”
Nohát akkó aztán hazavitte a kácsát is meg a tavat is. No aszongya a király a szépasszonnak:

— Édēs lelkēm, szép szerelmem, mos má osztán sēmmi hiba nines, esküdjünk má.

— Hohó — aszongya az asszony — nēm úgy van az. Van énnekem otthon egy aranmésesem, maj még azt is elsőbb ha ēhozzák, aztán esküdünk.

— Hú — aszongya a király —, hát ki hozza azt el?
— Hát majd az, aki engem ěhozott, azt is ěhozza!
— Hát má lehetetlenséget nē kívánj. Hogy birna ěgy embör ěgy egész méněst ěhozni.

— Hát akkó nēm esküdünk měg.

Hát megěst a király, mer az is olyan gonosz vót, hívassa jám a Jancsit:

— Jancsi, újabb dolog vár rád! Ha te ezt ěhoztad, ezt az asszonyt is, meg az arankácsáját is, ě kő hoznod az aranméněsit is.

— Hát — aszongya —, hogy hozzak el ěn egyedül ěgy magam ěgy méněst?

— Hát má minděgy, ahogy ěhoztad az asszonyt, úgy ěhozod a méněst is.

Hát jó van! Szomorkodik a Jancsi két napig, három napig, de a király mindig zaklassa, hívassa, hát mi csináljon már, panaszkodik a lovának. Nahát aszongya a ló:

— Ez igazán nagy dolog, dehát maj měgpróbájuk, mer más-kébb — aszongya — csakugyan kivégeztet tégedět a király. Hát — aszongya — kérjě tüle ěgy ásót, měg ěgy bivalbört, měg tüt, cěrnát. De jó sokat, oszt akkó majd — elhozzuk — aszongya — az aranméněst. Měg ěgy csengettyüt, ěgy kolompot, amit a lovak nyakába szoktak těnni, ahun van sok ló.

Hát akkó úgy is vót. Měnnek, měndegének, fönt a levegőbe měgest. Aszongya a ló, mikó má közelěrnek, leeriszködött a földre, ěgy helyen:

— Mos má bejěrünk az öregasszonnak a határába! Hanem most, maj měgmondom, hogy mi csinálj! Most — aszongya — odajěrünk, ahol az aranméněs legel. Akkó ott te engěm bevonsz ebbe a bivalbörbe. Oszt elásó mélyen a föld alá. Van ott ěgy fa közě hozzá, te měg fömászó āra a fára. De le ne gyere! Jó darabig. Majd — aszongya — měn a méněs a kútra, akkó — aszongya — kiválik belölük a vezěresödör, oszt odagyün, ahun ěn lěszek ětemetve. Akkó ott — aszongya — hozzáfog, oszt kapar. Vájja a földet, vájja, aszongya, jó mélyen engěm leásó. Akkó oszt, aszongya, akkó addig kapál, kapar, měg vág, míg ki nēm szakad a bőr. Az a bivalbör. Akkor azután, aszongya, maj kicsap onnan ěgy kik láng. ěn lěszek a kik láng, ű meg lěsz a zód láng. Oszt mink maj veszekszünk. Há maj meglátod te onnan a fāru, aszongya, hun a kik láng lěsz fölű, hun a zód láng lěsz fölű, aszongya, mikó látod, hogy a zód láng má most nagyon alufölű lěsz, akkó, aszongya, legyűsz a fāru, oszt a kantárszárrā vered (be), de minděg a zód lángot. Mikó aztán, aszongya, le birod verni, teljesěn, aszongya, akkó, aszongya, mingyá ott

termek én, meg ü is, aszongya, visszaváltozik lójé. akkó csak hama kössé össze bennünket, oszt má menjünk is.

Hát úgy is vót. Elásta oszt a János az ü lovát, belevarrta a bivalbőrbe, oszt elásta jó mélyen a földbe, ahogy oszt elássa, ü még fómászott a fára, letémette jó rendesen, osztán főkapaszzkodott a fára, eccé aztán gyün ám az az aranménés, mer ára mentek a kútra inni. Gyün a ménés oszt mingyá a vezércsödör kiválik a csapatbú oszt úgy nyerítve, nyikogva mén oda, mén oszt kaparja azt a friss ásást; szaglálja, vágja, rúgja. Hát jóidejig kaparta, má a többi lovak mind ittak, a csikósok szerettek vóna onnan elhajtani ezt a vezércsödört is, de ez nem akart menni, csak vágta ott a földet, vágta. Eccer oszt kiszakadt a bivalbőr. Kicsapott a földbű egy kék láng. Akkó aztán nem lehetett má látni azt a vezércsödört sē csak egy zöd lángot, még azt a kék lángot. Veszekédtek, marakodtak. Hun az egyik vót alú, hun a másik vót. Szaggatták, égették egymást. Hun főjebb ment a lángjuk, hun mégest léjjobb. Ęccé oszt lássa jám má a János a fa tetejirü, hogy a zöd láng má nagyon sűrűn fölű van. A kék láng az még nagyon lassan halad, nem bír magasra fűcsapni. Legyütt oszt gyorsan a fárú, oszt fogta a lónak a kantárját, oszt végigverte jó a zöd lángot. Apritotta, verte, ahogy csak bírta. Ęccer oszt addig-addig, hogy teljesen leverte. A kék láng oszt még egyet úgy megrázkódott, oszt mingyá ló lett belüle. Akkor oszt a zöd láng is mingyá lójé változott, a Jancsi gyorsan egymáshó kötötte őket, oszt akkó megindútak, oszt mentek hazafelé, a csödörnek még a nyakába akasztotta a kolompot, oszt ahogy az kolompót, úgy ment utána az egész ló. Mindēgy szálíg az ēgisz aranménés ment utána. Mikó az öregasszony meglátta őket, messzirű, szétvette a méreg úgy, hogy aztán nem lett belüle többet sēmmi.

— No, te átkozott — aszongya — ēvitted a lányomat is, most még még ēviszed a lovaimat is.

Ott oszt az öregasszony bedöglött, ü még aztán hazamēnt szērēncsēsen az aranménēssel. Nohát akkó beterelek ottan a karamba azt a sok lovat. A király oszt mingyá hijja a világszép asszonyát.

— Nahát — aszongya — most má esküdjünk.

Aszongya az asszony:

— Hohó, messze van az még. Maj még valaki megfeji ezt a lovakat. Aztán esküdünk.

— Jaj, — aszongya a király — hát mé fejnék meg ezt a lovakat? Hadd szopják a csikók, amelyiknek van.

— Nem úgy van az! Meg kő ezt a lovakat valakinek fejni.

— Hát ki fejné meg ennyi lovat? — aszongya.

— Hát aki idehozta őket, az maj megfeji.

Hát mit vót mit tenni, a király megest hívassa a Jancsit:

— Jancsi — aszongya — baj van!

— Mi baj van, király őfelsége?

— Hát ezt a lovakat még kő neked fejni!

— Én ennyi lovat, ennyi szilaj lovat, hogy fejnék én meg?

— De bizon még kő ezt neked fejni!

Hát mit vót mit tenni, a János megest gyün-mén, szomorú.
Panaszkodik a lovának.

— Ugye mi baj van má megest?

Aszongya a ló:

— Nem baj az, édés gazdám! Megfejéd őket. De mondd meg a királynak, hogy majd én isztrongálok. Én hajtom oda teneked, te meg fejed őket bele egy nagy kádba. De — aszongya — lesz egy öreg szürke ló köztük, azt még ne fejd! Az maj odamén hozzád, odadörgölődzik, hizeleg. De azt még ne fejd — aszongya —, mer ha azt megfejéd, akkó én agyonrúglak.

Nahát akkó úgy is vót. A Jánosnak a lova isztrongáta oda a lovakat, a János még hát oszt fejte őket egy nagy hordóba. Fejegeti ottan. Nahát akkó, de oda-odamén a szürke ló. Oda-dörgölődzik a Jánoshó, de a János csak nem feji meg. Űtet nem is kő hajtani, ű csak mindég odamén. Hát akkó aztán má mind megfejte a János, csak azt az öreg lovat nem. No jó van, hát megvan, lett egy nagy gyönyörű nagy kád tej. Hát jó van. Szól a király az asszonnak:

— Na — aszongya —, édés lelkem, szép szerelmem, most már aztán esküdjünk, mos még is fejték a lovakat.

— Hohó, király uram, még nincs itt az ideje.

— Hát még mi hiányzik, mi bajod van még?

— Abba a tejbe — aszongya — még is kell valakinek fürdeni.
Amit, aszongya, az a János kifejt.

— Hát ki fürdene még abba a forró tejbe, hát nem tudod, hogy a lótej milyen meleg. Hát nem lehet abba megfürdeni.

— Hát akkó — aszongya — nem esküdjünk meg.

— Hát de ki fürdene meg benne?

— Hát aki kifejte.

— Hej — aszongya a király — hát má megint a Jancsit kell hívni.

Hát oszt mingyá hívassa is ott a szolgákká Jancsit.

— Mi parancsa van, király uram?

— Hát mi vóna, Jancsi? Te neked ebbe a tejbe még kell fürdeni.

— Hogy fürdenék még, király uram, hát mingyá kurcinává sülök, ha megfürdök benne.

— Dehogy süsz. — aszongya. Mindëgy — aszongya — mëgkõ benne fürdënök.

Hát búsul a Jancsi, szomorkodik, gyün-mén. Èccé aszongya neki a lova:

— Mi bajod van, édës gazdám?

— Hát aszongya, hát má mëgist olyan lehetëtlensëgët kíván ez a király. Hogy én abba a forró lótejbe fürdjek mëg.

— Ó — aszongya — hát az sëmmi së. Mëgfürdesz benne, csak tedd az alkuba, hogy én ott álljak a kád mellett, míg te fürdesz.

Hát jó van, úgy is vót, a ló odaát a kád mellé, de nem látta senki, hogy az elõtt mëgëvëtt egy jó valahány nagy csomó jeget. Mikó odajért a kád mellé, azt mind belekõhögte. Hát ugye a tej olyan szép langyos lett attú a sok jëgtü. Fogta magát a Jancsi, osztand beleút a kádba, oszt mëgfürdött. Hát mikó oszt jó-darabig lubickót abba a sok szép tejbe, mikó kigvütt belüle, héccerte szébb lett, mint a király. Hát nézi a király.

— Ejnye de szép ez a Jancsi, de jó vóna, ha én is ilyen szép lehetnék. Hát én is mëgfürdök abba a tejbe. De biztos csak úgy használ, ha ez a Jancsi lova nézi, ha én fürdök. Odaállítom én is. Király vagyok, parancsolok én Jancsi lovának is.

Hát ezt mingvá mondja a Jancsinak, hogy mi a helyzet. Hogy hát ű is mëgfürdik a tejbe.

— Hát ahogy akarja, király öfelsége.

— Jó van ám — aszongya —, de úgy akarom, hogy a te lovad nézze.

— Hát — aszongya — van a király öfelségének elíg sok szép lova, nézze az.

— Nem, én a te lovadat akarom, hogy az nézze.

Közbe a ló meg valahogy bejutott a konyhába, oszt mëgëvëtt ott egy pár véka parazsat. Mikor osztand izé odajállította a király a kádhoz, hogy majd hát ott legyen a ló mëg ű fürdik, mëg a király ëmënt levetkõzni, ű azt a sok hõséget, meleget mind beleokádta a tejbe, amit az a sok parázs gerjesztëtt benne. Nahát akkó a király mikó beleút, azonná kurcina lett belüle. Mingvá mëgsüt úgy, hogy nem is lehetëtt ráismerni. Hát akkó össze-szaladtak ott az urak. Jó sok miniszterëk, hogy most mi az ördögöt csináljanak, oda a király, de mëg ë së lehet tömettetni, mer nëm is nagyon maradt belõle sëmmi. Minden összeëgett. Hát oszt avvá valahogy ugye összekaparták, ami mëg mëg-maradt belõle, oszt ëtemették. No de hát most mi legyen a világ-szép asszonnyává? Az meg beleszeretëtt a Jancsiba.

— Hát akkó, — aszongya, — most má akkó tényleg esküdhetünk, Jancsi.

Aszongya a ló, beleszót, hogy nem lehet.

— Még most nem lehet — aszongya. — Egy éccakára, Jancsi, add ide énnekem ezt az asszonyt.

— Hát nem adom — mer a Jancsi is beleszeretett. — Nem adom én ezt a szépasszony teneked.

— Másképp nem lesz jó feleséged, ha nem adod ide nekem egy éccakára.

Hát ugye szerette a Jancsi a lovát, mert mindig jó vót hozzá. Odadta neki egy éccakára. Hát uramfia az meg micsinát, ugye megrázkódott az a ló, oszt egy embër lett belőle, oszt mingyá vót neki egy jó éles kardja, hosszába szétvágta a világszép asszonyát. Hát az egész belseje tele vót kigyóvá, békává, mindenféle undok, förtelmes férgekké, piócékká, oszt kihányta belőle, oszt akkó újra összevarrta, akkora má ugye régge lett. Akkó oszt emént, szót a Jancsinak, hogy most má, Jancsikám, esküdhettek, aszongya, most má nemcsak szép feleség lesz, hanem jó is. No oszt akkó mingyá papot hozattak, oszt a pap esküdtette, a hóhér söprözte, oszt mingyá akkora nagy lakodalmat csaptak, többe szartak, úgy mécsótek, mind a fejetekhő verték, még tán most is mulatnak, ha vége nincs neki.

Eddig vót, mese vót.

77.

SZEGÉNY EMBER MEG A LOVA

Hát hun vót, hun nem vót, hetedhét országon túnan vót, vót a világon egy szegény embër. Annak vót két fia, meg vót neki egy szürke lova. Nagyon szegény embër vót, mindég fuvarozgatott. Ere-ará csoszogott avvá az egy szürke lóvá, oszt úgy abbú éldégétek. Dehát ugye néha rossz utak is vannak, sarak. Hát az a szürke ló bizony nagyon ráúnt maga húzni a kocsit. Eccé aszongya a szürke ló, mikó az embër rakja rá a hámot, hogy ennye, édes gazdám, hát mé nem veszó má te énnekem egy páromat.

— Hát, hát te tudsz beszélni?

— Hát hogyne tünnék, hát má megtanútam tüled, má öreg vagyok, ennyi évek óta megtanútam tüled, hát vöhetné má egy páromat!

— Vönnék ám, ha vóna mibű. Nincs pénzem sose!

— Hát tudod mit? Eresszé el engem, majd én keresek rávalót, hogy birsz nekem venni egy páromat, oszt akkó te is két lovon jársz, mind a másik embër.

- Hogyne ereszténélek ē, hát nēm gyűsz vissza, itt hacc.
- Dehogy hallak itt, édēs gazdám, hát nēm hágytalak én itt téged, hát te vagy az én gazdám, ide kő gyűnni.

Hát jó van, addig beszét a szürke ló, az ember oszt kivezette az istállóbú, levette rúla a kötőfikét, ěscepta. Hej megörűt a szürke ló, főcsapta a farkát, ěgyet-kettőt fordút az udvarba, nyerített, oszt ěszaladt. Hej az ember nagyon megbánta. Nēm gyűn ez má ide vissza többet ! Hát no, minděgy, ěměnt má. Hát ěměnt a szürke ló ki a falubú. Ki az erdőbe. Jól lakott, jó füvet ěvett és szép forásvizre akadt, oszt ott ivott, nohát akkó szět-nězětt az erdőbe, hát ahogy nězelődik ěre-ěra, ěccě měglátott ěgy nagy rókalukat. Hát fogta magát, oda ráfekűdt a rókalukra. Elaludt, hortyogott. Hú, jó kipihente magát, ěccě osztan a lukba měg az öreg róka a kis rókáivá fölěbrěd. Hát má jó vóna valaměre měnni ěgy kis ělelmět kerěsni. Aszongya az öreg róka a legőregebb fiának:

— Eredj má ki, fiam, nězd měg, hogy milyen űdő van ? Hogy, hogy űtőzzek ? Majd ěměk ělelmet kerěsni.

Kiměn a kis róka, fölěr odáig a luk szájáig, lássa, hogy fehěrědik, hama visszaszalad.

— Jáj, anyám, nēm lehet kimōnni, hát nagy hó van, akkora hó van, hogy az ěgěrkijáratot is betěmette.

Hej az öreg róka mingyá pofon csapta. Hogy gondósz ilyent, most hó, mikó nyár děreka van.

Eredj te — aszongya a másíknak.

— Eredj te, nězd měg, hogy milyen űdő van !

Kiměn az is, a luk szájáig, szímatol, hát fehěrědik, hát nagy hó van, hát nēm lehet kimōnni. Visszaměn osztán a kisróka, aszongya az anyjának:

— Nēm lehet, anyám, kimōnni, olyan nagy hó van.

Durr, képen terěntětte azt is. Hát ez má nēm is lehet, aszongya, mikó az emberek aratnak, aszongya, hogy ilyenkó hó lěgyen. Fogta magát, ěměnt ű. Měgnězi, hogy na měcsoda az, hát těnyleg: fehěr, fehěrědik. Szímatólja, de nēm hiděg. Hát fogta magát, mingyá hozzáfogott, kapart ěgy másík kijáratot. Hát mikó kiměn, uramfia, ěgy nagy dōglōtt szíurke ló fekszik a rókalukon.

— No ez is jó helyre gyűtt měgdōgleni ! — aszongya. Behűz-zuk valahogy a lukba, oszt kitelelűnk rajta !

Igen ám, de měg sě bírta mozdítani. Jaj, hát most mi csináljon vele ? Mi csináljon ? Fogta magát, ěměnt, a farkas ott lakott hozzá nēm messze. Bezōrget hozzá.

— Ki jáz ?

— ěn vagyok, farkas koma, csak ěrěsszōn, kě, bě.

— Mit akar kē, komasszony, ilyen korán?

— Jaj, énnékēm, — aszongya — nagy újság van, koma, csak erösszēn ke, koma, be.

No oszt a farkas beerisztette.

— Mi újság van, komasszony, hogy ilyen korán ēgyütt, kē, hozzám?

— Hát aszongya:

— Van az én kijáratomná egy nagy döglött szürke ló, de én magam nēm bírom ēhúzni. Úgy gondótam, koma, hogy kē jó erős állat, hogy majd azt ketten ēcipeljük valahova, oszt akkó jó lesz — aszongya —, oszt megēsszük a télēn.

No mingyá, aszongya, csak felöltözködök aszongya.

Hát oszt úgyis lett, a farkas mingyá mosdott, őtözött, oszt akkó ēmönt a izé rókáhó. Hát mikó odajérnek, körü-körü szimatólják. No jó van hát, húzzák-vonják, nēm mēgy.

— Nyü, te, fogja ke, koma, húzza, ke, komasszony, nem jó fogja, ke, taszítja, ke.

Hát nēm birják. Addig-addig, hogy a izé, aszongya a róka, mer hát mindég ugye a róka a huncutabb.

— Tudja ke, koma, mi csináljunk? A ke farkát hozzákössük a ló farkáhó, kē olyan jó erős állat, majd akkó kē húzza, én mēg tolom. Oszt akkó maj csak ēbirjuk ketten húzni, itt kené nagy kamra van, ide betēsszük, oszt közösen ēfogyasszuk.

— Jó lesz, komasszony, jó!

Hát oszt akkó úgy is csinát a róka, odafarót a farkas a ló farkáhó, oszt a róka jó összekötte űket, jó erős farkasesomóra. Mind a kettőnek a farkát. Hát akkó a farkas ēkezde húzni, de húzza ám, maj beleszakad, a róka mēg tólja.

— Tolja ke, komasszony, no most tolja ke.

Eccēr oszt a ló mikó észrevette, hogy má most jó erősen ráhúzódt a farkasnak a farka az üvére, kapta magát, fölugrott. Megrázkódott, vesd ē magad, ēkezde szalanni, a farkas mēg lóbállódzott ott a farkán, ēre-ára lődörgött. A ló mēg vágdatott, közbe-közbe mikó észrevette, hogy a farkas má észédüt, akkor oszt irány a faluba. Hazafelé a gazdájáhó. Hej mikó hazajért, nagyot nyerített a kapun. Hama kiszaladt a gazda. Hazagyütt a szürke ló.

— Jaj, hazagyütt, hála istennek, csak ha hazagyütt ez a szürke ló!

Hama kinyitták a nagykaput, oszt kieresztették. Hej a szürke mēg akkó is egy-kettőt-hármat fordút az udvarba, aztán át mēg.

— No, édēs gazdám — aszongya —, hoztam ezt a farkast, maj megnyúzzátok, eladod a bűrit, oszt vesző rajta egy másik lovat!

Hát úgyis lett. Akkó ja szegény ember agyonverte a farkast, a fiai még tisztára megnyúzták, oszt a bőrit kivitték a piacra, eladták, vettek rajta egy másik szürke lovat, oszt akkó így ük is aztán két lovon jártak, mind a többi ember. Éltek békive, még tán most is élnek, ha még nem haltak. Eddig vót, mese vót, tovább nem vót.

78.

FÉL GYURKA

Hát hun vót, hun nem vót, hetedhét ország ellen vót, az Óperenciás-tengeren túnon vót, az Üveghögyekén innen vót, a korpakazalok között megszorút. Vót a világon egy szegény özvegyasszony. Olyan nagyon szegény vót, nem vót néki csak egy kis házikója, még egy kisfia, úgy hítták, hogy Gyurka. Hát az a Gyurka gyerek nyövögetett, ére-ára csellegett a ház körü, az asszony járt mosni, dógozni, oszt megéltek szegényesen, de mégis megvótak. Eccé oszt a szomszédha is egy özvegyasszony lakott, annak vót egy szilvafája, oszt átnyút egy ága a Gyurká-ékhó. Hát szegény Gyurka gyerek, mind afféle kisgyerek levett egy szem szilvát a fárú. A szomszédasszony meglátta.

— Hej az anyád irgalmát, mé bántod te az én szilvafámat? Majd emégyek én mingvá a biróhó, oszt megfizettetem veleték.

Hát így is vót, szalad nagy lelkétlen a szomszédasszony a biróhó.

Biró uram — aszongya —, a szomszéd Gyurka levett egy szem szilvát. Hanem most mi csináljak vele?

— Hát mi csinának vele, hát kisgyerek.

— Nem épp úgy, ha kisgyerek, ha nem kisgyerek, én nem engedem.

Hát mi csináljon a bíró, az is olyan vót, mind a szomszédasszony. Arra ítélte őket, hogy szét kell a Gyurkát vágni. Kétfelé. Hát úgy is vót. Szétvágták a Gyurkát hosszába. Hát egyiknek is jutott egy fé Gyurka, még a másiknak is. Nohát oszt akkó a szomszédasszony Gyurkája egy-kettő senvedt, mert ugye hát nem az ü gyerke vót, oszt nem gondozta. Emézé, az ü édesanyjáé, amelyik űneki jutott, az még hát ugye olyan szeretettel gondozta azt a fél kisfiát. Hát az még szépen megmaradt, megnyövekédett. Megemberkédett, megtanút egy lábon is járni, kijárt halászni, hát mindennap fogott egynéhány halat, abbú éldegétek. Hát eladta az anya a halat, vettek kukoricalisztét,

egyik nap főztek kukoricakását, másik nap még kukoricagancát. No osztand, ahogy múlik az idő, eccé kimén a Gyurka halászni, há nem fog sémmit. Mégescsak hozzáfog újra, hát köllene má, mer má otthon éfogyott a kukoricaliszt, köllene má fogni ennyé-hán halat. Hát eccer fogott egy icike-picike kis aranhalat.

— Hűjnye, hát ez még milyen kis hal, de milyen szép!

Eccé aszongya a hal:

— Ugyan dobja vissza engem, Gyurka, a vízbe, látod, még kicsi vagyok, nem bánod meg.

— Hogyne dobnálak vissza — aszongya —, mikó látod, hogy nem fogtam egyet sè, csak téged.

— Dobja vissza, Gyurkám — aszongya —, nem bánod meg, három kívánságodat teljesítem.

Hát addig nézegette a Gyurka a kis halat, egyik érü-árú, egyik ódalrú, a másikrú, hát mit észnek azon a kis pici halon, nem is adnak érte a piacon sè sémmit, visszadobta a vízbe. Na oszt aztán mikó hazamén üres tarisznyáva, aszongya az anyja neki:

— Hát nem hoztá, Gyurka fiam, sémmit?

— Ném hoztam én, édésanyám! Ném fogtam csak egy kis halat, az is, aszongya, olyan picike vót, oszt olyan aranyos vót, oszt úgy könyörgött, hogy dobjam vissza a vízbe, majd három kívánságomat teljesíti.

— Hűjnye — aszongya —, hát akkó az tündérhal vót, az az aranyhal. Mé nem hoztad haza?

— Hát sajnátam szégént.

— No jó van — aszongya —, dehát nincs má mit enni.

Aszongya Gyurka, hát ha az isten akarja meg az én aranhalacs-kám, akkó mingyá itt lesz egy tál kása. Abba a pillanatba ott vót egy tál kukoricakása. Hej, nagyon megörűt akkó az asz-szony.

Jaj, kisfiam, mos má aztán lesz mit ennünk!

Hát úgy is vót. Azé járt a Gyurka halásztatni is, ha még nem fogott halat, akkó hát az isten akarja meg az én kis aranhalacs-kám, mingyá itt lesz egy tál kukoricaganca. Nohát oszt így éldé-gétek úk, hát osztán abba a kösségbe, faluba, ahun laktak, oda nem messze vót tőlük a királynak is a palotája. Nahát a király-nak vót egy lánya. A Gyurka mindég ott járt el az ablak alatt halászni. A lány mindég csúfóta, hogy „Fégyurka, Fégyurka!” Hát ugye Gyurka szégény nem szót sémmit, tudta, hogy ű nem olyan embér, mind a többi, mer csak egy keze vót, egy lába vót, dehát mönt tovább. Hát eccé ahogy mén ára, hát nagy csödulet van ott a király palotájába. Hát a király kihirdette, hogy min-

dénki menjen, aki el akarja feleségül venni a lányát. Adott a lányának egy szép nagy almát. Akinek odadobja az almát, a lánya, annak adják feleségü. Hát úgy is vót. Mentek urak, pórok, tótok, vándorló cigányok, gyerekek, osztan mindenki, ugye hátha ű lesz a szöröncsés. No a Gyurka is besomfordát oda. Megát úgy hátú a szemétdombon. Hát a királykisasszony jobbra-bára tekinget, vótak ott cifrásná-cifrább legényék, mindénféle népség. Eccé meglátta a Gyurkát ott a szemétdomb tetején, odahajtította neki az almát. A Gyurka oszt mingyá főkapta, zsebre rakta. Hát hova lett az alma, senki se nem látta meg.

Hej, aszongya a király: — Adja elő, akiné van az alma.

Hát adták vóna ugye azok az úri népségek, dehát nem vót náluk. Hát akkó lezárták a kapukat, oszt mindenkit kikutattak. Hát má nics senki, az alma inégsé kerüt elő, hát valaki megétte. Hát eccé meglássa osztand az udvaron a Gyurkát. Hát aszongya még a Gyurkát meg se néztük. Hát mikó megnézik, uramfia, az ű zsebibe van az alma. Jaj, a király nagyon szégyelte a dolgot. Hát hogy most üneki egy féllábú légyen a veje? Hát üneki ez nem kő! Csinátatott oszt egy nagy hordót, beletétette a lányát is meg a Gyurkát is abba a hordóba. Befenekőtötte, oszt beleerésztette a Duna vizibe. Hát viszi a viz űket, viszi. Sír-rí a királykisasszony, efogyott aza kis énnivaló, amit melléjük raktak, mi lesz velük.

— Gyurka, minek gyütté be az udvarba, ha nem láttalak vóna meg, nem dobtam vóna nekéd az almát. Mos meghalunk éhén.

— Ó, — aszongya Gyurka —, dehogy halunk, aszongya, ha az isten akarja meg az én aranhalacskám, mingyá itt lesz egy tál ganca, oszt észünk.

Aszongya, ja akkó abba a pillanatba má ott lett. Aszongya a kislány:

— Jaj, Gyurka, hát ezt meg lehet enni?

— Hát hogy nem lehetne? Csak egyé, ha éhes vagy!

Hát akkó ettek. Másnap megest a Gyurka:

— Ha az isten akarja meg az én aranyhalacskám, mingyá itt lesz egy tál kása.

Hát megest jólaktak. Eccé oszt a királykisasszony má kezdett megzabáni attú a sok kukoricaeledeltű, ugye nem ahhó vót ű szokva.

— Hát jó lenne má — aszongya —, te Gyurka, ha kérné mást is a te aranhalacskádtú. Kalácsot, kávé, süteményt.

— Hát jó van, kérhetek. — aszongya a Gyurka.

— Ha az isten akarja, még az én aranhalacskám, mingyá itt lesz egy kalács.

Abba a pillanatba ott vót egy kalács. No osztán nem is hagyott neki békít a királykisasszony. Mindég zaklatta, mindég: ezt kérj, azt kérj! Ej utóbb má vót ott sütt-főtt, annyi hogy nem tudták, hova tenni.

— Hát csak annyit kő kérni — aszongya Gyurka —, amennyi elég lesz, hát micsinálunk itt vele? Kidobni nem bírjuk.

Hát eccé eszibe jutott a királylának:

— Te Gyurka, hát ha az isten akarja, még a te aranhalacskád, ez a hordó kimén velünk a szárazra.

— Hát megpróbálhassuk, én nem bánom — aszongya a Gyurka.

Nahát úgy is vót. Aszongya a Gyurka:

— Ha az isten akarja még az én aranhalacskám, ez a hordó kimén a partra, oda, ahun beleerésztették a vízbe.

Mer a Gyurkát is bántotta, hogy ugye messze kerüt az édesanyjátú. Hát abba a szémpillantásba megát a hordó. Aszongya a királylány, most osztán az aranhalad tegyen ki magáé, hogy ez a hordó essen le rúlunk. No aszongya a Gyurka:

— Ha az isten akarja még az én aranhalacskám, akkó ez a hordó szétesik.

Abbá a pillanatba szétesett a hordó. Űk kikerűtek a napvilágra. Hát megörűt nagyon a királykisasszony, de nagyon haragudott az apjára, amé ütet elhajította magátú, belecsinátatta abba a hordóba. Aszongya a Gyurkának, hogy hallod te, Gyurka, ha az isten akarja, még a te aranhalacskád, lesz itt nekünk egy palota.

— Hogy nē lenne — aszongya —, lesz hát! Nohát akkó, aszongya a Gyurka: Ha az isten akarja még az én aranhalacskám, mingyá lesz itt nekünk egy gyönyörű palotánk. Szébb mind a királyé.

Hát abba a pillanatba lett mingyá egy nagy kastély. Na és akkó a Gyurka ottan mingyá rēndēzkēdett, de mingyá vótak szógáló, szakácsné, szobainas, kukta, mindēnfēle. Hát mikó fölēbred az öreg királ dōrgōli a szēmit, hogy mi az őrdōg nyōt oda az ű palotájának igenyēst. Hát nēm vót ott tēnnap még sēmmi. Hát mi a csuda lehet az ottan? Hát jobban mēgnēzi, hát lássa, hogy egy gyönyörű nagy palota. Hama hijja az udvar-mestērjit, nézze mēg, hogy kié az a palota. Hát mikó átmén oda, mēglássa, hogy ott a királykisasszony, rōgtōn fordul vissza, oszt rohan haza, hogy nézze mēg, hogy mi . . . ki van ott? Ott van a királykisasszony. Hát mikó átszalad az öreg király is, hama fogja a fekkerjit, oszt kocog át nézni, hogy csakugyan igaz-e? Hát mikó átmén, lássa ám, hogy ott az ű lánya mēg a

Fé Gyurka. Hát nagyon megörült a lányának, de bizony el is szomorkodott, mer a Gyurka még akkó is csak félembër vót. Hát aszongya a Gyurka:

— Ha az isten akarja, mæg az én aranhalacsám, akkó én is olyan embër leszék, mind a többi ember.

Abba szempillantásba a Gyurkának mingyá kinyótt a másik ódala is, keze-lába, mindëne. No oszt megörült a király, mer egy gyönyörű szép, nagy, derék ember lett a Gyurkábú. Oszt nagyon szívesën hozzájatta a lányát, no osztán a Gyurka is mingyá odavitette az ü édesanyját, oszt nagy lagzi-lakodalmat csaptak.

Eddig vót, mese vót, Salamon bádogos seggen csúszott, a Jóskának egy ülepszavót húzott.

Emesétem én, na!

79.

A KATONA MEG A KUPEC

Hun vót, hun nem vót, hetedhét ország ellen vót az Óperenciás tengërën tünön vót, az Üveghégyekën innen vót, kidót-bedót kemincének egy csöpp ódala sè vót, mégis öreganyám rétest, pogácsát sütött benne. Úgy láttam mind most, úgy éttünk belöle, mind most. Ára gyütt egy szüzanyameztelen cigángyerék, egy csëpp ingeleje sè vót, mégis mind ëvitte benne.

Hát vót a világon egy katona. Kitótötte a katonaságot. Mënt hazafelé. Kapta persze a fegyverit, puskáját, ruháját, mindënit, vitte haza. Mén hazafelé. Vót neki egy kis hegedúje, azt is a hóna alá csapta, oszt mén, ballag hazafelé. Hát, ahogy mén, mëndegél, rámelegedett, ëfáradt, lejút egy fa alá no és aztán, no oszt aztán ott a fa alatt elnótázódott. Hát eccé csak valaki, egy kupec, kifogja az is a lovait, leül ott a fa alatt, levetkődzött egy ingre-gatyára, oszt ott neki heverëdik, oszt ott lefekszik, beszélgetnek egyrű-másrű, világ sorárú. Há má kezdenek ámosodni, de a fejük fölött oda telepédett egy szarka, oszt az ott mindég csörgött fönt a fán, nem hatta úket alunni. Hát eccé akkó csak aszongya az a kupec a katonának, hogy hajja, katona barátom, maga má kitótötte a katonaságot, nem tunná lelúni nekëm azt a madarat onnat.

— Hát lelövöm én, barátom, aszongya, de te kihozod.

Mer hogy ë ne felejtsem mondani, jó térgyen fölű érő macskatűsök vót a fa alatt, ahova a szarkamadár esik.

— Hát kihozom, aszongya, csak lűjje má le, hagy alszunk egy kicsit tüle.

No és akkó, no oszt akkó, mikó lelütte, lelütte ja a madarat, hát tényleg az odaesett a legnagyobb tüsökbe. Hát a kupec fogta magát meztláb egy ingben, gatyában bemént érte. No hát mikó osztán bejért a legközepibe, főveszi a madarat, hogy maj hozza ki, a katona elővette a kis hegedűjét, oszt hegedűt. Húzza jám, a kupec meg hozzáfogott meztláb ott táncóni, oszt járja, motozgál, de izeg-mozog, a katona még csak hegedül. Hát ahogy ott javába hegedűget, lássa má, hogy a kupecnek nagyon elege van. Hát akkó a hóna alá csapta a hegedűjét, oszt ěment. Hát oszt ki is gyün a kupec ám a macskatüsökbü, csupa vér kezelába, mindēne, mer közbe annyira járta ott a kálai kettőst, hogy még el is esett. Hát akkó kigyütt, befogott, hajts a legközelebbi faluba. Hej mingyá bemént a községházába, bíróhó.

— Bíró uram, nagy panaszom van.

— Mi a panasz?

— Hát így és így jártam egy katonával. Ekezdte — aszongya — húzni a hegedűjét és annyira megtáncótatott, hogy csupa vér vagyok. Hanem aszongya, fogasson be, bíró uram, oszt utána.

No oszt a bíró mingyá be is fogatott az ordenáncsosokkal. Föl csendőr, rendőr a kocsira, oszt utána. Közrefogták a katonát.

— Halt, megálljon, katona uram. Mit csinát maga evvel az embervel?

— Hát én nem csinátam vele semmit.

— Ne beszéljen, csupa vér.

— Hát akkó sē csinátam vele semmit.

Hát jó van, visszavitték a katonát. Mikó oszt visszavitték, ugye kihallgatták, hogy vót, mint vót, hát ugye a kupec hazudott, mint afféle kupec, a katona hiába védekezett, hát csupa vér vót a kupec, hát akkó aztán a katonát halára ítelték. Na majd másnap úgy háromkor kivégzik. Betették a siralomházba. Hát oszt ott a falusiák mēntek nézni, vittek neki ěnni-inni, cigarettát, szivart.

— Hej — aszongyák —, de kár ezé a csúnya kupecé ezt a szép katonát felakasztani!

De hát már mindēgy, no. Nēm segíthetnek rajta. Hát oszt mikó ěgyün a fölakasztás napja, aszongya a katona, amikó kiviszik a vesztőhelyre, fölállítsák a kisszékre, hogy má fölakaszszák:

— Hát bíró uram, minden elítöltnek van egy utolsó kívánsága — aszongya —, oszt teljesítsék, hát az enyimēt is teljesítsék!

— Hogyne, katona uram, hát hogynē teljesítēnénk. Mit kíván?

- Hát nézzék, van nekem ez a kis hegedücském — aszongya
- , hát má életembe utójára egy-két nótát elhegedünék rajta.
- Hát megengedjük.
- Hű — aszongya a kupec —, azt nem lehet. Én nem engedem!
- Hát nem parancsó maga, nem maga a bíró. Én vagyok a bíró!
- Mindégy, én nem engedem.
- Hát ha nem engedi is, mi megengedjük — aszongya.
- Hát akkó engem kötözzenek még a kocsikerékhő.

Hát oszt mingyá lekapták a kupecet a tíz körmirű. Jó erős zsineggel odakötözték a kocsikerékhő. A katona még elkezdett muzsikáni. De muzsikál, de húzza jám, szépén, jó ropogós-kopogós nótát, aki csak hallotta, mindenki hozzáfogott, oszt jártá, de járták ám a lippentyüst, meg a dobogósat, mindénfélét. Mikó oszt a katona látta, hogy má ebbü elég, hozzáfogott egy siralmas nótába. Nagyon szomorú nótáhó. Nohát oszt akkó elkezdett mindenki sírni, zokogni, összebútak, oszt sirtak, mikó a katona látta, hogy má ebbü is elég, akkó a hóna alá tette hegedüjit.

— Nohát, bíró uram — aszongya —, engemet ezé akasztanak fő.

— Hóó, — aszongya a bíró, mikó szemit-száját megtűrűte, az órát, mer csupa köny vót az egész bíró.

— Ezé nem akasszuk föl a katonát. Mit gondónak, aszongya, ilyené fölakasztani egy embért. Hát nem mondta, hogy mink sirjunk, vagy zokogjunk.

De a kupec is feszegétt ott, ahogy oda vót a kerékhő kötözve.

— Hát ezé nem akasztunk fő egy embért, hát nem mondta ü nekünk, hogy sirjunk.

Hát avval oszt előtták a kupecot is, oszt elerészttették a katonát is, megajándékozták, oszt útnak erészttették, oszt elindút a falujába, oszt még tán most is mén, ha haza nem ért.

Eddig vót, mese vót, tovább nem vót.

Hun vót hun nem vót, hetedhét ország ellen vót, az Óperenciás tengერén tunann vót, az üveghegyekén innén vót. Kidőtbédőt kimencének egy csépp ódala sē vót, mégis öreganyám rétest, pogácsát sütött benne. Úgy láttam min most, úgy éttünk

belüle mind most, ára gyütt egy szűzanyameztelen cigánygyerék, egy csepp inge eleje sē vót, mégis mind ēvitte. Hát vót a világon egy katona. Kitőtötte a katonaságot, ment hazafelé. Kapta persze fegyverit, puskáját, ruháját, mindēnit vitte haza. Mén hazafelé. Vót neki egy kis hegedűje, azt is a hóna alá csapta, mēnt, ballag hazafelé. Hát ahogy mén, mendégél, rámelegēdett, ēfáradt, lējütt egy fa alá, no oszt aztán ott a fa alatt ēlustákodott. Éccé csak odaér egy kupēc. Kifogja az is a lovait, leül ott a fa alatt, lēvetkődzött egy ingre, gatyára, oszt ott nekiheverēdik. Lēfekszenek, beszélgetnek ēgyrű, másrű, világ sorárű, há má kezdenek elálmosonni, de a fejük fölött odatelepēdett egy szarka, oszt az ott mindég csörgött fönt a fán, nem hatta űket alunni. Hát éccé csak aszongya az a kupēc a katonának, hogy hajja katona barátom, maga kitőtötte a katonaságot, nem tunná lēlűni nekēm azt a madarat onnan.

— Lēlűvöm én, barátom, de tē kihozod, — mer hogy ē nē felejtsem mondani, jó térgyēn főlű érő macskatűsök vót a fa alatt, aho a szarkamadár esik.

— Hát kihuzom, csak lűje má lē, hogy alszunk egy kicsit tūle. No oszt akkó mikó lēlűte a madarat, hát tányleg az odaesett akurátussan a legnagyobb tűsögbe. Hát a kupēc fogta magát, mezitláb egy ingbe, gatyába bēmēnt érte. Nohát mikó osztan bēért a legközepibe, fővəsi a madarat, hogy maj hozza ki, a katona elővette a kis hegedűjét, oszt hegedül ám, húzza ám, a kupēc mēg hozzáfogott mezitláb ott táncol, de nōvალaszt csinál, osz járja, motozgál, de izēg-mozog, a katona mēg csak hegedül. Hát ahogy ott javáha hegedűget, lássa má, hogy a kupēcnek nagyon elege van, hát akkó hóna alá csapta a hegedűjit, ēmēnt. Hát oszt ki izs gyün a kupēc a macskatűsögbű, csupa vér keze, lába, mindēne, mer közbe annyira járta a kállai kettőst, hogy még el is esētt. Hát akkó kigyütt, bēfogott, hajts a legközelebbi faluba. Hej mingyá bēmēnt a közsīgházára a bíróhó.

— Bíró uram, nagy panasgom van.

— Mi a panasgod?

— Hát így és így jártam egy katonával. Elkezdte húzni a hegedűjit, engēm annyira mēgtāncótatott, hogy csupa vér vagyok. Fogasson bē, bíró uram, oszt utānna.

No oszt a bíró mingyá bē is fogatott az ordēnāncosokkal, fől csēndőr, rēndőr a kocsira, oszt utānna. Közre fogták a katonát.

— Halt! Mēgálljon, katona uram! Mit csinát maga evvel az embērrel?

— Hát én nem csinátam vele sēmmit.

— Nè beszéjén, csupa vér.

— Hát akkó sē csinátam vele sēmmit.

Hát jó van, visszavitték a katonát. Mikó osz visszavitték ugy-ë, kihallgatták, hogy vót, mint vót, hát ugy-ë a kupéc hazudott, mind afele kupéc, a katona hiába védekezött, hát csupa vér vót a kupéc, hát akkor osztán a katonát halálra ítélték. No maj másnap vagy harmannap kivégzik. Bétették a siralomházba, hát oszt ott a falusiak mentek nézni, vittek neki enni, innivalót, cigaréttát, szivart. Hej, aszongyák, de kár ezé a csunya kupécé ezt a szép katonát fölakasztani. De hát má mind-egy no, nem segíhetnek rajta. Hát oszt mikó gyün a fölakasztás napja, aszongya katona, mikó kiviszik a vesztőhelyre, fölállít-sák egy kisszékre, hogy má fölakasszák:

— Bíró uram, minden elítéltnek van egy utolsó kívánsága, oszt teljesítik, hát az ényimet is teljesítsék.

— Hogynè, katona uram, hát hogynè teljesítenék. Mit kíván?

— Hát nézzék, van nekem ez a hegedűcském, hát má életembe utójjára egy-két nótát elhegedülök rajta.

— Hát megengedjük.

— Hű — aszongya a kupéc —, asz nem lehet, én nem engedem.

— Hát nem parancsol maga, nem maga a bíró, én vagyok a bíró.

— Mindëgy, én nem engedem.

— Hát ha nem engedi is, mink megengedjük.

— Hát akkó engem kötözzenek még a kocsikerékhó.

Hát osz mingyá lèkapták a kupécot a tíz körmivű, jó erős zsinegge odakötözték a kocsikerékhó, a katona még ékezdezt muzsikáni. De muzsikál, de húzza ám szépen, olyan jó ropogós, kopogós nótát. Aki csak hallotta, mindénki hozzáfogott, oszt járta. De járták ám a lippentyűsset még a dobogóssat, mindén-félét. Mikó oszt a katona látta, hogy má ebbű elég, hozzáfogott egy siralmas nótához. Nagyon szomorú nótához. Nohát oszt akkó ékezdezt mindénki sírni, zokogni, összeborútak osz sírtak. Mikó katona látta, hogy má ebbű is elég, akkó a hóna alá tette a hegedűjít.

— Nohát bíró uram, engemet ezé akasztanak fő.

— Hó — aszongya a bíró, mikó a szémit száját mégtüröte, mer csupa könny vót az egisz bíró —, ezé nem akasszuk föl a katonát. Mit gondónak? Ilyenè fölakasztani egy embert! Hát nem mondta, hogy mink sírjunk vagy zokogjunk.

De a kupéc még csupa vérbe-fagyba vót ott, mer ű is feszelgett, ahogy oda vót a kerékhó kötözve.

— Hát ezé nem akasztunk fő egy embert, hát nem mondta ű nekünk, hogy sírjunk!

Elótták a kupecot is, oszt eleresztették a katonát is. Mëgajándékozták, oszt útnak eresztették, oszt elindút a falujába, oszt mék tán most is mén, ha haza nem ért. Eddig vót, mese vót, tovább nem vót.

A GONOSZ KATA

Hát hun vót, hun nëm vót, hetedhét országon túnon vót, az Űveghegyeken innen vót, a korpakazalok közt megszorut. Vót a világon egy szögény embör. Hát mëghalt neki a felesége, nagy szëginységbe maradt. Maradt neki egy kislánya, úgy hitták, hogy Őrsike.

— Jaj, kislányom, hogy élünk má most meg? Sëmmink së nincs. Nincs anyád, aki gondozzon téged, mi lész velünk?

— Maj csak mëgélünk valahogy, édesapám — aszongya a kislány, csak — aszongya — betögök në lögyünk.

No hát tellik, mullik az idő, egyre fogyott nekik a kënyerük. Hát majd az embör süt kinyeret. Igénám mëgesináta a tésztát, de nëm vót nekik sütőlapátjuk.

— Eredj má át, Őrsikém, a szomszédba, szomszédasszonnak van sütőlapátja, kérd ë, mondjad, hogy maj mingyá vissza-visszük.

Hát ugyis vót az, Őrsike átmënt a szomszédba, lakott ott egy özvegyasszony, annak is vót egy lánya, úgy hívták, hogy Kata.

— Hát szomszéd néni, — ëküdütt édesapám, adja má ide a sütőlapátot, mer minekünk nincsën.

Nohát a szomszédasszony mingyá az Őrsikét mögmosdatta, mögfésüte, odadta neki a sütőlapátot.

— No Őrsikém, vidd át a sütőlapátot, oszt mondjad édesapádnak, hogy vögyön el engëm, akkó majd lész sütőlapátja.

Hát jó van, hazamén a kislány, az mondja neki, hogy mit mondott a szomszédasszony. Mëg lássa is az embör, hogy az Őrsike szépen mëg van füsüve, mosdatva. Nohát, asszongya, tán jó is lész, hogyha ëveszi azt az asszont. Dehát azé csak húzta, halasztota mindaddig, mëg megest ën nëm fogyott a kënyerük. Mikó oszt ëfogyott a kënyerük, hát má mëgest ë kő kërni a sütőlapátot. Mëgest csak ëkütte az Őrsikét.

— Eredj má, Őrsikém, hozd el a sütőlapátot a szomszéd

nénitü. Mondjad neki, hogy izé, majd mire még egyszó éfogy a kinyerünk, akkó majd évöszöm ütet.

Hát el is mönt az Örzsike, oszt mondja neki a szomszéd néinek, hogy adja má ide a sütőlapátot, mert megest éfogyott a kényerük. No megest a szomszédasszony megmosdatta, megfésügette.

— Mondjad apádnak, vegyen el engem, akkó majd lesz sütőlapáttok.

— Hát aszonta édesapám, hogy majd éveszi — aszongya.

Hát úgy is vót. Évette a szomszédasszonyt a szegényembör, oszt hazavezette. Vitte a szomszédasszony a Katát is, hát egy darabig jó is ment ott minden, hanem aztán a szomszédasszony az Örzsikét mindig rúgta, vágta, sémmit se jó vót, ahogy az csináta. Mindég sokat évött az Örzsike, mindég szitta-verte, pedig az Örzsike mindég dógozgatott még rendbe tartotta a baromfikat, csirkéket, a háztáját. A Kata még csak út a kukóba nagy morcosan, kócosan, azt sose bántotta az anyja. Hát eccér addig-addig szekirozta az asszony az embört, hogy így a te lányod sokat eszik, úgy a te lányod sokat eszik, ez nem csinál sémmit, csak mindég rendetlenségét, mé nem viszed el az erdőbe, keressen magának másik helyet. Hát oszt egyre a szegényembör má nem áhatta a szekirozást, fogta a kislányának a kezit, oszt évezette ki az erdőbe.

— Eridjé, kislányom, szógáni, látod, hogy itthon má milyen rossz helünk van.

Hát el is mönt az Örzsike. Mént-méndegélt, de az apja is siratta nagyon, még ü is, azé fét az erdőbe, dehát úgy gondóta, hogy maj csak valahun rátanál valakire, aki befogadja. Hát ahogy mén, méndegél, ráesteledött. Hát most mi csináljon, fét is az erdőbe, egyre csak lássa, hogy egy helyben egy kis világosság úgy odamutatkozik hozzá.

— Ennye — aszongya —, ahun olyan világosság van, ott lakik valaki. Émgyek, hát ha beerösztenek.

Hát úgyis vót. Émén, bekopogtat az ablakon, egy kis picike házikóra talát, bekopogtat, kiszól ottan egy kis nyávogós hang, hogy ki jaz?

— Én vagyok — aszongya —, szógálatot kerések, engedjenek má be.

— Hát beeresztelek, ha nem bántasz — aszongya egy olyan vékony hang.

— Hát dehogy bántok én senkit — aszongya —, csak erősz-
szenek be.

Hát mikó kinyillik az ajtó, egy nagy cirnos macska van ott.

— Hát mi járhatba vagy, — aszongya az Örzsikének.

— Hát — aszongya — szógállatot keresnék, aszongya, ha befogannának.

— Hát csak gyere be ide énhozzám, majd itt megélünk ketten is.

Hát úgyis vót, bemén az Örzsike, hama osz mingyá hozzáfogott kisöpörte a szobát, csinát egy kis vacsorát, akkó aztán mikó övött, adott a macskának is önni, akkó leűtek a patkára, akkó a macska odadörgölődzött hozzá, akkó az ölibe vette, símogatta, hát így telt-múlt az idő, mindennap jó bánt a macskával, ott vót má három napig nála, egybe csak mikó este befekszenek, mer mindég együtt is aludtak, zörögnek ám az ablakon:

— Tányér talpam, lompos farkam, szép lán mátkám, nyiss ajtót!

Jaj mögijedt az Örzsike.

— Mi csinájjunk — aszongya —, főmérgeznek bennünket, összeszúrkanak.

— De hogy szúrkanak, — aszongya a macska —, nem bántanak azok minkét, csak mondjad neki, hogy dobjanak be egy láda aranyat, mög egy láda ezüstöt az udvarba, mög egy láda ruhát oszt űk mög menjenek isten hírive.

Hát az Örzsike odamént, oszt kiszól neki, hogy hányják be azt a láda aranyat, ezüstöt, egy láda ruhát az udvarba, oszt űk menjenek tovább isten hírive. No hát rögge, mikó főkőnek, kimén az Örzsike, hát uramfia, mit lát? A sok aranyat, ezüstöt, a szép drága ruhákat az udvaron.

— No — aszongya neki a macska —, te is jó vótá én hozzám, aszongya, most ezt a ruhákat, pizt, ezt mind nekéd adom, aszongya. Most má emehetsz haza, apádhon.

— Hát de, hogy mennjek, aszongya, hát nincs amin évigyem.

— Dehogy nincs, aszongya, van ott kocsi, ló is, aszongya, kivű még aszongya még kocsis is, aki ezt főrakja.

Hát mikó kimén a lány az erdőbe, a ház körű szétnéz, hát tényleg ott van kocsi, ló, ott a kocsis, mingyá befogott, főrakta az Örzsikét, az Örzsike még elsőbb a macskának készített öninnivalót, ébücsúzott tüle, még simogatta, még sókogatta, oszt eköszönt tüle, oszt emönt haza. Hát mikó mén hazafelé, hazajér, zörög az ablakon.

— Édesapám, eresszen be, hazagyüttem.

— Te vagy, kislányom?

— Én ám, édesapám.

Hej, a mostohája mingyá ékezdött morogni, hogy hát mé kö

neki visszagyünni, mikó így is aszongya, nekünk is nincs mit önni, oszt mé köllött neki visszagyünni. Hát akkó ja izé ja a mostohája, hogy így dörgött-morgott, aszongya neki a Örzsike, hogy anyám, hát nem kó engem má ötetni, még itatni, hát hoztam én annyi aranyat, ezüstöt mög ruhát, mög mindént, aszongya, hogy izé, elég lősz mind a kettőnknek. No hát akkó úgy is vót, mikó oszt a mostohája möglátta, hogy milyen sok szép ruhát hozott az Örzsike, aranyat, ezüstöt, mindénfélét, akkó oszt ékezdött ám még csak irigykenni, mert az ü Katája mög nagy kócosan, baglyosan ott üt a kuckóba, nem vót neki sémije sē, még morcos vót. Hát éközdött az Örzsikétü kérni, kunyeráni.

Az még bizony aszonta neki:

— Eredj ē te is szógáni, oszt akkó maj lősz nekēd is.

— Jó van ám — aszongya —, hogy jönjek én el az erdőbe?

— Hát — aszongya —, úgy ahogv én ēmöntem.

Hát fogta is magát a Kata, ü is ēmén szógáni. Az anyja is mönt vele, jó darabon elkisértē. Hát mikó aztán mén, mén a Kata, rátalát ű is arra a kis házra, nēm is zörgött, csak igényēst neki az ajtónak, kinyitta, a macska mén elébe.

— Mit akarsz itt?

— Sēmmi közöd hozzá! — Csak félrerúgta, oszt csak bemönt.

— Éhēs vagyok, — aszongya.

Talát ott énnivalót, megētte, a macska odamönt hozzá, oda-dörgölődzött, kért ű is tülle, de nēm adott neki. Ézavarta onnan, este is, mikó lefeküdt, a macska odamönt hozzá, hogy odabujik az ágyába, ēhajtotta onnan, mögverte, kidobta. Hát jó van, így vót ez egy pár napig, má szegény macska be sē mert menni, mer mindég rúgta, vágta, hát eccé ēgy este, ahogv ott a Kata fészkelődik az ágyba, megzörgetik ám az ablakot. Kiszól a Kata, hogy ki az?

Aszongya,

— Tányér talpom, lompos farkam, szép lán mátkám, nyiss ajtót.

— Jaj — aszongya a Kata — mi csinájak.

— Énni mér nēm attá, mé nēm attá énni — aszongya a macska, — akkó most tunnák rajtad segiteni. Mondjad nekik, csináljanak, amit akarnak.

Hát akkó már azok jól tudták, hogy a macskának baja van a Katává, bemöntek, oszt szétvagdosták a Katát. Megölték, levágták a fejit, kipöckötkék a száját, oszt kitötték az ablakba. Hát jó van, tellik-múlik az idő, már otthon fészkelődik az anyja, hogy de soká gyün ez a lány, de soká hozza azt a sok aranyat, ezüstöt, selymöt, mindönöket. Gyerünk má, hé, keressük meg.

Hát jó van, addig beszét, hogy emöntenek, osztan mögkeresték. Hát ahogy mönnek, má messzirü lássák ám, hogy a Katának ott vigyorg a feje az ablakba. Asszonya az asszony:

— Nézze he ja héj, ahun van az én Kata lányom, má messzirü nevet ránk.

Hát mikó oda érnek, akkó lássák ám, hogy a Katának a feje le van vága a nyakárú, oszt ki van pöcköve a szája, oszt úgy van odakészítve az ablakba. Hát mikó bemönnenek, mondja nekik a macska, hogy én nem töhetek rula, ü is rosszú bánt én velem, én se védelmeztem meg ütet. Ha ü jobb lett vóna én hozzám, én is jó löttem vóna ü hozzá. Hát akkó hazamönt az asszony oszt sirt-rit, siratta egész életibe a Katáját, az Örzsike még szépen férhöz ment, oszt él boldogan még most is, ha mög nem halt. Eddig vót, mese vót.

82.

A KONDÁS MEG A FIA

Hát hun vót, hun nem vót, gyerekek, vót a világon egy öreg kanász, olyan községi kanász vót, aki a kondát hajtotta ki, a község disznait a legelőre. Öreg embör vót má, szegény vót, a falu szélin vót neki egy kis viskója. Hát még is éldögétek a feleségive, dehát vót neki egy ostoba rossz fia, egy haszontalan rossz gyerek, aki hát hun segített az apjának, hun nem. Hát még is örözték úgy a községnek a disznait; régge kihajtották, este hazahajtották, de olyan rossz szokása vót annak az Andris gyereknek, úgy hitták a gyereket, hogy valahánszó hazajértek, mindig mikó bemönt a konyhába, főkapta mingyá a levest, amit az anyja akkorra kitálót, oszt akkó vitte vóna be a házba, de a küszöbön rendessen rálépött az egyik lábává a másik kapcájára, hasra esött. No hát akkó az apja ezé mindig nagyon haragudott, mer akkó nem vót nekik mit önni. Hát ez mindénnap előfordút, ahánszó csak hazamöntek, hogy nem vót nekik aztán mit önni, az asszony hun főzött másik ételt, hun nem, ettek kenyeret meg a haját, oszt hát nagyon bántotta az öreg embert. Na egy alkalomra annyira főbosszankodott, akkó is mikó hazajértek, kajból utána az apja:

— Te, Andris gyerek, nehogy bántsd a levest, mög megest elesel vele!

De bizony az Andris gyerek nem hallgatott a szóra, csak főkapta a levest a konyhábú, oszt hajts be vele a házba. Mikó a küszöbre ért, hasra esött vele. A tál is összetört, a leves szétfolyt.

— Hej, az anyád vigalmát, hát hogy gondósz te ilyen csinálni! Tegnap se nem vót ételünk, máma se eszünk főtt ételt!

Fogta az öreg a karikás sallangos ustort, jó éverte a gyereket, oszt ézavarta.

— Eridj a háztú, te nagy mihaszna, ha már sëmmi hasznodat se véhessük. Ide többet në gyere mihozzánk, hogy tönkre tēdd az életünket!

Hát fogta magát a gyerek, nagy morcosan, ríva émönt. Hát ahogy mén, mēndegél, estére bejért a másik faluba; no kérem szépen, mikó ott bejér a faluba, hova legyön egy olyan nagy buszma gyerek, émönt a kocsmába. Befeküdt az asztal alá, mert hát nem vót neki péze, hogy igyon. Befeküdt az asztal alá. Nahát ott az asztal mellett még odaűt egy fiatal pár, aztán jávába, izé, iszogatnak, mög beszélgetnek. Hát ahogy ottan sutognak, buttognak, kihallgassa magát az Andris gyerek, hogy hát ezek mit beszélnek. Aszongya a lány a legénynek, hogy most nincsenek otthon a szüleim, mozs gyere el.

— Nēm lesz otthon mámma sënki, gyere most el — aszongya.

— Hát jó lesz, émögyök, melyik ablakon kopogjak?

— Hát azon a szélsőn.

— Majd ott lészök — aszongya.

— De ne gyújtás gyertyát, mer meglássák akkó a szomszédok, hogy ott vagy.

Nahát akkó ja izé, az Andris gyerek meg ott az asztal alatt hallgassa, még az ifijúr mög is rúgja a cipőjive, hogy hát mi van itt az asztal alatt. Aszitte valami kutya, hát aztán lássa, hogy hát valami csavargó ott fekszik. Hát mikó aztán azok hazaméntek, az Andris gyerek előkecmeregött az asztal alú, mégindút, jó megjegyézte magának, hogy hun lakik a kisasszony, émönt, bekopogott.

— Te vagy az, édes szívem, szép szerelmem?

— Én vagyok, csak eresszé be!

Hát a kisasszony beerisztette.

— Gyere be az ablakon, nem gyútunk gyertyát, mer meglássák, hogy itt vagy.

Beresztette hamar. Az Andris gyerek levetette pizkos gúnyáját, nagy rossz bocskorát, kabátját, bundsúrját bedobta az ágy alá. No aztán lefeküdtek, beszélgettek szerelemrű, boldogságrű, egyrű-másrű, ami eszükbe jutott. Ahogy el akarnak alunni, eccé valaki mégest csak kopog.

— Jaj nekēm, — aszongya a kisasszony —, ki lehet az?

Aszongya az Andris gyerek:

— Édes szivem, szép szerelmem, tán bizony az a csavargó, amelyik ott feküdt az asztal alatt.

— Az lehet, hallod! De most fölármázza a szomszédokat, mégtudják a szüleim, hogy itt vagy nálam. Hanem tudod mit, ott van a másik ágy alatt egy tálba, — aszongya —, mindenféle piszkos vizek, minden, aszongya, öntsd rá!

Úgyis vót, az Andris gyerek megfogta azt a mosdótálat, ki nyitotta az ablakot, leöntötte a fiatalurat avvá a piszkos mindenféle. Hát az elkezdött morgani, káromkonni, oszt émönt. Hát ott még jót nevettek rajta, összebújtak, lefeküdtek, elaludtak. Hát a kisasszony még hamarabb fölébredt, mind az Andris. Hát mikó fölébredt, széthúzza a salukáterokat az ablakon, nézi, hogy ü kive aludt? Hát a szutykos, piszkos, maszatos csavargóvá. „Jaj istenem, most micsináljak? Nagy rossz bocskor ott az ágy előtt. A gúnyája az ágy alá begyürve. Mi csináljak?” Hama oszt hivatta a szógálólányt.

— Eredj hama a borbéhó, meg a suszterhó, szabóhó, oszt csinátassunk neki ruhát, nehogy mégtudják a szüleim, hogy milyen csavargóvá tötöttem az éccakát.

Hát el is mönt a szógáló, oszt mingyá előkerítette a susztert, borbét, szabót, mindént, hát oszt az Andrást megfürdették, megborotváták, mögfésüték, fölötöztették. Hécerte szebb lett, mind az ifijúr. Hát alig hogy felötöztették, rendbeszédtek, hazavertek ám a kisasszonnak a szülei. No szalad mingyá elébük.

— Édes jó atyám, nézzék meg ezt a fiatalembört, ez az én választottam, ez lesz az én uram!

— Hát jó van — aszongya az apja —, ha má ezt választottad, hát akkó éljetek boldogan.

Nohát oszt akkó ja, megkérdezi az apósa, hogy hát mégis hát fiam, mi a te mestérséged?

— Az én mestérségem? Én jószágtenyésztő vagyok. Sertés tenyésztő.

No de olyan rosszú gyűtt ki tüle, hogy mingyá gyanút fogott az apósa, hogy talán nem is sertések azok, hanem disznók, de hát ráhatta, hát legyenek disznók. No és aztán éltek egy darabig boldogan, hát oszt aszongya neki öccé a felesége, hogy „Hallod, te András, hát nincsenek neked szüleid, hogy émennénk meglátogatni?”

— Vannak — aszongya —, de hát te úgyse szeretsz oda émönni.

— Dehonnem, émegyek én a te szüleidhő. Hát te utánad, aszongya, má most azokat is tisztölöm, még becsülöm, szeretem. Látogassuk meg őket.

No hát, az András aszongya:

— Hát gyerünk, no látogassuk meg.

Hát összerakóta az ü régi rossz gúnyáját, bocskorát, mindēnit, azt is betette a fijákerba, az ülés alá, mert fijákeron mēntek. Hát oszt fölűtek hátúra, vittek mindēnféle élelmet, ruhaneműt, jócskán pizt, mer a kisasszony gazdag vót. Hát oszt mēnnek, mēndegének. Mikó odajérnek a falu határába, aszongya neki az András gyerek a feleséginek,

— No látod, édēs szivem, szép szerelmem, az a kis ház, az az én apám háza. Oda mēnjetek be, oszt akkó, aszongya, mingyá küdd el a kocsist, hozzon húst, bort, oszt süssetek, főzzetek! Maj nēm akarnak oda tikteket beeriszteni, de tik csak erőve mēnjetek be.

Nohát akkó izé főpakót az András, meg összeszedte az ü rossz gúnyáját az ülés alú kihúzta, emōnt, levette azt az úri ruháját, oszt fölötözött abba a rossz ruhákba, oszt ott várakozott kint a falu szélén, hogy űtet nē lássák. Hát mikó odajérnek a fijákerral, az öregasszony maga vót.

— Hát, nénikém, be lehetne je ide mēnni kocsivá? — mondja a fiatalasszony.

— Hogy gyünnének be ide, nincs a mi házunk ahhon szokva, hogy ide urak gyűjjenek.

— Csak az udvarba, nénikém! Nem kő nekünk istálló! Az udvarba is meglēsznek a lovak.

— Hát lássa, hogy kicsi a mi udvarunk, nem is fér el ilyen két nagy ló, meg ilyen fijákerkocsi.

Addig-addig könyörgött ott a fiatalasszony, hogy nahát be-erisztették űket. Mingyá oszt kifogta a kocsis a lovakat, oda-kötözte a fijáker mellé, a fiatalasszony adott neki pizt, ēküdte húsé, boré, ű meg ott az öregasszonnyá beszélgetett. Mikó oszt meghozta a kocsis a főznivalót, akkó hozzáfogtak, oszt sütek, főztek.

— Hát maguk, nénikém, csak így élnek magányosan itten, kettecskén az urává?

— Így — aszongya. — Vót egy fiunk is, de má régēn itt hagyott bennünket. Má űl löhet nēm is él.

— Hátha él még — aszongya a fiatalasszony.

Közbe telt-múlt az idő, az öreg kanász is hazajért. Hát mikó meglássa, hogy az udvarba mi van, nēm mert bemēnni. Csak leűt az uccán a patkára, oszt ottan sirdogát. Ecccé a fiatalasszony észrevette, hogy ott van az öregember az utcán.

— Hát maga, bácsikám, mé nēm gyün be?

— Jaj nēm mēgyék én be, ha má urak vannak a házná! Eveszik

tülem még ezt a kis házat is, azé gyüttek ide. Dehogy merek én má beünni.

— Csak gyűjjön be, bácsikám, nem bántsuk mink magát. Hát csak mink itt kifogtunk, hogy megpihenjünk egy kicsit. Csak gyűjjön, nem bántsuk mink sē a házat, sē magát!

Addig-addig behizelegették az öreg embert, bemént, osztan — ekezdtek ottan beszégetni, mingyá közbe az étel is készűt. Eccēr aszongya a fiatalasszony:

— Hát nincs magának, bácsikám, gyerekei? Hogy így maguk élnek?

— De bizony van valahun egy rossz fiú, de az olyan rossz gyerek vót, mindennap hasra esett a levessē. Hiába mondtuk neki, hogy nē bándtsd azt a levest, hát maj behozza anyád, ha már megfőzte, de csak főkapta mindég a tálat, oszt beszaladt vele, a küszöbön meg mindég hasra esött. Eccē úgy megharagudtam rá, hogy ēzavartam. De már nagyon megbántam. Jobb vóna már hogyha itthon vóna. Mer má nem birok én a disznók után szaladgáni.

— Hátha még hazagyün — aszongya a fiatalasszony.

— Nem gyün az má, ha ennyi ideig nēm gyűtt!

Közbe az étel elkészűt, kitáloltak. Alighogy ezt ēmeselik, az András hazajért nagy rongyosan, pizskosan, lógott a kapcája. Betoppan.

— Dicsértessék a Jézus, édesapám, hazagyüttem.

— Jaj, édes gyerekem, de jó, hogy hazagyütté!

Avvá csak az András főkapta a leveses tálat, oszt majd viszi be.

— Hünnye, az anyád irgalmát, nēm tészéd le mingyá azt a tálat!

Mire az öreg rászót, akkorra az András hasra esött a küszöbön, megest odalétt a leves. Így hát akkó nēm lett aznap sē leves.

— Hej, aki lelke van az édesanyádnak! Hát hogy gondosz ilyet csináni? Most mikó urak gyüttek a házba? Most is így cselekedté. Nēm mész mingyá a háztú.

Az öreg oszt levőtte a karikás ostort a szögrü, megest jó ēverte az András gyerekét, oszt ēzavarta. Hát akkó az András ēszaladt, űk meg oszt összeszödték, amit lehetett az ételbü, meg vót ott más étel is kisütve. Befűtek, oszt nohát ha má nincs is húslevesük, legalább ami van, hát azt megēszik. Hát ahogy ott üldögének, az András még ēszaladt, oszt átötözött az ű űri ruhájába, főpakót, oszt bemént vissza. Hát beköszön. Az öreg nēm ismerte meg. Hát még akkó, ahogy ott beszégetnek, aszongya neki az András:

— Hát hogy így kettecskén élnek maguk itt, bácsikám?

— Hát ketten élünk, aszongya, van hát egy rossz fiunk, de most az eléb is hazagyütt, megcsináta a nagy kárt, a tál is össze-tört, a levest is kiöntötte, haragomba ézavartam, pedig úgy megörütem (neki), mikó megláttam.

— Hát nem ösmer ke, édesapám, hát én vagyok! Az András!

— Te vagy, édes fiam? — aszongya az öreg.

No, oszt nagyon megörült neki, oszt akkó mingyá ölelte, csókóta, oszt akkó nagy ünnepséget csináltak, meglétt a nagy öröm, oszt megjutalmazták az öregeket, azután úk visszaméntek a vározsba, oszt éltek boldogan, még tán most is élnek, ha mög nem haltak.

Eddig vót, mese vót. Tovább nem vót.

83.

TÖRTÉNET

Vót egy fiatalembër, aki udvarót egy leánynak. No és mikó elgyütt az éjféel után, elindút a fiatalembër hazafelé. A lakásuk völgy felé vitt, völgybe lakott. Egy bizonyos vízën köllött át-utazni neki. Odaért a hídhöz, vót nála egy jó emelő kézbeli fa s aszongya, mikó odaér a vízhő, de má ennek előtte kíserte egy kerék, egy taligakerék, remégött a fiatalembër félemibe nagyon. Arra gondót, hogy ez egy olyan hazajáró, vagy ez egy olyan kódorgó lélek.

Valami ütet kíséri. Nos aztán mikó odaért a hídra, avval a jó husángféle bottal belevágott a kerékbe, s valójába a kerék beleesött a vízbe, s a vízbe úgy képzelte, mintha valami pocskát vóna. A fiatalembër megijedt. Ezután, ennek utánna mingyá egy hang állítólag odaszót.

— Megállj! Énekem végem van, de neked is véged lesz holnap!

No jó van. A fiatalembër elmént haza, szomorkodott, az estéli történet nagyon bántotta, szomorkodott, bánatozs vót. Hát kérdézi az édesanyja:

— Mi lett, fiam, tē, mi a bajod, valami látom bánt, nagyon szomorú vagy.

— Nem tudom, édesanyám, az éjjel olyan rosszul jártam.

Elmeséli neki. El is meséte szépen. Vót a harmadik, negyedik szomszédba ottan egy öreg nénike.

— Eridj, meséd csak ē a Panna néninek, nem messze lakik az, meséd csak el, fiam!

Elmēnt, annak elmeséte. Mikó elmesélte, aszongya:

— Hallod, fiam, ez nem mese vót, ez valójába igaz vót.

— Igaz vót, velem törtínt az éjjel, no és azúta engēm nagyon bánt, mer aszonta, hogy ráfizetēk még a mai nap folyamán, rá fogok fizetni.

— Tudod mit, fiam, maj mondok valamit. Ez itten itt a faluba egy öregasszony volt. Az az öregasszony téged akart kísérni, téged akart próbára tēnni és tē valójába úgy rá ütöttél, hogy az öregasszony meghalt. De ha nekēm vessző egy pár piros papucsot. nekēd még a hajad szála sē fog meggörbűni.

— Hát szíveessen megtōszi — aszongya — csakha tényleg nem lesz baja, mer űtet nagyon gyōtri ez az éjeli történet.

— Majd ha ennek a néninek ássák a sírját, kimész a temetőbe, és az első ásó földet kivészik, egyik lábod alá, a másikat a másik lábod alá, és tē rá fogsz arra áni, de tē mindaddig ott lészō, ott állsz mint egy űr, még az öreg nēnit nem temetik, mert az téged valójában mindēnütt meġkeres, csak ott nem reméli. hogy ott vagy a sírjának kiásott dombján, amit legelōszōr vettek ki, az első ásónyom földōn, s amikor vitték a nēnit temetni, már a koporsóra szát a föld, visszaszōt egy hang.

— Jó jártá, te kucsibēr, hogy én elég okos vótam, de aki téged főloktatott még okosabb vót mint én, mer máskép szōrnyet haltá vóna.

A SZEGÉNY EMBER MEG A HALÁL

Eccer vót, hon nem vót, vót eccer egy szegény legíny. Mindig csak a dologgal vót elfoglalva, nem járt tanyázni, mint a többiek. Ű csak maga vót, még komája se vót, mind a többinek. Eccer azér mégis megbarátkozott egy nővel. Nem sokat érdeklōdtek egymás anyagi helyzetérül, hanem hamarosan egybekeltek.

Mint leginkább szokott szegényeknekél, hamarēbb meglesz a gyerek, mint az asszonynak egy szoknya, itt is úgy lett. Most kezdett a fiatalember gondókozni, hogy most meg mán koma kell. El is indúlt keresni.

Ahogy megyen, találkozik egy valakivel, Kérdi tüle, mi járatban van. Ez azt mondta, hogy ű komát keres. A kérdező asz mondja:

— Majd ű lesz koma.

Ez azt mondja:

— Hát ki is vagy te, ha mán komám akarsz lenni.

Ű azt mondja: — Én vagyok az Isten.

Kezd gondókozni, eccer csak aszongya: — 'Te vagy az Isten? Nékem ilyen koma nem kell!

— Na mi kifogásod van az isten ellen?

— Az, hogy te egyiknek annyit adsz, hogy azt sem tudja, mennyije van, másiknak meg nem adsz semmit. Nékem ilyen koma nem kell!

Megyen tovább, most meg találkozik a Halállal. Ennek is elmondja, mi járatba van. Ez is vállalkozik komának. Megkérdi hát tüle is, hogy ű kicsoda. Mondja, hogy a Halál. Azt mondja:

— Te vagy a Halál? Te leszel az én komám, te nem válogatsz, öreg vagy fiatal, szegény vagy gazdag, neked mind egyforma.

Igy lett a szegény ember komája a Halál. Megvót a keresztelő, elbeszélgettek a komák, majd búcsúzáskor azt mondja a Halál a komájának, hogy látogassa meg.

Eccer jó idő multával felkészültek, látogatóba mentek a Halál-hoz. Kedvesen fogadták őket, jól telt az idő. Eccer csak azt kérdezi a vendég koma:

— Te komám, hogy tudod te, hogy miko ki hal meg?

A koma nem akarta megmutatni, de ez annyira unszolta, hogy meg kellett mutatni. Mikor bemennek egy nagy hatalmas terembe, tele gyertyákkal, vótak karvastagságú, kapanyél hosszú, kisebb-nagyobb gyertyák.

A vendég kérdi: — Kié ez?

— Ez nem a tied.

Kérdi egy másikat.

— Az sem a tiéd.

Eccer kérd egy kicsit, az kié.

— Az a tiéd, koma.

A vendég kérdi: — Nem lehetne ezt kicserélni azért a kar vastagságúért?

— Azt nem lehet, koma, tudod én nem válogatok, szegény vagy gazdag, öreg vagy fiatal. Csak készülj, komám, eredj haza, mindjárt ott leszek érted.

Igy vált el a szegény ember a komájától.

A CINKOTAI NAGY ICCE TÖRTÉNETE

A cinkotai pap kiadta a földjít bérbe. Szántás közbe a bérlő ekéje megakadt egy erős lánoba. A gyerek szántott tovább, az apja hazament ásóért. Kijásta a láncot. A végén egy nagy vas edényben aranyat talát. Hamarosan híre ment a faluba a leletnek. Nemsokára megtudta a pap is. Magához hívatta a bérlőt, hogy adja oda neki az aranyat, mivel az ő földjibe vót. A bérlő asz mondta, hogy ő taláta. Nem tudtak megegyezni. Perre kerűt a sor. Akkor Mátyás vót a király. A fellebbezések folytán a király elébe kerűlt az ügy. A király három feltételhez kötötte, hogy az arany azé lesz, aki megfelel három kérdésére. Első kérdés: „Hol kél fel a nap?” Második: „Mennyit ér a király?” Harmadik: „Mit gondol a király?” Tizennégy nap van gondókozási idő.

A pap igen lehangolt. Ezt ő meg nem fejtí. Kérđi a kántor: „Tán beteg?” Nem akarja megmondani, mi baja. Telnek a napok, eccer mégis elmondja a kántornak a baját. A kántor asz mondja, hogy ez semmi, majd ő megfejtí. A pap gondóta, majd az övé lesz az arany. De a kántor kijelentette, nem kell neki az arany. Beleegyezett hát a pap, hogy ő feleljen helyette. A kántor kérte a reverendát, nehezen adta oda.

Mikor eljött az idő, felkészűlt a kántor, felhajtatott konflissal a várba, a királyi trónterembe. Ott már várták a mágnások, hercegek, grófok, hogy majd kicsűfolják a papot, kinevetik.

Jelzik, hogy a király elfoglalta a trónt, bocsássák be a papot. Meghajtsa magát és szól:

— Parancsoljon, fenség!

A király: — Első kérdésem: Hol kél fel a nap?

Feleli a kérdezett: — Felségednek Budán, nekem Cinkótán.

Nagy derűltség a főurák között, fészkelődés, de a nevetés elmaradt, sugdosnak: „Majd a másíknál!”

— Második kérdésem: — Mennyit ér a király?

Felel a kérdezett: — A király 29 ezűst forintot ér.

— Miért éppen huszonkilencet?

— Mert a Jézus Krisztust 30 ezűst forintért adták el, a király eggyel ócsóbb.

Megínt meg van fejtve, újra elmarad a várt nevetés. „Na majd a harmadíknál!”

— Harmadik kérdésem: — Mit gondol a király?

Felelet: — Fenséged azt gondolja, hogy a cinkotai pappal beszél, pedig hát a kántorral.

Óriási derűtség, leesett a nagyurak álla. Igen csalódottaknak érezték magukat. A király erre azt mondta, ha már ilyen helyesen megfelelt, itt marad vacsorára. Közéleti ember még úgy sem szórakozott mágnások között.

Én nem vótam mágnások között, de aki vót, az azt mondja, hogy ott nem kell kérni semmit, ha valaki kér, kinevetik. Azért van asztalnok mester, hogy ott ami az étkezéshez szükséges, minden az asztalon van, ott vannak a felszolgálók, ha valami hiányt észlelnek, mingyár pótolják, és mindenkinek megvan az ülőhelye. A vacsoránál mindenkinek volt zsemlye, kanál, villa, csak a kántornak nem volt kanala. Asz gondóták, ha kér vagy a tányérból issza meg a levest, kinevetik. Észrevette ezt a kántor, de hirtelen nem is tudta, mitévő legyen. Az egyik úr már kiáltsa is: — Uraim, kutya az, aki nem eszik levest!

Mindenki a kántort nézte és nevetett. A kántor közben meg gondolta, mit tesz. Kétfelé vágta a zsemlet, a bélit kivágta, gyorsan egyik felét meg a másik felét a villára szúrta, beette a levest, a bélivel meg kiszívatta és az elázott zsemjét is megette. Akkor ő kiáltott fel:

— Uraim, kutya, aki a kanalát meg nem eszi!

Erre aztán vót nagy hahota, hogy nem tudtak kifogni a kántoron.

Az éj folyamán még nagyon sokszor kellett megfelelni a kántornak, de mi vacsora után eljöttünk, csak másnap a trónteremben találkoztunk. Hogy jól szórakoztatta a társaságot, abból sejtjük, hogy amit kívánt, megadták neki.

Együtt vannak az urak a trónteremben. Azt kérdezi a király:

— Kívánjon, amit akar, csak lehetetlent ne, minden teljesül, mert igazán kellemesen elszórakoztatott bennünket!

— Fenség, nem kívánok egyebet, csak a cinkotai icce nagyobb legyen, mint a többi.

— Nagy kegyesen én ezt megadom!

Megéljenezték, szóval is gratuláltak a nagy iccéhez. Futár vitte a hírt az első bádogos mesterhez, azonnal csinált is a mester egyet, a futár meg is várta és Cinkotára vitte.

Mire a kántor hazajért, kész volt az icce. Megivott a kántor a kocsmában három nagy iccével, mikor el akar menni, viccből megkérdezi, mivel tartozik. „Három nagy icce bor árával!” Akkor jött rá, hogy nem kérte: „De ingyen adják ám!” A pap kérdi, mi van az ő aranyával. Azt mondja a kántor, neki eszibe se volt.

AZ ARANYHAJÚ LÉÁNY

Égy szegíny asszonynak vót három fia. Éccé aszongya a legöregebb, hogy ű emén szógáni. Az anyja varrt neki tarisznyát, süttött pogácsát és a fiú elindút. Mént, mendégét, odajért egy kúthó. Leút reggelizni. Merített a kuladzsba vizet. Éccé odamén egy kisegér, oszt megszóal:

— Olyan éhēs vagyok. Három napja nem ettem. Adjá egy kis pogácsát!

— Hord ē magad innen!

A kisegér emént, a fiú megindút, mént, mendégét tovább. Égy házhó ért. Bémén. Hát ott lakott egy boszorkány.

— Nem-ē tunna nekem munkát anni, öreganyám?

— Léhet, fiam. Van nekem három birkám. A három birkát kő örözni. Három nap egy esztendő. Ha nem őriz meg a birkákat, vágószíjat hasítok a hátábú. Minden napra egy arany a fizetis.

Másnap este kihajtotta a birkákat. Egész este szépen legelésztek a birkák. Űgy éfél felé nagyon elálmosodott a gyerek. Így gondóta, ha má olyan szépen ēvannak a birkák, majd ű is léfekszik. Léfeküdt, oszt ē is aludt. A birkák csak ezt várták, oszt észöktek. Mikó fölébredt, sēhun sē vót a három birka. Mit vót mit tenni, hazamént. Aszongya az öregasszony:

— Hát hun vannak a birkák?

— Észöktek. Nem tanáлом űket.

— Tartsd a hátad, maj vágószíjat hasítok rúla!

Hasított is rúla vágószíjat, oszt ēzavarta. A fiú hazamént, megmutatta a hátát, emeséte, hogy járt. Aszongya a középső fiú, maj emén ű is szerēncsét próbáni. Az anyja varrt neki szép tarisznyát, süttött pogácsát, így indút ē a középső fiú szógáni. Mén, mén, mendégél, éccé csak egy kúthó ér. Má nagyon éhēs vót, hát leút, hogy majd észik. Ahogy ēkezd falatozni, odamén hozzá a kisegér:

— Olyan éhēs vagyok, három napja má nem ettem sēmmit. Adjá egy kis pogácsát!

— Ne mész mingyá innen! — kajabát rá a fiú.

Szegíny kis egérke emént, a fiú még megindút. Addig mént, még nem ért a boszorkány házáhó. Bément ű is.

— Jó napot, öreganyám.

— Neked is. Mi járátba vagy itt?

— Munkát keresek.

— Marathatsz nálam, ha akarsz. Van három birkám. Ezt

kő örözni. Háromnap az esztendő. Minden napra kapsz egy aranyat.

A fiú ott maradt. Má aznap este kihajtotta a birkákat. Fáradt vót, látta, hogy a birkák szépen legelésznek, hát éfél felé ű is lefeküdt. Elaludt. Mikó főket, nem tanáta sêhun a három birkát.

Nem vót mit tenni, hajnalba hazamént, oszt megmondta az öregasszonynak.

— No ezé vágószijat hasítok a hátadbú.

Úgy is lett. A középső fiú is kereset nékü mént haza.

Aszongya a harmadik, majd ű is émén. Hát úgy is vót. Az anyja megsütte neki a pogácsát, tarisznyát varrt, akit a vállára vett, oszt megindút. Mént, mént, mëndégét, éccé csak egy kúthó ért. Lëűt, kipakót, hogy majd észik. Mikó ékezdettt enni, oda-gyün a kisegér.

— Nagyon éhës vagyok. Három napja nem ettem. Adjá egy kis pogácsát.

Adott neki a fiú egy szép pogácsát. Mikó ezt megëtte, megint megszólát.

— Adjá egy kis vizet is! Három napja nem ittam. Olyan szomjas vagyok.

— Maj megfogom a farkadat, beleeresztelek a kuladzsba, oszt így!

Aszongya a kisegér, mikó ivott:

— Amé ilyen jó vótá hozzám, adok egy kis fütüüllöt. Csak belefújsz, ha bajba lësző, oszt én mingyá a segítségëdre lëszëk. A fiú szépen megköszönte, a zsebbe tette, oszt elindút tovább. Mént, mëndégét, oszt ugyanahhó a házhó ért, ahun a két bátyja járt.

— Jó napot, öreganyám! — köszönt a boszorkányasszonynak.

— Nekëd is. Mi járatba vagy?

— Szeretnék munkába áni.

— Nálam lëhet. Van három birkám. Ezt kihajtod legëni. Három nap az esztendő. Mindë napra egy arany a fizetés. De vigyázz, mer ha nem lësz jó, vágószijat hasítok a hátadbú.

A fiú bejät. Este kihajtotta a birkákat. Lëfeküdtek szépen a birkák, mikó jólaktak. No aszongya, majd ű is pihen egyvet. A birkák csak ezt várták. Mingyá észöktek. Mikó a fiú fölébred, lássa ám, hogy nincs a három birka. Hiába kereste, nem tanáta űket. Akkor oszt eszihe jutott a fütüüllő. Belefújt. Hát meg-jelënt a kisegér.

— Tudom, mijé hitá. No, gyere csak, maj megtanájuk a birkákat.

Elő is hozta úket mingyá. A fiú megköszönte, a kisegér pedig étünt. Utána nem aludt ē. Rögge hajtsa haza a birkákat. Az öreg-asszony csak nézett, nem szót sēmmit. Aztán ēkütte a gyērekēt alunni. A fiú nem aludt ē, hallgatódzott, hogy micsinál az öreg-asszony. A mēg mēgverte a birkákat tüzes söprűve, amē nem szōktek ē. Kihajtott este mēgin. Mēgin lēfeküdtek a birkák. Ű is lēfeküdt ēgy kicsit. Elaludt. Mikó főkel, nem lássa sēhun a birkákat. Mingyá a fütüllőbe fűjt, oszt ott vót a kisegér.

— Tudom én, hun vannak a birkák, maj mingyá idevezetēm űket.

Elő is vezette űket, így oszt mēglēttek a birkák. Hű az öreg-asszony, a boszorkányasszony nagyon mérges lētt, hogy mēg ēgy nap van hátra, oszt ki köll neki a három aranyat fizetni. Mikó a fiú lēfeküdt, mēgin tüzes söprűvē mēgverte a birkákat.

— Hát ha hónap nem szōktōk ē, jaj lēs nektek! — kajbáta.

Harmadik nap is elaludt a fiú, de mikó főket, a fütüllőbe fűjt. A kisegér ott vót mingyá.

— Segítségdře lēhetēk, tudom én, hun vannak a birkák.

Igy aztán harmadik nap is mēgtanáta a birkákat, oszt hazavitte a boszorkányasszonynak. Mérges vót az öregasszony, kikűt, zōdūt a mérēgtől. Aszongya neki:

— Mēgkapod a három aranyat.

Ēgy arany hajszálat, ēgy arany tollat mēg ēgy arany patkót adott neki. A legkisebb fiú így nagy boldogan hazamēnt. Aszongya a bátyjainak: „Mutassátok csak a hátatokat!” Hát ahogy mēgnēzi, sēbēs vót a hátuk, ahogy az öregasszony kihalította a vágósíjat.

— Tē mēg tudtad örōzni a birkákat?

— Mēg ám, mer ēgy kisegér kisegített. Lássátok, énnēkēm mēg mēgadta a bērēmet is a boszorkányasszony!

Nem is várt sēmmit, ēmēnt, hát beát a királhó bērésnek. Nem vót a királná világosság az istállōba. Mindég sötēdbe köllött ētetni mēg pucóni a bērésēknek. Ez mēg esa kitétte az aran kácsatollat, oszt olyan világos lētt az istállōba, hogy mindēnki látott. Királnak hama a fūlibe jutott, hogy ennek milyen aran tolla van. Magáhó hívatta. Aszonta neki, hogyha ē nem hozza azt a kácsát, amelliknek ez a tolla, akkó vége az életinek. Másnap nagyon szomorú vót a fiú, nem tudta, hogy hozza ē a kácsát. Hát vót ēgy nagyon rossz lō a szemēdombon, amit ű mindig mēgētētētt. Ahogy oszt ēmén mellette, megszólal a rossz lō, megkērdēzte, miē būsul a fiú.

— Hogyan būsúnák, ē kōne hoznom a kácsát, amelyiknek aranytolla van, de nem tudom hun lēhet.

— Nő búsúj semmit, csak kérj engemet é a királtú, a hátamon éviszlek az aranykacsához.

Hát mondja a királynak, hogy ű szeretné azt a rossz lovat még annak a nyergit, még a fejlődít is adja oda. A királ előszó nem akarta teljesíteni a kívánságát, de utóbb mégis megtette. A fiú főment a hátára, oszt megindút a rossz ló. Mikó kijértek a városbú, a ló csak megrázkódott, oszt é gyönyörű szép paripa lett belüle.

— Űgy mēnjek, édezs gazdám, mint a szél vagy mint a gondolat?

Hát aszongya:

— Űgy mēnj, hogy sē tēbenned, sē énbennem kár nő légyen.

Mēnt a ló, odajért egy kis házhó. Megát, megrázkódott, megint egy rossz ló lett belüle.

— Kérj szállást — mondta gazdájának. — Aztá az éccaka mēnj bē a háromas számú szobába. Ott egy kácsa fürdik a kádba.

A fiú úgy is tett. Bēnyitott, oszt köszönt:

— Jó napot, öreganyám.

— Neked is. De szerēncséd, hogy öreganyámnak szólítottá.

— Itt alunnák, ha lehetne.

A boszorkányasszony beleégyezett, így oszt a fiu ott maradt, de nem aludt é. Éfél felé bēmēnt a háromas szobába, hát csakugyan ott vót a kácsa, az arankácsa a kádba. Gyorsan kivette, oszt ékezdezt szalanni. Észrevette a boszorkányasszony, hogy viszik a kácsát, kajabát utána, de nem birta má az erejít hasznáni, mer a fiú a birodalma végihó ért. Szaladt utána, de tovább nem szaladhatott. Csak kajbát utána:

— É nő gyere többet, mer az életédde játszó!

Réggē visszajértek, a lovat otthatta, az arankácsát bēvitte a királhó. A királ ezé nagy ajándékat adott neki. Hazavitte az anyjának, nem vótak má olyan szégínyek. Ű visszamēnt a királhó, tovább szógát. Megincsak sitét vót az istállóba. Éccé kivett egy aranypatkót. Olyan világos lett az istálló, hogy mindenki látott. Csakhama megtudta a királ is, magához hívatta a fiút.

— Mivē világítassz tē mēgin?

— Van egy arany patkóm.

— Ha é nem hozod azt a lovat, amelyiknek a lábárú való ez a patkó, akkó vége az életédnek. Ha éhozod, fele királság a tied.

Megint szomorkodott a legíny. Mikor oszt adott a rossz lónak enni, megkérdezi tüle:

— Mé szomorkodsz tē?

— Hát szomorú vagyok, mer a királ azt a lovat akarja, akinek a lábárú való ez a patkó.

— Sosē búsúj, kérjē ē engēm, majd én ēviszlek oda!

Úgy is lett. A fiú ēkapta a lovat, főnyergete. Nevette mindēnki, mikó indút rajta. Kijértek a városbú, mēgint mēgrázkódott a ló, ē gyönyörű szép paripa lett belüle. Mēgkérdezte, hogy mēnjēn. Mikor oszt odajértek a kis házhó, ēváltódzott, mēg a legínyt is ēváltóztatta lójé. A tizenháromos istállóba van az aranyparipa. Csak ódozza ē a fogávā, ű majd kint várja. Csak hátra nē nézzēn, mikó szalad ki az istállóbú, mer akkó nem bírja útóérni a boszorkányasszony. Hát szépen bēestelēdett, a fiú, most lóvá vátozva bēmēt a tizenháromas számú istállóba. A boszorkányasszony aludt, nem vētte észre. Az aranyparipa ott vót, fínyes vót túle az egisz istálló. Érákta az aranykötelet, oszt kiszaladtak az istállóbú. A rossz ló várta má űket. Az ű ódaláhó kötötte az aranyparipát, oszt futottak. A boszorkányasszony főébredt a dobogásra, kiszaladt, oszt kajbát utánuk. Nem nézett vissza egyik ló sē. Mikó ēhagyták a boszorkányasszony birodalmát, a ló, aki rossz ló vót, mēgrázkódott, mēgint csúnya, gircsás lójé váltódzott, a másik lovat is visszaváltóztatta fiúra. Így folytatták az útát az arany paripával a királhó. A palotábā átadták az arany paripát a királnak. A királ neki adta fele királságát a lójé, de má nem örűt úgy, mint az arankácsának. A fiú boldog vót. Telt, mūt az idő, az istállóba mēgint olyan világosság vót, mind sēhun máshun. A fiú elővētte az aranyhajszálat, avval világított. Hát mēgincsak mēgtudta a királ, hogy a fiú mivő világított. Magáhó hívatta és azt mondta neki:

— Azt a lányt követellēm, akinek a hajábú való ez az aranyhajszál.

A legíny búsút, másnap, oszt mikó adott ēnni a rossz lónak, aszongya:

— Mijé búsúsz má mēgin?

— A királ azt a lányt akarja, akinek a hajábú van az aranyhajszálom.

— Sosē búsúj, majd én ēviszlek, csak kérj ē túle.

Nem sokat várt a legíny, szépen ēkérte a lovat a királtú. Nem szívesen adta oda, de elengedte.

Mikó kijértek a városbú, a ló mēgrázkódott, oszt egy szépsēges paripa lett belüle. Mēgkérdezte, hogy mēnjēn. Mēntek, mēndégétek soká, mikó a kis házhó értek. A paripa mēgrázkódott, oszt a gyönyörű ló hellett ott vót mēgin a rossz ló a fiú előtt.

— Mos bémész, kérsz szállást, de vigyázz, mer a huszonháromas szobába őrizi a boszorkány asszony a lőjányt. Éfélkő bémész, oszt kihozod. Má várni fog téged.

Akkó hát rálehet a fiúra, az szébb lett sokkal, így oszt a boszorkányasszony nem ismerte még, mikó bényitott hozzá.

— Jó estét, öreganyám!

— Neked is, mi járadba vagy?

— Szállást keresek.

— Hát amé öreganyádnak szólítottá, itt alhatsz.

Lē is feküdtek, de mikó éfélt ütötte, a fiú kibújt az ágybú, egyenest mēnt a huszonháromas szobába.

Ahogy bényitott, nagy világosság vót, mer a lány aranyhaja nagyon világított.

— Jaj, de régēn várlak — mondta az aranyhajú lány.

A fiú megfogta, oszt megindút vele kifelé. Ahogy kijért, a boszorkányasszony is főket ám. Lóra útek, mikó megindút utánuk. Szaladt, szaladt, de mikó kijértek a birodalma szélihő, a fiú megszólalt.

— Nem adlak én a királnak, az én felesigēm lésző.

Ebbe a pillanatba nagy kajbálás, visitás hallatszott. Visszanéztek, hát a boszorkányasszony váltódzott át. A királ vót, akiné a fiú szógát. Megmeredt, kék, ződ vót, aztán még ēnyelte a föld. Az aranyhajú lány a fiú felesige lett, de nem feledkezött meg a lórú sē, az lett a legkedvesebb lova. Ű lött a király abba az országba. Három napig tartott a lakodalom.

Eddig vót, mese vót.

87.

KIS KOLOZS, NAGY KOLOZS

Hol vót, hol nem vót, vót két testvér, egyik kicsi vót, a másik nagy vót. A kicsit Kis Kolozsnek hitták, a nagyot Nagy Kolozsnek. Kis Kolozs szeginy vót, Nagy Kolozs gazdag vót. Nagy Kolozsnek vót négy lova, Kis Kolozsnek még csak egy lova vót. Aszongya a Kis Kolozs a Nagy Kolozsnek:

— Hallod, fogjunk össze, én odadom az egy lovamat, tē még a négyet, oszt öt lóvā szántunk.

Hát úgy is lett. Elősző a Nagy Kolozs főszántotta a földjít, asztā odadta a Kis Kolozsnek a lovakat. Őt lóvā szántott a Kis Kolozs. A végire ért a földnek, éppe ára gyűtt valaki. Aszongya:

— Gyí öt lovam, gyí öt lovam!

A Nagy Kolozs meghallotta ezt, oszt aszongya neki:

— Ha még éccé aszondod, agyonütöm azt az egy rossz lovat is.

De a Kis Kolozs tovább szántott, miko mögin ára ment valaki, mögin aszongya: „Gyi öt lovam!”

Nagy Kolozs mérges lett, főkapta a fejszét, agyonütte a lovat. Hát nem vót mi tenni, megnyúzta a Kis Kolozs. Megszáritotta a bőrt. Mikó megszáradt, beletette egy zsákba. Közeli városba vásár vót. Elindút, hogy éviszi a vásárra. Elindút gyalog, ment, mert má akkó lova nem vót. Ékezdett esni az esső. Bémént egy szálláshó, oszt az ablak alatt meghúzódott az esső elű. Béseskelődött az ablakon, hát lássa, hogy a tisztelendő ott van a gazdasszonyná. Éttek rétest, pulykapécsényét, bort ittak. Bőfordút a kocsai, hát gyün a gazda. Hát az asszony gyorsan a rétest betette a kemence szájába, a pécsennyét még a bort azt még a kemence tetejin egyugta. A gazda meglátta Kis Kolost:

— Hát maga nē ászkolódjon, gyűjön béjebb.

Bē is mēnnek, má akkó a tisztelendő is ēbűjt. A gazda kérdezi az asszonytú: „Főzté valamit?” „Főztem kukoricamálét”. Odatészi, hát észnek. Kis Kolozs a lóbőrt még a lába alá tette. Csörgött a lóbőr, aszongya a gazda: „Mi van ebbe a zságba?” „Varázló.” „Hát oszt mit varápszol ez a varázló?” „Mindēnt.” „Varázsójon valamit!” — aszongya. Kis Kolozs megnyomkodta a zsákot. „Hát mit varázsót” — kérdi a gazda. „Mit észük mink ezt a kukoricamálét, mikó ott a kemence tetejin a pulykapécsénye?” „Hogy vóna?” „Hát szépen, a varázló odavarázsóta.” Űgy is vót. Az asszony lévőtte a kemencérű a pécsényét. Écce mögin megnyomkodta a Kis Kolozs a zsákot. „Egy üveg bor is van a kemence tetejin.” Vót is. Oda is hozta az asszony. Évett, ivott a gazda. „Tud ez még mást is?” „Honnē tunna.” Mögin megnyomkodta a zsákot. „Van egy tál rétes a kemence szájába, oda varázsóta.” Odahozta a rétest is a gazda felesége. A gazda jó lakott. Hát megkérdi:

— Nem anná ē a varázlót?

— Nem. Dehogyan adom ē.

De a gazda addig, addig könyörgött, hogy a Kis Kolozs aszongya:

— Hát, ha olyan nagyon akarja, odaadom egy véka aranyé.

Az asszony egyre kencég, hogy nem kő, de a gazda megvette.

Kivitték a véka aranyot még a zsákot, aszongya Kis Kolozs: „Tud ez még valamit.” „Még az ördögöt is elővarázsója.” Nyomkodta a zsákot, hát kiugrott a pap a házbú, úgy őszaladt, nem érték utó. Kis Kolozs vállára vette az aranyat, vitte haza. Mikó hazajér, a felesége kérdezi: „Hun vetted ezt a ren-

geteg aranyot?” „Eladtam a lóbórt.” „Ilyen drágán?” „Hát ilyen drágán. Eredj át, hozd a Nagy Kolozsékú é a vékát, maj megmérjük.” (Nézik nem vót vékájuk). Átmént a felesége a vékájé. Aszongya a Nagy Kolozs: „Mit akartok mérni?” „Kukoricát” — aszongya. De nem hitte é. Békente szurokka a véka fenekit. Mikó vitték haza a Kis Kolozsékú, ráragadt egy arany. Este átmén a Nagy Kolozs, aszongya: „Ugy-é, öcsém, hun vették azt a sok pinzt, a vékára ráragadt egy arany. Láttam, hogy aranyot mértetek.” Hát aszongya: „Eladtam a lóbórt nagyon drágán, most a vározsba a lóbór nagyon drága, oszt azt néztük meg, hogy megvan é a véka arany.”

Nagy Kolozs hazamént, fővette a fejszét, agyonütte mind a négy lovát. Megnyúzta őket, bevitte a bőrt a vározsba. Kajbál, hogy lóbórt végyenek, lóbórt végyenek. Összegyűttek a borszedő zsidók, oszt kérdik: „Hogy a bőr?” „Égy véka aranyé adom.” Kinevették, aztán még addig felesőt, hogy összeveszett a zsidók-ká. Megverték a Nagy Kolozst. Nagy Kolozs nagyon mérges lett. Így gondóta, hogy megáj kis Kolozs azé, amé bécaptá. É is mént haza. Tudta, hogy a Kis Kolozs kint szokott alunni a gangba, de Kis Kolozs is gondóta, hogy ez most biztossan megbosszúja ezt, hogy amé így bécapta. Az anyóssát fektette az ágyba, ahun ű szokott alunni. Nagy Kolozs éccaka odamént, nem nézte, ki fekszik ott, csak fejbe vágta a fejszévé. Meghalt az öregasszony. Kis Kolozs észrevette, hogy ott van valaki, kimént. Hát lássa, hogy agyen van útve az anyóssa. Fölötöztette, oszt a kocsi-ra ítette szépen, ű még melléjút. Megindút vele a vározsba. Egy kocsmáná megát. Tudta, hogy nagyon idegés kocsmáros van ott. Bémén, szépen köszön, oszt szól:

— Adjon egy pohár bort, de vigyén az anyósomnak is. Ott ül a kocsin.

A kocsmáros kivitte.

— Kűdött kēnek a veje egy pohár bort.

Az öregasszony nem szól sēmmi.

— Hallja kē, egy pohár bort kűdött a veje.

Az öregasszony csak hallgat.

— Hallja kē!

De az öregasszony nem szól, mérgibe a fejihő vága a poharat. Az öregasszony ēdút.

— Jaj, jaj, mit csinát, agyonütte az anyósomat — kiabáta Kis Kolozs.

A kocsmáros nagyon megijedt.

— Hallja, ētemessük itt a kerbe, csak nē mondja sēnkinek. Inkább adok egy véka aranyat.

— Jó van — aszongya hát a Kis Kolozs. — Lëgyën úgy.

A kocsmáros megadta a véka aranyat, mikó az öregasszonyt elásták. Hazamént a Kis Kolozs megint az aranyá. Aszongya a felesége:

— Hun vëtted ezt a sok aranyat?

— Eladtam anyádat. Nagyon vészik a városba az öregasszonyokat. Hanem eredj át a Nagy Kolozsékhoz, kérd ë a vékát, megmérjük az aranyat.

Az asszony átmén, hozta is a vékát. Annak a fenekit mögin bészurkozta a Nagy Kolozs. Mikó oszt lëmërik az aranyat, visszavítte az asszony a vékát, nem is látta, hogy a véka aljára ragadt egy aranypíz. Ahogy ezt észrevëtte Nagy Kolozs, fogta magát, átmént Kis Kolozsékhoz.

— Öcsém, hun vëtted má mögin az aranyat? — kérdezte az öccsit.

Kis Kolozs ëmondta, hogy eladta a városba az öregasszonyt, mer ott nagyon vészik. Vót Nagy Kolozsnak is egy anyósa. Ahogy hazamént, agyonütte. Fötëtte a kocsi, oszt megindút a városba. Ahogy bëért, ëkezdejt kajbáni:

„Anyóst vëgyenek, anyóst vëgyenek!” A városiak kinevették, de ú csak kajbáta.

— Úgy adta ë az öcsém is — mondta a zsidóknak, akik körüvették. — Kapott érte egy véka aranyot.

Az emberek megharagudtak rá, oszt rettenetëst megverték a Nagy Kolozst. Nagyon megharagudott, így gondóta, hogy no mosmá megállj, ezë agyonütlek.

Ahogy hazajért, egy nagy csanálzsákot a kezibe vëtt, mënt a Kis Kolozsékhoz. A kutyák nem vótak megkötte, rászaladtak. Kis Kolozs mëg zavarta a kutyákat, nehogy megharapják. Nagy Kolozs csak a kabát alá elórántotta a zsákot, oszt bele tette a Kis Kolozst. Bëkötte, aszongya:

— Megállj, kutya, beledoblak a Dunába, többet nem csapsz bë.

Mëgindút vele, mënt a víz felé. A templom előtt mënt el. No, aszongya, lëtëszlek, ëmondok egy imáccságot érted. Lëtëtte a zsákot, oszt bëment. Kis Kolozs hallja a zságba, hogy valaki ára mén. Ekezd kajbáni: „Aki akarna Pestre vicispánnak mënni, gyűjön ide. Visznek, oszt nem akarok vicispán lënni.”

— Mit teszël — kérdi az embër. — Én nagyon szeretnék vicispán lënni.

— Akkó ódja ki a zsákot.

Az embër ki is ótta, Kis Kolozs kigyütt belüle. Belebújtatta az embërt. Aszongya az neki:

— Ezt a három szép tehenet hajtsa haza a gazdámhoz.

Kis Kolozs békötö a zsákot, megindút a tehenekkē. Nagy Kolozs kigyütt a templombú.

— Viszlek — aszongya.

Kis Kolozs még úgy hajtotta a teheneket, hogy előgyűjön a Nagy Kolozs elé. Nagy Kolozs megindút, oszt mikó odajért, behajította a Dunába, hát ahogy megfordul, ott gyün az öccse, hajt három szép tehenet.

— Há tē hogy kerűsz ide? — kérdi tūle.

— Mára a Duna fenekin nagy vásár vót. Ingyen osztogatták a jószágot, aki má nem két ē.

— Hogy jutnék én oda-ē?

— Szerēzz egy zsákot — aszongya —, maj kötök rád egy küvet, hogy előbb odaérj, nehogy emújon a vásár.

Nagy Kolozs szerzētt egy zsákot, Kis Kolozs rákötö a küvet, oszt bēdobta a Dunába.

Ű még hazahajtotta a szép teheneket. Még most is él, ha még nem halt.

Eddig vót, mese vót.

88.

BRUNCLIK

Vót, hol nem vót, vót egy embēr még egy asszony. Azoknak vót egy fiuk, úgy hitták, hogy Brunclik. A tengērnek a partján laktak. Brunclik nagyon rossz gyerēk vót. Mindig csavargott, sosē vót otthun. Egyszer gyütt egy idēgēn hajó. Brunclik beāt tűzellōnek. Emēnt a hajóvā, sēnki sē tudta, hogy hova lētt, hiába keresték. Olyan messze ēvitte a hajó, hogy abba az országba csak egyszēmű emberek éltek. Hát Brunclik az egyszēmű királhó kerūt, annak lētt inassa. Járt az idő, telt az idő, legíny lētt a Brunclikbú. Az egyszēmű királnak vót egy lánya, Brunclik ēvōtte feleségül. Hát ahogy járkát ott Brunclik, mindēnt átnēzētt, lássa, hogy a fegyverraktárba egy kard kiugrik még bēugrik a hüvelybe. Egy darabig nízte, aztá kivētte a kardját a hüvelyibű, azt még belegyugta a magáéba, azt az ugráló, élő kardot. Mondja hát a feleséginek:

— Láttam egy kardot, ki-bēugrát a hüvelybű. Mifēle kard az?

— Jaj — aszongya —, az apámnak az eleven kardja, azt még nem látta sēnki rajtad kívül.

— Hát oszt micsinál az? Aszongya, hogy eleven kard?

— Hát, ha apám aszongya, hogy hulljon lè az ellenség feje, észalad, oszt mind levágja.

Brunclik gondóta, hogy az má az ényím, de nem szót a feleséginek semmit. Kimént vadászni és lássa, hogy egy kis orosz lány még egy tizenkétfejű sárkány verekennek. Hát úgy gondóta, hogy amellik gyöngébb lessz, annak segít. Mikó az orosz lánynak éfagyott az ereje, aszongya Brunclik:

— Édès kardom, hulljon lè mind a tizenkét feje annak a sárkánynak.

A kard kiugrott, levágta mind a tizenkét fejet a sárkánynak. Az orosz lány meglátta Brunclikot, hozzámént, oszt nem akart túle emenni sehogy. Brunclik fét, hogy megésszi, úgy gondóta, főmén egy fára.

Úgy is tett. Má egy nap egy éjé fönt út, de az orosz lány is csak út, nem mént sehova. Éccer akkorát ordított, hogy Brunclik ijedtiibe lésett a fárú. Nagyó megütte magát. Az orosz lány csinát neki ágyat mohábú, léfektette. Brunclik nem is fét már tovább túle. Megindútak haza. Vezette az orosz lányt is. Mindig amöre mént, az állat mént vele. Az emberek nagyon féltek túle, de Brunclik mondta, hogy nem bánt senkit.

Akkor oszt gyütt egy hajó. Hát azon egy kétszemű kapitány vót. Brunclik megkérdezte, hogy nem é vinné útet é a hazájába, de a kapitá nagyon fét az orosz lánytú. Ű főmehet, de az orosz lány nem. Brunclik észökött az orosz lánytú, de má mikó megindút a hajó, az orosz lány utána úszott a hajó után. Brunclik addig könyörgött, hogy évítették azt is. Sok-sok időre hazajértek, Brunclik szülei nem éltek má. Brunclik szolgálkat fogadott, így vótak szolgálai. Maga élösködött, elédegélt. Telt, müt az idő, nagyon megörégédött. Mikó érezte, hogy meghal, aszonta a legkedvesebb szolgálójának:

— Vidd é ezt a kardot, dobda tengerbe, és jó nézd meg, hogy mit látsz utánna.

A szolgálója emént, de így gondóta, nem dobja bè a kardot, hazudik valamit. Hazamént, oszt aszonta Bruncliknak:

— Egy esikot láttam a vízbe.

— Nem igaz. Eridj oszt dob belle, mer ha mégéccé visszagyüssz, oszt hazudsz, az életéddé játszó.

A szolgáló emént, beledobta a kardot a tengerbe, nem merte megtartani. Három vérès bugyburikot látott a tengerbe, mikó beledobta. No emén haza, oszt kérdezi túle Brunclik:

— Mit láttá?

Hát aszongya:

— Három vérès bugyburikot.

— No, most éhiszëm, hogy beledobtad.
Brunclik nemsokára meghalt. Etemették, az oroszlán még ráfeküdt a sírjára, még csak még nem döglött, ott feküdt.
Eddig vót, mese vót.

89.

ÉGY SZÊM BÚZA

Vót egy szegíny ember. Olyan szegíny vót, hogy nem vót semmije, csak egy szêm búzája.

Égy gondóta, hogy éviszi megóroteti a malomba. Ahogy viszi fő a garádison a malomba, megbotlott, oszt elejtette a búzát. A mónárnak vót egy búbos tyúkja, odaszaladt, oszt főkapta. Hű aszongya a mónárnak:

— Vót búzám, de megétte a tyúkja, éviszëm a tyúkot.

Mënt, mëndégét a tyúkká. Má estelëdött, hát bëtért egy kis házba hállást kérni. Űneki adtak hállást, de a tyúknak csak kint a ludak közt vót helye. Három lúd vót az ólba, oszt ezek réggëre agyomarták a tyúkot. Hát aszongya a szegíny ember:

— Ha agyonmarták a ludak a tyúkot, az ényimek a ludak!

Vitte a ludakat. Mënt, mënt, mëndégét, mëgin ráestelëdött. Bëtért egy házhó hállást kérni. Hát űneki szívesen adtak, de a lúdat a disznóólba tették a disznó közé. Így gondóta, jó lesz azoknak ott is. Réggëre szétszaggatták a disznók a libákat. Hát aszongya a szegíny ember:

— Ha nincs lúd, az ényimek a disznók!

Hajtotta a disznókat. Ráestelëdött. Mëgint bëtért egy házhó hállást kérni. Neki adtak bënt, de a disznókat a tehenek közé tették. Réggëre a tehenek agyon rugdosták a disznókat. Aszongya a szegíny ember:

— Ha nincs disznó, jók lesznek a tehenek is.

Éhajtotta a teheneket. Mënt, mënt, mëndégét, ëccé csak lát egy mënetët. Égy halottat vittek temetni. A tehenek mëgijedtek, oszt ëszaladtak. Hát aszongya a szegínyember:

— Ha ëszaladtak a tehenek, az ényim a halott!

Kért egy zsákot, békötte a halottat a zságba, oszt mëgindút. Mënt, mënt, mëndégét, odaért egy kocsmáhó. A kocsmá előtt mëgát, lëtette a zsákot, bëmënt bort inni. A kocsmáros lánya kiódta a zsákot, látta, hogy halott van benne, ëtemette a kertbe. Kigyűin a szegínyember, lássa, hogy nincs a zsákba a halott. Hát aszongya:

— Ha nincs halott, az ényim a lány.

Beletette a kocsmáros lányát a zsákba, békötte, oszt megindút. A vállán vitte. Mént, mént, mēndégét, még csak egy másik kocsmáhó nem ért. A zsákot lētette a kocsmā előtt. A kocsmárosné kibontotta a zsákot, látta, hogy lány van benne, kivette belūle, oszt beletette a nagy kutyát. A szēgínyembēr így gondóta, mēgvān a lány, nem ódozta ki a zsákot. Mēnt vele tovább, ēccē csak rugdalódzik ām a kutya.

— Csak lēgyē bēkivē, majd mingyā kijērünk a falu szélire.

Mikó kijért, lētēszi a zsákot, oszt ēkezdī kiódani. Mikó kiódta, oszt igēnyēst az órāt lēharapta neki. A szēgínyembēr főkapta az órāt, oszt ēkezdēt jajgatni:

„Ēgy szēm búzām,
Búbos tyúkom,
libām, dīsznóm,
tehenem, halottam,
szép lány mátkām,
jaj, jaj, jaj!”

Eddig vót, mese vót.

90.

É G I G É R Ő M E S E F A

Ēcce vót a vilāgon egy öregembēr. Nagyon unatkozott, mer magányos vót. Ēccē aztān tanāt egy szēm babot, oszt elūtette az udvarāba. Hāt a bab kikēt, ēkezdēt nyőni. Nyőt, nyőt, nagyon nyőt. Addig nyőt, hogy egy szép magas fa lēt belūle. De nem āt ām akkó sē mēg, hanem minden nap tovább nyőt. Addig nyőt, hogy főlért az ēgig. Hāt ott nem birt tovább nyőni, hanem csak terjenni. Gyönyörű szép āgai lēttek, oszt mindēn āghú kiság is hajtott. Az öregembēr nagyon mēgőrūt, mer hūvös lēt az udvarāba. Még csak akkó lēt nagy a boldogsāga, mikó az ēgigērő fa ēkezdte hullajtani a mesēket. Szórta, szórta a sok szép mesēt, utóbb má nem is győzte hallgatnyi az öreg. Annyi mese termēt a fān, hogy teli lēt az udvar, a falu, a város, a vilāg vele. A gyērēkēk sē győzték hallgatnyi a sok mesēt.

Ēccē az törtīnt, hogy a fa tetejin, de pont a közepin nyőt egy szēm bab. Ez a bab mēgért. Mind a barack, úgy lēesēt a fārú, és a földön lēt belūle egy szépségēs kisfiú. Az öregembēr örö-

mibe énevezte Babszēm Jankónak. Hiába örűt neki, Babszēm Jankó nem akart nála marannyi, elindűt a világbá. Aszonta, hogy neki mēnni kő, mer várják a gyerekek. Amőre mēnt, mindig valamit csinát. Így oszt a mesékbe mindēnfélē emlēgetik. Errű mond mindēnki.

A nagy, égig érő mesefán pedig még máma is terēmnek a mesék. Egyik szébb, mint a másik. Mindēnki ismeri űket. Babszēm Jankó vándorol, mindēnhová bēnéz, hogy mégismerjék, mer hátha még nem hallottak rűla. Hogy főpaprikázza a gyerekekēket, csak látnátok. Ha égyűttők velem az égigérő mesefa alá, olyan mesét is hallatok, akit még eddig nem mesétek ő nektek. Ēn is sok-sok mesét szēttem össze, mind errű a mesefárű.

91.

TÜNDÉRSZÉP ILONA

Vót éccē egy királnē. Szép asszony vót, de cudar. Aszitte, hogy ű a legszēbb az országbá. Ēccē oszt mēghallotta, hogy tűle szébb is van, mēgpedig egy gyönyörűsigēs kislány, a Tündérszép Ilona. A királnak az udvarába dógozott egy varázslóasszony, a konyhán dógozott. Főbizzata az öregasszonyt, hogy ölje még a Tündérszép Ilonát. Gyártott bájitalt is, mer mindēnt még tudott csináni. Ēccaka fogta a nagy szitát, oszt a kerbe keresētt egy szép almát. A konyhába má nem vót sēnki, odatēttē az asztára a szitát, mellēje még az almát, oszt ēkezde mondogatni:

„Szita szita kérēg,
fordűjon mēg!
Szita szita kérēg,
fordűjon mēg!”

A szita szépen ráfordűt az almára, réggel a varázslóasszony kivētte alula, oszt elindűt. Még sē át, mág nem ért Tündérszép Ilona falujába. A falu szēlin lēsžát a sőprű nyēlrű, mer ugy-ő az ilyen varázsló asszonyok azon járnak, ētűntette a sőprűnyelet, oszt mēgkereste Tündérszép Ilonát. Adott neki egy almát, ez pedig az ēvarázst alma vót, amit éccaka rontott mēg. Tündérszép Ilona ēfogadta tűle, oszt mingyá beleharapott. Mēgētto vóna, de ne mēnt sē lē, sē fő, oszt attű mēghalt a Tündérszép Ilona.

Hát mikó este hazagyűttek a törpék, a hét szép törpe, akikkē

lakott Tündérszép Ilona olyan barlangba, mind itt a szurgyik, lássák ám, hogy a lány nem él. Nem tudták éképzeni, mi történhetett, mikor oszt valamellik észrevette a szájába a mérges almát. Csak egy falat vót, azt mingyá kivették. Fülébredt a Tündérszép Ilona. Émeséte a hét törpének, hogy mi történt vele. Akkor oszt körúkerítették a barlangot nagy küvekkē, hogy többet nē gyűjjön bē a boszorkány asszony.

A királné mēgtudta, hogy a boszorkányasszony varázslata nem sikerút, azé oszt hordóba fenekőtette. Nagyon mérges vót, olyan nagy vót a mérge, hogy mérgibe ű is mēghalt.

Eddig vót, mese vót, királnénak kedve vót.

A VIRÁGOS BOLOND

Vót a világon egy szegíny ember. Ennek a szegíny embernek vót három fia. A két öregebb élénkebb vót, a legfiatalabb mēg egy kicsit bambább vót. Hát ecce hallják, hogy a város nagy szomorúságba van. A királnak vót egy lánya. Ez a királkisasszony mindig sírt. Nem tudták a kedvit etanáni, akármi' csinátak, csak rít, rít, sēhogy sē tudta' kedvivē jární. Kihirdette a királ, hogy odaadja a fele királságát annak, aki mēgnevetteti a királkisasszonyt. Hát aszongyák a szegínyember fiai, majd űk is emēennek szerēncsét próbáni. A két öregebb főfegyverkezētt, ēbúcsúztak, oszt mēntek a királhó. Bēengedték a legöregebet, de bizony nem birt az sēmmit se. Csinát az mindēnt, tán mēg bukfencēt is hányt, a királkisasszony sēhogy sē akart nevetni. E kollött nēki gyűnni onnan.

Hát akkó bēmēn a középső. Ajis hiába csinát mindēnfélit, mēg cigánkereket is hányt, a királkisasszony egy pirikēt sē nevetett. Nagy szomorúságára ki kollött nēki gyűnni a palotából.

Nem tēhettek mást, hát visszagyűttek apjukhó. Láta ezt a legkisebb fiú is. Nem szót sēnkinek sēmmit sē, csak elindút otthunrú. Amēre csak mēnt mindēhun összeszedte a virágot. Úton — útfélin, mindēn burgyingba tanát virágot, lēszakította, oszt magára rakta. Teletüzdöste a haját, fūlit, órát, száját, mēg a lábbelijibe is rakott. Mikó a palotához ért, bē sē ongették. Akkó oszt tanákozott a kuktāvā, a kukta bēengedte valahun a királkisasszonyhó. Ahogy bēmēnt, dallikázott egy kicsit, a virág mēg szóródott belūle mind a záporesső. A királkisasszony meg nézte ezt a cifrába ötözött bolondot. Ekezdett kajbáni:

— Meggyűtt a virágozs bolond, meggyűtt a virágozs bolond!

A virágos bolond még ékezdett táncóni, amēre csak mozdút, potyogott belūle a virág. A királkisasszony úgy ékezdett nevetni, hogy zēngött a palota. Azon nevetett a kisasszony, hogy ez milyen dilis vót. De még a királ, a királné is kacagtak még az egész udvar. Mingyá felesigűadták a királkisasszonyt a virágozs bolondhó. Csapott a királ nagy lakodalmat. Fényessen megjelēnt a rengeteg vendég. Táncótak, mulattak, ittak, ēttek. Tán még most is élnek, ha még nem haltak.

Régēn vót, tán igaz sē vót.

93.

CSALÓKA MESE

Vót ēgy falu a világon. Aztá abba a faluba csak három embēr élősködött. Hát ēccé az törtīnt, hogy kettő megindút. Mēnt, mēndégét a két embēr, őbōlgött sokáig. Ahogy mēnnek, mēndégének az úton köröszttű, tanákóznak ēgy sindisznóvá. Akkó ēkezdtek taláogatnyi, mi lēhēt az. Nem tudták ētanáni. Űgy gondóták, majd a harmadik embērt megkérdezik. A harmadikat János bácsinak hitták. János bácsi, az kéccé vót má piacon, ēccé még a vásáron, ű okos embēr. Odahították. Ajis nézte, nézte a sindisznót. Sokáig nézte. Aszongya hát nēkik:

„Ez valami vót,
Ez valahunnat gyün,
Ez valahová mén,
Ez valamit akar,
Ez valami.”

Eddig vót, mese vót, csalókának elég vót.

94.

NAGYRAVÁGYÓ HALÁSZNÉ

Ēgy szegíny pár cseléd vót. Halászattá foglalkoztak valahun. Az embēr nēm birt halat fognyi sēhogy sē. Mikó hazamēnt, aszongya a felesíge:

— Mit fogtá, apjukom?

— Sēmmit, anyjukom.

— Ejnye, ejnye, embër, mé nēm fogtá legalább keszegét?

Másnap kimén az embër halásznyi. Kárászt fogott koronávā. Kárász koronávā elátkozott embër vót. Mikó hazamén, aszongya a feleséginek:

— Fogtam egy kárászt, korona vót a fejin. Amit csak kívánok teljesül.

Emént egy nap bele, amig spékulát.

— Apjukom, apjukom, kérd meg a kárászt, légyen szép tanyai házunk.

Kimént az ember a folyóra, oszt aszonta:

— Kárászom, kárászom, gyere elő.

— No mi bajod, embër?

— A feleségem kívánna szép tanyai házat.

— Eridj haza, lesz szép tanyai ház, puli kutya, gyömőcsös.

Másnap aztán aszongya az asszony:

— Apjukom, eridj a kárászhó, én akarok királ lenni.

— Hékám, ne!

Emén a halász a kárászhó, oszt aszongya:

— Kárászom, kárászom, feleségem királ akar lenni.

No mikó asztán hazamén, felesige ül a királi trónuson, miniszterek körülötte. Az asszony kin ül a teraszon, gyün föl a nap, szép pirosba. Azt szeretné, hogy ezt is kormányozza.

— Apjukom, apjukom, én szeretném a napot is kormányozni.

Évelődik az ember, nēm lesz enek jó vége. Mégis emént a folyóra.

— Kárászom, kárászom, gyere elő. Kíván a feleségem. A feleségem a napot is akarja kormányozni.

Alighogy emonta ezeket a szavakat, csattogott, villogott, oszt mikó hazajért, a felesige rossz kunyhóba fódotta a hállót. Megin szöginyek lèttek.

A SZEGÉNY EMBER FIA

Vót egy család, annak fia, szegíny, világot próbányi mén. Köröszútton, egyik úton mén. Meglátott házikót, oszt világosság szűrődött (mese a olyan, hogy talpra essen) bényissa az ajtót, bent öregasszony.

— Bórombutty, öreganyám.

— Kórón billencs, édös fiam. Mi járatba vagy?

— Éhös vagyok, le is ünék má egy kicsit.

Le akar üni,

— Ott gyerék van, në ülj oda. Majd itt alszó ezen az ágyon. Előbb évégzed a földadatot.

— Ejnye, öreganyám, éhes is vagyok.

— No, majd főzők.

Nem sokára köleskását hozott. Őszik-észik.

— Öreganyám, nagyon szomjas is vagyok.

De törte a fejit a feladaton. Bevezeti egy hēre a hétfejű sárkányhó, kardot ad neki, páncélba ötözteti. Páncél abbú át, hogy csontot olvasztott, oszt békente mindēnfelē, oszt lábát vastag bűrré, csak a csuklót nem kente be sēm̄mivē. Nagy erős fiatal embēr vót. Sárkány mind a hét fejbű okádtá a tüzet. Leszelte a fejit, kivégezte. Az öreg néni nagyon örűt neki.

— Majd én ezé mēgjutalmazlak. Mennyi aranyat birsz ēvinnye, annyit adok.

A kardot akarta, de azt az öreg néni nem akarta (az ilyen az igazi mese).

Vētt magáhó aranyat mēg a kardot is vitte. Ēkőszönt az öreg nēnitű. Aszongya:

— Bórombutty, öreganyám.

— Kórón billencs, fiam. Szerēnesét kívānok ēdēs fiam. legyē boldog mēg gazdag.

Hazafelē sok vadállattá tanākozott, de nem fēt. Mikó hazajért, nem tanáta meg a szūleit. Ű is idősebbnek érezte magát. Nem tanáta fő magát, oszt ē köllött mēnni vilāgot próbānyi. Mēnt, mēnt újra, ēccē csak odajért egy szép kastélhó. Mēgzengeti a kaput, de vár inkább. Ēccē csak gyūn hatalmas, magos ember, buzogāny a kezibe, oszt kērdi:

— Mit akarsz te itten?

— Ēn a naccsāgos űrrā akarok beszēni.

— Kirāl lakik itten.

— Hun járok én? Kirāl?

Az megin zōrget, mer az űriās becsapta az ajtót.

— Ēn innen ē nem mēgyek mēg a kirāl űrrā nem beszélök.

Katona ēmēn a kirālhon:

— Ēgy embēr fōlsigeddel akar beszēnyi.

Beengedik. Vēgigmēri a kirāl.

— Ha mēgtészēd, amit akarok, nekēd adom a lányom. mēg fele kirālsāgom.

Megvakari a fejit. Ej, nem könnyű dōgot mondott a kirāl. Ekkó monta a kirāly a legīnnek:

— Egy férfi mindennap a lányát keresi.

Hü, még ő férfit nem vívott, de próbálkozik. Gyalogosan ő megpróbálkozik.

Gyalogosan ű legyőzte a vitézt.

Az igazi mese nagyon hosszú. Hét nyóc este is meséték. Azelőtt fejüket hasznáták az emberek, most meg papírt.

96.

JÉZUS A FÖLDÖN JÁRT

Régezte az Űr Jézus a földön járt. Szegíny ember ment.

— Te szegíny ember hová mész?

Aszongya:

— Keresem az istent.

Aszongya:

— Mit akarsz vele?

— Agyonütöm.

— Hát, aszongya, mé?

Aszongya:

— Annyi gyerek van má, hogy nem kapok komát.

— Ó szegíny ember, né üsd agyon, eridj e ja királhó, maj a királ emén komának.

Na e is ment, meghíta királt komának. Kapott tüle egy abroszt. No akkó megörüt a szegíny ember, hogy kapott komát. Mén hazafelé, oszt betévelgött a kocsmába. Aszongya, rátette abroszt az asztára, „teríjj abrosz”, aszongya. Vót ám ottan sütt, főtt, egy pint bor, tárgyi, pecsennye, még sütemények. Kocsmárosnak mégtetszett, élopta jaz abroszt, másik abroszt adott neki. Mén a szegíny ember hazafelé, nagy boldogan viszi jaz abroszt.

— Nézd, asszony, milyen jó abroszt hoztam, ennek csak azt köll mondani, hogy teríjj, abrosz, minden lesz.

De bizon nem lett senni. Szomorú lett a szegíny ember, ment megint vissza. Megin találkozott az öregemberré.

— Hová mész, szegíny ember?

— Keresem az istent.

— Mit akarsz vele?

— Agyonütöm.

— Hát má mé ütöd agyon? Né üsd agyon, szegíny ember!

Ne, itt van egy bot, eridj a kocsmába, oszt azt mondd a kocsmárosnak: „Az abroszt adja ide, ha nem, itt ez a bot. Mondd: „Rúgd Balázs, üsd Balázs”.

Verte is a kocsmárost a bot.

— Jaj, szegény ember, odadom az abroszt, csak ne bánts.
Odadták az abroszt. Nagy boldogan ment a szegény ember haza. Az úton kiprobáta, hogy az-e? Ej boldogan ment hazafelé. Vasárnap lesz a körösztolés. Mén a királ, királné. Miniszter viszi a gyereket körösztolni. Hát tizenkét óra. Sahun semmi. Királ, királné néznek egyet, mi lesz itt? Mi lesz az ebéd? No mikó tizenkettő vót, ránézett a komasszony az órára. Föleméte a ládatétót, rátette az asztára:

— Terijj, abrosz!

Vót ám ott sütt, főtt, pécse, gyümölcs, tárgyi. Hát megtetszett a királnak meg a királnénak.

— Komaasszony, adja ide ezt az abroszt.

— Dehogy adom. Meghalnak a gyerekek éhen akkó.

— Dehogy halnak még. Ezt a tartományt nekéd adom mondja a királ.

Úgy, hogy az abroszt evitte a királ meg királné. Lött neki nagy tartománya, ő meg ott vót királ.

Péter meg a Jézus ment az úton. Akkó találkoztak egy asszony-nyá, vezette a tehenet. Kérdezte a Péter az asszont:

— Hova vezeti a tehenet?

— Legelőre.

— Ki vigyáz rá?

— Majd az úristen.

Asszonya:

— Hallod, Péter?

Asszonya:

— Hallom.

No mikó leűtek, tehen mindég ment a kárba. Az Úr Jézus odadta botot Péternek, fordítsa meg. Alig megfordította, „eridj, Péter.” Ez a Péternek nem teccött, alig várta este légyen. No mikó este, asszony gyűtt a tehené. Kérdezte Péter:

— Jólakott-e?

— Jólakott, — asszonya — az asszony — hál Istennek. Asszonya az asszony: — Gyűjőnek e vacsorára. No mégis hát mit szeretnek?

— Én tejet, Péternek meg süssön szalonnát meg tojást.

Mégvacsorátak. Lefeküdtek. Réggel főketek. Útnak indította az asszony őket. Réggelire adott nekik két lúdcumbot meg két darab kenyérét. Péter az egyik combot megétte az úton. No most má odajérnek, hogy asszonya az Úr Jézus:

— Jó lesz, ha reggelizünk, Péter.

Leűnek, ősznek. Asszonya az Úr Jézus:

— Péter, hun van a másik comb?

— Te mester, egy lába van a libának. Nézd csak egy lábon áll.

— Eridj, hajts még a libát!

Két lába lett.

Ki köllött vallannyi, hogy ű megette.

— Nëm szabad hazunnyi, mé nem mondtad még mingyá?

Mënt a Jézus meg a Pétër. Betévelgettek egy kocsmába. Hát oszt mulattak, dárídóztak ott a népek, Pétër meg Jézus lefeküdt. Pétër kívú feküdt. Odamënt egy vendég.

— Hó, hát gyere, még te nëm is táncótá.

Pétért érántották, nagyon megtáncótatták.

— Hát, uram, ez nem jó van, én mindég táncóljak. Te még nëm is táncótá.

Aszongya Jézus:

— Te befelé feksző, majd én még most kivüre fekszek.

Hát a vendégek aszongyák:

— Hó, táncójjunk, mulassunk, még a belső nëm is táncót.

Kirángatták Pétért, oszt megtáncótatták.

Aszongya Pétër:

— Ha kívú feküdtem, nekëm köllött táncóni, ha belü feküdtem, megest nekëm köllött táncónyi. Gyerünk innel!

Mëntek mëgin Pétër még az Űr Jézus. Amëre mëntek, kaszátak. Odajértek az aratókhó. Az Űr Jézus kért vizet. Vót egy kis friss marokverő.

— Öregapám ebbü vízbü nëm adok, mer meleg má, mingyá én ëszaladok, oszt hozok friss vizet.

Aszongya a Pétër az Űr Jézusnak:

— Mestër, ki lësz ennek a lánnak az ura? Hogy áldod még ezé a jóságé?

— Láttad, Pétër, azt a lusta legint, aki ott feküdt az eperfa alatt, aki várta, hogy a szájába essën az eper?

— Ejnye, mestër, de megbünteted ezt lánt.

— Nëm lehet az, hogy két friss egymáshó kerüljön, egyiknek kő csak hajtósna lënni.

Mëgin mëntek, mëgin tanákojtak egy másik aratókkā. Ott a legin nagyon szorgalmas vót, a lány lusta vót.

— No, mestër, mivë áldod meg a lusta lánt?

— Avvā a szorgalmas legínnyë. Mer ha két lusta lënnë, nëm élnének még.

MESE A SZÉGINY ASSZONYRÓL

Vót a világon egy pár fiatal. Nagyon szegínyék vótak. Hát oszt az asszony úgy gondóta, emén. Vót nekije olyan kicsikéje, olyan három-négy hónapos. Hát evétt vóna, még ű is evétt vóna, aztá nem vót mit. Aszongya, jó lesz itt az erdőbe kimennyi. Kimént, no aszongya:

— Majd én ott szédék ezt a vad gyökereket, földijeprét, még amit találok az erdőbe, ami szokott lennyi. Akkó majd én avvá élősködök, még a kicsinek is jut aszongya, maj jobb tejem lesz nekem is.

No oszt akkó csinát ott házikót. Összeszedte a kis batyuját, hát amiye vót neki, kis zsírocskája még valami kis humija, a kicsinek kis dunnikája, rosszacska még piszkos, hát oszt kimént. Nohát a kicsit lététe egy hēre, hama kapkodott olyan bozókát, lététe oda.

— Maj mingyá szédék én a kötényembe nagyobbbat, hogy a szél nē érje. Csinálok egy gunyhócskát, majd itten megélősködünk mink.

Hát szédte is a fagallyakat, parajt még, amit csak talát, hogy a gunyhót birja csináni. Akkó szédēgette, de szédēgette, hát egy őzikét meglátott. Ű is megijedt meg ajis. Hát mi ez, mi ez? Nézett ajis rá, dobogott az őzike. Hejnye, aszongya, tőgye is van. Ezt jó vóna idecsalni, oszt megfejném. Én is ennék még a kicsike is. No oszt akkó mingyá válogatott ottand olyan füvet még mit, és csalogatta:

— Őzikém, őzikém!

Az még mēnt, dobogott, hogy micsoda lehet az a kis csomó. Oszt aggyig csalogatta, aggyig csalogatta, hogy az őzike azt gondóta, talán az ű kisfia az. A gunyhóig mēnt, megfogta az asszony, megfejte. Vót is nála tej. Akkó mingyá ű is ivott még a kicsit is jótartotta. Még a kicsi aludt, több bozótot szédēt, hogy éccakára nagyobb lett a kisgunyhó, akibe bēhúzódtak. A kicsi aludt, mer jólakott. Akkor osztand másnap megint mēnt ű, mēnt ű. Gondóta, jó vóna, ha az őzikét megtaláná megin. Meglátta. Az őzike is meglátta, szinte várta, hogy majd gyün az a valaki. Akkó megin csalta, hita. Mēnt is vele, mēnt vele, még is fogta. Még jobban még vót tőgyēvē, még több tej vót nála.

— Kislányom, hátha szopná?

Akkó aggyig beszélgetett neki, még megszopta. Szopta, jólakott megint. A többi tejet kifejte. Ű is ivott. A gunyhóba ēhelhez-

kédett, aljat is alájuk csinát ottan parajbú még, amit talát össze-szédte, éréndzkette, mind valami szobát.

Akkó, másnap vagy harmannapra gyüt egy hintó. Odaának azok, nézik.

— Hát miféle ez? Nem vót ez itt. Miféle gunyhó ez? Nézzük még!

Hát a királyfi vót a kíséretivē. Látják, hogy bēnt van valaki.

— Jőjön ki! Jőjön ki!

— Nem mēhetēk, me rongyos vagyok én. Nem, nem merēk kimēnni a rossz ruhába, mēg tudom is én, piszkos vagyok.

— Csak jőjön! Beszējēn, hogy kicsoda maga! Maj hozunk mink ruhát magának.

Hát akkó ēmesēte, hogy mēg mint vót, hogy miē gyütt ki az erdőbe. Kihajtotta az ésīg és majd ottand földi dógokat szēd, mogyorút mēg ami van az erdőbe. Hát én sē tudom olyan nagyon.

— No jön velünk! Szēdjē fēl a kis cókmojkját, majd ēvisszük. Maj mink földőtztessük.

Dehogy mēn ű. Nem is akart kimēnni, csak a fejit gyugta ki, hogy ű nem valō emberēk közē. Lē van rongyová, rongyos, piszkos, nem mēn.

— Ha hozunk ruhát, ēgyün?

— Hát nem tudom én, nem tudom.

A következō nap mēgin kimēntek. Vitték nēki a szép ruhát, mēg a kicsinek is. Őtet is mēg azt is szépen földőtztették. Hátra-űtették a hintóba. Mēgmondta nēki a királ, hogy ű lesz a királnē. Hát gondókozott, nem tudta, mit is csináljon, de azē hát mēn velük. Beszētek neki, hogy mēgszabadul az erdőtű, jó hele lesz; a szakácsnēk főznek, ű csak parancsol. Vadakbú mēg közönsīgēsekbú is főznek. A királnak is vót kicsikēje, de nem vót felesige. A palotába szépen fogadták, jó ebéd vót, szobát adtak nēki, mēg a kislánynak. Adtak nēki kis kocsit. A királ is mēgmutatta a kisfiát. Az sē sokkā nagyobb vót, az két éves vót talán. No oszt akkó aztán aszongya az asszony, hogy mēg nagy baj van. Mēg az őzēcske odaki maradt, pejig az vót a táplálójuk. Aszongya a királ:

— Maj mēgin kinēgyünk, majd ára gyün a gunyhó felē mēgind és maj mēgfogjuk, oszt ēhozzuk haza.

Hát úgy is vót. Kimēntek mēgin. Leste ára a gunyhó felē, messzire nem is mēnt. Mēgfogták az őzēcskét, ēvitték a hintón haza. A kisfiuknak is mēgmutatták.

Hát ahogy mūt az idō, nyōtek a kicsikék. Utōbb annyira mēgnyōtek, hogy összekētek a kislány mēg a fiú. Nagy lakomát csináltak, az egész országbú hítak vendégēket, mēghítak más országbú valókat is. Ilyen mēg nem törtint.

A FÉLIG NYÚZOTT BAKKECSKE

Éccé vót, hun nem vót, vót éccé egy szegíny ember, annak vót egy bakkecskéje még három fia: Péter, Palsi még Janesi.

Az egyik nap aszongya az apa a legidősebb fiának:

— Hajtsd ki, fiam, a kecskét legéni, mer má annyit koplal, hogy főkopik az álla.

Olyan szegínyek vótak, hogy még nekük se vót mit enni, nem a bakkecskének. Hát a legöregebb fiú kihajtotta a bakkecskét. Egész nap leget, rengetegét leget. No, este hazavezeti a gyereket a kecskét. A gazda kérdézi tüle:

— Jólaktá-é, édés kecském?

— Jaj, édézs gazdám, olyan éhes vagyok, hogy maj megdöglök éhen.

Másnap az ember a középső fiára bízta a gircsás állatot. De este, mikó hazaméntek, a kecske ugyanazt felelte:

— Jaj, édézs gazdám, olyan éhes vagyok, hogy maj megdöglök éhen.

A harmadik nap a legfiatalabb gyereket vezette ki a bakkecskét legéni. Este, mikó hazajértek, a kecske megint éhes vót oszt, azt felelte a gazdának:

— Jaj, édézs gazdám, olyan éhes vagyok, hogy maj megdöglök éhen.

Mit vót más tenni, másnap a gazda maga vezette ki a kecskét. Rengeteg szép fű vót, annyit evett, hogy mozogni se birt. Este, mikó az öregember hazavezette, most a gyerekek kérdézték meg tüle, hogy jólakott-e.

— Jaj, dehogyis, édézs gazdám, olyan éhes vagyok, hogy maj megdöglök éhen.

Erre a gazda nagyon megmérgeződött, ékapta a kecskét, oszt fölakasztotta a kút gímire, oszt nyúzni keszte. Ahogy nyúzta a bakkecskét, nyúzás közbe beszaladt a házba a bicskáját megélésíteni. Addig még a kecske észaladt. Szaladt, szaladt, ahogy csak a lába vitte. Estére az erdőhő ért. Tanát egy rókalukat, oszt ott még bebújt a rókalukba. Este késűn gyűtt haza a róka-család. Kérde az öreg róka, mikó észrevette, hogy nem üres a luk:

— Ki van a rókalukba?

A kecske me kiszól:

„Én vagyok, én vagyok,
Félig nyúzott bakkecske,

Lábammá dabbantok,
Farkammá durrantok,
Szaladjatok, mer mingyá
bëkaplak bennetëket!”

A rókák megjíjedtek, ëkezdték szalanni. Szaladt a rókahad, ahogy csak birt. Útközbe ëgy kakas még ë tyúk állította meg őket.

— Hova szaladtok ilyen ész nélkü? — mongya a kakas.

— Jaj, në is kérdëzd! A rókalukba ëgy bakkecske van. Inkább segíts rajtunk, kakas koma.

Avval visszamëntek mindannyian a rókalukhó. Aszongya a kakas:

— Ki van bënt?

A kecske még ott vót, oszt kikajbát:

„Ën vagyok, én vagyok,
Félig nyúzott bakkecske,
Lábammá dobbantok,
Farkammá durrantok,
Szaladjatok, mer mingyá
bëkaplak bennetëket!”

Mëgin megjíjedtek mindannyian, oszt ëkezdték szalanni. Szaladtak, szaladtak még csak egy sindisznóvá nem tanákoztak. A róka mëgkërdëzi tüle mingyá:

— Hová mész, koma?

— Mëk forasztófüvet keresni, mer a kaszások ëvágták a fiam lábát. Há tik hova szaladtok?

Akkor oszt a róka ëmesëte mie nagy bajba vannak, hogy nem birnak bëmënni a rókalukba a bakkecskétü. A sindisznó ëmënt nëkik segíteni. Ahogy visszaérnek a rókalukhó, mëgszólal a sindisznó:

— Ki van bënt a lukba?

„Ën vagyok, én vagyok,
Félig nyúzott bakkecske,
Lábammá dobbantok,
Farkammá durrantok,
De mosmá szaladjatok,
mer ham, bëkaplak bennetëket.”

A sindisznó oszt nem ijedt mëg, hanem kajbát vissza nëki:

— Gyere ki mingyá, mer bégurulok.

A kecske erre nagyon megjed, oszt kiszaladt. De a rókák megfogták, ěfogták, oszt megětték.

Měgdöglött a bakkecske, így hát véget ěrt a rúla szóló mese is.

ŐZEN DIK ANDRIKÓ

Vót ěccő ěgy emběr. Vót két kis családja, ěgy gyerök měg ěgy lány. Az emběr felesége měghalt. ěccő átküldte a kislányt a szomszídba, hogy kérjen egy sütőlapátot. A kislánnak asz mondta a szomszíd özvegyasszony: „Mondjad ědősapádnak, věgyěn el, akkó lesz sütőlapátotok!” Máskó meg küdté az apa a kislánt a szakajtójé.

— Mondjad měg ědősapádnak, věgyěn ě, akkó lěsz szakajtótok! — felelte az özvegy.

Asz mondja az apa: — Mit csinájunk, kislányom?

A kislány měg beleegyezětt, hogy vegye ě az özvegyasszonyt. Az ember měgházasodott. Telt-múlt az idő, asz mondja az asszony, a családokat tegye ě a háztu, mer ű nem túri űket. Hát ez az emběrt nagyon bántotta, mer ű nagyon szerette a családjaít. Teltek, múltak a napok, az asszony něm engedětt a kérésibű. Asz mondta, máskép ű ott hagyja. Hát oszt akkó něm vót mit těnni neki, mögkěrdezte a kiscsaládjaít, de azok sě tudták, mitěvők lěgyěněk.

Akkó ěgy hajnalba főkőti űket. „Őtözzetek fő, űjetek fő a kocsira!” A kislány hozott egy kötő pőrněyět, hátra űt a saragjára, aměrre měntek, ű szőrogatta a pőrněyět. Akkó rájuk viradt, mer ű měg a sütětbe ěvitte űket. Űk azon a pőrněyěn visszaballagtak az őcsive. Leűtek az ablak alá a padra. Azt mondja az apjuk: „Maradt egy tányér leves, ejnye de jóesne ez az ěn családjaimnak, ha itt lěnněněk, de jóizűěen měgěnněk”. Űk měghallották ezt az ablak alatt.

— Itt vagyunk, ědősapám! — mondta a kislán.

— Gyěrtěk be, ha má itt vattok!

Be is měntek, jólaktak, lefekűdtek. Hajnalba megint ěvezette űket. Megint kocsira űtek, akkó fogott a kislány egy kötő korpát, aměrre měntek, szőrogatta. Ugyanűgy törtěnt měnděn, mint az ělső napon. Harmadnap a kislány kölest tětt a kötőjibe, aměrre měntek, szőrtá. Az apa bevitte űket mélyěn az erdőbe. Mikó haza akartak měnni, kerěsték a kölest, de něm tanáták, mer a

madarak fölették. Egész nap járkáltak az erdőbe, csatlottak, botlottak, mer má sötétedett. A kisfiu nagyon észomjazott. Akkó tanátak egy lónyomot. Aszonta, ű iszik abbu.

— Nē igyá, Andrikó, mer ló lesz belüled! — mondta a kislány.

Ráhallgatott. Mēntek tovább. Mos mēg egy őzecske nyomot tanátak. A kislány mēgint mondta, hogy nē igyon belüle, mer őzre változik. Nēm hallgatott rá Andrika a szóra. Mikó ivott, rögtön ēváltozott őzceskének. Őzendik Andrikó és a kislány mēntek tovább. Má sütét vót. Mēgláttak egy fént, odamēntek, ott vót egy nagy uraság. Mēgláttak egy nagy kazal szalmát, oda ēbujtak. Ahogy járkáltak a szalma ódalán, talátak egy nagy lukat. Bebujtak oda. Alighogy bebujtak, jött egy nagy kutya, kopó kutya. Ez az uraság kutyája vót. Az uraság adott neki egy nagy darab kēnyerēt, a kutya visszaszaladt az ajtóhon és ēkezdet szűkőni. A gazda aszongya a gyerekek: „Adjá neki mēg!” A kutya mēgin vitte a lukhon és visszaszaladt, oszt mēgin szűkőtt, kapart. „Mi van a kutyávā?” — kérdezte a gyerek és ēmēnt utānanézni, hogy a kutya hova viszi a harmadik szelet kēnyerēt. Mēgleste a szolgál is a kutyát, mikó ez mēgint odamēnt az ajtóhon, ű benézett a lukba. A kislány mēg nēm mert szóni, csak bejjebb húzódott. A szolgál ēmondta a királfinak, ez mēg fegyvert vēt, ēmēnt a lukho, kérdezte: „Ki van itt?” Sēnki nēm szót. „Szój, mer belüvök!” Hát mēg jobban mēgijedtek. Akkó má mēgszólalt a kislány. Aztán szēpēn kijöttek a lukbū az őzecske meg a kislány. A kislány ēmeséte a királyfinak, hogy lett a testvérjibū őzecske. A gazda mēgigérte, hogy gondját viseli neki is mēg az őzceskének is.

A lány nyött, 18 esztendős lett. A fiatal úrnak vagyis a királyfinak özvegy, mustohaanyja vót, annak is vót egy mustoha lánya. Olyan idős, mint ez. Együtt is nevelēttek. A fiatal űr mustohaanyja szerette vóna, ha ű az ű lányát veszi ē feleségül. A királyfi mēg emezt a lánt szerette. A mustohaanya nēm mert szóni sēmmit a házasság ellen, de nagyon haragudott erre a lányra. Mindig azon gondókozott, hogy kéne ēfődeni.

Már ēhaladt az idő. Lett nekik egy kis családjuk. A fiatal úrnak háboruba kölött mēnni. Ez jó alkalom vót a vén mustohának. Ahogy a mēnyecske kimēnt a kútra, ű utāna sompolygott és belelükte. A mēnyecske ēváltozott arankacsává. Akkó este, ahogy lefeküdtek, kiszátt a kaesa a kúdbū, odaszát az ablakra, ahun feküdt a kis családja. Abba a szobába vót Őzendik Andrikó is, aki vigyázott a kicsire. Az arankaca mēgkopogtatta az ablakot. Az ablak kinyítt, akkó beszót: „Őzendik Andrikó, ri-

király kis Miklós?” Mer Miklósnak hitták a kicsit. Őzendik Andrikó asz szóta: „Hogyne rina, mikó a mustohája nem taná tejet”. Ekkó a kacsa beszált az ablakon, elvátozott és megszoptatta a kicsit.

Az ura nemsokára megjött. Az arankacsa többszó így csinát. Vót a kis Miklósnak egy gondviselője, aki ezt észrevette és megmondta a királfínak. Akkó a királyfi hitte is, még nem is. Majd ott alszik ű és megtudja, hogy igaz-e. Mikó megin beszált a kacsa és átváltozott, ű odamént és becsuki az ablakot. Ez még nem tudott kimenni, éváltozott asszonnyá. Émeséte a menyecske, hogy mi történt üvele, ezen a királyfi nagyon földühödött. Másnap megkérdezte a mustohaanyját, hogy mé csináta ezt. Az asz mondta neki: „Ezt má most nem is tagadom, me rám van világosodva”. A következő nap kötelet tett a mustoha nyakára és kocsi után kötötte, emié ezt tette. Űk még sokáig éltek és az őzike halálukig velük maradt.

100.

BOHÓ MISI

Ez a Bohó Misi gyöngé legíny vót, bolondos, azé is híták így: Bohó Misi.

Éccé az apja ékütte szógáni, hátha tanul valamit a gyөрök. A Misi kapott is helyét. Három nap vót az esztendő. Hát mikó kiszógát, kapott egy varrótűt. Akkó, mikó mönt hazafele, mönt előtte egy szénás szekér. Megunta a tűt a kezibe tartani, belészúrta hátúrú a szénába. Mikó éfordút a kocsi, észrevette, hogy másfelé mén. Megállította a kocsit:

— Álljon még, majd megkeresém a tűt — mondta.

Keresik, de nem tanáják. Utóbb mán sok szénát lehúztak a kocsirú, mégsém tanáták még. Az embör nagyon megharagudott, hogy ilyen bolonddá tötte ütet, megpírongatta, azután visszarakták a szénát a kocsira és émönt mind a kettő az útjára.

Amikó hazajért ez a Misi gyөрök, aszongya az apja:

— Na, fiam, mit szógáttá?

— Egy nagy varrótűt kaptam — mondja Misi.

— Hát hova lett?

Azongya:

— Gyüttelőttem egy kocsi, belészúrtam, oszt nem tanátuk még.

— Ó fiam, hát mé tötte ilyet, mé nem szúrtad a kalapodhó?

— Maj másszó úcs csinálom — mondja Misi.

Megint elszegődött Misi három napra. Kített a három nap, akkó még kapott egy eke-szántó csoroszlyát (vas). Odaszúrta a

kalapjához a nagy vasat, az még ide-oda hajladozott. Mikó hazajér, meglátja az apja:

— Hát mé szúrtad azt a nagy vasat a kalapodhó? — kérdi.

— Hát maga mondta — válaszoli.

— Én ám, a tűt, de nem a vasat. Erre aztán kötté vóna egy kis madzagot és a válladra vötted vóna.

— Másszó úcs csinálom — mondja Misi.

Elszegődött még in három napra. Adtak neki egy lánt. Akkó a lányra kötött egy kötelet, oszt hazavezette. Bévezette az istálóba, megkötötte a jászolhó, kimént.

— No, fiam, mit szógáttá? — kérdezi az apa.

— Egy lánt — mondja.

— Hát hun van?

— Köttem rá kötelet és betöttem az istálóba.

— Hát azt nem köllött vóna béköt ni — mondja az apja —, megfogtad vóna a kezit és hazavezötted vóna. Eredj mingyá, oszt vezésd be!

Misi elmént, előtta, oszt bevezette a szobába. Nevelédtek együtt. Éccé asz mondja az apa:

— Mégesküdhethnétek má!

Még is esküdtek.

Éccé aszongya a menyecske:

— Hallod, szeretnék émenni édesapámék hon, mögnéz ni, hogy vannak.

Bele is egyezett Misi, jó majd émennek. Ekészítettek egy jó nagy sajtot még egy nagy kalácsot, beletették a zsákba és megindútak. A menyecske szülei a másik faluba laktak.

Ahogy möntek, elébük akadt egy folyócska. A menyecske kicsit előbb mönt, mint a Misi. Az asszony könnyen átugorta a folyócskát, Misi pedig letette a sajtot a vízbe, azon lépett át. Haladtak tovább, tanátak egy döglött kutyát. A menyecske el is haladt mellette, nem várta még Misit, nem is gondót sém mire. Mikó a Misi odajért a döglött kutyá hon, látta, hogy a kutyának a foga ki van vicsorítta. A Misi megjijedt tüle:

— No, no kutya, né bántsá, inkább adok kalácsot.

Oszt odatette a kutya szájá hon a kalácsot és mönt tovább. Mikó közelettek má a falu hon, a felesége megvárta. Hát, aszongya:

— Hun van a portéka a zsákbú?

— Hát nem láttad, a sajtot odatöttem, mer nem bírtam átlép ni.

— És a kalács? — kérdi a feleség.

— Odaadtam a kutyának, hogy még né harapjon!"

— Ó, te balgatag — mondta az asszony —, hát nem láttad, hogy döglött vót. Jó nézünk ki, mit szónak majd otthol?

Hazajértek.

— Jó estét! Hogy vannak, mint vannak?

Épanaszoli a menyecske, mi a baj.

— No jó van, nem nagy baj — mondják az öregek.

Beszélgettek egy darabig, aztán megvacsoráztak. Az asszony figyelméztette Misit az úton, hogy csak addig egyen, ha megkínálják őket, míg ű rá nem tapos a lábára az asztal alatt.

Békotorodott egy nagy kopó-kutya az asztal alá, alig hogy ékezdtek enni. Ez rátapodott a Misi lábára. Ű meg aszítte, hogy a felesige tapod rá. Misi még félig sē vót jó lakva, de abbahatta. Még egy sort beszélgettek, aztán még lefeküdtek. Az öregek külön szobába feküdtek. Mikó lefekszének, a Misi aszongya, hogy ű éhes.

— Hát mé nem étté — kérdi a feleség.

— Mer a lábamra tapottá — mondja a Misi.

— Én nem tapodtam — mondja a feleség —, biztos az a nagy kopó kutya vót.

— Léhet — válaszoli Misi.

— Ott van a kemence nyakáná a rétēs, eridj oda, egyél!

A kuckóba vót két kis macska, ott feküdtek. Ű a sūtétbe nem látott. Fogta oszt megétte a két macskát. Aszongya, mikó visszamén:

— Olyan kemény vót az a rétēs, alig bírtam megrágni, még szőrös is vót.

— Tán a macskákat etted még?

— Léhet — mondja Misi, mer kaparta a körmük a torkom. Aszongya később, nagyon nem jó van, ki kő neki menni nagy szükségre.

Magyarázza a feleség:

— Kinyitod az ajtót, jobbra mingyá ott van a klozet.

Ű ahogy kimént a házajtón, nem kifelé fordút, hanem befelé a tűzhely felé. Ott vót egy nagy kád méz. Hát ráát annak a szélire és belerezelt a mézbe. Hát mikó hemén, aszongya:

— Olyan szélēs vót a klozet, alig érte át a lábam.

Hát a felesige mingyá tudta mi vót, hát oszt most nem tudta, mi tévők legyenek. Nem merték bevárni a röggelt, kénytelenek vótak észökni az apjáéktú. Szép lassan fölötöztek, hogy ezek észre nē vegyék. Akkó szépen kisurrantak a kapun. A menyecske mént a kapun előre. Aszongya:

— Szép csöndessen húzd be a kaput.

Misi még úgy értette: „szép csöndessen húzd le a kaput”, oszt úgy is tett. Sūtét vót, az asszony hátra sē nézett, csak mikó má jó messze elértek. Akkó még má nem méntek vissza. Misi

vitte a kaput. Az asszony mégin előre ment, még hozzá haragjába jó előre ment, nem is várta Misit.

Vótak arra pásztor emberek. Egy nagy fa alatt vót egy nagy üst, abba krumpis tarhonyát főztek. A pásztor kutya ott őrizte az üstöt, nem is vette észre Misit. De Misi a kutyátú megijedt és főmászott a fára. Nem sokára odajértek a pásztorok. Leűnek, oszt kavarik a bográcsba a krumpis tarhonyát. Misit megint ēfogta a szükség. Őkezdí potyogtatni.

— Nézd a, hullik az isten áldása — mondja az egyik.

Misi addig fészkelődött a fán, míg az ajtót leejtette. Az egyik szegény pásztorra rá esett, épp arra, aki főnezett a fára. Ez meg akkó ēharapta a nyelvit. Mivel hogy a többiek megijedtek, elkezdtek szalanni. Ű még látta, hogy ember van a fán, ēkezdett kiabáni emennek a kettőnek.

— Embér lót, embér lót.

Azt akarta mondani, hogy ember vót, de mive ēharapta a nyelvit, csak azt biri mondani: „Embér lót”. Ezek még csak szaladtak tovább.

Misi még addig megszőkött onnant.

101.

HÁROM EGYTESTVÉR

Ėccő vót, hun nem vót, vót három egytestvér. Hát ez a három testvér mindig betyárkodott. Mēntek lopni. Ėccő asz mondja a legőregēbb:

— Halljátok, én mán nem betyárkodok tovább! Ėmék oszt mēgnősülök.

Asz mondja emez a kettő:

— Űk még nem mēnnek, űk még betyárkonnak tovább.

Na jó van! Ėmēnt az embér mēgnősülni. Hát nagyon szépen is gyarapodott előre. Vót koesi, ló, tehén, disznó, tyúk, lúd, mindőnféle. Ėccő asz mondja a feleséginek:

— Hallod-e hé, van én nekem két testvérēm, de azok csupa ilyeknek, mind én, asz nem lehet kiválasztani, hogy én vagyok vagy azok. De ha valamikő ēgyűnnek, oszt nem lészek itthon, nehogy megijedjél tőlük.

— Jó van — mondja az asszony.

No ēmēnt az embér szántani, ősz vót, olyan esős idő vót, ēmēnt szántani. Hát ahogy szántogat, az asszony még bent űl a kuckóba és főtózott, az urának a nadrágját főtózta. Ėccő benyiti valaki az ajtót.

— No héj, mán hazagyütté?

Hát láti, hogy utána gyün egy másik ember.

— Jaj — aszongya —, nem is az én uram! Jó van no, gyűjjenek be kentők. Üljenek le!

Leűnek.

— Adjon isten!

— Adjon isten!

— Itthon van-e a bátyánk?

— Nincs.

— De az nem baj, csak üljenek le kentők.

No leűnek, visz az asszony enni, inni nekik bort, süttött nekik tojást, egy kis ódalast. Ittak, ettek. Éccő asz mondják:

— No jó lesz, emegyünk má haza.

Hát mennek kifelé, ott vót egy szabad kímíny, az tele vót hússal. Asz mondja:

— Jaj, de be van borúva ez a kímíny.

A másik asz mondja:

— Majd kitisztul az éccaka.

Mennek, eméntek. Hazajér az embər:

— Adjon isten!

— Adjon isten.

— Ki vót itt, hékám?

— Nem vót itt sənki sə.

— De mégis csak vót itt valaki, itt vót kendnek a két testvére.

— Mit mondtak?

— Asz mondta az egyik; „Jaj de be van borúva a kímíny”, a másik mēg asz mondta: „Maj kitisztul az éccaka”.

— Jaj nekēm, hé, őllopik a húsunkat! Most má szēdjük le a kímínybű! Gyugjuk el valahová.

— Hova gyugjuk?

— Szēdjük le és gyugjuk el a konyhába. A permetes hordó alá.

Lerakják, leborítják.

Éfél van. Leereszkēnek a kímínyen a rablók, keresik a húst, nincs hús. Asz mondja az egyik:

— Nem baj, maj mēn ki a bátyánk éfélkő anni a lovaknak, maj mēgkērdēzēm én, hogy hol a hús.

Űgy is vót. Az embər mēn ki a lovaknak anni, bemēn az egyik, mēgkērdēzi:

— Ugye hé, hova is tettük mi a húst?

— Nem tudja, kend, hogy ott van a permetēs hordó alatt, a konyhaajtó háta mögött.

Főpakolták a húst, eméntek. Bemēn az embör. Asz mondja neki az asszony:

— Miér kérdözte kend, hogy hova tettük a húst?

— Én kérdöztem? Jaj nekem, evitték a húst!

Na mingyár fölötözött az ember és utána. Utóléri azt, aki vitte a húst, mer az hátu mēnt, a másik még előbb mēnt, tiz lépéssel előrébb, hogy ne tanákozzanak sēnkivel sē. Asz mondja, mikó utóléri:

— Nehéz-e?

Asz mondja:

— Ölég nehéz.

— Add ide, majd én is viszēm!

Odajadta az embernek, az visszafordút a hússal, elvitte haza, vissza. Hazajér, asz mondja:

— No hé, most már ētēgyük nagyon ezt a húst, mer ugysis ējönnek érte.

Hová tēgyük? Asz mondja:

— Rakjuk ide alánek. Leterítjük, ráfekszünk, alulunk má csak nēm viszik el.

Asz mondja az ember:

— Na jó van.

Rá is feküdtek. Lefekszēnek, alszanak. Begyün a két rabló.

— Most hun a hús? Nézd ehun van a moslék, ē van készítve, maj megmerítem a vödrot, oszt alájuk öntjük.

Még is csináták. Fölébrēd az asszony, asz mondja az embernek:

— Hallod, hé, ide az . . . az ágyba!

— Hát mit csináljak?

— Eridj ki a kúthon, oszt mosakodjál mög.

Főkapja a gatyaszárat az ember, oszt hajts ki a kúthon. Bemén a rabló és asz mondja:

— Hát te is csupa pizok vagy, eridj te is, mosakodj még a kútnál.

Az asszony is főkapta a pöndölyt, hajts ki a kúthon. Asz mondja az embernek:

— Hát te is itt vagy?

— Itt. Jaj, hát akkó megint evitték a húst. Jaj nekem, mos má nēm érem űket utó, mer most má nagyon régēn ēmēntek, de maj mögpróbálok, no. Adjál egy szál gyertyát még egy skatula gyufát. Tudom, hogy hol laknak az erdőben, lent a földben, majd ēmék és kilesem űket.

Hát jó van, mikó ēmēgy az ember, odajér az erdőbe, hát az egyik süti a húst, a másik meg hasal. Asz mondja, aki hasal:

— Jaj, valahogy elvinne az ördög bennünket, amijé elloptuk a bátyánktól a húst. A másik asz mondja:

— Milyen az az ördög, te?

— Milyen az ördög? Olyan, hogy a szeme ég, a nyelve meg lóg. Az ember ezt hallgati kint. Az ember mingyár levetkőzött, a gatyát elődta, meggyújtotta a gyertyát, a fenekébe dugta, négykézláb befelé farra.

— Ehun gyün az ördög értünk e!

Észaladtak, még most is szalannak. Az emberé lett a hús.

102.

KIS PÉTER ÉS NAGY PÉTER

Vót egy gazdag embör és annak két fia. Az egyik kisebb vót, a másik nagyobb, azé hiták így őket: Kis Péter, Nagy Péter. Az öregék meghaltak, sok vagyon maradt. A Nagy Péter a vagyon elosztásná mögcsalta a Kis Pétert. Csak két hód fődét meg egy lovat adott neki. Így az egyik szegény lett, a másik gazdag.

Eljött a szántás ideje. Kis Péternek nincs mivel szántani. Elkütte a gyereket Nagy Péterhöz még egy lójé. Nagy Péter adott neki négy lovat. Amikor szántott Kis Péter, egyre csak mondogatta:

— Gyi öt lovam, gyi!

— Hogy meröd asz mondani, mikó neköd csak egy lovad van! — mondta Nagy Péter. Többet nē próbád mondani, mer agyonütöm ezt az egy lovadat is!

Kis Péter csak mondogatta tovább. Nagy Péter megharagudott és agyonütötte Kis Péter lovát. Az megszáritotta a ló bűrit. Asz mondta Nagy Péternek, ha mán agyonütötte a lovat, engösse meg, hogy évigye a bűrit a vásárra. Ű asz mondta, megengedi. Kis Péter beletette a bűrt a zsákba és elindút vele. Ahogy mēnt, ráesteledett. Bemēnt egy tanyába. Kérte az asszont, hogy adjon neki szállást. Ha nēm tud mást, hát a fészërbe megalszik. Az asszony megengedte, hogy a fészërbe aludjon. Az ű férje nēm vót otthol. Az asszonynak vót szeretője és annak süttött, főzött. Észre sē vette az asszony, hogy ű leseködött az ablakon. Az asszony csinát paprikást, süttött rétést meg hozott egy üveg bort. A paprikást betette a kemencébe, a rétést a kuckóba, a bort még begyugta az ágy alá.

Kis Péter lefeküdt, a lóbűrt magáva vitte. Az asszony ura későn jött haza kocsiva, lóva. Kis Péter elcembēnt kifogni a lovakat. Asz mondta:

— Azé vagyok itt, mer hálást kértem, réggel tovább akarok mēnni a vásárra.

Az ember behitta Kis Pétört. Mondta az asszonnak, hozzon vacsorát. Az asszony hozott is kukorica kását. Kis Pétör a lóbúrt az asztal alá tette. Ahogy kezdenek enni, rálép a lóbúrra. A lóbúr megnyorlik. A gazda mögkérdezi, micsoda az. Kis Pétör még aszongya:

— Varázsló! Azt varázsolja, hogy van egy lábos paprikás a kemencében.

Hát tényleg vót. Észnek. Kis Pétör megint rálép a lóbúrra. A gazda kérdi megint:

— Mi jaz?

— Varázsló! Azt varázsolja, hogy van a kuckóba két tepszirétés.

A gazda nagyon megörült, asz mondja:

— Most még csak az lenne jó, ha a varázsló bort is varázsóna!

Kis Pétör megint rálép a lóbúrra és asz mondja, hogy a varázsló varázsót az ágy alá egy üveg bort. Nosza több sē köllött a gazdának. aszongya:

— Nem adnád te nekem ē azt a varázslót?

Kis Pétör kérdezi:

— Mit adná érte?

— Egy véka aranyat mēg egy véka ezüstöt — mondja a gazda.

Kis Pétör eladta neki a lóbúrt, elballagott a pénzē haza. Mutassa otthol a feleségének, oszt mondja:

— Ezt mēg kék mérni, de nincs mive.

Asz mondja az asszony a gyerekek:

— Szaladj ē Nagy Pétör bácsihoz, oszt mondd meg, hogy adjon egy vékát mérni.

Nagy Pétör kérdezi a gyereket:

— Mit akartok tik a vékássā?

Aszongya a gyerek:

— Pénzt mérni.

Ez mēg nem hitte el. Mögesirizette a vékást, hogy az aranybú ráragadjon. Ragadt is rá arany mēg ezüst. Kérdezi Kis Pétört a bátyja:

— Honnan nekēd az a sok pénz?

— Hát, bátyám, eladtam a lóbúrt egy véka aranyér mēg egy véka ezüstē.

Nagy Pétör mind a négy lovát agyonütötte, oszt beletette egy zsákba. Vitte, oszt kiabált:

— Négy lóbúr négy véka arany!

Asz hitték az emberek, hogy mēg van bolondúva. Persze a lóbúrt nem biri elānni.

No Kis Pétör ezē meglakósz! — gondóta magába Nagy Pétör.

Éhatározta, hogy Kis Pétört agyonüti. De azt Kis Pétör mög-

tudta. Vót Kis Péternék egy öreg beteges lány rokona, aki mindig font. Ezt odafektette a felesége mellé, mintha ű lett volna. Nagy Péter a sűtétbe agyonűtötte az öreg lánt. Asz hitte, hogy Kis Pétert űtötte agyon.

Kis Péter fölűtöztette a halottat és oda űtette maga mellé a kocsira, mintha élne. Még ű egy kocsmá előtt. Leszállt a kocsirű, oszt bemegy a kocsmába. Aszongya:

— Vigyenék egy pohár bort anyámnak is!

Visz egy embér ki a kocsihon bort, aszongya:

— Igyon, kend, szűle!

De ez csak nēm nyul érte.

— Igyon! — mondja megint. Őccő csak megmérgešedik az embér, oszt hozzácsapja a poharat, oszt ez az embér asz hitte, hogy ű űtötte agyon. Mikó Kis Péter kijön a kocsmábű, az embér aszongya:

— Adok két véka aranyat meg ezűstűt, csak nē mondd meg, hogy agyonűtöttem.

Az embér meg el is tēmettette a vénlánt. Mikó Nagy Péter meglátta, hogy Kis Péter él, nagyon őcsudákozott. Hát meg mikó az aranyat meg az ezűstűt mérték, meg jobban.

Nagy Péter tudakozódik, hát hogy maradt életbe Kis Péter. Mondja neki:

— Oszt honnan megin az a sok pénz?

— Az orvosok megvűtték a vénlány testit tanuni rajta — mondja Kis Péter.

Nagy Péter hazamēnt, agyonűtűt egy vénlánt és őmēnt elanni az orvosoknak. Mikó megtudták, hogy őlt, bezárták. Mikó kiszabadűt, elhatározta, hogy bosszút áll Kis Péterēn.

Mēgfogta Kis Pétert, beletűtte egy zsákba, megindűt, hogy beledobja a Tiszába. Templom előtt mēntek, kihallatszűt, milyen szűpēn szűl az orgona. Aszondi Kis Péter:

— Mindēn halálraűtēltnek megadik az utolsó kívánságát.

Az ű utolsó kívánsága az vűt, hogy bemēnjen a templomba. Nagy Péter nēm akarta a zsákbu kiengēnni. Aszondi akkó neki Kis Péter:

— Hát ha nēm akarsz, tēgyé le a földre, egy fáná, hogy egy kicsit hallgassam az orgonaszűt.

Nagy Péter űtet egy fáhon tēszi, ű meg bemegy a templomba. Kis Péter sűhajtozűt:

— Milyen fiatal vagyok és má meg kű halnom, ő kű mēmnen a mennyországba.

Mēnt arra egy vén tēhēn hajesár, hallja a sűhajtozűst, aszondi:

— Jaj, ődűs fiam, őmék én helyűtted a mennyországba!

Kiödi a zsák száját, oszt bemegy ú a zsákba Kis Pétör helyött. Kis Pétör pedig ehajtotta a sok marhát.

Nagy Pétör kigyün a templombu, fogi a zsákot és bedobi a Tiszába. Visszafelé tanákozik Kis Pétörre, aki hajti a sok marhát. A vizen meglátszik a marhák árnyéka.

— Honnan nekéd ez a sok marha? — kérdezi Nagy Pétör.

— Ezt ott mind nekém adták — mondja Kis Pétör és mutat a víz felé.

Ekkó meggéri Nagy Pétör, hogy a Kis Pétör dobja bele ütét is a Tiszába, kössön téglát a dörékára, hogy biztos émerüjön, hogy ú is éjusson a zód mezőig, ahun az a sok tehén van, mer különben jaj neki. Kis Pétör szót fogadott neki, beledobta a vízbe, oszt ez aztán többet nem is háborgati, mer belefulladt. Ú még a tehenéket szépen hazahajtotta.

103.

CSALÓKA PÉTER

Csalóka Pétör kimént a földre szántani, oszt együtt a szomszéd. Megkérdezte, hogy mit akar belevetni. Azután még fogadtak, hogy kinek a lova tudja kihúzni a földbű az ekét. Az ú lovai kihúzták, mikó a barátja lovai húzták az ekét, odakötötte egy fáho. A Csalóka Pétörre nagyon haragudott a barátja. Mikó a barátja eskünni mēnt, eskünni akart, Csalóka Pétör is szerette vóna a menyasszont, oszt nem tudta, hogyan lopja el. A lakodalmas ménetnek egy erdön köllött köröszttű mēnni. A Csalóka Pétör megvárta egy sűrű bokorná a menyasszont, oszt étüntette, ú még felötözött helyette menyasszonnak. A Csalóka Pétör jó befátyolozta az arcát, hogy nē ismerjék meg. A menyasszonyt a barátjai ēvítették. Mikó átérték a menyasszonyos házhoz, a vőlegény még akarta táncótatni a menyasszonyt, de ú asz monta, hogy nagyon fáradt. Az anyja fővitte űket a pallásra, ott készített nekik ágyat. A Csalóka Pétör asz mondta, hogy ú főmēgy a pallásra, a vőlegény még maradjon lenn. Csalóka Pétör lemászott hátú az istállóba, talát ott egy kecskebakot, a kecskebaknak a dörékára kötött kötelēt. Mikó az megvót, főmēnt a pallásra, oszt hította a vőlegényt. Akkó a vőlegény megjött, ú meg hátú leugrott. A vőlegény mikó fölért, kereste a menyasszonyt. Kiabál le az anyjának, hogy hova lett a menyasszony. A Csalóka Pétör még főkiabát, hogy milyen legény vagy, észre sē vette, hogy ütēt lelükte a pallásru. „Itt van ez a kötél, oszt huzzá föl!”

A vőlegény főhúzta a kecskebakot. A Csalóka Pétör odébb állt. A vőlegény észrevette, hogy a Csalóka Pétör ott van, oszt gondóta, hogy valami csalás történt. Főlármázta a násznépet, hogy fogják még a Csalóka Pétört.

Csalóka Pétört zavarták az egész udvaron körösztű. Sok nép vót, Csalóka Pétörnek nem vót hova bujni, leszaladt a kerbe, a kerbe vótak méhkasok. Vót az úgy mézpörgetés után, hogy némelyik üres vót. Akkorák vótak, hogy egy ember aláfér. Csalóka Pétör belebút egy üres kaptárba. Keresik mindenfélé, nagyon berugtak a legények és olyankó minden tréfát mögcsinálnak a házigazdáva, akkó van nagy pusztítás. Két legény étanáta, hogy elopnak egy kas mézet, tanátak két rudas fát (ez olyan fa, amit szénaboglya alá szoptak szúrni átalvetőkötéssel). A rudat alátolták a kaptár alá, Csalóka Pétör ráát a rudra, a legények pedig kivitték Csalóka Pétört a portáru. Csalóka Pétör nagyon nehéz vót. A két legény örűt, hogy sok mézet lopott, hanem Csalóka Pétörnek kezdött unalmas lenni bent. Kirugott hátra. Azt mondja a hátsó legény: „Hallod-e te, ne rugdoss engemét!” Csalóka Pétör sē vót rest, kirugott elől is. Az első legény visszaszót: „Te meg mit lükdöső engemét!” Addig, addig, összeverekődtek. Kirántották a petrencésrudat és agyba-főbe verték egymást. A Csalóka Pétör főfordította a kaptárt és ěment.

A kárvallott vőlegény nagyon ě vót keseredve. A menyasszonyát nem tanáta sēhun sē. Bánatába ěment a kocsmába, hát kit tanál ott idogálva, mint Csalóka Pétört. Persze ű emígy is haragudott rá, oszt szót szóra, oszt nagyon összevesztek.

A vőlegény társai megkötözték Csalóka Pétört, belegyugták egy nagy zsákba. A zsákot a vőlegény a vállára vőtte és ěvitte a Tiszába, hogy beledobja. Szegény Csalóka Pétör búsult, de nagyon. A Tisza partján betért a vőlegény még egy csárdába, hogy igyék a Csalóka Pétör lelki üdvösségére. A Csalóka Pétör még kint búsult a csárda előtt a zsákba. Arra mēnt egy kanász, látta, hogy mozog valami a zsákba. Rá is ütött a zsákra, hogy ugyan mi van benne. Csalóka Pétör kiszót a zsákbú:

— Hagyjon, ke, békét nekēm, mer én a mennyországba utazok.

Ěcsudálkozott a kanász:

— Hát oszt mi az útikőccség? — kérdezte.

Mondja ám a Csalóka Pétör, hogy két arany forint.

— Jó van — asz mondja a kanász —, otthon a keszkenőbe mégtanálod a fejem ajján.

— Hm?

— Mos má nyisd ki a zsákot! — mondja Csalóka Pétör.

A kanász belebujt a zsákba, rábizta Csalóka Pétörre a kondát

és Csalóka Pétör jó erősen belekötötte a zsákba. Szegény kanász nem is álmodta, hogy hová viszik most. Csalóka Pétör a lelkére kötötte, hogy még ne szólaljon az uton még a menyországba nem ér. Ő meg fogta magát, fővette a kanász karikás ustorát és ehajtotta a disznókat. Kijött a vőlegény, fogta a zsákot, beledobta a Tiszába, még követ is kötött a zsák végire, hogy biztosan megfuladjon Csalóka Pétör. Visszafelé azután tanákozik a vőlegény Csalóka Pétörre, aki egy nagy konda malacot hajt maga előtt.

— Hát te? — kérdezi Csalóka Pétör.

— Hát én azt hittem, hogy már régen megfullattá! — mondja a vőlegény.

Csalóka Pétör asz feleli rá:

— Dehogy fulladtam még! Ezt a sok disznót is a Tisza fene-kirű hajtom főfelé!

— Hát ott ennyi disznó van? — kérdezi a vőlegény.

— Van ám ott még sokkal több is, csak fő kő hajtani.

— Megmutatod nekem a helyét?

— Még én, de csak kétszáz forinté — feleli Csalóka Pétör.

Belekötötte a vőlegényt a zsákba. A kétszáz forintot zsebre vágta. Beledobta a zsákot a vőlegénnyé a Tiszába. Ő maga még hazamént, feleségű vette a menyasszonyt és máig is boldogan élnek, ha még nem haltak.

MESE A SZEGÉNYLEGÉNYRŐL

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy szegény özvegyem-bér. A szomszédba még vót egy özvegyasszony. Az ember kényeret akart sütni, elkütte a fiát a szomszédba.

— Eredjé, fiam, kérd el a szomszédasszonytul a sütőlapátot.

— Mondjad, fiam, apádnak, hogy végyen el, akkó lesz sütőlapátja.

Na jó van, máskor mégin kényeret akart sütni, akkor meg elkutte a teknyője.

— Eredjé, fiam, mondjad apádnak, hogy végyen el, akkor maj lesz teknyője is.

Na jó, a szegény ember elvette. Összekeřűtek. De az asszony nem szívelte az embernek a fiát. Sütött neki hamubul sült pogácsát.

— Eredjé mosmá világgá.

Hát szegény gyerek ment, ment, mendedget, leült uzsonázni, odamént egy kisegér.

— Szegény legényke, adjá énnékem egy kis pogácsát má három napja, hogy nem ettem.

Szegénylegény adott neki.

— No, szegénylegény, jó tét helyébe jót várj!

Mén, mén, mendedgel, tanál egy lovat.

— Legényke, pucolj meg engemet!

A leginke megpucóta. Mén tovább. Tanákozott egy kemencével.

— Legényke, pucója meg engemet, meszejé be!

Be is meszete, megpucóta. Ment, ment, mendedgelt tovább. Tanát egy fát.

— Szegín leginke, pucója meg engemet. Takaríj meg.

Még is pucolta, megtakarította. Nohát ment tovább. Éccer tanákozott egy ősz öregemberrel.

— No mi járadba vagy?

— Hát bizon én szolgálatot keresnék.

— Jó, hát énnálam van, három nap egy esztendő. Akkor osztán majcsak a szobákat köll takarítani. Hat szobát, de a hetediket nem szabad fölnyitni. Annyi pézt adok, amennyi csak köll.

Úgy is lett. Na jó van. Az ember elmént onnat hazúrú. A szegínlegín bemént mind a hét szobába. Hát, mikor bemén a hetedikbe, tisztá szín arany mindén. Meghempérgött vele. Ment hazafelé. De az ember is hazaért, akkor utánna ment. Asz mon-gya a fa, ahogy odaér a fához.

— Húzódj ide hozzám, mer utóér az az öregember!

Oda is húzódott. Odaér az öregember.

— Nem látott ere egy legínt?

— Nem láttam én.

Mént tovább. Odaért a kemencéhön. Asz sē tanáta. A lovat is kérdezte, asz sē tanáta. Nohát akkor visszamént. Persze, a szegínlegén mén haza. A kakas kijáll a kapura.

— Kukurikú, gazdasszonkám, gyün a fiad aranba, ezüzsbe!

— Kutta, féka, nem igaz.

Na jó van, akkor osztán a szegínlegín hazajért. Mikor haza-ért, hát akkor osztán csakugyan csupa aran mindén. No akkor ő is mondta az ő fiának, hogy no, fiam, nekéd is sütök pogácsát, eredj té is szērēncsét próbáni. El is ment. Odaért a kisegérhön. Kért tüle énni, nem adott. No akkor oszt azután odaért a lóhoz, mondta, hogy takaríj, pucója meg, nem pucóta meg. Odaért a kemencéhöz, asz sē takarította meg. A fához ért, asz sē takarította meg. No jó van. Odaért ahhoz az öregemberhöz.

Kérdézi:

- Mi járadban vagy?
- Hát szolgálatot keresnék.

Nohát akkor osztán mikor megmutogatta neki a szobákat, aszongya:

— Ezt a hat szobát köll takarítani, de a hetedikbe nem szabad bemenni.

Mikor az ember elmént onnad hazúrú, persze, takarított. Bemént a hetedikbe, mikő bemént a hetedikbe, hát az csupa színig arany vót. Meghempérgött benne. Mén hazafelé. Odaért a fához. Asz mondja a fának, hogy maj meghúzódik mellette. Na jó van. De gyütt az öregember is utána. Mikor osztán az öregember odaért kérdi.

— Nem látott یره egy szegínylegínyt?

— De láttam. Itt van یره.

No akkor oszt azután megverte az öregember, de nagyon. Mikor mén haza felé, a kakas kiáll a kapu tetejire.

— Kukuríkuúú, gazdasszonkám, gyün a fiad vérbe fagyba.

— Kutta féka, nem igaz.

105.

A Z A R A N Y M A D Á R

Vót eccő egy szögény favágó, annak vót két fia és egy lánya. Mindennap kijárt az apjuk az erdőbe fát vágni. Miko este hazajérkezett az apjuk, megkérdezték a gyerekék:

— Édosapám, elhoztad-e az aranymadarat?

— Majd hónap elhozom!

Igy mént ez mindennap. Egy nap csak látja a favágó, hogy a fán ott száll az arany madár. Utána ugrik. A madár nem ugrik el, nem száll el. Megfogta, beletette a kabátja zsebébe. Nagyon boldogan indút haza. Mikor a gyerekéknek kivette a madarat, mindegyik nagyon megörűt. Föltették a székrény tetejére. A madár úgy világított, hogy többé lámpát se köllött gyútani. Eccör látják, hogy a madár fészkel, hát csak ott van egy szép nagy arany tojás. Nagyon megörűtek, elvitték a vározsba egy ékszerészhez és eladták. Mindjárt lett cipő, ruha, önnivaló. Nagyon boldogan éltek, de már fogytán vót minden. Eccör megint ott vót egy arany tojás. Ezután így mént ez.

Eccör azt mondja az ékszerész, hogy megvászi a tojást. Az öreg

elmond mindent. Azt mondja az ékszerész, hogy adja el neki az arany madarat, majd ő megnézi.

El nem adják semmi pénzért — mondják.

Kíváncsi vót az ékszerész, emént megnézni. Amint nézi, forgatja, hát látja, hogy egyik szárnya alá az van írva, aki megészí a máját, annak mindennap három arany lesz a feje alatt. Aki megészí a szívét, az király lesz.

Nagy szöget ütött az ékszerésznek a fejébe. Ugyan hogyan kaparinthatná meg a madarat? Megkérte a lány kezét, hogy mënjen hozzá feleségül, az öregeköt is éviszi, nem köll nekik dógozni, fogad szakácsnöt is. Rá is álltak, megesküdtek. Az öregek is bekötöztek és éltek boldogan. Eccör mondja az ékszerész, hogy ő nagyon beteg, már olyan rosszul van, hogy még is hal. Ugy érzi, ha az arany madarat levágják, és megészí, meggyógyul. A szakácsné le is vágta és odatette főzni. A két gyerek nagyon sirt, ott leskelődtek, mikor a szakácsné kimént, kikapták a fazékból az egyik a szívét, a másik a máját. Amint főtálalják az ékszerésznek, keresi a szívét még a máját, de nincs. Erre olyan méregre lobbant, hogy a két fiút elzavarta a háztól.

A két fiú sírva mënt el a háztól. Rájuk esteledött és a pusztán lefeküdtek, étlen, szomjan, takaró nélkül. Nëm is tudtak elalunni. Másnap, mikor megvirradt, fölkötek és tovább akarnak mënni, hát látják ám, hogy ott van a fejük alatt három arany. Nagyon megörűtek. Mikor egy faluhoz értek, bemëntek egy kocsmába és jól megréggeliztek, tovább mëntek. Rájuk esteledött, mikor egy másik faluhoz értek. Bemëntek egy kocsmába. Èttek, le is feküdtek. Mikor fölkeltek másnap, ismét ott vót a fejük alatt a három arany. Nagyon boldogok vótak a gyerekek.

Tovább mëntek, amint mënnek, hát eccör csak látnak egy nagy néptömeget. Kérdezik, hogy mi van ott. Mondják nekik, hogy királyt választanak. Dobnak egy karikát és akinek a fejére esik, az lesz a király. A gyerekek is odamëntek. Hát uramfia, egyiknek a nyakába esött a karika. Mindjárt fölkapták. Fölötöztették, királyi palástot adtak rá, trónra ütették, megkoronázták.

Nagyon szerették az emberék, mert jó király lett. Az öccsét elkütte a szüleier, akiket elzavart az ékszerész. A nővérüket is elzavarta. Mindegyiket odavették magukhoz, és nagyon boldogan éltek, míg még nëm haltak.

BÁJOSKA ÉS BORZASKA

Vót két kis testvér, az egyik nagyon szép, kedves és szorgalmas kislány vót. Űgy hívták, hogy Bájoska. A másik mőg rossz kislány vót, kócos, űgy hívták, hogy Borzaska. Borzaska lusta vót, nēm szeretett dógozni, mindig parancsógátott Bájoskának, az mőg mindig mőg is csinálta szorgalmasan.

Eccő azt mondja Borzaska:

— Eredj, Bájoska, hozzál nekēm földijeprőt az erdőből.

Nagy tél vót, mindēnt belepett a hó, fűjt a szél. Bájoska sirva indult az erdőbe. Fázott, didergētt. Amint kijér, kapargálja a havat, arra jön egy öreg nēni, gallyat hoz a hátán.

— Segítsél mán, kislányom, űgy elfáradtam — mondja az öregasszony.

— Szivesen, nēnikēm, csak adja ide, majd én elviszem hazáig.

Elveszi a rőzsét és viszi. Alig mēntek egy kis darabon, eltűnt az öregasszony. Űgy szép, gyönyörű kastély vót előtte, egy nagyon szép asszony állt előtte a kapuban.

— Őn vagyok a tündérkirálynē, mőgsajnálalak, mert olyan jó és szorgalmas vagy, mőg akarlak jutalmazni. Gyere be hozzám, van itt földijepör mőg mindōn.

Bemēntēk, az udvaron narancsfák, fűgefák, a kövezet csokoládé, a tó kávé, a fán kifli. Mindōn vót ott, amit szēm, száj kíván.

— Űgyél, igyál, ami köll, sződjél és majd bemőgyünk.

Sződött sok földijeprőt, narancsot, fűgét, csokoládét.

Bemēntők a palotába. Ott vót ám mit látni! Gyönyörű ruhák, babák, játékok, arany, ezüst.

— Amit akarsz, sződjél!

Űgy szép kis szánkó hevert ott, aranyos kereke, a szerszám is aranyos. Tele rakta mindōnnel. Azután lefekűdt, egy szép kis aranyos ágyba. Másnap, mikor fölēbredt, mőgrőggelizött, már ott állt a kis szánkó, két kis őzike vót elébe fogva, tele vót pakolva mindōnfēle jóval. Fölűt rá, hazarepűltek. Őppen Borzaska kinēzött, mer hallotta a csilingelést, hát mit lát, Bájoska rakja le a sok mindōnt. Rákiabált:

— Hoztál-e eprőt?

— Itt van, hoztam!

Őrōmmel adta oda.

— Csak ennyit? — kiabált. — Ez a fél fogamra is kevés.

— Mingyár be is kapkodta.

— Majd emögyök én hónap, majd annyit hozok, hogy elég legyen és még több mindönt!

Másnap jól fölötözött és elindút. Amint kijért az erdőbe hát jött az öregasszony. Mondta neki, hogy segítsen a fát hazavinni.

— Dehogy segítek, én sietek, szödöm az epröt, én nem érok rá!

Az öregasszony eltűnt. Borzaska kaparta a havat, de epröt sehol se talált. A keze már elgémberedett, már maj mögfagyott. Már sötétedött, nagyon megijedt, hogy most hogy tud hazamönni. Erre meglátja, hogy jön az öregasszony. Elkezdett könyörögni neki, hogy segítsen rajta. Az öregasszony azt mondja neki:

— Te sem segítettél nekem, én hogy segítek neked? De mégis megsajnálalak, elviszlek hozzám éccakára, hogy még ne fagyjál.

Elmentek, beérték a palotába. Széme, szája elállt Borzaskának, de nem adott neki semmit a tündérkirályné. Asz mondta:

— Te rossz kislány vagy, lusta, neked nem adok semmit. Csak azér hoztalak el, hogy még ne fagyjál.

Réggel mikó fölébredtek, egy kis tündérke már várta és hazakisérte.

Mikor hazajérkezött, nagyon szégyellte magát. Megfogadta, hogy ezentul mindig jó és szófogadó, szorgalmas kislány lesz. Bájoska megosztotta vele a játékeit. Ezentul nagyon boldogan és békésen éltek.

107.

CSALIMESÉK

Vót neköm egy édösapám, mikó kizsgyerök vótam. Már akkó meglehetősen nagy lány vótam. Erdőbe mentem, elálmosodtam, fejem alá tettem fokosomat, elaludtam. Hónap délben uzsonna tájban fölébrödtém. A fokost mögötték a farkasok.

— Mögállj, farkas, maj mögészlek én!

Mentem utána. Jöttemben, mentemben fómásztam az ugorkafára. Odajött egy asszony:

— Jancsi, ne rázd a rétkét, répát, nem neked ültettem a káposztát!

Leugrottam, egy diót kettőbe haraptam. Tiszán körösztű mentem. Egy házba bementem, az asztalon tál fordított kása vót. Jó laktam hússal, a fogam tele lett korpaciberével. Tiszát felszántották, vetettek bele mindent. Édösapámnak vót egy

véka rozs. Kiszelőtem, négy véka buza lőtt. Elvittem a malomba, de nem vót otthon, a Sinai-hégyen vót eprét szönni, elméntem érte. Egy odvas fába hebujtam, a kisujjam nem fért be, de a fejem belefért. Bele is szorút. Hazamentem a baltájér, kivágtam a fejemét. A seregélyek az ingem aljába mentek, repültek velém, a Tiszába belesöppentem. Möglátta egy gránátos, sugárágyuba tött, idáig lőtt.

108.

Figyelj ide, mesélék valamit. Mese, mese, mátká, fekete májárka, uri bunda, kopasz egér ugorjon a nyakad közé!

109.

Vót éccör egy embör,
Szakállá vót kendör,
Illögette- billögette,
Szamár vót, aki hallgatta,
Mondjam-e még tovább?

110.

Vót éccör egy epörfa, annak a legislegtetejin vót egy gombostű, annak a tetejin egy száZRáncú szoknya, a századik ráncába táncót egy kurtafarkú bolha, annak a farkábú vöttem ezt amesét. Mondjam-e még tovább?

111.

Vót éccő, hol nem vót, vót éccő a világon egy embör, annak vót egy nagy juhnyája. Ezt a juhnyáját át köllött neki hajtani egy hídon, de a híd kesköny vót. Hajtotta, hajtotta, de mer a juh nagyon sok, a híd még kesköny vót, biz azt még most is hajtása. Várjuk még, míg áthajtsa, akkor maj tovább mondom.

112.

Hol vót, hol nem vót, az Óperenciás-tengeren is túl, a Korpa-hégyen is túl, vót is nem is, de csak mög köllött ennék ősní, vót a világon egy szögény asszony, annak vót egy tojása.

Ezt a tojást fölvitte a högyre még legördítette. A högyre fölvitte még legördítette, a högyre fölvitte még legördítette, a högyre fölvitte még legördítette, a högyre fölvitte . . .

113.

Eccő vót, hol nem vót, vót a világon az Óperenciás-tengერen is túl, még az Űveghégyeken is túl egy ács. Az úgy kitanúta a kovácmestörségöt, hogy jó varga lett belöle. Nem vót az a szabó, aki olyan jó cipöt tudott vóna csinálni, mint amilyet ű tudott. Jó görbe fűsüt ez a kádár esztergába metszett. Eccő csinált magának olyan pár csizmát, hogy még furulyán sē lehetett vóna csifergötett- csafargatottabb nótát fűjni, amilyen béklyucsos lett. Mēnt ki a ménesre, de még akkor is mēgtudta mondani, mēk malac kinek az ökre.

114.

Vót ēccör egy embör,
Szakálla vót kendör,
Mēggyulladt a kendör,
Elszaladt az embör.
Közel vót a tengör,
Belehalt az embör.

115.

Föztem egy lábös káposztát, mire mēgfött, két lábossā lett. Mire mēgētem, három lábossā lett. Mondjam-e tovább?

116.

Ėgy embernek nagyon sok fia van. Számoljátok csak: egy, kettő három . . . Maj ha mēgszámoljátok mind, a mesēmet is folytatom.

117.

Ėmöntem a piacra, vöttem babot, megföztem. Mondjam-e tovább? Nem mondom tovább, ögyétök mög, ami marad.

Vót egy asszony, annak vót egy fia. Úgy hitták, hogy Kilincs. Tovább nincs!

A SZORGALMAS ÉS TISZTA LÁNY

Hol vót, hol nem vót, az Óperenciás-tengერен is túl, az Üveg-hegyen innét, a Korpahégyen túl, ott ahol a kurtafarkú kismalac tőr, vót egy kis ház. A kis házba lakott ęcs család. Az ember elhatározta, hogy megnősíti a fiát. Megpakolta a kocsiját szilvával. Elvitte a szomszéd városba. Utcáról — utcára męnt, kiabáta: „Szilvát szemétér!” Męntek a lányok, vitték a szemétet kosár számra. Annyi szilvát kaptak, amennyi szemétet vittek. Egy lány lapáton egy kis szemétet vitt, szomorú vót.

— Látom, lányom, tiszta arany vagy, az egész szilvát nekęd adom a fiammal együtt.

Męgesküdtek. Męg most is tart a zenebona. Maj ha vége lęsz a lakodalomnak, tovább mesélem.

A GONOSZ MOSTOHA

Valamikor régęn ęlt ęccęr egy bölcs király, akit a népe nagyon szerette, igazságos volt ęs a népet nem zsarolta sęm fölösleges adóval, sęm robottal, mert békességben ęlt a legközelebbi ęs a legtávolabbi országokkal. Vót neki szép felesége ęs három fia. Az egyik neve volt a legöregebbę, Táltos, a másodikę Győző, a harmadikę Tőbbsincs. Szépęn nevelkędtek, amig ędesanyjuk ęlt, de mikor anyjuk męghalt, a király elvętte az egyik nagyra-vágýó udvarhölgyét, aki a három királyfit mint mostohaanya nem szerette ęs csak azon törekedett, minél clőbb eltávolítsa őket a királyi háztól. Erre csak akkor került sor, amikor neki egy kisleánya született. De a kisleány egyik szemére kanda volt ęs a királynę a három királyfit okozta ezért, ęs erősítette, hogy a fiúk babonázták meg őtet, azért lętt az ő kislánya ilyen csúnya. A király hitt a feleségének ęs bár fáýó szívvel, de

elküldötte a fiait, hogy menjenek Nagyországba szerencsét próbálni. Adott mindegyiknek száz aranyat és egy-egy lovat és azzal a három királyfi elbúcsúzott az apai háztól, otthagynak a gonosz mostohát és apjukat, de megfogadták, hogy bármilyen történjék is velük, három év múlva újra visszajönnek és itt fognak találkozni a királyi kastély kertjében lévő hársfánál. Három szívet véstek a hársfába és megesküdték, hogy se bűba, se bánatba nem fogják elhagyni egymást. Ezzel a három királyfi lóra ült és elvágatott. Táltos nyugatnak, Győző délnek, Többsincs keletnek.

Táltos a jó lován vágatott három nap és három éjjel, amíg beért az erdőbe, ahol a fák színezüstből vótak, az erdő közepén vót egy kis házacska, az előtt ott ült egy csúf öreg boszorkány. Táltos mint egy királyfi gőgösen azt kérdezte tőle:

— Te vén boszorkány hallottam, hogy itt valahon el van zárva Tünde tündérlány. Mutasd meg az utat, hogy én elvegyem feleségül.

— Mit mondtál nekem, te sehonnai? Majd adok én neked mindjárt tündérleánt.

Belefűjt a sípjába és körüfoglák Táltost a boszorkány alvilági szolgálói. Egykettőre lerángatták a lórú és egy mély földalatti tömlöcbe zárták.

A második királyfi, aki délnek indult el, szinte hallott az elrabolt tündérlányról. Nyugatnak fordította a lovát és habár tudta nélkül a Táltos nyomán vágatott, bejért az erdőbe, ott vót a vén boszorkány, éppen úgy járt, mint a bátyja, tömlöcbe került.

Közben Többsincs királyfi három országot bejárt, de a két bátyjáról sehol, semmit sem hallott. Gyanús vót ez neki és ő is nyugatnak vette az irányt. Amint ment, mendegét, találkozott egy kóduš asszonnyal. Szépén köszöntötte:

— Adjon isten, mamám, hát osztán van-e valami harapnivaló?

— Hát kedvös fiam, mára van, hónap még maj csak ad az isten.

— No — mondja Többsincs — itt adok én magának öt aranyat, ebből vehet a három gyermeknek ruhát is még a beteg férjének orvosságot is, egy kis elemózsiára is marad.

Kérdi a kóduš asszony, hogy hova megy.

— Azt én magam is szeretném tunni, keresem azt az elátkozott kastélt, ahol Tünde királyleány be van zárva.

— Édes fiam, menj be ebbe az ezüst erdőbe, ott találsz egy öreg boszorkánt és úgy köszöntsd őtet, hogy „adjon isten, drága,

szép öreganyám” és mondd el neki, hogy mi járta vagy, de a két testvérbátyádról egy szót se szólj neki. Úgy is történt. Többször királyfi vígan kocogott az elfáradt lován, bejért az erdőbe, megtanáta a házat, de a vén boszorkány most nem út kint a háza előtt, bent vót a kóterba, kötötte a seprüket az éccakai lovagláshoz.

De mikor meghallotta, hogy vendég érkezett, otthatta a munkáját és kigyött. Amikor meghallotta a barátságos köszöntést, hogy „Adjon isten, drága, szép öreganyám”, a ráncok az arcán nem hogy kisimútak vóna, hanem megduplázódtak.

— No, édes fiam, mi járta vagy?

— Drága, kedves öreganyám, én a Szeréncseország királyának a fia vagyok, Tündérország királyának a lányát, Tündét keresem.

— Kedves fiam, azért így engem a szavaiddal megtszítottál, megmondom az utat, hol találod meg Tündét, de azt is megmondom, hogy te a halálobba mégy, ha nem fogadsz nekem szót. Először is adok neked a te lovad helyett egy másik lovat, egy táltost, az a ló elvisz téged az én nénémhez, aki az aranyerdőben lakik, adok neked egy gyűrűt, amit ha kövivel befelé fordítol az ujjadon, a néném minden kívánságodat teljesíti.

Ezzel a szóval búcsúzott a vén boszorkántól, hogy — „viszonzólásra”.

A boszorkántul kapott lovon a kantárt megengedte hamarossan bejért az aranyerdőbe, a fákon színarany körték és almák lógtak, még a csicsergő madarak tollai, akik arany tojásokat tojtak is színaranyból vótak. Elérkezett az erdő közepére s a szeme-szája tátva maradt. Ott egy kis ház színaranyból és előtte ott ült egy boszorkány, de még sokkal csúnyább, mint az előbbi vót. A királyfi azért így köszöntötte:

— Adjon isten hosszú életet, kedves, aranyos öreganyám.

A vén boszorkány felnézett és így fogadta a köszöntést:

— Adjon isten neked is, utadba jó szeréncset.

Eszébe jutott az a gyűrű, megfordította és azt kérdezte a boszorkántól, hogy mondja meg neki, hogy hogyan tudna ő az elrabolt tündérlánhoz hozzáférni, hogy megszabadítsa és feleségül vegye. Látta a vén boszorkány, hogy már a testvérjétől talizmánja van és tetszett is neki, azt mondta:

— Kedves fiam, én adok neked egy kardot, de avvá a karddā csak az ötfejű sárkánknak a két fejét bírod levágni, még marad három. Hanem adok én helyette még egy kardot és egy tollat, amit én a griffmadár szárnyából szakítottam ki, mer hogyha te levágod is mind az öt fejit a sárkánknak, még mindig ott marad

a griffmadár, ezt pedig csak úgy tudod megszelídíteni, ha ezt az egy tollat visszaadod neki. Adok neked még egy gyűrűt, ha ezt félévszéd az ujjadra, minden kívánságod teljesül.

Elköszönt a banyától, felült a lovára és mingyár ki is tróbalta a gyűrűt. Felhúzta az ujjára és azt kívánta, hogy ott legyen rögtön a gyémánt erdőbe. A táltos félrepűt vele és csakugyan egy pillanat alatt ott is vót, no de itt vót ám aztán az igazi csuda. Ököl naccságú gyémántok heverték az út szélén, minden úgy ragyogott a napsütésbe, mintha elvarázsolt világ lenne. Még a meglepetésiből fél sem ocsodut, már is ott vót a boszorka háza előtt. A vén szüle ott űlt a háza előtt és egy vén fekete kandurt vakargatott. Többsincs ezt is csak úgy köszöntötte, hogy „adjon isten, drága, szép öreganyám.” A vén asszony felemelte a fejit és asz kérdi, hogy „ki vagy te, idegèn. hon jársz te itt, ahol még a madár sem. Gyere közelèbb, hogy lássalak mæg, mert már nagyon gyengék a szemeim, de nem is csoda, nemrég tötöttem be a 99 esztendőt”. Erre a királyfi azt felete, hogy ő azt kívánja a drága öreganyának, hogy még száz születésnapot érjen meg erőbe, egészségbe. Akkor vötte észre, hogy az aranyerdei banyától kapott gyűrű még mindig az ujján van, de tudta már a boszorkány, hogy milyen talizmánjai vannak a királyfinak, de ettől eltekintve nagyon megdetszett neki a daliás szép ifjú és mikor a királyfi válaszolni akart, asz felelte, hogy nè szóljon sèmmít, mer ő már mindènt tud. A húa egy füles bagollyal elküdütt az izenetet hozzá és tudósította, hogy mi járatba van. Ő is hajlandó segítséget nyújtani. Tudja, hogy a varázskard, ami az ódalán van, a nővére ajándéka, evvel legyőzi a sárkányokat, de hátra van az a csúf griffmadár, akire ű is nagyon haragszik, mer mikor elrepül az ő erdeje fölött, a nagy testivel és a szárnyaival sötétségbe borítja az ő csodaszép erdejét.

— Ezért adok neked egy nyilat, amelyet csak akkor hasznász, mikor visszajadod neki a szárnyatollát, akko mæg rázkódik és a szárnya alá bújj vele, így mæg döglük, akkor kiszabadíthatod a tündérleányt és mivel nálad van a varázsgyűrű, hazafelémenet kiszabadíthatod a két bátyádat is a rabságból, akik az ezüst erdőbe vannak a legkisebb hűgomnál. Mijelőtt elindúsz, adok egy doboz kenőcsöt, evvel bekenjöd magadat, akkor a tűzokádó sárkányok nem tètnek neked sèmmít, levágod mint az öt fejit és bemégv a sárkányvárba, — mert már akkor szabad az út előtted, a tizenharmadik szobába van Tünde bezárva, odamész és mægmondod neki, hogy ki fogod szabadítani. Azután felmégyel a vár tornyára, ahol a griffmadár fészke van, azt

elintézed, csak mind a két szémit elhozod nekem, ki akarom az enyéimmal cserélni, mer ezek már nagyon öregek.

A királyfi megköszönte a nyilat s a zsírt, megígérte, hogy teljesíteni fogja mindazt, amit mondott. A gyűrűnek csak annyit mondott, hogy hip-hop, ott legyenek a sárkányvárba és már ott is vót, bekente magát a zsírral, elővette varázskardját és megkopogtatta sárkányvár kapuját. A sárkány tüzet okádva kinyitotta a kaput, de hamarossan elbánt vele, mind az öt fej ott vót a lábainá. Nosza hamar az emeletre a tizenharmadik szobába, ott vót Tünde, aki végignézte a harcot, egymás karjaiba omoltak és sírva egymásnak hűséget fogadtak. A griffmadárral is hamar végzett. Tündével felútek a táltosra és repültek haza. Közben a bűvös gyűrű segítségével kiszabadította a két testvérbátyját. Nagy vót az öröm Tündérorszáiban. Kilenc napig állt a lakodalom, a két királyfi vót a vőfény, tündérleányok a nyoszolyók, az öreg király átadta az országot a fiának és még most is boldogan élnek, ha még nem haltak.

121.

A HALÁL ÉS AZ ÖREGASSZONY

Hol vót, hol nem vót, az Óperenciás-tengeren is túl meg az Üveghegyen is túl, ott ahun a kismalac túr. Élt egy öregasszony. Olyan öreg vót már, de olyan öreg, hogy nagyon. Tán még a szomszéd epérfáinál is öregebb.

Élt, éldegélt egyedül kis házába, mikor éccer eljött érte a Halál. Bekopogott és kaszáját forgatva feje fölött, mint Ábris gyerek az ostort, belépett a házikóba, és nagy hetykén mondta:

— No vén banya, szedelőcködj, mert viszlek, eleget éltél. De hamarvást, gyerek, mert még sok a dógom.

— Jaj, jaj, jaj — jajveszékelt az öregasszony —, még egy kicsit szeretnék élni. Csak egy kicsit várjál, hadd búcsúzzom el fiamtól, lányaimtól, unokáimtól.

— Nohát, jó van! — így a Halál — csak búcsúzkodj, de hónap elgyövik.

Elment. Törte a fejit az öregasszony, hogy most mi csináljon, törte, hogy maj belesántút, de semmit se nem tudott kitalálni.

Másnap eljött megint a Halál. Az öregasszony addig rimáinkodott, addig kérlelte, míg beleegyezett, hogy mos se viszi el, de hónap biztosan.

Mikor a Halál elmént, az öregasszony fogott egy grétát és nagy fehér betűkkel az ajtajára írta: „Hónap”. Ezzel nyugodtan lefeküdt aludni.

A Halál másnap, mikor meglátta az ajtóra írt szót, a homlokára csapott: „Ebadta vén banyája! Hisz ide csak hónap kell győnöm!”

Így ment ez napokig, tán egy hétig, tán egy hónapig. Ekkor megelégtelte a Halál. Most már elviszi, ha addig él is. Nem hagyja itt magnak. És bekopogott. Az öregasszony már leste. Amikor közeledett a Halál, úgy megijedt, hogy azt se tudta, mitévő legyen. Fogta magát és belejugrott a mézesbödönbe. De hát ott megtalálja a Halál. Mit tegyen, hová bújjon? A Halál már a tornácon kocogott. Az öregasszony félhasította a dunnát és belebútt. Onnan pislogott ki ijedten. „No, ebadta, vén banyája, mos viszlek!”

Mikor meglátta az öregasszont, vagy tán nem is azt látta, de a torkán akadt a szó, ijedtibbe úgy észaladt, hogy még se át hazáig. Azóta se járt az öregasszony házatáján.

122.

HALÁSZ JÁNOS

Tisza szélén vót egy halászgunyhó, lakott benne egy halász bácsi kettecskén a feleségivel, de családjuk nem vót. Egy alkalommal az öreg este lemént a Tiszára, mögvette a hálót. Látja, a Tiszán jön egy fekete fényes, úgy nézett ki, mind a csillag. Mögvárta, mig odajért. Mi vót benne? Egy kis koporsó. Abba feküdt egy kis csecsemő. Fölvette a csónakba, bevitte feleségihő. Mondja a feleséginek:

— Nézd, feleségöm, mit fogtam a Tiszába!

Fölbontják, egy szép aranyhajú gyermek vót benne. Asz mondja az öreg:

— Nekünk úgy sincs családunk, öregök vagyunk, fölneveljük, lesz, aki maj gondunkat viseli.

Az öregasszony boleegezett, jó lesz. Telt-múlt az idő, a gyerekek iskolába járt. A taníttónak vót egy rossz csikója. Asz mondja Jánosnak:

— Jancsi, mondjad apádnak, vögye meg a csikót.

János örömmel s boldogan szaladt haza, mondja az apjának:

— Apám, tanító bácsinak van egy csikója eladó, vögyük meg!

Az apa asz mondja:

— Nem kell nekünk, fiam, az. Nincs nekünk takarmány, hogy neveljük föl?

Fiú azt mondja:

— Majd itt a Tisza szélén ellegelész az erdőbe!

Úgyis lett. Eccó csak asz mondja a csikó Jánosnak:

— Ide hallgass, János. A falu szélén van egy kis ház, ott van egy rossz nyereg, menj el a gazdájáho, hogy adja el. Ha nem adja, lopd el.

A gazda oda is adta, hogy neki nincs szüksége rá. Jancsi hazavitte, rátette a lóra. A lova asz mondja:

— Eridj, Jancsi, megint a falu szélire, van ott egy rossz zabla, vödd meg, vagy lobd el.

A zablát nem adták, János ellopta. Megint mondja a lova:

— János, eridj a faluba, van ott egy katonatiszt, van neki egy rozsdás kardja; kérd el tüle vagy vödd meg.

A katona odaadta és asz mondta:

— Fényesíts ki, öcsém, légy katona!

Mikó hazamént, asz mondja a kis lova:

— Édés gazdám, Halász Jancsi, mondd apádnak, végyen neked új ruhát.

Az öreg asz mondja:

— Fiam, nem bírok venni, nincs pénzém.

Jancsi, erőtetí majd ő megfizeti neki. Az apa beleegyezett, vett neki. Asz mondja neki a lova:

— Édés Jancsim, pucód ki a szerszámot: nyeretget, zablát, kardot és tödd fél a hátamra. Édés Jancsi gazdám, van neked egy húgod, azt elhozzuk.

Jancsi szabadkozott, hogy neki nincs huga, nem is vót. Ló azt mondja:

— Igónis van a másik ország szélén, el van zárva, napfényt keveset látott. Úlj a hátamra, elmegyünk!

Elmöntek a másik ország szélére, mögtaláták a lakást, ahol a leány el vót zárva. Aszongya a ló:

— Jancsi, rugd mög háromszó azt az ajtót, ha nem nyilik ki. A karddal vágj háromszó rá, ha nem nyilik ki és nézzél szét, látsz-e valamit. Ha látsz, ugorj a hátamra!

János mondja:

— Látok egy öregasszont.

Avval a ló nekifutamodott, mint a gondolat, úgy repült. Mire a Tisza szélére értek, az öregasszony piszkafán, sóprú kezé-

ben ott termétt hátuk mögött, s mire a ló átugratta a Tiszát, az öregasszony akkorát vágott Tiszára, hogy a víz kétfelé nyilt. Utána kiátott:

— Az a szerencséd, hogy átugrottál!

Az öregasszony visszamént. A ló asz mondja Jancsinak:

— Édes gazdám, Halász Jancsi, hónap megint elmegyünk, de nagyon vigyázz!

Elméntek másnap ugyanoda. Megrugta az ajtót, de akkorát vágott a karddal rá, hogy kinyilt és a lány karját úgy megfogta, hogy a blúza északadt és így nem bírta kirántani. Az öregasszony pizskafán és söprű a kezébe jön feléjük. János mondja a lovának:

— Jön az öregasszony.

Akkor a ló szélvész sebességgel hazafelé futamodik. Mire Tisza partjaira ér, átugrik a Tiszán, az öregasszony söprűvel csapott és a ló farát érte, de sikerülve átugrott. Utánuk kiabát:

— Ha még öccő eljössz, fogad ott hagyod.

A ló másnap mondja Jancsinak:

— Édes János, mit gondósz, máma nem megyünk, maj hónap. Most kipihenjük magunkat.

A ló még asz mondja Jancsinak:

— Édes Jancsi, kis gazdám, apád kertjébe van egy fa, azon három alma. Azt a három almát leveszed, zsebbe tészed, és ha odajérünk, egyet az ajtó fölsejébe, másikat az alsóho és a harmadikat az ajtó közepébe úgy vágd oda, hogy szétmönjen.

Jancsi úgy is tett. Mikor odajértek, odavágja az almát az ajtó fölsejébe, közepébe, aljába, szétmönt az ajtó. Az ajtóban megjelent Ilonka. Jancsi kivezette, mikor kijért, szétnézett, látta az öregasszont pizskafán, szénvonyón ül, söprű a kezében. Mondja a lovának:

— Jaj, lovam, jön az öregasszony szénvonyón, pizskafán söprűvel.

Akkó mingyár fölültek a lóra. Az öregasszony jön nagy zörömböléssel. Feleutjára sem értek, a ló mondja Jánosnak:

— Édes Jancsim, nézz hátra, mer nagyon ég a farom.

Visszanéz Jancsi, és egy nagy porfelleg ott van a nyomukba. A ló repül. Mikor a Tisza széléhez értek, huszonhét táltos kísérté az öregasszont. A ló nekijugrott, átugrotta a Tiszát. Az öregasszony és a huszonhét táltos ugrott utána, de Tiszába ugrottak, oszt belefulladtak. Ma is benne vannak, ha ki nem húzták őket. Így Jancsi testvérkéjét kimentette a rabságból. Élnek még máma is, ha még nem haltak.

A SZEGÉNY LEGÉNY MEG A HÁZASSÁG

Vót egy szögény embör, annak vót három fia. A fiúk már akkorák vótak, hogy nősülni lehetött nekik. Az egyik elmént egy mási faluba, ott meglátott egy idős bácsit, aki rostával szaladgált be a házba. Az épületen csak egy ajtó vót. Odamegy az embérhő a fiatal, kérdezi, hogy miér jár be a rostával a házba. Asz mondja az embör:

— Világosságot akarok behordani.

Asz mondja a fiatal legény:

— Ennye, tatám, mér öregedett még, ha még annyi esze sincs, hogy felérje, rostával nem lehet világosságot hordani.

Kérdi az öregöt, hogy van-e neki ásója vagy fejszéje. Az öreg adott neki ásót. A fiatal legény nekifogott és lukakat vágott a falon. Mikor ki lett vágva, behitta az öregöt, hogy nézze meg, hogy világosság van, nincs sötét. Az öreg bemént, tényleg világosság vót. Asz mondta neki:

— Ha nősülni akarsz, és valamelik lánt megkedvelöd, elméhetsz hozzá mögkérni, feleségül fogod kapni.

A fiatal legény elmént egy jómódú, szép leánho, megkérte a kezit: A fiatal lány adott is neki jegykendőt, de a szülők ellenkéztek. A lány asz mondta, hogy üneki ez a legszebb, ezzel boldog lesz. A szülők még akkor sē akarták engenni, a lány asz mondta:

— Nē ellenkēzzeték velēm, evvel fogom a napjaimat tōteni, ameddig élök.

Ekkor a fiatal legény meghívta az öregöt a menyegzőjére. Ki vót az az öreg? A menyasszonynak az édesapja.

Egybekeltek és még máig is élnek, ha még nem haltak.

A HÁROM SZABADSÁGOS KATONA

Vót három szabadságos katona, és elmöntek a királyhó, hogy a királ ad nekik útikötsígt. Akkó bemént az egyik. Asszondta a király neki, hogy ott van a templomba elátkozva a lánya, ha möghál három éccaka a katona a templomba, akkó ád neki

száz frankot, öhet, ihat egész nap, de három este mindig be kő
mőnni a templomba alunni.

No bemén az egyik. Aszongya, kaptál útikötsigöt. Mer ha
nem hál mög, akkó huszonöt botot kap. Akkó aszonta, ű nem
hál mög, mer má kilencvenkilencet szétszödött a lány, aki mög-
hát. No akkó kiadták neki a huszonöt botot. Kimönt. Kérdözik
amazok:

— No kaptá-e útikötsigöt?

— Kaptam.

Bemén a másik. Aszongya a király nēki:

— Mēghász-e a templomba?

— Nem. Asszongya:

— No akkó kapsz huszonöt botot.

Az is kigyütt, akkó bemén a harmadik. Mondja a király:

— Ha mögalszó három éjszaka, akkó kapsz száz frankot,
ihatsz, ēhetsz, csak éccakára bēgyüssz alunni.

Ű ēválata, möghál a templomba, ű is kapjon pézt. No estelő-
dött, hát mi csinájon. Ēszökik. Kimönt a falu végire. Hát ott
áll egy öregembör.

— Hova mész, fiam.

— Ēn nem hálók mög, má kilencvenkilencet szétszödött.

— Nem, fiam, csak hallgass énrám. Nem lész sēmmi bajod
sē. Puskádat odatámasztod a padhon, rá a köpönyegöt, tē mög
főmész a prédikációséékbe. Majd éfélkő főcsapódik a koporsó
teteje, kiugrik a lány, vissza betakarod, de ē nē kiáts magad,
vigyázz ē nē aludjá. Akkó szétszödi a köpönyegöt mög a puskát
hajigája, de nem lát tégöd. Mire möglát tégöd, hár akkorra
má vissza kő neki mőnni a koporsóba.

Űgy is törtínt. No osztán mögmaradt a katona. A harangozó
kizárta az ajtót, ēmönt a királyhoz.

— No, fiam kapsz mögin száz frankot, igyá, ögyé, csak estére
gyere vissza.

Má látta, akkó idáig fehér vót a lán. No most másik este majd
ēmén ű a másik falu végire, hogy az öregöt nē találja. Mikó
odamén mēgind ott az öreg.

— Fiam, má mögin szökni akarsz, nézd-a?

— Félök, hogy maj szétszöd.

— Nem, most főmész a prédikációjóséékre. Maj keres fönt a kó-
rusonn, da nem tanál, akkó mire möglát, akkorra vissza kő
neki mőnni.

Akkó má lējjobb vót fehér a lán. No mögin kapott száz frankot.

— Igyá, ögyé, fiam, csak még éccé hájá mög a templomba,
hogy az én lányom főszabadújon.

No mögint el akar szökni, de az öregembör mindég elébe át.

— Má látom, hogy szökni akarsz.

— Hát má nem tudok hova bújni.

— Dehonnem. Tudod, mos mi csináj? Odafekszöl a koporsó mellé, de nagyon vigyázz, hogy ē nē aludjá, osz ha főcsapódik a koporsó teteje, akkó maj szalad a lány a prédikációszékre, de nem tanál, akkó majd tē feküdj bele a koporsóba. Majd odamén a lán, osz mondja háromszó, hogy „gyere ki, kutya, a koporsóbú.” De ne gyere ki.

— Gyere ki, kutya, a koporsóbú!

— Nem mék!

— Gyere ki, kutya, a koporsóbú!

— Nem mék.

Akkó aszongya a lány:

— Édös lelköm, szép szerelmem, én a tied, tē az ényim.

Akkó mögszabadút a lán. Gyütt rögge a harangozó, szaladt a királyhoz, hogy mosmá szeretője van a katonának, mer sétálnak a templomba. No oszt akkó megörút a király. Ugy-ē nem vót rajta ruha, vittek neki ruhát, a lánnak, oszt akkó odadta a király a lányát, fele királvságát a katonánnak.

A KIRÁLY ÉS AZ OKOS LÁNY

Vót egy király és egy okos lán. A király elvötte feleségül, osztán azt kívánta a király, hogy a lukas korsót arany fonállal fótozza be. Az okos lán aszonta, hogy mondják még a királnak, hogy fordítassa hát ki a korsót, mer ki látott még szímrű fótozni valamit.

Két család lakott egy házná. Istállójuk is egy vót. Egyik ódalba vót az egyiknek a tehenei, a másik ódalba a másiknak a lovai. A ló megellött, oszt átmászott a csikó a tehén alá a másik ódalba. A tehén gazdája aszonta, az ű tehene elötte, nem adja oda. Most möntek a királyho, tögyön igazat, hogy kié a csikó. A király azt ítélte, azé az újszülött, amelyik alatt vót. A királné aszonta a szögíny embörnek, hogy hozzanak egy hálót az utcára a palota elibe. Ű a királlyal főmén az emeletre, oszt az ablakbu nézik űket, de űk csak húzzák a hálót a porba mindig ott a palota előtt. Maj ha kérdözi a király, mit művelnek, űk mondják, hogy halásznak. Osz ha a király kérdözi, hogy itt a porba, akkó

mondják, hogyha ma má egy tehén is elhet csikót, akkó űk is próbálík, lehet-e porba halat fogni. A király megharagudott. Aszonta az okos lánnak, hogy mos mán takarodjon el a háztul, de elviheti, amit legjobban szerët. Az okos leány ekkó a királynak a borába sok álomport tött, a király úgy elaludt, hogy no. Az okos lán elvitette az ű kis lakására. Mikó a király fölébredt, oszt látta, hogy nem otthon van, kérdözte, hogy hogy kerüt ű ide. Akkó aszonta az okos lán, hogy ű a királyt szerette legjobban, azért hozta el, mer a király aszonta, hogy elhozhassa, amit legjobban szeret. A király így megbocsájtott az okos lánnak, oszt tovább boldogan élnek, ha még nem haltak.

126.

AZ OKOS KIRÁLYNÉ

Vót egy király. Aztán asz mondta a szógájának, hogy hát lukas a korsó, fódozza be. Akkó asz mondta a királyné, hogy mondják meg a királynak, akkó fordítassa ki a korsót, mer még ilyet sënki sē látott, hogy színirű fodozzanak korsót. Akkó megint aszonta, hogy aran fonalat fonjanak még. Akkó megint aszonta a királné, hogy ki látott még arany fonalat fonni faorsón. A királ mingyá tudta, hogy ez az okos lánnak, a feleséginek a szele. Ez tudatlan vót, amaz még okosabb. No akkó vót egy embör, emöntek a királyhon panaszra. Ketten laktak egy házná. Az egyiknek egyik ódalba vót jószágja, a másiknak a másik ódalba. Az egyiknek ökrei vótak, a másiknak lovai. Hát az egyik embörnek mögellött a lova. A csikó átmászott az ökrök alá. Hát emöntek a királyhon. Aszonta az ökör gazdája, hogy az övé, mer ott vót az ökör alatt. Amaz még aszondta, hát a lova vót hasas, az üvé a csikó. Nem tudták, hogy csikó-e, vagy ökör, olyan buták vótak. Hát emönnek a királyhon, hogy tügyön igazságot. Aszonta a király, hogy azé az újszülött, améllík alatt mögtanáták. Az ököré. No akkó a királyné, még mikó nem vót ott a királ, aszongya, most majd gyertök, húzzatok a porba egy nagy hálót, osztán fogjátok a halat a porba. Akkó majd én mög a király kikönyeklünk az erekjén, osz maj kérdözi a király, hogy hát mit művelték tik itten. Akkó, aszongya, mondjátok a királynak hogy ha má máma egy ökör is elhetött csikót, akkó a porba is löhet má halászni. Így is történt.

Utánna aszonta a király, hogy mosmá nem bocsát mög neki, takarodjon a háztu, de ēviheti, amit legjobban szeret. Akkó a királyné álom-mézet tött a király poharába, oszt akkó a király elaludt, ēvitte a házhon, rögge, mikó fölébredt, akkó látta, hogyhát nem otthon van.

— Hát aszontad, hogy ēvihetöm amit legjobban szeretök, csak mőnjek a háztu. Hát én tégöd szeretlek, oszt azé hoztalak ē.

Itt a vége.

127.

MESE A FIÚRÓL, AKI GOMBOSTŰT SZOLGÁLT

Vót egy legényke, ēmönt szógáni. Hát mikó kitelt az év, szógát egy gombostűt. Gyütt át egy kis vízenn, beleesett a gombostű. Hát hazamén. Kérdézik:

— Mit szógátá, fiam?

— Szógátam egy gombostűt.

— Hát hun van?

— Gyüttem át a kis vízenn, beleesett, széthántam, nem tanátam.

— Nem úgy köllött vóna, fiam. Odatűzni a kalapodho.

— No maj máskó úgy.

Emönt, szógát egy ekevasat. Hát ahogy mondták, odatűzte kalapjáhon, megint a kis vízenn gyütt át, beleesett az ekevas. Széthánta, nem tanáta. Mőgin hazamén.

— Mit szógátá, fiam?

— Szógátam egy ekevasat.

— Hun van?

— Hát gyüttem át a kis vízenn, oszt belejesett. Széthántam, de nem tanátam.

— Nem úgy köllött vóna, fiam.

— Hát hogy?

— Rákötöni egy madzagot, oszt szépen áthúzni.

— No maj máskó úgy.

Emönt szógát egy bornyút. Rákötötte a nyakára a madzagot, húzta át a kis vízenn, belefolladt. Széthánta, nem tanáta. No mos hazamén, kérdik:

— Mit szógátá?

— Szógátam egy bornyút.

— Hun van?

— Hát rákötöttem a nyakára a madzagot, oszt akkó kisvizènn húztam, belefulladt, széthántam, nem tanátam.

— Nem ugy köllött vóna. Két szarvára rákötni a madzagot, oszt szépen bevezetni az istállóba, oszt a szénát előtte mögpisáni, oszt odakötni a jászolhon.

— No maj máskó úgy.

No emönt, mosmá észogáta a gazda lányát. Hát rákötötte a két fülire a madzagot, hazavezette, bekötötte a jászolhon, mögpisálta a szénát, elébe adta, bemönt.

— No, fiam, mit szógátá?

— Észogátam a gazdának a lányát.

— Hun van?

— Hát rákötöttem a két fülire a madzagot, bekötöttem az istállóba, mögpisátam a szénát, oszt úgy.

— Hát nem úgy köllött vóna, fiam.

— Hát hogy?

— Hát bevezetni szobába, osz szép szemekkê ránézni.

Akkó bevezette. Akkó emönt a juhászhon, kiszödött sok birkának a szèmit, oszt akkó hazahozta, oszt odavagdosta a mëny-asszonhon. Mosmá szép szömekke ránézött, s szömeket odavágta, birkaszömöket.

Most itt a vége.

128.

A SZEGÉNY EMBER, AKI A KIRÁLY PARANCSÁT TELJESÍTI

Vót egy szögény embör, annak vót egy kis földje, oszt emönt egy gazdag embörhő, hogy êkerje ökreit szántani a földjít. Aszonta csak vasárnap adhati oda. Igy akkó a szögény embör vasárnap vitt egy csobolyó vizet, oszt êkezdött szántani, oszt eccör harangoztak szentségre, oszt a szögény embör letötte a kalapját, imádkozott. Mikó akart tovább szántani, az ökrök elszálltak. Ő fölvette a csobolyót, kijöntötte a vizet belöle és ballagott hazafelé. Mikó hazajért, kérdözi a felesége, hogy mán megitta azt a csobolyó vizet. Ű mög aszonta:

— Dehogy ittam!

Akkó mondja a feleségének, hogy mi történt.

— Mikó szentségre harangoztak, levőttem a kalapom, oszt imádkoztam. Mikó akartam tovább szántani, láttam, hogy az ökrök elszálltak.

Másik vasárnap a szögény embör émönt a templomba s fömönt a kórusra. Csakhogy ott szomorkodott fönt, oszt a káplány úr mönt be a templomba, s mire a kórus alá ért, a szögény embör észnyadt ott fön bánatába, oszt ráesett a káplányra, az mög szörnyet halt. A gazda embör mög az öreg pap mönnek a királho pöröni. No oszt egy kocsmába rájuk estelődött, oszt ott lött a vacsorájuk. A gazda embör mög az öreg pap együtt vacsorátak. A szögény embörnek két nagy vöröshagyma vót még kenyér. Ű is kitötte az asztalra. A kocsmároséknak nem vót még azelőtt családjuk, oszt mos lett vóna. A kocsmárosné úgy mögkivánta a vöröshagymákat, hogy mire röggel lött, akkorra émönt a család a kocsmárosnének. Most a kocsmáros is mén a királho panaszra. Mostan legelőször is a gazda embör mén a királyho, oszt előadja, hogy a szögény embör szántott, oszt elszálltak az ökrei. No oszt akkó most a szögény embört behíja a király. Ű émondja megint, hogy ü kérte hétköznap az ökröket, nem adta neki, osztán ü vasárnap, ahogy szántott, tíz órakor harangoztak szentségre. Ű levötte a kalapját és imádkozott s akart tovább szántani, de az ökrök elszátak. Most a király aszonta:

— Amér vasárnap adta oda a szögény embörnek az ökröket, két ökre helyött a gazda még két tehenét is adjon oda a szögénynek.

Mostan az öreg pap mén be panaszra. Ez is mondja, hogy a szögény embör vasárnap fömént a kórusra, ott bóbiskolt, a káplány úr mönt be, oszt a szögény embör rájesött, osztán a káplány úr szörnyet halt. Most a király azt ítélte, hogy az öreg papnak fő köll mönni a kórusra, a szögény embörnek mög a kórus alá állni, oszt az öreg papnak a szögény embörre kő hogy essön.

Most a kocsmáros mén panaszra a királyho, hogy ez a szögény embör kitött ottan a kocsmájukba az asztalra két fej vöröshagymát, oszt még nekik sose nem vót családjuk, most lött vóna, de a felesége mögkivánta a vöröshagymát, oszt émönt a család. A király azt ítélte, ha mönnek hazafelé, a szögény embörnek ott kő hálai egy éjjel, hogy család helyött család legyen. Mög van most az ítélet, s mönnek hazafelé. A gazdag embörnek a két tehenet oda köllött adni a szögény embernek. Az öreg pap otthon mögmondta, hogy mit ítelt a király, hogy neki fő köll mönni a kórusra, a szögény embörnek meg a kórus alá

állni. Ekkó aszonta a szakácsnéja, hogy fő ne mőnjön a kórusra, mer ha leesik, szétlottyan. Inkább adjon száz forintot a szögény embörnek. De a szögény embör nem vállalta, csak a király parancsát akari teljesíteni. Így adtak neki háromszáz forintot, és így a szögény embör belenyugodott. No a kocsmáros is megmondta a feleséginek, hogy mit ítelt a király, hogy vele köll aludni a szögény embörnek, hogy család helött család legyen. A kocsmárosné aszongya, adjanak neki kétszáz forintot, me ü nem alszik vele, me nagyon csúnya. A szögény embör csak a király parancsát akari teljesíteni, de itt is kapott háromszáz forintot. Aztán nem lött olyan szögénségbe.

129.

A SZÖGÍNYEMBÖR, GAZDAG EMBÖR MÖG A KÁPLÁN

Vót egy gazdag embör mög egy szögényembör. Hát a szögényembörnek nem vót igája, elmönt a gazdag embörhöz, hogy adja neki oda szántani az ökreit. A gazdag embör aszonta, hogy nem adhati oda, mer sok dóga van, maj vasárnap odadja. Akkó a szögényembör belealapodott, vasárnap emönt az ökröké, aszonta a feleséginek, hogy készíjjen neki önnivalót mög vizet. Teledütöttek egy nagy csobolyát vízze, oszt befogták az ökröket a szekérbe, az ekét is vitték mög a vizet. Hát mikó tíz óra vót, a szögényembör szokott a templomba járn, mikó harangoztak szentségre, akkó a szögényembör lévőtte a kalapot, mögát, oszt imádkozott. Hát mikó akari újra mögfogni az eke szarvát, észátak az ökrök. Nohát mos mi csinájon? Emönt haza, kidütötte a csobolyábú a vizet, oszt vitte üressen, hát nem bírta kocsin vinni. Hát a felesége möglátta, aszongya:

— Hát má megitta kend azt a sok vizet?

— Dehogy ittam meg, hé! Harangoztak szentségre, osztán én imádkoztam, oszt a kalapom odaakasztottam az eke szarvára, oszt mikó akartam mögfogni az ekeszarvát, nem vótak ott, észátak az ökrök.

— Hát akkó mos mi csinál, ke?

— Hát emék, mögmondom a gazdag embörnek, hogy az ökrök észátak.

Emén, oszt mondja a gazdag embörnek, hogy észátak az ökrök.

— Nem igaz, maj hónap mönjünk a királyhon.

No oszt mi csinájón a szögényembör, emönt régge a templomba. Ha má mönni köll a királyhon, hát emén a templomba. Ahogy fő szokott mönni a kórusra, a pap mög mönt be misére. Szögényembör bánatában ottan mögszédűtt, leesett a kórusrú, a pap mög ép ot mönt, agyonütötte a szögényembör. Hát mostan mi csinájón? Vót egy kispap másik. Mönnek. Ű is emén a királyhon, hát bepöröli a szögényembört, amé agyonütötte a papot. Hát mönnek ketten a királyhon, bepöröni a szögény embört. De egy nap nem értek oda, úgy aludtak mög egy kocsmába, messzi vót a király. Hát aszongya a szögényembör a feleséginek: „Tögyé neköm is egy kis kinyeret majd estére vacsorára, mög mit tészó hozzá?”

Hát odatött két nagy fej vöröshajmát. Más nem vó. Hát akkó a káplán mög a gazdag embör kiterítötték ott egy kocsmába este az önnivalót, öttek, szögényembör is főtötte a kinyeret mög a két nagy vöröshajmát, hát a kocsmárosné mög bemönt. Álapotzs vót, még sosé vót családjuk, hát úgy mögkívánta a két vöröshajmát, de szégyőt kérni. Így réggeré emönt a család. Hát akkó a kocsmáros aszongya hogy hát, most éccé lött vóna családjuk, most ez a szögényembör főtötte a vöröshajmát, az asszony mögkívánta, ű is mén pöröni a szögényembört. Mönnek mind a hároman a királyhoz. Bemönnek. Elömönt az ökörgazda. No kérdözi a király, hogy mi a baj.

— Hát ez a szögényembör ékérte az ökröket túllem, most asz hazudja, hogy észátak az ökrök. Eladta osztán, nem akarja előanni.

Asz mondja a király:

— Igaz-e ez, szögényembör?

— Igaz. Hétköznapi kértem tüle, nem adta ide, vasárnap ideadta, én mög szoktam járni a templomba, tíz órákkó harangoztak szentsígre, én levöttem a kalapot, oszt imádkoztam, oszt az ökrök meg észátak. Mi csinájón a király?

— Jó van, amé vasárnap adta oda a gazdag embör az ökröt, a két ökör helyött két fejös tehenet köll anni.

Né nosemá mén elő a káplán, hogy ű is a szögényembört gyütt pöröni.

— Mi baj?

— Hát az a baj, hogy ez a szögényembör rögge főmönt a kórusra, együtt a templomba, oszt bóbiskót, oszt mönt a plébános úr, oszt akkó lebukott a szögényembör, oszt agyonütötte a plébános urat.

Hát akkó a király aszongya, hogy nem baj, mer ha hazamön-

nek, halál helyett halált kő csináni. A káplánnak fő kő mönni a kórusra, oszt a szögényembört mög odaállitik a kórus alá, oszt agyon kő ütni a papnak.

Hát jó van. A szögényember belealapodott. Mosmá mén elő a kocsmáros.

— Hát mi baj?

— Hát ez a szögényembör ott az este kitett két nagyfej vöröshajmát az asztára, a feleségöm mögkívánta, oszt röggere emönt a család. Tán gyerök lött vóna, még sosē vót.

Hát akkó mi csináj a király? Ha mönnek haza, akkó ott köll alunni a szögényembörnek a kocsmárosnévā oszt család helyött család lögyön.

Hát akkó jóvan. Éfogadta a szögényembör, ű teljesíti a király parancsát. Mönnek haza. Bemönnek. Mingyá aszongya a kocsmárosné:

— No, mit itélt a király?

— Hát azt itélte, hogy itt kő alunni tēveled a szögényembörnek, oszt család helyött család lögyön.

Avval a csúnyával ű nem alszik. Hát, de ű a király parancsát teljesíti.

— Hát akkó adjon kē, neki háromszáz forintot oszt hagy mönjön.

Hát akkó, a szögényembör éfogadta a píz. Mosmá igényest mönnek a parokjára a gazdasszonhoz. Kérdēzi a káplánt, hogy no, mit itélt a király.

— Hát azt itélte, hogy éneköm fő kő mönni a kórusra, a szögényembört mög odaállitik a kórus alá, oszt neköm rá kő esni. Halál helyöt halált kér.

Aszongya a szakácsnő:

— Hát ha maga főmén a kórusra, kövér nagyon, ha léesik, szétlottyan. Hát akkó adjon neki pézt, oszt hagy mönjön.

Mēgin kapott háromszáz forintot, de a szögényembör mindig aszonta, hogy nem mén, mer űtet mögbüntetik. Ű a király parancsát teljesíti.

No akkor mönt a szögényembör az ökörgazdához. Ott is kapott két tehenet mög két bornyút, osz akkó így vót, vége vót.

A KÉT HALÁSZ

Vót két embör, emöntek halászni. Hát az egyik nem birt fogni, akárhogy halászott. A másik olyan szép nagyot fogott. Mikó kivötte, beledobta vissza a Tiszába. Aszongya amaz:

— Bárcsak én egy kicsit is foghatnék, emez még azt a nagyot osz visszadobja a Tiszába.

Eccé má mögkérdezte:

— Én örűnék, ha fognék, tē mé dobod vissza azt a szép halat a Tiszába.

— Azé, mer kicsi a tepsi otthon.

Itt a vége.

MÁTYÁS ÉS A SZÁNTÓVETŐ

Régön Mátyás király idejibe Mátyás álruhába bejárta az egész világot. Ahogy mönt a szántófódeken, egy szántóvető embörre találkozott. Az panaszkodott Mátyásnak, hogy nem-e állna be hozzá lóhajtónak, mer a szolgáját mán hat nap óta rázza a hidög. Mátyás bejállt szógálni. A gazda aszonta, ha jól viseli magát meg az üsztökét, fizetést kap. Mikó beesteledött, Mátyás a félnapē követöli a bért. A szolga búsan tekintött Mátyásra, mer tudta, hogy ez az ű béribű hajlik ki. Mátyás a pénzt elfogadta, szigorújan nézött a gazdára, aszonta neki: „Majd a kard lesz neköm az, mint most neköd az eke, különben én vagyok Hunyadinak gyermeköke”. Mögmutterta Mátyás a gyűrűt az ujjain. Három nap mulva még köllött neki jelēnközni, lefejezték.

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS A SZÁNTÓVETŐ

Mátyás király álruhába járta az országot. Eccé odajért egy öreg szántóvetöhön. Mögkérözte, hogy öreg, hány a harminckettő. Aszonta az öreg, hogy má csak tizenkettő. Akkö megint asz kérözte, hogy meddig lát-e. Emonta, hogy ű valamikó

életott nem tom hán kilométerre, de mos csak az ökör szarváig. No oszt akkó, hát mögtunná-ë fejni a bakkecskét?

Aszonta, hogy mög. No, de mire visszafele gyün, ha mög nem felel erre a kérdésekre, akkó kivégezteti. Ahogy gyün vissza a király, no öreg, hát mög tud-ë feleni. Aszonta, mög.

— Hány a harminckettő?

— Csak tizenkettő.

— De mi az.

— Hát az, hogy mikó fiatal vótam, harminckét fogam vót, mos mög má nincs, csak tizenkettő.

— Hát a második kérdés? Meddig lát-e?

— Amikó fiatal vótam, élettam, ameddig a szömem látott, mos mög má nem látok, me öreg vagyok, csak az ökör szarváig.

Hát akkó a király aszonta három bölcnek, hogy feléjenek mög. Előadta nekik. Ha nem, akkó kivégezteti őket. Akkó ezek nem tudtak micsináni, emöntek az örekhöz, hogy mögtudják, me a király kivégezteti őket. Akkó kérdözik az öregöt, hogy mondja mög únekik, hogy a király követöli rajtok ezt a tizenkettöt, mög az ökörszarváig, hogy élet-e, hogy mi az, mer őket kivégezteti a király.

Aszongya, mögmondom, de háromszáz aranyé. No akkó lefizették neki a háromszáz aranyat, akkó mögmondta, hogy az, hogy hát mikó fiatal vót, harminckét foga vót, mos mög csak tizenkettő. Hát akkó mi az, hogy hát messzire látott? Az, hogy mikó fiatal vótam, messzire láttam, mos mög csak az ökörszarváig. Hát a bakkecskét hogy tunná mögfejni. Azt is mögmondom háromszáz aranyi. E nem árúja addig, még nem láti a király képit. No akkó mikó kifizették neki, akkó aszongya:

— Így-ë!

— Megálljon, mögmondjuk a királynak, hogy még nem is látta a képit, oszt má mögmondta.

Aszongya így tudtam mögfejni, hogy egyiktű is kaptam háromszáz aranyat mög a másiktű is. Hát a három úr vót a három bakkecske. Akkor a szántóvető ebocsájtotta őket.

MARCIBÁNYI MEG MÁTYÁS

Marcibányi János, aki mögvette Csókát a kincstártúl, éccer fijákerozott. Szömbe vele gyütt kordéval egy embör, oszt az letért egészen az utról, de Marcibányinak nem vót ölég. Aszongya a kocsisának: „Vágj a szöme közé annak a parasztnak, hogy mászó tudja, hogy kő viselkönni, ha urakkal találkozik!” Mög se várta, hogy kocsissa végrehajtsa parancsát, kikapta kezibül az ustort, oszt rávágott a parasztra. Akkó ez széttárta kabátját s alatta ott csillogott az arany bárány, a királok jelvénye. A paraszt embör mög Mátyás vót. Tudta má Marcibányi, hogy megfizeti ennek az árát, amé így bánik a szögény embörrel. Pár nap mulva gyütt is a pöcsétes levél, hogy öt nap múva jelenjön mög Marcibányi Budán, vagy két kiló húst egészbe a testibü küdjön. Ez léhetetlen vót, a másik mög, ha mögjelönik a királnál Budán, akkó a halál fia. Így inkább az öngyilkosságot választotta.

TRÜCSÖK MATYI MEG A KIRÁLY

Vót egy király, oszt mikó trüsszentött, az egész személyzete mondta: „Adj’isten egésségire!”. De vót egy Trücsök Matyi nevezetű, aki szerette vóna a királylánt, de a király nem adta neki. Mondták, hogy ő is mondja a királynak, hogy adjon isten egésségire, akkó biztos odaadja a lányát.

Éccó trüsszentött mögint a király, Trücsök Matyi akkorát kijátott, hogy „adj’isten egésségire”, hogy a király szörnyethalt.

HÜVELYK MATYI

Vót egy király, oszt akkó az udvarba mindönkinek azt köllött mondani, ha tüsszentött, hogy adj isten egésségire. Hát a Hüvelyk Matyi soha nem mondta, hogy adj isten egésségire. Hát a király aszonta, ha Hüvelyk Matyi mondja, hogy adj’ isten egésségire, odaadja fele királyságát mög a lányát.

No akkó, tüsszentött a király, akkor Hüvelyk Matyi nagyot kiáltott: „Adj’ isten egésségire!” Akkó a király úgy mögörűt, hogy szörnyethalt.

TÖRTÉNET A MENYECSKÉRŐL, AKI GALUSKÁT FŐZÖTT

Vót egy mönyecske, hát főzött kanálvertet. Hát mönt bē az apósa, mēgkóstóta, hogy mög van ē főve. Mögakadt a torkán. Hát möghalt a mönyecske. Akkó nem tartották a halottat, möghalt, oszt főorvos nem vót, nem vót sēmmi, csak temették. Mögfulladt, ētemették. Hát a cigányok tudták hogy gyűrű, függő, mindönnē ētemeték, nem vötték lē az ujjárú. Sēmmit. Éccaka kimöntek, kijásták a halottat, hogy löszödik a gyűrűt az újárú. Fölűtették a koporsóba, de viszik. Hajladozott mindön felé. Egy aszongya!

— Úss a nyakacsigájára! Mit hajladozik!

Jó ráütött a nyakacsigájára, kiugrott a galuska a száján. Fölébredt a halott. Hát éfél vót, fázott, emönt haza. Hát szól be:

— Mindön lélök az urat dicsérje.

Nem eresztötték be.

— Hazagyütt a lélök. — mondták.

Hát mi csinájon? Émén a szomszédba.

— Eresszenek be! Megmondja, hogy járt. No azok bëeresztöttek. Hót rögge hazamönt, oszt ēmeséte, hogy hát, ő nem halt mög, hanem mögakadt a galuska, oszt a cigányok kiásták, oszt lēhuzgáták a ujjárú a gyűrűt. Évítették. Oszt akkó élt tovább.

TÖRTÉNET CSÓKÁRÓL

Hát vót Csókánn egy bíró, oszt mögfogadott egy fiatalembört, s fogadtak két másik embörrē, ki mer-ē mönni éfélkő a temetőbe. Akkó azok aszonták kimöhetnek. Akkó egy öregembörhön ēküdtē a legínt, hogy mondja mög az öregembörnek, hogy éfélkő mönjön ki a temetőárogba, osztán egy fehēr lepedőt mutasson mög, mikő ezők kijérnek. Az öregembör kimönt. Lēhúzódott, mikő kiértek, akkó az öregembör főigēnyēsödött az árokbú, akkó ezők úgy mögijedtek, hogy szaladtak a fijákerra. A fijákərbú mög kiszödették a kerékszögeket, mikő fölűtek, akko kijestek a kerekēk, akkó fēhóttan szaladtak haza az embörök. Mögnyerte űket a bíró.

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS AZ ÖREG SZÁNTÓVETŐ

Mátyás király a három főúrával kimént a határba kocsivá. Tanákozott egy öreg katonájáva, aki szántott négy ökrörre. Mikó odajérték, megkérdezte:

- Messze-é még a messze, öreg?
- Az első ökröm szarváig.
- Hány a harminckettő, öreg?
- Má csak tizenkettő.
- Meg tunna ken még három bakkecskét fejni?
- Meg.

Avva ementek. Kérdezi a három főúr, hogy mit mondott az öreg, hát aszongya tanájátok ki. Akkó ezek megszegyelték magukat, mikó hazaméntek, kiméntek az öreghő.

— Mondja még hát, öreg, hogy mi az a messze-é a messze, vagy az első ökre szarváig!

— Mikó fiatal vótam, akkó messzire láttam, de má most öreg vagvok, nem látok, csak az első ökröm szarváig.

De tíz darab aranyé mőndta még nekik eztet.

— Nohát, most mondja még aztat, hogy hány a harminckettő!

— Tíz darab aranyé azt is megmondom.

— Akkó hát mondja még!

Kifizették neki a tíz darab aranyat. Aszongya:

— Mikó fiatal vótam, harminckét fogam vót, de mostan csak tizenkettő.

— Hát hogy fejné, ken, még a három bakkecskét?

— Megmondon tíz darab aranyé!

Kifizették neki. Akkó mégmondta. Aszongya:

— Má megfejtem a három bakkecskét.

Harminc darab aranyat kapott, hát így megfejte a három bakkecskét is.

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS A CSÓKAI ÚR

Mátyás király ment az úton egy rossz lóvā még egy rossz kordéjvā. Egy nagy úr mēnt vele szemközt négyes fogattal. Főfordította Mátyás királyt, mer az gondóta, valami rossz kódús. Avvā ehajtatott, akkó Mátyás király hazamēnt, akkó írt neki egy levelet, hogy vagy személyessen mēnjön föl a királyhó, vagy másfél font húst küdjön föl a farábú. Erre az úr annyira még-ijedt, nem mert főmēnni hozzá, hanem agyonlūte magát, oszt a kerbe temették ē, itt a kastél kerbe, Csókán.

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS A CINKOTAI KÁNTOR

Mátyás király ment egy faluba, és emént a parokjára. Hát ott a papok mulattak. Hát asz mondja, ha má így tudtok mulatni, hát mondjátok még nekem aztat, hogy hun gyütt föl énrám a nap. A másik még arrú, hogy mit gondolok én. A harmadik még az lész, hogy mennyit ér a király. Hát a papok ezen megijedtek, nem tudtak mi csináni. Vót egy részegés kántor.

Bemén a parokjára, a pap nagyon búsul. Kérdézi, hogy mi baj. Mondja neki, hogy ott vót Mátyás király, asz mondta, hogy hónap reggē neki fejtse még. Hát ű nem tudja. „No majd én emék, megfejtēm.” Fölötözött papruhába, emént Budára. Bemén, beköszön.

— Itt vagyok, felség, a parancsára.

— Hát akkor mond még nekem aztat, hogy mennyit érök én !

— Hát annyit ér a felség, huszonkilenc ezüst pénzt.

— Miért huszonkilencet ?

— Azér, mer Krisztus harmincat kapott, mikó elárulta Krisztust a Júdás, ugy-ē annyit kapott ? A felség nem ér annyit, mint a Krisztus.

— Hát akkó hun gyütt fő rám a nap ?

— Felségedre Budán, énrám még Cinkótán.

— Hát akkor mit gondolok én ?

— Hát az gondója felség, hogy a cinkótai pappal beszél, de nem, csak a kántorral.

— Hát akkó ezé mit kívánsz ?

Hát ugy-ē részegés vót, aszongya, hogy Cinkótán nagyobb légyen az icce.

Mire hazajért nagyobb lett az icce, de az ára is nagyobb lett, mer ű azt nem kérte, csak hogy az icce nagyobb légyēn, merhogy részegés vót.

A Z OKOS ENGED

Mátyás király kalandozott mindenfelé. Álruhába fölötözött, akkor bémént egy házhó, hát nem vót otthun csak a lány. Akkor kérdözte, hogy hogy még mint van, hát kibeszéte úgy, hogy nem tudott rá szóni sēmmit sē. Akkó emént haza kikütte az ország bíróját, hogy mēnjēn abba a faluba, oszt kérdéz-

ze még azt a lánt, szóval hogy ki tudja beszéni. Hát ajs úgy járt vele, hogy nem tudott semmi. Utójára vót egy számár az udvarba, annak megfogta a két fülit, oszt így csavarta.

— Nézd, hogy engedi az a számár a fejit a füle után.

— Mindég az okosabb enged!

AZ ARANYKÁCSÁK

Eccer vót, hol nem vót a világonn egy király. Egyetlenegy családja születött csak. Nyót a kis királyfi, nyót, mire serdülő korba lőtt, möghalt az édösanya is mög az édösapja is. Hát szabadon élt a király, járt falurú falura. Ejutott egy faluba, mögszeretött egy nagyon szép kis parasztlánt. Persze, nem vót, aki ellenézze, évötte. De a lány elég butácska vót. Éltek is nagyon szépen, boldogan, a királyi családba nem vót, csak egy öreg cseléd, az szakácsné vót, vót annak egy lánya. A szakácsné mindig arra gondót, hogy majd ű összehozza a királyfit az ű lányával. Dehát a király közbe ezt a kis paraszt kislányt mögszerette, el is vötte, magához is vitte, boldogok is vótak. Eccő csak kiütött a háború, a királynak ē köllött mönni a haretérre, ott maradt a királyasszon egyedű a boszorkán szakácsnévā. Elérközött az az idő, hogy a kiskirálynénak születött egy kiscsaládja. Persze, nem tudta, hogy hogy kő, mint kő, kérdözte a szakácsnét, csak abba bízott, nem vót sēnki más körülötte, az mög mindég az árkot ásta neki. Asz mondta, hogy mēnjēn föl a legmagasabb létrára, oszt onnan hozza a világra a gyerekit. Mög is fogadta szögény asszony nagy szenvedēsök közt és mire möghozta a gyerököt, akkorra ű észédűt. Akkő a kastélyba öpp egy kutyának is lőtt kölke. Persze, a huncut szakácsné évötte a kiskirályfikat, kettős születött, kettőzs gyerök, oszt odatötte a kutyát. Mikő észhöz tért a királyasszony, hát két kutyakölök vót mellette. De a király asz mondta, hogyha az ű felesíginek mög lösz a családjai, annak olyanoknak kő lönni, hogy a homlokukon csillag lösz. Őtágú csillag. Űgyhogy mikő möglött a kicsi, hát látī az asszony a két kutyát. Nagyon el vót keserödve. A gonosz szakácsné az mög mögfogta a két kizsgyerököt, oszt levitte, oszt beletötte a patagba. Hát két kis aranykácsájé vátak, egy-egy aranykácsájé. Űszkátak mingyá. No, a gonosz szakácsné, persze, mingyá írt a királyfinak, hogy möglöttek a gyerökök, de mind a kettő kutyā. Borzasztójan búsut a királyfi, oszt üzente,

hogy nē végezzék ki, sē nē zárják lē. Amé ilyen gyalázatot hozott az ű fejire, a várkapon kívü csinájának egy borzasztó nagy falazatot, oszt falazzák oda az asszont, oszt aki āra mēn, mindönki köpjön rá.

Hát szögény asszonyt tengőttették, éltették, de oda be vót falazva, köpködtek rá. De mikó a hód fősütött, akkor mindég két kis arankácsa szaladt ki a tóbul, odaszaladt, átváltozott kizs-gyerékké, körücsókóták, mögmozsdatták az édösanyjukat, jótartották finomabb ételökkē, osz visszaúsztak a tóba. No az asszon nem mönt tönkre. Főtünt mindönkinek, hogy ez a nagy sanc alatt mög ez a nagy bánat, szégyen alatt az asszon nem mönt tönkre. No vége lött a háborúnak, hazagyütt a királyfi, borzasztójan búsút. Szerette a felesígit, de ezt a nagy szégyént má nem birta ēvisēni, kutyákat szült neki a felesíge. De ű is el-elmēnt āra, végignézőtt az asszonyon, nem szót hozzá sosē, de látta, hogy még mindég virul. Hát leste, mi történhet. Ű is leste meg másokka is vigyáztatta, hogy mi történhet. Hát látták, mikó főgyün a hód, akkó mindég két kis arankácsa odaszalad, gyerékké változik, sosē birták meglátni a homlokát. Osz az asszont mēgmosdatik, rōndbetőszik, oszt visszaúsznak. Hát ēcēr látta a király a palotából az arankácsát.

Kitűzőtt nagy jutalmat annak a fejire, aki az aranykácsákat kihalásza a tóbul. Az asszon rít, bánatoskodott borzasztóan, mögtudta a hírt ű is, hogy hát most biztos tönkretőszik a gyerököket is. Addig ármánykodik a szakácsné. De közbe, vót ennek a királynénak egy kedves szógálója. Az látott mindönt, de ne mert szóni, hogy a gyerököket beledobták a patakba, mer attú fét, hogy kegyvesztött lész, oszt aztá nem szógáhat a királyi házba. No, halásztak, de mönt mindönki, naggyaja-apraja halászni az arankácsákat, de nem birták sosē kihalászni. Hát utóbb a király maga már mög az udvarossa saját maguk möntek ki oda oszt lesték. No mikor a kácsák möntek, az egyiket ēkapták. Do bizo nem váltódzott át gyeröké. Sírt, rít szégén királyné ott s akkó látszott, hogy nagyon hervadozik. Űgyhogy a kis arankácsát betötték bent egy kis tálba vízbe, oszt ott uszkát. Hát ēccő csak ēfogták a másikat is, de akkó mikó ēváltódzott gyerökké. Hát mikó ēváltódzott gyeröké, a király megláti, láti hogy ott van az arancsillag a homlokán. Nagyon könyörgött az asszonnak, hogy mondja mög, mi ennek a háttere. Persze, az asszon ē vót szó-düve, ű sē tudta. De a gyerökök sē tudták.

Mindön jóshon, búbájoshon möntek, hogy fejtsék mēg ezt a titkot, ezt sēnki nem tudta mögfejtēni. No akkó a király arra is nagy jutalmat tűzőtt ki, ha valaki ezt a titkot kideríti, nagyon

nagy jutalomba részesítik. Hát akkó jelöltközött a szobalány, hogy ű látott mindönt, hogy a gonosz szakácsné fővezette a király-asszont a legmagasabb létrára, ott hozta világra a gyerököt, ott adott neki életött, oszt a gyerököket mingyá beledobták a tóba. Hát akkó összevezették a második kizsgyerököt avvā a kácsávā, az is mingyá visszaváltódzott gyerökké. Láti a király, hogy annak is a homlokán ott van a csillag, amire az ű szive vágyott. Akkó vallatóra fogták, kinozták nagyon a szakácsnét, mer a szobalán mögmondta, hogy az dobta bele a tóba, úgy hogy kínjába mindönt kivallott. Űgy hogy akkó nagy díszbe, pompába kimöntek a királynéjé, szépen ott fölötöztették. A gonosz szakácsnét lányáva együtt négybe vágatták, oszt a várfalnak a négysarkára tűzték ki. Aztán éltek boldogan, élnek talán még most is, ha mög nem haltak.

143.

A T Ö K M A G

Eccēr volt, hol nem volt, volt a világon egy házaspár. Hát közbe az asszony egy kicsit mögbolondút. Az ura járt ki, szögény, dógozni naprú napra, látta, hogy az asszon minap minap mindig hibásabb. Hát ami pézceskéjük vót arany, mind belerakta egy tarisznyába. Főtötte a geréndára. Kérdözi eccē az asszon:

— Űgy-e, édös békám, micsoda ez abba a tarisznyába?

— Ez tökmag. Nē bánd ezt, maj tavaszra ēvessük, tökmag.

De gyütt egyik tavasz a másik után, de azt soha ē nem vetették. Hát az ember egy nap is kimēt a mezőre szántani, gyüttek ezék a gölöncsérös olájok a faluba végig. Kiabátak, hogy fazekat, mög hát mindönféle cserép dógokat. Az asszon kiszaladt, de nem vót neki csak egy füstös fazéka, sēmni több edénye, nem mert az ura neki vönni sēmni mást. Kiszalad, látta, hogy röttentő sok a cserépedény, de egyik szöbben kidógozva, mind a másik. Gyorsan bészalad a házba, kiviszi a gerendárul a tökmagos zacskót, kérdözi, hogy ugy-ē, bácsik, annak a tökmagé edént. Mögnézik az olájok, észörnyűköznek, hogy az tiszta arany.

— Hogyné annánk! Mennyi tökmagot akar érte anni?

— Ezt mind, csak ha annak érte fazekat.

De rakik az olájok a két szekérrű lē, de rakik, de rakik a fazekat, de nem tudja má az asszon hová rakni. Hát vót neki keménykerítése és köröszkerítése is. A közepin lógott azelőtt a füstös fazék. Hát szépen rakta sorba sorba a fazekakat. Mindön hely

tele vót má. Végigné, hát a kis füstös fazéknak nincsen helye.
— Ej, a fene ögye mög ezt a sok új fazékat! Fővötte a kerti söprűt, aggy neki. Attok-e a kis füstöcskémnek helet, vagy nem? Végig leverte az összes fazékat. No mos közepire tötte mögin a fazékat, a slonipos kutya mög ott szaladgát körülötte, csóváta a farkát, nagyon helybe hagyta, hogy a gazdasszony mi csinát. Örűt, hogy a füstös fazéknak van hele. Hazagyün az ura, kifogja a lovakat, aszongya:

— Mi csinátá, te bolond, világ bolondja?

— Nē haragudjék kē hé, hát a tökmagé ezek a bolond olájok ennyi fazékat idadtak.

— Oszt összetörted mind?

— Nem adtak a füstöskének helet.

Hát az ura elővette, nagyon ēverte.

— Ha hónapra a tökmagot elő nem teremöd, agyonüt-lek.

Rít szögény asszony, elővötte a könyeret, adott a Sajó kutyának egy darabot.

— Segij mögkeresni, mer agyonüt az uram.

De csak a Sajó csóváta a farkát. Odadott egy ódal szalonnát, hogy segít mögkeresni, mer az ura agyonüti. Hazamönt az ura másnap, mögin csak nincsen mög a tökmag. Mögin nagyon mögverte az asszont. De rít szögín asszon. Mögin odadott egy sonkát a kutyának, hogy segítön mögkeresni a tökmagot, mer mi lösz ennek a vége, agyonüti az ura. Hazamén harmannap az embör, nincs a tökmag mögin. Irtó mögverte az asszont. Az asszon mög másnap röggē a kutyát.

— Mögötted a szalonnát is, mögötted a sonkát is, oszt a tökmagot mégsē kerested mög!

De üti, de üti, de irtó üti. A kutya, szögény, ēkezdött szalanni, az asszon utánna a söprűve. Hát kijértek egy döllóútra, ott vót egy nagy nyárfa. De ott is csak üti a kutyát. Szögén kutya kinjába ēkezdött kaparni. Kapar, de kapar, de kapar, ēccē csak ahogy kapar, odané az asszon, hát olyan tökmagfélék vannak ott. Gyorsan szödött egy kötövé, este várja haza az urát.

— Idehallgassék kē hé, ez a tökmag jó lösz?

— Jó, te világ bolondja, hát hun vötted elő?

— Hát a Sajónak nem hiába adtam oda az ódalszalonnát mög a sonkát, mögsegített a tökmagot keresni.

— Hát hun, te világbolondja?

— Gyűjé kend csa ki! Itt van a fi alatt. Hát egy nagy üst arany vót. Így möglött az összes tökmag.

Gallér híján köpönyeg, hazudtam, mer vót kinek.

TÖRTÉNET A „TETSZHALOTTRÓL”

Régbben nálunk az vót a szokás, ha vót egy halott, összeméntek a népek virasztani. De nem röggelig virasztottak, csak hét nyóc óráig. Hanem vót a faluba egy idős legény, cipész. Az virasztott röggelig. Hát összebeszétek a falu legényei, hogy kék a cipészt megijeszteni. Hát összebeszétek, lött egy tetszhalott. Fő is ravatalozták, koporsóba tötték, teljesen virasztottak. Hanem éjfél tájba a cipész ráunt má ott kalapácsogatni, mögéhezett. Felűt, hogy majd ebédöl éjféلكor. Hát éccő csak a halott mögmozdul, ereszködik lë, ereszti egyik lábát, aztán a másik lábát, gyün ki. Odanéz a cipész, hát láti, hogy a halott mozog. Egyet gondót magába, főkët, fővötte a cipészkalapácsot, sutty, fejbe a halottat. Aszongya: „Möghalték, nyugodjék, në háboradjék!” Így csakugyan vidzbü komoly halott lött.

A HÁROM TESTVÉR

Éccër volt, hol nem volt, volt a világon egy király. Annak a királynak vót nagyon szép lánya. Akárki kérte feleségü, nem mënt hozzá, asz mondta, hogy ahhoz mëgy férhöz, aki az ő kívánságát kitalálja. No, maj mëghallotta a három testvér, eltaláták, hogy elmënnék szöröncsët próbálni. Ahogy möntek, möntek, möndögéltek, maj mikó jót haladtak az úton, a kicsi mindig olyan szurtos, piszkos vót, mindön fenét főszödött az úton. Éccër csak mi csinát? Kiabál nekik:

— Gyertök csak vissza, vissza, mit tanátam én!

Hát mikó visszamöntek, látták, hogy egy rossz kalapot. Hőj, mögverték a gyerököt. Fejbeverték.

— Ezé visszahíttá, te ilyen mëg olyan!

Elmöntek. Möntek, möntek, möndögétek, mikor möntek, a kicsi talát egy parafadugót.

Kiabál nekik:

— Gyertök csak, mit tanátam!

Mind a kettő rohan, hogy mi az. Mikor odamönnök, egy parafagyugó.

— Te piszkos, ezér híltá, ha mégéccë ilyen csinász agyonütünk.

No asztán emöntek. Ballagtak, ballagtak. Mögën lëmaradt, éccër nagyon kiabál — tél vót, hideg fagy —:

— Gyertök csak, mit tanátam én!

Hát tanát egy döglöt kányát. Mikó visszamönnök mögen, egy döglöt kányá.

— Te ilyen mög olyan, csibész, má mögin bolondá tötté benünket.

Hát beletötte ezt is a kalabba a gyugó mellé és möntek tovább. Ballagtak. Ő is mönt utánuk. Mikor odajértek a királynak a házához, a kastélyhon, éccēr csak asz mondja:

— Gyertök, mögén tanátam valamit!

Visszamönnök, tanát egy kalapácsot. No akkor osz jó ēfenekēték, otthatták, ēmöntek. Ő csak mönt tovább. Mikó mögin má egész ot vótak a kastélyná, kiabál.

— Gyertök csak vissza, mos mit tanátam!

Hát egy fagyos embör-kutyaszart. Akkor nagyon mögverték, hogy még ezt is. Beletötte a kalabba, oszt mönt. Mikor odajértek, kihúzták a sluppot, bemönt az egyik szöröncsét próbáni. Asz mondja:

— Jó napot kívánok!

— Jó napot — mondta a királykisasszon.

— Jaj de meleg van itt.

— Melegebb az én fülem.

Nem tudott szóni sөmmit sө, kimönt. Bekopog a másik.

— Jó napot kívánok!

— Jó napot.

— De nagyon meleg van itten.

— Melegebb az én fülem.

Hát nem tud szóni sөmmit, kimén. No a szurtos fogja a rossz kalapot, áll az ajtóná, majd ő.

— Mit akarsz, te piszkos? Bemönni? Hát kirúg a kisasszony. Olyan szurtos-piszkos vagy!

— Mindēgy.

Ű fogja a kalapot és mögy. Tolakszik előre.

— Jó napot kívánok.

— Jó napot.

— De meleg van itt.

— Melegebb az én fülem.

— Próbájuk mög, ez a varnyú mögsűne bēnt.

— Nem bir mögsűni, mer kifolyik a zsírja.

— Itt van a gyugó, maj begyugjuk.

— Mellette mög kifolyik a zsírja.

— Itt a kalapács, osz beleverjük.

— Mégis csak kifolyik a zsírja.

— Itt van ez a csiríz, maj becsirízölöm, oszt nem folyik ki.

Igy szépen az övé lött a királykisasszon, mer ő mindönféle nyitját mögtalát.

Eddig vót, addig vót, még mindig élnek boldogan, ha mög nem haltak.

146.

BOHÓ MISI

Éccēr vót, hol nem vót, vót a világon egy legín. Azt a legínt úgy hitták, hogy Bohó Misi. Hát elmént szógáni. Ahogy mönt, möggöyezött a gazdájávā, hogy egy tűjé szógál. Egy évre egy tűt kapott. No mikó letelt az év, mönt hazafelé. Mén, mén, nagyon melege vót. Fogta a tűt mindig. De má három-négy ház ellend vót, mönt egy szalmáskocsi. Oly melege vót, hogy nem birta má azt a három házat elérni. Beleszúrta a tűt a kocsiába szalmába. No mikó odajér, kiabál:

- Hohó, állj mög te!
- Ugyan mit akar, Bohó Misi?
- Add vissza a tűmet!
- Hunn van?
- Hát ide beleszúrtam.

Keresi, keresi, nem találta a tűt sehun se. No, mi csinát? Bemönt. Ugy-e hát mégis lehánták, főhánták, nincs a tű. Varótű vót. Mikor hazamén, mondja szüleinek, hogy kitelt az esztendő.

- No, és mé szógátá?
- Egy tűjé.
- Hát hun van?
- Hát beleszúrtam egy szalmáskocsiába.
- Ó, hát nem úgy köllött vóna.
- Hát hogy?
- Szépen a kalapodhon tűzni, és akkor hazahozni.
- No maj máskó úgy töszők.

Mögebédőtek, mindön, délután má mönt szógáni. Visszamönt a gazdájához.

- No, möggyütté, Mihály?
- Mög.
- Hát osz mos mié akarsz szógáni?
- Egy bornyújé.
- No jól van, bornyújé, Mihály, csak dógozzá szépen.

Dógozott az embör, dógozott, mikó elérközött az esztendő, ékapta a bornyút. Vezeti a bornyút, vezeti. Éccő csak eszibejut, hogy mit mondtak úneki otthun, tűzze a kalapjához, s akkor

ugy-e majd hazajér vele. Főtüzte a bornyút a kalapjához, lógott hátú neki.

Hazamén, bényit a kalapjával együtt.

— No gyüttem.

— Há mé szógátá?

— Ezé a bornyújé.

— Juj fiam, hát nem így köllött vóna.

— Hát hogy?

— Szépen kötelet a nyakára, s hazavezetted vóna s be az istállóba, szénát elébe, vizet. S úgy köll bekötni a bornyút.

— No máskó így töszők.

Mögint övött, emönt szógáni. Visszamönt a gazdához.

— No Mihály, visszajötté?

— Vissza.

— Há mos mié szógász?

— Hát én úgy gondótam most, hogy a kisebb lányájé.

— Jó lösz, ha jó viselködsz, ékapod feleségű.

No dógozott a gyerök, szépen, még örút, hogy mosmá mi lösz neki. Alig várta, hoty kitējön az esztendő, kötelet is készített magának, ha mönnek haza. Mikó kitelt az esztendő, ékapta a lánt, ahogy kiértek a kapun, a nyakára a kötelet, vezeti. Mönnek haza. Nem is szót senkinek sömmit, be, igényest az istállóba. Viszi neki a vödörré a vizet, szénát. No bemén.

— Jó napot adjon isten!

— Adjon isten!

— Gyüttem.

— Jó van. Hát most mié szógátá?

— Hát a gazduramnak a Marcsa lányáé.

— Hát hun van?

— Bekötöttem az istállóba.

— Jaj Mihály, hát nem úgy köllött vóna.

— Hát hogy?

— Bevezetni szépen, bemutatni, oszt az a té feleségöd.

Eredj, osz szépen vessé rá szép szömeket, osz vezess be!

Kiment. Ami csak az istállóba vót jószág, mind kiszette a szömeit, s mind ráhányta a Marcsára. Elódta a kötelit és bevezette. Majd fönt örűtek neki, készítették ételt. Ösznek. Az öregek úgy gondóták, hát fiatalok, hát maradjonak itthon, majd űk emönnek vendégsígbe. Emöntek vendégsígbe, hát a Mihál út a patkán. Asz mondja, ű olyan nagyon éhös, hogy csuda.

— Ott van a kemönce szélinn a rétes, oszt ögyé!

Persze, ugy-e nem nézött főjebb csak a kemönce válláig. Mögfiajt a macska ötöt. Mögötte a kismacskákat.

— Jaj, olyan szörös ez a tő rétesték, de úgy kaparja a torkomat
No mingyá ivott vizet. Asz mondja:

— Ez nem ér sēmmit.

— Eredj lē a pincébe, igyá egy kis bort!

Mikó lēmén, főgyün, aszongya az asszonynak:

— Te Marcsa, az egész bor a pince fenekén van.

— Hát csak nem hattad nyitva a csapot?

— Má én úgy hattam.

— Gyorsan eredj, ami pörnye van a ház véginn oszt hord rá!

Persze a házvéginnē ot vót a gangba a zsákokba a liszt. Mind
rászórta a pincébe a borra.

— Ez a pörnye oly fehér!

— Te bolond, hát tē a lisztöt szórtad. De mosmá csukd az
ajtót, oz gyerünk. Mer, ha hazagyünnek, itten vége, kivernek
bennünket.

Ű mők fogta az ajtót a hátára és mönnek. Eccc kijabál az
aszonnak, — elő mén az asszon:

— Olyan nehéz ez az ajtó, segijé tē izs vinni!

Visszanéz, aszongya:

— Tán hozod, hát én nem segíték, csak hozzad.

Mönnek, odajérnek egy erdőhön. Hát má estelődik, éhössek.
Fömöntek a fára. Mikó ott fönt űnek, néznek lefelé. Hát ott az
embörök alattuk csinálík a katlanyokat, főznek. Fészkelődik
jobb-ra-balra az embör, hogy ő olyan pisáhatnékja van.

— Fordúj amara! — az asszon mondja.

Szalannak oda mind a csöbörre, hogy folyik az isten áldása a
kásába bele. Örűnek ott.

Addig fészkelődött, hogy leesett ott az ajtóvā. Ráesött ott
egy embörnek a fejire, egész a szájára is. A többi észalad, ez mők
kiabál, hogy „embör ló, embör ló”.

Hát a Bohó Misi még most is ott él az erdőbe, ha mög nem halt.

MESE A KISMALACRÓL

Eccc vót, hun nem vót, a világon is tunan vót az Óperenciás
tengörön tunnan, a korpakazalokon innen, az üveghegyeken
tunnan vót egy nagy kiskoca. Annak vót három kismalacca.
Maj mögharagudott rájuk az öreg koca, ēzavarta űket. Mönt a
három kismalac, möntek, möntek, möndögétek, eccé csak taná-
koztak egy koesi szalmával. Mondja a legöregebb:

— Bácsikám, adja neköm azt a szalmát, maj csinálunk egy kis házat.

Akkó möntek tovább. Csak ketten maradtak. Tanákoztak egy kocsi nádā. Mondja neki a középső:

— Bácsikám, adja ide aztat a kocsi nádat, majd építünk egy kis házacskát.

Má csak egy maradt, a legéslekisebb. Tanákozott egy téglás-kocsiva.

— Bácsikám, adja ide aztat a téglát, építék magamnak házacskát.

No, ékapta a téglát, épített házat, mikó készen vót mindégynék a háza, emönt a farkas a legelsőhöz.

— Kismalackám, eresszé be, nagyon fázok!

Nem eresztette bē. Nekiugrott, szétrúgta a szalmát, megette a kismalacot. Mēnt tovább a másikhöz. Az sē eresztette bē, azt a malacot is megette, mikó szétrúgta a házat. Mēnt a harmadikhöz.

— Kismalackám, eresszé be, mer nagyon fázok.

Nem eresztette bē, nekiugrott a farkas, visszaesett, összetörte a fejit.

— Kismalackám, vigyé be a városba, lösz vásár, majd emőnyünk, bevásárolunk.

No oszt akkó aszongya a kismalac:

-- Hát hány órákkó indúnánk?

— Maj rögge háromkó.

A kismalac főket korán, emönt, megvött a vásárba egy nagy köpülőt. Gyütt visszafelé, hát szömbe tanákozott a farkassā. Mikó möglátta a farkast, mögijedt, belebújt a köpülőbe, ékezdött gurúni. A farkas ezt möglátta, ékezdött szalanni, de szaladt, szaladt, úgy hogy a kismalac haza birt mēnni. Éccé csak mén vissza a farkas.

— Kismalackám, eresszé be! Gyüttem, hogy mēnjünk a vásárba.

— Én má megjártam.

— Én is megjártam, de útközben úgy mögijedtem valamitű, ahogy gurút felém, nem is tudtam, hogy mit is csinájak, oszt észaladtam.

A kismalac mondja, hogy ű vót az.

— Kismalackám, itten nem messze van egy almafa. Emőgyünk oszt szödünk egy zsák almát.

— Mikó?

— Maj röggē négy órákkó.

A kismalac mingyá este emönt, oszt szödött egy zsák almát.

Mikor má ment a farkas, ű már hazaért. Akkó mondja neki a farkas, hogy itten nem messze van egy körtefa.

A kismalac megint főket korán, megszedte a körtét, emént haza. Mén a farkas oszt mondja:

— Eresszé be, kismalacka!

— Nem eresztelek be.

Készített egy nagy zsákot meg egy üzsdbe vizet. Ekezdött tüzēni, főzött, főzött. No maj mikó ez készen vót, aszongya a farkas:

— Kismalacka, erez be a farkamat!

Beeresztette.

— Erez be a hátsó lábomat!

Azt is beeresztette.

— Erez be a derekamat!

Azt is beeresztette. Elkészítette a zsákot. Odatette.

— Erez be az első lábomat!

Beeresztette.

— Erez be a fejemet.

Akkorára a víz mögfört. Beeresztette a zsákba, beledobta a főró vízbe. A kismalac főszaladt a legéslegéslegmagosabb fára. A farkas mire kikabajodott meg mindenféle, akkorára lement rula a szőr mög mindön. Mi csinát? Összesződött sok farkast. Ekezdtek a farkasok egyik a másik tetejibe föláni, még egy farkas köllött vóna, oszt elérték vóna a kismalacot. Eccó csak a kismalac ekiátotta magát: „Főró vizet a kopasznak!” A kopasz farkas kiugrott, a többi lehullott, úghogy aztán vége lett az egésznek. Egyiknek a keze tört ē, másiknak a lába, nyaka kitört, oszt a kismalac visszamönt, aztán élt tovább az almafávā meg a körtefávā.

148.

CSALIMESE

Egyszer vót, hun nem vót vót egy vadász. Vót neki két lova meg egy fíjākérja. Akkor möntek ki az erdőbe vadászni és látak a fán egy madarat és lelőtték, oszt akkó hajtogatták a tollát, hajtogatták, oszt benne vót a Klárikának az óra.

MESE A VADÁSZRÓL ÉS AZ ÖRDÖGRŐL

Régebben vót úgy, hogy möntek a vadászok vadászni. Útközbe tanákozott az embör egy ördögge. Asz mondta neki, hogy elmegyék hozzád, és ha nem mondd meg, hogy hány éves vagyok, viszem az életöd. Hát hazamögy az ember, ékezd búsúni. A felesége aszongya:

— Mi van, hé, veled?

— Jaj, olyan dolog lösz. Ha nem tudöm mögmondani az ördögnek, hogy hány éves, éviszi az életöm.

— Nyugodtan légyé.

De az embört bánti nagyon, mi lösz vele.

— Csak nyugodtan. Mikó gyün el érted az ördög?

— Hónapután gyün.

Mögvötetött vele két kiló mézet és akkó szépen a dunnát kivágta, mézzé lükente, az asszon belekevert a tolba és becsukta a tyúkolba. No, maj rögge, mikó gyün az ördög, no aszongya, hogy állunk, hogy vagy föszerëve.

— Jaj, kedves ördög bátya. várjon, maj mingyá kieresztöm a tyúkokat.

A tyúkolbú mikó évette a ketrect, az ajtóját, az asszony jön ki farral a tyúkolbú.

— No mondd meg hány éves vagy! — mondja neki az embör.

— Kilencszáz kilencvenkilenc éves vagyok, de még ilyen tyúkot nem láttam. Milyen tyúk ez?

— Japán tyúk.

Hát így az ördög maga megmondta, hány éves, az öregnek nem lött sémni baja.

HIEDELEMMONDÁK, HIEDELMEK (PADÉ)

Kik azok a táltosok?

Foggal születött no, azt tátosnak nevezték. Dehát az mindöntudó vót. Az szelemökké beszét, az embernek a sorsát mögtudta jósóni, hát van máma is, most Novi Knezszevácon van. Mink fébolonnak tartjuk, de vannak akik vándorónak messze fődrű oda, hogy beszéljenek vele, csak lássák. Mer a politikári jósol.

az időjárásrú jósol, az emberi életrú jósol, termésrú, mindenrú, egyszóval mindent tud, régebben ist azt beszéték, hogy aki foggá született, az tátos és az mindentudó.

Má kihallgatták, aszongya nem gyütt még el az ideje. Huszonötéves korába akkó bēfogják és fölúvizsgáton köröszűmēgy, és akkó gyün el az ideje, mikó teljes telibe prófétál.

Mik az ismertetőjelei?

Közelebbbrú nem ismeröm, mer kiskorába láttam csak, akkó közönséges gyerök vót, de már az édesanyja akkó aszonta, hogy valami töbeccséggē születött. Csak foggal születött, de nem láttuk a fogát, csak az anyja szava után. A régi öregök asz beszéték, aki foggal születik az istentű való, isteni dolog. Azt nem hozták össze a babonaságokkal.

Hallottak már olyant, hogy a gyermeket kicserélték?

Hát olyan öt-hat éves kislány löhettem, akkó is divadba vót, hogy összemēntek beszélgetni az időssek. Hát én fél füllē hallgattam, mer úgy fétem a sarogba, hogy a hideg rázott, mikó beszéték, hogy egy aszonynak született egy kizsgyerēke. Persze, aki nem kötötte át az ágyat a férfinek a gatyamadzagjává, vagy az ajtót nem kötötték lē, akkó ott menthetetlenül a gyermeket kicseréték. No ennek az asszonnak is kicseréték a gyerekit, mer ēhanyagóták az átkötést. Hát a gyerök fejletlen vót, nem nyót, látszott rajta, hogy nem tökéletös. Hát sirdogát az anyja fölötte, hogy mitévő lögyön. Hát a faluba vót egy jós öregasszony, emönt.

— Hallod, mi van evve a gyerökkē?

— Hát nem tudom. Ezt kicseréték. Látom, hogy ez vátott gyerök.

Hát rít az asszon, most mi csinájon, mi csinájon.

— Idehallgass, szógám! Fűts be nagyon a kemöncét, de nagyon. Mikó nagyön befütötted a kemöncét, tedd a sütőlapátra, tedd be a kemöncébe! Ne féj, nem hagyják a gonoszok bējönni a kemöncébe!

Hát úgy is csinát az asszony. Befütött, odatötte a sütőlapátra a gyerököt, no maj töszi be a kemöncébe. Eccé csak nagy zörgés-zúgás hallatszott, valaki csak főkapta a gyerököt, a másikat mög ledobta. Keze-lába kitörve. Aszonta, hogy fűts be a tieték, de a mienket nē. Azok láthatatlanok vótak, akik kicseréték.

Hallottak-e olyanról, hogy az ember halála után hazajár?

Két juhász vitatkozott, hogy az egyik látta ezt a halottat itt valahun a temetőbe, hogy járkát mindig. No majd a másik mondta, hogy hát én láttam, de az nem lehet igaz, az nem létezik.

— Gyere ki estére tizenégy órákó, maj megfigyējük, egy nagy hosszú papruhába jár.

A két ember léfeküdt a temetőárokba, a kutyájajik ott vótak. Eccé csak tényleg mēnt olyan magos pap és még vele mēnt valaki. A két ember látta, annyira még vótak ijedve, a kutyák ēkezdték fogni, mind összevissza piszkóták a kutyák magukat. Az emberek is nagyon mōgijedtek. Akkó egy jó időre ētűntek. Akkó ēhitte az egyik ember a másiknak, hogy tényleg így ējjel jár. Űgy szokták mondani, hazajáró lēlők.

Hallottak-e olyanról, akik beszéltek a halottakkal?

Vót régebben az én anyám korába egy lány, aki olyan szentnek tartotta magát, hogy az beszét a halottakkal. A Bóka Maris. No hát arrú az én anyósom sokat tunna beszéni. Aki a haloítjáva akart beszéni, ēmōntek ahhoz a Bóka Marishoz és az látta a halottakat is, mōg a Szűz Máriát is, mōg látta Jézus Krisztust is, mōg az istent is, az közvetítotte a nép közt vagy a halott k vánóságát, vagy a nép kívánságát. Űgyhogy olyan szenvedésök közt mūt ki a világban, szentté vót avatva a faluba.

Sēm̄mi jele nem vót, valamit ēccé álmodott. Még a Búbos Roza néni, aki Padén vót ēgyedű bűbajos boszorkány és kártyamestőr asszon, az is asszonta, hogy kezet fogott egy másik bűbajos asszonnya és átkapta a tudományt, de ez még nem tűnt ki Padén, hogy kinek adta át.

Történet

Az öreg Borbé Pétör bácsiéknak ellődött a tehenük. No majd lesték, várták, hogy maj biztosan mōgellik. Hát közbe a Pétör bácsi leste, hogy maj ellődik a tehén, az öreg Kajláné ēváltódzott macskájé. Szopta a tehénnek a tōgyit. Közbe ahogy a Pétör bácsi mōglátta, nagyon összeverte, úgyhogy annyira mōgverte, hogy tiszta sebbé verte az egész testyit. Másnap a szomszédasszonyát, Tót Ilka nénit elkūdte, hogy mōnjön nézze mōg az Ágnist, beteg-ē. Hát mikó ēmōnt az Ágnist mōgnézni, tiszta kékre,

feketéve vót verve, két fogát is kivert neki. Feküdt, nyögött, hogy jaj, de beteg. Olyan fekete vót mindennütt, mind a kík posztó.

Mit meséltek, hogy néznek ki ezek a bűbájosok?

E vótak változva. Vót amelyik kecskének vót változva, valamellik macskának vót éváltozva vagy kutyának. Én mindig asz hallottam a Kerepesi Jani bácsitul, hogy amellik ilyen bűbájos-sággal bír, annak talán valahun a padlásán vót egy kis piros ászló kitevé. Hát úk látták, akik ilyenök vótak.

Mit tudtak ezek a táltosok?

Rontani. Még orvos nem vót a faluba, mindenhő értettek. S amelyik mögrontotta, az nem tudta helyre hozni.

Példájú neköm van egy testvéröm lënt Kosztolacon, mikor az fiatalasszony vót, hát mögrontotta itt egy lány. Odamönt gyógyítani. Az egész szöme vérbe vót mög a füle olyan sebös vót mög végig, hogy ezt a két uját még máma sē nem is biri. Átmönt Mohojra ilyen bűbájos öregembörhön, az csinát háziiorvosságokat.

*

Olyan jó suttyógyerök vótam no, oszt itt aludtam a konyhába. Az ablak becsukva, az ajtó becsukva. Anyám mög apám bent aludtak a szobába. A két ajtó becsukva, mindön becsukva, fönt van a macska a mejjemön. Ez énrajtam történt. Akkor oszt asz mondom az apámnak, hogy én már nem merök kint alunni. Mindön éccaka gyün. Tizenkét óra, fél egy, nem hogy fölugrik az ágyra mind macska, hanem kapaszkodik a dunnába, párnába. Akkó kezdtem féni. No éccő úgy éhatároztam magamba, az anyád ideodáját, majd adok én tēneköd. A kést a kezembe vöttem, ha főmászik a hasamra, belevágom a kést. Mikó fögyütt a hasamra, nem éroztem a karom. E vót zsibbaddā. Lē birták vóna vágni. Akkó kikötöttem, hogy én nem alszok kint. — Hát anyád p . . . ja, milyen legény vagy, az öreg lēkapott. Fész kint aluszni magad, mög ez, mög az. — Az öreg kihúzódott. Éccő főkel az öreg, gyúcsa a lámpát, az annya kutya úristenit aszongya, má lehúzta rúlam a dunnát. No kej fő, itt a macska! Addig ére, addig āra, a két öreg keresik a macskát, sēhun nem tanáják. Akkó én visszaküzdöm magamat, no álmodok, hogy hát mög-

nőszütem, vőlegény vagyok. A templom ajtóba érünk, mönjünk eskünni. Fölébredtem. Ülök az ágyon, spekulálok, hogy most mit is álmodtam. Furcsa vót, visszateccő. Tapintottam az ujjamon a karikagyűrűt. Hát nézem a gyűrűt, karikagyűrűm van. Ülök az ágyon, lehúzom a gyűrűt. Elejtettem. Koppan, direkt hallom, hogy koppan a földön. A sütédbe tapogatok, rátaposok, mögtanálom, de sēhun sē nincs. Rögge, mikő főkelők mondom: „Anyá, ha söpröget, talál egy karikagyűrűt osztan tögye ē.” Az öreg-asszon söprögetött, bizon még mái napig sē nem tanáta. De én naprú napra fogyok. Nem birtam sē enni, sē inni. Amikő együtt az este, lē kő fekünni, rőszkettem. Odagyütt egy némēt asszony, Lēncsi néninek hitták. Mondom a Lēncsi néninek — az öreg-asszony nagyon tudta a kártyát hānni: Lēncsi néni, hānyja mög neköm a kártyát!” „Mirű Pistikám?” „Hát mindönrű.” Odaűtem az öregasszon mellé, kivötte a kötőzsebibű a kártyát, mingvá ott a palláson, mer a palláson dógoztam. „Te, az anyád istenit, te mög vagy rontva.” „Ēn nem tudom.” Néz az öreg-asszony a szömem közé. „No de nem baj. Maj mögnézzük mi csinájunk.” Az öregasszon addig forgatta a kártyát ottan, hókusz, pukusz, mögmondta mi csinájak. Adjam oda űneki azt, amit éneköm be köllött szörözni. Akkő én aztat ēvittem az öreg-asszonyhó, akkő visszaadta, asz monda, a legközelebbi határ szenmıklősi mög padéji határ itt van. Félitzenkettőkő indújak ē biciglivē vagy gyalog, mönjen ki ott a határra, kaparjak egy kis lukat, oszt ha mássā nem, bieskáva, oda temessem-e, csak siessek haza. Ēs akkő — de egy rész nálam maradt, — vasárnap délután ájak a Nagyuccára, tögyem a zsebhe a kezem, oszt csak aztat fogjam, de nē szójak sēnkinek. Muszāj annak a nőnek jönni. Direkt úgy is vót. Odakötött a nő, köszönt, szerbusz, én nem szótam. Mögkérdozte, hogy vagyok. Akkő egy este kiszorítottam a nőt kótyagos fejjē, ēmarkótam a nyakát, de az anyád ideodáját, bévertem órát, száját. Fiatalabb vót, mind én. Hát űtet is valami bíhájosszon fölokosította.

Mög arra tanították ezők a bíhájos aszonyok, ha valamelyik lán nem táncol a kocsinába, nem kéri fő, akkő mikő möghúzik délbe a harangot, gyorsan szaladjon föl a toronyba, vágjon egy darab kötelet, oszt mikő párzanak a fiúvá, fogja a dērēkát vele. Attú fogvást mindig táncol.

Arú valami dombok vannak a határba, oda mondják, hogy oda kijárnak. Söprűn repülnek.

Ismeri-e a Gólya-gólya gilica kezdetű versikét?

Hát ilyen valamit ezt játszottuk, — de má nem tudom. Lehet hogy nem tunnám végig.

Gólya, gólya, gilice,
Mit viszol a szádba?
Szór, szál, szalmaszál
Fészöknék.

Hallott-e valamit az ólomöntésről?

Ha valaki beteg? Ha megijed, ólmot öntenek a feje fölé, de pont essé tudom, hogy hogy csináják.

Az én kislányom mög vót verre szömmē. Mondják az asszonyok ugy-e, hogy ólmot öntsünk a feje fölött kanálba. Az az alak gyün ki, akitű mögijedt a kislány. Direkt úgy is vót. Én tartottam az ajtóná, a kutya ē vót engedve, ez a nagy farkaskutya ē. A kutya möglátott engöm az üvegün köröszttű, mingyá fölugrott az üvegre. A kislánt észrevöttem, hogy mögijedt. Akkor ēfordútam. Egész éccaka nem aludt. Próbájuk! Csinájuk mög, hátha kigyün. Nem tökéletes alak az, ami kigyün, de az embör birja hasonlítani hozzá.

Mög éccē a póktű. Hogy keverődött a pók!

Mászott így a szömin köröszttű. Akkó is főket, oszt odakapott. Egy csöpp ólom, az biztos vót tizenöt-húsz, mind a rák. Rostát nem használtak, csak feküdt a kicsi az ágyba, egy bögrébe tötünk hideg vizet, akkó azt a meleg ólmot a feje fölött bele.

Használtak-e a betlehemesek botot?

Hát használtak. Csináltak egy olyan magos botot és arra kötöttek egy láncot és akkor űk maj mikor oda bementek, űk mondták az ű énekjüket, akkor űk azt verték le a földre, möntek úgy körű. Láncos bot vót.

*Mondták-e, hogy a táltosoknak van bizonyos területük,
ahol uralkodnak?*

Högyön mondják, hogy talán van.

Szoktak-e viaskodni?

Veszekönni. Igen. Azt mindig hallottam, hogy veszekszenek. Nagy szél, nagy zivatar van akkor, amikor veszekszenek. Egyiknek nagyobb a tudománya. Gyűlöletössek egymásnak. A gyöngét csak leverik.

Hogy öntik az ólmot?

Az ólmot oszt beletöszik egy övőkanálba és rátartik tűzre és az fölolvad, s akkor ahogy fölolvad egész hirtelen hideg vízbe kő tenni, a tányérba, ott a vízbe és az sércant és megmutati akkó mán, hogy hát mitül ijedt még az a kicsi.

Történet

A Klárika olyan beteges vót. Akkó csinátam én ezt is, azt is. Na éccer asz mondja az egyik, hogy mikor fáradtan hazamegyék, akkó nē nézzem még a kicsit a bősőbe, hanem egyénést mēnjek az ódal ablakhoz és vögyem lē és tartsam rá és akkó szójak neki nevirül. Kopogtassam még az üvegablakot és mikó rámnéz, akkor biztosan, hogy elhagyja az a frász vagy az a betegség. Hát én eztet mēgcsinátam.

Történet

Vót énnekēm egy nagynénēm és annak a lánya nagyon szép nagylány vót s járt hozzá egy fiú és annyira ellenēzték a szülei, hogy nem tudtak máskép mit csinájának vele, hogy ēmaradjanak, úgy gondóták, hogy mögmérgezik, vagy mögrontják és möghal. No majd a lánynak éccer tēttek a küszöbre egy barát-fülit.

A lán korán kimēnt az uccát söpreni, söpri az utcát, ott egy barátfüle. Persze az már tészta, föltette a fal tetejire, hogy ne

söpörje és ne lépjenek rá. Majd mikor a lány eztet mögcsináta, tíz óra tájba nagyon rosszú lött. Mi csinájának vele, orvoshoz futottak ide-oda az asszonyokhoz, hát étanáták, hogy mög van rontva. No elméntek egy másik faluba, híttak egy asszonyt. Az asszony asz mondta, nem mögy ki, hanem vigyenek neki fél méter sifonyt, vigyenek neki a kútjukból vizet és a lánynak egy szennyes zsebkendőjét vagy alsóneműit. No mikor ezt mögcsináták, asz monda az asszony, hogy majd ő kimegy. De mikor ezt csináják, abba az időbe mögjelénik náluk az, aki mögrontotta a lányt. Tényleg odamönt a legénnek a testvérnénje. Vasárnapi nap vót, ebédőni akartak éppen, de nem mönt ebédre a nő, szégyönközve émönt. Pedig asz mondta, hogy akkor verjék mög, ha odamegy. Amikor emönt jelönteni az asszonynak, a lány mintha egy kicsit jobban vóna, de mégis csak mënjen ki. Asz mondta az asszony, hogy majd ő kimegy, csak lögyenek, de mind ott lögyenek és várják, majd ő jön féltizenkettőkő. Má féltizenkettőkő olyan álmossak vótak, hogy mind elaludt. Az asszony közte vót, de nem látta senki csak a beteg. A betegnek adott vizet, jobban is lött, az asszony eltávozott. Aztán mingyá fölébredt az egísz. Nincs az asszony. A lány lázas, azé mondja, hogy vót. No másnap émöntek hozzá, akkó mondta az asszony, hogy vót ő. Mind mögtudta mondani, hányan vótak és milyen ruhába vótak ott náluk. S aztán a lán jobban lött, férhöz is mönt.

A PÓRUL JÁRT KOCSMÁROS

Hun vót, hun nem vót, vót eccő egy szögény embör és annak három fia. Igön szögényök vótak, a legöregebb fiú hát éhatározta, hogy émén szöröcsét tróbálni. Ahogy mén, vándorol, tanákozik egy öregembörre, aki mindgyár mög is szólította, hogy mi járátba lönné. Ekkő ém mondta, hogy szógálatot kerösne.

— Gyere hozzám, öcsém — mondta az öregembör —, nálam három hét egy esztendő, egyéb dógod nem lösz, csak egy lyukas fazekat fódózol addig, míg be nem fódod.

A fiú örömmel fogadta a möghívást. Fódózta, fódózta a fazekat, de mégsém akart a lyuk befódózódni. Eccő azonban ez is mögesött. Az öregembör, mikó möglátta, egy különös tyúkkal ajándékozta mög, ha azt mondja neki: „Tyúkom, tyúkom, toji, toji, arany, ezüst toji, toji!”, akkó annyi aranyat mög ezüstöt

tojik, hogy búsásan mögélhetnek belőle egy darabig. A fiú mögköszönte az öreg ajándékát, és illendőjen elbúcsúzott tőle.

Az úton folyvást csak az apjáról mög a testvéreiről gondoskodott, akik oly szögényök, hogy alig van egy pár garassuk. De amint mén, mëndögél, eccő csak azon vészi magát észre, hogy egy kocsmá előtt halad el. Mivel mán besötétödött és mán fáradt vót, ēhatárizta, hogy ott tóti az éccakát. Belépött a kocsmába, letelepődött egy asztalho, a tyúkot az asztalra tőtte és elkezdte: „Tyúkom, tyúkom, toji, toji, arany, ezüst toji, toji!” A tyúk ténlög mindönki nagy csudálkozására annyi aranyat és ezüstöt tojt, hogy az asztal tele lött, maj a kocsmárostul vacsorát kért és bort. Mikó mögvacsorázott, az egész aranyat és ezüstöt a kocsmárosnak adta fizetségképpön. A kocsmáros nagyon irigyőte a szögény legénytül a különös tyúkot, elhatároza, hogy amikő a legény elalszik, a tyúkot kicseréli az ű hasonló tyúkjával. Mőg is tőtte. A fiú mit sēm sejtve, réggel elmönt. Alig várta, hogy hazaérjen. Mikó szöröncsössön mögérközött, illedelmesön köszönt az apjának és testvéreinek.

— Na, édősapám, mos mán nem kő pénzröl gondoskonni — mondta örömmel a fiú —, mer mos mán lösz arany, ezüst bőven.

Aval fogta a tyúkot, az asztalra tőtte, és elkezdte: „Tyúkom, tyúkom, toji, toji, arany, ezüst toji, toji!” De a tyúk nem akart mögtojni, elmondta eccő, kéccő, ki tudja hánszor, de a tyúk csak nem akart mögtojni. Az apja mög a testvérei kezdték csűfóni, ami igön rosszul esött neki. Mérgibe a tyúkot kihajította az udvarra.

Nemsokára a középső fiú is elindút szöröncsét tróbálni. Ű is tanákozott az öregembörrel. Miután kitőtőtte nála az esztendőt, ű is kapott valamit. Ű egy kis asztalkát kapott, aminek azt mondják: „Terülj, terülj, asztalkám!”, nyomba a legfinomabb ételökkal mög italokkal lösz teli. A fiú mögköszönte az ajándékot, elbúcsúzott az öregektül. Utközben ű is elgondókozott, hogy milyön szögényök, jóformán alig van betévő falatjuk. Ahogy így gondóködik, ű is a kocsmáho ért. Elhatározta, hogy itt tóti az éccakát. Bent maga elé tőtte az asztalkát és elkezdte: „Terülj, terülj, asztalkám!” Nyomban mög is terút, vót ott mindön, alig győzte falni. Vacsora után lefeküdt ű is, az irigy kocsmáros mög azon nyomba kicseréte az asztalkát. Réggel a fiú fölébrédt, elindult hazafelé. Otthun nagy örömmel mondta, nem kő tovább éhözniök, lösz étel, ital bőven. Mikó a csudálatos asztalka mög kölletött vóna hogy terüjön, nem terút mēg. Ű is szégyönbe maradt. Elkeseredésébe kidobta asz asztalt, össze is tört.

A legkisebb is elindút szöröncsét tróbálni. Ű is beállt az öreg-

embörhő munkába. Ű egy botot kapott, améknek azt mondik: „Uzordi, botos, uszordi, üsd, üsd, üsd!” Akkó úgy elveri az ellenségöt, hogy mán jobban nem is kő. Mikó ű is bemönt a kocsmába, a kocsmáros eldicseködött a csudálatos tyúkkal, asztalkával. Erre a fiú elkiáltotta magát: „Uzordi, botos, uszordi, üsd, üsd, üsd!” A bot úgy eldöngette a kocsmárost, hogy nyomba visszajadta a tyúkot is mög az asztalkát is. A fiú hazavitte a család legnagyobb örömére, és még ma is élnek, ha mög nem haltak.

A SÜLT PAPOK

Hun vót, hun nem vót, vót eccő egy fiatalembör. Ennek vót egy nagyon szép felesége. Olyan szép vót ez a mönyecske, hogy hetedhét országba sē tanáták vóna párját. Ha végigmönt az utcán, a legényök mög a fiatalembörök úgy bāmútak utánna, hogy a szömük is maj kijesött a gödribül.

Abba a faluba, ahun ez a pár cseléd lakott, vót három pap. Ezöknek is szömet szúrt a mönyecske szépsége, mert hát a pap is csak embör. A mönyecske mindön nap mönt a kútra, mint bárki más, hogy mire az ura hazagyün a határbul, hát friss víz is lögyön a vacsiráhon. A papok mög nem mūlasztottak el egy alkalmat sē, hogy nē kérdözzék mög mán: „Szép mönyecske, mondd mög mán, hogy mikó möhetök el hozzád.” Ez így mönt mindönnap. A mönyecske mivelhogy szerette az urát, annak rőndje-mődjá szőrint mindig visszajutasította űkēt. A papok azér nem tágítottak. Eccő oszt mán az asszon sē bírta tovább. Mikó az ura hazagyütt a határbú, mögmondta neki:

Idehallgassá! Én még nēköd nem mondtam idáig, de most mán mögmondom. Ezök a papok akármikó mék a kútra, örökkē azon zaklatnak, hogy együnnek hozzám. Nem tudom má, hogy mi csináljak velük.

Az embör nagyon mēgrőkőnyödött a dőgon, de hogy nagyon élőzs vót, aszongya a feleségének:

No az mán igazán disznóság, de most őgye mög a fene a papokat ott, ahun vannak, adjá nēkőm vacsorát, maj osztán beszégetünk még errü is.

Az asszon föl is tálalt, mer tudta, hogy az ura nagyon erkölcsös embör, oszt ilyenkő jobb nem háborgatni. Ennek az embernek nagyon gyors észjárása van, még evött, kifundata, hogy mit

is csináljon maj a papokkal. No oszt mikó mögvacsorátak, aszongya a feleséginek:

— Hát idehallgass! Még ha hónnap is kérdözik, hogy el gyühetnek-é hozzád azok a papok, akkor té csak szépen hídd még őket vacsorára. De né felejd el mögmondani nekik, hogy hozzanak magukkal ötszáz-ötszáz dínárt.

Itt mán közbeszót az asszon, oszt aszongya:

— Má hunnan hinnám mög őket, mikó még a tekintetüket sé birom kijáni. Möghát nem vagyok én pénzös kurva.

— No nem is arru van szó — mondja az embör —, hanem arru is, hogy én kieszőtem a számukra valamit. Csak vigyázz, néhogy eccörre hídd mög mindégüket. Az első lögyön itt nyóc órára, a másik fékilencre, a harmadik mög kilencre. No oszt mikó együn az első, szépe főtálasz, oszt ösztök. Mikó oszt má öttetök, akkó kitötetöd vele az asztára az ötszáz dínárt. Ekkó maj én kopogok az ódalablakon. Erre té nagy ijédten kiszósz, hogy ki az. Én maj mondom, hogy én vagyok. Csak gyere, oszt nyisd ki az ajtót. A pap is mög lösz ijedve, oszt könyörög, maj, hogy bujtasd el. Erre té majd bevezetöd a kisházba, ahun én hónap egy nagy gödröt árok. Amikó kinyitod neki a kisházajtót, mondjad neki, hogy nagyot lépjön, me magos a küszöb, oszt főbukik benne. Erre majd ő igenyöst belelöp a gödörbe. Akkó mögin terítsz, oszt várod a másik papot. Evvé is pont ugy csinász, mind az elsővel. Ha mán mind a három egy rakáson lösznek, akkó én öntök rájuk jócskán szalmát, oszt möggyútsuk.

— Az ám — szól közbe az asszon —, de hová tösszük őket?

— Hogy hová tösszöm? Avva té má né törődj! Maj én tanálok nekik helyet!

Evve léfeküdtek. Másnap nyóc órakó csakugyan gyütt is az első pap. Csöndesse kopogtatott az ablakon, ahogy az asszonnyá mögbeszéték. A mög kiszót, hogy gyüjjön csak bátran, nincs itthon az ura. Erre a pap nagy suttyomba begyütt. Még önni sé akart, csak a szép asszonnyal foglalatoskonni. De az asszon nem egyözött bele.

— Ögyünk előszó, oszt majd lösz idő aztán ára is.

Mikó mán öttek-ittak, az asszon kitötette az asztára az ötszáz dínárt, oszt aszondi:

— No mosmá úgy szórakozhatunk, ahogy akari maga.

De alighogy ezt kimondta, kopogtatták az ablakot.

— Ki az? — szót ki az asszon.

— Én vagyok, csak gyere, oszt eressz be! — szól be az ura kivűről.

— Jaj, édös istenöm, mi csináljak most? Itt az uram!

Bizony a papnak is inába szát a bátorsága, mikó möghallotta, hogy az embör gyütt haza, oszt mondja az asszonnak:

— Jaj, bujtassá ē, édös lelköm, mer ha itt tanál az urad, mögkeserüjjük!

— Jaj neköm! — töteti magát az asszon, — gyűjjön erre gyorsan, majd ēbujtatom a kisházba!

Mikó oszt odajértek, aszongya az asszon:

— Vigyázzon, nagyot lépjön, hogy néhogy főbukjon a küszöbbe!

A pap csakugyan nagyot lépett. Bele is esött a gödörbe, csakúgy nyekként. De nem mert szóni, mer fét, hogy möghallí az embör. Akkó pedig vége az életinek.

Most az asszon beresztötte az urát. Letakarította az asztalt, az embör étötte a pézt, oszt mögin kimönt.

Most az asszon mögterített oszt várta a másik papot; az is gyütt pontossan, nem késött egy percöt sé. Mikó mögvacsoráztak, oszt ez a pap is kitötte a pézt az asztalra, mögin kopogtattak. Az asszon ezt is bevezette a kisházba a másikho. Mán most ketten vótak a gödörbe. Mikó az első möglátta, hogy még egy valaki gyütt hozzá, bēhúzódott az egyik sarokba, hogy amaz mög né lássa.

Mikó a harmadik is mögérközött, mögvacsorázott, oszt kitötte a pézt, mögin kopogtattak. Az asszony ezt ēbujtatta a kisházba. Mosmá mind a hároman egy rakáson vótak. Azé egy sē mert mögmukkanni, mer fét, hogy elárúja magát. Az embör mög hordott rájuk jócskán szalmát, oszt mingvá möggyútotta. Így hát a papok mögsútek.

No oszt ahogy ez kész vót, léfeküdtek alunni. De alighogy léfeküdtek, kopogtatik az ablakot. Az embör kiszól, hogy kijaz. Hát egy katona keresött éjjeli szállást, mer mén haza szabadságra, oszt itt fogta az este. Az embör mingvá kimönt, oszt aszongya neki:

— Szállást birunk anni, csak az a baj, hogy nincs nekünk ágyunk külön, de a konyhába is jobb lősz, mint a szabad ég alatt!

Szögén katona nem bánta azt sé, csakhogy má kapjon szállást. Szépēn beleegyözött. Csak azt kérte, hogy engedje mög az embör, hogy bekösse előszó a lovát az istállóba, mer lovon gyütt.

— Nem bánom — aszongya az embör —, csak vigyázzon, mer nagy az ítélet.

— Sēm̄mi, maj eligazítom én aztat — mondi a katona.

Az embör bemönt, oszt ott hatta. Kihúzta az egyik papot a gödörbül, oszt ott hatta, odaállította a kiskomra elé a falhon.

Mikó oszt gyün be a katona, hát láti, hogy ott áll egy embör a falná. Köszön neki szépen hogy jóestét. Az nem szót neki semmit.

— Mijaz? — kérdezi a katona — tán a fogadjistent éfelejtötte kend!

De az nem szolt mos sé.

— Mijaz? — mondi mögin a huszár. — Tán nem láti kee, hogy kive van dóga? Ez mögin csak hallgat.

— Hennyé az anyád istenit, szólj vagy mingyá mögütlek, hogy főfordusz — mérgesödik mög a katona.

De mive az mos sé szót, hát kupán vágta szögént ugy, hogy elesött. A katona mögijedt, oszt odaugrott mögnézni, hogy tán csak nem halt mög. De az bizon halott vót. Röttenetössen mögijedt, oszt odaugrott mögnézni, hogy mi van vele. Nem tudta, mi tévő lögyön. Embört ölt. A végén főkapta, oszt évitte. Lévitte a falu alá, oszt ott beledobta egy folyóba. Mind aki jól végezte dógát, mögindút hazafelé. De mire visszatért, az embör ugyanarra a helyre, ahun az elébb amaz állt, odatötte a másik papot. Mikó oszt gyün a katona, mögláti, hogy ez má itt van, rákiát:

— Hogy a göres fogjon mög, há má itt vagy?

Evvē mögin mögütöttö, mer azt hitte, hogy az van itt. akit az elébb évitt. Ez elesött. A katona nagy méreggē a hátára kapta, oszt ezt is lévitte. De mire visszajért, má a harmadik is ott vót. Ű persze asz hitte, hogy az gyütt mögin vissza, akit má kéccő is évitt. Mérgibe mindön szó nekü úgy mögvágta, hogy még egy egészségs embör is szörnyethalt vóna. Mögkapta, oszt lévitte. Má kezdödött hajnalonni. Mikó oszt visszajért, látta, hogy nem gyütt többet vissza, kapta magát, kivezette a lovát, mögnyergöte, oszt emönt mindön szó nekül, mer attú fét, hogy lēkapcsolik gyilkosságé.

Hát így tót ki a szögény embör a papokkal.

Eddig vót, keddig vót. Kelemönnek kedve vót, szopja ki, aki hallgatta.

A SZEGÉNYEMBER ÉS A PAP

Volt egy szegényembér. Nagyon templombajáró vót. Elment vasárnap a templomba, a tiszteletēs úr mindig azt prédikáta, hogy a jó adakozót megáldja az isten. Egy helyet tízet ád, ha valamit adakozik. Hazamént a szegényember, mondja a feleséginek:

— Hallod feleségem, van ez az egy tehenünk, elviszem a papho, megajándékozom vele. Majd a jóisten megáld bennünke, egy helyett tízet ád.

A szegényasszon nem akart beleegyezni, de az ember csak nem nyugodott. Elvezette a tehenet a paphó. A pap kérdezte tőle:

— Mit akarsz, te szegényembër, evvel a tehénnel.

— Hát — asz mondja — elvezetëm, a tiszteletës úr asz pré-dikálta, egy helyett tízet ád a jójisten.

A pap elfogadta az ajálatot, elfogadta a tehenet, a szegényember pedig hazament. Mikor elmënt a szegényembër, a pap kihajtotta a csordára a tehenet. A papnak pedig vót kilenc tehene. Este az egy tehén elvezett a kilencet haza. Mëntek tízen. A szegényembër mëgörút, hogy a jóisten mëgáldotta. Egy helyett tízet adott neki. Bekötötte az istállóba. Utána mënt a bërës, hogy engedje ki a teheneket, merd mind idejöttek.

A szegényember nem engette ki a tehenet, azt mondta, ezt neki a jóisten adta. Hazamënt a bërës, elmondta a tiszteletës úrnak, hogy a szegényembër nem engedi a teheneket haza. Mënt a tiszteletes úr a szegényemberhe, kérte, hogy adja ide a teheneket, mert az az övé. A szegényembër nem engedte ki. Hát a pap cselhe folyamodott. Azt mondta neki:

— Jó van, szegényembër, hátha így van, így van. Alkudjunk mëg! Aki legelösör jórëgget köszön, azé légyën a tíz tehén.

A pap hazamënt, a szegényembër pedig mikor bëestelëdëtt, felült a papnak a barackfájára. Az épp a konyhaajtó előtt át. Ott várta a következëményëket. Akko a pap kimënt este a szúnyogháló alá, azt mondta, majd a gyereket elküdjük az iskolába. Mikor a pap lëjött a szúnyogháló alól, akkor a szegényembër odaköszönt neki:

— Jó rëggelt, tiszteletës úr!

A tiszteletës úr pejig asz felëte:

— Nini, te szegényembër, hát este van, nem reggel.

A szegényember azt válaszolta:

— A gyereket csak rëggë lehet az iskolába küdeni, nem este. Így a szegényembër mëgnyerte a teheneket.

BABONÁS TÖRTÉNET

Amikor én legény vótam, ëjártam a harmadik útcába egy nagylányho. Velemi jött.

Maj hazafelë gyövet, már úgy éjfëltájba vót az idő, gyövünk a

Nagyúccán, hát szalad utánunk egy valami. Nem néztünk hátra, csak futottunk mink is. Maj mikor odaérünk a komámnak a kapujáho, hát de ott van a sarkunkba. Be kellett ugrani a nagykapun keresztül. De gyön utánunk, az izz beugrott. Be az istállóba. Ott oszt nyomjuk az ajtót, de az is be akar törni. Nem mertem hazagyönni. Félttem, hogyha kigyövek, mögen utánam gyön. Ott maradtam reggelig. Hát régge mikor felébredék, nincs sehun semmi. Eltűnt a boszorkány is, én is haza jöttem. Fehér kutyaformája volt. Nagy vót, mind egy borju.

155.

A K Í G Y O F I A C S K A

Écer vót, hol nem vót, nem es tudom, hogy hol es vot, de vót egy retenetes gazda. Kégyo király. Annak a királynak tiszta veres gyémánt vót a koronája, nagy pápaszème, a farkán miliószámra menő apró gyémánt csengő. Az egész megjelenése csupa királyi vót, gyönyörű felesége. Csak a pápaszèmit tette le, ha mentek sétálni. Boldogan éltek erőst, csak a vót a bánatjik, hogy nem vót gyermekik egy se, s a tenger vagyon nem vót, kire szájon. Gyönyörű nagy kastélyik vót a gyergyói hegyekbe, de az csak úgy csenget a nagy üreségtől, gyermekísírás nem zavarta a nagy csendét. Már kezdték elveszteni minden reményiket, mikor egy régel csak haják, hogy valaki kopogtat. Szökik a királyné, nyissa az ablakot s hát a gólya ténsazon hozot gyönyörű tizenkét kégyo fiacskát. Vot is öröm. Olyan keresztelőt csaptak, hogy hét országra szólot, el is jöt még a nagy sánta kégyo es, úgy járta a kálai ketőst, hogy a rokolyája csak úgy lapcsogot utána. De minden vigalomnak vége kél écér szakadjon, haza seregletek a vendégek. Ők éltek nagy boldogságba. De a boldogságnak es vége kél écér szakadjon, mer a fiacskák szépen növogetek s apjik azt mondja:

— Écér gyertek a szemöm eléjibe, édes gyermekeim, hogy lálalak, még écér a királyi vacsorát együt együk, met mesze útra kél kejetek, úgy akarok, hogy legtanultabb emberek légyeték a kerek világon.

Most kötözöt a szívükbe az igazi keserűség, de a teli ürmös pohárt mindenkinek ki kel üritse. Ki jes üritették mind a tizennégyen. Királyné felkapcsolta a fejire a kezit s akorán bögöt mind a karom vastagsága:

— Nem látlak meg soha, gyermekeim, ebe az élethe!

Csak a király maradt nyugodtan, de ő jes megigazította a pápa-

szemít, hogy könnyecpet ne vegyék észre, hogy szivárog a szemén. El es búcsúztak ilendőképen. Úgy tervezték, hogy ben az országban együtt hullajtsák a bánat könyeit, az örömiket es megoszák, mikor minden késérő nekül útnak ereszkedtek, hát csak nem félnek, tizenketen vannak. Mentek es árkon-bokron keresztül s mikor kiértek a hegyekből, hát lásák, hogy egy csomó gyermek játszodik. Oda mentek, hogy lásák, miféle játékot jácodnak, de helyből meg es bánták, met ahogy a gyermekek megláták, elragadtak egy-egy dorongot, s adig patyolták a szép fejecskejüket, hogy tizenegy szörnyet hót, a tizenketedik észecsavarodot s s fejit a lába közü dugta. Mindenüt üték, de ő csak a fejit védte, hogy valahogy életbe maradjon, hogy hirt vigyen haza a testvéreiről. Amint kopácsóják, hát jó egy gyermek s kérdi:

— Mit kopácsoltok?

— Kégyó fiait vagy tizenegyet megütünk, még ez az egy van.

Megesét a gyermek szive a kégyocskán, kezdet könyörögni, hogy adják neki, ő fölneveli. De anyi pénze se vót, amenyit elviszen a légy a szárnyán. Egy szegén mosónénak vót egyetlen gyermeke, az anyja napal mosot, éjel font, hogy a betévő falatyikot megkerese, de pénzt a gyermeknek nem adot, örült, ha éltek. Adig-adig könyörgöt, hogy csak neki adták a kégyot s ő nagy örömmel haza futot s hogy a szegénaszon ne lása meg, hogy hozot még egy kosztost, bétete a kuptorba s a kuptor szágát jól bécsinálta, hogy az anyja ne vögye észre. Ő meg megszakasztota magától azt a szikra tejet s felit öröké a kégyóval étete. A kégyó napról-napra gyógyult, növogetet, de vigyázot, hogy senki meg ne lása. Mán az anyának gyanus lét, hogy mit dugogat a fia. De ő öröké mást beszélt, mintha semit se tudna. Végre az aszon is megnyugodot. Hát csak nőt a kégyó, nőt, olyan nagy vastag lét, hogy a kuptorba nem fért, s mikor a gyermek kinyitota az ajtót, hogy éni agyon, megszólalt a kégyó:

— Ne adj töbet énem, kicsi gazdám, nától fogva magam keresem még a kényeremét. Most nagy vagyok, erős, nem félek senkitől, de te se féj, amig engem látsz. Most bonts le a kuptort, met a szágán nem férek ki.

Le jes bontota a kuptort s a kégyó elé ált teljes diszbe, csupa apja, csak a koronája vót még tündöklőb.

— Most indujjunk, kicsi gazdám, leghamaráb elviszlek édesapámhoz, hogy jutalmazon meg, amét az életemet megmenteted. De mikor éda érünk, három kívánságodat teljesíti, akármilyen legyen az, de te mind a háromszor a nyelve alatt való tükröt kérd. Nem szüvesen válik meg tőle, de a végén csak oda adja, s ha

aba belé nézel, öt vasembert látsz bene, azoknak csak parancsolni kel, s azok a világ minden kincsit egy halomra gyúrák. De erőst vigyáz rejá, még élsz a világon, a nyelved alat tarzsd, soha onét ki ne véd, se senkinek meg ne mond, met én javadat akarom, s akkor az utjaink keté válnak, én mēnyek a magam útján s te a teheden, töbet sohase találkozzunk az életbe.

Ugy es történt szóról-szóra, hogy a kégyo mondta. Mēgkapta az öreg kégyótól a tükröt, elbúcsúztak nagy sirás közt a kégyócskától örökre s haza ment. Az édesanyának azt mondta:

— Édesanyám, ma utojára mosot.

A szegény aszon csak nézte, hogy a gyermek megzavarodot. Este lefeküdtek, a tükörbe belé nézet s ki adta a parancsot:

— Lásátok-e azt a szép királyi palotát, hónap regelre az enyém szászorosan széb, nagyobb légyen!

Aval aludta az igazak álmát. Másnap felkelnek, de a gyönyörüségtől csak úgy szikrázot a szemik. Ki akart mēni a szegén aszon, de nem talált ki.

— Ne vergődjön, édesanyám, majd kiviszik a szógák. Mostantól gyalog nem es kel járjon.

De nem csak a szegén aszon bámult, bámult még a király es. Átalüzent, hogy fáradjon hozá egy kicsit teferferélni, ő meg visza, hogy anyi neki ide, mind neki oda. Mit vót, mit teni, kíváncsi jes vót, átoljót, ő nagy hajlongva, de a királynét is átolhozta. Erősen mēghata neki, hogy járjon túl az eszin, vegye ki belőle a titkot, met egy percig se hite, hogy ezt emberi kéz egy éjen keresztül tudja vini, s nem es szerete erőst királynét, met ez mán a második felesége vót, az esőt fájlalta. Tulajdonképen el es felejttem mondani, hogy a király mikor házasodot, egy erőst szép szegény erdösi leányt vēt el feleségül. Vadászaton ara járt s meghalta, hogy olyan szépen énekel, mind a madár s úgy belészeretet, hogy aba a szēnt helybe mēgkérte minden teketória nélkül. Éltek es olyan boldogan, mind egy pár gelice s nem sokára gólya kötözöt a palota kéményire, mán csak azt várták, hogy mikor ejti bé a bubacskát kéményen. El es érkezet az üdő, erőst szép lejánkácskát kapot egy régel a királyné az ágyába. Fut bé a királyhoz vele, az nagy örömiibe észecsődítete az egész udvart, boldog-talan láthata a király szertelen örömit. Nagy örömiibe akora vadászatot rendézēt, hogy még akinek puskája nem vót, az is lőt, de vót egy istentől eltaszítot gonosz rossz anya, aki csak asz leste, hogy törhetné ki a királyné nyakát, met gyűlölte, hogy egy szēdēt-vedēt erdei leján a királyné. Hát most elérkezet az üdő, most tēni kel valamit. Eléhita legkedvesebb szakácsnéját, mēgeskítete, hogy soha egy szóval se árújjal el, kifőzték,

hogy a kicsi lejánkát kicserélik egy kutyakölyökkel. Azt mondják, hogy elvarázsolta s varázsolja vissza, ha tudja, a kicsikét vigye el a szakácsné, ölje meg, a szémit hozza vissza, hogy lása, hogy igazából megölte. Ugy es tettek, mikor a királyné karján a kicsikével aludt, bécsenték a kutyakölyket, a lejánkocskával elrobogot a szakácsné, kivite egy vashányába, hogy megöje, de úgy mégesét a szüve, hogy nem tudta megölni, de mán most vissza se lehetét vinni, s el köl tüntetni, hogy soha senki meg ne lása. Csinált egy vazsböcsüt, aba belé fektete s hagyot egy likat, ahol vaj ecér éni tudjon adni, s kivet egy kutyaszemét, elvite a gonosz anyósna. Amint felébredet a királyné, szoritsa magához a szép kicsi lejánkáját s hát az csak morogni kezdte. Ugy megejedet, menten a szüve megszakadt. Ere nem gondolt a vén hárpia, megejedt, hogy most kire kenye. Koporsóba téték, mire a király hazajöt, ketős gyász érte, meghót szeretet felesége, a lejánka helyet kutyakölyök maradt. Hát ő a kutyakölyket elzavarta a palotából, met egy percig se hite, hogy elvarázsolták a lejánkáját, csak mostantól nyitot szemvel járt a palotába. Öröké figyelt, hogy mikor jó nyitjára a titoknak. El es temetete ilendő pompával szégén feleségít, a szakácsné halgatot, de tudot mindönt, hogy mét hót meg a királyné. Mëgsajnálta s meg es bánta, hogy segéjt a vén tűzrevalónak. Feltete magában, hogy ki küszürüli a csorbát. Mikor a kriptába leviték a halotat, az ajtóból kilopta a kucot, bé álot az ajto sarkához s mikor mindenki elmënt, akkor leemelte a koporsó födelit, s a halot szüvire kötöt vagy három bogot jó erősen, hogy töbet ne szakadjon meg. Az eceribe felült, eszibe jutot mindén.

— Jó szakácsné, nem kelet vóna, hogy feléledjek. Mit ér az életem most mán nekem?

— Jó királyném, a lánkáját én vittem el. Egy kikötésvel megmondom, sohse jó ki onét, met karóba huzassa a király a fejemet.

Meg es egyeztek, csak még csináltak gyertyából egy tisztán olyan halotat, ha akárki lejő a kriptába, lása ot a halotat s aval elmentek. A bányába beeresztite a királynét s rájik zárta az ajtót, éjelenként hordot éni s it növelgete a leánkáját a királyné eltemetve a világtól. A király csak járt-kelt, de soha semi gyanúst észre nem vet, letót a gyász, a skorpió kiválasztot egy gazda leját, mők se kérte a fiának, de akármilyen szép vót, az ő szemének nem vót szép s ezt a szép királynét bizta meg, hogy mindent a világon elkövesen, hogy kivegye a legénből a titkot.

El es mentek a szomszéd palotába, észzejárták minden szego likját, s a szép aszon szerit ejtete, hogy ketesbe maradjanak.

Adig hízelt még édes szép szavakkal, hogy régen elfelejtkezett a kégyo tanácsáról s megmutatta a nyelve alatt a tükröt:

— Szűvem szép szerelme, bokréta virágom, drága szemem fénye, rubintom, boglárom, vedd rejám szép szemed, látod, hogy epedek, megemészt a bánat, ha nekem nem adod.

Megszánta a legén, bétete a csókos szájcskájába s bementek a szép hálósobába s fejit az ölibe vete s szépen elrengete, de alig hogy behunta mind a két szémit, csendesen letete az öliből a fejit, kisandalt. Ucu neki, futot a sok szobákon keresztül, míg meg nem kapta a királyt, nyakába szököt, észe-vizsacsókolgata.

— Gyöngyharmatos ibolyám, miénk a hatalom, s még hozzá az gyönyörű kastély, it van nálam a titok.

Aval kivete a nyelve alól a tükröt s beadta a királynak. Aval megfutamodtak s nagy löhalálával hazaméntek. De a legén se sokáig aludt a szép palotába, met jötek a király fogdmegyei, egy pilanatra elcipatolták, el es ítéltek köteli halálra, de amig az akasztófa készül, hát bézárták a vasbányába, de elfelejtém mondani, hogy mikor a kutyakölyket a király kiverte, az bánatjában el akarta magát pusztítani. Amint mént, hogy belé öli magát aDunába, hát megtalálkozot a legén macskájával, elpanaszkodot, hogy neki minden inda-béndája a királyt szolgálta. Ő nem tehet róla, hogy kicserélték a kiráj lejányával.

— Egyet se busujj, gyere az én gazdámhoz, ő még gazdagabb, mind a király, meglátod, hogy befogad.

Bé jes fogadta, a szegén kutya olyan hűségesen szógálta, mintha világ életyibe ot szógált volna, de most hogy az új gazdáját fel akarják akasztani, ezt nem lehet zsebre rakni. Észeegyeztek a macskával, hogy béménjen a király lakosztájába, valahogy elopja a tükröt, megmentik jó gazdájikot. El es mentek a palotába, feles fogadták, met erős sok vót a férég. A macska a király szobájába álot ört. A férgeket tubákos zacskóba kötözték, azok azt kirágták, kibújtak s egy megláta a macskát, s ijetyibe a király ora alá szököt, erőst dohán szag vót s király úlmába nagyob prüszentet, és ki szököt a nyelve alól a tükör. A macska csak azt várta, elragadta, futot a kutyához.

— Meg van a tükör, fusunk, míg a javán leszünk.

Megfutamodtak s hát előtik egy nagy viz, de suhot egy csónak, amibe belé üjenek.

— Ad ide a tükröt, — kéri a kutya — s üj a hátamra, met nem tudsz uszni s nehogy későn érjünk oda a tükörvel.

De a macska dehogy adta, s mikor a viz közepire értek, hát a békák lakodalmaztak, olyan szép vót a béka menyasszon, hogy a macska belészeretetet s utána kapot, beléejtete a tükröt a

vízbe. Ugy megharagudot a kutya, hogy belé akarta a macskát vetni a vízbe, de az olyan keservesen kezdet sirni, hogy nem tudta belévetni. Kiadta, ha nem szerzi meg a tükröt, felakaszák a gazdáját, őt es hozzá akasza. Megejed iszonyujan a macska. Ugy megfogta szegén béka menyaszont, hogy a koszorúja beléesett a vízbe.

— El nem csapom a menyaszonyotokat adig, mig meg nem keresitek a tükröt.

Nosza a békák a szélrózsa minden irányába elusztak, keresték, de sehut meg nem kapták. Békák sorba mind visszajötek, de tükörnek nyoma veszet. Écér csak lapesog egy nagy mosdatlan sánta béka, huza a bokáját s a talpára felragadt a tükrő, elragadta a hűséges kutya, de most a világ kincsijét se adta vóna vissza a macskának. Észe jes veszte, mind két kutya a kert közt, na de aztán csak megindútak nagy sietve s oda is értek a vazsbányához s a kőcslikon béhanyitota a tükröt, bé es kapta a nyelve alá, aba helybe meg let mentve. Éceribe mőkparancsolta a vas embereknek, hogy a vashánya ajtaját kinyítsák, s a szép királykisaszont szabadítsák ki a vazs böcsüből. Ki jes veték, de olyan szép leján let belőle, mind az álom. Egymásba es szeretek nyomba, az anyiknak nagy örö mire végre ő jes megszabadult a retene-tes vazsbányától. Szörnyü boszut esküdt a legény az egész királyi palota minden lakójára, mán adta vóna is a parancsot, ha a királyné nem könyörög szühöz szólójan:

— Megszakad a szüvem, ha a királynak baja lesz, ő sajnál most is engem, ugy es meg van a szivem bogózva. Kegyelmez meg, édes vejem, a királynak. Látod-e be szép lejánt növeltem.

Fijákert fogadtak, indultak a királyi palotába, de öreg szipirtó nem várta, mig a menyé s az unokája odajért, hetedik emeletről leszököt. A második aszont belérekesztették a vazsböcsübe a vashányába, ot élt, amig meg nem hót. A király térgyen álva kért bocsánatot, hogy olyan kapzsi vót s a lejányát törvényesen hozzá adta s kiköte, hogy az új palotába lakjanak, hogy a lejányát öröké lása. A rég eltemetet feleségit a karjába zárta nagy boldogságába, s lehet még most is öleli, ha meg nem hótak. Úgy látom, mint most, hónap legyen a tü vendégtek.

Écér vót, még az Óperenciás tengeren es túl, még ahol a vakond túr, még azon es túl. Vót écér egy szegén ember, de a nagy szegénségibe még es akadt három derék fia. Mind a három

olyan szép vót, hogy csatant ki az egészségtől, de minél egészségesebek vótak, anél nagyobb vót a szegénység, met mindent fél-faltak, ami a háznál akadt. Mán nem vót egy betévő falásik se. Búsult a szegén embër, akora bánatja vót, hogy az eget verte. Oda álltak a legények az apjik elé, eröst szépen kérték.

— Édesapám, étük elégét imán a keservesen keresöt kényerit, eriszèn el mind a hármunkat dógozni.

Jaj, égneek álot a szegén embër haja éceribe.

— Jaj, édës gyermekeim, inkább mënjek követ törni még a világ s még két nap, dehogy tüktöket në lásalak, azt sèhogy sè birnám ki, met Sejhajtól még egy legén sè jöt vissza még hirmondani sè, mán a faluba csak ti vatok hárman s felfogadtam, ha étlen halunk es mind, nem adlak Sejhajnak a kezire.

— De édesapám, akkor bár csak egyikünköt adjon oda, tudja, hogy esztendőre előre fizet s minyá lész, mit apritson a tejbe s nem kël töbet ehezünk, s ha jól viselkedék, hát mához esztendőre viszontlásuk egymást.

— Mán, édës gyermekëm, sok jó gyermek maradt oda örökre, sohse láták töbet, ahogy anak a vénrablónak a körme közé kerültek. Előre meg es mondja mindenkinek, hogy az apád beléegyezésivel fogadlak meg, s meg es fizeti a járandóságot becsületésèn mindèn esztendőbe, akora sumát, hogy az embërnek elál a lélegzetye, de mind hejába, ha sose lása még töbet a napvilágot. Lásátok-e nëkëm mán rég nem vona szabad dógozak, oda adhatalak vóna mán rég, ha ojan szüvel bírálkodtam vóna, hogy tüktöket eltegyelek láb alól, én éjek nagy gazdaságba s tü meg në lásatok napot, met tü ot éjet s napot egybe kël dogozatok s ki ad esztendő múlva, ha mégismerlek, de én öreg vagyok s esztendejig még es halhatok s akkor örökre ot maratok.

— De nëm ugy, édesapám, mü mind a hárman elnënyünk s amelyikünköt kiválaszt, az ot marad, a másik kettő visza jó a sok pénzvel, élhetünk bú nélkül s mü csak mégüsmerjük esztendő múlva akármijé vátoztasa.

— Nëm vátoztasa az, csak eröst szép szilaj csikóké, száz szilaj csikót kierëszt, azok közül válozd ki, ha jó szöméd van, s ha ki tudod választani, akkor zsákszámra hordhatod haza az aranyokat s még rája adásul a legén es haza jöhet, de az még nem sikerült sënkinék; hogy száz egyforma csikó közül kiválasza a magáját.

— De mü megismerjük, mü egy jelecskét mögbeszélünk, ha esztendő múlva elejünkbe álítsa, jöjön közel hozánk s ott elötünk rugja a kopot, öröké csak a kopot. Rugja s két lábon táncojon s mëlása, akkor töbet nem érünk szükséget.

Adig-adig örölték a jó öreg apjikat, hogy az kötélnek álot, még es beszéltek mindént apróra, hogy viselkedjék, hogy ha esztendő mulva érte jó a két tesvér, met ki kötik, hogy ők jönnek érte, máskép egyikik sē marad ot, akármelyiket válasza közülik. El es indultak nagy szomorán, elbúcsúztak nagy könyvek közt. Vajon kire esik a választás? Mikor kijértek a falu határába, igēn megszonyultak, vót egy nagy kút, oda mēntek, hogy ocsák el szomjaságikat. Fogja a kut komponát, hogy leeresze az egyik s hát amint letekint, hát lása, hogy egy csepelő csep víz sincs a kudba.

— Sejhaj, eből biza nem iszunk egy csepet — így sóhajtot egyet.

— Sejhaj, elég baj az! — mongya a másik.

— Sejhaj, mēnjünk tovább — mongya a harmadik.

Ere aztán lēt nagy csatapaté, akora hühó, mind az égi fergeteg, kilépet a kutból ēgy akorácska emberke, mind a kuja-kom, akora lármát csapot, hogy a hetedik égbe jes félhalot a mendörgése.

— Adta-vēte, szēdte-vēte, kóduš fajzatjai, nēm hagyák az embernek, hogy minutát nyugogyon. Tudjátok e, világ bolondjai, hogy kivel van dógotok?

Honat tudták vóna, sohse látak ekorácska emberkét s ehora haragot. Ők szép beszédnél egyebet sose haltak, met az apjik még a széltől es féjtete űket.

— Na hát tudjátok meg, hogy én Sejhaj vagyok. Akinék velem valami dóga van, az köse meg a gagyakötőjít.

— Jaj, dehogy van nekünk bajunk veled, hiszen épe téged kerestünk, — mondják nagy megszeppenve a legények. — Azt gondotuk, hogy hetedhét országot ēsze kel érted nyargalászungk.

— Na ha engēm keresték, akkor it vagyok — ordít nagy megszelidülve. — Micsoda jó szērēncse hozot ide, ahova a madár se jár, még azok es elkerülík a tájamat és — mondta, az orikra kopantanék, pedig a világ legjobb fizetője én vagyok s én nem hívok hozám senkit, mindenki magától jó hozám. Mit akartok tőlem?

— Mti szogálatot keresünk, tesvérek vagyunk, de csak egyikünket válaszd, mert édesapánk így akarja. Válasz közülünk egyet.

— Én befogadom a legnagyobbat szogáni, de csak egy feltétel melet, napal úgy kēl dógozni, mind az álat, éjel megint lojé vátoztatlak, hogy ne tudjon sēnki mēkszőkni s ha sikerülne is valamelyiknek megszōkni, nem szōkik még, met rajtam kijūl sēnki sē tudja viszavátoztatni s így még űgyelni se kēl rájik,

aluhatok mind a két személemel, ők meg egész éjel rágnak, észnek, hogy másnapra jó erősek legyenek, mert dolog az van. Én előre fizetek, annyit, amennyit csak elbirtok.

Aval elé vet egy akora zsákot, hogy szászorta nagyobb vót, mind ő, kilépcsentete a kút gárgyára.

— Na, vigyéték haza anyit, amenyit csak birtok s aval pakojatok s mához esztendőre it légyeték a kut gárgyájánál s egy csapat ló it lesz s aból válaszátoz ki a testvéreket. Egyik is fogjon egy lovat s másik es, amelyiket gondójátok, hogy ő, s mikor jól megvizsgáltátok, akkor kijajtsátok: „Sejhaj, beszédünk van veled”. Én eceribe it leszek visszavátoztatom, s ha a testvéreték lesz, vihetitek haza s még kaptok anyi pénzt, amenyit hárman elbirtok. De ha nem üsmeriték még, akkor az utána való jó a sorba s it kül maradjon mind a kétő még esztendeig, őt meg galambé vátoztatom. Ő egy sereg galamb közül ke kiválaszd, s ha azt se tudod kiválasztani, akkor tejes it maradsz, míg a világ s még két nap. Most válaszátozok.

Mit vót mit tēni, maradt a legüdöseb, s ezek jó esomó pénzvel, hogy szakadtak meg, hát hazabalagtak. Ecer néz vissza a kisebik.

— Jaj, te hol a kut, anak sē hire, sē hama, úgy eltűnt, mintha ot sē lēt vóna. Sokszor kimēntek esztendő alatt, hogy valami hir hátha kiszivárogo, de ot forgolódhatak, atól a naptól csak úgy jöt bé a jó élet a házikba s meg es házasodot mind a két testvér, hát vót mire. Jol es éltek vóna, ha az apjik örökös bánatját nem láták vóna. Egyre hajtogata:

— Sej haj mekora bánatom van.

De akár mekora bánatja vót, csak letót valahogy az esztendő. De ahogy lasan tót az esztendő, vót bánat a legén táborba jes, met Sejhaj egyetlen lejánt sē fogadot még hirmondónak sē. Egy gyönyörű szigeten dógoztak látástól vakulásig. Olyan termés vót, hogy két pusztá határon olyan nem létezet, hajók a világ mind a négy sarkúra szállitoták a sok jó termést. Ahova Sejhaj hajója befutot, ot adig senki el nem tudot sēmit adni. Senki nem tudta, honat jó, hova mēnyen, met a legények egy árva szót se tudtak szólni, csak dógozni. Gondolták is magukba: „Ejhaj, sohse szabadulunk inét ki”. A legüdösebb úgy elvesztete a reményit, hogy azt gondóta „Sejhaj hányat harangoznak, ha meghalok?” Épe akkor tót le az esztendő. Jó Sejhaj, aszongya:

— Legények, gyertek, met minyá it lesznek, sorba ájatok.

Hát olyan szép száz csikó lēt éceribe, hogy az embēr szive csak úgy örvendet. A két tesvér elindult ki a határba, de keres-

heték a kutat, suhut a világon még nem kapták. Écér a nagyobik elbusulta magát:

— Sejhaj, kereshesük meg világ.

S hát uralm teremtmő tisztán az orik előtt a kút gárgya s körülöte száz gyönyörű csikó, olyan egyformák, mintha festve lettek volna, egyik jobban rugta a kopot, mind a másik. Mindegyik kétlábon táncolt.

— Hát most válaszunk, de vigyáz, rejá érünk, nézük meg jól, hátha egyikünk megismeri.

De eleget válogaták, nem merték rejá mondani egyre se, hogy ez az. Na este felé az egyik azt mondja:

— Én úgy nézöm, ez lesz az.

A másik asz mongya:

— Sejhaj, én aszt hiszem, e lesz az.

Eceribe elé termet Sejhaj s azt mongya:

— Választátok-e?

— Igén!

Fogják a kötőféket, eceribe mind a száz legényé válót. Nagy sirásra fakadt mind a száz, met ha megüsmerte volna valamelyik, mind a száz megszabadult volna, de nem üsmerte még egyik se s így ot kelét maradjon a középső jes. Elbúcsúztak. Mához esztendőre a galambok közül kél válasszon a legkisebb. Elindult a legén nagy szomorán haza egy csomó pénzzel megint. Félt az apja széme elejibe kerülni. Öröké kerülte, hogy nehogy találkozanak s így nem halta, hogy bucsálódik szegén öreg apja. Esztendeig nem várta, hogy tejenek a napok, de azok meg es tűtek, el es jöt egy pilanatra az esztendő, de ő Sejhajra sohse gondolt még vécségből se, de ahogy ő nem gondolt, úgy nem gondolt a középső tesvére se, öröké azon törte magát, hogy üsmertese meg magát. Ki jes fundált egy tervet, hogy a lábára köt egy cédulácskát, s ha galambé válik, ot fénterég az ora előtt, valahogy hátha észre veszi a tesvére. Ugy es tet, de Sejhajra még se gondolt. Haragut is rája Sejhaj úgy, hogy minden nap vécsre verte a hátát. Egyre kérdeszte:

— Hogy hínak engem?

— Tudod te, hát én mét mondjam?

De ő azét se mondta, azt gondolta, vajon mi baja van enek a bolondnak, s minél közeleb vót az esztendő, Sejhaj anál veszteb vót. Asz gondolta, hogy kitalálták az erejít, ami csupa csak aból ált, hogy valaki kimondja a nevit vagy gondója. Aki a nevit hajtogata, anak a gondolatját ő tudta. De ez az egy se nem mondta, se nem gondóta, mintha az a szó nem es lene a világon. Mindenüt ot sántikált, hogy valahogy szóra bírja, de mind hasz-

talán. Az esztendő utolsó napján is hat legén korbácsolta, mán mán szinte halálra vált, adig üték. Sejhaj meg egyre jobban örjögöt.

— Tudod, hogy hinak engemet?

— Igen.

— Hát mondjad, ha tudod.

Ere világosság gyúlt a fejibe, s kitalálta a rejtet titkot. Na de most mán ő kerekedet fejel. A töbi erőst sajnálták, hogy üteti magát. Mond meg a nevit, ha ő úgy akarja, látod, mi százszor es mondjuk, helyetéd is, milyen jó sorunk van, it csak anyi a bajunk, hogy sohse tudunk haza meni.

— De én haza akarok meni!

— Tán halva? Met adig ütet, amíg bégubazol.

— Ném ütet mán sokáig, csak még ma, ma lesz esztendeje, hogy it vagyok, de én inét élve vagy halva kiménjék.

Sejhaj ezt halta s eléragadot egy rudat s akora erővel, hogy egy ökör es megdöglöt vóna, de mikor felemelte a karját, erőtlennül visszaesét, met a legkisebb tesvér ebe a szent helybe kijátota el magát:

— Sejhaj, beszédem van veled.

Aba a szent helybe galamboká vátoztak ahányan vótak mind s kut es oda termét.

— Na barátom, eljötem számonkérni a tesvéremet.

— Válaszd ki, de vigyáz, met szót adtál s te jes it kél maradj.

— Asz hiszem elyen sok közül bajos lesz, mi csak száz galambról alkudtunk, a töbit küd el.

S amint ot repkedtek, écer csak lása, hogy egy galambocskának a lábán egy hártýácska van, ot repdes körülöte. Elragadta a szárnyaescskáját. Ecere megtört szegény Sejhajnak minden ereje, éceribe legényé vált a tenger galambocska, lét nagy öröm, méhetét haza mindénki a világ minden sarkába nagy örömvél, nagy gazdagon, met Sejhajnak minden vagyonát elosztoták magik közt, csak Sejhaj vált semijé. Amere elszéjedtek, a világba mindenüve nagy gazdaságot vitek. A szegén ember két hoszu esztendeig sejhajozot eleget, a nagy gazdaságba úgy elfelejteték Sejhajt, hogy még hotyik után vasvilával se léhetét a százukból ki vájni. Máig is élnek, ha még ném hotak.

VILÁGSZÉP JÁNOS

Vót éccer hó nem vót, hetedhét országon es tú, az Óperenciás tengერen es tú, ott ahó a kurtafarku malac tur, azon es tú, vót éccer egy kerál, annak a kerálnak vót két fia. Azt mondta éccer a kerál: „No fiaim, felnéveltélék idáig, mos mēnjeték országvilág látni!” Sütött a kerálné hamuba pogácsát, bétete a tarisznyába, mögölelte fiait, elbúcsuzott töllük, sok szerencsét kívánt, elerisztette.

Mēnnek, mēndegēlnek hetedhét ország ellen, addig mēntek, hogy elértek, ahol az ég lereszkedik a földig. Le van ereszkedve az ég, nēm lehet átmēnni, de azér vót egy vaskapu a másik föld-részre átal mēnni. Ott vót egy vaskapu, és az a vaskapu mindēn huszonnéggy órába éccer felemelkedett, hogy átal lehetēt rajta mēnni. Áll a két tesvér a kapu mellett, éccer csak felemelkedik a kapu. János általment a kapun. András erről maradt, várt vagy két-három nap, hogy valahogy át tudjon ü es jutnyi, de a kapu nēm emelkedett fel. Így András nagy bánattal visszajött, sirva mesélte el szüleinek, hogy János általment a vaskapun, és nem látta többet.

No hagyjuk most Andrást, nézük, mi történik most Jánosval.

János olyan szép vót, hogy ē vót nevezze Világszép Jánosnak. János bejérkezett a sötétség országába, az elátkozottak országjába. Setét vót mind a kútha, o vót keseredde, bánta, mert es indult el, de mán későn vót. Mēnt, mēndegēlt, vizen, hegýen, vőgyön által, éccer csak möglátott messze egy kicsike kis világot. Tart annak a világosságnak, hátha ott embērek laknak, me sehol az egész országba emberi lélek nēm vót. Nem tudta, hogy ēj van-e vagy nappal, olyan sötétség vót. Mikor odajért a világossághoz, a réshez, lássa, hogy ott van egy kastél, egy szoba, egy asztal, azon egy könyv, az asztal melet még ül egy majomképű lejáný.

— Adjon isten, jónapot! — mondja a legén.

— Adjon isten, Világszép Jánossa, be rég, hogy várunk téged. Tudtuk, hogy ējősz, mer ez az ország ē van átkozza, mig te meg nem váltod, addig átok alatt lész. Néz, János, ezt a könyvet olvasad, de vigyáz erőst, mer a setétség ördögei idejönnek és téged kétségbe akarnak ejteni, hogy ne bírd megváltani az országot. Ide jönnek, mutatnak nekēd nagy tengert és tengერen nagy cāpahalakat, akik elnyelésvel fenyegetnek, de nē hidd, mer az

ördögök dóga, és akkor ha le nem néze oda, akko fogsz hallanyi, hogy a fája elsülyed, segítségér kiálnak hozád.

Kiáltsák es:

— Ments még, Világszép Jánossa, mer nékem otthon királi birtokaim vannak, azt mind nékéd adom.

A másik kiáltsa:

— Engem ments meg, nekem otthon özvegy édesanyám van, ha nem mentesz meg, kijátkozlak!

Már-már odanézett, de eszibe jutott, mit mondott a majom-leján. Eljött tizenkét óra éjjel, nem tudtak győzedelmeskedni felette. Eméntek nagy dőrejjé, lármával. Világszép János elaludt, a királleján visszanyerte szép ifjú lejáni formáját, abba minuttába feljöttek az égre a csillagok, még vót mente a leán.

Miko felébredett, ellátták minden jóval, akko odamént a középső királkisasszon, ez es mind majom, es akko kéri szépen:

— Világszép Jánossa, kérlek szépen az istenre, a tesvéremet megvátottad, váts meg engemet es, mer ha megvátasz, mindén nap térgyen állva imádkozom érted, mer ma este sokkal nagyobb feladat vár rád, mint az este. Vigyázz erőst, mert te vagy egyedül, aki ára vagy hivatva, hogy megments az országot. Itt a könyv es olvas, de ne néz fen, akármit beszélnek.

Olvas Világszép János, éccer féltizenkettőke éjjel dühöng a gőzös, zakatol, kicsúszik a sínről, lezuhan. A vasúti szerencsétlenség mégtörténik. Félig összetörve, félig haldokolva kijáltanak a népek:

— Segíts még, Világszép Jánossa, mer csak te tudsz megmenteni. Hallod-e, János, ments meg, ne hallgatkozz, ne ülj az asztalnál, hanem segíts, ne légy olyan lelketlen!

A másik azt mondja:

— Csak néz rejám s meggyógyulok. Hallod-e, János, ha nem segítesz, akko tud meg, hogy melyen sors vár rejád, megátkozunk tégedet!

Már-már odanézet vóna, de eszibe jutott a középső királkisasszon könyörgése, s visszatartotta magát. Elmúlt tizenkét óra, elméntek ezek, ü meg elaludt. Az üdősebb királkisasszony visszanyeri lejáni alakját, a hugával az ölükbe hordozák, hogy el ne aludjon örökre. Ebbe perche föltűnt a hód, a leján tiszta fejer volt és szép.

Miko felébredt János, a harmadik királkisasszony mind majom odatérgepelt Világszép Jánossa elejibe es kérte, váltsa meg.

— De vigyáz, mer mos még sokkal nagyobb feladat vár rejád, mind a két nénémnél! Mindenre vigyáz s figyelj, mer miko

édesanyád néked szol, nem tudsz uralkonnyi magadon, de ez nem anyád lesz, hanem a sátán az ü képibe. Én itt lészök az asztal alatt, kakas képibe, miko oda akarsz nézni, beléd vájom a körmöm a térgyedbe, akko észreveszed magad.

Eljött féltizenkettő, az ördögök órája. Hát jönnek a népek, nagy kastéljok vannak. Éccer csak kijütött a tűz, kiabáják veszedelmesen:

— Tűz van, tűz van! Egy asszony beléejtette fiacskáját a tűzbe.

— Világszép Jánossa segíts! — kétségbeesve kiáltsa: Belesett a fiacskám a tűzbe! Jaj! Te lelketlen, te, hát van néked szived, már érzem a szagot, perzselledik a fiacskámnak a zsírja s te nem segítsz!

Akko odajállt a tesvére:

— Ecsém, eljöttünk hozzád, hogy meglátogassunk s te rejánk se nézel. Büszke, kevély, gögös vagy! Nem vagy többet tesvérem.

Még erre se nézett fel, akko odaállt az édesapja:

— Fiam, édes fiam, rég nem látott gyermekem, csak néz rejám, többet nem kérek, nem hiszem, hogy ilyen hamis lettél, nem lesz szerencséd ezen a földön.

Megdobban a szíve Világszép Jánosnak, majdnem odanézett. Azután odament az anyja:

— Édes, drága, szíveintü elszakadt gyermekem, itt vagyok, őjüttem hozzád, de job lett vóna, hogy meghalljak, miko erre az útra indultam, mer még csak arra sém vagyok érdemes, hogy reám néz. Gondotam, hogy ezért szerettelek. Ha nem nézel ide, megátkozlak. Ez a csics verjen meg, amégbő szoptál!

Erre megverogette a csicse bürit.

Elmentek. Világszép János elaludt, akko mán háromman hordozták az ölükbe, hogy el ne aludjon örökre. Meg lett váltva az ország.

Most a királkisaszonok mindenik ajánkozott.

— Válassz közülünk egyet, mer szeretnénk férhe menni, de egyikünk tied kell legyen.

— Na jó, ha épen azt akarjátok, akko a legkisebbik királoján ne mënjen férhe, de én émegyek felkeresem Világszép Juliát, azt akarom évenni.

Beliegyeztek a leányok. Miko elindult, adtak neki útravalót, azt mondja a kicsike királkisaszon:

— Én adok egy kardot, ha azt mondod: „Nosza, kardom, vágd le a fejit!” — a levágja akko egy hadseregnek.

Mondá a másik királkisaszon:

— Én adok egy üngöt, ha küfalak közli raknak, hozzádörgölödöl, a fal leomlik.

A harmadik kiráلكisasszon mondá:

— Én adok egy tarisznyát, ha elpusztulsz, tégyenek belé, tégyék a ló hátára, eresszék el a lovat, az hazához.

Éssze-vissza csókolták, sirva eleresztették, mer látták, hogy a vesztibe rohan.

Mént, mēndegélt a lován, elérte a tanyát, hol Julia lakott. Szép vót Julia azér es hitták Világszép Juliának, de hamis vót a szive-lelke. Vót néki egy hadnagy szeretője, de mive Világszép János váltotta meg az országot, hátrahuzódott a hadnagy, Jánossé vót az elsőbbség. Űk tētették az érdemét, ésszesuttogtak, hogy hogy kéne Jánost éveszejteni. A szerető mondta, hogy színyeskedjen neki Julia, járjon a kedvibe, oszt csalja ki belüle, hogy mibel áll a tudománya.

Világszép Julia vendégséget hívott éssze. Kitüntette Világszép Jánost a szépségivel, olyan királi vót, hogy elbódította mindēnkit. Elhatározták a hadnaggyal ezen az estén, hogy Világszép Jánost bēbörtönzik és éveszítik. Álomport tettek az italába. Világszép Jánossa elaludt mind a bunda, es akko küfal közli rakták, még az ajtót es bérakták. Világszép Jánossa másnap réggel, amikko felébredt, hozzádörgölözött a falhoz, mer akko vettle számát, hogy meg van csalva. Hozzádörgölözött a falho és a fal leomlott, ecceribe szabad lett. A hadnagy ekko kezdett Világszép Juliával veszekednyi, hogy ütēt bécsapta es Világszép Jánost bé sem falasztatta.

Julia akko addig hízeltgett, amig Világszép János meg nem mondotta az asszonnak, hogy milēn ereje van a kardnak és az üngnek. Akko Világszép Julia kicsalta Jánost a víz partjára sétálnyi, és akko hívta ferdenyi es mondta:

— Világszép János, vetkezzél te a parton, én meg ēmcgyek a bokrokba.

Akko Világszép Julia átváltozott kacsájé, belément a vízbe es a vízből mindig kísérté Világszép Jánossát. Ki es elsőbbet lerakta csizmáját, másocó lehúzta nadrágját, hogy mēgfogja a kacsát, mer kedveskenyi akart Juliának. Mig ő benne vót a vízbe, addig a hadnagy ellopta a kardját meg az ingét. Világszép Jánossát megfogták, bēbörtönözték es azt mondta Világszép Jánossa:

— Ne rakjatok engem börtönbe, met nékem nincs szeretóm, aki ēnnem hordjon, hanem vágjatok éssze, csontom s a husom rakjátok a tarisznyába, tégyetek fel a lovam hátára, s a lovam eresszétek szabadon.

Igy es cselekedtek.

A három királkisasszon nagy bánatval várták. Écce felkiált a kicsi királkisasszon:

— Kedves néném, jó a ló gazda nélkül!

Ezek odamentek, az általvetübül kivették Világszép János tesrészeit. Asz mondja a legnagyobb királkisasszon:

— Ha olyan okosok volnátok, mind én, én a testet össze tunnám raknyi.

— Én meg vért eresztenei — mondja a középső királkisasszon.

— Én meg lelket eresztek beli — mondja a kicsi királkisasszon.

Igy feltámadott Világszép Jánossa, még százszor szébb lett, mind emelyen vót.

— Na megyek vissza — asz mondja.

A lányok könyörögnek, hogy ne mënjen, de ő erőszakoskodott. Visszament, mert meg akarta bosszunyi Világszép Juliát.

Mënt a lovon, mikko közel ért a városho, belőle lett egy paripa, de olyan szép, amélyent nem láttak soha. A ló mellett egy öreg csikós-féle vitte a vásárra a lovat. Gyönyörű egy paripa, párja nincs hetedhét országon. Meglátta a hodnagy, abba a helybé beliszeretett. Ű megvészi, ha addig él es, de a csikós olyan kicsit kért érte, hogy könnyen ki tudta fizetni és hazaeregette a lovat.

Vót a királ udvarába egy vasúru bába. Az orra a térgyit verte. A fogai kilógtak a szájból. Ez es odament, hogy megcsudálja a gyönyörű állatot, es azt mondja:

— Te, Julia, te, vajon nem Világszép Jánossa-e ez a szép ló. Én amondó vagyok, üssétek le a lovat és égessétek el.

Sajnálták, de megtették. Egy szógáló lejánka ott sirdogált a ló mellett:

— Jaj, hogy sajnálom, melyen szép s el kell pusztuljon!

Asz mondja a ló a lejánkának:

— Mikko leütnek, a két orromlikából kiszökik két vércsep, ezt vedd el es áss a Julia két ablaka alá.

Ugy is tett a lejánka. Hát csudák-csudája másnap reggel olyan két nagy körtefa nőtt a Julia ablakja alatt, hogy az egész ország megcsudálta, messze fődrül jöttek, hogy megnézzék. Odament a vasorru bába es mondta, hogy vajon nem-e Világszép Jánossa ezek a fák.

— Én amondó vagyok, vágjátok ki ezeket a fákat innet, rakjátok a tűzre, égessétek el, mer ez okozza nektek a vesztetekét.

Ott van a lejánka megint. Azt mondja a fa:

— Te lejánka, mikko engem kívágnak, egy halkocska kiszökik, azt vidd el, vedd a vízbe.

A lejánka szót fogadott, övitte es beléhanyitotta a vízbe. Abból lett egy aran kacsa. Feredik a réce. De gyönyörű, de szép, csak úgy ragyog a vízbe. Meglássá a hodnagy:

— Mán ezt megfogom, hazaviszem Juliának, de élve.

Ha ő kijött a víz partjára, a réce es kijött, ha ő visszamént, a réce es visszamént. Megharagutt, levetkezött, usgyé fut a réce után. Ekko kecskebulát vetett a réce, Világszép Jánossa lett belőle, kimént a partra, félvütte az üngöt, a kardot, felkötte az oldalára, a hüvelybül kihúzta a kardot, mondá:

— Vágd le nyakát a hodnogynak!

A kard kirepült a hüvelybül, levágta a hodnagy nyakát. Akko elment Juliáho s azt mondta:

— No te, céda teremtés, mos válasz magadnak halált, hogy akarsz meghalnyi: küfal közü raknyi s ot étlen meghalnyi, vagy lófarka után kötnyi s ugy ésszeszakadnyi.

Julia könnyörgött kegyelemért.

— Nincs kegyelém! — mondta Világszép Jánossa —, te sem kegyelmeztél, küfal közü raktál, ésszevagdaltattál, nincs kegyelem!

Julia azt választotta, hogy ésszedarabolják.

Akko jött sorba a vasorru bába, asz meg négyfelé vágták, a városnak a négy sorkára szégezték.

Kinevezett helytartónak egy jóságos embert, ő meg elment kicsi kiráلكisasszonho, eljegyezte, még es esküdtek. Megkoronázták Világszép Jánossát, lett belüle egy igazságos es jó királ. Akko üzent haza. Eljöttek a szülei, a tesvére, vót ölelkezés, csók, de sirás es az asszonyok részérül. A tesvére, András még nem házasodott meg, ü elvette azt a lejánycskát, aki Jánost sajnálta. Mégesküdtek, megkoronázták Andrást, királ lett belüle, a lejánycskából királné. Csaptak olyan lakzit, hosszú esztendeig tartott a lakodalom, Hencidától Boncidáig folyt a sok jó lé. En es ott vótam s úgy láttam mind most. Máig es élnek, hogy ha még nem haltak.

A GYÖNGYÖT SÍRÓ KIRÁLYNÉ

Vót écer, hol nem vót, még az éveg tengerekén s túl, vót écer egy királynak écs csomó gyermek. Asz se tudta, hogy hova tegye őket, de nem es vergődött velik, met lejánkácskája nem vót egy sē, aval sē vergődött, vót fíja elég s azokat bé kölet osza az ármádiájába. Ki jes töt belőlük, de olyan szép, hogy kerek világon olyan nem vót. Büszke vót a király rájuk, de máskülönben

asz csináltak, amit akartak, így a királyné körül vótak öröké. Vigasztalták, hogy ne busujon, ők ugy viselkednek, mind ha lejánkák lénének. A legküsebet felöltözteték lejánkának, megnövelték a haját s öröké ot buzgolkodot az anya körül, mindenbe kedvet keresték, de a királyné csak nem nyugodott belé. Écer esze gyűlték a testvérek s még égyezték, hogy széjelmének a nagy világban, hogy ne lásák az anyiknak azt a keserves bánatját, met a királyné öröké sirt, a király egyre vigasztalta. „Hadd el, ami késik, nem mulik!” De a királyné már mosolyogni se tudot, sirdogált s a szemiből apró gyöngyöcskék hultak ki s a fiai csak szédégeték fél, az egész palotát felgyöngyözték a tenger gyöngyből, s mán a palotát gyöngypalotának hiták. Amere csek szem elátot, mindenüt gyöngy. Mégunták a királyfiak. Egy éjen kerekét óttak mind az egészen, még a lejánkájuk es velik ment. De régel, mikor felébred a király, mégtudta, a gyermekei eltűntek, mintha föld nyelte vóna el. De bezeg écere törődni kezdēt velik, sütetett a feleségivel hamuba sült pogácsát, jól feltarisnyálta magát s aval bé a királynéhoz:

— Sirtál imán eleget, egyéb se töt ki tőled, egy nyomorult lejánkájét a gyermekeid szüvit így megkeserítetéd, most bönbölhetsz, amenyi a bőrdbe fér, én mēnyék utánik s ha a föld alá mēntek es, utánuk mēnyék, az ajtót bézárom s adig ki nem jösz, amig a gyerekeimet még nem kapom. Egy nyomorult lejánka miat az egész országomra gyász borult. Belé nyuvadhatsz a gyöngyeidbe.

Aval elvágatot egy ványadt görbe lovon, met mind kidőltek a töbi a gyöngyhordásba. A királyné ugy megijedt, hogy beléfagyot a sirás, egyes-egyedül maradt a nagy gyöngyös palotába. Besetétédēt s a sētétségbe adig kucorgot, amig végre elaludt. Na jöt es nagy sebvel-lobval az álom tündérje s mondja:

— Adok én nekēd lejánkát olyant, hogy olyan lēs, mind egy valóságos tündér, de adig meg nem csókolhatod, mig a testvéreit mind egy szálíg haza nem kerited. Adig a lejánkád egy nyomorult testbe tengődik s csak ha a legküsebb fiad es megkerül, akkor válik le róla a nyomorékság. Ha nem tudod haza keriteni űket, nyomorék lesz, mig a világ s két nap.

Aval nagy szárnycsatogással eltűnt a gyönyörű tündér. A királyné felébredt, a se tudta, hogy álom vót-e vagy valóság, de mikor körülnézet, akor lása, hogy egy tündéراعű, gyönyörű gyermek a sarokba, oda akart rohani, hogy kobelibe zárja, de az egy ujacskáját felemelte:

— Adig nem jöhetsz, anyácskám, hozám, mig vissza nem álitod az egész királyi ház fényit, a gyászt le nem mosod róla.

Aval elfordult az anyától, de olyan csúj pupos vót, hogy kén vót rejá nézni. A királyné aba a szent helybe hozá fogott mosni, mosta a gyászt le az országról, de akármenyt mosot, csak nem mēnt le a gyász s a nyomorék csak növogetet. Mán husz eszten-deje, hogy mosot a királyné, s mikor a nyomorékra rejá nézet, a szive ugy facsarodot, hogy szinte megszakadt, de sirni nem tudot. Ugy szerete vóna kisirni szüve keservit, de köny nem jöt a szemire. Ecer azt mondja a nyomorék:

— Na, édēs jó anyám, dógóztál eliget világon éltembe, met mióta az eszemet tudom, öröké mosol, de ha világ végéig mosol, akkor se szabadulok meg etől a nyomoruságos testemtől, it va-lamit kēl tēni. De rejád zárta édesapám az ajtót s nekēm kēl elmēnjenk fēlkeresni egyenkint a tesvéreimet.

— Jaj, édēs gyermekem, áldjon meg az isten a jó szüvedét! Olyan jó szüved van, hogy nem tudok én élni nálad nélkül, látod-e én mán öreg vagyok, kivel oszam meg buba merült éle-tēmet?

— Látod-e, édesanyám, hogy te öröké csak magadra gondosz, dehogy én megszabadujak, ettől a rút, nyomorék testemtől, s az egész család hazakerüljön, nekem mán az mindegy, de én örök s világ nyomorék maradok.

Hejába könyörgöt, ne hagyja egyedül, felpakolt s elindult világá, de hej megindult a királyné szemiből a köny, mind a zapereső. Ecēr néz körül a nyomorék, s hát a világ minden sarka felé vezetnek a gyöngyök helyből. Tudta, hogy azon a gyöngy-szemekēn kēl neki indulni. El se indult találomra egyen, s hát amin mēnyēn, hát megkapta tisztán a világ végin a legküsebb tesvérít. Az épen a lábát lógata s mikor hátra pilant, lát egy rete-netes nyomoru lejánt.

— Jaj, édēs jó testvérem, gyere segits megkeresni a töbi jó tes-véreimet, met adig nem tudok megválni egyáltalán etől a bor-zasztó pupoktól, met anyi van, ahányan vagyunk s mán husz esztendő s vagyok, de még az anyai szeretetet se kóstóltam. csak nézet a retenetes pupjaimra, s nem tudot szeretni, pedig ha az arcomra nézet, akkor látam, hogy a szüve fáj.

— Jaj, édēs tesvérem, nagy sora van anak, hogy ingem meg-kaptá, azt anak köszönheted, hogy lejánka gunyába járok s nagy hajam van, ez es átok rajtam, anyánk kedvit tötöték bé, hogy ne busujon s most se leján, se legén nem vagyok. Már husz esztendeje hogy lézengek, na de, ne busuj, tudom jól, hol vannak a tesvéreim mind. Édesapánk es utánunk jöt. Magunk vagyunk a hibások, met magunkat számüztük. Ha már számüzötek, akkor egy nagy heggy belsejibe szedik az igazgyöngyöt hótyik napjáig, de ha te

erős akaratval bírálkodsz, akkor ki szabadithatod s én es erős férfi leszek, de csak te tudsz egyedül segíteni rajtunk s magamon es.

— Látod-e ezt a pupokat a hátamon, ha együtt leszünk, othon, akkor válik le rólam, egy életem s egy halálom, ha adig élek is, ki szabaditom.

Meg es egyeztek, a leját elvezete aziga likig, ahol be kel bújna. De olyan szük vót, hogy a pupokat csak úgy súrolta. Ecér csak kezdét tágulni a nyílás, hát egy gyönyörű szép kastély ál a szeme előtt, de ajtója akármeről nézi, suhut sincs. Mégveri az ablakot istenesen, csak úgy reng belé, de suhut egy teremtet lélek. Ecér megszólal egy csengő hang:

— Hol jársz, ahol a madár se jár, te szép galambocska?

— Jaj apámat s bátyáimot keresem, ha tudnál rólik — mondja a szegén nyomorék.

— Mán hogyne tudnám, hiszen őket őrzöm mán husz eszten-deje, de inét alig hiszem, hogy ki tudod őket szabadítani.

— Te őrzöd, egy ilyen szelid galambocska? Hát te megszanod a kicsi galamb szívedvel.

— Mán hogyne szánám, mikor én es epent úgy szeretném a galambtolat levetni, mind te a pupjaidat. Tudod-e hogy valami-kor én es szép királyfi vótam, s el kélet vona végyem egy hét-fejű sárkán egyetlen leányát, de én nem áltam kötélnek, s úgy vátoztatot egy szémpilantra, hogy meg se tudtam gondolkozni s megátkozot, hogy adig galamb képibe járjak, amig egy nyomorék meg nem szabadit. Hanem egyet se busuj, látod-e, a szárnyam töviről egy tolat adok neked, csak rázd meg s azé vász, aminek akarsz, met a hétfejű sárkánval kel meg birkoz s anak hét esze, s azon nehéz tul jární.

Elvete a nyomorék, megköszönte szépén, s elindult, de alig lépet egy nyihánt, hal nagy prüszkölést s hát a sárkán meg-érezte a szagát.

— Hát it valami szagot érzek, a váramba akar valaki betörni! A leány megrázta a tolat, aba helybe hangyjé változot, egy hangyaboj közé keveredet. El es indult, de olyan lasan mient, hogy a hideg szinte kirázta. Futot eleget, de lasan haladt. Így biztosnak érezte, hogy valahogy bėjut, mászik, mászik, a sárkán meg csak prüszögtet, érezte, de suhut se kapta meg, se égen, se fődön. A hangyácska csak haladt előre, egyenesen neki a sárkának, felmászot a sárkán farkára, olyan jól belékapaszkodot, hogy még a kés fokával se tudta vóna levájni onét. A sárkán tüzet, kén esőt hánt, hét métere előte minden éget haragjába, hogy nem kapja azt, aki bé mert tolakonni a várába, met hogy

valaki it van, ezt biztosan érezte. Félvete magát a felegek közé s onét bé a vár környös közepibe, s belőlről is tűjé tét mindönt. Így járt három éjel s három nap, de suhut se kapot senki idegent, hát belényugodt, nem vót mit tēgyen, a farkára rejá se nézet. Akár hiszitek, akár nem, a hangyácska belé vót csipeszskedve s mán szinte meghot étlen, mikor nagy örö mire a sárkán béült a megrakot asztal melé. Még mana es vót ot s világon, amit ember megkéván jobnál job drága ételek. Jó étvágyval neki álot s ugy bēpakolt, hogy alig maradt egy nyihány morzsa s azt leseperte az asztalról. Aval mind aki jól végezte dógát, leterite a bundáját s ugy elre kent, hogy viheték vóna házastol, mindenestől. A hangyácska lemászot, jól bēlakmározot. Aval elindult vóna, de eszibe jutot, hogy így lasan halad, mēgrázta a tolat, eceribe egy szép ökörszēm madárkájé válot, lecsapot mind a szélvész vagy mind a gondolat, repült. Most mán tudta, hogy hol vannak, met három nap a sárkán farkán mindönt mēglátot. Mikor apját s bátyáit mēgláta, akorát dobant a szivecskéje, hogy belé reszketet a levegő s a vilámokat kezdte szórni, de ahogy a szive csendesedet, ugy a vilámok es leáltak, de szerencse, met a vilámok mind ot cikáztak s félő vót, hogy valamelyiket agyonüti. „Csituj, szüvem, met nines kedvem, met elhagyot vig örömem.” Tudta, hogy nehéz fába vágta a fészijit, de most mán vissza nem lehet fordulni, tudta, hogy adig, mig aluszik a sárkán, adig csinálhat valamit. Egy szēmpilantásra ot vót bátyjai melet. Azoknak egynyihánának mán kezdēt deresedni a haja. Ő csak sarkon fordut, egyszeribe leján lēt belőle. Lēt is eceribe nagy öröm, de az öröm közī üröm es vegyült, met eszikbe jutot a sárkán.

— Edes bátyáim, ne sokat teketóriázunk, csináljatok mindönt, ahogy én mondom s mához esztendőre egy földel alat hálunk. Amig a sárkán aluszik, adig tüktököt mindegy lábīg puskaporá vátoztatlak, s azt a tenger gyöngyöt, amit összeszētetek, egy halomba rakjuk, tüktököt alája raklak, felrobantom a puska port, met inēt máskép soha ki nem szabadultok, s ha egy szikrácska marad belőletek, akor az utat hazafelé mēgkapjátok, met amit anyánk sirt, gyöngyök a világ minden táján széjel-szórordtak, s azokat ne téveszētek szem elől.

Hozá jes fogtak nagy szorgosan, s hogy móg cifráb lēgyen, a lejánhajut legtetejibe húzták a csomónak, ő alat mēggyútota a zsinort, s a puska por felrobant s a hamu a világ minden részibe leहुलot, azok mind daliás szép fįatal legényé vált s lasacsán kezdtek olvadozni hazafelé. Igen, de a leján igen közel álot a robanáshoz, szinte szörnyet hot, de a sárkának még a cikletye se maradot. Ecere mēgnyiltak a palota kapuji, amelyikek az előt

nem es látszodtak, s fut bé egy csuda szép királyfi. Ahogy a sárkán kifuta a lelkit, aba a szent helybe a galambocskából királyfi let, s futot, hogy megkerese szegény nyomorékot. Még es kapta, fél es kapta, csókolgata, szólitgata még édes szép szavakval, hogy a kö jes meglágyult tőle s hát ecer hal valami zakatolást, hátra néz, s hát a lejánhaju tesvér jó nagy szélvel-lobval. Felveték szegén nyomorultat, megmosogaták a vértől, portól s hát ecer felnyissa a szemit. Találkozot a két szempár.

— Na, te megmentetél engem s én téged, mert ha it nem vagyok a közelbe, halálnak halálával hótál vóna meg s mától fogva ásó, kapa s nagy harang választ el műnköt, csak valahogy haza érjünk.

El es indultak haza, hogy ecer imán együtt legyen a család. Mire hazaértek, akora letőt az esztendő. Haza szálingóztak a tesvérei jes apástól mind egy szálíg, s mindegyik hozot magához való méltó párt. Ahogy belépet a nyomorék s othon vótak mindegy lábíg, leválot róla az a nyomorúságos test, olyan szép leján let belőle, mind a nádszál. A lejánhaju jes levágta a haját. A király s királyné olyan boldogok léték, töbet nem vót sirás a házikba, hanem akora lakodalom, hogy a sánta kóduš es három napíg járt a trombojkát, még máíg es élnek, ha meg nem hótak.

159.

K É K M A D Á R

Vót ëccer, hó nem vót, hetedhét országon es tul, még azon es tul, vót ëccer egy kerál es annak vót egy gyönyörű szép fiacskája. Még kicsike korában azon törte a fejit, hogy ő csak úgy házasedik, hogyha olyan lejánt kap, amelyik mikó sir, gyöngy hulljon a szemibül, mégpedig kirstálygyöngy, es amikó kacag, gyöngyvirág nyiljon előtte, mikó meg járkál, lába után pénz hulljon. Asz mondja az apa:

— Fiam, fiam, de bolondokat beszész össze-vissza, hát nem tudod, hogy ez nem lehetséges.

— De igen, tudom, de ha én elváltózok s lesz belőlem egy kék madár, es madár képibe ésszejárom egész Tündér- es Meseországot, kileseni es magaménak tészem. Melátod, édesapám, hogy ez úgy lesz, ahogy én mondom. Ne szólj egy szót se, mett ugy se hallgatok reád. Apám vagy, es én a fiad, de a szerelem ugy jó a Mescországból es én csak ugy házasedok, ha ez ugy lesz igaz.

Busult a kerál, szomorkodott erőst. Megnőtt a fiú, kerál lett

belőle, nem koronáztatta meg magát. „Elsőbb a feleség, s azután az ország es az igazság!” Egy szép napon bucsut vett a keráli palotától, s elindult szerencsét próbálni. Vót az udvarban egy jövendőmondó, asz kérdezte tőle:

— Hová mész, kicsi gazdám?

— Mennyék szerencsét próbálni.

— Én kicsi keráлом nem kell messze menjél, én tudom a te szived szándékát, s meglátod nem bánod meg, ha szót fogadsz nekem.

— Hát akkó mondj valamit, mett indulok.

Asz mondja a jövendőmondó:

Van az erdélyi, csiksomlyói erdőben egy titokzatos öregasszon, úgy mondják neki Bába Zille, asz kell körülvenni szép szóval, vinni neki egy kicsid jó pálinkát, akkó megszeretgetni, megölelgetni, körülvenni minden jóval és az tud mindent megtenni, amire kéri. Tudod-e te, kicsi kerál, ha jó a nehéz idő, a felleg a hegyekre terjeszkedik, csak kiáll Bába Zille, előveszen egy törülkező kendőt, kelet felé fordul, s kérésztét int a fellegekre, s elmenyen a felleg: nem lesz jég. Est én láttam magam az én öreg szemeimvel.

Asz mondja a kerál:

— Jöjjék el velem.

Fel es pakoltak. Tettek a tarisnyába pogácsát, bucsut vettek a kapufélfától es nem mondták meg senkinek, hogy hová mennek. Mikó odajértek Csiksomlyóra, éppen jókedvihe kapták Bába Zillét. Mondják neki, előterjesztik, hogy ők mi járatba vannak. Vittek neki egy éveg pálinkát és turós palacsintát es egy kulacs borocskát s jó kedve lett az öreg szipirtónak.

— Ne busulj, fiam, minden meglész, amit a szüved kíván, segítségedre leszök. Majd meglátod, hogy a Bába Zille mit tud. Átváltoztatlak s lesz belőled egy kék madár, de csak akkó, amikó akarod. Adok neked egy kék fejes gyűrűt. Mikó kifelé fordítod, egy szép legény vagy, mikó visszafordítod, kék madár lesz belőled. A lejány, amit keresel, nincs messze. Igaz, hogy árva és szegény, mott csak akkó kezdődik meg a csuda, mikó te beszész vele es megszereted.

Elindulnak a lejány után. Éppen őrizte a báránkákat a fenyves erdőben. Mikó odajértek, eltűnt az öregasszon, csak megmutatta, hogy ez az. Köszön a kerál a lejánkának:

— Adjon a jóisten szép jó napot, szüvem szerelme!

Megáll a lejánka és rejánéz.

— Mit mond, kend, hogy én szerelme vagyok? Én nem vagyok meg senkinek sem szerelme.

— De nekem leszél, édes kicsi gyöngyöm. Csak egy baj van, hogy én szeginy legin vagyok.

— Ó — asz mondja a lejánka —, ha gazdag vónál, szóba se állnék véled, mett nem talál a szüv a selyemvel.

Addig beszélgettek, hogy egy kuthoz értek. Itt aztán csuda történt. Azt mondja a lejánka:

— Mos nekem mennem kell, de ha akarod, hónap talákozhatunk.

A legén ki es mégy másnap a kuthoz, megegyeztek. Elvitte a lejánkát a keráli palotába, es ugy megszerette, hogy ki se lehet mondanyi. Mikó kacagott, virág nyilott előtte, mikó ment, a nyomába pénz hullt. Örvendett a kerál ugy, hogy hetedhét országra terjedt az örömének a hire. De ők csak visszaméntek mindenap a kuthoz, mett ott találkoztak a leján öreg édesapjával. Eccó, mikó legjavába beszélgetnek, a kerálnak el kellett menni rögvest tanácsot tartani. Ott maradt a szépséges kerálné a kut mellett. Hát közelednek valami vándorcigányok. Ő megijedt erőst, mett egyedül vót s felkuszott fára a kut mellett. A cigányok odajértek, innyi akartak vizet. Ott vót köztük egy szép cigányleján, Darinka es. Belenéz a kutba, meglássa a leján arcát a viz tükrébe és elkiáltta magát:

— Szerelmes istenkém, milyen szép lettem! Ugy örvendek, most még a kerál is belém szerethet, el se ménjek innét. Bevárom a kerált, mett ugy hallom, itt találkozik szépséges feleségével. Megállj csak, kerálné, majd én leszek éber!

Elbujt a bokorba. Mikó lejött a kerálné, megragadta, s kérte, hogy adja el a kerálságot.

— Dehogy adom, dehogy adom.

Akkó megragadta, s mind a két szömit kiszurta a kerálnénak, de a kerálné tudta, hogy a kerál át tud változni kék madárrá. A cigányleján bevetette a kerálnét egy nádas tóba.

— Neszo, keresd meg az utat, hogy jöjj ki.

Ő meg odabigyeszkedett a kut mellé, várta a kerált. Jött es a kerál, de nem ismer rá a menyasszonjára, hogy ez az egy istencsúfja lett. Nem tudta elképzelni, hogy ez mi, ez meg a nyakába ugrott, ölelte, csókolta, majd mögötte csókjaival.

— Ménj innét, te istencsúfja.

— Én vagyok a zsigazsi, csák átvátoztam, hogy kipróbáljam kegyelmességédet.

Hazaviszi a kerál, lefekszik, bűdös az ágy, de retek, degetet izzadtott. Éli a világát a cigánasszon a kerál mellett, hagyjuk őt a kastélba, néki jól megy sora. De a szegin kerálné a nádasba azt se tudta, hogy merre mēnjen, mett nem vót szemévilága.

Arra ment egy asszon, veteményezett a nádas szélén s odamégyn, hogy hallja a jajveszékelt.

— Édes leányom, mit mivelsz te ott a nádasba?

— Áldozata lettem egy cigánleánnak. Kiszurta mind a két szemem, hozzáment az uramhoz. Édes néném, én ha menyek, a lábom után pénz van, vegye el, vegyen szép kézimunkát, vásznat, s én majd varrok rá egy kék madarat. Így tudja meg a kerál, hogy ett vagyok.

El es ment a szegin asszon, vett fonalat, vászont, hazavitte, s a kerálné vakon megvarrotta, kihimezte és béküdte a városba eladnyi. Meglátta a cigánleán.

— Mit kérsz érte, szegén asszon?

— Én semmi pénzért nem adom, hanem két szemért.

— Ha — megörvend a cigánasszon — itt van a zsebembe ez a két szem, odadom néki.

Hazaviszi a szegén asszon a két szemét, éppen odatörtet Bábí Zille, aki figyelte a történendőket. Bűvös-ajos zsirval megkente s visszatette a szemeket. Hát csudák csudája jobban látott, mint azelőtt. Akkó varrot ám szépét, kivitte a piacra szegin asszony kipibe. Megnézte a cigánasszon, kérdezte mennyi-ér adja. Asz mondta:

— Odadom neked, ha éjjel hagyod, hogy a palotádba háljak.

A kerál meg átváltozott kék madárvá, s mindennap elmént bánatába. Mikó este hazajött, a cigánasszon álomport adott neki, hogy elaludjon. El es aludt a kerál ugy, hogy reggel fel kellett ébresztteni. A kerálné meg egész éjjel sétált, lekönyökölt az ablakba, kinyitotta az ablakot, sirt jajszóval, kiáltotta ki az ablakon:

— Kincsem, kincsem, kék madár, repülj ide, mert a szívem régen vár.

Ész hajtogatta egész réggelig. Mikó felébredt a kerál, lássa a sok gyöngyöt, lássa a sok pénzt, gondolja magában:

— Csak ez a kerálné, hogy megszekérozott!

Másik nap megismétlődött a mindenféle. Akkó a kerálné felvette a karjai között a kerált:

— Mégeccer eljövök, s többet soha. Ébredj, szívem szép szerelme, ébredj, mett gonoszoknak lettél áldozatja!

A kerálnak a komornyikja hallgatta ezt. Másnap elmentek vadásznyi s mindent elmondott a kerálnak, amit hallott. Különösen azt, miért mondta a kerálné, hogy „kincsem, kincsem, kék madár, repülj ide, mett a szívem régen vár”. Ugy belényilalott a kerál szüvibe a fájdalom, hogy majnem meghalt. Asz mondja a komornyikjának:

„Fiam, este, mikor hozod a bort, amikó feredék, a szőnyegbe botoljál ē, s essél el, a bort öntsd belé a vízbe, rögtöm merítsed meg a poharat a feredővizből. Egy pofont türjél el. S ha én éjjel nem ébredék fel, végy egy árat s döfd a talpamba.”

Megalkudtak, megígérte a komornyik, hogy mindent úgy csinál, ahogy a kerál mondja. Bekövetkezett az utolsó est. Eljött a kerálné. A kerál ismét oda van. Sir a kerálné, szívszagga-tó hangon kiáltsa: „Kincsem, kincsem, kék madár, repülj ide, mett a szívem régen vár”. Ezt sirta éjfél után két óráig, akkó elkezdte: „Szivem szép szerelme, ez az utolsó éj, az életben nem találkozunk többet”. De a kerál nem aluszik, de felébrednyi nem tud, mett a komornyikja a feredővizbe öntötte a bort. Mikó látta a komornyik, hogy nem ébred a kerál, béugrott a szo-bába s belédöfte a talpába az árat. Már bucsuzófélbe vót a kerálné, s erre felugrott a kerál, megölelte a feleségit: „Édes szép szerelmem, többet ki nem engedlek a karjaim közül”. A kerál elvitte a kerálnét egy külön szobába, az ajtót reá zárta, ő meg visszafeküdt alunnyi. Reggel, mikó felébredt a cigányasszon, odament a kerálhoz, nagy nyájasan asz kérdi a kerál mint kerálnétó:

— Mit érdemel meg az az illető, aki egy ártatlan lejánynak kiszurja mind a két szemét, bédobja a nádasba, s elrabolja az ura szerelmit?

— Azt érdemli, édes uram, hogy egy szilaj paripa farka után kössék, s addig szaladjon vele a ló, amig izzé-porrá nem szakad.

Kimondotta árva feje felett az ítéletet. Ugy történt, ahogy ő akarta. A kerál megszűnt kék madár lenni, de vót ám az öreg királnak öröme. Kitűzték a zászlót, ünnep vót, mindenki örvendett, csak a cigánok sirtak, sajnálták Dárinkát.

Igy büntette meg a gonoszt, az árulót a maga módja szerint. Ők meg boldogan máig es élnek, ha meg nem haltak. Én es ott vótam, úgy láttam, mint most.

A TÖRÜLKÖZŐ

Écēr vót, hol nem vót, hetedhét országon túl, senkinek se fontos tudni, hogy hol, hát élt egy király, s anak vót egy fia, az es olyan nyápic vót mind a kert ódala, süthettek neki hamuba sült pogácsát kakas tejvel s varjú vajval, anyit se fogott rajta, mind a kert ódalán. Észehivatta a tanácsosokat a király, javasoljanak valamit, met a királyfi szárod ki a világból. Azok

aztán elátták a baját, egyik levegőt ajált, a másik vigyék a föld alá, hogy ne süse még a nap sē, szél sē érje. Még es próbáltak mindēnt, ami csak tőt tőlik, de sēmi sē használt. Ęcēr csak a király elé termēt ēgy hōrihorgas embēr s asz mondja:

— Mit kēnozátok azt a gyermekēt? Ahelyet job vōna, ha mēghāzositanād s lēne gyermeke, met te jes mán a féllābodval a sirba vagy s csak ez a vānyat kōlyōk van, hát ki űl a királyi székbe ēgy nyihán esztendō műlva?

A királynak a szēme-szája elālott, még pilantani sē tudot, csak álot, mind aki mēgmeredēt, ēgy darabig, csak azután jutot eszibe, hogy kēne valamit szólni, vajon ugye jó lēne.

— Hát tudod-e, te embēr, hogy még a csikófogai ki sē estēk?

— Epe azēt majd kihul, ha kel, csak házosítsd meg s a többi jō magától.

Űgy beszēlt a királyval, mind a tőt a lovával. Szegén király asz se tudta, hogy álmába látā-je vagy imete, de azēt mēg es mēggondolta a dōgot, na jō mēgpróbájuk. Ugy es lét, kihirdete az országba, hogy még a sánta libuc es készűjön a lakodalomra, met hét orszāgra szōló dāridō lesz. Fēlőtőzteték a királyfit aranyba, fagyba s mēntek lejānyēt a szomszéd király udvarāba. Még es ajálta magát a szēp királykisaszon, nem es tőt belē sok idō, oltārhoz vezete s egybe keltek. Telt-műlt az űdō, de csak nem lēt trōnörökös, pedig olyan ember let abōl a nyāpic gyermekbōl, hogy az embērnek szēme-szája elālott, deli-dali, mēglāthata mindenki, hogy melyen szēp embēr lēt, mēg bōtok ablakāba jes ot lōgtak a fényképjei, de gyermeke csak sē lēt. De bāntota a csōrit erōst az öreg királynak, de nēm vōt mit tēni. De szēgén királynénak anyi protekciōja sē vōt, amit a kutya a farkán elbir, sirt es anyit, amenyi a bōrībe fērt, de hejāba. Hīrűl mōnt a bātyának, hogy melyen keserves életēt ēl szēgény fiatal királynē. Eceribe hāborūt űzent a fiatal királynak, de hogy szavamot egybe ne keverjem, akori világba mēg a királyok magik hāborűztak, gyűjtōtek akora csapatot egyik es másik es, hogy mind fűszāl, s két tābor szembe egymāsvāl ālītva egy hēgy ajāba, na de a királyok fēn a hēgy tetejin harcoltak. Minden rēgel felmēntek a hegyre, ot verekedtek, amelyik elesik, anak a katonājāt levāgják mind egy szālīg, de egyik sē tudta a másikat legyōzni, met a királynē örökē imādkozot mind a ketōjēt. Az egyik a bātya, akivel kicsi korik óta egyűt űrizték a bārānkākot, kimēntek az erdōbe, s egyűt szēdtek madārtojāskākot s kicsi madārkākot a kebelikbe s erōst jōl vōtak othon, sokat játszodtak, erōst csin-talanok vōtak, űgyhogy a királynē örökē csak fél szemivel aludt, az egyik szēme örökē rajtik kēlēt lēgyen, ez mogint a mēzédes

ura s evel es erőst szereték egymást, hát most melyiknek örvendje kárát, nem vót szüve hozá, csak várta a híreket, de azok csak egyformán jötek. Egyik sē győzöt. De Beleguz öreg királyt pukasztota ki a méreg, met mán ide s tova hat hónapja hogy tart a háború s a tengér katonát tartani kēlēt, ētek mind a sáskák, s végen csak a kicsi királyné lēt a hibás, met érte kezdődött a háború. Ősze űltek a tanácsosok nagy titokba zárt ajtónál s eldöntötték a királyné sorsát úgy, hogy több se kēlēt, felötözteték paraszt gúnyába s a két karját levágták s ēj csendeségibe, mikor még a madárcák es aludtak, elé ált egy rozszekér, felülteték rejá s a két szēmit beköték, úgy ellobogtaták, mind anak a rēndje, ki egy hatalmas nagy erdőbe, amelyiknek se vége, se hosza, s ot a közepibe behanyítoták, s aval mind akik jól végezték dögikat, haza s jelentték, hogy mindēn pontosan mēnt, senkivel a világon nēm találkoztak, pedig biztosan vagy mēghót vagy a vadálatok szējeltépték. De reggel, mikor felköték mindēnüt kerestették az egész palotába, egyik szobaleánya sē tudot semit se róla, kámforé vált és kész s evvel a nagy hűhóval el lēt volna intézve, ha máskép nem történt vóna, de amig keresték a palotába, job let vóna, ēgy késérte vóna bár messzüről, hogy láták vóna, hogy bujdosik szēgēn királyné. Mēgindult szēgēn a nagy erdőbe ējel, a vadálatok orditotak, s ő hang után tisztán felējik ment, de a hangok öröké meszel halatszottak, adig botorkált, amig belēakadt ēgy ágba, a szēmin való ruha belēakadt s nēm tudot továb meni, de amint ot kēnlódot, hát ecēr csak leszakad a szēmiről a kōtés s már látot. Így mendegélt öröké legveszedelmesēbb helyekre, hogy valahogy hajon meg. De erőst mēgehült s gunyáját es letépték az ágak. Szegēn ágrólszakadt, most mitévő legyen? Amint a fáradtságtól lerogyot, ot azon nyomban két fiacskája születet. Na most jó vóna erőst, ha othon vóna. De sēnki, még a madár sē vit róla hirt. Valahogy fēlbogózta a csonka karjával az egyiket elől a mejire s a másikat a hátára. De most új erővel, ha addig él, sē hal mēg addig, mig az urát s bűtját mēg nēm kapja s kibékíti őket ilendőkēpen. No jó, el es indult, de tōbet esēt, mind amenyit kelt. Ecer csak azon vēte észre magát, hogy ēgy tisztásra ért, s a tisztás közepin egy nagy kut gēmje látszot. Mēgindult az irányba, s hát amint közel ér, hát lása, hogy a kút melet egy kőválú s melete egy olyan öreg, jóságos jó arcú öreg ember, hogy a szüve csak úgy örvendet, hogy botorkálás kōzt látot végre egy embērt. Köszönt erőst szépen jó napot.

— Ődēs öreg apám, nēm tudja-je, mere van enek az erdőnek a vége?

— Hát, lejánkám, enek az erdőnek se vége, se hosza nincs, de azért ne ejedj meg, met én kiigazitlak belőle, met neked oda kél érij, ahol az urad s bácsid háborúzik.

A királyné úgy megejedt, hogy szinte kőjé vált ijetyibe.

— Ne féj tőlem, lejánkám, met én mindent tudok s én el es igazitom a dógodat, erőst sokszor halgatom, mikor imádkoztál, s akkor gondoltam, hogy jó lesz, ha segíték egy kicsit rajtad, hát most van alkalom, csak fogadj szót, szép lejánkám, amit mondok, mindent úgy csináj.

— Jaj, hogyne fogadnék, még követ es török, csak mondja, s azt es mondja meg, hogy honét üsmer?

— Ej, ej, lejánkám, be kíváncsi vagy, tudod-e, aki mindent akar tudni, az meghal, job ha nem leszél olyan okos, met árt a szépségnek. Lejánka, csak csináld, amit mondok, többet írsz vele. Na, adok neked egy törülköző kendőt, de előb mosd meg a kezéd ebe a váluba, hogy ne légy olyan véres, met erőst csudájul nézel ki, s akkor fereszd meg mind a két gyermekedet.

Még es mosdot s hát uram, teremtóm, vizsatermēt mind a két keze s még százszor széb lēt, mind amelyen vót az előt, s mikor megferesztete a gyermekéket, azok nyomba mēni kezdtek, olyan fürgék lētek, mint az őzek.

— Na most, lād-e, menyivel könyeb? A két gyermek mēnyen utánad, amēre te mész, te vėgyed a kezedbe ezt a törülköző kendőt, s ha nem jó felé mész, akkor a törülköző megvékonyodik, s ha jó felé, akkor vastag lesz, de erőst vigyáz, nézd meg jól, met egyik fele vékony, a másik vastag, ha érsz közel a táborhoz, akkor a vastagab felibe dörgölőzz meg s olyan öregaszon lesz belőled, hogy az orod a földet éri s a két gyermek láthatatlan lesz. Három éjel, három nap öröké mész s hogy lásák, hogy olyan öreg vagy, az örök mindenüt fėre álnak előled, te mehetsz bátran a verekedőkig, s ot letelepėdsz, kezdėd mondani hol egyiknek, hol a másiknak, békéjen ki, met van két szép fiú gyermeke a fiatal királynénak, az egyik marad az apja országába a királynak, s a másikat meg igėrd a bátyának, hogy legyen zálog a két országba, ugyse lesz ot más trónörökös, csak ő. Ugy es indulhadsz, járj békeségvel, de elfelejtem mondani, hogy mikor nem akarják elhíni, akkor törülkőz meg a vékonyab felibe s újra olyan fiatal leszel, mind a harmat, el ne veszed a törülközőt, met akkor nem tudsz megfijatalodni.

Jól megrágta apróra az ősz öreg ember, majd elcsapta mind a legyet. El es indult hegynek fel, völgynek le a szegén királyné, megköszönte a jótanácsot, de most sokkal könyebben mēnt, szinte repült, hogy a lába földet se ért, adig, adig, hogy az erdő

ritkulni kezdet s már meszüről lássa, hogy a heggy tetején két alak úgy verekedik, hogy a kargyik csupa láng, a szikrát csak úgy szórja a két kard, de a gazdáikba egyik se tud kárt tenni. Jaj, ha valamelyik téveszt, halálnak halálával hal meg! Még jobban kezdét mēni, már futásnak ered, mikor az őr elejibe álot.

— Hová futsz ugy, szép aszon?

— Jaj ne jes kérdez, nes csak ot az a két ember az uram s bátyám verekednek értem, én a királyné vagyok, eresz utamra.

— Hát édes, mézédés, szép galambocskám, ezt mindenki mondhassa magáról, csak légyen, aki elhiggye s én el es hiszem, met erőst szép vagy s mostantól az én királyném leszel, ugy es olyan rég nem látam aszonyi álatot, hogy mán olyan éhes vagyok reá, mind egy oroszlán, inét biza egy tapotat se mész, met erőst szép vagy, s ha én el es hiném, amit mondasz, a másik őr biztos nem eresztene el, met látod-e azt a két bolondot fen, mindennap reggeltől estig verekedik mán, mióta mán elfogyot ételünk italunk, szép aszonak még a hire se jár ere, legyen szikrányi eszed, maradj it velem, inét mi el es tudunk szökni egy harmadik országba, s ot élnénk békeségessen, met bizonyomot mondom, hogy elyen szép aszont nem látám hét pusztá határba.

Ugy belécsipet a karján hogy, de ere ő se lēt rest, olyan pufont lekent, hogy csilagokot üstökösnek láta, aval indult volna tovább, de az őr észbekapott s utána kapott.

— Nem úgy, tubarózsám, majd megszeliidülsz te mind a báránya, még jó hasznomat venéd, de majd reád se nézek!

S aval elé kaptá a sipját, beléfut, ecere anyi őr termet oda, mind a fűszál a réten. Eleget rimánkodott a szép királyné, senki se hit neki. Na ugyan én így soha fel nem érek a heggyre! Mán úgy összekaptak rajta, hogy vót hogy egymás szēmit kiverjék, mind-egyik a magáénak akarta. Na ecér csak elkiátotta magát:

— Jól van, meglásuk, eresztetek-e tovább, vagy nem.

Met eszibejutott a törülközü. Ha úgy lesz, ahogy az öregember mondta, akkor nem kēl töbet féjen, s hirtelen megdörgölőzött a törülközővel, de csudák csudája olyan vén aszonyé vált, hogy még a hangja is olyan vót, mind a kotlójé. El es párolgot melőle minden katona úgy, hogy hirmondó se maradt. Elhaták, hogy mēnjen, amerc jól esik, ő meg elindult totyogni töbet hátra, mind előre, a szive szakadt meg, úgy kénlódott, még egy fiatalnak is nehéz a heggyre félmēni s hát egy olyan vénnek, met hogy vén vót, ez biztos. S amíg ő nyögődözött felfelé, a két ember csak sujtogata egymást, nem vót ezt vic nézni, ő meg csak nézte, met alig haladt. Közbe beesteledēt, elmēntek nyugovóra a verekedők, el es nyugodtak ugy, hogy azt se tudták, hán hét a világ. De ő még se

pihent, csak csötlöt-botlot felfelé adig adig, míg megvirad. Akor új gyötrellem szált a szivibe, hátha későn ér oda. Sokszor gondolta, még kéne törülközőn a vékon felive, de csak jutot eszibe, hogy járt. Tudta, hogy akor sohse ér fel, anyi a katona, mind a rosta lika, még egyvel töb. Csak kénlódot felfelé s egyre dörgölözöt, met ugy, jöt róla az izadság, mintha kártyából öntöték vóna. Adig-adig nyekált, hogy harmannap estére epe mikor félbe hattak a viadalval, hát félért a hegyre. Oda totyogott.

— Jaj edés gyermekeim, tü it pufakójátok egymást s othon két szép fiacskád vár, eceribe békijetek még, met töbet nincs értelme a háborúnak, a te tesvéréd ugyse menyen soha haza, boldog, met tudja, hogy az ura úgy szereti, mind a galamb a búzát, mint Bucsi Gyurka Évát. Hanem hogy teljes legyen a béke, az egyik fiát hazaküdi.

— Eh, hiszi a pici — mondják eccere.

— Na ha nem hisztek elyen vénaszonak, akor magának a királynénak elhiszitek-e?

— A királyné mán edig aludja az igazak álmát.

— Igen, ugye? Na jó, fordujatok fére egy szikrát.

Féres fordútak, ő hirtelen megdörgölözöt, ot ált királyi pompába s hát ezeknek szemik szájik tátva maradt s hát mikor a két gyermek es láthatóvá lét, akor lét csak igazi öröm, a se tudták, melyiket csókoják hamaráb, ezeret kérdeztek ecére, de a királyné bölcsen halgatot, hogy járt, szenvedet, aról szó se, utóvégre az öreg király az urának csak az apja s onét semi rosz ki ne halatszódjék, met az királyi ház s az arany mindent bétakar. Még es egyeztek eceribe, a kisebb királyfit a bátya vite magával s ők meg szép cséndessen nagy dáridóval haza, de othon még nagyob öröm érte, akarom mondani bánat, met az öreg király behunta mind a két szémit, s ők élík még máig is világjikat, ha még nem hótak.

SZÉPEN ZENGŐ PELIKÁNY MADÁR

Eccer vót, hol nem volt, hetedhét országon, az Óperenciás-tengeren es tul, volt egyszer egy kerál. Annak a kerálnak vót egy szépséges leánya. Olyan nagyon vót a gazdagsága, hogy hetedhét országon es hire mēnt, hogy mekkora érték van a palotájában. Meg es halloták a kerálfiak, es csapták es a szelet a kerálküsaszon után. Ahogy egyik kerálfi másiknak adja a kilincst, beállit három kerályfi eccere, hogy ők a szomszéd ország

kerálának a fiai. Meghallották a kerálküsaszon hírét, eljöttek leánynézőbe. Meg es tetszett a legkülsőbb királfinak a leány. Anyira hízelt neki, hogy az nagy szerelmibe elmondta neki, hogy ők az erdő közepén tartanak egy kastélyt s a kerálküsaszon csak eccer is odagyünne, soha többet haza nem kívánkozna. De amelyen gazdag a kerálküsaszon, az ü gazdagságuk azt felül-múlja. Ánni kincsük van, amenyit a kerálkisasszon még nem is látott. De a legértékesebb a szépen zengő pelikány madár, aki emberi hangon is beszél. De a kerál csak nem engedte el-mennyi a lányát kíséret nélkül, a kerálfiak pedig csak neki akarták megmutatni a kastélyt. Hát megegyeztek, hogy a köv-etkező alkalomkor, ha eljönnek, magukkal viszik a kerálkisasszont. Elmentek az ifjak nagy zenebonával, de a kerálkisasszonnak kedve szottyant, hogy mindenki tudta nélkül megnézzék a mesés gazdagságot és a pelikány madarat. Alighogy elmentek a ke-rálfiak, a kerálléány felöltözött parasztnak, egy kódu kislánnak es kiszökött a palotából.

Mént, mendedélt a nagy erdőben. Se vége, se hossza nem vót az erdőnek. Tövis szurta, ág tépte a ruháját, véres lett a képe. Semmikép se nézett ki kerálkisasszonnak. Éhes vót, fázott. Hát mikor jól bejért az erdőbe, látja, hogy gyönyörű, hatlovas, tollas hintó száguld az út közepén. Félreállott az utból, elbújt, hogy őt ne lássa senki. Hát mikor iránta ért a hintó, megüsmerte, hogy a három kerálfi vót. Erössen megszerette a legkülsőbb kerállegént. Gondóta, hova mennek ezek elyen nagy pompával, de csak nem mutatkozott, mert a tépett ruhájában nem esmertek vóna reá. De az éhség erősen gyötörte. Már látszott es a kastély az erdő közepiben, hát gondóta, kér a eselédektől egy kis ennyi-valót. Talán nincs megtilttal hogy a szeginynek adjanak, mikó olyan három gavallir a palota gazdája. Hát amint benyit a kapun, sehol egy lélok. Eccer csak hallja:

— Fordulj vissza, szép kerálkisasszon, mett megbánod!

A kerálkisasszon megdöbbsent a hang hallatán, de nem látott semmit. Gondókozik, micsináljon, ha már eddig eljött, egy lát-hatatlannak szavára visszaforduljon.

— Nem teszem! Egy életem, egy halálom, de én ezt a kastélyt meglátogatom.

Hát elindult. Megy a főbejárat felé, hát csudák csudája igazat mondott a három kerálfi, olyan gyönyörűsége palota vót, hogy csak elámult a sok drágóság látán. Bársonval vótak a lépcsők bévonva. Aranyos firhangok a falon. Még magához sem tért a esodálkozástól, mikor hallja megint:

— Fordulj vissza, szép kerálküsasszon, mett erőst megbánod!

Megdöbbsent. Ujra gondóta, hogy vajon ki lehet, aki rejá ismert, és még sem mutatja magát. Kicsoda itt néki jóakarója, mikó ü itt nem lát senkit. De olyan szépen zengött a hangja, hogy gondóta, csak nem lesz ez a pelikány madár. Gondózkodik, megáll, környülnyiz, hogy vajon hol láthatná meg azt, aki szólogatja. Asz mondja:

— Na, meggondótam a dógot és visszamegyék! Eh, mégse megyék vissza! Akarom látni, hogy kicsoda szólít!

Hát eccer csak, ahogy bémegy a másik szobába, látja, hogy egy arany galickába van egy gyönyörü szép madár. Harmaccor es szólítja a madár:

— Fordulj vissza, szép kerálküsasszon, mett erőst megbánod!

A kerálkisasszon nézi, csudákszik, hogy honnat tud emberi szót hallatni ez a gyönyörüséges madár. Elhatározta, hogy most már csakugyan úrnője lesz ennek a gyönyörüséges kastélynak. Szerette vóna, ha még valamit beszél a madár, de az csak asz mondta:

— Fordulj vissza, szép kerálküsasszon, mett erőst megbánod.

Mit bánhatna meg ü egy elyen szép palotába? A legszebb kerálfi udvarol neki, hát mit bánhatna meg? Meg ha mán itt van, hát végignyiz minden kis zezzugot. Egyik kék szoba, másik ruzsaszin, harmadik csupa aran. Egyik csudálatbul a másikba esett, még kilencvenkilenc szobán ment keresztül. Elcsudálkozott, mikor a századikba benyitt, mett ott egy parasztszoba. A szobába semmi más, csak az ágy meg egy-két szék. Fordul, hogy megy tovább, de nem birt kimennyi, mett nem találta meg az ajtót. Ahogy keresi, tapogatózik, hirtelen egy gombot megnyomott, szétvált a fal. Hát irtózatos mélység fölött áll. Elretten, néz lefelé, hogy mi lehet az ott. Hát uramfia egy hatalmas mély kaszakút. Állandójan dógoztak a kaszák, mintha gépezet hajtotta vóna. Ugy megejedd, hogy mindent, amit szépek látott, elfelejtett. Addig tapogatódzott, hogy elment onnan, de kétségbe esett, hogyha véletlenül valami más gombot nyom meg, még rettenetesebb látványba lesz része. Erösen el vót fáraddal, megijedd, gondóta, hogy most már uesse mer innet kimenni, megvárja, hogy hazajöjjön a három kerálfi. Szégyelte magát, hogy most mit fognak szólni, hogy betört a birodalmukba, de mitévő legyen, hogyha nem akarja magát elveszejteni. Mi lesz, ha megtudják a kerálfiak? De majd megbocsájtják. Nem hitte el nekik, amit meséltek, hát egyszerűen eljött es megnyízte. Hát eccer csak megszólalt a szépen zengő pelikány madár. Hát olyan szépen énekelt, hogy elfelejtette

minden ijedtségét. Mikor éppen indunyi akart kifelé, nyílik a palota kapuja, jó a hatlovas hintó. A kerálfiak kitessékelnek a hintóból egy szépséges kerálküsasszont. Ahogy bémegy a palota kapuján, a pelikány megszólal:

— Fordulj vissza, szép kerálküsasszon, mett erőst megbánod!

A szép kerálküsasszon vissza es fordult egy szóra, a kerálfiak meg kezdték csittitgatni, hogy ezt csak egy pelikány madár mondja. De a kerálküsasszony se hallott, se látott, csak futott lefelé a lépcsőn, míg a legküsebb kerálfi utol nem érte.

— Állj meg, szivem szép szerelme!

De a kerálküsasszon futott, mint akinek a szömit kivették. A három kerálfi sem vót rest, ecceribe rablónvá változtak. Olyanok vótak, mint a tigrisek. Egyik elmarkóta a haját, a karjára csavarta, a másik lökdöste, a harmadik rugdosta. Ugy sikótozott, hogy a másik kerálküsasszon haja az égnek meredezte magát. Hát a sikoltás mind közelebb hallik, addig-addig, hogy bójöttek a kaszakut szobájába. Asz mondja a kerálküsasszon:

— Bocsássatok szabadon, minden kincsemet oda adom.

— Nem a kincsed kell, szép kerálküsasszon, hanem az életed.

— Mindenemet odadom. Országomat es, csak az életemet hagyjátok meg.

— Hiszen éppen az kell. Mindened a miénk most már, de az életedet nem adhassuk vissza. Ráfizettél a hiszékenységedvel, mint a többi kerálkisasszon es mind. Látod, ezt a szép palotát, mind kerállányok gyöngyeiből es ékszereiből építettük. Hogy tudd meg, mi erdei kerálok vagyunk. Se katonákat, se udvarnokokat nem tartunk, hanem tartunk szép kerálküsasszonyokat a kaszakutba. Onnat még egy se tért vissza.

De hogy szavamat egybe ne keverjem, a kódusnak öltözött kerálküsasszon ijedtibe az ágy alá bűt, onnét nézte hogy mi csinálnak a szomszéd kerál leányával. Az heába rimánkodott, könyörgött, letépték rula a gyöngyököt. Kitépték a fülbevalóit. Heába mondta ü, hogy odadja, maj szépen kivészi. A küsujjára ugy rá vót szorullal a legértékesebb gyűrű, hogy nem tudták lehuzni. Asz mondja a kicsi kerálfi: „Egyet se kell vergőnnyi véle. Vágd le, pajtás, az ujját!” Hát a küsujj ahogy lésett földre, bégurult az ágy alá. A kerálküsasszon ugy megijedt, hogy se hót, se eleven nem vót. Avval megnyomtak a falba egy gombot, s a leánt a kaszakutba lökték.

— Na most — asz mondja az egyik —, vegyük ki a gyűrűt az ágy alól.

— Hadd el, ez a vadmacska ugy összekörmölte az arcomat. hogy meg kell mosakodnunk, es mán vár a másik kerálküsasszon.

az eszemadta. Az sem gondója, hogy ma kukorékolt a kakas néki utójár. Ötözzünk át, mett irtózatosan nézünk ki.

Hát kimentek, az ajtót nyitall feledték a kerállán szerencsájére. De a kerálküsasszon az ágy alatt meg sem mert mozdúni. Megvárta, mig előállt a hatlovas hintó s akkor kibujt az ágy alól, szobákon keresztül, lépcsőkön le futott, mint akinek a szemit vették. Nem nyizött se jobbra, se balra. Egész hazáig erőst futott. A kerálfiak meg elmentek a vendéglőbe, nagy murit csináltak. Aszongya a kerálküsasszon:

— Édes jó apám, dupla órséget a kapura!

A kerál nem ismert a lányára. De a kerálküsasszon, mint egy hadnagy a parancsokat osztogatta. Gondókidik a kerál, mi lelte az ő jószivü, drága, kicsi leányát. Megörült, nagy hadvezér akar lenni? Hát eccer ugy éféltájban jön a három daliás kerálfi. Megperdültek a dobok a fogadtatásokra, és nagybüszkén bélova-golnak a várba. Mikor béértek a fogadósobába, a kerálküs-asszon fut a legkisebbik nyakába.

— Na szivem szép szerelme, ma tanálkozunk nálatok otthon a palotába.

Megcsillant a három legény szöme, de a szomszéd szobából elétört az apród a bilincsekvel. Még észre se tértek a kerálfiak a meglepetéstül, már es meg vótak bilincselve. A kerálfiak csudálkoztak, hogy mit akarnak velük. Kérdezi a kicsike kerálfi:

— Mi van, szüvem szép szerelme?

— Semmi. — Parancsolva szólt a hangja: — Ha igazán felelsz, el lesz a bünöd feleddel.

Aszongya a kerálfi:

— Kérdezzél.

A kerálküsasszon elővesz egy ujjacskát s rajta egy gyönyörűen ragyogó gyémántgyűrű.

— Üsmered ezt?

— Nem én. Sose láttam.

— Elyen beszédet csak rablótul lehet hallanyi, maj megismered s vele együtt a kaszakut titkát, amelyik a századik szobátokban van!

A kerálnak meg csak szeme-szája elállt a nagy csudálkozásba, hogy mit akar a leánya. Hatlovas hintóba bérakják őket. A kerálkisasszon elül paripán, mutassa az utat. Heába rimánykodnak a legények, könyörögnek. Amikor oda értek fel a kaszakut szobájába egyenesen, mind a hármat sorba bélökte a kaszakutba. Mikó hazament, akkó mondta meg, hogy a három kerálfi három rablóvezér vót. A főurak és a szomszéd kerálok leányait sorba kifosztották és megölték. No ment es a nagy vizsgálat a fő-

uraktul, de jobban mondva, ment vóna, ha lehetett vóna, mett a kaszakut éjjel-nappal dógozott, soha meg nem állott. Így a főurak csak csináltak a kutra egy egyetlen nagy sirhantot. A kerálküsasszonnak adták a gyönyörű palotát, s vele együtt a szépen zengő pelikány madarat. De a pelikány madár többet sose mondta, hogy „fordulj vissza, szép kerállány!” — hanem: „Csak előre, szép kerálküasszon! Föl a fejjel, lesz még boldogságod.”

A kerálküasszon kiment az erdőbe, megtalálkozott egy szegény vándorlegénnyel. Ecceribe megtetszett s asz mondta: „Ásó, kapa s a nagy harang válasszon el minket!” Nagy lakodalmat csaptak. Dióhéjba kerekedtek, s a Dunán leereszkedtek, s még máig es élnek, ha meg nem haltak.

162.

A SZÉLÖRDÖG

Vót eccő, hó nem vót, hetedhét országon es túl, ahol a kurta-farku malac tur, vót egyszer egy királ. Ennek a királnak vót fia és három leánya. Mikó az öreg királ készült elhagyni a világot, meghatta testamentumban, hogy a leányokat annak adják, aki kéri. A fiuk meg is fogadták, hogy bé fogják tartanyi, amit az apjuk parancsót.

Még halt a királ, eltemették. Mikkó a haloti toron ültek, még kopogtassák az ablakot.

— Alusztok-e, királfiak?

Kinéznek, hogy ki kopog, hát egy oroszlán!

— Jöttem a legnagyobb leányér, feleségül veszem.

— Tyüh, kutya eb, mindjárt lelőlek, te akarod elvenni a húgomat?

A kicsi királfi azt mondta:

— Édesapám szavát nem szabad áthágni.

Odaadták hát a leányt az oroszlálynak az ablakon keresztül.

Másik este jött a tigris a középső leányér, de a két nagyobb királfi nem akar beléegyezni. „Hogy lehet egy leánt vadállatnak adni?” Asz mondja a legkisebbik:

— Oda kell annyi!

Odaadták a középső leányt is.

Harmadik este kopognak az ablakon:

— Jó estét, királyfiak, jöttem a legkisebb királleányér. A nevem griffmadár.

Asz mondja a két királfi:

— Nem elég, hogy a két nagyobbikat a vadak vitték el, hanem ezt a legkedvesebbet meg egy nagy madárnak adjuk, nem, ezt nem tessük!

Asz mondja a kicsi királfi:

— De igen, adjuk annak, aki kéri. Így van ez meghagyva! Elvitték a legkisebb királleánt es.

Nó még asz hatta a királ, hogy halála után mindegyik fia egy éjen át virrasszon. A temetőbe kiment a legöregebb királfi, nem tudott elalunyi, félt. Egyszer tizenegy óra felé nagy zúgást hall. Kapta magát s haza futott. Kérdezi a testvére, mit látott.

— Majd meglátod te es hónap este!

Nem árulta el, hogy ü gyáva vót.

Másik este kiment a középső királfi, ü es úgy járt, mint a másik. Haza futott, úgy megijedve, nem várta meg a zúgást.

Harmadik este kiment a legkisebb királfi, sétált a temetőbe édesapja sirja körül. Fáradságot érzett, lefeküdt a sirdombra, de nem aludt. Egyszer hall nagy zúgást. Mi lehet az? Már csak megvárom! Hát mikkó odajérnek, rengeteg katonaság, koscsik, lóhátas katonák, ágyuk. Megszólítja őket, hogy hova mennek.

— Menyünk másik országba, ott van egy ereg házba egy szépséges szép leán. Ugy őrzik, mint a tisztított buzát, mer a szélördög el akarja lopni. Asz megyünk megmentenyi, de hogyha nem szereti meg a báró urat, akkó meg es öljük.

— Vegyetek be vezérnek, én tudom az utat, s elvezetlek. Nálamnál jobb vezetőre nem akadtatok vóna!

Hát amint mennek, megtalálkoznak Éjfélevel, egy gomolyót teker.

— Hát hová mész te?

— Hát mit gondósz?

Éjfel van! Megkötötte a két kezit, hogy ne tudja a fonalat tekerni, mert neki haza kellett érni reggelre. Mennek tovább, öt-hat óra járásnyira hát jó a Nap, egy aranygomolyót teker.

— Hova mész te, Nap?

— Hát megyek az utamba, hát már virrad mindjárt.

Megfogta a napot, megkötötte a két kezit, hogy ne tudja tekernyi a gomolyót. Elmentek, odajértek, hát egy nagy küfal esett közbe az üveg ház körül. Tanakonnak, hogy hogyan lehetne oda bémenni. Asz mondják:

— Hoztunk vos szögeket, beléverjük a falba, az lesz a grádics, es azon maj átalmegyünk a falon.

Ú vót a királfi a legelső, leült a legtetejére a falnak. Így egyenkint jöttek a katonák fel. Mikkó fölértek, ü csak fogta nyakon, levágta a fejit, berepétette belül a várba. Mikkó elvégezte mind, leszállt, megnézte az üveg házat, ott aludt a szépséges leán. Nézi. Ugy szerette, de úgy megszerette. De vót benne becsület. Figyelte a leánnak a szuszogását. Hát egyszerre a padló alól kitekereg egy kégyó, ment egyenest a leánhez. Ű meglátta. Ki a kardot. Összevissza aprította a kégyót. Akkor félemelt egy deszkát, a kégyónak a darabjait oda bésodorta, a padlót felmosta, hogy ne vegyék észre, hogy másoccor mentette meg a leánnak az életit. Megvigyázkodott s lássa, hogy a lánnak az arcára cseppent egy csepp vér. Micsináljon mos? Ha a kardjával lekörmöli, elvágja az arcát. Ha vizes ruhával ledörgöli, ez hideg, felijed. Legjobb lesz, ha lenyalja nyelvivel.

Mikó ü nyalta vóna le, a leán felébredt. A leán kinyitotta a szemit, s lássa, hogy egy szép ifju a nyelvivel nyalja az arcát. Szörnyen megijedt, asz se tudta, mi csináljon. A legény ki akart menni, de kérte szépen, ne nyissa ki az ajtót, mer elviszi a szélördög. De ü nem hitte, asz gondóta, a kégyó a szélördög. Mikkó ü az ajtót kinyitotta, odadörömbölt a szélördög, es elvitte a leánt.

Sirtak a szülei s kérték, ha már kéccer megmentette, maradjon ott, az üvé lesz minden, egy fél ország, a haláluk után az egész ország. De ü nem marad. Ű visszahozza a leányt, ha addig él es.

Elbucsuzott a szülőktül s indult hazafelé. Hát mikó megyen, jó jajszóval bögue az Éjfé. Csapják el, mer az emberek addig aludtak, hogy az ódaluk es fáj.

Hogy lehetsz ilyen kegyetlen? Már harmadszor kellött vóna éjfél megjelentenem, s egyszer se tudtam!

Eloldotta a kezit.

— Na, végezd a dógodat!

Megfutamodott Éjfé, mind akinek szemit vették.

Ment, nemsokára megtalálkozott a Nappal, az es haragudott, szidta, hogy maj meghalnak ember, állat, olya ehcsők. Na elolta ezt es. Futott a Nap, lóháton se érték vóna utól. Ki es süttöt abba a pillanatba. Hazajér, kérdezi a testvére:

— Na jó hosszi éj vót? Hogy tudtál olyan sokat virrasztani?

— Ez vót apám parancsa.

Többet nem szólt semmit. Süttetett, pogácsát tett a tarisznyába, elindút, hogy megmentse a leánt. Megy, mendegél, meglátott egy öreg, vén boszorkánt. Kérdezi:

— Hová mész te, királ?

— Megyek, keresem fel a szélördög országát!

— Jaj, édös fiam, még csak hirit se hallottam, hanem itt van vár s ennek a gazdája egy oroszlán, de egybe királfi, csak el van átkozva, hogy addig viseli az oroszlánbürt, míg valaki bé nem megy a várba. Oda pedig élő ember nem juthat bé, folyton forog, kaszákkal van megrakva, eszevágja, aki élő, de van egy óra, mikkó megáll. Hogyha be tunnál ugranyi, szerencsés léssel, de ha nem, akkó halálfia vagy. Lehet az oroszlán tud a szélördögürl.

Odajért a királfi a vár mellé. Várja, hogy megálljon, de, édes gyerekeim, elfelejtettem mondani, hogy féltette a feleségit az oroszlán erőst. Eccer megáll a vár, mind a villám, úgy bégrott. Mikkó bégrott a királfi, hát kit lát ott, a legidősebb leántestvérit. Ez odafutott, ölelte, csokolta, sirt, kacagott, asz se tudta, mi csináljon örömébe.

— Hogy jöttél ide? Mi járatba vagy?

— Keresem a szélördög országát, nem tud-e az oroszlánsógor valamit róla?

— Maj megkérdezzük tüle — feleli a testvére.

— De édes testvérem, tudod-e mi ett a baj? Buj el valahová, mer ha a két nagyobb volnál, megölne, de téged ha héccer elnyelne, héccer kiokádna örömbé.

Eccer csak megcsendül a vár, érkezik az oroszlán. Mikkó hazajért, levette az oroszlánbürt, olyan szép férfi lett belőle, hogy kimondani se lehet.

— Adjon isten, feleségem, hazajutottam, de emberszagot érzek! Ki lehet az a merész, aki ide bé merte tenni a lábát?

— A testvérem — mondja az asszony.

— Melik, melik? — ordította az oroszlán. — Ha a két nagyobb, rögtön halálfia, de ha a kisebbik, ölbe veszem s úgy hordozom, mint egy kicsikét.

— Igen, igen, a legkisebb!

— Hol van, hol van?

De nem merte a leán megmondani egyenlőre, csak mikó lehült az oroszlán öröme, mer egybe üt es megmentette az oroszlánbürtül. Ű nem tudott róla, hanem elvezette a tigris sógorhon. A királfi azt es megmentette, de az se tudott róla, hanem a griffmadár, az tudott. Hátára vette s elvitte a szélördög birodalmába. Ott volt egy mezző, s azon egy bika, akit egy szóga őrzött. Odajérnek, a királfi elbocsátotta a szolgát, ű meg felhasította a bika hasát a kardjával, abba vót egy galicka s a galickába egy pár gerlice s két tojás. Vitte a galickát, mer abba vót a szélördög tudománya. Akkó a griffma-

dár felvette a hátára s odarepült vele a leánhoz. Felvette a leánt es hátára s elindultak. Utközben etetnyi kellett a griffmadarat husval. Mikkó mán elfogyott a hus, a madár megest kért, akkó a királfi a saját husából vágott ki egy darabot s odadobta neki. Erre felébredt a szélördög s olyan vihart támasztott a tengeren, hogy a hullámok a fejik felett csaptak esze. Megijedtek erőst, mer még messze volt a part. Hát a leán kicsavarja a két gerlice nyakát, abba a minutába kicsibb lett a vihar, utána meg eszetörték a két tojást s ezel megdöglött a szélördög. Mehettek haza, boldogan, mert a griffmadár es megszabadult a varázstul.

Ménnek a leán szüleihen, azok mán elvesztették a remént, hogy valaha látják a lányukat. Hát akkó érköznek meg éppen a leánval. Az öregek örömben néki ajánlották a leánt az országgal. Semmi akadál nem volt a lagzinak, megülték. Utána elmentek a királfi országába.

A két királfi nem tudta otthon, hogy mi csináljanak. Hát hazajött a királfi, megtette testvéreit helytartóknak, ü maga meg két országba es királ volt.

Máig es élnek, ha meg nem haltak.

163.

GONOSZ KIRÁLYNÉ

Vót eccer, hon nem vót, hetedhétországon es túl volt, az Óperenciás-tengeren is túl, vót eccer egy kerál es annak a kerálnak vót egy fia es egy leánya. Ezek úgy szerették egymást, hogy ezt kimondani nem lehet. Az öreg kerálnak a vót az utolsó szava halála óráján, hogy egymást soha el ne felejsék, jók legyenek.

A kerálkisasszony kapta a kastélyt, a fiú kapta a keráli palotát. A kastél olan közel volt a palotához, hogy oda lehetett látnyi az ablakból. Eccer asz mondja a kerálfi:

— Hallod-e, testvér, én megnősülök. Kit vegyek el?

Asz mondja a húga:

— A barátnémat, vagyis leánycimborámat.

Nem gondóta a kerálkisasszony, hogy a leánybarátja egy kécsó. Szép szavai vótak, hitt neki a leány, de amikor becséppent a keráli palotába, akkó a jóság kiment belőle s a gonoszság ördöge tünt ki. A kerál, ha arra ment dógába, bément, mikó visszajött, megint bément a hűgához, ez így ment napról-

napra, hónapról-hónapra, évről-évre. Ezért a kerálné erőst megharagudott. Sokszor veszekedtek a kerálval, hogy mirevaló ez a mindennapos látogatás. Asz mondja a kerál:

— Nézd, feleség, nekem csak egy testvérém van, ha én nem nézém, ki nézi.

— De én megtiltom, oda nem mész!

Meg es fogadta a kerál, hogy nem mén, de mikó arra mēnt, csak bémēnt. A kerálné az ablakból leste s ēfogta a sárga iriccség. Feltette magába, hogy bosszút áll az urán.

Vót a kerálnak egy olajforrás, olajfákkal környülvéve. A kerálné az olajfákat levágatta és elégette, de a szagja olyan nagyon jó volt, hogy a kerál, ahogy hazament, észrevette. Kérdezi a feleségit:

— Micsoda jó szag van, édes feleségem?

Aszongya a kerálné:

— A te kedves húgod kivágatta a fáidat, elesapta az olajforrást és mit akarsz még? Eridj, nézd meg a háládatlant, mett olyan jó vagy, ezt cselekēdte velünk.

Tetette a sirást a gonosz kerálné, a kerál mēg mēgbúsolta magát. Mi történt évvel a lejányval, tusakodott magával a kerál. „Irgalom istene, mitévő legyek? Nem tudok határozni. Nem tudom, mit csináljak. De nem tudom elkerülni se” — kesergett a kerál. Ha ēment a dógára, csak bémēnt a testvérjéhez, de nem szót egy szót se a hűgának.

Mikó hazamēnt, sirva kapta a feleségét. Kérdezi tőle:

— Miért sirsz, mi bajod?

Asz mondja az asszony:

— A te drágalátos testvéred loppā idejött, kiszúrta tizenkét anyakancának a szemét!

Pedig ő szúrta ki, a kerálné, s rejáfogta a kerál testvérére. Szörnyű haragra lobbant a kerál.

— Szörnyűség! Mit tegyek? Jaj nekem! Jaj édesapám, a sirbúl jöjj segítségemre, mett megbolondulok erre a rétene-tességre, ami itt a kastélba lezajlik.

— No, odamész-e? — mondja a kerálné gúnyosan. — Oda-még-e bosszúsan? Eridj oda, öleld környül a drága húgodat.

A kerál se hót, se eleven nem vót. Megent ēmēnt a kerál a dógába, de csak bémēnt a hűgáhó, de a hűgának nem szót mēgint sēmmit. A kerálné leste az ablakból, ette a méreg. ēfogta a sátányi méreg s ēhatározta, hogy levágja egyetlen fiacskájának a fejit, ekkó bizonyosan nem mēgy oda. Ravatalra teszik a gyermeket, megkondulnok az összes harangok, a pa-

lota gyászba van húzva, s olyan nagyszál gyertyák égtek, mint egy guzsaly. Jó haza a kerál. Bément a hűgához s kérði tőle:

— Mi történt nálunk, édes hűgom?

— Nem tudom én, bátyám. Mán van egy esztendeje, hogy nem jártam oda.

— Borzasztó lehet otthon, gyertyák égnek, harangok szólnak.

— Nem tudom, bátyám, fogalmam sincs, hogy mi lehet nálad.

Elbúcsúztak s hazamént a kerál. Jó elejibe ájuldozva a felesége s mondja:

— Édes uram, lelkem uram, a te hűgod levágta gyermekünk nyakát.

Akkó elájút, annyira tétette magát. No, étemették a kicsi trónörököst. A kerállejány emént a temetésre hintóval, sirt kegyetlenül, majd megszakadt a szűve, hogy még nem es látta a kicsi öccsit, és már étemették. Nem es mént oda a kastélyba, hazamént.

Másnap reggel korán befogatott a kerál egy hintóba hat fekete lovat. Odamént a hűgához s asz mondta:

— Gyere, hűgom, sétálj az erdőbe!

Nem szót útközbe egy szót se a kerál neki. A kerállejány asz hitte, hogy azért olyan bús, hogy sajnálja a fiaskáját. A kerál elhajtott egy fénapi járófődre. A kocsis megállította a lovakat.

— Nó, tesvér, mos szállj le a hintóból, számadásunk van veled. Az olajforrásonat elcsaptad. Olajfáimat letaroltad, étűzelted. Fájt, de nem haragudtam. Tizenkét anyakancának a szemit kiszűrtad és végűl gyermekémnek elvágtd a nyakát.

Nem várt feleletet a kerál, a lejány meg úgy megréműlt, hogy nem tudott szóhoz jutni.

— Nyűjts fél a jobb karod!

Levágta a karját.

— Nyűjts fél a bal karod!

Azt is levágta.

— Az életed meghagyom, mēnj a nagyvilágba, te gonosz testvér.

Avval megrfordult, hazahajtatott, de senkinek se árulta el, hogy ő mit csinált, még a feleségének se. Megszűnt a kastélba való járás. Nem vót kit keresni. Hagyjuk most a kerált a kerálnéval, hagy marakodjanak, hagy csókolózzanak — mit akarnak, nézzük a lejány sorsát.

Elindult szegény a csonka kezekkel, elért a másik ország határához. Leszakadt róla a gúnya, összevissza tépte az erdő bokra. Este ment és nappal behúzódott valahová, hogy ne lássák az ő szenvedéseit. Hát a kerál vadászaton vót, a szomszéd kerál, s jó sok vadat lőtek. Nagy öröm vót ott. Ital, étel, multság, még a kutyák is zsémlét ettek. Vót egy öreg kutya, de erőst jó kutya vót. Hűséges és kedves vót a kerálnak. A kerál odavetett egy zsémlét a kutyának, az elfutott véle éppen oda, ahol a csonka leány bé volt bújva a kaszaj szalma alá. Éhetett vón erőst. Kinyút a csonka karjával s evette a zsemlyét a kutyától. Visszament a kutya s asz mondja a kerál:

— Adjatok ennék a kutyának zsemlyét.

Asz mondta a szóga:

— Adtam, uram, kerál.

— Adj a szemem előtt, mett amely kutya elveszi tőle, ebbe helbe lelövöm.

Ekisérték a kutyát s csak odament a kutya, a csonka leány azt a zsémlét is evette tőle. Asz mondja a kerál:

— Ha élő vagy, bújj ki!

— Kibújnék — mondja a leány —, de add ide köponyeged, mett kilátszik az én szerencsétlenségem s összevisszatépett gúnym foszlányai.

Bévette a kerál a köponyeget. A leány magára vette és kijött.

Oly szép volt a kerálleány így rongyosan is, hogy az ifjú kerál nyomban megszerette. Lóra ültette s hazavitte a keráli palotába. Abba helbe megferesztették, felötöztették. De hogy szavamat össze ne keverjem, az egész ország kérte a kerált, házasodjon meg, kell trónörökös, az ifjú kerálfi hallani se akart róla. „Nincs sehol egy olyan leány, akit szeressek.” Mondja az öreg kerál:

— Eridj el más országba, hozzál onnét asszont, én nem bánom.

De ő csak asz mondta:

— Rejá érek, nem sürgös.

Most, hogy csonka leányt hazavitte, kijelentette, hogy még házasodik. Asz mondja az édesanyja:

— Kit vesz el, aranyfiam? Jaj, hogy örvendek, hogy megértem eccer, hogy te mondd, hogy házasodsz. Kit szeretsz, fiam?

— Ecs csonka leányt.

— Szent isten! — sikojtotta az anyja. — Egy kerál egy csonka leányt. Lehet, nem hallottam jól, vagy álmodok. Hihetetlen! Nem hiszem, hogy ez igaz lehet.

Ekkorra belépett az öreg kerál.

— Kerál, felséges atyám, életem, halálom kezédbe van, ez igaz, amit édesanyám beszélt.

— Hát, édes feleségem, mi van abba? Ha csonka — hát csonka. Van itt udvarhölgy. Van itt ötöztető. Van itt fésülő. A kerálnénak a kéz csak dész. Hát akkó mért vagy úgy kétségbejesve?

A kerálné megenyhült s megdörgötte a szémit a sirástú.

— Vezess oda, édes fiam, látni akarom!

Mikó meglátta, úgy megtetszett neki, hogy többet nem búsút. Kitették a lobogókat az ország minden városába. Kivonút a katonaság. Lőtt nagy öröm az egész országban. Éltek is ezek szépen, szerelembe, bódogságba, csendbe.

Eccer csak hadat üzent a másik kerál. De akkó nem úgy vót, édes gyermekeim, mint most. Akkó csak a kerálok háboruztak, a katonaság csak nézte, hogy viaskodik a két kerál. Mikó letőt az idő, lejültek az asztal mellé s beszélgettek. Mikó éjött az idő, akkó viaskodtak. De isten csudája — nem győzték le egymást. Isten úgy akarta, hogy ne tudják egymást megsérteni, mett ők sógorok vótak, csak nem tudták.

Itthon a palotába nagy öröm vót. A kerálné várandósan maradt s rejá egy hétre-kettőre, hogy ément a kerál, két fiú született, iker, de olyan szépek vótak, hogy na. Az egyiknek nap, a másiknak csillag vót a homlokán. Tyü, az áldóját, ezt az örömet nem lehet postára ténnyi. Ezt az obsitos katona vigye el. Lejirták neki, szóval is émondták, hogy ha a levél eltalálna veszni, tudja a kerálnak megmondani. De amint ment, útbajesett néki a keráli palota, ahol az ángyi lakott. Az kikérdezte, hová mégy, merre mégy, mi újság? A katonát megvendégelte, lefektette. Mikó elaludt a katona, elvette a levelet s felolvasta. Észrevette, hogy a férjének a húga az, akiről szó van és hogy két fia van. Elfogta megint a sárga iriccség. A levélbe ezt írta, hogy két kigyófiat szült és meghagyta a katonának, ha jö visszafelé, akkó megint jöjjön bó. A katona nem tudta, hogy a levél ki van cserélve. Meglepődött, hogy a kerál nem örül neki, hogy otthon a kastélba olyan öröm vót, hogy még a legküsebbnek a tetüje is táncót, a kerál meg szomorú. Visszamenet levelével bémént az ángyihoz, megint csak olyan fogadtatásban részesült, mint előbbször. Akkor az ángyi a levelet megint elolvasta. A vót írva a levélbe, hogy hagyják meg a kigyófiakat, míg ő hazajön. Hazajért a katona, átadja a kerálnak, az elolvasta, nem hitt a szeminek. Elolvasta eccer, kóccer, tizszer, de csak azt olvasta belőle, hogy végezzék ki a gyermekeket. Az öreg kerál asz mondta:

— Ki nem végezzük, hanem inkább utnak eresztjük, mënjen.

Félkötték a gyermekeket a kerálasszony mellire, mett nem vót keze. A hátára tettek annyi pézt, hogy aki béveszi a házába, nagyon gazdag lesz, amétt a kerálnét eltartsa a gyermekecskékkel. Gyászba húzták a kastélt. Sirt mindenki, úgy sirtak torkuk szakadtából, a kerál, a kódus egyformán. Siratták a kerálnét s a gyermekeit. Felültették a hintóba, bévítették az erdő közepibe, s ott letették, mett ott nem olyan erdő vót, mint itt, hanem rengeteg erdő, rengeteg napi járóföd és nem vót népe. Mënt szegény kerálné arrafelé, ahol a vadak össze szoktak gyűlni, hogy ott tépjék széjjel. Hát amikor odajér, lássa, hogy égből egy kötél lóg le, s amikó azt meghúzzák, jó a víz a válúba s abból isznak a vadak. Odajért a kerálné, hát ott állt a válú mellett egy fiatal szép férfi s asz mondta neki:

— Hol jársz itt ebbe a rengeteg erdőbe a vadak között?

Sirva panaszkolta a kerálné a sorsát. Azt mondja az ifjú:

— Igvál ebből a vízből, mett ez az élet vize.

— Innám, de nincs kezem, nem tudom innyi.

Leódta a gyermekeket a melliről és asz mondta neki:

— Nyújts bele a kezédet a vajúba.

Belényújtotta, hát csudák csudája, ép lett a keze.

— Most fereszd még a gyermekéket.

A kerálné megferesztette őket, hát azok kiszöktek a váluból s megfutamodtak. Tudtak mënni. Asz mondja az ifjú:

— Ne ez a kendező, tëdd el. Nézz csak arra a hegýre, látod-é, hogy szikrázik két kard. Az urad meg a testvéred viaskodik. De egyik se erősebb a másiknál, mett úgy akarja az isten. Te meg eridj oda jó közel, mett ők későre vésznek észre tégéd és akkor dörgölözz meg ennek a kendezőnek a vastagabb felivel. Olyan öreg lészél, mind egy százesztendős. Azok nem esmernek még tégéd, gyermekeid es láthatatlanok lésznek. Mondd el a történeted nekik úgy, ahogy vót. Mikó ëmondad, mind a ketten olyan rettenetes állapotban lésznek, hogy kín nézni s akkor dörgölközz meg a kendezőnek a vékonyabb felivel: százszor szébb lészél, mint most vagy. Most mënj isten hirivel. Úgy tégy, ahogy mondtam.

Hát ez vót az úr angýala. Elindút a menyecske úgy, ahogy mondták néki. Odajért, azok félbehatták a viaskodást s leültek, mett nem tudták várni, míg az öregasszony odajér. Eleibe mën-tek, félsegítették a hegýre és kérdezték, hogy mi újság otthon az országban.

— Ó, felségës kerálaim, nagy újság van odaját, csak ëfáradtam.

Nógatták a kerálok, hogy mondja csak, és akkor ő elkezdte mondani az ő sorsát. Mikó ő évégezte az ő mondókáját, megdörgölődött a kendező vékonyabb felével s visszaváltózott saját formájába. Asz mondja az ura:

— No hiszem, szép szerelmem, mennyit szenvedtél!

A testvére még asz mondta:

— Tudtam, hogy ártatlan vagy. Ne haragudj, te se tétél volna másként az én helyzetembe.

A két kerál megkötte az örökös békét s asz se tudták örömükbe, hogy mit is csináljanak a két fiúcskával. A kerál egy városba szálított a feleségit, őt még meghitta a testvér, hogy megszentessék a békét. Létt nagy öröm mind a két országba, hogy vége a háborúnak. Meghitta a kerál tanácsosait, tátosait, jövőmondóit, minisztereket s az ország nagyjait. Vót ott olyan dinom-dánom, hogy hét országra ment el a hire. Mikó minden lezajlott, asz mondta a kerál a feleségének:

— Jer csak ide! Most te leszel a törvénytevő, mivelhogy béke van az országba. Most hallják, urak, a kerálné ítéletét. Most kérdezem tőled, kerálné asszonyom, mit érdemel az meg, aki elcsapta az olajforrást s az olajfákat elégette?

Azt mondja a kerálné:

— Halált.

Mett azt gondolta a kerálné, hogy az ura megtudta, hogy a húga él, így nyugodt szívvel rámondta, hogy „halált”.

— Másoccó: Mit érdemel az, aki a tizenkét anyakancának kiszúrja a szemét?

Asz mondja a kerálné:

— Vad paripának a farkára kötnyi s a paripát elereszteni.

— Harmaccó: Mit érdemel az, aki egy egészséges fiúgyermeknek a nyakát elvágja?

Asz mondja a kerálné:

— Vágják négyfelé s a városnak négy sarkára odaszégezzék. hadd tanuljon, okuljon mindenki róla!

— No, kedves feleségem, parancsod teljesül, magad fölött mondtad az ítéletet, az egész keráli udvarház előtt. Jertek, emberek, tejjessétek kötelelességtek!

Végrehajtották a parancsot. Megnémült a nép erre a hallatlan nagy istentelenségre. Senki se sajnálta a kerálnét.

A kerál ément a sógorához, a kerálnéhoz, a két gyermekhez s úgy mentek haza a gyászba borult kastélba. Mikó hazajértek, sirva borút az édesapja a fia lába elé és sirva mondta:

— Édes fiam, mondd el szigorú parancsod okát. Szigorú

parancsot adtá, meghalok, de nem tudom kimondani. Nem ötük még a gyermekeket, se az anyát, ahogy te parancsótad, hanem eleresztettük rengeteg erdőbe.

Akó ijedt meg a kerál, hogy micsoda parancsot beszél az édes-
apja. Az obsitos katonát kérdőre vonták s ez mégtörődött szívvel
vallotta bé, hogy s mint van. Kérdezi a kerál:

— Mit érdemel meg az olyan hűtlen katona, aki visszajél a
kerál parancsával?

Asz keátsák mindnyájan: „Halált!”

De a kerálné odaborút a férje lába elé s kegyelmet kért. Az ő
boldogságáért kegyelmezenek meg neki. Levették a gyászfá-
tyolt a kastélról, kivilágították s erőst nagy bálat rendeztek. Ki-
hirdették, hogy hét országból mënjenek oda a népek. Máig is
élnek, hogyha még nem haltak.

164.

KÉT BARÁTNŐ TÖRTÉNETE

Vót eccër két barátné, nagyon szereték egymást, oszt azt
fogadták egymásnak, ha az egyiknek fia, a másiknak leánya lesz,
összeadják őket. Az egyiket elvéte Szedresi báró, a másiknak
még nem jött el a szeréncse. Szedresiéknek született egy fiac-
kájuk, Zoltánka lett a neve. Nőtt a gyermek, fejlődött szépén,
nagy öröme telt a szülőknek benne. Dajkát is fogadtak melléje.

Eccër egy szép májusi reggelen kiméntek az erdőbe sétálni,
hogy ne térjenek többé vissza. Oda lett a kisiú a nevelővel
együtt. Itthon meg volt sirás, keresték, kutatták, halászták fo-
lyóba, sehol még nem találták, eltűnt örökre. Gyászbá borult a
Szedresi-palota. Elméntek búfelejteni Olaszországba. Ide meg
szereztek egy erdészt gondnoknak. Ez viselte gondját a birtok-
nak. Eközben Szedresiéknek megfihéredt a hajuk a bánatba.

Akko a másik leánynak is került egy gróf, Gerlei néven.
Eccër a fiatalasszony kikocsizott az erdőbe, nagy vihar volt kés-
szülőbe, zugott az ég, cséngött az erdő, istenitélet idő volt. Meg-
érkezett a vihar, fákat döntött le. Gerleiné kétségbejesve ült a
hintóba. A lovak ész nekül vágtattak, hogy elérjék az erdész-
lakot. Várandós volt a grófné, elalét és megszülte a kislányát.
Az erdészné előtte való nap szülte meg a kisiát. Az erdészné
meg a bábaszöny összebeszéltek, jó lesz kicserélni a gyermekö-
ket, mert a grófné nem volt ésnél. A gróf, gondolták, jobban
örvend majd a fiúnak. A lánykát adták az erdésznének, a fiút a

grófnénak. Lovasparipán mentek a grófnak hírt adni, hogy fia van. Örvendett a gróf, majd kibujt a bőréből. De ha tudta volna, inkább sirt volna.

Hazamént a gyermek, haza a grófné. Neveledött a gyermek. De oly gonosz volt, mint az apja, az erdész. A macskáknak kiszúrta a szemét, mindig a legrosszabbakat csinálta. Miko eljött az idő, hogy iskolába kellett menni, tanítót fogadtak mellé, neki egyedül. Egy esztendő leforgása alatt három tanító es megcsökött, fizetést se kértek, csak ne tanítsanak. Asz mondja a grófné:

— Édes férjem, tudod, mit gondoltam? Endre nem talál ugysem grófkisasszonyt magának, végyük el Jankicát, az erdész leányát. Légyen egy pár belőlük.

A leján szőke volt, szelid két szép szőme, a legszebb közé lehetett számítani. Egymás mellé ültették őket az asztalnál, miko éttek. De a jáger uram hangolt, hogy ü nem adja a leját, neki kell. Mosogat, kisépreget, nem ü, nem adja. A grófné asz mondta:

— Fogadj cselédet, de Jankicát viszem.

Szerette a grófné Jankicát, Jankica es a grófnét.

De hogy szavamat össze ne keverjem, mig erdészlán volt Jankica, szaladgált az erdőben, ugrándozott mind egy kis őzike. Megtalálkozott eccér a Szedresi-vagyon gondnokával, Györggyel. Meg es szerették egymást, de hogy gróflán lett belüle, gyéribben találkoztak. Egy alkalommal ment a leján az erdésznéhez, megtalálkozott egy koldussal. A koldus által kérdeztette György, hogy mikor találkoznak. Jankica azt mondta, holnap reggel ilyenkor.

Endre nagyon bosszus volt, mert nem türte üt Jankica. Heába volt gróf. Elment másnap György, megleste Jankicát. Jankica, miko meglátta Györgyöt, a két kezét kétfelé tárta és úgy borultak egymás karjaiba és hosszan csókolták egymást. Egy szót sem szóltak. Eccér csak Jankica kibontakozott a férfi ölelő karjaiból és elfutott az erdészhez. Még oda sem ért, hallanak puska-lövést. Futnak a színhelyre, hát lássák vérben Györgyöt. Asz mondták a falusiak, hogy az öreg erdész, az volt, aki lelőtte, mert haragudtak az erdészre. Szegény fiatal erdész félig meghalva ott feküdt a mohában. Akkor a grófnénak érzése támadt, hol van Jankica, hogy nem jön. Befogatott négy lovat, elküldte Jankica után. Mikor odajértek, éppen a legjobbkor. Felvették a fiatal erdészt és elvitték orvoshoz. Ném ment haza a hintó Jankicával. A grófné másik négy lovat fogatott be, avval osztán hazamént Jankica. Endre, mint aki jól végezte dolgát, hazamént, cigarettázott és ujjával dobolt az asztalon, hallgatott a gonosz téttről. Hazajö Jankica, elmeséli a grófnénak az esetét.

Megírták Szedresiéknek, hogy szerencsétlenül járt a gondnokuk. Akkor odahelyezték egy másikat. Szedresiék közben elhatározták, hogy hazatérnek. Hazajöttek, elvonultan éltek. György lassan felgyógyult. Gerleiek eccer vadászatot rendeztek. Hogy töltsék az időt, versenyfutást tartottak. Endre lova fekete, Györgyé piros pej, neve Dani, a Jankicáé hófehér, a neve Hattyu. Eccére indultak mind a hárman. Jankica megveregette a lova nyakát és asz mondta: „Hattyu, vigyázz!” Elindult a három nemes állat, mind a szél. Visszanéz Jankica, mert ő volt legelől. Endre el volt maradva. Az urak nézték perpekeiján, messzelátón. Visszateként Jankica és asz suttogja a Hattyu fölibe: „Csendesebben, Hattyu!” Nem akart első lenni. Engedte Endrét előre, legyen övé az elsőbbség. Száguld a sátán, úgy elhalad előre, hogy szabad szemmel nem lehet látni. Meglátott Endre egy medvét, belélőtt. A medve elesett, de csak tette magát. Miko Endre leszállt a lováról, a medve felugrott, nekijált. szagatni kezdte. Ekkora odajért György, a szabjával kétfelé hasította a fejét a medvének. Endrét félholtan vitték haza. Eközben otthon elfutott a hír, hogy Endre urfi halálos sebet kapott.

Mint tudjuk, Endrének az erdészné volt az anyja. Az is belebetegedett és üzenete a grófnénak, hogy jöjjön rögtön, mert érzi, hogy meghal. Egy titkot kell megmondania, még mielőtt meghal, mielőtt az isten igazságával szembe kell nézni. El es ment a grófné rögtön az erdő körül, Jankica meg az erdön körösztil. Miko odajért a grófné, az erdészné két kezét összekulcsolta, sirva kérte, hogy bocsásson meg, megmouta, hogy Endre az ő fia. Jankica a grófné lejánkája. Écsereáltak a gyerekeket, de ez csak az anyósa meg a bába hibája, még a férje se tud róla. Ahogy ezt elmondta, kisenvedett. Jankica ezalatt a firhang megett hallgatózott és asz mondta:

— Te, édesanyám, lelkem, te igazi édesanyám, te drága anyám, ne adjál Endréhez férjhez, meghalok, ha hozzá kell mennem. Ne haragudj, de nem tudom szeretni!

Megtörtént a vallomás. A kastélyban Endrét orvosok vették körül, de a remény gyenge. Egyszer csak jó György. Endre asz mondta, vezessék be. Györgynek megköszönte, hogy megmen-tette az életét, pedig nem érdemelte meg, mert ő lötte meg az erdőben. „A szerelem elvakított, a düh megörjített és elkövettem a bűnt, most légy boldog Jankicával”. Meghalt. Ravatalra tették, olyan szálgvertvát tettek neki, mint a guzsaly. Lehajtotta fejét Gerlei és sirt. Most már hirt kell adni a grófnénak. De ki és hogyan? Györgyöt választották, hogy adja tudtára a grófné-

nak, hogy meghalt. Miko odajért, lassan mondta: „Grófné, nem tudom, hogy mondjam, Endre urfi meghalt”. Asz mondja a grófné: „Isten nyugosztalja!” Csak megdermedett György, miko látta ezt a nagy közönyösséget. Azt hitte, majd elájul, de még csak meg sem látszott rajta a fájdalom. Méntek szép csendesen haza az erdészéktől. A gróf elejikke ment és azt mondta, hogy nincs többé fiam. A grófné otthon behívta a férjét a pipázó szobába és megmondta neki, hogy ne busuljon, mert Jankica az övéké és nem Endre.

Eltemették nagy pompával Endrét.

Most már Jankicát kell vinni mutogatni, de őnekik fogalmuk sem volt, hogy Jankica szereti Györgyöt. Elvitték Pestre, Bécsbe, Párizsba, eccer Jankica kérdezi:

– Édesanyám, még meddig mégyünk?

– Addig, lányom, meddig választol magadnak egy férjet.

– Ó, édesanyám, én már választottam rég.

Jankicának irt a gondnok, de ű nem birt irni neki. Két esztendeig méntek, két esztendeig nem birt irni. Közben Jankica asz hazudta, hogy ű már választott egyet Nagyváradon. Hazajöttek. De már előbb megérkezett a nagyváradí ipse. A gondnok nagy szívfájdalommal vette tudomásul, hogy Jankica menyasszony. Miko megállt a hintó, a grófné: „Jónapot, gondnok ur, mi újság itthon?” Keserű fájdalommal feleli: „Minden a legnagyobb rendben!” Közben a nagyváradí kiemelte a hintóból Jankicát. Jankica beteg lett, forró láz gyötörte. Orvosok vették körül. Asz mondták, menthetetlen. A vőlegénynek nem volt mit tenni, mint hazamenni.

Bemént a gondnok a szobájába, készült a nagy útra. Ő elmegy a nagyvilágba, nem kell sém pénz, sém sémni, csak fut, mint egy üzött vad, mint aki nem találja a helyét. Eccere betoppantnak az ajtón: „Szabad!” Belép Szedresi báró.

– Jó napot, gondnok ur!

– Jó napot, Szedresi ur. Minck köszönhessem a szerencsét?

– Kedves gondnok ur, öreg ember vagyok, nem látnak jól a szemeim, hoztam ezt a levelet, legyen szíves, olvassa el.

Főlbontja a levelet és olvassa: „Én, Nadányi Ágnes, mikor a levelet megkapják, én már nem élek. A hatéves Zoltánka mikor elveszett, azért vészett el, mert a Vörös vitéz elrabolt bennünket. Zoltánkát meg lehet találni a Gerlei vagyonban mint gondnokot”.

Felkiált a gondnok: „Apám!” A báró meg a fia összekapcsolódtak, mintha sohase kéne elereszteni egymást.

— Fiam, jöjj haza, anyád vár. Van egy láda, azt fel kell hogy bontsád.

— Nem, édesapám, nem megyek. Világgá bujdosok, mert szeretem Jankicát s nem lehet az enyém.

— Tudod, fiam, most elmész mint gondnok, megkéréd Jankica kezét, egész biztos a tied lesz. Most megtudjuk, melyik erősebb, a szerelem, vagy a vagyon. De aztán jöjj gyorsan, alig várom, hogy anyád meglásson.

El is ment a gondnok. Letérgepelt a grófnő elejibe, s szivszaggatva mondta el, hogy ő szereti Jankicát, ők szeretik egymást. Asz mondta a grófné:

— Ném lehet, elérhetetlen csillag, ném lehet. Na de majd meglássák, mert nagy beteg Jankica.

Felállt a gondnok, meghajtotta magát, egy szót se szólt, elmént. Jankica meglátta az ablakon keresztül, hogy tart a hegynék. Felugrott az ágyból, fekete köpenyt vett magára és futott az erdő felé. Utolérte Györgyöt. Kérdezte:

— Szeretsz-e még? Ha igazán szeretsz, akko haljunk még ketten, itt van az üvegecske, ebben van aztán elég méreg. Jó gyorsan ölő méreg van benne.

Elvette György az öveget és egy botval kopora ütte, magasra ütte, fölrepült a fák koronájáig, a méreg elégette a fának a lombját. Akko megölelte Jankicát és asz mondta:

— Ne sirj, Jankicám, én vagyok Szedresiék feltalált fiuk, Zoltánka, Eridj haza, pihend ki magad, hónap majd eljövünk leánnézőbe.

Feleli Jankica:

— De én azt akarom, hogy te György legyél, ahogy én még-esmértelek.

— Nem bánom, lehetek én kéceer es György, csak ne sirj.

— Hej, gondolta magában a gondnok, ha nem volnék Szedresiék fiuk, bizony nem lenne a tied Jankica.

Hazament Jankica és lefeküdt. Az orvosok azonnal tudtára adták a szülőknek, hogy nincs semmi baja Jankicúnak. Hazajért a gondnok. Az édesanyja himezett. Mikor beköszön az ajtón, asz mondta az édesanyja, hogy gondnok ur, nyissa fel ezt a ládikót. Felnyissa, az édesanyja egyet sikoltott és elájult. Ott volt benne a hatesztendős Zoltánka gunyája, trombitácska, dobocska, és több játékszer. Nem is gondolták, hogy az anyai sziv olyan gyenge. Felemelték, ágyra tették a bárónét. Mikor magához tért, asz mondta:

— Édes uram, az én Zoltánkámnak vót egy anyajegye a bal karján, egy ribizli fürtöcske, hadd lássuk, megvan-e.

Felhúzza az inge ujját, hát ott ragyog a ribizli fürt. Meg lett a nagy öröm, összeölelkeztek, csókolóztak, sírtak, kacagtak, asz se tudták, mit csináljanak örömükbe. Ekkó tanácsot tartottak, hogy el kell menni Gerleiekhez, elhinni őket, met megtalálták a fiukat, jöjjenek örvendezni. Elment az öreg Szedresi:

— Megtaláltuk a fiunkat, és még sém nézitek. El vagvunk keseredve, mert Jankica halálosan szereti a gondnokot, már pedig én asz mondom, hogy a fiam felesége lesz Jankica.

— Nem mondok semmit — mondja az anyja. — Mit tudom én, hogy hogy lesz, annyi bizonyos, hogy nehéz lesz eltiltani, félek, hogy még elpusztul az a rossz leány.

— No ne beszéljünk annyit, jöjjenek, nézzék meg a fiunkat ! Ki jön el?

— Hát én — feleli a grófné —, én akarom meglátni hamarább. Befogattak a hintóba, elmentek legénynézőbe.

Miko odaértek, akkora már fel volt öltözve, bárói cimer diszelgett a gallérján, s lehuzódott a firhang mellé, hogy ne lássák. Jó Gerleiné jónapot kívánva. Beszélgettek. Égett a vágtyól, látni akarta a fiút. De ezek nyugodtak voltak.

— Hát mutassátok, no, a fiatokat, hadd lássam !

Félrebillent a firhang, kibujt a fiu.

— Teremtő szent isten, hát ez a mi gondnokunk ! Álmodok vagy gunyjátékot játszik velem a képzelet. Hát ez a mi gondnokunk ! Eszemet vesztem, nem tudok hinni szemeimnek, pedig tiszta valóság ez.

Akkó térdre borult a grófné és kérte, bocsásson meg, hogy az este hidegen bánt vele.

— Nem haragszok — mondja a gondnok —, megbocsájtok, de ha nem lennék Szedresiek fiuk, bizony nem lenne az enyém Jankica.

— De igen — erősködött Gerleiné, — mert Jankica csak a gondnokot szereti. Kérdezzük meg hát üt !

Akkorra már Jankica is ott vót.

— Én a gondnokot és hozzá Györgyöt szerettem, miko erdész-lejány vótam. A fiatal erdészt úgy szerettem, mint most, hogy ii báró és én gróflejány vagyok. Így akarta a jóisten odafenn az égbe, hogy a gondnok György névvel legyen az én férjem.

Mégesküdtek. Nagy lakodalmat csaptak, de nem mentek más országha nászutra. Esztendő nem telt el, ikergyermeke lett Jankicának, egy fiú és egy lejány. Egyik lett Zoltán, a másik Jankica. Így éltek boldogan, talán még most es élnek.

A CSÓRÉ

Éccer vót, hon nēm vót, még az Operenciás-tengeren es túl, még ahol a világ végin a lábát lelógatta, még azon es túl, vót eccer egy király, s annak a királynak akkora bánatja vót, hogy az egēt verte, mán a királyi koronája es megőszüt belé. Olyan öreg vót, a hamunak es azt mondta, hogy mamu. Ésszehivata amenyi boszorkán csak vót az országába, hogy segítēnek busulni, met nem adot sē az ég, sē a föld egy akoracska gyermekēt sē, mint a körmöm feketéje. Busult es az egész ország, a boszorkányoknak akora csēp könyvik hulot, mind egy szatelit, s ahogy hulogatak a könyvek, mind szatelité váltak, s mind tovaszáltak, de olyan sűrűn hulogatak, hogy felértek a hódig, s a király a könycsēpekēn főmászot a hódba. Onet nézet le a feleségire, hogy a sok bánatba nēm-e születik gyermeke. Mēgsajnálta a szēgēn királt a könyvek, ecēr csak jö fel a királyné nagy sebvel-lobval, hat lovas hintóval. Olyen fiatal lēt, hogy a király elig üsmerte meg. Jó s mondja, hogy edig busultunk, ahogy busultunk, de most szászorta nagyobb a bánatom. Fiugyermekeōm lēs. Minyá a napokba azt látom álmomba, hogy azt mondja a fiam:

— Ne örvendjete a születésēmnek, met miko huszesztendős lēsēk, apámnak feje felet mēgforgatom a kardot.

Lēt akora bánat, hogy a varjak es mind feketéje váltak.

Észehiták az ország tudósait, hogy tanácsojanak valamit. Elhatározták, hogy ahogy mēgszületik, évegkoporsóba tēszik, s tengerbe beléérēsztik. Úgy es lēt. Ahogy mēgszületēt, évegkoporsóba tēték, a tengerbe beléérēsztēték, s a tenger elkapta s ringata, ringata, ahogy a hulámzó tengernek ez tetszet. Éccer csak a nagy hullámok a koporsót kivették. Csóré, met csórén tēték belé a koporsóba, mēgharagudot, hogy mēt nēm rēngetik, kirugta a koporsó ódalát, kibut belüle s elindút a nagy világba. Mēgtalálkozot egy embervel. Aszongva, hogy nēm tud-e valahol valami szógálatot.

— Egyet sē busuj, van a királyunknak egy leánya, más dógod nem lēs, csak vele kēl hálj, ha kibirod az éjelt, király lesz belüled, de ha nem sikerül, akor a te bajod. Hogy hinak?

A Csóré végignézet magán, láti, hogy csóré.

— Hát Csórénak.

Met az apjáék nevet sēm adtak neki, hát adott ő magának. Mēgköszönte a tanácsot, mēnt igyenessen a király palotájáig, s ot bédörget, hogy nyisák ki a kaput. Futak es mind, mind aki-

nek az esze kirekedet, kinyiták a kaput, s kérdik, mi járásban van.

— Én biza szerencsét jöttem próbálni, a király léjányával akarok aluni.

— Ha elaluszol, akkor a te bajod, nem hit senki, s ha nem sikerül, ves magadra!

— Jó — fogatkozot, hogy ü nem alszik el.

Elig várta az estét, s hát jó a szép kisasszon. Megörvendet, met olyan szép vót, hogy a napra lehetét nézni, de reja nem. Lefekütek. De elig fekütek le s mán olyan álmos lét, hogy a szüve szinte megszakad. Addig vergődöt, hogy écér csak elalut, a királyleján sè lét rest, a két lábát keresztü vète a Csóréjén, s az aba a szént helybe leszakadot. Régel Csóré miko felébredét, hát kicsapták, hogy mënjen, amere a szemivel lát. El es indút nagy bánatval a nádos felé, hogy ü beléoli magát. Amint odajér, hát lása, hogy ot ül egy ember, le van szakasztva a két keze.

— Úgy-e tejes a kirájeánnyal háltál?

— Ot. Ugy elaludtam, hogy csak régel ébretém fél.

— Na pajtás, egyet sè busuj, nekéd van lábod, nekém van kezém. Vigyél odájig a veszösögig s aztán meglátod, ketën megérünk egyét.

Ugy es lét. Elmentek a veszösögig, ot letète s vágot egy kosára való veszöt, megfonta kosárnak s felköte a hátára s beléült.

— Na most, te vigyél! Én dógozom. Meglátod, megélünk valahogy.

Úgy es lét. Elmentek napszámba. Így dógozgatac. Mënt minden mind a karikacsapás. Aszongya ecer a Csóré:

— Ez így nem méhet tovább! Aszon kül a házho.

Még es egvöztek, hogy hoznak aszont. Kijáltak az ut széjire s miko láták, hogy jó egy szép leján, félkapta a kosárba, aval ucu neki, futak, ahogy csak tudtak. Hazaviték nagy örömvél. Másnap a másiknak hoztak. Éldégéltek nagy bodogságban. Ók dógozgatac s az asszonyok főzőgetek. Eröst jól éltek. De ecer csak kezdtek sárgulni az asszonyok, olyan sárgák léték, hogy a lélek csak hálni járt beléjük. Nëm tudták elképzelni, hogy mét.

— Tudod-e, mit találtam, tégünk úgy, mintha dógozni mënénk, s lesük még, hogy mit csinának.

Ugy es lét. Mëghuzótak a ház hátánál s vártak egy darabig, hát ecer uramfija lásák, hogy egy nagy oriás nyulik bé a házba. Elig hogy bétete a lábát, ezek es ot termetek s a kócslikon bélesköttek s hát lásák, hogy a csicsiken keresztü mind szíjja ki a vériket. Mëgvárták, hogy jőjön ki s vas seprüvel úgy vágta szemközt a Csóré az oriást, hogy mind a két széme kifolyt. Akorát

ordítot, hogy nem sok hija vot mind a keten megsüketüjenek. Aval elkulogot haza, s othon lefeküit félig haldokóva. Ezek es elkésérték haza, béálitotak heza nagy sajnálkozva.

— Mi lölte a szeméd, édés orjás barátunk?

— Jaj, kicsapta az erdőbe egy ág mind a két szememet. De ha tú úgy sajnáltok engem, akkor segíthetek rajtam. Eridjetek le a pincébe s ot a hetvenhetedik vakablakba bé van falazva két évegecske, egy fejr még egy fekete, egyikbe van az élet vize. De erőst vigyázatok, hogy észre ne keverjétek! A fejrbe van az élet vize, s feketébe a halál vize. Az élet vizivel kenyétek még a szemém gödrit, éceribe viszajó a szömömvilága.

Csak azt várták, hogy befejeze a mondokáját, futak le a pincébe, hogy lábik se érte a földet, még es kapták, minvá bé jes mentek s halál vizivel lelocsantották s aba a szent helybe halálnak halálával meghot az orjás. Na bezeg lét öröm, eléveték az életvizet.

— Elig egy csepecske!

Reja csepent a lábára, aba helybe vizzatermēt mind a két lába.

— Na pajtás, tartsd ide a kezedet!

Anak es mind a két keze vizzatermēt. Egy pilanatra. Mentek haza nagy örömmel. Most mehetek egymás nélkül. Éltek es egy darabig egy csomó boldogságba. Hát ecer csak haja a Csóré, az apja országába elig van legén, mindēnap karóba huzák egy legének a fejit. Ő se lét rest, haza, mind akinek a szēmit kiveszik, megtudja, hogy mi folyik othon. Születēt egy lejankacska tesvére s az mán akora vot, hogy férhez kēlet mēnyen, s a király kihirdete, hogy csak annak adja világszép lejányát, aki loháton az emeletes ablakbol ki tudja ragadni, aval elvágtagon. Jötek es szébnél szēb legények, gazdábnnál gazdábak, de egynek se sikerūt, a király karoba huzata a fejiket, ugyhogy a palota körül mán tiszta karoba huzot legénfej-erdő lét. Megharagudot a Csóré, mikor megláta, úgy hogy a haja mind az égnek álot. Odajált a király elé: „Felséges királyom, életem, halálom kezedbe ajánlom, én megpróbálom, de csak egy feltétel melet, nekēm nēm kēl a leányod, férhez kēl adni egy disznópásztorhoz, s nekēd a fejed felet megforgasam a kardot!

— Jó — egvezēt belé a király.

Gondóta, hogy ugyse sikerül ennek se. Másnap elighogy viradot, a szép királyleján az ablakba álot. Csóré loháton, megsarkantyúzta a lovát s az akkorát szökött, hogy Csóré nyugotan kikapta az ablakbol, elvágztatot vele mind a szēlvész, vagy mind a gondolat. Lēt es nagy riadalom a palotába. A király kiálot,

hogy a vitézvel kardval párbajozon, de mondtam, hogy olyan öreg vót, hogy a koronája es megöszült. Szegén öreg király ugy reszketét, mind a nyárfalevél. A Csóré odajált s a kardját a feje fület megforgata.

— Látod-e, felségös király apám, még születésém előtt megjósolám, hogy a fejed fület megforgatom a kardot, de nem vágom le a fejedet. Neked megbocsátok, ha a disznyopásztornak adod a leányod.

A király ugy megörvendet, hogy aba a szent helybe kikijátota a Csóré királynak s a leányát odaata a disznyopásztornak. A király, az uj király, Csóré király akora lakodalmat csapot, hogy még a mü Picink es hivatalos vót. Még máig es élnek, ha még nöm hotak.

166.

V A D Á S Z

Ècér vót egy vadász, sok vót a gyermeke, s igen még ehültek, s kimént gólyát löni, s meg es lőt egyet, le jes esét szegény, oda-mént a vadász, felveszi s megnézi, sován a gólya. Letészi, felveszi, lapigasa, lapogasa, sován a gólya. Letete, féléte, tapogasa, lapogasa, sován a gólya. Letete s féléte, de sován a gólya ! (Órák hoszáig mondták.)

167.

F É R G E C S K E

Ècér vót egy férgöcske s az elmént lencse-borsót kaszálni, mégtalálkozik egy emberkével:

- Hova mész, te férgöcske?
- Mönök lencse-borsót kaszálni !
- Ne mönj, nes csak, mekora eső jön.
- Bébuvo a likacskámba.
- Hát ha likacská békörök ?
- Kinyitom a kocsoeskámbval.
- S hát hogyha a kocsoeská eltörök ?
- Mőcsináltatom a cigánkámval.
- Hát hogyha a cigánka mőgdöglik ?
- Heregtetem, beregtetem, nádos tóba belé vetem !

A CSERÉLT GYERMEK

Hát, gyermekeim, ezt a gyermeket elcserélték. Ez ã van cserélve. Nem tettétek a seprüt rea, a hathétbe, amig a gyermek nem vót megkeresztelve. A seprüt, seprüt rea kellett vóna tegyéttek. Kimént az asszon az udvarra s ãcserélték a gyermekét, s mikor má esztendő s vót s ma két esztendő s vót, három esztendő s vót, még egy szót se szolott. Odament egy javasasszon s neki s reaolvasott: „No te, gyermek, beszélj!” Nem szolott a gyermek semmit se. „Szósz-e valamit?” Odatett neki ételt, egy kicsi csiprot s egy nagy kalánt. „Te gyermek, eszel e rögtön?” S a gyermek nem ãtt. Neki a javasasszon. „Eszel-e?” Éragadott egy seprünyelet, s nyirjed. Aszongya a cseréld gyermek:

— Hát hogy egyek? Kicsi csipor s nagy kalán!

— No, lássátok-ë; tud beszéni, de a gonoz benne van.

TÖRTÉNET

A másik meg ãvitte a gyermekét a kolostorba valahova, hogy imádkozzanak érte. Ahogy viszi a karján a gyermekét, a béka a tóba kurutyól. Aszongya a leánnak a karján: „Vuhim Kátli?” Aszongya: „Te szisztu Benedék.”

— Hé az anyád istenfáját, hát te a békával tudsz beszéni, s velem nem.

Belévette a gyermeket a vízbe, s hát kijöt egy szép gyermek, amelyik el vót cserélve. Felvette a gyermeket, s megvan — aszongya — az én gyermekém, amelyiket cseréltek, azt belévettem a vízbe.

HIEDELMEK

Milyenek azok, akik burokban születnek?

Akik burokba születnek, azok a gyerekek, azt mondták, hogy azok nagyon okosok lesznek. Abból vagy tanár, vagy valami nagy valaki lesz, mert burokba született. Szerénesés lesz az életbe. Az a burok olyan, hogy úgy kell kifakasztani. Amikor kifakadt, a víz kiömlött, s úgy a gyermek aztán ott maradt.

Talált-e az ilyen aranyat?

Hát kellett, hogy találjon, mer a híre úgy vót, hogy talát. A mi időnkbe nem talát, mer a mi időnkbe nem vót ilyen burok.

Hány ujja volt?

Ez olyan rendes vót, mint a többi.

Hogy hívták az ilyen gyermeket?

Csak úgy, mint a többit, nemigen mondták senkinek, csak amikor valami szerencséje vót. Aszongya: „Látszik, hogy burokba született.” Vagy valami sikerült neki. Hát azon látszik, hogy burokba született.

Kik a túltosok?

A mesébe hallottam, de hát az mese. Azok jósok vótak a tátosok. A Világszép Jánoszba, a mesébe. A Világszép János menyasszonya vót a gazdája, s ű ló lett. Akkor amikor táncot, fickándozott, hát asz mondja a királyné, hogy juj még ilyen szép lovat soha nem láttam életembe. „Mégvészém.” Mégvette a lovat, vezeti, asz mondja: „ilyen szép ló nem létezik az egész világon.” Eccer csak jön a tátos, egy vénasszony s az egyik óralika lejjebb vót s a másik fejebb vót, s ez a szemeszőre olyan hosszú vót, hogy a térgyit verte s ment oda, s aszongya: „Ne örvendjtek neki lelkeim, mer itt baj van. Mer ez ajighanem Világszép Jánossa. Akkor siratták mind, dehát a lovat leütötték, hogy dögjön meg. Amig élt, aszonta: „Édes kis leánkám, a két óram likából kiszökik két aludt vér. Azt a királynénak azablaka alá ásd el.” A kislán elvette hama, el is ásta. Őt meg neki még a hammát is elfújatták a szélve, hogy semmi cikere ne maradjon a Világszép Jánossának. Rögge, mikor felébredt a királyné, hát lássa, hogy olyan gyönyörű két körtefa van, cséngött a körte. Odaseréglettek mindenki, örvendtek, még táncot es csináltak örömükbe, hogy ők ilyen szép körtefát nem láttak. Hát jön újra a vén szipirtyó, a tátos, jó, botorkázik oda. Mikor odaért, aszongya: „Jaj, felséges királyné, ne örvendjen ennek, mert ennek nem kell örvendeni, mert ez a két fa, ez Világszép Jánossa.” Akkor neki-

álltak s kivágták a fákat. Siratták. Űgy gyümöcsöstül mindē-
nēstül ősszevāgták, elégették. Azelőtt asz mondja a kisleánká-
nak az a fa: „Édēs fiam, ha vágnak ki ēngēmet, hát akkor egy
halok szökik a kötēnykédbe, karincádba, vidd el azt a tóba, vesp
belē s többivel ne törődj.” Igy ēs tette, kivāgták, elégették a fá-
kat, nem is gondoltak arra, hogy hát itt most baj lesz más. Hát
örvendtek. Másik sirt. Odavan, nincs többet tátos. Asz mondta,
mosmá nyugodtan élhették, mert nincs Vilāgszēp János.

Hallott-e arról, hogy van egy ēgigērő fa, amin földmennek a tātlosok?

Hallottam róla. Felment, hogy lássa meg az egész vilāgon, hogy
mi történik. Felment oda a fa legtetejére. Erdei fa vót. Cserefa
vót. Annak nyőnek úgy az āgai, azon fel lehetett menni oda.
Ēgigērő fa, oda el lehet menni. Akkor, mikor leszállott az öreg-
asszony, hát akkor megdőglött.

Történet

Felment az ēgigērő fára s három pár vasbocksort szaggatott
el, amig felért a fa tetejire. Mikor felért a fa tetejire, akkor felült
a fa tetejire, s a lábait lelógatta. Mikor felért az ēgig, ott meg-
kapaszkodott az égbe, de most hogy kéne lemenni. Fel feljöttem,
de most hogy menjek le. Nos talál ki! Mos légy okos Domokos!
Hogy kell lemenni? Amint ott gondolkozik, hát kitaláta. Az
ékhez hēzákötött egy karikát, s arra egy lőszőrt. S azt ahogy
nekifogott, s ereszkedett le a lőszőrön, de jó, de jó, de jó lefelé
úgy, mint a villámlás, mikor az ég s a föld közepihez ért, akkor
egy férgecske odament, s ērágta a lőszőrt, s akkor megiramodott
lefelé, hát ēszakadott a lőszőr, hát mozs de jó, jó, jó, minél to-
vább jó, annál jobban közeledik a földhez. Mégejedett a földtű s
aszongya: „Te föld, állj fére előlem, mer agyonűtlek.” A föld
ējettibe kitátotta a száját s ő beléesett, tisztára a föld közepibe.
A föld bécsukódott utána. Aszongya: „Te föld, ha nem nyilassz
ki, kifúrom a beledöt.” S vót egy kicsi fehērvári bicskácskāja,
addig fúrta a föld belit, amig az ódalán aztán kibűtt.

Történet

Vót egy tátos. Ott lakott Rőzsanéniéknē egy embēr, Barná-
nak hitták. Mindēn este, de mindēn este mikor feljött a vacsora-
csillag, neki mēnni kellett. Vót egy pár csizmāja, s abba ēlyēn

hosszú szégek vótak. Nannyó minden este látta, hogy felhúzta azt a csizmát. Jó nagy, hosszú, tízcéntis szégek vótak benne a csizmába. Aztat minden este fel kellett húzza s el kellett neki menni. Éfélig odakalandozott, éfél után hazajött, s másnap olyan rendes embér vót, mind egy másik, de este el kellett menni. Ez igaz, ez tény vót, nem mende-monda. Esküvel bizonyította nannyó. Mikor mondták, hogy mér kell neki elmenni, asz mondta, hogy ő meg van átkozva, meg van csináva, de ő addig nem tud meghalni, amíg a tudományát valakire átal nem hagyja. S akkor mondták, hogyhát tanítson még valakit. „Jaj. hát hogy gondója kend, hogy ki akarja ezt a mesterséget tőlem elvenni. S egyelőre még én se akarom. Maj, mikor megunom az életémét, akkor megtanítottom, de én ebből élék.”

Történet

A szomszédba vót, biztosan kécns lehetett. Minden hét esztendőbe felvette a lángot a fa alatt. Olyan gyermek kellett vóna, hogy amelyik hét esztendőzs vót, s hét napos s hét órás, addig, amíg égett az a lang, ami a földből feljött. Megindultak, hogy keresnek olyan gyermeket, amelyik hét esztendő, hét napos, hét órás, mive megkapták azt a gyermeket, örökké ki-
aludt. De mosmán mikó az öregék éltek, addig emlékeztek, hogy minden hét esztendőbe kigyulladt. De mióta az az öregasszon meghalt, azóta még sosé gyulladt ki. Azt az aranyat örözte egy nagy kutya.

Szoktak-e ezek a táltosok verekedni?

(Nem ad választ.)

Történet

Vót nekem egy lakóm. Elvát a férjitől. Nem vót sénkije sem. Befogadtam. Egész fiatal vót. Olyan állapotos forma vót, hogy családja is lesz, s nagyon akart visszamenni az urához. Az ura olyan büszke vót még mi, hát, hogy éljen szegény, mosni ment Pancsovára és ott vót egy öregasszon, aki kurudzsmányodzott, nálunk, a mi nyelvünkön. Hát kuruzslónő vót. No osztán ű megtanította az asszonkát, hogy jöjön haza, mikor a hód teli

van, akkor krétával húzzon egy nagy kört és álljon belé oda, és kiáltsa a holdnak, hogy „Te hód, hallgas még engem, hoz vissza az én férjemet, mert hogyha visszahozod az én férjemet, hát akkor hótig nekéd imádód leszék, a hódnak.” Hát ez nem sikerült. Na emént mégis mosni, akkor hazajött, aszongya, hogy „No, Juli néni, most biztosan visszajő a férjem.” Hogy? „Úgy hogy vigyék fél egy lajtorját a kéménbe.” — Szabad kémén vót. — „Azon menjek fel? De én félek.” Mondom: „Ó, ne félj, én itt állok a lajtorja alatt, ne félj semmit, csak eridj, végezd a te dolgodat.” Felmént, de félt. Akkor aszongya, hogy: „Lucifer, Plútó, Drúmó, jőjjetek segítségemre. Menjetek el a férjemhez, hozzátok őt ide! Tüskön-bokron, vízen, tűzön keresztül, addig ne tudjon aludni, amíg ide ne jő, ki nem békéllék vele.” Ezt kellett háromszor kikiáltsa. „Tűzön-vízen, tüskön-bokron, árkon jőjön keresztül! Gyuri, Gyuri, Gyuri!” Annak hitták az urát. Hát lejött aztán, de úgy rázta a hideg. „Igy ne!” „Láttál e valamit?” „Nem láttam semmit.” „Hát akkor, mért fész. Mitű fész akkor?” De még kéccer kell megpróbájam, akkó eljő az uram. „Na jó, hát akkor próbád meg.” Következő alkalommal megint hódtótekor csak felmént szegínke, de nem lett bizon abbú semmi se. Csak az ő keze munkája szerint dolgozott annak a bolonditónak. Ilyenék vótak akkor a régi időkbe.

*Tud-e olyant, hogy valaki egy-két napra meghalt,
és aztán fellámadt?*

Tudok. Tetszhalott vót. Így mondták, hogy beteg vót, nagyon beteg vót. Haldoklott s eccer csak meghalt. Fel is ötüztették. Megmosták, mind rendesen, ahogy kell, és akkor virasztották. De régebben nem úgy virasztotak, mind most. Akkor kártyáztak. Makkot, sárgát! — a férfiak. Az asszonyok meg ben vótak a szobába, énekeltek vagy imádkoztak od ben. Écceresak megmozdul a szemfüdel, s felül a halott, akkor az asszonyok megijedtek, kiszaladtak, s asz mondja egy: „Te hát mit szaladunk ki, mikor úgy szerettük. Olyan kedves vót nekünk. Én visszamegyek.” Odamént. Asz mondja: „Mindén jó lélek az istent dicséri.” Asz mondja a halott: „Én is az dicsérem. Köszönöm szépen, hogy nekem szótál, maj alszom tovább a halál álmod, de addig nem tudtam meghalni, még valaki még nem kérdézi, hogy én mit hiszek.”

Vót itt két szomszéd, és a borozdát egyik észántotta. A követ kivette és árabb tette a szomszédéba. Akkor lett egy ilyen jó nagy darab, amit ő hasznát. Akkor meghalt az. Oláj vót, beszéte édesapám. Etemették, s minden este úgy féltizenkettőkor ment a borozdán és emelt. — E, ē, ē. Akkor apám kicsit ittazs vót s asz mondja mikor ment ott ē mellette: „Mit nyavalyogsz, te?” De ő csak nyögött tovább. Mikor jó kinyögte magát, aszongya édesapám neki, hogy: „Minden jó lélek az istend dicséri.” „Én is azt dicsérem. Édes fiam, áldott légy, hogy nekem szóltál, ezt a követ én ēvöttem tiz esztendeje. Ide tettem. Azt emelém, azt a követ, s nem bírom, de megmutatam nekéd azt a helyet, ahova vissza kell ásni.” Másnap reggel, mikor felkeltek, mondja az embér, hogy mit hallott. Asz mondja a másik: „Én is hallottam, de nem mertem neki szólni.” Hátra mentek, meglátták, hogy ki van véve a kő onnan, és oda van téve a helyére a borozdába.

Hogy nevezték ezt?

Úgy mondták tetszhalott.

Hallott olyanról, hogy valakít álmában feldarabolnak?

Ő azt látta álmába, mint hogyha lett volna ítélet, halál, úgy hogy ő ot vót má a számadáson és akkor látta a tüzet, a porgátorium tüzit. Akkor, mikor ő látta, hát akkor ő nagyon megijedett s vótak olyanok, akik bokáig vótak a tűzbe. Vótak, akik térgyig vótak a tűzbe. Vótak olyanok, akik mejjig, s vót olyan is, aki egészen el vót merülve a tűzbe. Így összeverte a tenyerit. s asz mondja hogy „Hát te? Minek örül ez a tűzbe?” Asz mondja a parton egy másik: „Ez annak örül, hogy mos született egy kislány, s annak a kislánynak lesz egy fia. Az a fiú mikor pap lesz, akkor szabadul a lángokból. Annak örült előre.” Akkor asz mondja: „Jaj, hát az mikor lesz? De akkor is vége lesz. Nem lesz örökre ott abba tűzbe.” Akkor nekiment egy valaki s őt feldarabolta egészen. Akkor jött egy fehérbe öltözött valaki és akkor mintha szentelő lett volna, akkor őt leszentelte és a testje visszafórott úgy, ahogy vót, a akkor aszonták, hogy nekéd csak térgyig kell a tűzbe menni, mert nekéd van elég bűnöd, ez ez

mégis nem olyan sok, mind a többié. Akkor átalszaladt a tűzön, akkora úgy meggyógyult, hogy nem tudott felkelni ijedtibe. Nem tudta éfelejteni.

Történet

Vót egy biróviselt ember, s nagyon szerette a nép. Nagyon-nagyon szerették. Vót neki egy nagyon-nagyon jó fia. Annak vót felesége, s vót egy kislánya, Zsuzsikának hitták, mé két kisleány. Akkor, mikor az ő édesapja meghalt, etemették. A tor megtörtént. Levágtak egy bornyút s az egész falu odament torozni. Kikiáltották mingyá a fiát birónak, mer az gondóták, hogy olyan jó lesz a fia is, mind az édesapja amilyen jó vót. Egy fiatal embernek vót három gyermeke s egy beteg felesége. De már ott vót, hogy nem vót egy falat se, amit egyék, s hát mi csinájon most, kesergött, busult, sirt. Hát lássa, hogy egy udvarba egy kocszi teli van búzával zsákba. Hamar ú odalépett, s elvette a buzát a háttára s elvitte a malomba. Igen, de amind ő ment, megfogták őt. Akkor a községházából vittek buzával együtt és akkor az egész népet összecsofították, hogy jöjenek oda, mert ez az ember lopott. Akkor ez, aki meghalt, asz mondta:

— Emberek, tudják-e, mit mondok én maguknak? Asz mondom, hogy össze kell hívni az egész falu népjít és ítéletet kell tartani ez a tolvaj felett.

Akkor úgy is lett. No akkor a népök mind összegyűltek, asz mondták, hogy bíró úr, mi asz mondjuk, hogy huszonöt botot a segire. A másik aszongya: „Nem, meg kell virgácsónyi, korbácsónyi.” Éccer aszongya a bíró: „Nem fiaim, ennek az embernek kell adni még egy zsák búzát, mert ez nem lopott volna, hogyha nem volna a családja kétségbeesve étlen, kenyér nélkül.” S ez a jósága, meg több ilyen jósága miatt megválasztatták a fiát birónak. No akkor, mikor megtörtént, másnap délután jöttek a barátok, jöttek a komák, hogy menjen, a bíróságot meg kell tisztelni. Akkor összejöttek, ittak. Ő fizetett nagyon, s hazament. Ahogy hazament a kocsmából, nem szokta azt, hát ő rögtön elaludt. Úgy elaludt, mind a bunda. És aludt az a fiatal három napig. És három napig nem tudták, se orvos, se senki fölköteni. Hát ő álmodott. Azt álmodta, hogy ez a három barát megszálította őt, no és akkor eméntek a kocsmába. Ittak, kúrtyáztak, mulattak, éccer csak asz mondja egy, hogy nem vagy elég erélyes, mer, ha te elég erélyes vónál, a feleségednek izend meg, hogy az ökröt hozza ide, mer te ékártyáztad. Hazaküldte a bérést

és a felesége szépen odavezette az ökröt a kocsmá elejibe. Ékártyázta. Aztán annyira ment ő a kártyázással, meg a tivornyázással, hogy a pénze elfogyott s az édesanyja bánatába meghalt s a felesége kijutott a falu szélire egy kunyhócskába. De olyan vót az, hogy gödör vót ásva, és az kivót egy kicsit szépítve, s akkor nádval vót befödve. De az ablak a náttetejire vót téve, és ott néztek be, hogyha valaki oda akart menni. Ű vitte tovább az Ű sorsát úgy, hogy éccer csak jött a perzekútor, elárvereztek mindent. Úgy elárverezték, hogy semmi se maradt. A felesége a falu szélén betegesködött, a gyermekek jártak koldulni. Ű még elmént szegényibe egy nagy városba. Mit tegyen, mihéz kezdjen? Aszongyák a barátok, hogy: „Tudod mit, Andris? Itt van a Hortobágy, itt van ez a gyönyörű szép ménés. Ebből lopjunk egy lovat.” S akkor ők elméntek, s loptak is lovat. De ő Űt föl a legszebb lóra. Évágtattak. Igen ám, de mikor a csendőrség észrevette, akkor ezek leugráltak a lóról, a lovakat eleresztették. Ű nem tudott leugrani, mert a pányvás vót az ő lova. És azon őt megfogták. Bévittek a siralomházba, hogy majd felakasztják. Eközbe a népek, már asz se tudták mi csinájának, má harmannap alszik a fiatal bíró. Oda a jegyző, oda a pap, oda az orvos, oda a falu népe, kötik, rángassák ide-oda, ő csak alszik tovább. No mikor aztán ő álmodta tovább az álmát, ő azt álmodta tovább, a siralomházba egy kereszt vót az asztalon, két gyertya, akkor feketével leterítve, s bemént a pap, s azt mondta: „Édes fiam, gyónd még a bűnéidet, mert hónap nyóce órákó fel lesz akasztva. Könnyíts az életeden! Minket azért rendeltek ide, hogy tégedet vigasztaljunk utolsó órádba.” Asz mondja, hogy „Bűnös vagyok, loptam, gyilkoltam, méltó vagyok mindenféle büntetésre. Édesanyámat a sirba töttem. Vagyonomat épuskáztam, és a feleségem most ott fekszik a falu végén a kunyhóba s a gyermekeim koldulnak.” Akkor a pap elmént, jött az ügyvéd. Asz mondja az ügyvéd neki: „Édes fiam, valami méntő körülményt nem tudnál, hogy ne akasszanak fel. Mégis ha már meg vannak bár a gyermekeid, bár azokat gondozzad.” „Nem tudok semmi jót magamról. Addig amíg édesapám élt, legjobb gyermek vótam, legjobb ember vótam, követtem az ő példáját, de most, hogy a kezembe kerűt az egész falunak az ügye, hát most éromlottam, a barátok tönkretettek, most nincs más választásom, minthogy meghaljak.” „De nem halhatsz meg szépen, te az akasztófán halsz meg!”

MESE A KISKAKASRÓL

Eccer vót egy kiskakas. Ez a kiskakas korán reggē kimēnt a kútágas alá kapirgáni. Kapirgát, kapirgát. Addig kapirgát, amig a kútágas kidőt bánatába. Ára repül a szarka, aki rászokott száni. Látja, hogy a kútágas ki van dőve. Hát aszmongva:

— Mi lel, te kútágas, mér vagy te kidőve?

— Hát hallgasd meg te, kiskakas, hogy hogy jártam. A kiskakas korán regge kijött alájam kapirgáni, kapirgát, kapirgát az. addig kapirgát, amig kidöltem bánatomba.

— No — asz mondja a szarka —, ha így van, én is kitépem a farkam haragomba.

Nekiállt és a farkát mind kitépte. Farak nélkül persze elszát egy diófára. Kérdi a diófa:

— Mi lel téged, te szarka? Hol van a te farkad.

— Jaj, hallgasd meg — asz mondja —, hogy hogy jártam. Kiskakas kiment korán regge a kútágas alá kapirgáni. Kapirgát, kapirgát. Addig kapirgát, hogy a kútágas kidőt bánatába. Én is kitéptem a farkam haragomba.

— No — asz mondja a diófa —, ha így van én is lerázom a levelem és az ágamat.

Megrázkódott, mind lehullott a levele, az ága, csak a törzse maradt. Persze, odajárogatott egyg őzike két szép fiával az árnyékába. Most is odamegy, hát nincs árnyék. Nézi a fát.

— Mi lel, te diófa? Hová lett a te leveles ágad, most nincs árnyéked, hogy megpihenjek a fiaimval?

Azt mondja a diófa:

— Hallgasd meg, te őzike, hogy hogy jártam! Kiskakas korán regge kiment a kútágas alá kapirgáni. Kapirgát, kapirgát, az addig kapirgát, amig a kútágas kidőt bánatába. A szarka kitépte farkát haragjába, hát én is leráztam a leveletem s ágamat.

— No — asz mondja az őz —, ha így van én is megölöm a két szép fiamat.

Nekiállt, oszt megölte a két szép fiát. Elmegy a patakhoz vizet inni. Megszólal a patak:

— Te őz, hun van a te két szép fiad, akivel te szoktál ide járni mindennap?

— Jaj, hallgasd meg, te patak, hogy hogy jártam! A kicsi kakas kijött a kútágas alá kapirgáni. Kapirgát, kapirgát, az addig kapirgát, amig a kútágas kidőt bánatába. A szarka kitépte

farkát haragjába, a diófa lerázta levelit s ágát, én es megöltem a két szép fiamot.

— No, asz mondja, ha így van, akkor én is vérré változom.

A patak vérré változott. Hát egy anya elküldi a lányát vízé a patakra, mer dagasztotta éppen a tésztát, vízre vót szüksége. Kérdezi a leányt:

— Mért változtát te vérré?

— Hallgasd meg, hogy jártam. Kiskakas korán régge kimént a kútágas alá kapirgáni. Kapirgát, kapirgát, az addig kapirgát, amig a kútágas kidőt bánatába. A szarka kitepte farkát haragjába. A diófa lerázta levelit s ágát, az őz megölte két szép fiacskáját s én is véreé változtam.

Asz mondja a leján:

— Ha így van, én is eltöröm ezt a korsót.

És földhöz vágta a korsót, összetört. Hazamegy a leján víz nékű, korsó nékű, holott az anya várja a vizet. Azt mondja az anya:

— Mi van lányom, hogy nem hoztát vizet?

— Jaj, hallgassa meg, édesanyám, hogy jártam! Kiskakas korán reggē kimént a kútágas alá kapirgáni. Kapirgát, kapirgát, az addig kapirgát, hogy a kútágas kidőt bánatába. A szarka kitepte farkát haragjába, a diófa lerázta levelit, ágát, az őz megölte két szép fiacskáját s a víz véreé változott, én meg eltörtem a korsót.

No aszmongya az anya:

— Ha így van, én és a falhoz lapcuktatom a tésztát.

Nekiállott s a tekenyőből mind föllapcuktatta a tésztát falra. Hazajön az embēr, látva ezt, kérdezi az asszontú:

— Mi van, asszon, mēr van a falra lapcuktatva a tészta?

— Jaj, hallgasd meg, hogy jártam! Kiskakas korán reggē kimént a kútágas alá kapirgáni. Kapirgát, kapirgát, az addig kapirgát, hogy a kútágas kidőt bánatába, szarka kitepte farkát haragjába, a diófa lerázta levelét, ágát, az őz megölte két szép fiacskáját, a patak véreé változott, a leányunk étörte a korsót, s én és a falhoz lapcuktattam a tésztát.

— No — aszmongya az embēr —, ha így van, én is levágom a kacskaringós szép bajuszomat.

Nekiállt, s levagdalta bajuszát. Hazajön a fia, látva az apját, hogy le van vágva bajusza kérdi:

— Mi van, apám, magával?

— Hát — asz mondja —, nézz csak fiam, hogy jártam. Kiskakas korán reggē kimént a kútágas alá kapirgáni. Kapirgát, kapirgát, az addig kapirgát, hogy a kútágas kidőt bánatába,

szarka kitépte farkát haragjába, diófa lerázta levelét s ágát, az őz megölte két szép fiacskáját, a víz vére vátozott, leányunk étörte a korsót, anyát a falhoz lapcuktatta a tésztát, így én es levágtam a kacsaringós szép bajuszomat.

— No — asz mondja — ha így van, bizon én es levágom a négy ökrünk lábát.

No de amikor lefogta a baltát, hogy elvágja a négy ökör lábát, bemént a szomszéd, látva ezt megragadta a kezébe, asz mondja, ilyen bolondokat tovább nem üzünk. Ennek vége van.

MESE A KISMALACRÓL

Éccér egy kismalac az erdőben lakozott. Vót neki éppen egy kis háza. Persze, a farkasok irigyelték az élete sorsát, a kismalacra tárgyalást csináltak, hogy valamiképpen el kellene pusztítani. Hát egy bátor farkas nekiindút, hogy ő megpróbálkozik a kismalac elpusztításával. Hát bekopog az ablakonn, mivel téli idő vót, a kismalac kérdezi, hogy ki az. Asz mondja a farkas, hogy én vagyok, eresz be, nagyon fázok, szeretnék megmelegedni. A kismalac persze, észrevette, hogy miről van szó, azt mondja, várjál egy kicsit, mer éppen most fő a legjobban az étellem, hogy nehogy odaégjen. Persze, a kismalac nem az ételt tette föl, hanem vizet fölfőralni. No, mikor jó felforrt a víz, a farkast beengedte, hogy jöhet, de ő már várta a főró fazék vízzel. Mikor az ajtó kinyit, a farkas jött, akkor végigöntötte avval a főró vízzel a farkast. Persze, az a főró víz lekoppasztotta a szőrit a farkasnak, csupasz lett a farkas. No ennek a farkasnak elege lett, nem vót kíváncsi a malachúsrá, emént, emesélte a többinek, hogy vigyázzatok, mer nehogy ti is úgy járjátok, né, hogy jártam. Asz mondják a többiek, hogy nem úgy van az. El kell pusztítani és kész. Hát elmegy egy egész csorda farkas. Mi csináljon most a kismalac? Észrevette, hogy jön a csorda farkas, itt más mentség nincs, a háza előtt vót egy jó magas fa s arra a kismalac fölmászott a tetejébe, hogy megmentse magát. Ekkor aztán a farkasok is odajértek. Hanem mosmá meglátták, hogy a kismalac hová menekült. No nem baj. Egy kitalálta, hogy egymás vállára álljunk és úgy is elérjük a malacot, de akkor is elpusztítsuk. Persze, a csupasz farkas, aki előzőleg meg lett koppasztva, legalul állt, mivelhogy megjárta, ő legalatt marad,

nem megy főjebb. Ő állt legalul, a többi rá, rá, rá, egymásra, úgyhogy már már érte volna el a legfölső a malacot. De mikor a kismalac látta, hogy mosmá megfogják, elérik, főjebb ő nem menekülhet, elkiátotta magát:

— Főró vizet a kopacra!

No nem kellett egyéb a legalsó farkasnak, aki már kapott egyszer főró vizet. Kiugrott a többi alú és a többi mind megjárta. Kinek lába, kinek nyaka, kinek dèreka. Mind ényomorodtak és így a kismalac megmentette az életét.

173.

CSALÍMESE

Mikor én gyermek vótam, olyan ovodázs gyerek lehettem apám elküdütt engemet a malomba búzáat őrlőni. Megrakta a kocsit tele zsákokval, persze abba az időbe ökreink vótak. Befogta a két ökröt, hát útnak eresztett, hogy menjek őrlőni. Megyek őrlőni, é vagyok indúva, egyszerű az úton, elémbé jött egy mocsár, amin köröszül köllött gázolni, nem lehetett kitérni. Hát megriasztom az ökrököt, amikor a közepibe értem annak a mocsárnak, az ökrök megálltak. Hiába bíztatom őket, nem mennek. Fogják, nem bírják. Mitévő légyek, mit csináljak? E, jött egy ötletém. Gondótam magamba, sébaj. A zsákokat lehánytam, az ökrököt kifogtam, főpakótam a kocsira az ökrököt, a zsákokat befogtam, a zsákok kihúzták a kocsit, partra szálltunk, vissza megénn az ökrököt, a helyire a zsákokat a kocsira, gyerünk a malomba. Hát mendegétünk addig, hogy egyszer csak elértem a malmot. Kérem szépen, itt kéne legyen a malom, s nincs idehaza. Kérdezem a szomszédságot, hogy hol van a malom.

Hát aszongya nem régén mént el eprészni. No az ustort leszúrta az ökrök elé, az ökröknek énni adtam, emégyek, hogy megkeresem a malmot, hogy őrójek. Hát amint megyek, még is találtam, eprészött egy nagy epérfa alatt. Mondom neki, hogy mi bajom van. Örölni akarok. Hát asz mondja lehet, menjünk haza. Hát uramfia, mire hazamégyek, az ustornyelből akkora terebélyes fa nőtt, hogy fölséges. De azon annyi veréb, hogy a felhő nem látszott a verebektől. Hát gondótam magamba, ebből a verebekből jó lenne nekem összefogni. Fölmászok a fára, hát a fának a legvastagabb ágán vót egy nagy lik. S a verebek, hogy észrevették, hogy közelédék feléjük, abba a likba mind

mind egytől egyig mind behúzódtak. Ej, mondok, itt mosmá lesz verébgvűjtés. Odamegyek, nyúlok bele a kalapomval, hát nem fér bele a likba. Próbálom a fejemet, hát az belésuttyant. No osztán akkó gyerünk csak, az inget beletöttem a gatyámba. S akkor osztán szöggyet ki a verebekét a kebelembe. Úgy megpakótam verebékvel, amennyi csak beléfért az ingemén belül. Nagy örömmel, hát mosmá csak fogtam én verebet eleget, hát akarok leszállni, igen ám, de azok a verebek ékezdtek ott repkenni, hát repülnek velem hegyen, vögyön, mindenén keresztül a magasságba, de csak ezt a nagy fát kerülték, végül mikó közeledtek oda a malom udvarára, hát a malom udvarán vót egy hatalmas nagy kazal szalma. No mikor az fölött repültek el így gondóta magamba, jó lesz mosmá valami csodálatosképpen megmeneküni. Az ingemet fölszédtem hama a gatyakorcábú és a verebekét elengedtem s én reá estem a szalma tetejire. No hálá Istennek, megmentöttem a verebektől, így magamba gondótam, hanem most lē köllene innen szállni. Á, mit spekulájak én olyan sokat? Gyerünk kötelet csinálni szalmából! Csavarom, csavarom, csavarom a kötelet, addig csavarom, mikó gondótam, na talán mosmá lejár, próbálom, hogy lejárjen, hát nem ért le. E, hamar két részbe fogtam s hát akkor leért. No osztán akkor leszálltam sikeresen a szalma tetejéről, addigra a mónár megörölte a búzámat, föl is pakolta a kocsira, így osztán nagy örömmel útnak indultam haza felé. Igen ám, de közbe mégin azon a mocsáron átal köllött menni, amelyikén gyöttem. Érekedtem. Hát ott szintén érekedtem. Há mosmá nem vót akkora gond, nem spekulátam semmit, hanem le a zsákokat, az ökrököt fel a kocsira, a zsákokat befogtam az ökrök helyibe, a zsákok kikapták a kocsit, mikó partra száltam, vissza az ökröket a helyikre, a zsákokat fel a kocsira és így így nagy rendvel hazamentem. Boldog vótam a szüleimvel szembe, hogy tudtam örölni.

174.

A RÖVIDLÁTÓ LEÁNY

A ravasz anya a leányának a rövidlátását akarná takarni valami csodálatosképpen. Mivel má férhezadó leánya vót, vőlegény járogatott hozzá, de a vőlegény nem vette észre, hogy a leány rövidlátó, illetve tyúkszemű. Hát, hogy a legény rá ne jőjön, me híre vót amúgy távolról, hogy a leány rövidlátó, de még a vőlegény nem hallott erről, nem tudott. Az anya meg

azon vót valahogyan, hogy ő kimutassa és sikeresen a vőlegény előtt, hogy igenis lát. Hát mielőtt a legény megérkezett vóna este, hát a leánynak a lábára egy tút kötött gyöngre cérnával, s mondta a lányának, ha a vőlegényed itt lesz, a szoba közepin talál még ezt a tút s akkó majd én intézem a többit. Úgy is lett. A leján mén a szoba közepin kérésztül, amikor a legény megérkezett és asz mondja, hogy jaj édesanyám, asz mondja, nézze csak, egy tút találtam. Asz mondja az anyja, hogy jaj édes leányom, be jó szemédvilága van. Még a tút és meglátod még a lámpás világnál es. Nohát evvel az anya megnyugtatólan vót, hogy hát a vőlegény nem veszi észre a rövidlátását a lányának. Hát a vőlegény paraszt szokás szerint a sapkát maga mellé tette a padra. Egyszer a lány, ahogy ott megy el a vőlegény mellett, hát aszitte a sapkának, hogy a macska. Asz mondja, hogy „sicc le innet te, a fene egye meg, mit keresel itt” s leütte a legény sapkáját a padról. Hát így osztán csak nem sikerült, hogy az anyja megvédje a ravaszságával a leánya szemévilágát.

175.

LEÁNYKÉRÉS

Az ecceri legény emént a kérőivel leánkérőbe. Hát amikor eléri a házat, bemennek, hát ott bizon annyi vót a pókháló, hogy a szemüket verte ki. Úgy kellett a szemük elöl leszedjék, hogy lássanak az asztalig, vagy a széket meglássák a pókhállótól. Hát így bizon meglepődött a kérőtársaság, nem jutottak szóhoz a sok pókháló miatt, de eccer mégis a legöregebb meg-szólalt. Azt mondja, hogy:

- Hej szerencsés ház ám az, ahol ennyi a pókháló.
- Persze erro a leány vérszemet kapott, s azt mondja:
- Jöjenek csak be a nagyszobába, ott még több van.

176.

Ó-KORBÓL A HÁZASSÁG

Egy apa és anya meg akarta fiát nősíteni idő előtt, fiatalon, a nagy vagyon miatt. Tehát a faluba kiszemlétek a fiának egy gazdaleánt, hogy azt a gazdaleánt megkaparják a fiának. Éssze-

beszéltek az öregék, hogy megházasítsák a fiatalokat. Tehát a közös megegyezés megvót.

Kérdézi az apa a fiát:

— Fiam, vóna egy ujság.

— Micsoda apám?

— Meg kellene házasodj, fiam.

— Hát hiszen hogy házasodjak meg, hisz még gyerek vagyok ahhoz képest, házassághoz.

— No hiszen, rég vót, ilyen eset törtint, ez nem első és nem újság.

— De hát apám én védekezék, kézzel-lábbal. Nem akarok házasodni még, mer fiatal vagyok.

— De ha én mondom, hiszen nekéd még kell házasonni.

— Hát ha má így parancsolod, akkor hát légyen úgy no. Megházasodok. De látod hiszen, hogy gyenge vagyok. Fiatal vagyok. Nem házasodni való vagyok.

— Ha én mondom, így kell ennek lenni. Gazdalány!

— Jó van na, hát hiszen légyen úgy.

Hát megvan a lakadalom, lakadalom után eljön az idő, múlik az idő, tavasz jön, kisiüt a nap, rásüt a kis házikóra. A fiatalember kiül egy kis székre, lesüti a fejét és nézi a földet. Odaményen a kakas és kezdi csapkosni az órát. Asz mondja a fiatalember:

— Hëss kakas, mer apám téged ës megházasít!

177.

MIT-MIT?

Vót egy szögénymbör. Annak sok családja vót. Osztán szögény vót nagyon. Odamënt egy öregasszony, asz mondja neki:

— Te olyan szögény vagy, fiam. Mé nem csinálod mög ezt, amit én mondok. Az első jércének a tojássát tödd a hónad alá, oszt akkó ülj be a kuckóba. Három hétig köts ki. Akko majd az mondja, hogy „mit, mit?”, ha kikel mingvá.

Hát a szögénymbör mit tött, kapott tojást, oda üt be a kuckóba, de së nem ivott, së nem ëvött, semmit së, csak egy pici vizet. Hát kikötötte a kis csirkét, tiszta fekete vót. A taréjja, a kakasnak mingvá lett taréjja, a jércének még nem vót sëmmisë, csak úgy. Hát akkó mingvá ëkezd kaparászni a csirke: „Mit, mit? Mit, mit?” Az öregasszony mondta, hogyha asz mondja, hogy „mit, mit, mit” akkó parancsója, ami üneki legjobban fontos. „Mit mit? Mit mit?” Hát aszongya, üneki kő pénz. No,

a mit-mit étűnt, eccé gyűn haza, mēn haza hozzá, viszi a sok pénzt. Oda vót a pénz téve, lētotte. Akkó mēgēn szaladgál így tovább: „Mit-mit? Mit-mit?” Hát űnekik ruha is kő a sok gyērőknek. Akkó ēmēnt mōgint. Hoz ruhát. Akkó mindig így mondja: „Mit-mit?, Mit-mit?” Ęccēr az öregasszony má mēgharagudott. „No, mit-mit, hozzá szart!” — aszongya. Így mondta. Hát ēmēnt, bizon azt is vitt neki. Akkor osztán nagyot néztek, hogyhát hogy szabadűljanak mōg tūle, mer mindig azt folytatta: „Mit-mit? Mit-mit?” Má nem tudott mit mondani neki. Akkó odamōnt az öregasszon mōgint hozzá. Panaszkonnak, hogy mindōnt hozott, oszt az öregasszon mōgharagudott, oszt aszondta neki, „hozzá má szart.” Azt is sokat vitt. Kipucóták? Ki. No azt akarom mondani kentőknek, most mondják, hogy vōgyōn ēgy kōtelet, oszt hozzon a tengōr fenekirű homokot. Akkó majd mōglátik, mi lōssz. Hát mondja neki, hogy ott szaladgál, toporog a házba „Mit-mit, mit-mit?”

— Hát — aszongya —, hozzá ēgy lītēr homokot a tengōr fenekirű.

Hát akkó gondoskodott az a mit-mit, hogy mōnnyōn. No, ēmōnt, de azelőtt korábban visszagyűtt, akkó má nem birt gyűnni. Ęccēr gyűn nagy szomorűjan. Azē mondja „Mit-mit? Mit-mit?” Akkó mégēccē mondták neki, hogy hozzon a tengōr fenekirű homokot. Nem birt hozni, nem izz gyűtt vissza. Akkor az elmaradt.

TÖRTÉNET KÉT KATONÁRÓL

Ęgyik vót Albērt bácsi, a másik vót Imre bácsi. Ęgyik vót susztēr, a másik vót szinten olyan, de olyan kis kōdmōnbe járt. Ędēsapám mōg ēdesanyám elfogadta űket oda mihozánk. Akkor űk ott vótak má, hogy öregēk. Azok lēűtek este a kispatkára, azelőtt kispatka vót a régi öregēknē. Odaűtűnk mellē és akkó hallgattunk mink, hogy űk mit beszēnek. űk asz mondták, hogy űk bemōntek a csōnyakra. A nēmētēk, az osztrákok kerestēk a katonákat. Nem vót katona. A magyarok mindēg elhűzōdtak. Nem akartak katonája lōnni. Ráűtek a csōnyakra, bemēntek a vízre. Nem birik mēgfogni, nem birik sēhogysē mēgfogni. Akkor kispēkuláták ezēk a nēmōtōk, hogy legjobb lōsz, hogyha űk is csōnyakot csinának és akkor maj bemōnnek űk. De űk ben vótak a vízen, halászgattak, a két öreg ott. Legēnyēk vótak. Katonák. Mēntek az utcán pālínkáva, mindōnne, de nincs katona Hetinybe.

No akkó szépen csínyátok ezek is, egy csónyagba útek, akkor elméntek, nagykötélén körűfогták a csónyakot, rájuktekerődött a kötél és akkó úgy meгfогták mind a kettőt. Évitték katonának. Tizènhat évig vót katona egyik, a másik húsz évig. Hát űk meséték ezt minékünk, hogy möddig vót katona mög möddig vót ottan. A némötök elvitték szögényöket. Mikó hazagyüttek, nem vót sèhun sèнки sè. Akkó mèntek, úgy éltek öк szögényök. Mikó má egész öregök vótak, édèsapámék möntek az útcán és möglátták, hogy űk ottan gyünnek-mönnek. Akkó behíttá édèsaným, csinája még a cipőit. Mögesináta a cipőt édèsaným-nak, édèsapám, akin ködmön vót télèn nyáron, azt még ű híttá bè, maradjanak itt. Egyiknek egy láda vót, másiknak vót egy olyan kis kuffèrja. Hát mink is vótunk gyerökök, négyen vótunk tesvérèk, egyik nagyobb, másik kicsike. Édèsaným mindig haragudott, hogy mènjetèk innèn, de azok nem. Keresètt egy krajcárt, két krajcárt, négy krajcárt. Egy krajcárt mindèg kap-tak a gyerèkèk ötöllük, Albèrd bácsitú még Mènyhárd bácsitú. No akkor ezek oszt sokáig ott vótak nálunk. Este mindig lèutèk és mindèg meséték, hogy milyen gyalló életje van egy magyar-nak az osztérák keze alatt. Mink csak halgattuk űket.

179.

BOSZORKÁNYOS TÖRTÉNET

Gyerèk koromba mindig az a hire hallatszott, hogy a hetényi Cigány útcán lakik a boszorkányasszony. No és mink suttyók, kipróbáltuk, és elmèntünk leánlátogatóba, mer nagy lánya vót. Fogadtak bennünket, de az öreg szile, amint betelepèdtünk fiatalok, hozzáfогtunk kártyajátékhó, eltűnt a szobábu rövi-dessen. No és mikor kitűnt a szobábú, kint a konyhába olyan tészta főverő kopogás hallatszott. Údóbe kerűt má, kérdözöm a nagylányt:

— Az édèsanýmád hun van? Mit csinál? Mér kopog? Mi mes-tèrkèdik?

Aszonta, hogy málèt ver föl. Nyomba gondoskodtam egy kicsit, de nem fogott már a hely, mer érzèttem, hogy veszélyözve vagyunk a boszorkánytu. Évvel fogtam magam, kinyitom az ajtót, kikiátok a konyhába:

— Szilike, hát maga mit csinál, éccaka sűtédba veri föl a málèt?

Nem kaptam a szavamra választ. Még izgatottabb voltam.

Visszamentem a társakhoz az asztalhoz, ahol kártyáztak, már izgatott, gyerekek már, menjünk már haza, mert nem jó éreztem magamat. Majd amikor rákeltünk arra, hogy rábírtam a társakat, hogy haza indulnánk, eszembe jutott, hogy annak előtt mondják, hogy dugjam a hüvelyujjam a gatyámadzagomba és ezt tartsam, míg innen kiszabadulunk. Akkor nem lösz bántásom. No, én ezt érintkezés nélkül a többivel megtettem. Elindultunk, kiléptünk a konyhába mind a hárommal, a nagylány az ajtót reáncsukta, berekedtünk a sötétbe és nem találtunk konyhaajtót. No ekkor oszt kezdődött az adrá, adrá, kupogtatott bennünket, lügdölöztünk, nem tudtunk kimenni. Én bár megkaptam, de a két társam ugyan elpüfölte a vénasszony, majd végre már lügdölözve kértem helyet, hogy adjanak, majd én kinyitom. Ki is nyitottam. Mikor kinyitottam, ők alattam kiugrátak és nem is, hogy a bejáró kiskapun, hanem a nagykapu tetején — deszka kapu volt — és ott ugráta ki. Aztán én kivergődtem, mikor kivergődtem, már a harmadik szomszéd háza előtt rőtögtek, várták, hogy mivel érkezek meg. Megérkeztem. Kérdezik, hova kapták, mőre kapták. Nem kaptam sehoval De ére-áróját, de ide oda az anyját, én kaptam én ére-ára, hát az lehetetlen. Hát mondom nem. Nem hitték, hogy én nem kaptam. Na majd megalkudtunk egy pár napnak utána, hogy nem merék és bemenni még egyszer. MÉR NÉ? Aszongyák, füzetnek egy liter bort, csak még egyszer menjek én be. Hát gyertek ti is. Ők letagadták. Nem jöttek. Én be mertem menni. Amint bementem, vagy bementem volna, mikor a küszöbön egyik lábom betöttem, kivirít fogtam a kilincsét én, belül a vénasszony, a boszorkány, és kérdeztem. „Hogy megyek be? Hát magukhoz nem szabad bejönni?” „Dehogyan nem, fiacskám, de mondd meg, hogy té hogy jössz.” Hát kénytelen voltam megmondani, hogy fogadásbu. Amint megmondtam, egyet csördült a söprű, a volt a kezibe, egyet csördült előttem és akkor megesördült, aszonta: „Fiacskám, most gyere be, többé ezt ne próbáld megtenni.” Így aztán megnyertem a liter bort a pajtásoktól és szépen elmentünk a kocsmába, megittuk, mert bátor voltam.

Már annak előtte neszeltem, mert hallottam a közönségtől, hogy annál a háznál boszorkány lakik. Hát tényleg észre is vettem, mert egy leánnyal jóba lettem. Késértem az utcán mulatság alkalmával úgy tizenkét óra tájba. Akkor oszt a lakásátul előbb egy lakással ott jöttünk. Akkor mind lóháton, olyan port vert föl, lódobogással elsurrant mellettünk, és mielőtt az ő kapujához értünk volna, a háza végéig beugrott és zördült utána a ló a kapun. És ekkor az a leján annyira hozzám simult ijedtéből,

hogy egész reszketett. Csígattam. „Hát nem láttad?” Hát láttam a port, meg mind egy sötét alakot, de még mindig nem akartam hinni magamnak. S így a lány röttögeve más esedbe má nem is ezön az útcán möntünk haza, hanem kerülő úton mentünk haza a kocsmábu.

180.

A FELLÁNGOLÓ KINCSRŐL

Gyerekkoromba történt. Átallévő szomszédba este kiment a lány szükségletire. Majd látott a csumakazal mellett föllobogni tüzet. Beszaladt, kihitta a szüleit, hogy gyűjene ki, mert ég a csuma. A szülei kimentek, még akkor megisméltődött ez az eset, majd utánna az apja a lánynak megálmodta, hogy itt péz van és ű föl biri vönni eztet nagypéntökön, ha kigyünnek a miséről. No eljött a nagypéntök. Majd ű meggondóta a dógot, hogy ű nem szól az én apámnak, ű kivészi maga ezt a kincset. Hozzá is fogott, mikor misén vótak. Mikor má leért a kincsésládáho, ami körül vót véve vaspántokkal, majd a kert felől jött egy háromlovas kocsi, át akart rajta hajtani. Ű kiugrott a gödörbül és észaladt. Majd mise után átment az apám hozzá. Kérdezi:

— Na, sógor, akkar kivögyük azt a kincset?

— Hát sógor — aszongya — elkésté, mer én már kiástam, megtanátam a ládát, de gyütt Ferencnök, át akart rajtam hajtani három lóval, kocsiival, kiugrottam a gödörbül, és a kincs ére észak-kelet irányába nagy zörgéssel elment.

MURAVIDÉK

TÖRTÉNET A SZÉPASSZONYRÓL

Valamikó itt a högyön vót egy Májnics Böske nevezetű, nagyon szép asszony vót, az öreganyám aszonta, hogy nagyon szép asszony vót. Hát aztán kicsit szeretüt is tartott. Szép vut, de hát kücsapongu vót, oszt tartot szeretüt. Hát aztán ugy csinát, hogy hogyan tudja az uráttú magát megszabadittanyi, hát evitte a Murára malomba. Ja, de közbe hazajött az ember, a szeretője még ott vót a Böskiná. Hát osztán mit vót, mit sëm tényi, hát agyonütöttik a szeretüjivel együtt a Májnics Miskát. A Böske még a szeretüje agyonütöttik. Etemmetik a gangtartu alá högyön, a horduk alá. A ruháját még összerakták, összepakuták, oszt evitték a Mura partora, oda a malom elejibe, malom mellé, hogy lögyön az a látszatja, hogyhát a Májnics Pista a Murába ugrott. Oszt hát etemettik. Telt, múlt az üdü, közbe gyött valami nagy tűz, valami nagy szöröncsítlenség törtint a högyön, osztán hát megégöt sok pince. Közbe a Májnics Pista pincije is megégött, osztán megtalálták ám a Majnics Pista holttestyit. Nëm vót nagyon méllen elásva a gángtartu alá, nem ám. Az öreganyám aszonta:

— Lássátok gverökök, nê tegyetök sënkinék sê rosszat, nem szabad sënkije sê rosszat tënnyi. Az isten sëm sért, sëm felejt, mer nincs ollan nagy bűn, hogy az kü nê derüllön. Mindënn küderül. A jó isten sëmmit nëm hagy sértetlen.

A GARABONCÁS DIÁK

Vót egy nagy part, hát abba vót egy nagy állat. Aztán az a garaboncás diák, ammeg mindig ottan a faluba járkát, hogy asztant izéte, imádtá ki onnant a likjábú. Hát aztán akkor főneklenek járkát. Má nagyon éhözs vót, émënt egy házba, egy házhó. Akkó aztán mondja annak az asszonnak, adjon neki tejet.

— Én tejet nëm adhatok, mer nincs egy csöpp sê nálunk — aszongya — tej. Nëm birok annyi.

Aszongya a garaboncás: — De van, csak adjon!

— Hát mondom, hogy nincs egy csöpp se, nëm birok annyi!

Akkó má nagyon mérgezs vót a garaboncás, tudja, van neki, tudja, mennyi van neki ézs nëm ad neki. Akkó aszonta:

— Várgyon, majd anna szivessën, de akkó má késü lesz ! Még is mondom, mennyi van, hat fazik teje van. Majd szivessën anna, csakhogy má akkó késü lesz. Csak asz sajnálom, hogy a többi népekët nem tudom küvënnyi, hogy csak magát tunnám büntetnyi.

Aztán küimádkozta a kigyuját, vagy mi az ördöggye vót neki, aztán elmënd vele, de ollan jégesü vót, hogy még majnëm a fákot hasogatta. Akkó aztán az asszonnak nekimëntek. még-suprikáták azért, hogy nem adott tejet a garaboncás diáknak, akkó nem léd vóna akkora jégesü.

Hát így vót az.

183.

A VÉNASSZONY ÉS MÁRIA

Bemegy a templomba, imádkozik a vénasszony. A Mária még hát ugy-ë van, mind az oltárokon, Mária oltárná vót, tartsa a kis Jézuskát a Mária.

— Mária, édös anyám, segíj még, adjá bort még pálinkát.

A gyertyagyújtogató az még ë vód bujva az oltár mögé. Aztán az még előkiáltott olyan lassan:

— Maj szarik, maj szarik neköd !

A vénasszon még úgy látta, hogy a Jézuska mondja, hogy a kis Jézus mondja, úgy szikrádzott a szöme, mintha az mozgud vuna, aztán az mondta. Akkó asz mondja neki:

— Hallgas, te kis taknyos, hajszëm a Mária édésanyám jobban tudja, hogy mi kő illen öregasszonynak, mint én.

184.

SUSZTÉR MESTÖR ÉS FELESÍGE

Ezök éldögéltek, éldögéltek és dolgozott a susztër mestör a mestörsgibe. Túrta az ipart, de közbe szerette az italt is. No és így napru-napra haladtak, családos vót már, de gyöngén vót még a koszt a családra. De azér közbe még akkorán birta az ügvet, egy kis disznut is tudott vágni. De a szögínysig akkora vót náluk, hogy annyi nem vót náluk, annyi lábos vagy fazék, hogy a disznuvágásra elég lett vóna. Elmönt az asszony, kért lábost. Egy öntött lábozs vót, nem zománcos, régi öntött lábozs vót. Olyan tízlitères féle-fajta lehetött, mer a család mégfelé vót

a tíz literes láboshó, ékésztették valami gulyásnak vagy paprikásnak, há bizon el is teperik. Na közbe levágták a disznut, hát jó beebédültek belüle, hát a lábost egy ollan heli taláták tönni lē, hogy a susztēr mestōr valamit ottan kalapólódott, csináta a cipüket, lēdobta. A lábós erepedött. Persze, mer öntvény vót. No a felesige kérte, ű nem merte hazavinni. Hogy ű hazavigye, ē van repedve, ű hogyan vigye haza. „Tē törted ē, vidd haza!” Ő sē viszi haza. Akkor a susztēr mestōr valamit földalált.

— Tudod asszony, mit? Ki most elübb megszólamlík, az viszi lábost haza a szomszidba.

Na ugy is lett, fogadást csinátak, aki elübb megszólamszik, az viszi haza. No susztēr mestōr kezdött dógozni, ütötte a kalapáccsal, az asszony mēg közbe ékezdött fonyini. Fonyta, hajtatta rokkát, a szöszöt mög kérte, közbe nótázott, susztēr mestōr is nótázott. Hát gyün három képáruló. Szentképeket árut.

— Jó napot! Nem vésznek szentképēt?

Ja az asszony az ű notáját mondta: „Tára, raram, tarararam, tariram, tarira, tarāram.”

— Nem vesznek szentképēt?

Az embōr is mondta az övét: „Tara, raram, tara, raram, tariram, tariram, tararam.”

Egyik képes csak mondja:

— Tē, ezek mēg vannak bolondúva? Nincs eszik? Tē idehallgas! Én bahajtok az asszonnak.

— Na, nē beszélj bolondú. Tē az anyja, ezek nem beszinek sēmmit, akár mit mondó neki, nēm vész kiépēt, az sē mondják.

Hát aztán rohamossan odaugrott, elkapta az asszont, elintézte, a susztēr nézte, dehát nēm szót sēmmit. A képes kimēnt, akkor kezdett nótázni:

— Ej tē Zsuzsi, mi csinálta,

Az én űrva szivēmēt mégcsaltad.

Asszonya:

— Ej embēr, mos tē viszed haza a lábost, mer tē szólaltá mēg elüre.

Ez a vége.

AZ ÖREGASSZONY ÉS ÉGY FIA

Ennek vót egy kis fia és ez hogyan nevekődött, kinyössen nevēte az asszony és ahogy nevekődött, ű mindig azon gondukodott, hogy talán, talán ű ugy fog élni, hogy nem dolgozik,

könnyen. No mikor már akkorányra nyőtt, má kicsit elsétát a városba, látta, hogy egyik-másik hogy dolgozik, ű meg aztán csalafintaságokon törte az eszét. Ezért már később az emberek elnevezték Csalafinta Pétérnek. Csalafinta Pétér lett. No mikor má akkorára nyőtt, hogy má ű is egy kicsit bele birt nyúni ide oda, há úgy gonduta dógát, hogy egy kicsit csalafintázkodik. De hogy? Hát űneki vót egy pusztá kalapja, vót neki egypár forintja és bemént elüre egy kávéházba, ahol tudta, hogy gyűnek ezek a vásárlók, akik lovat vagy ilyenféléket vásároznak, pénze gyűnek, bukszával, ű ezeket kizsákmányolja. De hogy? Űgy. Előre ű megfizette a kocsmárost, rendüt annyi bort, annyi énnivalót, még a pénzbü tart, addig űneki hordja. Csak akkó kő a kalaptyát lévőgni, hogy bort hozzon. Mikó a kalaptyát lévőgta, akkó énnivalót hozzon. Na úgyis történt. Megbeszilte a vendéglőssel, új lett. Hát mikó bejöttek, bevásároztak ezek a kereskédük, má finoman beűnek az asztalho, ű is közibük csalafintáskodott, hát elkezdtek decizni, satöbbi, hát ű mondta, majd ű fizet. Rendüt innyalut, rendüt ennyivalut, lévőgta kalaptyát, vendéglős űr, kisen van, még van fizetve. Kész, kész! Jó, hát örütek a kereskédük ennek, nem mēnt sēmmibe sē ez a mai költség itt a vendéglűbe. Megin tovább isznak, megin tovább. Hát megin csak, vendéglūs űr, gyűjön fizeték. Odamēnt. No aszongya:

— Mi van, Pétér?

Lévőgja kalaptyát.

— Még van fizetve.

— Még van Pétér, még van a számla, készen van.

Össze-visszanéztek, vótak öten, hatan ezek a kereskédük, összeníznek, miféle kalap ez. Összesugtak.

— Esz még köllene ettű az embērtű venni. Millen jó vóna, mink nem fizetnénk sosē. A kalapot földhő vőgnánk, aszongya, kisen van. Ki van fizetve.

No jó. Összebeszégetek. Mingyá fogták a Pétert.

— No Péter, ez a kalap nem eladó?

— Eladó, de még egyet igyunk rá ez előtt.

Megin csak rendül a Pétér.

— Hozzon!

Hozott. Jót ittak, má egész sumba vótak.

— Fizeték, vendéglős űr, jőjön!

Odamēnt. Lévőgta a kalapot.

— Még van fizetve?

— Még van, rendbe vagyunk.

No még jobban tetszött a kalap. Hát ezt megvőgyük.

— Mennyi az ára?

— Ennek az ára háromszáz forint.

Abba az időbe a forint nagy pénz vót.

— Hát abbú nem is engedsz, Pétör?

— Nem, sëmmit së.

Akkurára összeszédtek még, ami maradék pénzük vót, hogy háromszáz forintot a kereskedük ki birtak fizetni. Kifizettek, Pétër erre fogta a pézt magát, osztán lókhëc, ű mënt az utján. Mëgy hazafelé. No úgyi lovik izs vót nekik, űk oszt ékezdtek jó mullatni. Jó mullattak. Aztán törtek, zúztak a kocsmába. A kalapot földhő vágják, aztán ki van fizetve. Mikó má jó summát csinátok, no vendéglős, úr, gyűjjön ide. Odamënt. Fogta a kalapot. Földhő vágta. Le az asztára.

— Meg van fizetve?

— Nincs megfizetve.

Fogja a másik, aszongya, nem tudod jó lévőgni.

— Add ide énnëkëm! Majd én vágom lë.

Fogta ű, ű lévőgta.

— Mëg van fizetve?

— Nincs mëgfizetve.

— Te a kutyafáját, a csirkefogó után köll, hogy mënj. Elfognyi! Elfognyi, mer ez minket becsapott. Úlj fő a lóra, aztán hajts utána, gyalog mënt, elérëd.

Mingyá kapta a lovat, utánna nyargalt. Hát ű mëg aztán másik ruhába fölötözködött szépon, hát nem látták, hogy az a Pétër. Nem gonduta, hogy a Pétër. Elërte. Láttá, mikó a nagy zivatar mëgy utánna, gyünnek lóhátan, ütët keresik. Éppen egy buza szélibe vót. Buza szélibe vót póstaút mellett, olyan sárga szíva, ami olyan dülű félbe állott, hogy be akart volna burulni a buzába. Ű az alá állott, mintha támasztotta volna.

Odanyargát ez a lovas. Kiát, aszongya:

— Nem látott egy csalafinta Pétërt ëre?

— De láttam, jó üdeje má elmënt.

— Nem tudná maga elfogni énnëkëm ezt?

— Elfoghatnám, csak nem birom, mer ezt a fát kő tartanom, ha nem akarom, hogy beleburullon a buzába, me mosmá mahunap megërik, hát hogy aztán lëarathassuk szépon.

— Hát én addig tartom, ülj fő a lovamra, osztán szaladj vele. De fogd el nekëm ezt a csibészt!

Erre aztán aláállott ez a kereskedő a fa alá. Az gondolta, hogy döl, mindig erősebben nyomta, nyomta, hogy lë në döllön, ű mëk főpattant a lóra, aztán indits tovább. A lovon mënt tovább. Ezek má várták, hát sokára gyün, sokára gyün. De hogyan.

Akkor még úgy történt az egész dolog, hogy ahogyan utazott, közbe mégin gyűtt egy alkalom neki, na asz mondja:

- Öcsém, nem adod tő ezt a lovat?
- Eladom, de csak fark nekű.
- Hát, hogy a farkát nem adod-e?
- A fark nekem is szükséges.
- Nohát, hát mégis meddig akarod a farkát?
- Csak tövig, tövig.

Jó, hát megégyeztek, hogy hát ennyi no, hát ennyi. Egyesűnek satöbbi. Ezek a másíka nem győzték várni, ezek is lóra pattantak, osztán utána. Egyessig közbe, utána, ére-ára, gyűttek annyira, hogy látja, mégin vihar van. Hát tovább kő utazni.

- Adja ide a pézt, maga csak mönjön.

Nem messze, egy mocsolya vót. Ő még aztán gyorsan egy karóra rákötötte a lófarkát és lészurta mélyen abba a mocsolyába. Ottan vájkát, vájkát, egész könyökig mind sár vót.

- Mi van, bácsi, mit kerés maga ott?

— El akartam fogni ezt a gazembör Csalafintás Pétört, lóhátán mēnt ezēn körösztü. Itten huzom a farkát, de nem bir visszagyűnni, nem birom kühűznvi. Lēmēnt teljessen.

Azok a kereskedők is rohannak lē a lórú, bēugráta. Aztán huzták, cibakottak, addig cibakottak, aztán elszakadt, lēgyűtt a karóru, hanyatt estek bē a mocsárba. Nohát elmēnt a Csalafintás Pētēr, nincsen.

No de így sē vótak biztos, csak mēntek tovább. Pētēr még elindult hazafelé. Pētēr nem vót tisztába má az egész ügyye, má akkó csak hároman mēntek a kereskedők, a többiek má beleuntak. Hároman mēntek. Hát ez hun izz van, még kő ezt keresni. Tudakolódta, érdeklődtek felöle. Pētör ahogyan hazamēnt, szólt az anyjának.

— Anyám, it van egy somma péz, de ēngēm valakijek keresnek, szépon igazitsa az ágyot, mintha én még vónék hajva. Mikó látom hogy gyűn a zivatar, akkó én belefekszek az ágyba. Magának adok egy pácát, osz ha akarnak velem beszélgetni, akkor asz mondja, it van egy páca, nekem hagyta emligbe, hogyha én ütēt föl akarom kötenyi, főköthetōin. Háromszó üssōn szípōn rám, kēlj föl, akkó én fölkelök, akkó beszíhetnek velem. Úgy gonduta magába ezek má úgyis elfelejtik a kint, akkó gondóják, hogy ezt vészik még, a pácát. Úgy is törtint. Hát mikó mēnnek, mēnnek ez a három kereskedű, kírdezetik itt, ez, még Pētör még ez. Hát itt van, itt lakik. Hát ű még aztán gyorsan befekűdt az ágyba szépon, ravatal még vót csináva, az asszon még ott kűnt sírdogát.

— Mért sír, mama?
— Hát meghalt a fiam.
— Meghalt?
— Igén. Tessék, jöjjenek be, nézzék meg, ott fekszik a ravatalom.

Szépön e vot kiszítve.

— No és mit akarnak vele.
— Szeretnének vele beszéni.
— Ha szeretnének éppensigge vele beszéni, hát én fölbresztöm, azé mer hagyott neköm egy pácát, háromszó megütöm vele, fölbred.

— Hát próbája meg, hogy beszígessünk vele.

No az asszon elővette a pácát, háromszó lehúzta, odavágott neki, fölbredt.

— No mit akarnak?

Mint a halott úgy nízött.

— Mit akarnak?

Erre oszt a három kereskedü elvesztette aztat a pályát, hogy mér mentek, hanem azon izétek, hogy milyen gazdagok lesznek, ha bárukat, hercegeket fölbresztik, ha meghalnak. Ezt a pácát, még kő szerezni tüle. Nem? Mingvá ezén stimütek. Mingvá kérdőzik:

— Hát ezt a pácát nem adja el?

— De, ezt nagyon nehéz megfizetni, ez sokba kerül.

— Hát mégis mennyibe?

— Hát ennyi és ennyi.

— Sok ennyi.

— Ezén alu nem adhatom, mer evvel én sok milijut kerestem. De mosmá neköm nem köll, mer neköm sok pénzöm van. Hát ezé eladó.

Akkor összebeszétek.

— Mi egy munkán megkeressük. Egy királnak a lánya véletlenül meghal, megfizeti egy munkán.

— No végyük meg.

Megvették. A pácát fővették, elindutak. Hát otthatták a Csalaftintás Pétert nyugodtan, ők meg elméntek. Mennen, mendedélnek, beértek egy városba, ahogy beérnek a vározsba, minden házon fekete lobogú kiunt uszik a ház tetejin. Kérdézik, hogy mi baj van, minden házná fekete lobogu. Mondják, a királynak a lánya meghalt. Gyászul az ország. Kérdézik:

— Még nem temették el?

— Ném.

A másik meglüki.

— Néz, mos meglész az ára, mos megnyerjük.

Egyenesen aztán rohantak a palotáig. Elrohantak a palotáig. No űk jel nk ztek mingyá a kapu rn , hogy űk f lt masztj k a királnak a l ny t. űk m gmutass k, hogy űn luk van a holt t mog t  bot, űk f lt massz k a királnak a l ny t. H t az  r mingyá jelenti f l. A király nagyon  r t. No gyerünk f l. Fölmentek. Mondták, ugy lehet, csak mindenki ki, csak űk hároman l sznek od b nt, s nki más. Jó van. Bem ntek. Bez rt k az ajtut, a többiek m g ottan csoportba, előszoba v t, tele tömve várták, mikó sz lamlik a lány. űk nekik sz tek a munkálatnak.  gyik, aki legiz ssebb v t a botra, hogy m gk  v nnyi, az mondja:

— Most én maj elsőbe!

Na az odav g tt neki háromszó: „Kelj f l!” N m k t fő. S mmit s  m gs  mozdut. A m sikak m g hallgatták k nt az ajtón k v .

— Add ide! T  n m tudsz r nd sset ütni. Majd én  t k!

Az még aztán m gj bbat  t tt: „Kelj f l!”

— N m tudsz t ! Add ide, maj  n  t k!

H t az még kékre v rte. De bizon, n m k t fő a királkisasszon. Igy aztán r jukt rt k az ajtut, a kir l mingyá kiv gezettette  ket. Ez a vége.

186.

G A R A B O N C I   S D I   K

V t  gy nagy part. H t abba v t  gy nagy állat. Aztán az a gabronc zs diák még mindig ottan a faluba járkát,  gy aztán imádta k nn ott a likty t. H t osztán akkó f nek, l nek járkát, m  nagyon  h zs v t,  m nt  gy házhó. Akkó osztán mondja annak az asszonnak, adjon neki tejet.

—  n tejet nem adhatok, mer nincs  gy cs pp  nálunk tej, nem birok annyi.

— De van, de csak adjon!

— Hát mondom hogy nincs  gy cs pp s , n m birok annyi.

Akkó m  nagyon m rg ss v t a gabronc zs diák, hogy van neki, tudja, mennyi van neki, és n m ad n ki, aszonta:

— V rgyon, majd anna szivessen, de m  akkó k s . Még is mondom mennyi van. Hat fazik teje van. Maj szivessen anna, csak hogy m  akkó k s  l sz, csak azt sajnálom, hogy a többi n pek t n m birom kívánni, hogy csak magát tun m  tetnyi.

Aztán kiim dkozta a kigyuj t vagy mi az  rd ggye vut neki, aztán elm nt vele, de ollan j ges  vót, hogy m g majnem a fákat l hasogatta. Akkó osztán az asszonnak nekim ntek, m gsuprik t k azér, hogy már nem adott tejet a gabronc zs diáknak, akkó nem l tt vóna akkora jégesső. H t  gy v t ez Csentibe.

A BOLONDOS ISTUK

Égy embörnek vót két fia. És az egyik okosabb vót mind a másik, egyik bolondabb, mind a másik. Vót nekik gazdaságik. Birtokik vót. Ném tudtak megegyezni ezen. A birtukon meg a gazdaságon. Még nem vót más tehenik nekik, egy bikájuk vót. Most ezen hogyan egyesülének még? Tehát az egyik elménessze a másik gyerököt. Aszongya:

— Ném tudunk ezen a bikán megosztoznyi, hajtsok el vásárra!

A bolondos Istuk elhajtotta vásárra a bikát. Mikó ment odánok, megkötötte egy fáhó. Elmént a vásárra, még haza is ment vissza. Mikó hazamént, kérdi tülle a másik testvérgye:

— No, hová tétted a bikát?

— Eladtam!

— Hol az ára?

— Maj megfizetik — aszongya —, de csak hónap.

Hát jó van, akkó osztán beleegyesüt, hogy hónap megadja.

Elmént másik nap is meginten a bika árájér. Mikor odamént a bika árájér, megint kérdi attu a fátu, amellikhó megkötötték:

— No — aszongya — elgyüttem a bika árájér, most füzesd meg!

— Ja — aszongya —, nem füzethetöm még, maj csak hónap.

Megin másik nap is elmént, hogy majd hónap füzeti még. Elmént akkor is, de a bika akkó nem vót má ott. De akkó aztán levágta a fát. Sok arany gyöllött ki belülle, abbu a izé fábu, kigyütt. Akkó összeszedte, tarisznýába hazavitte. Ez a másik testvérgye meg meginten haragudott erre a Bolondos Istukra. Azért, hogy hát ez sok aranyat vitt.

— Hát mos mi csinyálunk evvê a bolondossá? Evesszök tôle? Bajba esünk. Most mi csinyálunk vele?

Beletették egy horduba. Beletették egy horduba ezt a bolondos Istukot. Nekieresztötték a viznek. Arra ment egy katona. Kiabáludott, aszongya:

— Jaj, eladu, czör dinárér adom el — aszongya —, eladu! Ammeg kérdi, a katona, tôle, aszongya:

— Hát, mit adsz el?

— Ezt a hordut adom el, belezártak — aszongya.

Küvették a hordut, hazamént a Bolondos Istuk is, mikó küvették a hordubu, hazamént.

— Mi csinyátok?

Akkor osztán a Bolondos Istuk azt az aranyat szítvette. A testvérgye meg ü maga osztanyi kezdötték. De hogyan osztot. ták-ē?

Elméntek mögin, mostan beméntek a kocsmába, akkó osztán mindénnyik nekifogott a nagy ivásnak, megitták a pénziket, mer a kocsmáros elvette tőlük, őlán részögök vótak.

Tehát így mind a kettő bolond vót, azér, me megitták a pénziket.

188.

A GYERTYÁSOK

Vót előbb egy ember. Emént jó messzi az erdőbe. Aztán mikó mēnt hazának, rámentek a gyertyások a szekerivē. Fölugrátak.

Mondta az embör az ökröknek, hajtotta, hogy mēnjenek. Mēnné jobban hajtotta, a gyertyások meg anná jobban nyomták a szekerit. Hát éccé csak osztán mikó kügyulladott a sok gyertya, mēntek, lēugrátak a szekérü, efutottak. Szēgin ember könnyeben hajtotta a lovakat hogy mēnt hazafelü, hát akkó mikó má eméntek a gyertyások, mind észélledtek az udvarun, az udvarbo még a mezübe szanszét mindēnfelē észélledtek, éccé csak osztán gyüttek ám boszorkányok. Annyi boszorkány gyütt, hajtutták a boszorkányok, egyik lēnek, másik főnek, mēntek, akkó osztán olyanok vótak, hogyhát a boszorkányok hajtották a rokkakereket is. Rokkakerekön mēntek. „Nyik-nyek, nyik-nyek.” Aszongya:

— Hová mēntök, boszorkányok?

— Mind a Szen Gölér högyre mönyünk.

— Hát a Szen Gölér högyre? Hát mi csinátok a Szen Gölér högyön?

— A Szen Gölér högyön lölköket keresünk.

— Milen lölköket kerestök?

— Amillen tē vagy. Ül j fő a hátunkra, tégöd is ēviszünk.

Evitte a Szen Gölér högyre azt is. Fölüt a hátáro, egy kocsis legény vót. Ráütöget a hátáro, evitte. Ott megkötötték egy szölükaruho azt a kocsislegint. Hazának miko gyütt, hazagyüttek, mi csinát a kocsis legin, mind az még egy kenyücsüve megkentek, oszt amilyön ütöt vitték főnek, megkentök kenyücsüve, mikó megkentek, ráütöget, vissza, hazaszállott. Mikor hazaér, gyünek ám a boszorkányok vissza. A legin, az még osztán mos mi csinállon ii. Behíta egy kovácslegin a műhelbē, ott a

műhelbē még patkót vert a boszorkán kezire még a lábáro.
Régge az ura mégy.

— Hát hogyan hogy tē nēm tudsz főkēni?

— Hát nēm kehetēk fő, nagyon fáj a kezem, lábom még mindēny.

— Há mi van velet, hogy fáj?

— Mi van? Csak hajts még a dunyhát! Maj meglátod, hogy mi van.

Főhajtotta. Két kezín még a két lábán rajta vót a patku.
Mégpatkuták a boszorkánt.

Hát aztán mikó mégpatkuták, szegínyek, osztán mi csinyát ez az embör?

— No, asszon, többet nem lésző a feleségöm, többet nem köllő énneköm, elmehetsz, hetedhét országon járhatsz, tē vagy a boszorkányok királo.

189.

A LEGSZÉRÉNCSÉSEBB ÓRA

Éccēr vót két tesvér. Az egyik nagyon gazdag ember vót. A másik pedig szegíny vót. Az öccsit azt megádotta az isten egy tucat fiúgyverēkkē. Amikor a tizenkettődik született, oszt köröszttóték Bulcsnak. Hát a kereskedünek a felesége asz mondta az urának:

— Idefigyell, ezt a kis gyermekēt fogadjuk mi magunknak, fölnevellük. Má hová tesszük a gazdaságunkat, nem lesz örökös.

Belemēt az embēr, belemēt a kereskedő és odavitték a kis Bulcsot és nevōgették. Miko a Bulcs elérte már a hatodik évet, az isten megádotta a kereskedő feleségit is, annak is született egy kis lánya. Ezt köröszttütik Hajnalkának. Na a két kis gyerek együtt növeködött. De mennē jobban nyőttek, anná jobban vonzuttak egymáshó. Nagyon szērette a két gyermek egymást. Éccē oszt mondja a kereskedü a feleségének:

— Tudod mit, nēm nézēk én ebbü jó! Mer ha az a Bulcs megtudja valahogyan, nēm a mi gyermeküink, itten bajok lésznek a két fiatal között. A gyerekēk így valahogyan egymásba beleszeretnek és itten bajok is lehetnek.

Arra kérte a feleségit, hogy el kell Bulcsot távolítanyi a háztű. Na, ez még is történt. Az asszony nagyon sajnáta a fiút, de aztán a kereskedü minden áron éccē kimēt vele az erdüre és lehuzott egy fát, arra főkötötte és otthatta. Mikor hazamēt a gyermek nekün, a felesége meőkérdezte tőle:

— Hol a Bulcs?

— Hát valahol az erdőbe pillangók után futkozott és úgy elveszött tőlem, hogy valami vadállat tépte-e szét, vagy mi történt vele — nem találtam meg. Elveszett.

Pedig ott maradt a fán.

Másik nap a királynak — mer ez egy királyi vározs vót, ahol ez történt — a királynak a vadászai kiméntek az erdőre vadászatra. Vót egy okos kutya, aki valahogy rátalált erre a fára, amire a gyerekek föl vót kötve. Szaladt a gazdájához és megfogta, hogy menjen vele. A gazdája értette a kutyájának a szokását, hogy valamit talál a kutya, hát még köll nézni, mi az. Odajérnek, látja, hogy leül a kutya a fa alá, kezd főnek ugatnyi. Látja, hogy egy gyermek fön lefeg a fán. Lehúzta ez a vadász oszt a fát, leódozta a gyermeket, már nagyon el vót fáradva, ugye ott lógott egy éjjē és egy nap, kérdi tőle hogy ki vagy, ki tette őtet ide. Hát elmondta, hogy ki. A kereskedű pedig a királynak nagyon jó kolega vót. Ott vót a király fia is a vadászon. Akkó belefűjt a kürtjibe a vadász, összeszaladtak a vadászok és elmeséli, hogy mi történt itt evvē a gyerekē. Azt mondta a királynak a fia:

— Nem is köll a papával tudatnyi, én ezt a kisfiút magammal viszem és ott mi fölnevellök a királyi udvarba. Jó lesz ez nekem inasnak.

Úgy is történt. Ott nevekődött fő a Bulcs a királyi udvarba. Amikor osztán elérte a huszonkettédik évit, akkor tartott a király egy hatalmas udvari bált. Erre meghita a kereskedűt is. Mint jó barátot. És a kereskedű itt fölismerte Bulcsot, hogy ez az ő nevelt fia. Tehát ezt mindenáron el köll pusztítani. Mingyá fogott egy pappirt, irt egy levelet a feleséginek, bezárta koper-tába. Arra kérte a királyt, hogy a Bulcs vigye ezt a levelet az ő feleséginek. Na hát a Bulcs nagyon megörűt, amikor még ű viszontláthatja a Hajnalkát. A kereskedő lányát.

Megy a vározsba. Talákozott egy iskolabeli kolegájává.

— Há hova miész, Bulcs?

Mondja, hogy ű hová van küdve.

— Gyere be a kocsmába, egypár pohár bort megiszunk, má rég nem találkoztunk!

Hát be is mēntek, ott iddogáltak, beszigettek és éccēr csak a Bulcs annyit talál innyi, hogy megámosodott. A bor beleütött a fejibe, leborút az asztarra, ott elaludt. A kolegája meg a zsebgymbű kicsempészte a levelet, fölszakasztotta, elolvasta, hogy mit is vihet ez oda! Miér ez má tudta, hogy mi történt a Bulcsa. Hej, bele vót abba irva: „Mikor megtaláltam a mi kedves nevelt fiunkat, Bulcsot, a királyi udvarba mint inas működik, tehát mos

mégis megfogtam, mos mihelt odajér, azonnal zározd be abba a fődpincébe, ami tele van patkányokkal. Hogy azok égyik meg. Onnan pedig nem tud megszabadúni.”

Hü, megjíedt a kolegája. Hogy mi az isten! Most ez mi törté-
nik evvő! Rögtön fogott egy pappirt, féredobta ezt a levelet.
Irt ő égyet. Azt mondja: „Kedves feleségöm! Mi nevelt fiunkat
Bulcsot mégtalátam a királi udvarba és a lakomának hamarosan
itt vége lesz. Mire én hazajérek, esküdjön meg Hajnalkával Bulcs
és olyan lakodalom legyen, mire hazajérek, aszongya, hogy hét
világra szóljon a hire.”

Az asszony ennek nagyon megörűt. Azonnal, mingyá a papnak
jelentötte. Összeesküdtek, mingyá készítettek mindent, megindút
a lakodalom, szót a muzsika, minden.

Megy haza a kereskedő.

Há mi van itt?

Részög emberek feküsznek az utón, úgy hogy be vótak rugta.

— Há, lánya férhezmont — mondják ott kívül.

— Kihő?

— Hát a Bulcs elvette! Maga irta neki, a feleséginek, hogy
esküdjenek össze.

— Jő, jaj!

Bemegy, beront.

— Rögtön takarodjon mindenki innen! Vége a lakodalomnak!

Hát ugye elmént a vendégserég. No aztán Bulcsnak aszonta:

— Nézd, Bulcs, én ezt nem így akartam. Eltakarodj a há-
zambú. Addig ide soha vissza nő tédd a lábodat, amig énnéköm
még nem tudod mondanyi, mellik a legszöröncsésőbb óra. Tő
meg, lányom, a legpiszkosabb munkát fogod végezni: az istál-
lúba térdig jársz a szarba. Ez lesz a büntetésed.

Hát akkó mi csinájának.

— Jó van, papa, elmögyök. Ha térdig vásik is el a lábom,
de én megkeresöm azt az embört, aki nekem megmondja, mellik
a legszöröncsésőbb óra!

Hát elindút.

Hát ugye bemegy egy királi vározsba. Ű izé királi inasz vót,
ugye, mingyá jelenkezett a királi udvarba. Megkérdik tüle mi-
jázatba, hová megy.

— Hát — aszongya — bizon énnéköm elég nagy feladatom
van. Addig köll mennem, mindig, mig még nem találom azt az
embört, aki nekem még tudja mondani, mellik a legszöröncsés-
sőbb óra.

— Hő, fiam. Bizon te azt aligha találod meg.

— Hja mindegy. Ha mégtalálom — meg, ha nem — nem.

— De ha — aszongya —, ha te mégis megtalálod azt az embört, itt van az én kertömbe egy kút, akibü minden újpénteken vér folik. Azt is kérdőzd meg tüle, mi annak az oka, hogy ebbe a kútba minden újpénteken vér van. Ha ezt még tudod neköm mondanyi, királi gazdasággal ajándékozlak meg.

Efogadta a Bulcs, elmegy. Maj megtudja valahogy. Mënt tovább. Bejér egy másik királi városzba. A királnak a leánya 13 esztendeje, hogy állandójan mindig beteg vót. Sëmmiféle orvosi tudomány nëm tudta meggyógyittanyi. Hát ott is megbizta a kerál a Bulcsot, hogy ha gyógyitto orvosságot tud hoznyi a lánynak, vagy megtalálja azt az embört, aki őneki megtudja mondani, mellik a legszöröncsésebb óra, akkor ezt is megtudja mondanyi, mi baja a lánynak, hogy nëm tud meggyógyunyi. Efogadta azt is.

Harmadik királi városzba megin bemegy. Ott aztán má 13 esztendeje elmullott, annak a királnak meg háromévezs vót a leány, a dajka ölibü elvitte valami. Kerestettik mindenfeli, de arrú bizon egyáltalán nëm lehetött tunnyi sëmmít. Hová lett? Hát elmënt a leány. Na, ezt is magára vólotta. Ha megtalálta azt az embört, aki mék tudja őneki mondanyi, mellik a legszöröncsésebb óra, ezt is megkérdi tülle, hogy mi van a lánnyä.

Na akkó bejért egy nagy erdübe. Éjje botorkál az erdübe. Éccér csak látott egy pislogú mécsöt világittanyi. Odamegy. Hát kit talál ott, mind egy öreg nagy szakalú bácsit. Szépën odaköszön — gavallérozs gyerek vót a Bulcs.

— Jó estit, öregapám!

— Jó estit, fiam. No, mi járatba vagy? Itt még földi embör sohase járt!

Hát, aszongya:

— Öregapám, nagyon sok mindënt keresek. De legelősző is csak azt szeretném megtunnyi, hol talánám én még azt az embört, aki énnekem megmondaná, mellik a legszöröncsésebb óra.

— Hü, fiam — aszongya —, ez nagy dolog. Nézd, itt van egy alagút. Itt lejérsz az alvilágba. Ezt tenekéd csak az alvilág ura tudja megmondanyi. De osztán oda kutya bátorság kell ám! Mer, ha az tégéd megfog, darabokra széd szét!

— Nëm baj! Ha meg is kő halmom, de muszáj vele beszénem.

Na aztán leindút az alagúton. Éccé csak lát ám egykét világosságot. Küér. Ott áll egy baka. Az alvilág kapujába. Kérdi a baka; hová megy

— Hát, aszongya, elmegyek az alvilág urááh.

— Ej, baj társ! Rossz helre mënysz te! Te onnen osztán többet vissza soha!

— Hát mindögy! Vissza vagy nem vissza, aszongya, de el kell mennöm.

— Mit akarsz tüle megtunnyi?

Aszongya:

— Azt akarom tüle megtunnyi, mellik a legszöröncsésőbb óra.

— Hát idefigyell, hogyha bemehetsz, vagy he odajérsz, kérdözd még azt is tüle, hogy én má 300 esztendeje itt őrt állok az alvilág kapujába, meddig köll még itt örkönni?

Ezt is megkérdi. Na erre elindit.

Hát mikó odajér osztán az alvilág urának a palotájához, az úgy ragyogott tiszta aranyba. Hát szöröncsére, nem vót otthou az alvilág ura. Benyit az egyik ajtun, sönki sincs. Benyit a másikon, ott sincs sönki. Még ajtoru-ajtura. Csak végig, csak végig. A tizenharmadik szobába benyit, ott van egy gyönyörű 16 éves lány. Megjelent a lány, aszongya:

— Mi járadba van, maga, itt? Takarodjon hamar, aszongya, mer ha gyün az alvilág ura, magát darabokra szödi szét!

Aszongya:

— Idefigyeljen, kisasszony, nem félök én akármillen az alvilág ura, akkor sē, mer beszényi köll vele. Muszáj vele beszénöm.

— Mit akar tőle?

— Én csak azt akarom tőle megtunnyi, mellik a legszöröncsésőbb óra! Meg, aszongva, több mindenfélëve is megbiztak. A fölsü világhú három királ. Egynek a kutjábú vér buzog, a másiknak még a lánya nagyon beteg, a harmadik királnak még 13 esztendeje, hogy valaki a dajka ölibú elvitte a lányát és nem tudja, hová lett.

Ránéz a lejáný. Aszongya:

— Isz az én vagyok. Annak a királnak a lánya. És te ide merté gyünnyi, még engöm is meg akarná szabadítottanyi?

— Meg, ha lehet.

— Rögtön vetküzz le!

Azonnal fürdüt csinát.

— Fürödj meg és be az ágy alá. És csöndbe légy.

De mikó má az ágy alá bújt, má zörögtek az ajtuk, gyütt az alvilág ura. Bemögy — nem érezte meg a szagát. Mer úgy vót megfürödvé. Mingvá lejár az asztalho, elcibe tette a lány valami hét vagy nyöc vaspogácsát, aztán elkezdte rágni, úgy szikráztak a pogácsák. Megivott rá körübelü egy fél aku sárkantejet, akkor osztán elaludt, lefeküdt. Nahát aztán oszt mondta neki a lejáný, hogy ü csak légyen az ágy alatt, majd ü kikérdi az alvilág urát, éjje. Mer ahó nem vót joga az alvilág urának, hogy a leánýhó hozzányúlhasson addig, amig az engedélt nem ad neki. Addig

nem nyúhatott hozzá. És mindig azért kérte, hogy legyen valahogyan vele, hogy melléje feküdjön — de erre, sehogyansé. De nem kényszeríthette.

Na mikor aztán 11 óra feli a leány nagyon fészkelődik. Hogy — jaj — eccé csak főkiált:

— Jaj, aszongya, olyan rosszat álmodtam, de nagyon sokat. Mintha ott fön jártam vóna, a fölsü világba. Egy királná jártam, osztán annak a kutjábú vér buzog. Osz szeretnyék mégtunnyi, mi annak az oka.

Éneveti magát:

— Haa! Az eccerü dolog! Hát, aszongya, idefigyell. Nézd, hogyha mostan az én ajállatomat elfogadod, amire má sokszor kényszerítettelek, akkor megmondom.

— Mondja még, amit kérdezék, akkor majd mond valamit! De addig nem.

— Hát, aszongya, annak az az oka, hogy a királnak a lánya félrelépett. Gyermeké született, de a család tudta nekün történt ez. És lenn a pincében van egy kő, oda tette be a gyereket, de a gyerek él. Már hét éves. Ott a kőoszlop mellett. Má gyönyörűen beszél is. És addig onna a kutbu mindég vér bugvog, míg a gyerek onna ki nem lesz szabadítva.

Na esz mind tudta. Bulcs meg hallgatta az ágy alatt.

— Na a másik királná. Ott meg, aszongya, má 13 esztendeje beteg a királnak a lánya és semmiféle orvosi tudomány nem tud rajta segitenyi.

— Hát, aszongya, ott még csak az a baj, mikor ollan kis lány vót, osztán a papája a szájába megrágott egy darapka hust és aszt mikó kivette, a lány szájába beletette, a lány még kiköpte. Egy egér még főkapta, befutott a szökrön alá vele. Hát az egér szájába még most is benn van az a hús. Mig a lány azt a húst még nem eszi, addig soha fő nem gyógyul. De ha azt megészi, akkor meggyógyul.

Na ez is megvan. Na most osztán gyerünk a harmadik királnak a lányáva.

— Hát, aszongya, ott meg nagy sirázs vót. Hogy most 13 esztendeje, hogy a dajka ölibü valami elvitte a királnak a lányát. Hogy hová lett, nem tudják.

— Aa, te kis csacsikán, az meg éppen te vagy! Én hoztalak el, me éppen nagyon rossz vótá és a dajka asz mondta, bár vinne el az ördög, hát én éppen ott jártam, kapva kaptam az alkalmon és elhoztalak.

Evvé a leány nagyon szomorú lett, hallgatott. Má 13 esztendeje ette az alvilág zabkönyzeit.

— Na, aszongya, hát akkor még mást mit tudsz?

— Hát mint mikor gyöttem ide le az alvilágba, aszongya, valami bakafélit láttam ottan a kapuba, az még azon sopánkodott, má 300 esztendeje, hogy itt őrt áll, meddig kő még itt őrt állanyi neki?

— Ja, aszongya, annak bizon sokáig még ott köll őrt állanyi. Addig mindég, amig itten az alvilágba két ártatlan teremtes egymás kezeit még nem tudja fognyi és egymást még nem tudják csókunyi. Ha pedig ez itt megtörténne, esetleg, ez nem történhetik még — ezt mondta az alvilág ura —, akkor az én hatalmam elmullott, és a katona megszabadút.

— No, akkor még egy helön azon izétek, hogy mellik a leg-szöröncsesébb óra.

Hát má kevés hija!

Akkor osztán a lány bedugta a kezit, kereste a Bulcs kezit. Az ágy alatt. Mikó a két kéz összetalálkozott — Bulcs kiugrott az ágy alu, átölelte a kisasszont, megcsókuta . . .

— Hő — néz az alvilág ura! — Átkozott légyen az a vér, aki benned megfogamodott, hogy így becsaptá! Vége van a hatalmamnak.

Megfogta a királykisasszonyt, kivezette a palotábu, gyűttek föl az alaguton. Katona megszabadút, az is fögyűtt velik. Mikor osztán először odajértek az ő apjához, a királykisasszony apjához — vitte a lánt — hát ollan öröm lett!

Asz mondta neki a királ:

— Fiam! Nézd, neköd adom a lányomat, vedd el feleségül, mer te mentőtted meg az életömet.

— Köszönöm, fölséges uram. Én ezt nem töhetem meg. Mer énneköm van feleségöm. Neköm oda köll mennöm.

Akkor adott neki 12 társzekér aranyat meg 900 testörvitész mellé. Ezek kísérték a Bulcsot. Bejért akkó má a másik királyi városzba, ott ugyanezt az ajándikot kapta a másik királytu is. 900 katonát, 12 szekér pénzt. Aranypénzt. Harmadik városzba ugyanezt kapta. Bemént ide, ahun az egernek a hus a szájába vót. Azt mondja a királnak:

— Vögyék fére azt a szekrént innen.

Féreveszik. Az eger ē vót pukkadva, benne a hús a szájába. Kivette a húst, a lánynak neki adta:

— Tessik, csak egye meg!

Eccére olyan piros lett a lány, mind az élet. Főugrott az ágybú, elkezdött ugrányi: „Jaj, de jó érzöm magamat!”

Nahát nem fogadta el a házassági ajánlatot itt se, mer a feleségijér kő mennyije.

Hát a harmadik királi vározsba mikó elindut, éccércsak bejért az ő apósának a vározsába. Hát ő ott aztán egy kínai nagykövetnek mondta magát, ugye óriásian megörüt a kereskedü, hogy ilyen egy nagy úr látogatná meg az ő házát.

Katonaság letáborozott, pénz, ott vót az a rengeteg pénz. Bemént, szépén mindént megmutatott neki, éccércsak leméntek az istálluba — ott vót a felesége. Mondja:

— Ki ez a lányzu itten az istálluba, a legpiszkosabb munkát végzi?

— Hát, aszongya, ez az én lányom! Egy sehonnai mihaszna gazemberré az én tudtom nélkül házasságot kötött, tehát erre van ítélve, míg él. Itt fog kimullanyi ebben az istállóban.

— Dehát az uráva mi van?

— Azt meg ékergettem a pokolba. Addig soha vissza nem gyűhet, míg énnekem még nem tudja mondanyi, mellik a leg-szöröncsésőbb óra, pedig azt sohase tudja memondanyi.

No akkor lett egy lakoma ott. Megkináták azt a követet, a Bulcsot (mer nem ismerte meg az apussa). Mikor aztán az asztaná ünek, éccércsak aszongya a Bulcs, aszongya:

— Legyen szives, azt a nőt hija fő az istállubu. Mosakodjon le és légyön a vendégünk. Köztünk légyön.

Fő köllött hinyi. Az mingyá átütözött, a lány, kimosakodott, osztán mikor a Bulcs mutatta neki, hogy ővele szömbe üljön, oda üljön, hogy egymásra rálássanak. Kérdi tüle:

— Hát ha véletlenyü a férje valahunna visszakeverönne, rájismerne?

Aszongya:

— Rá!

Aztán beszét vele. Aszongya:

— Hát én valamennyire nem hasonlitok hozzá?

Elpirul, úgy mondja:

— Bulcs, aranyos, drága férjem! Hunna keveredté te ide?

Az apja meg néz ollan vadul, hogy már mi történik itt. Aszongya:

— Papa, én meghoztam, mellik a legszöröncsésőbb óra! Nézze az éjféli tizenkettő. Mi akkó szabadutunk még. Éjféli tizenkettő. Az a legszöröncsésőbb óra. De maga már menjön el úgy innen, hogy addig soha vissza ne gyűjjön ide, míg még nem tudja énnekem mondanyi, mellik a legszöröncsétlenyebb óra!

Ja, nem akart émonnyi. Parancsot adott a katonáknak, hogy azonnal távolítsák el, úgylígy sosé lássa többet ezt a ház-tájékát.

A PAP MEG A CIGÁNY

Vót éccer a faluban egy falusi plébános vagyis pap és aztán új pap vót, kezdő pap, szegény vót. Emént a szomszéd faluba, hogy segítséget kérjen a kolegájátú. Mert ü új, kezdü, hát segítségre vona szüksége. Hát igen, mint papi embör mondta neki, hogy jó van, majd hónap.

— Nálam van egy bejárás cigán, maj attu küdök én teneköd hat ludat, hogy légyen majorságod is.

— Jó van!

Megköszönte neki már előre is. Hát osztán másnap reggel kimegy a pap a konyhára, mondja a szakácsnéjának:

— Te, fogjá meg hat ludat, mig ki nem erészted az ólbul üket, és egy silingába vagyis egy kosárba helyezd bele ükét szépen és enek a szomszéd papnak öküdenyi ettü a cigántu, hogy légyen egy kis majorságja.

Hát aztán ugyis lett. A szakácsné összefogott hat ludat, egy silingába szépen belepakóta üket, ja de a pap előbb mint belepakóta, rájirta egy cédulára: „Kedves kollegám, a cigántu küdök neköd hat ludat”. Persze a cigán nem vette észre, hogy a cédula a ludak alatt van a kosárba, de egy hosszú réten vagyis legelőnek mondják, egy gyalogút vezetett keresztü és ü közelebb útot választott magának, hogy előbb odaérjen. Ja, de útközben éhes is vót a cigány gondótamagába, hogy egy ludat jó lenne megsütni. Vótak olan vízfordta fadarabok, száraz vót, ésszeszedett és csomót, rakott tüzet, hát a legnehezebb ludat kihuzta a kosárba, hamar megfosztotta és nyárson megsütötte, de még is ette. Hát oszt amikó jó lakott, ott vót a patak, belehasalt és egyet jót ivott a hideg vizbül rá a ludra. Jó van! — gondóta magába a cigán, most már kibirjuk a mēnést odáig.

Hát odajért, bekocogtat a konyhára, a szakácsné mingyá felel:

— Léhet!

— Jó napot kívánok! Ez a másik plébános ur — aszongya — küdött a tisztelendő urnak hat ludat.

— Jó van, jó van — mondja.

Mingyá a szakácsné fut be, mondja a plébánosnak, hogy egy fekete cigánembör hozott — mondja — ettü a másik plébánostu hat ludat.

— Hő!

A plébános is örömmel megy ki a konyhába. Hát osztán olvasák a ludakat, de csak öt vót. Hát osztán megtalálja a plébános

a cédulát a kosár fenekén, olvassa: „Kedvös kollegám — asz mondja — ettü a cigántu küdök nekéd hat ludat, amit tegnap megigértém”. Azt mondja:

— A lud csak öt. Hát hol van, cigán, az egyik lud?

— Hát mind a hat benn van!

— Hát dehogyis hat ez, csak öt.

— Hat.

— Hát akkó — aszongya — jól van, cigán, nem birlak ledisputálni, rakjuk le a konyhába sorba üket és úgy olvassuk meg üket. — No, nézz ide, cigán! Egy, kettő, három, négy, öt. Hát a hatodik hun van?

— Hát az a firfi, a firfit nem olvasta!

— Hát dehogyis nem, cigány, azt nem kő olvasnom, mer ha ránézek, akkor is tudom, látom, hogy csak öt.

— Dehogyis öt!

— Öt.

— Hát ide figyeljen, tisztelendő ur, most én olvasom.

De az elsüt mindig kettőnek olvasta.

— Ide vigyázzon: kettü, három, négy, öt, hat!

— Nem hat ez, cigány!

De a cigánnyal nem méhetett sém mire sē.

— Jó van, cigán, akko most elvisszük ezeket a ludakat a pajtába, a szürüre és én megmondok az emberéknek, hogy mos hagyják abba a cséplést, minden embēr ebbül a ludbul fogjon egyet.

Éppen akkor vót a papnál hat cséplős tót. A pap kivitte a silingába a ludakat a pajtába.

— Álljanak meg, embērök, egy kicsit! Most én ezeket a ludakat nekijerésztem a pajtába, minden embör ebbü egyet fogjon!

— Na csak tessék, erössze neki!

Hát nekierégette a ludakat a silingábu. Hát csak öt foghatott. A hatodik nem foghatott, mer nem vót.

— Hát cigány, mér nem foghatott ez az embēr? Te azt mon-dod, hat a lud, hát a hatodik mért nem foghatott?

— Igyeskedett vóna, mig vót!

Nahát akkó a pap megin nem tud vele sém mire sē menni.

— Na embērök, még öccör!

Megint nekierégeti a ludakat, röpködnek egyik sarokbu a más-sikba, kapkodják az embērök a ludakat, de öt foghatott, a hatodik nem foghatott, mert hát nem vót.

— Hát cigán, mért nem foghatott?

— Hát igyeskedett vóna addig, mig vót, nē lustálkodjon!

Látta a pap, hogy sém mire sē mégy a cigánnyal, mérgelődött,

kaparta a fejét, bemént a konyhába. Mondta a szakácsnéjának, aszongya:

— Mënj ki az ólba, vannak kis malacok, amelyik a legrusnyább, legsoványabb, egyet öjjé mëg, szürít se pucód mëg, sëmmit, csak osztán — aszongya — tëdd egy nagy tepszibe, süsd mëg ennek a hitvány cigánnak.

Hát a szakácsné mingyá kimëgy az ólba, a legrusnyább malacot kihuzta, megölte és bele a tepszibe. Be a redlibe. Mëgsüt a malac, kitette a tepszivel együtt a konyhai asztalra. Mondta a plébánosnak, hogy tessék jönni, kész a malac. „Jó.” A cigán ülöget a verandán egy széken.

— Na cigán, gyere be ebédëzni!

A cigán bëjön, ül ide mellëje ebédëzni és asz mondja neki a pap:

— Ezt a malacot nekëd mëg këll ënni!

Tëtt neki elëjibe kést, villát, kënyerët. Ja, de éles konyhai kést a pap is tart a kezibe.

— Na cigány, most te ahol mëkezdëd ezt a malacot, én téged ott mëkezdelek!

Ej — spekulált a cigány, most van a baj. Jaj, de egyet gondol a cigán, mi csinál, az ujját beletóta a malac seggibe, osztán mëgszopta. Hát a pap:

— A rossebb az anyádat egye mëg, cigán, én pedig téged ott nem kezdelek mëg!

Hát aztán a cigán hozzáfogott és a malacot szépen elfogyasztotta, de ezt mëgsëm lehetëtt annyiba hagyni. Lehítta a pap a cigánt a pincébe. Asz mondja, majd ott jól fölitatja a cigánt, amikor jól berug, akkor jól elhupája ott a cigánt a pincébe. Hát lemëntek a pincébe, ott van egy három decis pohár, a cigánnak a legjobb borából eregeti egymás után. Hát mikor mán látta a pap, hogy a cigánnak a szëmei nagyon csillognak, a fülei meg pirulnak, fogott egy jó gántárfát, ëkezdte hupogatni a cigánnak a fejét. A cigán mög aztán igyesen fölugrott, kezdte a csapokat rugdáni ki, egy pár boresapot kürugott, a borok folytak. A pap nëm gyözött a csapokhoz kapkonyi, hogy mëgmentse a borát, a cigán mëg elszaladt.

Talán mëg máig is szalad. Itt a vége.

ARANYSZŐRŰ BARIKA

Hat évig szógát a vékás gazdáná egy juhászlegin. Aztán hat év alatt sohasé fizette ki a bérít a gazdája, aztán vót a birkák között egy aranyszőrű barika:

Aranyszőrű barika,
Nyakán piros pántlika,
A pántlika billingët,
Ezüst hangú csillingel.

Jaj fiam, esz sajnálom,
Legkedvesebb bárányom,
Itt hagyom hát kelmedet,
A jó isten áldja meg.

No oszt akkó elindult, mive a nap is leszállott, beköszönt egy gazdához. Ott maradt a szín alatt. No osztán akkó a gazdának leánya pislogott a bárányra.

Föl is tette magába,
Ellopja a pántlikát,
Aranyszőrű barikát.

Éjfél utött az óra,
Még a színbe lopózva.
Jaj de bözög megakadt,
Merd a lejány ott maradt.

Sütő asszon lármáva
Hátára üt lapáttal.
Hej be bezeg megakadt,
Merd a lapát ott maradt.

Elindult hát, elindult,
Beér egy királyi vározsba,
Tudakozza, mi ujság,
A harangot mér húzzák.

A királyház mér van gyássza bevonva?
Nagy beteg a királylán,
De ha egyet kacagna,
Úgy éledbe maranna.

Tud ám ű sok furát,
Mindénféle fakturát.

Akkor játszott mindent, aztán félkacag a királylán, még a király is, még az udvari dámák is.

192.

A HÁROM LUSTA

Égy embernek vót három fia, aztán nagyon lusták vótak, mind a három nagyon lusta vót, eméntek világot próbáni. Addig mēntek, addig mēntek, hogy ők szóval nem dolgoznak sēmit. Éccēr beértek egy kunyhóba, oda lēfeküdtek, várták, hogy majd mikor a nap kisüt, akkor ők fölkelnek. Ja de aztán, mire a nap kisütött vóna, rájuk gyujtották a kunyhót. És mind a három, de mind a hárman ollan lusták vótak, hogy nem kētek fő. Az egyik vót ügyessebb, aki fölugrott, mikó a kunyhó éggett, az kiszaladott. Kiabát, hogy „Ég a kunyhó, ég a kunyhó!” No aztán a kettő benne éggett, a harmadik az pedig akkó világgá futott.

193.

MIRKÓ KIRÁLFI

Vótak tatárok és vót egy Mirkó királfi, aki nēm fét a tatároktú. És akkó az a tatár má hét mérföldre mégtudta, hogy gyün haza. Mirkó királfi elēbe állott, aszonta, ű attól nēm fél.

— Fiam, félj tüle, mer az mēg fog tēgēd ölni.

Már hét mérföldrű a buzogányát oda dobta abba a várba, amelligbe a Mirkó királfi vót. Ez nēm ējedett mēg tüle. Az lóhátan gyütt és annyira vāgtatott azonn a taltoson, mer taltosnak nevezték azt, a taltos paripán annyira gyütt, hogy má mikó közelēdett, mozgott az egész föld és Mirko királfi ollan bátor vót, elēbe állott, kicsi vót, de annyira bátor vót, hogy nēm ējett mēg. Kapta a buzogányt, amī buzogányt odadobott, visszadobta a buzogányt és a buzogányt ahogy visszadobta, még akkor a tatár mēgfogta, még visszadobta, mégin csak visszadobta. Odaért, akkó elēbe állott. A tatár erőzs volt, de Mirkó királyfi sē vót gyōnge, az vett valami orvossāgot, valami kis üvegbe magának és héccēr annyi ereje lett annak a királyfinak, mind a tatárnak.

— No gyere, majd birkózunk egyet!

Összefogódzkodtak, birkózni kezdtek, a tatár megfogta a Mirkó királfit, belevágta úgy a földbe, hogy belesüppedt a földbe térdig. Akkó a Mirkó királfi megkapta a tatárt, oszt úgy vágta bele, hogy az dörékgig sületett. Nahát akkó a tatár kiugrott, megkapta Mirkó királfit. Mirkó királfi meg nyakig esett a földbe, annyira vágta oda. Az kiugrott, megkapta a tatárt oszt úgy vágta a földbe, hogy az elsületett teljesen. No oszt aztán itt lett a vége, megnyerte Mirkó, s a királság az üvé lett, mer megvétte azt a királságot a tatártu. Ez való igaz, nem is mese.

194.

TÖRTÉNET HÓDOSRÓL

Régén a leginyek hogyan átak bosszut? Nem úgy, min most, verekénnek, vasvillája szurkállák egymást, kíséznak. Megharagudtak úgy-é az egyik gazdára, egisz mást eszetek ki neki. Szétszedték a szekerit, fövítették a háza tetejire, aztán megrakták trágyává. Regge a gazda be akart fognyi, keresi a szekerit, nincs. Má akkó úgy-é összegyárja az egész szomszidokat, a szomsziggya akko vészi észre.

-- Nézd a, szomszid, hisz ott fön van a háztetejin.

Mos csak fog bele!

Szét köllött neki szénnyi mögin a szekeret, lehordani, aztán úgy foghatott csak bele. Így viccütek régén a leginyök. Ezén mullattak.

195.

ANEKDOTA SZALAFŐRŐL

Szalafő neki a nevő. Hát a régi öregök látták, hogyhát mosmá többelé vannak templomok, még minden, hát ök is elhatároznak, hogy építenek templomot. Ja dehát úgy-é építő anyag, tógla az sokba kerüt vóna. Hát sok tej vót úgy-é abba a községbe, hát azt határoztak é, hogy mindenki csinállon turut, osztán turubu ípitik fő a templomot. Ja dehát ablakot mög úgy-é elfelejtettek rá csinyánni. Hát akkó a templom megkészüit, de sötét volt. Hát más mód nem vót, a biro kitaláta hamarossan, hogyhát össze kő szénnyi az összes zsákokat, aztán hordanak bele világosságot.

R Á T Ó T

A rátótiak azok mög a templomot húzták tovább. Hát osztán a templomot, hogy adább tolják, hát tóták, tóták, aztán valamelyik a dományát tetté rá, hogy adig kel tóni. Közbe osztán valamellik cigány a dományt elvitté, a templomot rátóták, hát alatta maradt a domány.

S Z A L A F Ű

Szalafű községben történt. Átellembe a magyarokiba, hogy a templom falát fönt a fű kiverté, valami fű nyőt rajta. Ezt aztán, mi csinyájanak velé, hát ugy határoztak, hogy ezt a község bikájával kell lőtetni. Szédtek kötelet, megkötöztik szegíny bikát, elkezdtek húzni főnek. Hát éccé csak mondja az egyik:

„Csak husz kuj husz, mert mí nyelvedik.”

Hát szegíny bikának így lett vége.

SZLAVÓNIA

AZ ÓCSKÁS

Hú vót, hú nem vót, még a härminchetedik országon is túl vót, még azon is túl, áhol az tärkä, farkátlán vädkän tür, egy tengör vót ott. Vót ott ábbá tengörbe egy iszonyú västäg nád-szál. Ának a tetején vót egy iszonyú västäg fenyőszál, ának a tetejébe még meg vót egy västäg töjfä. Ának a töjfanak vót hetvönhét västäg ágä. Mindön ágon vót hetvönhét västäg szoknya. Minden szoknyán vót hetvönhét zsebëcske, minden zsebëcskében vót egy könyvecske, eböl szëdöm én elö az én mesëcskëmët. Mos számód össze, hány könyvecske vót.

Hosszi nóta ez is, pedig csak ëccő hãlotãm!

Vót ëccő egy kűső országi ócskás, jüt, hogy ű mëgtalãli a kincsët, ami a föld állt vãn. Vót neki egy könyvecskéje, azt óvasgátã. Ejött a mí országunkbã, mer már nem talãt sënkit se a kűső országokbã, äki segítse neki. Kímënt a piacrã, ott tanãlt egy legënt, szëgën legënt, akit hît nápszãmosãnãk, hogy mënjen véle. Ëmëntek gyãlog. Ëmëntek. Elfãrádt az ócskás, nem bírt tovább mëni. Asz mondtã a legënnëk, mënjen kí a piacrã, jó két lovãt keresen, ãlkudjon mëg. Odãkí vót a piãcon a legëny, a szomszëdjãvãl mëgegyëzëtt: száz forint egy ló. A hátãba űt, óvasott egy-egy könyvből az ócskás, de nem talãltãk sëmít. Mëgãdtã a legënnëk a száz forintot, két száz forintot, a nápszãmot.

Mãsnãp meg azt mondtã: kell mëg a ló. Neki atã az embër a lovãt, de nem talãtãk sëmít. Hãrmãnnãp is kell. Egész nãp jár-kãtak. Eëccő csak látnãk, hogy a föld egy kis domboëcskãra vót föcsinãlãl.

— Nã, itt vãgyunk — mondi az ócskás.

Tűzet rãkãtott, egy zacskóból hãntã mindig a tűzre a port egy kãlãnyã, äkkor vëtték eszre, hogy kétfelë nyílt a föld. Asz mondtã a legënnëk, a kerbe vãn egy kűkëreszt, azon egy lokãt a kűcsãvã, äztãt hozã el.

Mikor a legën lement, mer gyümöcs nem vót ott sok, neki esëtt, szëdëtt. Amikor mënt vönã viszã, elfelëte a lokãtot, mikor az utósó szobãbã ért, összecsãtãnt a hëgy, a lovok elszãkãdt, az ócskãst ëvetëte. Az meg ott mãrãdt a szobãbã, úgy ëte elsőbb a gyümöcsöt, hogy a csutãját elhãntã, később azt, is összeszedte, olyan helyzëtbë vót. Mikor az së vót, gondókodik, mijër kűte űt rezsdãs lokãtërt az ócskás. Belëtoltã a kűcsöt, kiugrik két óriãs:

— Mit paráncsosz, édös gázdám?

— Vigyötek az én házambá.

Kétfelé nyílt a hegy, lötették a mágik udvarába. Az apja se ismerte meg. Egy dárabig így szegénködtek. Eccó azt mondi az apjának:

— Édösapám, bíránk mi máskép is élni!

— Hucsó?

Kímént az istálóbá, megtekeri a lokátot, ahányszor megtekeri, annyi két óriás ugrot ki.

— Mit paráncsosz, édös gázdám?

— Egy tál levés, meg két árán tányér legyen az ásztálon, utáná meg más enivaló!

Bemén az apja, ot párolog az étel az áasztálon. Nekiűtek. Egy-pár napig etek. Eccó elvite az árán tálát, az egyik nem vete meg, az másik ötvös megvete. Enivalót vett rájtá! Míg abá tártott, etek. A másikkal is úgy tett, de ákor mi csinyájának? Ázután elkűte az apját a királyho, kérje meg a lányát.

— De hucsó? Mikor szegények vagyunk — mondi az apja.

— Mégis csak mënjen el — ászondi a fiú.

Emént. Ászondi a király:

— Odádom. Rákjon meg 12 fekete tevét áranyál-ezüstel, 12 fehérét drága szőnyegekel. Ha nem, fejét vétetöm.

Áz apja házámént, rítt. Kímént az istálóbá a legén, tekerte a lokátot, ahány óriás vót, mind kihítá. Mondtá nekik, rákjának meg 12 fekete tevét áranyál-ezüstel, 12 fehérét drágá szőnyegekel, 12 trombitás is legyen és egy igön szép paripa néki, ákire főűjön. Mind meglétt. Á legény főül a paripára, utáná a tevék, trombitások. Még messze vóták a királytól, de fűják a trombitát. Fúvik erőssen. Á király kinyíz az áblákon, fúvik, de nem szól á király. Áhuty odájértek, int á király, hogy në fűják, ázok ász hiték, hogy erőseben, még erőseben fűják. Odájértek a várho, lepákolták. Á király odádtá a lányát. Egy dárabig jól vóták, de á királlyal eccó összeveszett. Héteccó nágyobb épületet csinátott ekkor, egisz elsötétítöte á királyét. Főébréd á király, nézi áz órát, kelni kell fen, de sötét vån, láti, hogy ott áz épület. Kérdi áz öröket, kik csinyáták. Ász mondik, nem tudják, csak egész éjel zúgták. Á király: „Jól van.” Ábahátá. Á legén csak vadaszni járt ázután. Arrá mënt eccó áz ócskás, meghálotá, hogy király ákar lenni áz ű nápszámossá. Mindönféle rezsdás vosát ű megvészön, kérdözte á királylányt vån-e olyan.

— Nincs, csak egy rezsdás lokátot látok!

Elátá. Áz ócskás a kezébe csípte, ű lött á gázdá. Éjel vete észre á király, nincs á pálotá, á király lányá. Elvite áz ócskás á

király lányát igön messze, válámi síkfődi vidékre. Akor az mi csinyál, egyebet nem tudott. Mikor a legény házajött a vádászatról, látá, hogy nincs sēmi. A király ászondi néki, há viszá nem hozí a lányát, ákkor fejét véteti. Kímēnt a legény az országba, rátálált ára a helyre, áhun vóták, mer házástól elvite a király kisászont. Emēnt ába a házbá. A királylány ránézett. kódis ruhábá vót a legén s ászondi néki a királylány:

— Te szegény embēr, mondd az én férjemnek, hogy jőjön ide, könyörögj az istenek, mer nem bír ide jőni.

Eszrevette ázonbān, hogy jōn az ócskás, ledobott neki egy huszást. A legény bemēnt a fálubá. Visszāmēnt másnāp. A kisászony egy emeletel lejobb mēnt, és mondi:

— Szegény embōr, könyörögj az istenek, hogy vezérelje ide az urāmat.

Megmondi a legény:

Én vagyok.

Kérdezi a királylányt:

— Hogyan tudnád elopni a lokátot?

— Nem tudom. Ázt ákari légyék felesége. De jōj el több nāp is.

Úgy is tett a legén. Éccō ádott a királykisasszonnak egy port, hogy hincse ānāk a poharábā, de előbb mondja, lēs már felesége, há nem mēhet az urához. Este iták, a királylány beléhintēte a port a poharába. Álompor vót. Eláludt. A legén is odāmēnt közbe, keresik a lokátot. Nyízik mindēnütt, hát a vānkosábā tēte a lokátot, de a kúcsot nem táláták. Őszekerestek mindēnt. Az ócskás órábā toltā. Kivēték. A legén kitekerte a lokátot, két óriás kiugrott:

— Mit parāncsós, édōs gazdām?

— Asz parāncsolom, ázt a dōgöt vigyēték ki, vāgdojátok páprikásnāk, tēgyēték egy rongyos zsákba.

Szāmárā köttek a zsákot az óriások, a várják meg mind mēg-ették. Az ócskás ēpusztút. A legény kitekerte az óriásokāt mind a lokatból, a kastélyt visszāvītēte a régi helyére, és még mā is élnek, há mēg nem hálták.

A JUHÁSZ

Écör vót egy juhász. Egy erdőbe, olyan ritka erdőbe őrzötte a juhokát. Ábbá az erdőbe vót egy öreg tőjfá, vót háromszáz éves is. Az ágai odáfon má elkezdtek száranni. Ánnak a tövibe szokott ü leülni, mégpihenni, még el is szundikát, mer megszokta a helyét. Écör is eláludt, a juhok elméntek az erdőbe messzire. Mént a juhász keresni, keresés közbe rátánát egy oroszlánra. Az első lábát fentártottá neki, csak háromon állt. Ijedezett tüle a juhász, de nem vót hová lenni. Hát látja ám, hogy egy nagy tüske, tüvicsk ván az oroszlán talpába. Minden bátorságával odamént, kihuztá a tüvicsköt a lábából. Ákko azt mondtá neki az oroszlán, megádi neki, amit csak kíván tüle, hogy segítet neki. Ez azt feléte neki, egyebet nem kíván, értse meg, miko az álatok beszélnek.

— Mire válójáz?

— Csák!

Az oroszlán azt monda neki, ilyet ne kívánjon tüle, mer az nagy titok. De az csak kívánta. Hát áddig, áddig, csak megádtá neki az oroszlán.

Odamént a juhász a fá alá megin, áhon a juhokat őrzötte. A fá száráz ágáira csókák száták, várnyuk, mer azok együtt járnak, mondik odáfen a várnyuk, csókák: „Ej, há tunná az az ember, hogy mennyi arány ván a fábán!” (igön odvas vót a fa). Ű ezt értette, kereste, még is taláta az arányát. A betyárok hordták odá a pudvás fába, a mádárak meg kivállották neki. Meggázdút a sok aránytul. Vött a fálubá földet, házát, szörzött vágyont is.

Écör menni kellett a vározsbá. Eltervezték mágik közt az ásszonnyal, hogy mennek. Ű mént páripán, az ásszony kancán. A páripa jobban mént, nyerített, az ember elnevette magát, mer értette. Az ásszony nem hágyott békét az embernek, követele, szorította, mondja még, mit nevetett. Pedig megigérte az oroszlánnak, hogy nem. Azt mondja az ásszonnnak, hogy inkább háljon még, de nem mondja még. Beméntek a vározsbá, házá is jöttek. Az ásszony erősen követeli, hogy mondja még. Már koporsót is vettek. A juhásznak a kutyája is szomorkodik a gázdával, mer láttá, hogy még kell háljni. Az ásszony kitette a kutyának a nagy tányér eledélt, de az nem evétt. A pitvárájtó nyittal vót, a serényájtó is, a kákás bejugrott, beléfált a tányérba. Ámikor a kákás talál valamit, kotkodál. A kutya mondja:

„Te szemtelen, nem látod, hogy a gazdánk haldoklik, mir kiabá-
lol?” „Hagy haljon, nekem tíz ásszonyom van, mégis rendet
tartok. Neki csak egy van, mégse tud rendet tartani.”
Az ember megszegyelte magát, jól elverte az ásszont.

200.

A LÁNY MEG A SZERETŐJE

Émentek a lányok a fonóba. Egynek nem vót szeretője, de
mindannyának vót. Szomoruján út a sárokba, ázt mondtá:

— Nem banná, há ulába lenne is, csak lenne szeretője.

Akkor lett neki egy gyerök szeretője, kísérgette ütet házá.
Egy este, mikor késérte, elejtette az ársót a lejány, oszt lenyizött
és megláttá, hogy ulába van. Mént a gyerök másik este is,
a lány nem erisztötte bé. Ászondi:

— Sáriká, nyisd ki az ájtót! Há nem nyitod, meghál apád!

Az meg ázt mondtá:

— Nem nyitom biz én, nem kellesz sém testömnek, sém lel-
kömnek. Nem bánom, ha mindjárt meghál is.

— Sáriká nyisd ki az ájtót! Há nem nyitod, meghál apád!

— Nem nyitom biz én, nem kellesz sém testömnek, sém lel-
kömnek. Nem bánom, há mingyár meghál is.

Méghót az ápjá, étemetik. Másik este memegent mént a leginy
memegen mondi:

— Nyisd ki az ájtót, meghál anyád.

A lány memegen ázt mondi:

— Nem nyitom biz én. Nem bánom, ha mindjár meghál is.

— Nyisd ki, meghál anyád.

— Nem nyitom biz én, nem bánom, há mingyár meghál is.

Méghót az anyjá is.

Hármadik este memegent emént. Mondi:

— Nyisd ki, meglál bátyád.

A lány memegent:

— Nem köllös sē testömnek, sē lelkömnek, nem nyitom biz én.

— Meghal ákko bátyád!

— Nem bánom.

A bátyá is méghót.

Negyedik este:

— Sáriká, nyisd ki az ájtót!

— Nem nyitom.

Ákko meghálol té magád is.

— Ném bánom, ha meghálok is.

Oszt akkor meghót a lány is.

Ott vótak olyan öregasszonyok, ász mondik, ezt nem lehet ugy etemetni, mind a többit. Ném szabád sē az ajtón kivinni, sē a kocsiuton nem szabád vinni, sē a temetőbe nem lehet etemetni, hanem csak a temetőszáncsbá. Odätémették a lánt. Ott kinőtt igen szép liliom, kiverágzott. Árrá mēnt egy hintóba egy királyfi.

— Holyan szép verág!

Mondta a szolgálának, szakásszá le, házavitte. Belétette a pohárba a szobájába, hát mikor fēnnébrēdt, egy igön szép lány lett belőle. Megszerette és elvette. Nagy lákodalmát csáptak, máma is élnek, ha mēg nem hálták.

Éttá vége, fuss el véle!

201.

A TISZTA LÁNY

Mentek a lányok a fonóba. Odámēnt egy embör, vót neki egy fia, aki gázdág vót, igön szerették vóna a lányok. Oszt ászontá az embör, hogy ű māj válászt. Betēg a felesīge, a duktor ászontá, hogy az kellene, ámi odarágád a körmikre, átul meggvógyilná. „Ki ádhátna olyát? Áki olyát ádhátna, ázt elviszi a fiának felesigül.” A lányok mind mutogátták a körmiket, hogyhát neköm is vān, neköm is vān. Ákkó egy lány a sárokba ült, mind ott szomorkodott. Kérte az embör, mine szomorkodik, egyön. Ákkó mondi, ű igen sājnalí, ű is igēn szeretne ánni, há mán ēccő orvos-ságnak kő, dehát neki olyan nincs, mer ütēt árrá tánítotá az anyjá, mindörökké, há téstát gyuri, előtte és utána a kezét szé-pön mossá mēg. Ászonta neki az embör: „Tégöd vészlök el a fiámnak, mer azok rōndetlenēk.” Évette a fiának. A többi lányok megharágudtak rá. Há biztos, hogy ű vót!

202.

MESE A KÉT ÁRVÁRÓL

Két kis árva vót, egy kizsgyerēk és kislány. Mustokájuk vót. Az meg mindég izēt az urának, hogy gyilkója mēg, hogy ű él vele, de gyerekek nem köllenek. Hát hogyan tunná ű azt megtemni. Há ű nem bírja az embör, majd ű.

— Ugyan hogy birod?

— Majd ű — aszongya — a teknőt odakiszíti, hogy mosi a fejit,

sa két, majd évágja nyakát. A kislány asz közbe meghallotta, hogy mit mondott a mustohája. A kizsgyerékét ékapta, vót olyan kis fűsűje a fejibe, amit tett, olyan görbe fűsűt.

— Csak tē szaladj vele, majd én szaladok utánnad, de csak te menj!

Mikó látta a mustohája, hogy mosmá nem éri el, akkor kiabáta utánná, hogy „Adja az isten, amellik csapábú isztok, avvā vāja-tok!”

Hát mēntek, de mēntek egy erdőbe. Szeginkik ették azt a vad-körtét, amit értek, hát má igen szomjas a kizsgyerék. Mondi néki a kistestvére:

— Nē igyá, mer tudod, mit mondott a mustohánk!

De ű nagyon szomjas. Vótak olyan kis csapák, hát a gyerék lēhajút, ivott és mingyá kis őzikévé vát. Emaradt egy kicsit a testvérjítű, éccé kiátja a testvére:

— Hun vagy?

— Me-e-e-e!

— Jaj nekēm, ugy-ē mondtam, nē igyá tē ebbű vízbű, mer mondtá a mustohánk, hogy amilyen csapábú iszó, avvā vász!

De ez mēnt, csak mekéggett, nem beszét, hát beértek a nagy mēlséges erdőbe, nagy fa, mind olyan rohadt vót, lik vót, oda behúzódtak. Hát másnap vót nagy vadászat a királyná, vót nagy vadászkutyája, meglátta a kis őzikét. Mingyá ráfogta a puskát, agyonlűvi, de az behúzódott, a kutya meg odaszaladt. És akkor ugrát körbe, adott neki kinyeret, az mēg nem ette mēg, szaladt, vitte oda, és aztán mēgēn visszaszaladt, hogy kell mēgēn. Ugrál rája, egyre mondaná, hogy adjon nekije. Mēgēn odadobott egy darab kinyert, mēgēn fővette a szájába s elvitte mēgēn oda. Mosmá mēn a királ oda, hát valami lēhet. Há mikó odamēn, ríl a kislán, hogy nē lűje agyon, az űneki kis öcese.

— Hah, hogyan lēnne öcese?

Mondta, hogyhát a mustoha elátkozta és hát avvā vát, kis őzikévē. No oszt igen nagyon szép lán vót, megtetszett a királnak, fővette a hintójába s evitte haza, és a kis őzikét melléje. Hazamentek, hát a királ őrizte. A szakácsnéja mēg egy boszorkán vót. Vót nekije három lánya, szerette vóna, hogy azt vegye el, de láti, hogy nagyon a királ azután van, az ű lányábú sēmmi sē lész. No ēmēnt a királ vadászatra és megparancsóta, hogy sehová a palotábú ki ne mēnjēn. De a vín boszorkán kicsalta. „Mēnjēn csak, ott van egy nagy tó, abba víz, majd megláti, hogy milyen nagy aranhal van ott.” Odamēnt.

— Hun?

— Nész csak ott van! Gyere közelébb!

Mikó odaért, belelökte a vízbe.

No mostan belefúladt. Hazament. Meggyütt a királ, láti nincsen. Kérdezi, hun van, ű nem tudja. Hát harmannap mekög az a kis özike ott, sirdogál ottan, há mondi ecčér:

— Lē kő esz vágatni! Eljő a mészáros, le kő vágatni, ez nem igaz, hogy az ű öccse vót, az kis öz.

De ű nem. Nohát, együn a mészáros, levági. Mikor meglátta, ěkezđött kiabáni:

„Kelj fő, tē retyke-rutyka,
Tónak fenekibű, nagy hálnak gyomrábú!
Mosik a réztányért a pirozs véremnek,
Fenyik a kést a gyēnge bőrömnek.”

Király mikó halli, mondta, nem szabad levágni. Mingyár ű a katonaságot oda, kidobatta a vizet és télleg nagy hal vót, mingyá fölverték, szászor szébb vót, mind amilyen vót. Belátta most a vín boszorkán, hogy mosmá nem jó lett. Akkor rakatott a királ egy nagy tüzet és beledobták a boszorkánt, hogy égjen ě, akkor a királ elvĕtte felesígul a lánt. Lakodalmat is tartottak. Űgy látam, min most.

203.

A BOSZORKÁNY ÉS A HALÁL

Igen öreg boszorkán vót és az órán támáskodott. Hát ecčé gyün ě hálál érte.

— Jaj, ne vigyé el még, nēm ákárok meghálni.

— Itt az időd, el kell mĕnni!

— Jáj, máma nē vigyé el, gyere hónáp.

Na ěgyütt ě hálál hónáp.

— Jáj, nē vigyé el, māj hónáp. Ír föl az ájtóra, hogy māj hónáp.

Há megharágudott ě hálál ě boszorkánra, fölirtá, hogy hónáp gyün. Jáj, mos meğijedt az öregásszon, jaj mos mi csinál. Hát vót neki egy kád, az tele vót mézzē, mézes vót, mājď ű belebűj ě mézbe. Jáj, de ott is meğtálájă. Mājď ě méz között. Főhasította ě dunyhát, mājď ű belébűjik ě dunyhába. Hát ott is mind össze- ragáďt. Jaj, gyün ě hálál, mājď ott is meğtálájă. ěp áhogy más- szott ki, hát meğijedt ě hálál, elszáláďt, tálán még az öregásszon, ě vín boszorkán máig is ěl. Meğijedt, hogy mi gyün ki ě dunyhábú.

A MEGKÖVÜLT LEÁNY

Égy leján férhömént és menyásson vót, és annyirá ráesett, mikor házamént — mínálunk gyónák —, ű ötözödik, hogy milyen menyásson lesz ű. Áz ásszonyok rászóták:

— Hunnën ötözkönné te mos föl, mikor maj hónap is möglátod magád?

Ű nēm láti magát akkor. Hát bement a belső szobába, ötözködött. Mikor főtette a koszorút is, mindent, körünézte magát elő, hátu, jaj, ászongya, ű szébb lesz, mind a szüz Mária, és mikor hogy ki ákárt gyünni, küvē vát. Sehová sē nēm tudott menni. Mos mi lesz vele? Mēntek ere, ára, pápokhó, imádkozták, mindēn, de nincs segítsig. Akkor egy fiátál gyütt, no imádkozott, akkó magááhó gyütt, de másnapra mēg is hált.

BRENCÓ MESE

Écör vót, hun nēm vót, vót écör egy ásszony. Ánnak vót egy mácskájá, oszt az a mácská igōn belészokott a szórmámúzbá. Oszt lēttek kicsi mácskák a māmúzbá. Áz ásszony nēm szērette a kicsi mácskákát, eleinte szērette, de aztán nēm. Sok vót, kilenc. Utójára má nēm tudta, mi csinyájon nekik, ēvitte űket. Égy gödörbe vót víz, odāvitte a mácskákát, hogy maj fútogāti űket a vízbe. Sietett, hogy nē lássa mēg sinkisē, belēzútottá māmúzos-tul a kicsi mácskákát a vízbe. Akkó ēkezdeett csikótozni, hon az ű māmúzá.

Hā a māmúzá belē nēm zútotta vóna, az én mesém is tovább tártott vóna.

MUZSIKUS CIGÁNY

Écör vót egy királyfi, mēg ákárt házasonni. Elküte a fényképít mindēn királylānnák. Égy királylān ász irtā vissza neki, hogy mēg cippótisztítójának sē kellēne, mēg ánnak is szēbbet kíván. A királyfi ász mondta:

— Épen ezt fogom elvēni!

Elmënt a királyfi a cigányok közé muzsikusnak. Elmënt ecör a királyi palotá elébe és ott muzsikát. Mikor a királylancsa meghalotá, kijöt az ucára és béhitá a muzsikus cigánt, hogy az udvarbá muzsikáljon. A királylán odá akartá fogni a cigánt az udvarbá, hogy legyen neki muzsikájá. Az nem akart máranni. Ekor a királylán emmënt a cigány utá. A király nem akartá engenni, hogy hozzáménjen. Beteg lét a királylán, hálalos beteg. De felgyógyilt, ekkor a király engedte, hogy a cigány után ménjen. Szegények vóták. Főzöt, pállót súrót a királylán. A cigány elmënt, azt mondtá, muzsikálni mégy, hoztá a fizetést, pedig a királyi palotábá mënt.

Mikor má vót több pézük, véték több edényeket. Ecör a királylán el akartá áni a piacon az edényeket. A férje ára mënt, mégparáncsotá a kocsisnák, hajtson az edények közé, persze eltörték. A királylán nem tudtá, hogy az az ü férje. Mégy házá nagy keserves sirással, hogy eltörték az edént. A királyfi nem árult el semmit. Utána elmënt a királyi palotába, felötözött hercegi ruhába, úgy mënt a felesége elé, de az nem ösmerte még ötet, csak mikor az megmondta, hogy ü a férje, nem cigány, hanem királyfi. Azér tét így vele, mer azt írtá neki a fénykép hátará, hogy még a cippótisztítójának se kellene. A királylány elgondóta, hogy megérdemöte a leckét. Akor elvite ütet a királyfi a királyi palotába, nagy lákodálmát csápták, én is ott vótam, jó béláktám.

207.

FÉLIG NYŰZOTT BAKKECSKE

Ecör vót egy embör, anak vót egy kecskéje. Akor kiküdte a hártárá a fiát őrizni a kecskét. Mikó jó lakott a kecske, kérdezte a gyerök:

— Jó láktál-e, kiskecském?

A kecske ász mondtá:

— Úgy jó láktám, mind a dudá, nem fér belém egy szál se több!

Akor a fiú házáhajtótá a kecskét, a gázdá megkérdezte a kecskétül.

— Jó láktál-e kiskecském?

Akor a kecske ász mondtá:

— Dehogy láktám, egész nap kopláltam.

Á gázdá megharágudott, elzavartá a fiut világga és kiküdté á másik fiút őrizni á kecskét. Á kecske megint jó lăkott, de á găzdának ismét letăgădtă. Elzavartă ezt á fiút is á háztól. Most maga mēnt ki őrizni á kecskét. Mikor jó lăkot, kérdezte tőle:

— Jó lăktál, kiskecském?

— Űgy jó lăktăm, mind á dudă! Egy szăl fű sem fér belém.

Miko házamēntek, megint mekérdezte á găzdă:

— Jó lăktăl-e?

— Dehogy lăktăm, egisz năp koplăltăm.

Ăkor á găzdă năgyon megharágudott, mekfogtă á kecskét és félíg megnűztă. Mikor mă félíg megnűztă, Ăkor á kecske kerte á găzdăt, hugy erisze el. Ăkor á găzdă elerisztēte. Á kecske szălădt ărkon-bokron át, belchút á rókălyukbă. Mikor jüt á rókă, Ăkor kérdezte:

— Ki văgy? Mi văgy, rókă komă lyukăbă?

Ă kecske Ăzt mondtă:

— Ěn văgyok, ben văgyok, félíg nűzött bakkecske.

Ărókă megijedt, elszălădt. Talăkozot á medvével, mekérdezte:

— Minek szălădsz?

— Szălădj tē sis, őrdög văn á lyukămbă!

Ă medve meg á rókă egyűt szălădtăk. Talăkoztăk a tűvieskēs disznóvăl. Mekérdezte á disznó:

— Miér szălădtok?

Ăzt felelték:

— Szălădj tēsis, őrdög văn á rókă komă lyukăbă!

De á tűvieskēs disznó nēm ijedt mēg, hănēm odămēnt á lyukhó és beléhengergőzöt á lyukbă. A félíg nűzot băkecske megijedt, kijugrot á lyukbű. Ă medve meg á rókă szējelszăgătăk á félíg nűzött băkecskét. Hă szējel nēm szăgătăk vónă, Ăz ěn mesēm is továb tărtot vónă.

Itt á vége, kēs.

A SZĂMĂR ĚS A FĂRKĂS

Ěgyszer volt ěgy fărkăs, Ăz elmēnt á vădăszătră és kereste, hogy văn ő vălămi. Ăkkor ěgy embēr á szămărăt elvezette, hogy ěgyen, á legelőrc. Ăkkor á szămăr ott ětt, oszt ěszăbădilt Ăz embērtől. Ăkko á szămăr ott ětt măgăbă, Ăkko á rókă mēg odămēnt, Ăsz mondtă, hogy măst măj á szămărăt mēgeszi. Ăkko Ăzt mondtă á szămăr, hogy nēm ěgye meg legelőhb, hănēm nēzze mēg, á lăbăba văn á tűske. Ăkkor á fărkăs ěmēnt megnēzte, hogy lăbăba

mi van, messzirű. Ász mondtá, hogy nem lát ebbe semmit. Ász mondtá a számár, hogy mënjen árëbb, hogy közelëbb mënjen, ákkó nézze mëg ott, ákkó az biztosan mëgláti. A farkás ëmënt közelëbb, a csácsi mëg fogtá a lábát, óron rúgta a farkást. Ákko a farkás megdöglött. Ászontá a számár a mädaráknák, hogy jőjenek elöl, mer mëgrúgta a farkást. és most többet nem él.

PIROSKA MEG A FARKAS

Eccër volt egy kislán mëg az anyikájá. Egy rëggel ász mondi az anyikájá a kislánnák, hogy mënj el a nágymámádhöz az erdőbe, mer beteg, vigy neki kalácsot mëg hust. Fel is pákolták egy kosárát, tettek belé kalácsot, hust, bort. Ász mondi Piroskának az anyjá:

— Vigyáz, kicsi lányom, lë në térj az utrú, mer jön veled a farkás szömbe, osztán mëgháráp.

El is indút Piroská, viszi a kosárát, mën, mën az erdőn, lát sok szép virágot. Mëgáll, elkezdi szënni. Éccö csak odámën mellé a farkás, kérdëzi:

— Hová mëgy, Piroská?

— Mëk a nágymámámhó az erdőbe, ott lækik a nágýfá álatt, beteg, viszek neki kalácsot mëg hust.

Ászondi neki a farkás:

— Jól vån, csak szëdëgessed a verágot!

Ávvál a farkás elmënt, békáptá a nágymámáját, beléfeküdt az ágybá. Mikó Piroská odaër az ájtóbá, nyiti ki az ájtót. Ász mondi a nágymámájának:

— Nágymámá, minek vån olyan nágý szömöd?

— Azé, édös lányom, hogy jobban lássalak.

— Hát minek vån olyan nágý kezed?

— Azé, hogy jobban birjálák mëgöelni.

— Hát minek vån olyan nágý füled?

— Azér, hogy jobban hálljam, hogy mit beszélöl.

— Hát minek vån olyan nágý szád?

— Azér, hogy jobban bé birjálák kápni!

Ávvál hám, békáptá Piroskát a farkás. Ákkó ëkezdütt alunni, hortyogot. A vádászok mëg ára jártak, halloták hogy od ben hortyog az öregásszon. Bëmënnëk, hát nem az öregásszony, hanem a farkás vót az ágybá. Ávvál fogták egy nágý kést, fënvágták a hasát.

Piroska még a nagymamája kijűd belűle, teli rákták a hasat téglával, bévárrták, mikor felébredt a farkás, ákárt vóna száláni, de nem birt, belémént a vízbe, osztán megfult.
Itt a vége, fuss el véle.

JÁNCSI ÉS JULISKA

Eccé vót egy kisfiú még egy kislán, Jáncsi meg Juliska. Meghált nekik az anyikaojik. Ákko az apjik hozott egy másik ásszont a házho, az még nem szerette a gyerköket. Egy réggel a mostohájik süttöt nekik hamuba sült pogácsát, osz mondta nekik, hogy mos kimēnnek az erdőbe fát szēdögetni. Juliska közbe odaházá teliráktá a zsebjit kávcicsokkál. Mikó mēntek az útonn, áztát mind észórtá. Odaértek az erdőbe, ákko ász mondi nekik a mostohájik, az erdő közepin ottháttá űket, hogy ti mos, márādjátok őtt, én még ēmnék fát szōdögetni, maj estére viszajűvök értetök. Közbe ējűtt az este, de a mostohájik nem jött vissza értük. Ákkó megvárták, mig fejűtt a hōdvélág, elindulták házáfélē.

Házátálátak, mer Juliska megismerte a kávcicsokát. Ákkó más-náp réggel a mostohájik megint kivitte az erdőbe. Vót gondjá árrá, hogy Juliska nē tēhessēn sēmmi sē a zsebjébe, hānem ádott nekik egy-egy szelet kinyeret. Juliska áztát sē nem ētte még, hānem az uton észórtá. Megint odajértek az erdőbe, megint mondtá a mostohájik, hogy majd estére jün értük, de bizony nem jűtt. Megint fejűtt a hōdvélág, ákkó elindulták házáfélē, de a mādárák fēnszedték a kinyérmorzsáot, ákkó így nem találta házā, hānem bolyongták, bolyongták az erdőbe. Eccé csák megpillantották egy szép, gyönyörű házikót. Odamēntek. Hát kijűtt a vásórubā. A házikó csupā kálādzsabú vót mēk csukoládéhol, kálbászbul a kápu. Köszōnnek szépen:

— Jó estét, öregānyām!

Ákkó ászongyā az öregāsszon, hogy gyere csák, én befogálāk, lēgyotek az én gyerőkeim.

Ákkó ádott nekik ákkó este jót ēnni, inni, mindōnt, lēfektette űket, ákkó más-náp régge ász mondtá a szolgálónak, hogy vezesse űket egy kötőrdzbe, oszt az bé is zártā űket, a kötőrdzbe mind a kettőt. Mindōnnáp ádták nekik jáō ēnnivalót, ákkó egy régge ász mondjā a boszorkāny Juliskānak, hogy nyűts ki csák a lábādāt. De Juliska egy esibe lábót nyűtotta ki a mágájē helyōtt. Ákkó meghārágudott a boszorkāny, hogy mégse nem híztāk még.

Megfűtette a szógálójáva a kemencét. ákko odament osztán kinyitotta a kötrüc ájtóját, oszt a Juliskát kihíta. Ászondi néki:

— Gyer éde, lányom, befűtöttem a kemencét, ülj rá a sütő-lápatrá, áztán néz még, hogy megfűlt-é jól?

Asz mondi Juliska:

— Jaj, édös öreganyám, mütássá még kend, me én nem tudom, hogy kell ráülni a lápatrá, máj ákkó én is ráülök.

Ávvál a boszorkány ráült, megmutáasztottá, Juliská még nem vót röst, zsubsz, belódította a boszorkáont a kemencébe, osztán megsült.

Juliská még Jáncsiká még ott mărădták a házba, még most is élnek, há még nem hálták.

211.

CSALI MESE

Éccer egy üdőbe szilási erdőbe szájkók verekedtek. Szivá pápné megtudta, szálmá kárdját kihúzta. Hérnyó-bérnyó lejesett a fáru, így müt ki a világbul.

JEGYZETEK

A MESÉK TIPOLOGIAI MEGHATÁROZÁSA

A szövegekhez fűzött jegyzetekben a következő rövidítéseket használok:

- AaTh: Antti *Aarne* and Stith *Thompson*: *The Types of the Folktale*. Second revision. Helsinki 1961. FFC 184.
 BN: *Berze Nagy János*: Magyar népmesetípusok. Pécs 1957. I—II. köt.
 MNK: Magyar Népmese-katalógus. Összeállítja: *Kovács Ágnes*. (Kézirat.)

A gyűjtemény meséit a nemzetközi katalógus alapján határoztam meg. Abban az esetben, ha *Berze Nagy* mutatójának számai eltértek *Aarne-Thompson* típuszámaitól, zárójelben tüntettem fel ezeket is a közismert típusnévvel együtt. A hiedelem- és történeti mondák típus szerint való meghatározása csak a jövőben válik lehetővé, ha elkészül a magyar és a nemzetközi mondakatalógus.

1. *Az öreg király meg a legkisebb királyfi* AaTh 402 (Ribike).
2. *A fehér cica* AaTh 402 (Ribike).
3. *Tündérszép Ilona* AaTh 707 (Aranyhajú ikrek).
4. *Három almafi* Külföldi és magyar mesekatalógusokban nem fordul elő. Változatunk teljesen megegyezik *Katona Imre* által gyűjtött kopácsi mesével. *Beke Ödön és Katona Imre*: *Csalóka Péter*. A magyar nép meséi. Bp. 1947. 22—34.
5. *A Tölgyfa vitéz* AaTh 312 D (= BN 301 I*, *Borsszein Jankó*) + 301 B II (Fehér ló fia) + 552 A II ab III a + 556 F* (A boszorkány lovainak őrzése, BN 552. mt. C + D³ + E + F² + G² + I + K).
6. *A király meg a vörös vitéz* AaTh 850 (A királykisasszony anyajegyei).
7. *A szegény szuster meg a fiai* AaTh 653 (Négy művésztestvér) + 304 (Hajnalkötöző királyfi).
8. *A szegény ember fia meg az óriások* Mesei reminiscenciájú igaz történet.
9. *A szegény asszony meg a három lánya* AaTh 480 (Édeslány és mostohalány) + 510 A (Hamupipóke).
10. *A lányok meg a gánca* Mesekatalógusokban elő nem forduló tréfás mese.
11. *A medvek meg a szegény ember* Igaz történet.
12. *A szegény halász meg a két fia* AaTh 303 (Két testvér) + 300 (Sárkányölő) + 307 (Sirjából kikelő lány).
13. *Mese a fiúról meg a három csikóról* AaTh 556 F* (A boszorkány három lovának megőrzése) + 853 (Nyelves királykisasszony) + 315 (Hűtlen feleség).
14. *Mese a három fiúról* AaTh 1961 B* (= BN 1961** C, *Ráztam a diót*) + 653 (Négy művésztestvér).
15. *A fiú meg a három aranyszörű kiskecske* AaTh 571 (Szomorú királykisasszony).
16. *A szuster meg a királyné* AaTh 822 (= BN 769*, *Lusta legény és*

- szorgalmas lány) + Szent Péter és a tökinde + 774 C (=BN 773*, Szent Péter a lópatkóval) + 791 (=BN 768**, Krisztus és Szent Péter a csárdában) + 774 H (=BN 779 XXXIII*, Krisztus a fába szöveget teremt) + eredetmonda (=Aarne FFC 25, 143 Ursprungss 28, BN 779 XXIII*, A kalász megrövidülése) + Jézus Krisztus és Szent Péter kicseréli a gonosz királynét a jólelkű suszternével.
17. *A Hamupipőke* AaTh 510 A (Leányhamupipőke).
18. *A nedkoták Mátyás királyról* AaTh 1950 (Hét lusta).
19. *[Mátyás-monda]* MNK 921 XV* (Mátyás király és a kolozsvári bíró).
20. *[Mátyás-monda]* MNK 921 XIV* (Az urak meg a nádas).
21. *[Mátyás nevéhez fűződő trufa]* AaTh 921 A (=BN 927**, A megfejt három bakkecske).
22. *[Mátyás-monda]* Történeti monda.
23. *Mátyás Bécs városában* MNK 921 XI* (Mátyás király mint kerekas).
24. *Az aranyszörű bárány* AaTh 889 (Igazmondó juhász).
25. *Mátyás király és a bolond* Típuszámmal nem rendelkező trufa.
26. *Mátyás és bolondja* Típuszámmal nem rendelkező trufa.
27. *A cinkotai kántor* AaTh 922 (A cinkotai kántor).
28. *A szegény ember fia még a csodaló* AaTh 530 Ic IIaf IIIac (Férfihamupipőke).
29. *A gyerek meg a táltosló* AaTh 312 D (=BN 301 I*, Borsszem Jankó) + 531 (Aranyhajú lány) + 315 (Hűtlen nővér).
30. *A Vénusz-madár* AaTh 551 (Élet vize) + 303 (A két testvér meséjének életjelepizódja) + 313 H (Menekülés a boszorkánytól) + 922 A (A bölcs Akir) + 946 A* (Baldak Boriszevics).
31. *Az élő víz* AaTh 551 (Élet vize).
32. *Hazugságmese* AaTh 1962 (pontosabban BN 1961** A, Hazudozó mese: Égben járás) + 1882 (Baltával kivágja magát a fából).
33. *Mátyás király és az urak* MNK 921 XIV* (Az urak meg a nádas).
34. *A királyfi meg a szolgáló* AaTh 510 A (A kalapvári kisasszony).
35. *A cigány három felesége* Ismeretlen mesetípus. Hasonló változata: *Kocsisné Szirmai Főris Mária: Felső-tiszai népmesék. Debrecen 1956. 123–128.*
36. *Mese a kőkönysemecskéről* AaTh 2021 A (=BN 286* A, A kakaska halála).
37. *Mese a nagy lakodalmról* AaTh 303 (Két testvér) + 300 (Sárkányölő) + 1961 A* (=BN 1961** B, Lagziban mulatság).
38. *Zajám Pogán Az* AaTh 301 A (Fehér ló fia) mesetípusnak nagyon eltérő változata.
39. *Aki az irigységért nagyon megfizetett* AaTh 480 (Az édeslány és a mostohalány).
40. *Piroska és a cicuská* AaTh 480 (pontosabban BN 481*).
41. *Fújjad, fújjad, furulyácska!* AaTh 780 (Jávorfácska) + 480 (Az édeslány és a mostohalány).
42. *Posz, posz, kása* AaTh 365 (Lenore).
43. *Történet Hiedelemmonda.*
44. *Harangvirág* AaTh 310 (Lány a toronyban).
45. *Történet Hiedelemmonda.*
46. *Zsófia* AaTh 510 B (Libapásztorból lett királyné) + 450 IV bd VI b VII (Öztestvér).
47. *Hazug Gyura és Csálóka Péter* A nevető lovak (Józsa Gyuri tréfája) + AaTh 1654 (=BN 1643*) Két naplopó). A nevető lovak trufájára

vonatközlő: *György Lajos*: A magy. anekdota története és egyetemes kapcsolatai. Bp. 1934. 174—175. 158. sz.

48. *Csalímese* AaTh 1960 (Nagyotmondó hazugságok).
49. *A vörös tehén* AaTh 511 A (A vörös tehén).
50. *Többsincs király* AaTh 432 (Madárvölégény).
51. [„Eccő Tótfaluból...”] Hiedelemmonda.
52. [„Valamiké vót Kanizsán...”] Tréfás igaz történet.
53. *A gonosz testvérek* AaTh 613 (Igazság és Hamisság) + 554 (Halás állatok) + 531 II b (= BN 531. mt. G mot., Aranyhajú lány).
54. *Az ördög nem alszik* AaTh 939 A (= BN 779*, A visszatért katona megölése).
55. *Koppláló Ismeretlen típusú mese.*
56. *Hanzi szolgálni megy* AaTh 1696 (= BN 1684*, Bohóka).
57. *A három testvér* AaTh 303 (Két testvér).
58. *A foggal született gyermek* Hiedelemmonda.
59. *Két juhász története* Hiedelemmonda.
60. *Vándor Pali Ismeretlen típusú trufa.*
61. *A kutyafejű tatárok* AaTh 1137 (Polyphemos).
62. *Boszorkániszület* Hiedelemmonda.
63. [„Apósom kihitta a Misa bácsit tanyásnak...”] Hiedelemmonda.
64. *Kigyóvölégény* AaTh 425 A (Amor és Psyche).
65. *A király meg a három kapás lány* AaTh 707 (Aranyhajú ikrek).
66. *A tüzes tolvaj Tillinkó* AaTh 1525 A (Mestertolvaj).
67. *Betyárkapitány* Az AaTh 955. (Rablóvölégény) mt. eltérő változata.
68. *A zentai kőkecske* Történeti monda. *Szendrey Zsigmond: Magyar népmónda-típusok és tipikus motívumok*. Ethn. XXIII (1922) 50. 28. sz.
69. *A halászlégény meg a szép lány* Hiedelemmonda.
70. *Mátyás király meg a juhász* MNK 921 VI* (Mátyást megvendégeli a pásztor).
71. *Mátyás király udvari bolondja* Ismeretlen típusú trufa.
72. *A cigány az égből és a pokolban* AaTh 531 (Aranyhajú lány) + 468 (=BN 530 I*, Égig érő fa) + 800 (Cigány az égből) + 804 B (=BN 462*, Pokolból visszahozott királylány) + 1072 (Rászédett ördög, versenyfutás) + 1063 (buzogánydobás) + 1036 (a göndörfarkú malac) + 1084 (kiáltási vagy pattintási verseny) + 1096 (varróverseny).
73. *Jancsi meg a pelikánmadár* AaTh 461 (Aranyhajú ördög).
74. *A három óriás* Tulajdonképpen az AaTh 300. (Sárkányölő) mt. nagyon eltérő változata. A sárkányokat óriások helyettesítik.
75. *Tündér Ilona meg az új szőp Árgyélus* AaTh 401 A (= BN 400 I*, Tündér Ilona) + veszekedő ördögfiak + AaTh 470 B (= BN 342*, A halhatatlanságra vágyó királyfi).
76. *Jancsi és a világezép asszony* AaTh 531 (Aranyhajú lány) + 313 III c (Mágikus menekülés).
77. *Szegény ember meg a lova* AaTh 47 (Farkast a róka odakötözi a ló farkához).
78. *Fél Gyurka* AaTh 675 (A rest fiú).
79. *A katona meg a kupec* AaTh 592 (Csodahegedű).
80. *A csodahegedű* AaTh 592 (Csodahegedű).
81. *A gonosz Kata* AaTh 480 (Az édeslány és a mostohalány).
82. *A kondás meg a fia* Ismeretlen típusú mese.
83. *Történet* Hiedelemmonda.
84. *A szegény ember meg a Halál* AaTh 332 (Halálkoma).

85. *A cinkotai nagy icce története* AaTh 922 (A cinkotai kántor).
86. *Az aranyhajú leány* AaTh 556 F* (A boszorkány birkáinak megőrzése) +554 (Hálás állatok) +531 (Aranyhajú lány).
87. *Kis Kolozs, nagy Kolozs* AaTh 1535 (Kis Kolozs és nagy Kolozs).
88. *Brunclik* AaTh 322* (= BN 728*, Brunsvik).
89. *Égy szem búza* AaTh 1655 (= BN 1647*, Bolond szerencse).
90. *Égig érő meseja* Ismeretlen típusú mese.
91. *Tündérszép Ilona* AaTh 709 (Hófehérke).
92. *A virágos bolond* Ismeretlen típusú mese. Vö. AaTh 559. és 571. mt.-sal!
93. *Csalóka mese* Ismeretlen típusú csalímese.
94. *Nagyravágyó halásznő* AaTh 555 (A halász és a felesége).
95. *A szegény ember fia* Türedékes tündérmese. Vö. AaTh 300 (Sárkányölő).
96. *Jézus a földön járt* AaTh 563 (Terülj asztal) +785 A (= BN 779 VI*, Péter és a sült liba) +822 (= BN 769*, Rest legény, szorgalmas lány) +791 (Jézus Krisztus és Szent Péter a kocsmában).
97. *Mese a szegény asszonyrú* AaTh 712 (Genovéva).
98. *A félig nyüzött bakkecske* AaTh 212 (= BN 161*, Félig nyüzött bakkecske).
99. *Özendik Andrikó* AaTh 450 (Őztestvér).
100. *Bohó Misi* AaTh 1696 (= BN 1684*, Bohóka) +1685 (Ilók és Mihók) +1653 A (Rablók a fa alatt).
101. *Három egytestvér* Ismeretlen típusú trufa.
102. *Kis Péter és Nagy Péter* AaTh 1535 (Kis Kolozs és nagy Kolozs).
103. *Csalóka Péter* AaTh 1539 (Csalóka Péter) +1542 V (Vőlegénynek kecskebak menyasszony helyett) +1525 H₁ (Ember a méhkaptárban, Eulenspiegel tréfája) +1535 V ab (Kis Kolozs és nagy Kolozs záróepizódjai).
104. *Mese a szegénylegényről* AaTh 480 (Az édeslány és a mostohalány).
105. *Az aranymadár* AaTh 567 (A csodamadár feje és zúzája).
106. *Bajoska és Borzaska* AaTh 480 (pontosabban Andrejev *480 B, Az édeslány és a mostohalány).
107. *Csalímese* AaTh 1962 (= BN 1961** A, Égben járás) +1882 (Saját magát baltával vágja ki) +1961 B* (= BN 1961** C, Ráztam a diót).
108. *Csalímese* MNK 2101 B* (= BN 1962** F, Csalímese: Mese, mese, mátká).
109. *Csalímese* MNK 2013 A* (= BN 1962* E, Volt egyszer egy ember). Vö. AaTh 2013.
110. *Csalímese* Mesekezdő formulából átalakított csalímese. Vö. BN 1961** G (Hazudozó mese. Mesekezdés.)
111. *Csalímese* AaTh 2300 (= BN 1962 B*, Megszámlálhatatlan sok juh).
112. *Csalímese* MNK 2302 A* (= BN 1962* C, Felveszi, leteszi). Vö. AaTh 2017.
113. *Csalímese* AaTh 1961 D* (= BN 1961** E, Melyik malac ki ökre?).
114. *Csalímese* MNK 2013 A* (= BN 1962* E, Volt egyszer egy ember). Vö. AaTh 2013.
115. *Csalímese* Ismeretlen típusú csalímese.

116. *Csalimese* AaTh 2300 (= BN 1962* B, Megszámlálhatatlan sok juh).
117. *Csalimese* Ismeretlen típusú csalimese.
118. *Csalimese* Ismeretlen típusú csalimese.
119. *A szorgalmas és tiszta lány* Ismeretlen típusú trufa.
120. *A gonosz mostoha* Közel áll az AaTh 303. (Két testvér) mt.-hoz.
121. *A Halál és az öregasszony* AaTh 1188 (= BN 334*, A Halál és a vénasszony).
122. *Halász János* AaTh 707 II b (Aranyhajú ikrek) + 313 III c (Mágikus menekülés). A mese további része az AaTh 313 H* mt.-hoz áll közel.
123. *A szegény legény meg a házasság* AaTh 1245 (Zsákban hordják a világosságot).
124. *A három szabadságos katona* AaTh 307 (Elkárhozott lány).
125. *A király és az okos lány* AaTh 875 (Okos lány).
126. *Az okos királyné* AaTh 875 (Okos lány).
127. *Mese a fiúról, aki gombostűt szolgált* AaTh 1696 (= BN 1684*, Bohóka).
128. *A szegény ember, aki a király parancsát teljesíti* AaTh 1660 (= BN 926*, Okos bíró).
129. *A szűginyembőr, gazdagembőr mög a káplán* AaTh 1660 (= BN 926*, Okos bíró).
130. *A két halász* AaTh 1221 A* (A hal nagyobb, mint a serpenyő).
131. *Mátyás és a szántóvető* Történeti monda.
132. *Mátyás király és a szántóvető* AaTh 921 A (= BN 927**, A megfejt három bakkecske).
133. *Marcibányi meg Mátyás* Történeti monda.
134. *Trücsök Matyi meg a király* AaTh 858 (= BN 855*, A csillagszemű juhász).
135. *Hüvelyk Matyi* AaTh 858 (= BN 855*, A csillagszemű juhász).
136. *Történet a menyecskéről, aki galuskát főzött* Ismeretlen típusú mese.
137. *Történet Csókáról* Hiedelemmonda.
138. *Mátyás király és az öreg szántóvető* AaTh 921 A (= BN 927**, A megfejt három bakkecske).
139. *Mátyás király és a csóka úr* Történeti monda. Tipológiailag meg-egyezik a 133. sz. szöveggel.
140. *Mátyás király és a cinkotai kántor* AaTh 922 (A cinkotai kántor).
141. *Az okos enyeg* Ismeretlen típusú trufa.
142. *Az aranykácsák* AaTh 707 (Aranyhajú ikrek).
143. *A töknyag* Ismeretlen típusú mese. Két nyomtatott változata megtalálható: *Konsza Samu: Háromszéki magyar népköltészet* (Marosvásárhely é. n.) c. gyűjteményében (159—160. old. 96. sz. és 160—161. old. 97. sz.).
144. *Történet a „tetszhalotról”* Ismeretlen típusú trufa.
145. *A három testvér* AaTh 853 (A nyelvcs királykisasszony).
146. *Bohó Misi* AaTh 1696 (= BN 1684*, Bohóka) + 1685 (Ilók és Mihók) + 1387 (= BN 1412*, Együgyű férj a pincében) + 1653 A (Rablók a fa alatt).
147. *Mese a kismalacról* AaTh 121 (Kis malac és a farkasok).
148. *Csalimese* AaTh 2200 (= BN 1962* H, Löttem egy varjút).
149. *Mese a vadászról és az ördögről* AaTh 1091 A (A dohány neve).
150. *Beszélgetés Padén* Hiedelemmondák és hiedelmek.

151. *A pórul járt kocsmáros* AaTh 563 (Terülj asztal).
152. *A sült papok* AaTh 1536 B (= BN 1726 A*, Pórul járt szerelmesek). A mese vége eltér az általános típusvázlattól.
153. *A szegényember és a pap* AaTh 1735 (Ki mond előbb jó reggelt?).
154. *Babonás történet* Hiedelemmonda.
155. *A kigyó fiacskája* AaTh 560 (Büvös gyűrű) + 707 II a (Aranyhajú ikrek).
156. *Sejhaj* Ismeretlen típusú mese. Közel áll az AaTh 325. mt.-hoz.
157. *Világ szép János* AaTh 410* (A katona feloldja a varázslatot) + 318 (Egyiptomi testvérmese).
158. *A gyöngyöt sűrő királyné* Az AaTh 451. mt. (Hét holló) nagyon eltérő változata.
159. *Kék madár* AaTh 403 A (Gyöngysűrő lány).
160. *A törülköző* Ismeretlen típusú tündérmese. Vö. AaTh 585.
161. *Szépen zengő pelikány madár* AaTh 955 (Rablóvőlegény).
162. *A szélördög* AaTh 552 (Állatsógorok) + 304 (Hajnalkötöző királyfi) + 302 (Rejtett erő).
163. *Gonosz királyné* AaTh 706 (Csonka kezű lány).
164. *Két barátnő története* Ismeretlen típusú mese.
165. *A Csóré* BN 937* (A jós méhmagzat) + AaTh 319 (Csonka és szanta pajtás).
166. *Vadász* MNK 2302 A* (= EN 1962* C, Csalímese: Felveszi, leteszi). Vö. AaTh 2017.
167. *Férgeske* Ismeretlen típusú mese.
168. *A cserélt gyermek* Hiedelemmonda.
169. *Történet* Hiedelemmonda.
170. *Hiedelmek (Milyenek azok, akik burokból születtek?)* Hiedelemmondák. Ezek közt található az AaTh 468. mt. (Égig érő fa) töredékes változata.
171. *Mese a kiskakasról* AaTh 2022 (= BN 286* B, A nagy részvét).
172. *Mese a kismalacról* AaTh 121 (Kis malac és a farkasok).
173. *Csalímese* AaTh 1920 C (= BN 1961** A, Égben járás).
174. *A rövidlátó leány* AaTh 1456 (A rövidlátó lány).
175. *Leánykérés* Ismeretlen típusú trufa. Közel áll az AaTh 1453. mt.-hoz (A lusta menyasszony).
176. *O-korból házasság* Ismeretlen típusú trufa.
177. *Mit-mit?* Hiedelemmonda.
178. *Történet a két katonáról* Igaz történet.
179. *Boszorkányos történet* Hiedelemmonda.
180. *A fellángoló kincsről* Hiedelemmonda.
181. *Történet a szépasszonyról* Igaz történet.
182. *A garaboncsás diák* Hiedelemmonda.
183. *A vénasszony és Mária* Ismeretlen típusú trufa. Az AaTh 1476. mt.-hoz áll közel (Egy vénlány az istentől kér vőlegényt).
184. *Susster mestőr és a felesége* AaTh 1351 (Ki szólal meg előbb?).
185. *Az öregasszony és egy fia* AaTh 1539 (Csalóka Péter).
186. *Garaboncsás diák* Hiedelemmonda.
187. *A bolondos Istuk* AaTh 1643 (Bolond örökös) + 1535 V a (Kis Kolozs és nagy Kolozs egy epizódja).
188. *A gyertyások* Hiedelemmonda.
189. *A legszörnyesebb óra* AaTh 461 (Az aranyhajú ördög).
190. *A pap meg a cigány* Típuszámmal nem rendelkező trufa.

191. *Aranyszörű barika* AaTh 571 (Aranyszörű bárány).
192. *A három lusta* AaTh 1950 (Hét lusta).
193. *Mirkó királya* Vö. AaTh 300. (Sárkányölő) mt.-sal.
194. *Történet Hódosról* Tréfás igaz történet.
195. *Anekdota Szalafőről* AaTh 1932 (Túróból épült templom) +1245 (Zsákkal hordják a világosságot).
196. *Rátót* AaTh 1326 (= BN 1299*, A templomot eltolják).
197. *Szalafű* AaTh 1210 (A bikát felhúzzák a templom tetejére, hogy lelegelje a füvet).
198. *Az ócskás* AaTh 561 (Aladdin).
199. *A juhász* AaTh 156 (Szálka az oroszlán talpában) +670 (Az állatok nyelvén értő ember).
200. *A lány meg a szeretője* AaTh 407 B (Ördögszerető).
201. *A tiszta lány* AaTh 1453*** (Tészta a lányok körme alatt).
202. *Mese a két árváról* AaTh 450 (Öztestvér).
203. *A boszorkány és a halál* AaTh 1188 (= BN 334*, A Halál és a vén-asszony).
204. *A megkövült lány* Hiedelemmonda.
205. *Brencó mese* Ismeretlen típusú csalímese.
206. *Muzsikusz cigány* AaTh 900 (A kevély királykisasszony).
207. *Félig nyüzött bakkecske* AaTh 212 (= BN 161* = MNK 212/B*, Félig nyüzött bakkecske).
208. *A számár és a farkas* AaTh 47B (lő helyett számár).
209. *Piroska meg a farkas* AaTh 333 (A falánk szörny).
210. *Jancsi és Juliska* AaTh 327 A (Jancsi és Juliska).
211. *Csalímese* AaTh 91 C* (= BN 91*, A szünyög halála).

Összeállította:

Dömötör Ákos

SZÓJEGYZÉK

A MESÉKBEN ELŐFORDULÓ ISMERETLEN SZAVAK JEGYZÉKE BETŰRENDBEN

A szavak mellett zárójelben levő rövidítések az előfordulás helyét jelölik:

(B)	—	Bácska}	Vajdaság
(Bn)	—	Bánság}	
(Bar)	—	Baranya-Drávaszög	
(M)	—	Muravidék	
(Szl)	—	Szlavónia	
(V)	—	Vojlovicai székely	

<i>adáp</i>	odébb	(M)
<i>ájde</i>	nosza, rajta	(Bar, B)
<i>ajtószárfa</i>	ajtófélfa	(Bar)
<i>amét</i>	amiért	(V)
<i>ángye</i>	nosza, rajta	(Bn)
<i>bagó</i>	bagoj	(Bar)
<i>bambusz módra</i>	bambán	(Bar)
<i>barkácsol</i>	battyog, lassan, elgondolkozva megy	(B)
<i>bédörget</i>	bezörget	(V)
<i>bégubuzik</i>	begubózik, meghal	(V)
<i>behanyit</i>	behajít	(V)
<i>békotorodik</i>	begurul, besündörög	(B)
<i>belealapodik</i>	beleegyez	(B)
<i>belecsipeszkedik</i>	belecsimpaszkodik	(V)
<i>beleegyesül</i>	beleegyez	(M)
<i>belékuccant</i>	belever	(Bar)
<i>benyalat</i>	berugat, részeggé tesz	(B)
<i>belenyuvad</i>	belepusztul	(V)
<i>bé vót ötte</i>	be volt öltve, varrva	(Bar)
<i>bírálkodik</i>	bír (habet)	(V)
<i>bone</i>	comb	(Bar, Szl)
<i>borozda</i>	barázda	(V)
<i>bozgat</i>	izgat, bánt	(Bar)
<i>brencó</i>	kórógyi (ember, dolog)	(Szl)
<i>bubacska</i>	kisbaba	(V)
<i>bucsiáldók</i>	búslakodik	(V)
<i>bundzsúr</i>	kabát	(B)
<i>burgying</i>	bokros, csalitos	(B)
<i>buszma</i>	buta	(B)
<i>buzdohány</i>	buzogány	(Bar)
<i>bűvös-ajos</i>	bűvös — bájos, gyógyító erejű	(V)

<i>cementörös</i>	cementes	(Bar)
<i>cibakodik</i>	cibál	(M)
<i>ciklet</i>	cikkely, darabka	(V)
<i>cirádé</i>	vízhatlan vászonból készült ponyva	(Bar)
<i>cirföjl</i>	fércel	(Bar)
<i>csámborog</i>	csámborog, ténfereg	(Bar)
<i>csapa</i>	nyom, csapás	(Szl)
<i>csepelő csep</i>	egyetlen cseppecske	(V)
<i>cserefa</i>	cserfa	(V)
<i>csics</i>	csecs, mell	(V)
<i>csicsürög</i>	csicsereg	(Bar)
<i>csigat</i>	nyugtat, csitítgat	(V)
<i>csikótoz</i>	sikoltoz	(Szl)
<i>csipor</i>	csupor, bögge	(V)
<i>csobolyó</i>	ivó edény	(Bn)
<i>csóré</i>	meztelen	(Bn)
<i>csudákszik</i>	csodálkozik	(Bar)
<i>csumakazal</i>	a lemorzsolt kukorica csutkájából	
	rakott kazal	(Bar)
<i>csupál</i>	tép, szaggat	(B)
<i>deget</i>	kocsikenőcs	(V)
<i>deli-dali</i>	igen szép, jótartású, daliás	(V)
<i>dész</i>	dísz	(V)
<i>dögüt</i>	piszkol (trágyával)	(Bar, Slz)
<i>dragacs</i>	targonca	(Bar, B)
<i>dungat</i>	dönget, ver	(Bar)
<i>durrgott</i>	durrogott	(Bar)
<i>durung</i>	dorong	(B)
<i>édegél</i>	eszeget	(Bar)
<i>elálmodik</i>	elálmosodik	(Bar)
<i>elhupál</i>	elver	(M)
<i>elreken</i>	elalszik	(V)
<i>elrengel</i>	elringat	(V)
<i>éppeg</i>	éppen	(Bar)
<i>ereklye</i>	erkély	(Bn)
<i>erém</i>	öröm	(V)
<i>erkölcsös</i>	hirtelen haragú	(Bn)
<i>erőst</i>	igen, nagyon	(V)
<i>észé</i>	össze	(V)
<i>eveszejt</i>	elveszít	(V)
<i>fekker</i>	cvikker, szemüveg	(B)
<i>fénfereg</i>	ténfereg	(V)
<i>fijacskó</i>	állat kicsinye	(Bar)
<i>fírhang</i>	függöny	(Bar)
<i>föltrébál</i>	felpróbál	(Bar)
<i>fürdű</i>	fürdővíz, fürdő	(M)

<i>galicka</i>	kalicka	(Bar)
<i>gántárfa</i>	ászokfa	(M)
<i>garaboncás</i>	garabonciás	(M)
<i>gelegunya</i>	galagonya	(B)
<i>gírcsás</i>	sovány, kiéhezett, esont-bőr	(B)
<i>gírhes</i>	gírhes	(B)
<i>gomojó</i>	pamutgombolyag	(Bar)
<i>gondoskodik</i>	gondolkozik	(Bn)
<i>guma</i>	kiguvadt, a csodálkozástól elnyílt	(Bar)
<i>gyumbék</i>	zsombék	(Bar)
<i>hálál</i>	hál, alszik	(Bar)
<i>halk</i>	szilánk	(Bar)
<i>halkocska</i>	szilánkocska	(V)
<i>hallgatkozik</i>	hallgat	(V)
<i>hátzsák</i>	hátizsák	(Bar)
<i>hejába</i>	hiába	(Bar)
<i>holyan</i>	milyen	(Szl)
<i>hosszi</i>	hosszú	(Bar, B)
<i>hucsó</i>	hogyan	(Bar, Slz)
<i>hupogat</i>	ütöget, vereget	(M)
<i>igenyest</i>	egyenesen	(Bar)
<i>imete</i>	ébren	(V)
<i>inda-bénda</i>	ija-fija rokonság	(V)
<i>isztrongál</i>	fejesre terel	(B)
<i>játszódik</i>	játszik	(V)
<i>jajszó</i>	jajgatás, panasz, fájdalom szava	(Bar)
<i>jámborfa</i>	jávorfá	(B)
<i>kalány</i>	kanál	(Bar)
<i>kanda</i>	kancsal	(B)
<i>kapcli</i>	kapzli	(Bar)
<i>karinca</i>	hátsó kötény, kötény	(Bar)
<i>kártya</i>	vizes bádóg	(V)
<i>kaszró</i>	vaslábos	(Bar)
<i>kazaj</i>	kazal	(V)
<i>ké</i>	kend	(B)
<i>kecskebukát vet</i>	bukfencezik	(V)
<i>kécsó</i>	kígyó; kétszínű	(V)
<i>kégyó</i>	kígyó	(Bar)
<i>kén</i>	kín	(V)
<i>kendező</i>	törülköző	(V)
<i>kenyücsü</i>	kenőcs	(M)
<i>késér</i>	kísér	(V)
<i>kigyöll</i>	kiömlik, kijön	(M)
<i>kigyú</i>	kígyó	(M)
<i>kiabáludik</i>	kiabál	(M)
<i>kilépcsen</i>	kicsap, odaacsap	(V)
<i>királyláncsa</i>	királylányka	(Szl)
<i>kisandal</i>	kisurran	(V)
<i>kisörken</i>	kiserked	(Bar)

<i>kócslik</i>	kuleslyuk	(V)
<i>kocsocska</i>	szarvacska	(V)
<i>koferta</i>	levélboríték	(Bar)
<i>kompon</i>	a gémeskút nyele, rúdja	(B)
<i>kopora út</i>	egy tárgyat úgy üt, hogy a botra kerüljön	(V)
<i>kóter</i>	börtön, szoba	(B)
<i>kótés</i>	koldus	(Bar)
<i>kótolog</i>	csavarog, kóborog	(Bar)
<i>kötöszködésig</i>	ameddig a gatyá korca ér	(Bar)
<i>kötte</i>	kötötte	(Bar)
<i>közéleti ember</i>	közember, tisztviselő	(B)
<i>kucol</i>	kopogtat	(Bar)
<i>kucsibér</i>	kucséber	(M)
<i>kujak</i>	hüvelykujj	(V)
<i>kukukkol</i>	kakukkol	(Bar)
<i>kuptor</i>	kemence	(V)
<i>kuptor szágya</i>	a kemence szádja, nyílása	(V)
<i>kurcina</i>	töppörtyű	(B)
<i>kurudsmányodzik</i>	kuruzsol	(V)
<i>kuszi</i>	kiskutya	(Bar)
<i>kutgárgya</i>	kútkáva	(V)
<i>lajtorja</i>	létra	(V)
<i>lakodalmas készülék</i>	lakodalomra készített enni-inni-való	(Bar)
<i>lapcuktat</i>	feldob, felragaszt	(V)
<i>lapesog</i>	csattog	(V)
<i>ledisputál</i>	vitában legyőz	(M)
<i>lefeg</i>	himbálózik ide-oda	(M)
<i>leguggyal</i>	legugol	(Bar)
<i>lencseborsó</i>	lencse	(V)
<i>lénéja</i>	lénia, dülő	(Bar)
<i>libuc</i>	lidérc	(V)
<i>limbus</i>	mocsár	(Bar)
<i>lumbi</i>	sás	(Bar)
<i>majorság</i>	aprójóság	(M)
<i>mana</i>	manna	(V)
<i>maszkol</i>	mászkál	(Bar)
<i>megalaggyít</i>	meglódlít	(Bar)
<i>megbojtal</i>	megbolygat	(Bar)
<i>megegyesiül</i>	megegyez	(M)
<i>megént ~ megent</i>	megint	(B)
<i>megéhül</i>	megéhezik	(V)
<i>megeskítet</i>	megeskettet	(V)
<i>meglajdlít</i>	meglódlít	(Bar)
<i>megvigyázkodik</i>	ide-oda pillant	(Bar)
<i>meg vót varra, összeállt</i>	meg volt varrva, összeálltva	(Bar)
<i>megfogamodik</i>	megfogamzik	(M)
<i>megsuprikál</i>	megvesszőz, megver	(M)
<i>megszonnyul</i>	megszomjazik	(V)
<i>memegent ~ memegen</i>	ismét, megint	(Sz)

<i>menázi ~ menázsé</i>	táplálék, étel	(Bar)
<i>menhel</i>	védett hely	(Bar)
<i>mészharma</i>	mészga	(B)
<i>milling</i>	szeg	(B)
<i>mine</i>	minek, miért	(Szl)
<i>mocsoja</i>	pocsolya	(M)
<i>mula</i>	mulya	(Bar)
<i>mummog</i>	magában dűnnyög, motyog	(Bar)
<i>mutaszi</i>	mutatja	(B)
<i>nanyó</i>	nagyanyó	(B)
<i>nyalából</i>	ölel	(Bar)
<i>ordonáncos</i>	hivatalsegéd, kurir	(B)
<i>öröz</i>	öriz	(B)
<i>összedirdel</i>	összetör	(Bar)
<i>összegencsölget</i>	összegöngyölget	(Bar)
<i>összerugdál</i>	összerugdos	(Bar)
<i>pajzányossan</i>	kihívóan	(Bar)
<i>pampula</i>	a ló szájaszéle	(B)
<i>pank</i>	pad	(Bar, Szl)
<i>pargét</i>	barhent	(Bar)
<i>patyol</i>	ver, páhol	(V)
<i>pedinter</i>	inas	(Bar)
<i>perpekcijs</i>	táveső	(V)
<i>perzekútor</i>	csendőr	(V)
<i>pocskál</i>	pancsol	(B)
<i>pucika</i>	piszkos, szennyes	(B)
<i>pucolódik</i>	tisztul	(Bar)
<i>pudvás</i>	odvas	(Szl)
<i>pufákol</i>	püföl	(V)
<i>pufon</i>	pofon	(V)
<i>puszta</i>	rossz, avult	(M)
<i>réce</i>	kacsa	(V)
<i>redli</i>	sütő	(M)
<i>repü</i>	szakít	(Bar)
<i>rezedenciás nagy épület</i>	rezidencia, palotaszerű épület	(Bar)
<i>ricengő</i>	kotródik, igyekszik	(B)
<i>segél</i>	segít	(V)
<i>sehut ~ suhut</i>	sehol	(V)
<i>sétikál</i>	sétál	(Bar)
<i>silinga</i>	kukoricahordó vesszőkosár	(M)
<i>siránkodik</i>	siránkozik	(Bar)
<i>slonapos kutya</i>	veszettféle, beteg kutya	(B)
<i>stimül</i>	megegyez	(M)
<i>slup</i>	sors (kihúzták a sluppot-sorsot húztak)	(B)

<i>suba</i>	a juhászok bőrből készült kabátja	(Bar)
<i>sumba vót</i>	lendületbe vót, belejött	(M)
<i>szaglálaskodik</i>	jobbra-balra szagol	(Bar)
<i>szakácskálán</i>	főzőkanál	(Bar)
<i>szenvonyó</i>	szénvonó	(Bar)
<i>szétesupál</i>	széttép	(B)
<i>szíjkancsika</i>	szíjból készült kancsuka	(Bar)
<i>szíp</i>	szop	(V)
<i>szípög</i>	szepeg	(Bar)
<i>szíva</i>	szilva	(M)
<i>szödörfa</i>	eperfa	(B)
<i>szölke</i>	szőke	(B)
<i>szőrmamáz</i>	gyapjúból kötött papucs	(Szl)
<i>szü, szüve</i>	szív	(V)
<i>szűrű</i>	szérű	(M)
<i>szüv</i>	szív	(Bar)
<i>targyi</i>	pálinka	(B)
<i>tehd</i>	tied	(V)
<i>temetőszáncs</i>	temetőárok	(Szl)
<i>teraj</i>	hajts, no, gyerünk	(B)
<i>téveszt</i>	becsap, rászed	(Bar)
<i>tisztogatódzik</i>	takarít	(Bar)
<i>tőjfa</i>	tölgyfa	(Szl, Bar)
<i>tölös erdő</i>	tölgy erdő	(Bar)
<i>trefel</i>	eltalál	(Bar)
<i>tresved</i>	pusztul, korhad	(Bar)
<i>tróbál</i>	próbál	(Bn)
<i>trombojka</i>	egy fajta tánc	(Bar)
<i>tubákos zacskó</i>	dohányporos zacskó	(V)
<i>tüvicsek</i>	tövis	(Szl)
<i>tüvicsek disznó</i>	sündisznó	(Szl)
<i>üng</i>	ing	(V)
<i>varó</i>	varrónő	(Bar, Slz)
<i>vazsócsu</i>	vas bölcső	(V)
<i>virigula</i>	vessző, aminek segítségével vizet vagy kincset keresnek	(Bar)
<i>zumok</i>	zömök	(Bar)
<i>zurög</i>	zörög, nagy hangot ad	(Bar)

A MESEMONDÓK ADATAI A GYÜJTÉS IDEJÉN

Helység	Mesemondó neve	Foglalkozása	Születés éve	Elmondott mesék száma
VAJDASÁG				
<i>Bajsa</i> (Bajša)	Mengyán Mihályné Mihálovics János	földműves felesége földműves	1880 tája 1876	1 1
<i>Becse</i> (Bečej)	Simonyi János	földműves	1890 tája	1
<i>Bogaras</i> (Bogarajš)	Szuroki Péter	földműves	1896	1
<i>Čantavir</i> (Čantavir)	Juhász Ilona	földműves felesége	1898	1
<i>Doroszló</i> (Doroslovo)	Horvát Mihály Szabó Józsefné	földműves földműves felesége	1883 1903	2 8
<i>Feketićs</i> (Feketić)	Bordás József Danyi János	földműves földműves	1890 1893	2 1
<i>Horgos</i> (Horgoš)	Ernyes Klára Fülöp Antal Kanasz Ilona Kis Miska	tisztviselőnő földműves földműves felesége pásztor	— 1874 1934 1896	3 2 2 1 12
<i>Kanizsa</i> (Kanjiža)	Sarkány Viktória Urbán Mihályné Kis Éva Kovács János Nagy Klára	földműves felesége földműves felesége földműves felesége földműves tanuló	1897 1904 1942 1902 1956	1 1 1 1 1
<i>Kishegyes</i> (Mali Idoš)	Nagy Piroška Budai Marcel Csabai Jánosné Deák Szilveszter Mokányiné, Nagy Mária Talpai János Nagy Lidi	földműves felesége földműves földműves felesége földműves földműves felesége földműves felesége földműves felesége	1897 1897 1882 1912 1900 1892 —	1 1 1 4 4 2 1
<i>Ludaspuszta</i> (Ludoš)		földműves felesége	—	1

Helység	Memorandó neve	Foglalkozása	Születési éve	Elmondott mesék száma
<i>Mohol (Mod)</i>	Huszák Lajos	földműves	1892	1
<i>Moravica (Moravica)</i>	Vince Mihályné	földműves felesége	1910	1
	Cseke Bácsi	földműves-pásztor	—	1
<i>Pétterőse (Petrovosa-lo)</i>	Dévai Lajos	tisztviselő	—	3
	Mihalec Sándor	földműves	1870 táján	1
	Párdus Juli	földműves felesége	1876	2
	Sági Roza	földműves felesége	1908	1
	Varga Erzsébet	földműves felesége	1896	1
	Nagy István	földműves	1926	1
	Bite apó	földműves-pásztor	1869 tája	1
<i>Szabadka (Subotica)</i>	Bakáné, Guba Erzsébet	földműves felesége	—	1
<i>Szlára Torina (Stara Torino)</i>	Dér Mátyás	földműves	1912	1
<i>Topolya (Bak-Topola)</i>	Kertész Katalin	földműves felesége	1910	1
	Kovács Lajosné	földműves felesége	1910	1
	Kovács Méri	földműves felesége	1906	1
	Kurfi Lajos	földműves	1905	1
	Palussek Luca	földműves felesége	1900	1
	Laca néni	földműves felesége	1905	1
	Vas Rozika	földműves felesége	1905	1
	Visszari Jancsiné	földműves felesége	1945	1
<i>Újvidék (Novi Sad)</i>	Kis János	földműves felesége	1908	1
	Kis Józsefné	tanuló	1940	1
<i>Zenta (Senta)</i>	Döme István	kertész	—	1
	Eszes János	földműves-halász	1900	1
	Kovács István	földműves	1897	2
	Nagy Károly	földműves	1941	1
	Nagy Sándor	földműves	1900	1
	Szósain Mária	földműves felesége	1942	1
	Tari Mihály	földműves	—	1
		földműves	1882	1

Helység	Mesemondó neve	Foglalkozása	Születési éve	Elmondott mesék száma
Zombor (Sombor)	Barta Sándor	feldműves	—	1
Csöka (Čoka)	Csehák Verona	feldműves felesége	1887	14
Debelyarsa (Debeljača)	Skrinyár Márton	feldműves	1887	4
Helény (Hetin)	Szekerész József	feldműves	—	2
	Varga András	feldműves	—	1
	Pokor János	feldműves	1900	1
	Dávid József	feldműves	1887	1
	Fehér András	feldműves	1890	1
	Varjú Anna	feldműves felesége	1892	1
Magyar Itabé (Stari Itabej)	Budai Éva	feldműves felesége	1900	1
Magyarazentmihály (Mihajlovo)	Kolozsvári András	feldműves	1900	1
Padej (Padej)	Fülöp Ágnes	feldműves felesége	1904	1
	Barát Jánosné	feldműves-pásztor felesége	1912	1
	Barát Rozália	feldműves-pásztor felesége	1912	1
	Kádár Ágnes	tisztviselő felesége	1918	3
	Kalmár István	feldműves-pásztor	1930	1
	Oláj Pál	feldműves	1911	1
	Sándor Péter	tanuló	1957	1
Hertelendőfalva (Vojlovica)	Erős Teréz	feldműves felesége	1912	6
	Kovács Júlia	feldműves felesége	1887	10
	Kovács Márton	feldműves	1910	1
	Nagy Márton	feldműves	1900	1
BARANYA- DRÁVASZÖG Kópács (Kopačevo)	Baka János	iparos	1892	7
	Benedek Ferenc	feldműves-halász	1879 tája	1
	Farkas János	feldműves-halász	1898	2
	Gyórfi Kálmán	halász-feldműves	1910	5
	Márton Erzsébet	feldműves felesége	1899	6

Helység	Megemondó neve	Foglalkozása	Születési éve	Elmondott mesék száma
Várdaróc (Vardarac)	Tyúkos Horvát Antal	halász	1893	5
Vörösmart (Zmajevac)	Jakab István	földműves	1900	2
MURAVIDÉK	Takács Ferenc	földműves-írástudatlan	1886	2
Csentevölgy (Centiba)	Fejes Mihály	földműves	—	1
Dobronak (Dobrovnik)	Bogár Erzsébet	földműves felesége	1897	1
Domonkosfa	Zsizsek Mária	földműves felesége	1887	1
(Domanyseveci)	Kárász Károly	földműves	1886	1
Hódos (Hodoš)	Kócár Lajos	földműves	1902	1
Hosszifalu (Dolga	Eöry Árpád	földműves	1910	1
vas)	Eöry Dezső	földműves	1920	1
Pince (Pince)	Könye Elek	földműves	1907	2
	Gál Béláné	iparos felesége	1905	1
	Szokolai Anna	földműves felesége	1898	2
	Zsizsek Kálmán	földműves	1900	2
	Zsizsek Mária	földműves	1895	1
Szócseztőlászló	Dora Zsófi	földműves felesége	1878	1
(Motvarjevci)	Dora Lina	földműves felesége	1910	1
Válgýfalu (Dolina)	Tót Lajos	földműves	1888	1
SZLAVÓNIA				
Körögy (Korod)	Bence Birike	földműves felesége	1934	2
	Bence Örzse	földműves felesége	1880	3
	Gajnok Erzsike	földműves felesége	1942	1
	Gajnok Julia	földműves felesége	1921	2
	Szilágyi Sándor	földműves	1930	1
	Tucak apó	pásztor	1880 táján	1
	Tilovics Annuska	tanuló	1859	1
Szentlászló (Laslovo)	Miőca Samu	földműves	1930	1
	Péter Júlia	földműves felesége	1935	1
	Varga Mariska	verőnő	1942	1

TARTALOMJEGYZÉK

(A mesék címe után zárójelben
az adatközlő és a lejegyző nevét adjuk meg)

BEVEZETÉS	5
BARANYA-DRÁVASZÖG	25
1. <i>Az öreg király meg a legkisebb királyfi</i> (Farkas János—Sátai Pál)	27
2. <i>A fehér cica</i> (Farkas János—Matijevics Lajos)	31
3. <i>Tündérszép Ilona</i> (Győrfi Kálmán—Sátai Pál)	35
4. <i>Három almafi</i> (Győrfi Kálmán—Sátai Pál)	48
5. <i>A Tölgyfa vitéz</i> (Győrfi Kálmán—Sátai Pál)	57
6. <i>A király meg a vörös vitéz</i> (Győrfi Kálmán—Sátai Pál)	72
7. <i>A szegény szuster meg a fiai</i> (Győrfi Kálmán—Sátai Pál)	80
8. <i>A szegény ember fia meg az óriások</i> (Márton Erzsébet—Sátai Pál)	90
9. <i>A szegény asszony meg a három lánya</i> (Márton Erzsébet—Sátai Pál)	94
10. <i>A lányok és a gánica</i> (Márton Erzsébet—Sátai Pál)	102
11. <i>A medvék és a szegény embér</i> (Márton Erzsébet—Sátai Pál)	103
12. <i>A szegény halász meg a két fia</i> (Tyúkos Horvát Antal—Sátai Pál)	104
13. <i>Mese a fiúról meg a három csikóról</i> (Tyúkos Horvát Antal—Sátai Pál)	120
14. <i>Mese a három fiúról</i> (Tyúkos Horvát Antal—Sátai Pál)	132
15. <i>A fiú meg a három aranyszörű kiskecske</i> (Tyúkos Horvát Antal—Sátai Pál)	139
16. <i>A szuster meg a királyné</i> (Tyúkos Horvát Antal—Sátai Pál)	145
17. <i>A Hamupipőke</i> (Benedics Ferenc—Sátai Pál)	154
18—26. <i>Anekdoták Mátyás királyról</i> (Baka János—P. O.)	158
27. <i>A cinkotai kántor</i> (Baka János—P. O.)	162
28. <i>A szegény ember fia meg a csodaló</i> (Jakab István—Sátai Pál)	163
29. <i>A gyermek műg a táltos ló</i> (Jakab István—Sátai Pál)	169
30. <i>A Vénusz-madár</i> (Takács Ferenc—Sátai Pál)	188
31. <i>Az élő víz</i> (Takács Ferenc—Sátai Pál)	255
32. <i>Hazugságmese</i> (Fejes Mihály—P. O.)	266
VAJDASÁG	269
33. <i>Mátyás király és az urak</i> (Bite Ferenc—P. O.)	271
34. <i>A királyfi meg a szolgáló</i> (Nagy Lidi—P. O.)	271
35. <i>A cigány három felesége</i> (Nagy István—P. O.)	272
36. <i>Mese a kökényszemecskéről</i> (Kovács Lajosné—P. O.)	273
37. <i>Mese a nagy lakodalomról</i> (Dér Mátyás—P. O.)	275
38. <i>Zájám Pogán</i> (Vicsori Jánosné—P. O.)	284
39. <i>Aki az irigységet nagyon megfizetett</i> (Laca néni—P. O.)	289
40. <i>Piroskő és a cicuská</i> (Kortész Katalin—P. O.)	293
41. <i>Fiújjad, fiújjad, furulyácska!</i> (Vas Rozika—P. O.)	295
42. <i>Posz, posz, kása</i> (Gyula Erzsébet—P. O.)	298
43. <i>Történet</i> (Kovács Mária—P. O.)	299

44. <i>Harangrívág</i> (Palusek Luca—Matijevics Lajos)	300
45. <i>Történet</i> (Szuroki Péter—Matijevics Lajos)	301
46. <i>Zsófika</i> (Mengyán Mihályné—P. O.)	301
47. <i>Hazug Gyura és Csálóka Péter</i> (Mihálovics János — P. O.)	304
48. <i>Csali mese</i> (— — Simonyi János)	306
49. <i>A vörös tehén</i> (Nagy Pirooska—Matijevics Lajos)	307
50. <i>Többsincs király</i> (Nagy Klára—Matijevics Lajos)	308
51. [Eccó Tótfaluból...] (Kis Éva—P. O.)	309
52. [Valamikő vót Kanizsán...] (Kovács János—P. O.)	309
53. <i>A gonosz testvérek</i> (— — Dévai Lajos)	309
54. <i>Az ördög nem alszik</i> (— — Dévai Lajos)	313
55. <i>Koplató</i> (— — Dévai Lajos)	314
56. <i>Hanzi szolgálni megy</i> (Cseke bácsi —Dévai Lajos)	315
57. <i>A három testvér</i> (Huszák Lajos—P. O.)	317
58. <i>A foggal született gyermek</i> (Vince Mihályné—Matijevics Lajos) ...	319
59. <i>Két juhász története</i> (Párdue Juli—P. O.)	319
60. <i>Vándor Pali</i> (Párdue Juli—P. O.)	320
61. <i>A kutyafejű tatárok</i> (Mihalec Sándor—P. O.)	321
62. <i>Boszorkánsziget</i> (Varga Erzsébet—Matijevics Lajos)	323
63. [Apósom kihíta a Misa hácsit...] (Sági Roza—Matijevics Lajos)	323
64. <i>Kigyóölégény</i> (Nagy Sándor—P. O.)	323
65. <i>A király meg a három kapás lány</i> (Tari Mihály—P. O.)	325
66. <i>A tüzes tolvaj Tillinkó</i> (Döme István—P. O.)	326
67. <i>Betyárkapitány</i> (Szócsin Mária—P. O.)	328
68. <i>A zentai kőkereske</i> (Kovács István—P. O.)	331
69. <i>A halászegény meg a szép leány</i> (Nagy Károly—P. O.)	331
70. <i>Mátyás király meg a juhász</i> (Eszes János—P. O.)	332
71. <i>Mátyás király udvari bolondja</i> (Eszes János—P. O.)	333
72. <i>A cigány az égben és a pokolban</i> (— — Barta Sándor)	334
73. <i>Jancsi meg a pelikánmadár</i> (Horváth Mihály—Matijevics Lajos)	336
74. <i>A három óriás</i> (Horvát Mihály—Matijevics Lajos)	339
75. <i>Tündér Ilona meg az ifjú szép Árgyélus</i> (Szabó Józsefné—Matijevics Lajos)	341
76. <i>Jancsi és a világszép asszony</i> (Szabó Józsefné—P. O.)	349
77. <i>Szegény ember meg a lora</i> (Szabó Józsefné—P. O.)	359
78. <i>Fél Gyurka</i> (Szabó Józsefné—P. O.)	362
79. <i>A katoná meg a kupec</i> (Szabó Józsefné—P. O.)	366
80. <i>A csudahegedű</i> (Szabó Józsefné—Matijevics Lajos)	368
81. <i>A gonosz Kata</i> (Szabó Józsefné—P. O.)	371
82. <i>A kondás meg a fia</i> (Szabó Józsefné—P. O.)	375
83. <i>Történet</i> (Juhász Ilona—Matijevics Lajos)	380
84. <i>A szegény ember meg a Halál</i> (Bordás József—P. O.)	381
85. <i>A cinkotai nagy tőce története</i> (Bordás József—P. O.)	383
86. <i>Az aranyhajú leány</i> (Deák Szilveszter—Matijevics Lajos) ...	385
87. <i>Kis Kolozs, nagy Kolozs</i> (Deák Szilveszter—Matijevics Lajos) ..	390
88. <i>Brunclik</i> (Deák Szilveszter—Matijevics Lajos)	394
89. <i>Égy szem búza</i> (Deák Szilveszter—Matijevics Lajos)	396
90. <i>Égig érő mesefa</i> (Mokányné Nagy Mária—Matijevics Lajos) ...	397
91. <i>Tündérszép Ilona</i> (Mokányné Nagy Mária—Matijevics Lajos) ...	398
92. <i>A virágos bolond</i> (Mokányné Nagy Mária—Matijevics Lajos) ...	399
93. <i>Csálóka mese</i> (Mokányné Nagy Mária—Matijevics Lajos)	400
94. <i>Nagyravágyó halászné</i> (Talpai János—P. O.)	406
95. <i>A szegény ember fia</i> (Talpai János—P. O.)	401

96. <i>Jézus a földön járt</i> (Talpai János—P. O.)	403
97. <i>Mese a szegény asszonyról</i> (Csabai Jánosné—Matijevics Lajos)	406
98. <i>A félig nyüzögött bakkecske</i> (Budai Marcel—Matijevics Lajos)	408
99. <i>Özendik Andrikkó</i> (Fülöp Antal—P. O.)	410
100. <i>Bohó Misi</i> (Fülöp Antal—P. O.)	412
101. <i>Három egytestvér</i> (Urbán Mihályné—P. O.)	415
102. <i>Kis Péter és Nagy Péter</i> (Sárkány Viktória—P. O.)	418
103. <i>Csalóka Péter</i> (Kánász Ilona—P. O.)	421
104. <i>Mese a szegénylegényről</i> (Danyi János—Matijevics Lajos)	423
105. <i>Az aranymadár</i> (— — Ernyes Klára)	425
106. <i>Bájoska és Borzaska</i> (— — Ernyes Klára)	427
107—118. <i>Csalimesék</i> (Kis Miska—P. O.)	428
119. <i>A szorgalmas és tiszta lány</i> (— — Ernyes Klára)	431
120. <i>A gonosz mostoha</i> (Kis Józsefné—P. O.)	431
121. <i>A halál és az öregasszony</i> (Kiss János—P. O.)	435
122. <i>Halász János</i> (Szekeres József—P. O.)	436
123. <i>A szegény legény meg a házasság</i> (Szekeres József—P. O.)	439
124. <i>A három szabadságos kulona</i> (Csehák Vera—Matijevics Lajos)	439
125. <i>A király és az okos lány</i> (Csehák Vera—P. O.)	441
126. <i>Az okos királyné</i> (Csehák Vera—Matijevics Lajos)	442
127. <i>Mese a fiúról, aki gombostűt szolgált</i> (Csehák Vera—Matijevics Lajos)	443
128. <i>A szegény ember, aki a király parancsát teljesíti</i> (Csehák Vera—P. O.)	444
129. <i>A szőgényembőr, gazdagembőr mög a káplán</i> (Csehák Vera—Matijevics Lajos)	446
130. <i>A két halász</i> (Csehák Vera—Matijevics Lajos)	449
131. <i>Mátyás és a szántóvető</i> (Csehák Vera—P. O.)	449
132. <i>Mátyás király és a szántóvető</i> (Csehák Vera—Matijevics Lajos)	449
133. <i>Marcibánya meg Matyás</i> (Csehák Vera—P. O.)	451
134. <i>Trücsök Matyi meg a király</i> (Csehák Vera—P. O.)	451
135. <i>Hüvelyk Matyi</i> (Csehák Vera—Matijevics Lajos)	451
136. <i>Történet a menyecskéről, aki galuskát főzött</i> (Csehák Vera—Matijevics Lajos)	452
137. <i>Történet Csókkiról</i> (Csehák Vera—Matijevics Lajos)	452
138. <i>Mátyás király és az öreg szántóvető</i> (Skrinyár Márton—Matijevics Lajos)	453
139. <i>Mátyás király és a csókaúr</i> (Skrinyár Márton—Matijevics Lajos)	453
140. <i>Mátyás király és a cinkotai kántor</i> (Skrinyár Márton—Matijevics Lajos)	454
141. <i>Az okos enged</i> (Skrinyár Márton—Matijevics Lajos)	454
142. <i>Az aranykacsák</i> (Kádár Ágnes—Matijevics Lajos)	455
143. <i>A tökmag</i> (Kádár Ágnes—Matijevics Lajos)	457
144. <i>Történet a „tetszhalottól”</i> (Kádár Ágnes—Matijevics Lajos)	459
145. <i>A három testvér</i> (Barát Rozália—Matijevics Lajos)	459
146. <i>Bohó Misi</i> (Barát Rozália—Matijevics Lajos)	461
147. <i>Mese a kismulacról</i> (Kalmár István—Matijevics Lajos)	463
148. <i>Csalimese</i> (Sándor Péter—Matijevics Lajos)	465
149. <i>Mese a vadászról és az ördögről</i> (Oláj Pál—Matijevics Lajos)	466
150. <i>Hiedelemmondók, hiedelmek</i> (Keszeg István, Farkas Teréz, Jakus Mária, Barát János, Barát Jánosné, Kalmár Istvánné—Matijevics Lajos)	466
151. <i>A pórul járt kocsmáros</i> (Varga András—P. O.)	473
152. <i>A sült papok</i> (Fülöp Ágnes—P. O.)	475

153. <i>A szegényember és a pap</i> (Budai Éva—Matijevics Lajos)	478
154. <i>Babonás történet</i> (Kolozsvári András—Matijevics Lajos)	479
155. <i>A kigyó fiacskja</i> (Kovács Júlia—P. O.)	480
156. <i>Sejhaj</i> (Kovács Júlia—P. O.)	485
157. <i>Világszép János</i> (Kovács Júlia—P. O.)	491
158. <i>A gyöngyöt siró királyné</i> (Kovács Júlia—P. O.)	496
159. <i>Kék madár</i> (Kovács Júlia—P. O.)	501
160. <i>A törülköző</i> (Kovács Júlia—P. O.)	505
161. <i>Szépen zengő pelikány madár</i> (Kovács Júlia—Matijevics Lajos) .	510
162. <i>A szélördög</i> (Kovács Júlia—Matijevics Lajos)	515
163. <i>Gonosz királyné</i> (Kovács Júlia—P. O.)	519
164. <i>Két barátnő története</i> (Kovács Júlia—P. O.)	526
165. <i>A Csóré</i> (Erős Teréz—P. O.)	532
166. <i>Vadász</i> (Erős Teréz—P. O.)	535
167. <i>Férgecske</i> (Erős Teréz—P. O.)	535
168. <i>A cserélt gyermek</i> (Erős Teréz—Matijevics Lajos)	536
169. <i>Történet</i> (Kovács Júlia—Matijevics Lajos)	536
170. <i>Hiedelmek</i> (Kovács Júlia, Erős Teréz—Matijevics Lajos)	536
171. <i>Mese a kiskakasról</i> (Nagy Márton—Matijevics Lajos)	544
172. <i>Mese a kismalacról</i> (Nagy Márton—Matijevics Lajos)	546
173. <i>Csalímese</i> (Nagy Márton—Matijevics Lajos)	547
174. <i>A rövidlátó leány</i> (Nagy Márton—Matijevics Lajos)	548
175. <i>Leánykérés</i> (Nagy Márton—Matijevics Lajos)	549
176. <i>Ó-korból a házasság</i> (Kovács Márton—Matijevics Lajos)	549
177. <i>Mit-mit?</i> (Varjú Anna—Matijevics Lajos)	550
178. <i>Történet két katonáról</i> (Dávid József—Matijevics Lajos)	551
179. <i>Boszorkányos történet</i> (Fehér András—Matijevics Lajos)	552
180. <i>A fellángoló kincsről</i> (Bokor János—Matijevics Lajos)	554

MURAVIDÉK

181. <i>Történet a szépasszonyról</i> (Gál Béláné—Matijevics Lajos)	557
182. <i>A garaboncás diák</i> (Zsizsek Mária—Jámbor László)	557
183. <i>A vénasszony és Mária</i> (Bogár Orzsébet—Matijevics Lajos) .	558
184. <i>Susztőr mestőr és felesége</i> (Zsizsek Kálmán—Matijevics Lajos) .	558
185. <i>Az öregasszony és egy fia</i> (Zsizsek Kálmán—P. O.)	559
186. <i>Garaboncás diák</i> (Zsizsek Mária—Matijevics Lajos)	564
187. <i>A bolondos Istuk</i> (Szokolai Anna—Jámbor László)	565
188. <i>A gyertyások</i> (Szokolai Anna—Matijevics Lajos)	566
189. <i>A legszerencsésebb óra</i> (Tót Lajos—Jámbor László)	567
190. <i>A pap meg a cigány</i> (Kárász Károly—Jámbor László)	575
191. <i>Aranyszörű barika</i> (Dora Zsófia—Matijevics Lajos)	578
192. <i>A három lusta</i> (Dora Lina—Matijevics Lajos)	579
193. <i>Mirkó királfi</i> (Kócár Lajos—Matijevics Lajos)	579
194. <i>Történet Hódosról</i> (Eöry Árpád—Matijevics Lajos)	580
195. <i>Anekdota Szalafőről</i> (Eöry Dezső—Matijevics Lajos)	580
196. <i>Rátót</i> (Könye Elek—Matijevics Lajos)	581
197. <i>Szalafű</i> (Könye Elek—Matijevics Lajos)	581

198. <i>Az ócskás</i> (Tucak apó—P. O.)	585
199. <i>A juhász</i> (Szilágyi Sándor—P. O.)	588
200. <i>A lány meg a szeretője</i> (Gajnok Juliska—P. O.)	589
201. <i>A tiszta lány</i> (Gajnok Juliska—P. O.)	590
202. <i>Mese a két árváról</i> (Bence Örzse—Matijevics Lajos)	590
203. <i>A boszorkány és a halál</i> (Bence Örzse—Matijevics Lajos)	592
204. <i>A megkövült leány</i> (Bence Örzse—Matijevics Lajos)	593
205. <i>Brencó mese</i> (Gajnok Erzsike—P. O.)	593
206. <i>Muzsikusz cigány</i> (Varga Mariska—P. O.)	593
207. <i>Félig nyüzött bakkecske</i> (Péter Júlia—P. O.)	594
208. <i>A számár és a farkas</i> (Tilovics Annuska—Matijevics Lajos)	595
209. <i>Piroska meg a farkas</i> (Bence Birike—Matijevics Lajos)	596
210. <i>Jancsi és Juliska</i> (Bence Birike—Matijevics Lajos)	597
211. <i>Csaló mese</i> (Mióca Samu—P. O.)	598

JEGYZETEK

<i>A mesék tipológiai meghatározása</i> (Dömötör Ákos)	601
<i>Szójegyzék</i>	608
<i>A mesemondók adatai a gyűjtés idején</i>	614

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó igazgatója
és Banyai János, a Forum Könyvkiadó főszerkesztője
Felelős szerkesztő: Tóth Sarolta és Róbert Zsófia

Műszaki szerkesztő: Kozma Anikó

A burkoló- és a kötéstervező Bogdán Hajnalka munkája

Terjedelm: 80 (A/5) ív + 12 oldal melléklet

AK 1973 k 8480

83.11082 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

JUGOSZLÁVIAI MAGYAR NÉPMESÉK I.

MELLÉKLETE

1. Fő utca (Kórógy)

2. Gyana szülők háza (Kórógy)

3. Hambár (Kórógy)

4. Gyűjtés a juhásznál (Székelykeve)

5. Gyűjtés közben (Kórógy)

6. Mesemondás közben (Adorján)

7. Kuruc Juli nenéék (Harszti)

8. Mesemondás fonás közben (Kórógy)

9. Téli népviselet (Kőrógy)

10. Nyári népviselet (Kórógy)

11. Beszélgető lányok (Doroszló)

12. Népvisolet (Doroszló)

390/A

635493

PENAVIN
OLGA

I

JUGGOSZLÁVIAI
MAGYAR
NÉPMESÉK